COSTACHE ANTON
ÎNTÂLNIRI PARALELE

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ 1986
Coperta de D. Verdeş

1

Plecam. Adică mă vedeam plecând, îmi luam rămas bun de la vechii colegi, de la străzi – în oraşul nostru din nord sunt câteva străzi pe care-mi plăcea să mă plimb – săream în taxi, străbăteam în cea mai mare grabă peronul înţesat de lume, mă uitam neliniştit la ceas, fluturam batista de la fereastra vagonului.

Casa!

Nu rosteam cuvântul, dar el exista înainte de a-l rosti, venea de departe, din copilărie. Ciudat, zilele din copilărie nu aveau adâncime, nu erau nici prea clare. Îmi apăreau ca printr-un geam aburit pe care cineva făcuse cu dosul palmei un ochi. Dincolo era curtea, dar nu toată, ci numai atât cât putea fi văzută prin ochiul făcut de palma unui copil.

— Să nu te ţii după mine. Ţi-am spus să rămâi acasă. Să nu zici că n-ai auzit!

Cel care strigă e fratele meu cel mare, Alexandru. E vară. Alexandru are în mână o vergea de fier. O vergea groasă, îndoită la un capăt în aşa fel încât să-şi poată purta cercul. S-a oprit în pragul porţii dinspre uliţă şi mă ameninţă cu vergeaua. îi văd silueta subţire de copil, îi văd şi ochii verzi. Ochii bunicii din partea mamei.

Mă închipuiam plecând de o sută de ori pe zi, de cinci sute, de o mie de ori, deşi nici Octav, nici mama, nici domnişoara Zâne nu-mi spuseseră încă nimic. Agitaţia care se pornise, uşile trântite, alergătura prin magazine, zecile de telefoane care i se dădeau lui Octav, verdiâle şi plecările lenjeresei, venirile şi plecările domnişoarei Zâne, toate, dar absolut toate se făceau fără mine. Eu eram de-o parte şi celelalte, adică tot ce ţinea de plecare, de altă parte. Şi asta pentru simplul motiv că mie nu-mi spuneau

un cuvânt. Eu plecam, eu trebuia să plec, dar eu încă nu ştiam nimic. Totul părea hotărât. Plecam. Se ştia. Adică ştiau ei, nu mai era nevoie să-mi spună şi mie. Eu aveam să aflu la timpul cuvenit.

Numai că eu aflasem. Eu ştiam totul. Ştiam totul de mult, dar trebuia să mă prefac, să-i las să creadă că nu ştiu nimic, să-mi joc cât mai bine rolul de copil cuminte, sensibil şi ascultător. Pentru că aşa-i plăcea lui Octav, aşa-i plăcea mamei, aşa-i plăcea domnişoarei Zâne.

Casa! Casa!

Stau lângă unul dintre stâlpii verandt-i. Alexandru a dispărut din poartă. Eu nu mai ştiu când am urcat treptele de piatră, cele cinci trepte, nici când m-am apropiat de stâlp. Poate în altă zi sau în altă vară. Casa noastră are verandă cu arcade şi stâlpi groşi de piatră. Eu stau rezemat cu umărul de unul dintre stâlpi şi privesc gardul care începe chiar de la colţul casei. Dincolo de gard e livada. O livadă mape, bine îngrijită, cu meri, cu pruni, cu cireşi, cu caişi, cu vişini aliniaţi în şiruri drepte după chibzuinţă învăţătorului Strava. Şi chiar după visul lui. Un vis îndrăzneţ pentru condiţia lui de normalist aruncat la întâmplare într-un sat de câmpie şi care, spre a nu se lăsa purtat de ici-colo ca un ciulin, pe locul de lângă şcoală a sădit chiar din primul an câţiva pruni. Cinci pruni unul după altul, într-un şir pe care l-a completat sădind încă cinci în primăvara anului următor. Apoi, odată cu ivirea pe lume a primului copil, învăţătorul Grigore Strava a plantat, paralel cu şirul de pruni, un şir de meri. Şi cu fiecare nou născut livada s-a mărit, lângă şirul de pruni au apărut celelalte, de cireşi, de caişi, de vişini.

Să nu uit. Domnişoara Zâne era profesoara mea de vioară. Venea la noi de două ori pe săptămână şi-aproape de fiecare dată, după ce-şi aprindea trabucul – e singura femeie pe care am văzut-o fumând ţigări de foi – nu uita să-i spună mamei cu glasul alterat de tutun:

— Tin are o memorie de aur. Va fi un al doilea Enescu.

Era încântată şi fericită că ştiam, fără să mă mai uit

pe note, cele trei mari concerte pentru vioară de Paganini, de Lalo şi de Beethoven. Bine, această fericire era condiţionată într-o oarecare măsură de cafelele pe care le sorbea îndelung la venire şi la plecare, de ţigara de foi sau de banii pe care mama îi punea lunar într-un plic şi mi-l dădea să-l las pe clapele pianului. Domnişoara Zâne îl lua, nu fără un anume ceremonial. Întâi se prefăcea că nu-l vede, apoi, după ce începea lecţia, îl arunca lângă poşeta de pe masă cu o precizie de baschetbalist. La sfârşitul lecţiei, dacă apărea mama, se împotrivea aproape cu sinceritate:

— Ţi-am spus de-atâtea ori, Elena, că mă superi, doar nu pentru bani vin eu la voi!

În clipa asta glasul domnişoarei Zâne pierdea ceva din dogeala şi duritatea cu care mă obişnuisem. Mama zâmbea. N-o lua în seamă:

— Ştiu că nu de asta vii, dar ai şi dumneata greutăţi.

Cred că datorită domnişoarei Zâne se pornise toată frământarea de la noi din casă. Vreau să spun că ea începuse prima să agite spiritele. Într-o zi – dacă nu greşesc era înainte de sfârşitul anului şcolar – a dat năvală în salon fluturând un plic.

— Dragă Elena, am aici o veste bună pentru Tin.

Ieşită brusc din posomoreala şi somnolenţa cu care venea la lecţii, era de nerecunoscut. Se înălţase nu ştiu cum ori se subţiase, în orice caz, faptul că primise răspuns de la o fostă colegă de conservator – cu care nu se mai întâlnise de vreo 30 de ani – o schimbase cu totul.

— Uite, aici, negru pe alb. Tin o să poată urma conservatorul. Marie îi va da tot sprijinul.

Nu era o zi rezervată lecţiilor de vioară şi-n salon se aflau câţiva prieteni de-ai lui Octav. Domnişoara Zâne nu-i văzuse. N-o văzuse decât pe mama. După ce a citit fraza prin care Marie, colega de altă dată, promitea tot sprijinul „eminentului elev, pe care era curioasă şi chiar datoare să-l cunoască”, domnişoara Zâne dâlid cu ochii de Octav şi-a reintrat brusc în carapacea ei de posomoreală şi somnolenţă.

Peste câteva zile am plecat în vacanţă la bunici. Bunicii din partea lui Octav. Bineînţeles, am plecat însoţit de domnişoara Zâne. Nu plecam niciodată singur. Domnişoara Zâne era îngerul meu păzitor. Când ne-am întors, peste vreo lună, eram negru ea un ţipar, mă lungisem cu vreo jumătate de metru şi-aveam şi nişte plete pentru care m-ar fi invidiat, sunt sigur, şi cei mai veritabili hipi. Mama ne-a ieşit înainte la poartă. Cum am coborât din taxi, domnişoara Zâne a întrebat-o:

— A scris Octav?

Şoferul a trântit uşa ori a pornit motorul, nu-mi amintesc ce-a fost, în orice caz zgomotul a acoperit glasul mamei şi n-am auzit ce i-a răspuns.

N-am dat nicio atenţie întrebării pusă r! domnişoara Zâne. N-am dat atunci pe loc şi n-aş fi dat nici după aceea, dar a doua zi dimineaţă domnişoara Zâne a sunat la o oră teribil de matinală. Eu dormeam. Totuşi am auzit soneria ca prin vis. Mi-am ridicat capul de pe pernă şi-o clipă am ascultat paşii care se îndreptau în grabă spre uşa de la intrare. Erau paşii mamei. Numai ea se grăbea totdeauna să deschidă. Octav era calm şi meticulos, greu îl scoteai dintr-un anume ritm. Dacă trebuia să-ţi deschidă el, puteai să aştepţi la uşă şi un sfert de oră. Mama a deschis, am recunoscut glasul gros ca un bâzâit de bondar al domnişoarei Zâne şi-n aceeaşi clipă am adormit. Când m-am trezit, peste vreo jumătate de oră sau chiar mai mult, glasul domnişoarei Zâne bâzâia undeva aproape. Întâi am crezut că era alături, în salon. Am aruncat pătura, m-am îmbrăcat şi, când m-am apropiat de geam, am văzut-o pe domnişoara Zâne în curte, cu mama. Îmi periau hainele. Aveam un costum bun şi mama îl scosese în curte, la soare, să-l perie. Privindu-le cum se învârteau amândouă în jurul acelui costum, m-am simţit asaltat de un milion de întrebări. Ce motiv o făcuse pe domnişoara Zâne să dea buzna la noi atât de dimineaţă? Şi de ce îmi peria mama tocmai costumul ăsta? Şi Octav cui trebuia să-i scrie? Nu cumva unchiului Alexandru?

M-am desprins de lângă geam şi-aproape am alergat

spre camera de lucru a lui Octav. Ştiam că nu e voie să intru, dar nu era prima dată când încălcăm acest teritoriu sacru.

Fiind al patrulea copil, îmi place să mă cred favorizat, pentru că toţi cei zece caişi sădiţi la naşterea mea sunt deosebit de harnici. Nu ştiu dacă felul lor de a se comporta a fost hotărât de tata, când i-a altoit, ori este influenţat de mine. Adică de atenţia şi grija pe care le-o arăt. Fiindcă primăvara, când începe săpatul, eu sunt primul cu hârleţul sub coroanele lor. Şi tot eu mă caţăr până spre vârfuri, pe crengile cele mai subţiri. Retez cu foarfeca uscăturile, îndepărtez cuiburile făcute de omizi, apoi pregătesc o soluţie din piatră vânătă cu care-i stropesc. Oricum, am tot dreptul să fiu mândru, pentru că cei zece caişi înfloresc şi dau rod înaintea cireşilor sau a merilor. Normal ar fi să culegem şi să mâncăm întâi cireşe, însă cireşii nu se grăbesc, par prinşi de un fel de somnolenţă ori de nepăsare, iar tata, în fiecare an pe la mijlocul lui iunie, mă întreabă:

— Ţi-ai văzut caişii? Cred că am putea începe culesul.

Şi, dându-mi un coş, îmi face semn să-l urmez. Pe gardul dinspre livadă, vara sau iarna, în două cuie de lemn stă agăţată o scară. Tata o ia şi, după ce facem un rond pe sub cei zece caişi, ne întoarcem la cel din mijloc. Sprijină scara de trunchiul caisului şi, înainte de a-mi face semn să urc, se retrage câţiva paşi, priveşte coroana caisului şi începe o discuţie ciudată, un monolog la care eu nu iau parte. Nerăbdarea mă. face surd, îmi îndreaptă toată atenţia spre caisele mari, jumătate galbene, jumătate roşii, care mă aşteaptă pe crengile din vârf. Însă tata nu se arată nici nerăbdător, nici grăbit. E înalt şi frumos şi tânăr, în ciuda mustăţii pe care o răsuceşte la vârfuri ca bătrânii. Cuvintele lui sunt aidoma acelora cu care se adresează şi în clasă elevilor, cuvinte de laudă, dar şi de dojană. Pentru că învăţătorul Strava nu-i mulţumit niciodată pe de-a-ntregul de răspunsul unui elev, oricât de bun ar fi acel elev sau acel răspuns. Obişnuit să-şi apese mereu vârfurile mustăţii cu degetele, unele cuvinte sunt un pic mai

accentuate ori mai rotunde, fapt care imprimă vorbelor lui un timbru atât de bărbătesc şi de personal totodată încât dacă cineva mi-ar lega ochii şi m-ar împinge într-o sală în care discută zece, o sută, o mie de inşi, fără nicio ezitare eu m-aş duce spre locul în care se află tata şi l-aş prinde de braţ sau de pulpana hainei.

Dialogul purtat cu cel mai harnic şi mai frumos cais din livadă e doar un pretext pe care învăţătorul Strava îl foloseşte să mă formeze după propriile-i convingeri filosofice şi morale. Ca orice fost normalist, tata e adept înfocat al lui Jean Jacques Rousseau. Însă dragostea lui pentru natură nu-i livrescă. Romantismul lui Rousseau e ca un lujer de crin care a înflorit pe un trunchi de nuc. De ce îmi vine în minte tocmai nucul? Şi de ce se schimbă decorul? Sunt tot în livadă, dar acum e primăvară. Şi eu sap. Hârleţul loveşte ceva tare, o rădăcină. E mai groasă decât braţul meu şi nu pot s-o tai. îl chem pe tata. El se apleacă, priveşte, acoperă cu pământ umed tăietura pe care am făcut-o şi mă întreabă u asprime:

— De ce voiai s-o tai? E una din rădăcinile nucului.

Îl privesc mirat şi neîncrezător:

— Care nuc? în livadă nu e niciun nuc!

Tata începe să sape un şanţ, urmând concentrat direcţia spre care se îndreaptă rădăcina. Îmi spune, fără să se oprească din lucru:

— Nucul de lângă casă.

Mă uit spre casă numai aşa, ca să-i fac plăcere. Convins că tata glumeşte, intru în joc. Adică privesc lung spre casă, fluier a mirare, arăt în felul acesta că-i înţeleg şi că-i gust gluma. Mă duc aproape în fugă la gardul care desparte livada de curte. Dincolo de gard se află nucul. Are trunchi gros, cu coaja scorojită pe alocuri ori albită de bătrâneţe. Pare bunicul ori străbunicul locului din spatele şcolii, loc pe care învăţătorul Strava a înălţat casa. Privesc îndelung coroana uriaşă, apoi încep să fac paşi mari – cât pot eu să-i fac – şi să-i număr. Când ajung în apropierea tatii, spun cu cea mai fermă convingere:

— Nu poate să fie rădăcina nucului! De la el şi până

aici am numărat aproape două sute de paşi!

Tata nu mă ia în seamă. Îşi dezbracă haina şi continuă să sape. Când ajunge în apropierea colţului pe care-l face gardul dinspre uliţă cu acela care ne desparte de vecini

Se opreşte, îşi scoate batista şi, ştergându-şi sudoarea de pe frunte şi de pe obraji, spune:

— Văd că nu iese în uliţă şi nu trece nici la vecini, înseamnă că o să avem şi noi fântână.

— Unde, aici?! întreb dezamăgit.

— Aici, da! spune tata, înfigând hârleţul în pământ.

Şi fără să-mi mai acorde atenţie, se duce să-şi îmbrace haina. Eu alerg după el, strigând:

— Păi, de ce aici şi nu în curte?

Tata mă priveşte mirat, cu mirarea care-i apare pe chip numai când scoate un elev la tablă şi acela nu ştie să rezolve problema care i se dă.

— Cum, tot n-ai înţeles?

Înalţ din umeri:

— Ce să înţeleg?

Tata îşi pune protector pe umărul meu palma lui mare şi grea. E de acord:

— Da, n-ai cum să înţelegi. Aici este un izvor. Nucul l-a simţit şi şi-a trimis o rădăcină să-şi potolească setea.

Camera de lucru a lui Octav e mobilată sobru, aş putea spune cu zgârcenie, dacă n-aş şti că totul la el e poză. Cum intri, îţi atrage atenţia biblioteca, mai exact numărul mare de cărţi, aşezate în rafturi care căptuşesc toţi pereţii. Biroul, canapeaua şi cele două fotolii sunt observate mai târziu, deşi biroul ar putea izbi ochii din prima clipă prin masivitatea lui. E o mobilă grea, de nuc, veche şi demodată, dar practică. În primul rând are o mie de sertare. Octav le deschide pe toate cu o singură cheie, pe care o poartă, bineînţeles, la el lângă celelalte chei de-acasă şi de la laboratorul de chimie al liceului.

Dar aveam şi eu cheie, o făcusem singur în atelierul şcolii încă de printr-a 7-a, când mergeam la orele de practică. Deci, cunoşteam fiecare sertar cum îmi

cunoşteam buzunarele. Ceea ce mă impresiona totdeauna în aceste sertare, ba chiar mă intimida, era ordinea. Octav e teribil de ordonat. Nu-i seamăn deloc. În privinţa asta cred, adică sunt sigur, îi seamăn mamei. Ea începe totdeauna o mulţime de lucruri şi nu isprăveşte niciunul, ea îşi lasă peste tot ţigara, poşeta, batistele, ciorapii, pantofii. Dacă n-ar fi Octav – care să facă din când în când ordine – în casa noastră ar fi toate vraişte.

În sertarele biroului, Octav ţine fişe pentru toţi elevii claselor la care predă. Câteodată – când rămâneam singur acasă – îmi băgăm nasul prin ele, dar nu găseam nimic interesant. Fiecare elev era trecut cu tot felul de date, unele nostime. E gras? Da! E lacom, e zgârcit, e timid, e orgolios, e distrat, tatăl e alcoolic, ori nu-i alcoolic? Şi aşa mai departe…

Ceea ce m-a dat peste cap, a fost faptul că undeva în sertarul de jos, unde ţinea de obicei bani şi de unde îmi luam tainul în fiecare săptămână, sub hârtia albastră, de pe fundul sertarului am mai găsit o fişă. Întâi am râs, şi din discreţie n-am vrut să mă uit peste ea. Două sau trei săptămâni nici nu m-am uitat. După act» ja însă curiozitatea m-a învins. Tot aşa, într-o zi, cârn! aveam nevoie de ceva gologani, m-am dus, am deschis sertarul şi, după ce am luat cinci lei – nu luam mai mult, să nu se cunoască – n-am mai putut să-mi opresc curiozitatea. Mi-am aruncat ochii pe fişa de sub hârtia albastră. Octav ştia totul despre mine. Ştia şi lucruri pe care eu nu le ştiam, nu-mi dădusem seama de ele, ori pur şi simplu le ignorasem, pentru că până atunci, când m-am uitat pe fişa întocmită de el, nu mă gândisem niciodată la mine. Aşa, de exemplu, Octav ştia că nu-i semănăm lui, că n-aveam suficientă voinţă şi tenacitate, ştia că eram sensibil, timid, orgolios, sincer, mai exact că nu-mi plăcea să mint – asta era subliniat cu roşu de trei ori – că aveam memorie auditivă, că învăţam bine, ce mai, tot felul de chestii care, expuse atât de pedant, de rece şi riguros, mă umpleau de uimire. Ceea ce m-a dat gata însă era altceva, era faptul că Octav ştia că-i şterpelesc banii. Asta m-a turtit pur şi

simplu. Parcă băusem whisky sau seri. Duminica dimineaţa mă urcam pe bicicletă şi o porneam cu Daniel – colegul meu de bancă şi cel mai bun prieten – spre marginea oraşului, adică mergeam până în pădurea din apropierea oraşului, unde era un complex turistic, hotel, restaurant, bar, tonomat, loc de parcare pentru maşini şi biciclete, loc pentru lăsat câinii, etc.

Restaurantul îşi oglindea acoperişul ţuguiat de draniţă albă aici totul era rustic – în apele unui lac de acumulare. Se putea face plajă, volei, tenis de masă, canotaj. Eu şi Daniel ne lăsam bicicletele, urcam pe terasa restaurantului – unde era cafe-barul şi tonomatul – puneam fiecare câte cinci monede de câte un leu, comandam whisky sau seri apoi stăteam câte o jumătate de zi sub nişte umbrele mari, colorate în galben sau albastru. Ascultam discuri cu Gigliola Cinquetti, Giani Morandi, Adamo sau Connie Francis. Lui Daniel îi plăcea Giani Morandi şi Connie Francis, mie Gigliola Cinquetti şi Adamo. Stăteam cu spatele spre lac, beam whisky şi aşteptam să vină la rând discurile care ne plăceau nouă. Duminica, mai ales, dădeau buzna aici tot felul de băieţi şi fete şi, bineînţeles, se strângeau în jurul tonomatului, aşa că până ajungeau la rând discurile puse de noi trebuia să aşteptăm, să dansăm sau să bem whisky. Octav habar n-avea de toate astea. Sunt sigur că habar n-avea, altfel ar fi trecut totul în fişa pe care o ţinea ascunsă. Mie nu-mi plăcea să beau whisky şi cred că nici lui Daniel, dar, am mai spus, veneau acolo şi multe fete şi ar fi fost penibil să ne vadă că bem Pepsi-Cola ori citronadă. Mai ales că unii amestecau whiskyul cu coniac, votcă şi rom şi se grozăveau că-i cea mai originală băutură: Aşa-i şi ziceau: Original unu. Era şi-un original doi, la care, în plus, se puneau fructe. Eu ceream să mi se pună fructe numai în seri. În whisky puneam sifon. Când combinam, jumate whisky, jumate sifon, n-aveam nimic, nu mă durea capul şi nici nu mă simţeam turtit.

Am găsit repede ceea ce mă interesa, ceea ce voiam să aflu şi până la un punct bănuiam. Într-o mapă verde, din

piele, Octav îşi păstra câte o copie după fiecare din scrisorile trimise rudelor, cunoscuţilor, prietenilor. Erau acolo copii ale unor scrisori vechi – trimise cu ani în urmă – care însă nu mă interesau. M-am oprit la ultimele două, sau şi mai exact, la ultima. Aceasta mă privea exclusiv pe mine şi era adresată unchiului Alexandru. Era de fapt o ciornă, nu fusese transcrisă, se vedeau tot felul de ştersături, de sublinieri, de cuvinte şi fraze adăugate cu creion roşu de parcă n-ar fi fost vorba de o scrisoare, ci de o teză care-i căzuse lui Octav în mână şi o corectase. Am descifrat-o însă destul de uşor şi repede.

Octav îi cerea unchiului Alexandru să-mi aranjeze transferul la un liceu din Bucureşti. Să facă tot ce se putea, să uzeze, dacă era cazul, de relaţiile lui ori să meargă chiar el la ministru şi să obţină aprobare pentru acest transfer. Motivul pentru care îi cerea atât de insistent această favoare – cuvântul favoare, scris cu roşu, înlocuise alte două: sacrificiu şi serviciu – îmi era întrucâtva cunoscut. Trebuia să aprofundez studiul viorii luând lecţii particulare la o profesoară de mare prestigiu, care, spre surprinderea mea, îmi oferea şi pensiune.

Aflasem deci tot ce se putea afla. Am ieşit din camera de lucru a lui Octav în vârful picioarelor. Mama şi domnişoara Zâne nu mai erau în curte. Afară era soare, era cald şi-n aerul transparent pluteau funigei M-am aruncat pe bicicletă şi am pornit ca un vârtej să-i spun marea veste şi lui Daniel. Dar după ce am ieşit în stradă, mi-am dat seama că sunt un caraghios. Ce să spun? Şi de ce? Dacă unchiul Alexandru nu putea obţine aprobarea pentru transfer? N-avea niciun sens să bat toba prea devreme! Şi nici să-l supăr pe Octav nu era bine! Trebuia să aştept, să-mi spună el că voi pleca, şi abia după aceea să mă bucur.

Însă răspunsul de la unchiul Alexandru venea greu. îl aşteptam nerăbdători cu toţii. Îmi dădeam seama de asta din privirile conspirative pe care le schimbau mereu mama şi domnişoara Zâne, sau mama şi Octav, din tăcerile lui Octav, din tăcerile mamei, din sporovăiala obositoare şi

fără rost a domnişoarei Zâne.

Dintre toţi, cred însă că mai nerăbdător, cel mai nerăbdător eram eu. De când ştiam că trebuie să scrie unchiul Alexandru, aproape că nu mai plecam nicăieri. Îmi făceam de lucru prin casă, şi mă feream să-i întâlnesc pe Daniel sau pe ceilalţi băieţi de pe strada noastră. Îmi luam vioara şi repetam ori încercam bucăţile cele mai dificile, dar de fapt eram tot timpul cu ochii la poartă să văd când vine poştaşul. Nici mama, nici domnişoara Zânenţi bănuiau că hărnicia care mă apucase, zelul neobişnuit pentru studiu era fals. Domnişoara Zâne intra şi când mă vedea cu vioara în faţa pupitrului – aveam un pupitru înalt, de lemn pe care-mi puneam notele – păşea în vârful picioarelor sau dacă mama era în salon schimba cu ea nişte priviri, care mă făceau să râd.

Au trecut unsprezece zile de când mă aflu în sanatoriul de nevroze al doctorului Cardaş. Starea sănătăţii mele e încă precară, instabilă. Toţi cei de aici, din jarul meu, sunt prinşi de un fel de euforie a plimbărilor. Cei doi colegi de cameră fac zilnic plimbări lungi. Câte 20 de kilometri de plimbări. Şi alţii, mulţi alţii se supun de bunăvoie aceleiaşi cazne zilnice. Fiindcă plimbările lor sunt mai degrabă nişte marşuri forţate pe care şi le impun singuri cu tenacitate, cu îndărătnicie chiar. Plimbările mele, dimpotrivă, sunt calme, scurte, singuratice. Astăzi am pornit-o singur spre Izvoarele. Sunt până acolo cam trei km. De zece zile vreau să ajung la Izvoarele şi nu reuşesc. La jumătatea drumului mă cuprinde o ciudată şi inexplicabilă frică. De cine? De lupi? De urşi? Şi de lupi, şi de urşi, dar şi de mine! Dacă n-o să pot să mă întorc la sanatoriu? Dacă o să uit sau n-o să mai ştiu drumul? Sunt convins că n-aş putea să mă rătăcesc, n-aş avea cum. Şi totuşi, când sunt singur, această frică mă încearcă. Nu merg repede. Ceilalţi nici nu păşesc, aleargă. Eu, dacă merg prea repede, simt că încep să transpir. Dar aproape în acelaşi timp se insinuează şi-un început de oboseală în partea inimii. Respiraţia devine greoaie de parcă aş urca mereu un deal care nu se mai isprăveşte, deşi drumul e

drept şi numai pe alocuri urcă în pantă 50 – 60 de metri, pentru ca apoi să coboare sau să rămână drept. Pe mine, însă, această oboseală mă încearcă şi mă descurajează. Ei i se adaugă frica de tăcere, de singurătate şi-atunci brusc mă întorc.

În mod paradoxal nu-mi plac nici companiile, mai ales când sunt gălăgioase. De fapt, nu suport companiile de niciun fel. Gălăgioase ori nu, ele te subordonează unui anumit ţel, te împing către acel marş forţat care îmi repugnă. De-aceea plec singur şi mă întorc singur. Uneori mă las furat de peisaj, un peisaj alb, pur, hibernal care nu se potriveşte în niciun fel eu starea mea de spirit, de continuă suspiciune, de continuă suspectare a celor care vor să te antureze sau să-ţi ţină companie. Când mă plimb în preajma pavilioanelor sanatoriului, îmi place să privesc derdeluşul, lung de două-trei sute de metri pe care zboară cu sania copiii salariaţilor. Dacă privesc un sfert de oră, simt cum zarva copiilor de pe derdeluş mă eliberează din capcana gândurilor triste, îmi diminuează fricile ori chiar le îndepărtează cu totul, locul lor fiind luat de gânduri mai vesele ori de amintiri. Amintirile au început, aproape fără voia mea să-mi ţină tovărăşie în plimbările mele singuratice ori pur şi simplu să devină plimbări paralele. Picioarele merg în ritm egal, ochii privesc albeaţa zăpezii sau fulgii care-mi dau târcoale, arborii mă întâmpină tăcuţi şi întreaga pădure pare să-mi respecte gândurile şi amintirile care vin, vin, roiesc aidoma fulgilor.

Uneori, prea târziu, încerc să ignor a\. dansa amintirilor, încerc mai ales să mă sustrag gândurilor care mă asaltează… Ani la rând m-am zbătut să depăşesc o anumită stare de provizorat – copiii creşteau la bunici, Ştefania îşi irosea tinereţea lucrând într-un spital sătesc – să suport cu stoicism privaţiuni de tot felul, să înfrunt indiferenţă, adversităţi, numai şi numai să-i pot strânge pe toţi ai mei sub acelaşi acoperiş. Până la urmă, la etajul întâi al unui bloc înalt şi urât ca un siloz, am izbutit să-mi aciuez familia între nişte ziduri încă umede pe care le voiam ale unei case. Am pus pe jos covoare, pe pereţi am

atârnat tablouri, dar casa pe uşa căreia strălucea o plăcuţă de alamă – cerusem orgolios să mi se graveze numele: Şerban Strava, consilier juridic – nu era casă, pentru că lipsea din ea copilăria mea şi a copiilor mei. Totuşi aproape pe neobservate începusem să mă obişnuiesc, ba chiar să mă simt bine în „cutiile fără aer", cum spunea despre camerele apartamentului fetiţa noastră, Georgia, dezvăluind cu inocenţă o aversiune care nu era a ei, ci a-bunicilor. Zâmbeam îngăduitor de fiecare dată şi mă prefăceam că n-o aud.

În rest, încercam să-mi văd corect de slujbă – să-mi petrec cele zece – douăsprezece ore în preajma lui Boldun – de unde mă întorceam tot mai nervos, tot mai obosit, având servieta burduşită cu reviste de specialitate, cărţi, fişe. Mâncam repede, tăcut, încercând să fiu mulţumit. Dar eram? Dintr-o inerţie greu de explicat, din comoditate sau dintr-o nemărturisită strategie acceptam un statut ambiguu, rămâneam mereu în umbră, eram umbra lui Boldun. Fiindcă fără mine, Boldun n-ar fi făcut un pas în carieră. Eu îl cizelasem cu migală, cu răbdare, cu fantezie – fantezia nu mi-a lipsit niciodată – eu mă zbătusem să obţină diploma de bacalaureat, de absolvent al unei facultăţi şi chiar pe aceea de doctor în ştiinţ» economice. Dintr-un activist oarecare, în zece ani ajunsese directorul unuia dintre cele mai mari combinate de prelucrare a lemnului. Însă, acum, Boldun nu mai era omul din primii ani ai ascensiunii lui politice, când ştia să se poarte cu măsură şi tact, să-şi câştige adepţi arătându-se, după împrejurări, politicos, binevoitor, mărinimos chiar. Puterea îl schimbase. Cabinetul vast, cu parchetul ascuns sub un covor veritabil de Smirna, biroul luminat nu de o lampă, ci de florile dintr-un vas, totdeauna proaspete, dar mai ales scaunul cu spătar înalt, cu braţele sculptate îl făcuseră să uite semnele heraldice ale stirpei lui de oameni ai muntelui şi pădurii: pălăria cu pană de cocoş sălbatic, ţapina, securea şi fierăstrăul. Să le uite ori să se prefacă doar că le uită. Pentru că în lungul şir de zile dintr-un an, cel puţin una îl făcea pe Boldun să se lase prins de regretul după

locurile de baştină şi cu o nedisimulată trufie să-şi îmbrace cioarecii groşi de aba, cămaşa de cânepă, să-şi pună pe-o ureche pălăria cu pană de cocoş sălbatic, iar din traista pe care o purta la şold să scoată un butoiaş cu cea mai tare şi parfumată băutură din fructe de pădure. Era la începutul verk, de sfinţii Petru şi Pavel, când Boldun îşi sărbătorea ziua numelui şi casa lui se umplea de oaspeţi şi daruri. De obicei veneau prietenii şi colaboratorii apropiaţi. Printre prieteni se numărau doi ingineri – directori importanţi ai unor trusturi un procuror, un general, câţiva doctori, trei ziarişti, un scriitor, mai puţin important, dar oricum scriitor. Colaboratorii apropiaţi păreau să depăşească numărul prietenilor, fiindcă Boldun nu se împiedica în cuvinte şi nici mi ţinea seama de semantica lor. Pentru el cuvântul colaborator avea un sens larg, practic şi eficient. Era ca un sac de voiaj în care îşi îndesa cam tot ce-i trebuia ca să se simtă cât mai bine, mai confortabil, mai în siguranţă, când pleca pe teren. Colaboratori apropiaţi erau, de fapt, toţi cei ce-l slujeau cu credinţă, cu devotament şi supunere. De aceea nimeni nu se mira când printre invitaţi apăreau şi unii dintre funcţionari, însă niciodată doi din acelaşi loc de muncă, ci după un calcul aproape matematic, din uriaşa reţea de birouri a combinatului, fiecare avea un singur reprezentant. Unul singur. Cel mai credincios, cel mai discret, cel mai devotat normelor etice, morale şi democratice – da, de ce nu şi democratice?! – impuse de sărbătorit.

În ordine ierarhică – fiindcă exista o ierarhie – cel mai apropiat colaborator al lui Boldun era nea Ionete. Dintr-un şofer de pădure care transporta buşteni în cel mai îndepărtat şi mai dificil sector forestier, ajunsese întâi stăpânul unui I.M.S., apoi cu fiecare t captă urcată de Boldun, al unei pobede, al unei volgi de iloarea cafelei cu lapte, iar de vreo trei ani era stăpânul unui mercedes albastru, cu toate onorurile şi avantajele pe care le oferă o astfel de situaţie. Salar bun, respect şi solicitudine de la portari până la cei mai importanţi funcţionari ai combinatului. Şi, bineînţeles, locuinţă corespunzătoare,

adică o vilă cu şapte sau opt camere, pentru că pe lângă cele trei fete, după strămutarea din satul de baştină, nevasta lui nea Ionete, o pădureancă trupeşă, îi mai adusese pe lume într-o simetrie perfectă şi trei băieţi.

În această ierarhie, eu ar fi trebuit să ocup locul următor, să fiu al doilea colaborator al lui Boldun. Însă nu eram. Nu eram nici cal, nici catâr. Caracterizarea nu-mi aparţinea, mă chivernisise cu ea bunicul Ştefaniei. În prima clipă n-am bănuit sensul mai adânc pe care îl atribuise cuvintelor, privindu-mă cu ochii lui mici în care licărea o ironie blândă, protectoare. Sincer şi totodată brutal, bătrânul încercase să-mi deschidă ochii, să mă facă să văd situaţia precară, deloc de râvnit pe care o aveam în apropierea lui Boldun, director atunci al unei fabrici de cherestea dintr-o aşezare semiurbană. Dar nu-l înţelesesem. Sinceritatea bătrânului mă jignise adânc. Roşisem şi dacă n-ar fi intervénit bunica Ştefaniei cu vorba i (111 Ico şi catifelată de moldoveancă – „lasă băietul în pnee, Dimitrie” – cred că aş fi ripostat la fel. Eram un lungan blond şi slab, abia isprăvisem stagiul în procuratură, dar mai târam după mine toate naivităţile, elanurile şi erorile vârstei. Fiindcă, dacă aş fi fost mai lucid, mai practic ori un pic mai realist, aş fi rămas asistent la catedra profesorului Paraschiv. Fusesem cel mai bun student din promoţia mea şi profesorul Paraschiv mă oprise la catedra lui, trei luni am figurat pe statele de plată, puteam, cu primele salarii, să-mi cumpăr un costum gata confecţionat, puteam chiar să-l comand unui croitor, cunoşteam un bătrânel simpatic şi priceput care în timpul studenţiei îmi lucrase un sacou dintr-un pardesiu vechi şi care mă invitase cu felul lui ceremonios, dar şi glumeţ:

— La primul salar vă aştept pentru un costum nou, domnule judecător.

Urmam dreptul, eram abia la sfârşitul anului trei, înaintea mea aveam o vară şi încă un an lung, dar bătrânul croitor mă vedea judecător şi mă aştepta să-mi lucreze un costum nou.

— O să vin neapărat, domnule Lascu!

Îmi amintesc perfect promisiunea făcută atunci, îl luasem în serios pe domnul Lascu, nu aveam încă obişnuinţa disocierilor, nu sesizasem gluma şi nici ironia care se ascundeau în acea invitaţie. Şi când pe la sfârşitul anului patru profesorul Paraschiv îmi dezvăluise intenţia de a mă opri la catedra lui, ca asistent, prima imagine care mi-a venit în minte a fost aceea a atelierului domnului Lascu, un atelier cu aspect destul de modest, dintr-o singură încăpere şi o singură maşină de cusut, dar ce importanţă avea aspectul? Eu mă şi văzusem ieşind pe uşa atelierului într-un costum superb de culoarea cireşelor de pădure, un costum negru cu abia sesizabile, delicate reflexe de roşu.

— Ei, nu spui nimic, Bane?

Profesorul Paraschiv îmi prescurta numele, cum mi-l prescurtau şi colegii, şi probabil îi atribuia acelaşi sens. Colegii eliminaseră din numele meu prima silabă, din „Şerbane” – cum mă strigau toţi în primele zile ale anului întâi – devenisem „Bane”. Însă prescurtarea nu era făcută la întâmplare, dintr-o binecunoscută comoditate, ci dădea cuvântului un sens nou, acela de student strălucit, de lider pe an, ba chiar şi pe facultate, în plus aluzia la banii de odinioară ai Graiovei era cât se poate de străvezie. Luându-mă tandru şi amical de braţ, profesorul Paraschiv mă trăsese spre intrarea în Cişmigiu. Veneam des aici. Era plimbarea lui preferată la care ţinea şi-i plăcea să-l însoţesc. De obicei rămâneam pe aleea cea mai mărginaşă, departe de larma şi de aglomeraţia celorlalte alei. Eram un timid şi în consecinţă un tăcut, însă tăcerea mea nu părea să-l deranjeze pe profesor, dimpotrivă. Aleea mărginaşă, care se rotea în jurul grădinii într-un cerc aproape perfect, devenea un fel de amfiteatru în aer liber unde profesorul Paraschiv vorbea ore în şir, încerca să mă iniţieze, mai mult decât pe ceilalţi studenţi, în problemele atât de vaste şi întortocheate ale dreptului civil şi ale economiei politice. Îmi plăceau aceste plimbări, aşa cum îmi plăceau şi prelegerile la care veneau studenţi şi din alţi ani sau de la alte facultăţi, cum mi plăceau şi examenele cu profesorul

Paraschiv. Examenele nu urmau niciodată canoanele rigide şi cunoscute cu serii de câte cinci studenţi, cu bileţele sau cu întrebări suplimentare, sâcâitoare şi adesea umilitoare. Fixate invariabil pentru după-amiază la ora patru, examenele cu profesorul Paraschiv urmau de fiecare dată acelaşi ritual. Noi aşteptam la uşa amfiteatrului încă de pe la ora trei. Profesorul sosea fix la patru, într-un costum nou din cea mai fină stofă englezească, având o floare albă la butonieră. Se oprea în faţa uşii, ne privea prin lentilele jumătate pentru citit, jumătate pentru distanţă şi întreba mirat:

— De ce nu aţi intrat?

În timp ce unul dintre asistenţi – avea doi – se repezea să deschidă uşa, cu un gest politicos şi elegant, profesorul Paraschiv ne făcea semn şi spunea zâmbitor:

— Poftiţi, vă rog!

Aştepta lângă uşă până când intram toţi. Amfiteatrul avea un plan înclinat, cum au toate amfiteatrele. Catedra era undeva jos, pe un podium, lângă o tablă imensă. Profesorul Paraschiv nu cobora, însă, la catedră. Rămânea sus lângă ultima bancă, îşi privea ceasul şi spunea cu acelaşi zâmbet cu care ne poftea să intrăm în amfiteatru:

— Subiectul examenului nostru ar fi următorul…

Unul dintre asistenţi îl scria repede cu creta pe tablă.

Hi neînţeles, totul era sau părea făcut doar de formă, pentril că nimeni nu avea curajul să înceapă, şi-atunci scoţându-şi floarea de la butonieră, încercând vag s-o miroasă, profesorul Paraschiv spunea, nu cu severitate, nici cu maliţie, ci cu o blândă, cu o generoasă înţelegere:

— Bine, o să încerc eu să vă ajut…

Însă acest ajutor nu se limita la un cuvânt, la zece, la douăzeci, pentru că începând să vorbească, uita că, de fapt, noi trebuia să vorbim, uita că trebuia să ne asculte pe fiecare în parte şi să ne pună note, uita mai ales că eram în examen. Începea o prelegere care le eclipsa pe toate celelalte din lungul anului, o dizertaţie şi în acelaşi timp o sinteză a tot ce învăţaserăm în acel an, cucerindu-ne şi intimidându-ne cu vasta, cu uriaşa lui erudiţie. În plus,

profesorul Paraschiv avea un glas plăcut, uşor baritonal, o indicibilă eleganţă în gesturi, o nemaipomenită uşurinţă în a face cele mai neaşteptate asociaţii de idei, într-un cuvânt, un dar al vorbirii care ne fascina. Fascinaţie întărită, susţinută, şi de girul unor fapte petrecute cândva, într-un trecut îndepărtat, furtunos „aproape legendar. Toţi ştiam că în anii premergători războiului, prin ’38 sau ’39, în câteva confruntări violente care avuseseră loc la universitate, profesorul Paraschiv, pe-atunci student la drept şi filosofie, ţinuse parte colegilor de stânga, trecuse făţiş alături de ei, pierduse într-o încăierare doi dinţi, în urma alteia se alesese cu exmatricularea, apoi devenise unul dintre fruntaşii mişcării progresiste de tineret şi continuase lupta în ilegalitate. Dovada acelor confruntări din trecut părea să se concretizeze în cei doi dinţi de aur care-i împodobeau dantura şi care-i înfrumuseţau zâmbetul, îl făceau „pe de-a-ntregul charmant”, cum spunea cu admiraţie o colegă.

Nu mai ţin minte ce i-am răspuns atunci, în parc, profesorului Paraschiv – au trecut, iată, peste douăzeci de ani – dar păstrez aproape intactă senzaţia de orgolioasă satisfacţie care mă invadase. Eram măgulit, bucuros, tuşat, pur şi simplu. Şi dacă numai peste o săptămână n-ar fi intervenit încurcătura cu repartiţia Ştefaniei, aş fi rămas la catedra lui. Nu l-aş fi cunoscut niciodată pe Boldun şi, bineînţeles, n-aş fi purtat atâţia ani povara muncii de consilier juridic, de care mă distanţam numai când ajungeam acasă, numai după ce-mi beam în tihnă cafeaua în oare scăpăm şi-un strop de whisky, numai după ce coboram storurile şi la adăpost de razele piezişe ale soarelui, întins pe divanul din biroul meu – era singurul loc unde nu pătrundeau copiii, nici Ştefania – mă cufundam în pacea după-amiezilor târzii. Ţineam mult la această pace, nu bănuiam că foarte curând Boldun avea să mi-o spulbere, năruind cu brutalitate haloul care proteguieşte de obicei siguranţa şi liniştea oricărui cămin, retezând firele nevăzute care ţin unită o familie…

Unchiul Alexandru a catadicsit în cele din urmă să

trimită scrisoare. Eram singur acasă când a trecut poştaşul. Mama ieşise doar de câteva minute cu domnişoara Zâne. Nu mai ţin minte ce treburi aveau în oraş. Domnişoara Zâne începuse să vină la noi în fiecare zi. Venea dimineaţa şi stătea până seara. De obicei ne găsea pe mama şi pe mine. Octav era la liceu prins până peste cap cu pregătirea examenelor. Se apropiau examenele de sfârşit de an şi el – o ştia toată lumea – era un profesor sever, lăsa cei mai mulţi corigenţi. Uneori, domnişoara Zâne venea dis de dimineaţă. Eu mai dormeam încă, dar ea intra în cameră fără nicio jenă, se aşeza în fotoliu, ori se uita peste cărţi – aveam o bibliotecă – şi întreba:

— Ce faci, somnorosule, cât ai de gând să mai dormi?

Se apropia de fereastră şi ridica jaluzelele. Dormeam cu geamul deschis – era un iulie cu nopţi senine şi calde şi bântuite de lună – dar lăsam jaluzelele, pentru că luna răsărea târziu şi stătea nu ştiu cum tot timpul în fereastră ori deasupra ferestrei şi era albă şi luminoasă şi, dacă o priveam, nu mai puteam să adorm. De aceea lăsam jaluzelele. Dimineaţa, când intra domnişoara Zâne, soarele era sus. Ea ridica jaluzelele şi rămânea în faţa ferestrei. Spunea fără să se întoarcă:

— De câte ori ridic jaluzelele, simt miros de verbine. Mă uit şi nu le văd…

Pe mine mă orbea lumina soarelui. De fapt soarele nu bătea direct în cameră, era undeva după acoperişul de la casa vecinilor, dar dimineaţa când domnişoara Zâne ridica jaluzelele lumina era atât de albă şi de puternică, încât închideam ochii şi cum îi închideam adormeam iar, juliră nu adormeam de tot, aş fi adormit de tot, dacă ar fi plecat domnişoara Zâne. Dar ea nu pleca. Rămânea acolo lângă geam şi încerca să afle de unde vine mirosul de verbine, întinzându-şi gâtul ei lung de girafă în afară. Sub geam erau straturi de flori, tot felul de flori, garoafe japoneze, crăiţe, regina-nopţii, fucs de câmp, genţiene sălbatice aduse de la munte de Octav – ţinea teribil la genţienele aduse de el – rochiţa-rândunicii, gladiole. Domnişoara Zâne rămânea mult timp acolo în faţa geamului,

adulmecând ca un ogar bătrân, căutând cu ochii ei verzi, aproape îngheţaţi, firele acelea miraculoase de verbină, al căror miros păreau s-o tulbere, ori chiar o tulburau, pentru că se întorcea şi pornea spre uşă, fără să mai vadă nimic în jur, adică înaintând dreaptă, lovindu-se de fotoliu, de colţul mesei, de scaune, întinzând mâinile şi pipăind aerul ca o oarbă.

Somnul îmi dispărea. Săream din pat, din trei paşi eram în faţa geamului, priveam straturile stropite cu furtunul de Octav – nu ştiam niciodată când le stropea, pentru că se trezea cu noaptea-n cap – adulmecam şi eu aerul, cum vedeam că face domnişoara Zâne, dar nu simţeam decât mirosul cunoscut şi răscunoscut de plante crescute la umbră sau de acoperişuri încinse de soare. Sasa vecinilor era mai înaltă decât a noastră, şi soarele nu ajungea la straturile cu flori de sub fereastră decât târziu, spre amiază. Dădeam cu puţină apă rece pe ochi – dimineaţa nu-mi plăcea să fac duş, făceam seara, înainte de culcare – mă îmbrăcam şi intram în sufragerie unde mă aşteptau mama şi domnişoara Zâne.

Poştaşul a lăsat o scrisoare de la unchiul Alexandru, sub uşă. A sunat, dar eu eram prins de lectura unei cărţi şi ţârâitul soneriei mi-a trecut pe lângă urechi ca orice zgomot. Abia după două sau trei minute mi-am dat seama că a sunat cineva. M-am dus să deschid. Era însă prea târziu. La uşă nu mai era nimeni. În schimb jos, lângă prag, am văzut un plic alb, de un format neobişnuit. Era foarte lung şi îngust şi-avea pe el multe timbre, atât de multe, încât o clipă mi s-a părut că văd tunica unui general ieşit la paradă cu toate decoraţiile. L-am ridicat de jos, am vrut să-l deschid dar m-a oprit intuiţia cu care îmi compuneam în cele mai mici amănunte rolul de odraslă cuminte şi ascultătoare pe care trebuie să-l joc în orice clipă. M-am mulţumit doar să-i constat paternitatea, după scrisul mare, apăsat şi caligrafic, teribil de asemănător cu scrisul lui Octav, să-l întorc pe-o parte şi pe alta, să-l privesc la lumina soarelui aşa cum ai privi: era la lumina lămpii, să-l las în cele din urmă acolo unde l-am găsit şi

bineînţeles să aştept cu răbdare întoarcerea mamei şi a domnişoarei Zâne.

Întâi, vreun sfert de oră, m-am plimbat prin salon cu mâinile la spate şi cu umerii lăsaţi, imitându-l fără să ştiu pe Octav. Nu mi-aş fi dat seama că-l imit, dar m-am văzut în oglindă – oglinda mare de la intrare – şi-am încremenit. îl imitam perfect. Nu ştiu de ce însă toată povestea m-a întristat. Am intrat repede la mine, am vrut să reiau lectura, dar a fost imposibil. Cum am deschis cartea, gândurile au început s-o ia razna. Mi se făcuse dintr-odată prea cald, aş fi mers la stranii să stau puţin în apă, să înot ori să plonjez măcar o dat-i de pe cea mai înaltă trambulină. Şi la pădurea din marginea oraşului aş fi mers. O plimbare cu bicicleta până acolo era chiar mai ademenitoare. Aş fi comandat un original doi, cu multe fructe şi, instalat comod sub una din umbrelele acelea colorate din preajma tonomatului, aş fi ascultat toate discurile cu Adamo şi Gigliola Cinquetti. Nu făceam însă nimic, nu alergam să-mi caut slipul şi nici nu intram în magazie să-mi iau bicicleta. Stăteam mai departe pe pat, fără a fi în stare să mişc un deget. Cartea îmi căzuse din mână şi nu ştiu dacă eram treaz ori dacă adormisem, când am auzit uşa de la intrare bufnind îndepărtat, de parcă ar fi izbit-o vântul. Am înţeles însă că se întorcea mama încărcată de pachete. Totdeauna când venea din oraş, lăsa jos cumpărăturile, descuia, dar apoi avea braţele ocupate şi uşa rămasă deschisă era izbită cu zgomot de vânt sau de curentul din casă care se făcea prin deschiderea celorlalte uşi.

Mama şi domnişoara Zâne găsiseră, cred, scrisoarea de la unchiul Alexandru. Mi-am dat seama că o găsiseră, pentru că dintr-odată s-a făcut tăcere, ca atunci când se închid toate uşile şi geamurile şi de afară nu mai pătrunde niciun zgomot. Apoi ca şi când cineva ar fi deschis iar uşile ori ar fi spart un geam am auzit glasul gros al domnişoarei Zâne şi paşi şi zgomot de ceşti şi uruitul cunoscut, atât de cunoscut al râşniţei de măcinat cafea. Mama şi Octav şi bineînţeles domnişoara Zâne nu beau decât cafea din

boabe proaspăt râşnite. Am pus cartea de-o parte şi, confecţionându-mi pe loc o mutră de somnoros, am intrat în salon. O mulţime de pachete şi pacheţele erau lăsate peste tot: pe canapeaua mov, pe scaunul de la pian, pe fotoliul lui Octav. În prima clipă eu n-am văzut nimic din toate astea. N-am văzut decât măsuţa rotundă pe care mama îşi lăsase poşeta şi lângă poşetă, desfăcut, plicul de la unchiul Alexandru. Din trei paşi am fost lângă măsuţă, am smuls scrisoarea, am început s-o citesc şi de la prima frază mi-am dat seama că unchiul Alexandru era cineva. Întrecuse, cred, toate aşteptările lui Octav, ale mamei şi domnişoarei Zâne la un loc. Scria că obţinuse transferul şi că puteam să mă înscriu la liceul unde învăţau verii mei, Ioniţă şi Uca. În salon a pătruns, avertizându-mă de pericol, o aromă puternică de cafea. M-am uitat şi am văzut că uşa de la bucătărie rămăsese întredeschisă. Mama şi domnişoara Zâne puteau să apară în orice clipă. Am pus scrisoarea în plic fără s-o citesc până la capăt şi am ieşit din salon. Îmi părea rău, dar n-aveam încotro. Aura de copil model de care mă bucuram în ochii tuturor, mai ales în ochii lui Octav şi ai mamei – şi de care trebuie să recunosc eram mândru – cerea de astă dată sacrificii. Puteam, în schimb, după atâta timp, să-l caut pe Daniel. Am trecut pe la el, dar nu era acasă. Am sărit pe bicicletă şi m-am dus singur să-i ascult pe Adamo şi pe Gigliola. Gând m-am întors seara, Octav era în camera lui de lucru. Răsfoia ziarele. Cum venea de la liceu, îşi punea, papucii, halatul, îşi lua din servietă ziarele, se întindea pe canapea şi citea toate articolele, ştirile, reportajele. Asta era singura lectură pe care o făcea de ani de zile. Credeam că o să mă cheme să-mi vorbească despre plecare, dar nici în seara aceea, nici a doua zi şi nici în zilele care au urmat Octav n-a spus un cuvânt măcar despre scrisoarea care venise de la unchiul Alexandru. Dar pregătirile se înteţiseră. În fiecare zi mama îmi cumpăra câte ceva, ori îşi amintea că ar trebui să-mi cumpere şi intra în panică. Mă punea să probez pijamale, cămăşi, pulovere de lână. Îmi pregătise tot felul de lucruri groase, de parcă trebuia să

plec la polul nord. Bineînţeles, eu rămâneam străin de toate aceste pregătiri, adică mă prefăceam că nu ştiu despre ce-i vorba.

Octav m-a chemat să-mi spună că plec, abia în penultima zi. A făcut-o ceremonios şi pedant, cum de-altfel ştiam că o s-o facă. Şi-a pus costumul cel mai bun, papillonul, ochelarii cu ramă de aur. A luat loc în fotoliul lui şi mi-a cerut întâi să interpretez ceva la vioară. Nu mi-a spus ce, dar eu ştiam că preferinţele lui se îndreptau spre Boccherini, Paderevski, Schubert. Am cântat un rondo de Boccherini. Fotoliul lui Octav e deosebit de celelalte, în primul rând e îmbrăcat ca şi canapeaua într-o catifea mov, e moale şi ademenitor şi are spătarul înalt, ca un tron voievodal. Octav se scufundase în el. M-a ascultat cu ochii închişi, dar când am terminat şi ridicat, şi-a potrivit ochelarii aşa cum face probabil în clasă ori de câte ori predă o lecţie nouă şi-a început cu glasul lui rece şi uniform:

— Ştii, Tin, eu şi mama ne-am gândit…

Mi-am potrivit o mutră cât mai supusă şi ascultătoare, aş fi vrut chiar să-l ascult, dar mi-a fost imposibil, pentru că a vorbit mult, cu argumente pro şi contra, însă nu spunea nimic nou şi eu eram nerăbdător, teribil de nerăbdător să ştiu când plec. um a isprăvit, am întrebat:

— Şi când e plecarea?

Am fost cred prea grăbit, pentru că Octav m-a privit pe deasupra ochelarilor sever şi nemulţumit:

— Mâine!

A doua zi, Octav a fost reţinut la liceu. Avea un consiliu pedagogic sau ceva asemănător şi a venit direct la gară. Când mai erau doar cinci minute până la plecarea trenului, l-am văzut strecurându-se prin mulţimea de pe peron. M-a ajutat să-mi urc bagajele – o valiză albastră din piele, vioara, termosul, un sac de mână cu de-ale gurii – şi, înainte de a coborî, mi-a îndreptat c-un gest tandru, neobişnuit la el, nodul de la cravată. A şi spus ceva, nu mai ţin minte cuvintele, nu eram atent sau pur şi simplu mă

plictisisem să înghit la nesfârşit ca pe nişte hapuri sfaturile care mi se dăduseră toată ziua.

Mama şi domnişoara Zâne rămăseseră pe peron. Domnişoara Zâne purta o rochie de culoarea lămâilor crude, Lungă până în pământ, mănuşi albe, lornion, pălărie din pene de struţ. Înaltă, deşirată, părea desprinsă dintr-un album cu poze vechi de familie. Când a pornit trenul, a scos batista şi a început s-o fluture cu discreţie. Mama a repetat cuvintele pe care le auzisem de o mie de ori:

— Vezi, să ai grijă de tine.

Octav a mers pe lângă vagon până la capătul peronului. Făcea paşi mari şi zâmbea fără să-şi dea seama. De obicei Octav e grav, vorbeşte puţin şi nu ştie să zâmbească. Acum zâmbea şi clipea des, aşa cum zâmbesc şi clipesc miopii când îşi scot ochelarii.

Trenul a prins viteză şi gara a rămas repede în urmă. M-am aplecat pe geam s-o mai văd o dată pe mama, dar n-am zărit decât pălăria din pene de struţ a domnişoarei Zâne. Soarele asfinţise undeva dincolo de turnul de apă, peronul căzuse înumbră şi celor rămaşi nu li se mai desluşeau chipurile. Numai pălăria din pene de struţ a domnişoarei Zâne îşi păstra prin nu ştiu ce minune albeaţa şi strălucirea.

Plecam. Plecam cu adevărat. Plecam singur!

2

zi geroasă, deşi e soare şi frumos şi totul în jur e alb. Albeaţa zăpezii, dar şi gerul mă face să lăcrimez. Am ieşit să-mi fac plimbarea de dimineaţă, dar după câteva sute de metri sunt gata să mă întorc. E prea frig. Şi gâtul meu e destul de sensibil. Totuşi ceva mă îndeamnă să-mi continui plimbarea. Poate sunetele de zurgălăi care se aud în depărtare. Mi se pare? Sau se apropie o sanie cu doi cai albi? Dar, lucru ciudat, culoarul pe care pornesc în una dintre acele plimbări paralele nu mi-l deschide nici sania, nici sunetele de zurgălăi. Fiindcă după ce trece sania, în faţa ochilor, în mod cu totul paradoxal, îmi apare sufrageria casei părinteşti. Stau într-un jilţ îmbrăcat în piele – jilţul învăţătorului Strava

— Şi ascult bătăile pendulului cu o senzaţie de detaşare ori de acută luciditate.

Lumina dimineţii începe să aibă streasc ă ferestrele. În curte se aude ciripit voios de vrăbii, iar în depărtare zgomotul unei căruţe. E clipa cea mai frumoasă a dimineţii. Surind lumina din ferestre va fi albă, strălucitoare şi albă ca argintul. Mama va ieşi să dea de mâncare la păsări, apoi va urca să deschidă larg uşile, să lase aerul proaspăt să pătrundă în toate încăperile. Eu îi voi asculta glasul – când îşi strigă păsările mama are un glas subţire, melodios şi subţire de parcă ar cânta – apoi voi alerga spre dormitor şi mă voi ascunde sub pătură, prefăcându-mă că dorm. Mama va lăsa pe taburetul de lângă pat

— Cum făcea când veneam în vacanţele mele de elev – o tavă din lemn de cireş cu tot felul de bunătăţi: pâine albă făcută în casă, miere de albine, unt, ouă fierte, lapte de capră, caş dulce.

Mă ridic din jilţul auster al învăţătorului Strava şi mă îndrept cu paşii elevului de altă dată spre dormitor. El, elevul Strava Şerban, premiant în fiecare an al Liceului Dimitrie Bolintineanu din G., mi-a răsucit pe neaşteptate volanul, oprindu-mă din goana spre sanatoriu şi aducându-mă acasă. Şi eu, profu l universitar cu greutate, m-am lăsat purtat ca un copil sau ca un orb. Iar acum, tot el, elevul Strava Şerban, îmi dictează aproape fiecare mişcare, fiecare gest. Mă gândesc că ar fi bine să-mi scot halatul, să mă mai întind un pic în pat, dar el nu mă lasă. Mă opreşte în faţa oglinzii, oglinda mare, veneţiană, care-mi arată un chip încercănat, obosit, neras. La îndemnul lui îmi scot din valiză trusa cu ustensilele de bărbierit şi intru în baie. Mă rad repede, nu cu tabieturile de-acaşă, vreau să spun că nu stau în baie o oră, ci doar cinci-şase minute, atât cât îi trebuia cândva elevului Strava Şerban să se radă. Mă spăl până la brâu cu apă rece, folosesc în mare grabă şpreiul cu soluţie pentru după ras şi tot în mare grabă mă îmbrac. Dar nu cum ar vrea profu l universitar, ci aşa cum îmi cere, cu exuberanţă, adolescentul de altă dată: pantalonii

albaştri de doc, o bluză subţire, flanelată, din melană şi pantofii cei mai uşori, cu talpă flexibilă Epa. Vrea să mă împingă, cu aceeaşi grabă şi exuberanţă, pe uşă afară. Dar de data aceasta nu-l mai ascult. Privesc cele două valize cu lenjuri curate sau cu îmbrăcăminte subţire de vară. Sunt pregătite pentru „acolo”. Mi le-a pregătit Ştefania. „Acolo” era chiar cuvântul ei şi însemna Sanatoriul de nevroze, încă de ieri arvfi trebuit să fiu pacientul doctorului Gardaş. Unul dintre numeroşii lui pacienţi. Însă dădusem bir cu fugiţii. După ce mi-am luat rămas bun de la Ştefania – copiii, Dimitrie şi Georgia, dormeau încă, nu trebuiau să ştie că plec – după ce o asigurasem că voi fi cuminte, că voi citi toate cărţile cu care îmi burduşise un sac de voiaj, că voi lua toate medicamentele, că nu voi sta numai în cameră şi că-mi voi face cu regularitate măcar plimbările prescrise ele. etc., la ieşirea din oraş am răsucit brusc volanul, am intrat pe şoseaua de centură, am ocolit aproape întregul oraş, am lăsat în dreapta abatorul, în stânga fabrica de bere şi, gonind cu 80 Ian pe oră, spre seară am ajuns acasă. Poarta mare de la uliţă era legată cu lanţ. iar lanţul ferecat c-un lacăt mare, ruginit. Am intrat în curte fără maşină şi fără bagaje. Mama a apărut, măruntă şi împuţinată, de undeva din spatele casei. A întrebat:

— Aţi venit după ouă, domnule inginer? Le aduc îndată.

S-a întors, a făcut doi sau trei paşi, dar după o mică ezitare s-a oprit şi, ducând mâna streaşină la ochi, a spus în şoaptă, tulburată:

— Şerbane! Tu eşti, Şerbane?! Şi eu care ziceam…

S-a repezit spre mine, tânguindu-se:

— Acum eu ce mă fac? De ce n-aţi trimis vorbă că veniţi? Să fi pregătit şi eu ceva! Să fi tăiat o găină!

I-am cuprins cu palmele umerii înguşti şi firavi, îmbrăţişând-o în tăcere. Ea s-a lipit de mine, aşa măruntă şi împuţinată, duioasă, încercând să-şi stăpânească plânsul. I-am spus c-un glas gros, pe care aproape nu mi l-am recunoscut:

— Nu-ţi face griji, mamă! Am venit singur…

Trecând prin sufragerie, mă opresc din nou în faţa oglinzii, îmi potrivesc o şuviţă din părul rărit mult la creştet şi albit la tâmple şi, neluându-l în seamă pe adolescent, mai exact, ignorându-i nerăbdarea şi exuberanţa, îmi pun pălăria cu boruri largi, care-mi va ascunde începutul pronunţat de chelie, iar mai târziu mă va ocroti de soarele prea arzător.

Ies pe verandă, în aerul rece, proaspăt pe care-l sorb cu satisfacţie, cu bucurie. E aerul cunoscut al copilăriei, al atâtor dimineţi de vară, al atâtor vacanţe. Mă surprind ridicând braţele întâi lateral la înălţimea umerilor, apoi paralel spre tavanul verandei, coborându-le iar la înălţimea umerilor, şi aşa, cu braţele întinse lateral, încerc o genuflexiune, mă las cu uşurinţă, îndoind genunchii vreau să continui mişcarea, să mă ridic, dar ceva nu-i în ordine. Genunchii nu mă ascultă, par anchilozaţi. Câteva clipe rămân într-o poziţie destul de incomodă.

— Parcă ai fi o pasăre de curte, un răţoi sau un curcan care a întins aripile, vrea să se înalţe, să zboare, dar nuri ajută puterile! îmi spune râzând elevul Strava

Şerban şi se îndepărtează, coboară în fugă treptele de piatră ale verandei.

Descurajat nu de ironia adolescentului, ci de propria-mi nesăbuinţă, las braţele să-mi cadă pe lângă trup şi încerc, nu fără efort, să-mi recapăt poziţia normală. Dar efortul şi caraghioslâcul situaţiei au făcut să-mi apară pe tâmple broboane mici de sudoare. Le şterg cu batista, una dintre multele batiste subţiri şi fine pe care Ştefania a avut grijă să le strecoare în valize sau în buzunarele de sus ale fiecărei bluze. Şi ca să scap de ironiile adolescentului care a coborât vijelios în curte, ca să mă distanţez de el, mă furişez spre capătul din dreapta verandei. Însă nu fac decât cinci sau şase paşi. Mă opresc surprins, uluit, derutat. Masa lungă dreptunghiulară şi cele şapte fotolii împletite – şi masa şi fotoliile – din nuiele subţiri de răchită, sunt toate la locul lor. Dar e aceeaşi masă? Şi fotoliile, sunt oare aceleaşi? Le privesc neclintit. Aş vrea să mă obiectivez, să judec totul la rece. Dar nu pot. Pe retina

memoriei îmi apare imaginea altei mese şi a altor fotolii. împletitura din nuiele subţiri de răchită e aproape nouă, dar meşterul care le-a făcut, după ce le-a lăsat întâi în aer şi-n soare, ca să le dea trăinicie, a folosit un lac sau o soluţie şi până la urmă masa şi fotoliile au ieşit aurii. Seara, la lumina a doua lămpi mari, fiecare cu oglindă, ne strângem toţi ai casei în jurul mesei. Rămân în picioare numai mama şi Aurelia, sora mea cea mare, care aleargă mereu spre bucătăria de vară sau vine alergând dinspre bucătărie, ducând ori aducând de fiecare dată câte ceva. Tăcută, mama ia din mâna Aureliei tot ce aduce. Nu-şi vorbesc. Se înţeleg numai prin semne. Nici noi, ceilalţi copii, nu vorbim. Aşteptăm ca mama să aşeze pe masă tot ce aduce Aurelia, iar învăţătorul Strava să-şi ridice privirea din ziarul *Universul* sau din revista *Albina*. Când citeşte ziarul *Universul* e mai simplu. Se uită doar peste ultima pagină, la ştirile externe. Apoi, împăturind ziarul, întreabă’s

— Cine spline rugăciunea?

— Eu! se aude un glas sfios, pierit.

Şi-acelaşi glas începe:

— Mânca-vor săracii şi se vor sătura, şi vor lăuda pre Domnul…

Noi, toţi ceilalţi, ne împreunăm palmele şi ne plecăm frunţile cu grăbită smerenie. Pe ultimele cuvinte ale rugăciunii încep să se audă sunete de tacâmuri, sorbituri lacome, şoapte, paşii Aureliei apropiindu-se grăbiţi dinspre bucătărie şi rar, foarte rar glasul mirat al învăţătorului Strava, întrebând:

— Dar tu ce faci, Marie? Nu te aşezi cu noi la masă?

— Când să mă mai aşez? răspunde mama tot cu o întrebare, luând din mâna soră-mii o tavă.

Lasă tava pe masă, apoi glasul ei se aude mai încet, ca un ecou la ce a spus mai înainte:

— Eu şi Aurelia o să mâncăm mai târziu, la bucătărie.

Învăţătorul Strava nu mai spune nimic. Ne cuprinde pe toţi cu privirea, rupe o bucată de pâine < i se apleacă fără grabă spre farfuria lui. În felul cum rupe bucata de

pâine, încet, fără grabă, satisfăcut şi în haloul de lumină al celor două lămpi cu oglinzi, pare să stea întreaga fericire a familiei învăţătorului Strava. Dar paşii soră-mii Aurelia, care alerga continuu între bucătărie şi verandă, s-au stins de mult. S-au stins şi sunetele de tacâmuri, şi glasurile care rosteau, sfioase, rugăciunea. Şi de mulţi, de foarte mulţi ani, cele două lămpi cu oglinzi rotunde n-au mai fost aprinse. Într-o seară, învăţătorul Strava a apărut la masă în haine militare, cu grad de locotenent. Erau noi şi frumoase hainele locotenentului Strava. Dar el era întunecat. Degeaba a alergat Alexandru să-i aducă ziarele. Nu le-a văzut. Nici pe noi nu ne vedea. Şi-a scos chipiul şi mi l-a întins mie, spunând scurt:

— Du-l la cuier, Şerbane!

Eu am prins chipiul de marginea rotundă şi-am încremenit cu el în mână. Căldura frunţii învăţătorului Strava şi picăturile de sudoare de pe marginea cu căptuşeală lucioasă îmi frigeau parcă degetele. Nu mai ştiu cine a spus rugăciunea pentru masă în seara aceea. În auz mi-a rămas numai glasul poruncitor al învăţătorului Strava, îndreptat spre mama şi soră-mea Aurelia, cerându-le să stea cu noi, la masă. Amândouă s-au aşezat speriate pe locurile care de obicei rămâneau goale. Acelaşi glas, stăpânit sau numai resemnat, la sfârşitul mesei ne anunţa:

— Am primit ordin. Plec mâine, în zori. Cu şcoala te descurci cum poţi, Marie. Poate că-ţi trimite pe careva să mă suplinească. Alexandru să aibă grijă de gospodărie. Pe Radu să-l laşi să urmeze liceul. Şi pe Şerban, când i-o veni vremea.

A doua zi, parcă tot satul era strâns la gară. Plecau mulţi. Şi toţi erau înconjuraţi de cei care rămâneau acasă. Tata nu ne-a lăsat să-l conducem. A plecat singur. Dar eu tot m-am ţinut după el. M-am ţinut la distanţă, ca să nu mă vadă. Îi stătea bine în uniforma de locotenent Era mai înalt şi mai drept. În clasă, în faţa elevilor, pentru că îşi netezea mereu mustaţa şi privea în jos, peste bănci, părea adus de spate. Cred că a ştiut că-l urmăresefiindcă atunci când a pornit trenul, el s-a urcat ultimul „din mers, şi a rămas pe

scara vagonului, privind înapoi cu o îngândurare gravă, căutându-mă. Când m-a descoperit, a zâmbit şi mi-a făcut semne, fluturând mâna. Am început să alerg, să mă strecor în faţă prin mulţimea de pe peronul gării, dar era prea târziu, trenul a dispărut repede în ceaţa dimineţii aceleia de vară…

Şi acum e o dimineaţă ceţoasă de vară. Ceţoasă, dar şi luminoasă. Fiindcă ceaţa e joasă. Dacă aş cobori în curte, mi-ar ajunge până la genunchi sau până la brâu. Însă nu cobor. Stau în faţa mesei dreptunghiulare şi a celor şapte fotolii şi nu pot să-mi revin din uimire, nu pot să cred că sunt aceleaşi. Cândva erau aurii şi frumoase, acum sunt vinete sau cenuşii. Şi mici, îngrozitor de mici. Mă apropii nu ca să mă aşez, ci mai degrabă ca să-mi alung îndoiala, să-mi spulber neîncrederea. Unul dintre cele şapte fotolii are două iniţiale crestate cu lama cuţitului. Sunt iniţialele mele. Le-am crestat atunci, de mult, după plecarea învăţătorului Strava. Era chiar fotoliul, pe care stătea el. Oum m-am întors de la gară, am urcat în verandă, l-am luat şi cu lama cuţitului celui mare de bucătărie, mi-am crestat într-un loc destul de obscur, adică pe unul dintre picioare, iniţialele. Seara, Alexandru, noul şef al familiei, înainte chiar de a se aşeza la locul tatii, a observat schimbarea. S-a uitat cu atenţie la fiecare fotoliu şi a mârâit ranchiunos şi autoritar’s

— Şerbane, ai schimbat fotoliul tatii. Adu-l înapoi!

— Nu-i adevărat! am spus eu dârz. Asta-i fotoliul meu. E şi însemnat!

Şi ca să-i dovedesc, am răsturnat în grabă fotoliul şi i-am arătat iniţialele, pe care, ca să pară vechi, le frecasem cu zeamă de caise. Luasem din livadă două caise aproape coapte, storsesem zeama gălbuie peste iniţiale, apoi am frecat cu o cârpă moale ca să dispară culoarea prea galbenă de caisă. Alexandru a privit iniţialele! s-a scărpinat îndelung în creştet şi a mârâit neconvins:

— Bine, bine!

Conflictul s-a încheiat cu victoria mea, dar şi cu bucuria infinită că stăteam la masă pe fotoliul tatii, pe care

l-am pus la loc târziu, în primăvara lui 1945, când învăţătorul Strava se întorcea din război, iar eu eram de-acum mare, elev în clasa a treia delie eu. L-am pus la loc tot pe furiş, fără să ştie sau să mă vadă careva.

Acum, fotoliile sunt puse în jurul mesei la întâmplare, adică nu se mai păstrează aşezarea aceea riguroasă „după care fiecare îşi ştia locul, nu mai au nici trăinicia de altă dată. Ici, colo împletitura unora a început să se destrame. Îmi găsesc greu iniţialele. A trebuit să răstorn aproape toate fotoliile, să pipăi cu vârful degetelor sau să privesc foarte atent. Şi poate era mai bine dacă nu le găseam. Pentru că atunci când vârful degetelor mele întâlnesc, în sfârşit, cele două iniţiale, nu mă bucur. Totuşi zâmbesc. Aşez fotoliul la loc şi mă îndepărtez, purtând ca pe un bolovan greu un sentiment pe care nu-l înţeleg, de frustrare. Traversez curtea prin ceaţa până la brâu, trag zăvorul greu cu care mama ferecă poarta şi ies în uliţă. Ca să îndepărtez sentimentul de frustrare, greu ca un bolovan, o pornesc în susul uliţei, spre şcoală.

Când învăţătorul Grigore Strava a venit aici, în sat, şcoala avea numai un corp de clădire şi patru clase. El s-a zbătut, a umblat pe la inspectoratul şcolar, pe la minister şi-n doi ani – „doar în doi ani!” spunea cu orgolioasă mândrie învăţătorul Strava – a obţinut nu numai aprobare pentru şcoală de şapte ani, ci şi ceva fonduri, „derizorii, simbolice”, spunea uneori tot el, „dar hotărâtoare”. Pentru că peste alţi doi ani, cu ajutorul primarului de atunci, a inginerului silvic şi al sătenilor, şcoala n-a veche – renovată de la temelie şi până la acoperiş şi îmbogăţită cu alte două corpuri – iei din faţă pentru cancelarie şi sala de festivităţi şi cel lateral pentru clasele cu elevi mari, arăta ca/-o cetate cu acoperiş de ţiglă.

— O minune, nu şcoală! spunea şi mama.

Eram prea mic ori nici nu mă născusem când se înălţase în sat această „minune” pentru care s-a făcut mare vâlvă şi mare sărbătoare. Au venit atunci numeroase notabilităţi de la inspectorat sau de la plasă, a venit chiar şi prefectul judeţului, care, cu un simplu şi nobil gest, a

tăiat panglica de inaugurare. A urmat şi un bal cu focuri de artificii şi cu tombolă, „cel mai frumos bal din viaţa mea”, spunea mama. Şi eu nu puteam să n-o cred, fiindcă ori de câte ori îşi aducea aminte de acel bal obrajii i se colorau brusc, iar ochii, de obicei aspri, aproape tăioşi, se înseninau, deveneau blânzi, iertători, paşnici.

Acum, cornişa din ţiglă, cunoscută şi răscunoscută, străluceşte în soarele dimineţii. Mă apropii rfepede, poate prea repede şi nu observ decât târziu că gardul, vechiul gard de scândură şi poarta înaltă cu acoperiş, în stilul porţilor maramureşene, lipsesc. Şcoala nu mai are curte în faţă. A dispărut. Dar a dispărut şi aleea de liliac. Altă dată de la poartă şi până lângă peronul de la intrarea principală era o alee de liliac alb. Acum urmele unor roţi mari de camioane ori de tractoare mă ajută să ajung lângă intrarea principală, unde mă opresc intrigat dar şi dezorientat. Peronul din dale mari de piatră nu mai există, a dispărut. Dar şi vechea firmă a şcolii a dispărut. În locul ei a fost pusă o alta, mică, modestă, pe care o mână prea puţin obişnuită cu pensula sau cu vopselele, o mână nedibace de amator a scris cu majuscule: „Magazia de cereale C.A.P. Unirea”. Atât şi nimic altceva. Caut un punct de sprijin, un argument care să mă contrazică, dar nu-l găsesc. Ferestrele înalte spre care îmi îndrept privirea sunt oblonite şi poate de aceea mi se par mute. Încerc să mă obişnuiesc, să accept situaţia aşa cum este. Dintr-o deprindere, pe care o credeam uitată, mă îndrept spre colţul din stânga clădirii. Acolo, la capătul peronului, începea lotul şcolar şi printre lujeri înalţi de floarea soarelui, ca într-o ţară de pitici se zăreau nişte căsuţe colorate. Era prisaca. „Prisaca şcolii”, cum îi spunea cu mândrie învăţătorul Strava, dată în grija elevilor din clasele mari, dintr-a 5-a, a 6-a şi a 7-a. Asta nu însemna că primul care intra în prisacă – punându-şi halat alb şi mască de tifon – nu era chiar el, învăţătorul Strava. Şi tot în halat alb şi cu mască de tifon, lângă el păşeam eu, deşi încă nu eram şcolar, nici mare, nici mic. Atunci intrarea elevilor era prin poarta din spate. Pe aleea de liliac intrau în şcoală

numai inspectorii şi notabilităţile comunei: primarul, doctorul veterinar, agentul sanitar, sora de ocrotire sau inginerul silvic. Acesta venea totdeauna într-o trăsură trasă de doi cai albi. O trăsură galbenă, cu roţi care nu făceau zgomot, fiindcă în locul şinelor de fier aveau cauciucuri. Gizmele strălucitoare cu carâmb înalt, pantalonul bufant, haina cu carouri mari, albastre, colţul alb al batistei care ieşea vizibil din buzunarul de sus al hainei, mănuşile tot ilbe, pe care nu şi le scotea niciodată şi biciul cu coada lungă flexibilă, împletită spre vârf, făceau din inginer personajul cel mai neobişnuit dar şi cel mai important. Mai important şi decât toţi inspectorii, deşi aceştia erau primiţi de învăţătorul Strava cu o grijă aparte, cu un adevărat ceremonial, fiindcă în întâmpinarea lor erau aduşi toţi elevii şi de la clasele mari şi de la cele mici – chiar când nu aveau ore – şi aşezaţi într-o aliniere perfectă de-o parte şi de alta în lungul aleii, începând de la poartă şi până la intrarea principală, unde aştepta mama în costum naţional, le şi fotă, şi broboadă lungă din spumă de borangic, şi lângă ea grupul vocal format numai din fete mari de-a 7-a, care la apropierea inspectorului începeau să cânte: *Vivat, vivat România*! Mama conducea grupul vocal fără gesturi, numai cu ochii şi cu glasul ei frumos care imprima melodiei un patos aparte. Învăţătorul Strava se alătura, apăsându-şi emoţionat mustaţa şi cânteculsfârşea, susţinut şi de glasul lui baritonal, cu *Vivat, vivat domnul inspector*!

Când păşeam lângă tata pe alee, dar mai ales după ce-mi puneam halatul alb şi masca de tifon, nu mă gândeam niciodată la inspectorii primiţi cu atâta înfrigurată şi sărbătorească grijă, ci la inginerul silvic, la haina lui cu carouri mari, albastre, la cizmele strălucitoare cu carâmb înalt, la biciul lui cu coada lungă flexibilă împletită spre vârf şi mă simţeam tot atât de important, ba chiar un pic mai mult. Acum, ceaţa care mi se ridică până la genunchi şi pe alocuri până la brâu, îmi retează perspectiva, nu văd înaintea mea decât până la cinci-şase paşi, aşa că trec peste locul unde era cândva lotul şcolar,

fără să-mi dau seama. Peste tot, pământul este brăzdat de aceleaşi urme adânci lăsate de roţile mari ale unor camioane sau ale unor tractoare. Ajung în spatele şcolii, dar şi aici gardul a dispărut. În locul curţii de altă dată – curtea cea mare pentru recreaţii şi pentru „hârjoană – se văd vreo cinci sau şase şire de fân şi de paie. Un hămăit vigilent de câine şi-un glas somnoros, „fii cuminte, Sultan", îmi dau de ştire că locul nu e părăsit cu totul. Prind curaj şi înaintez. Gând imprudent, fiindcă aproape în aceeaşi clipă prin caierele vinete – aici încă nu ajung razele soarelui, şi ceaţa e vânătă – apare iute ca o flacără blana roşcată a unui câine. Gestul reflex, rămas din copilărie, de a mă apleca să iau ceva, un băţ sau o piatră, îndepărtează pentru o clipă pericolul. Dar blana roşcată a câinelui se apropie iar, însă nu iute şi nici în tăcere. Un lătrat furios* şi rău mă avertizează că am pătruns nepoftit într-un loc ce nu-mi este accesibil.

— Sultain! se aude din nou poruncitor şi treaz glasul de mai înainte.

Câinele îşi opreşte brusc atacul. E ascultător şi inteligent, iar pantalonii mei sunt salvaţi. Din culcuşul cald al uneia din şirele de paie se ridică un bătrân. Vine spre mine fără grabă, ba chiar şi fără chef. E bărbos – adică neras de câteva săptămâni – şi pleşuv. Pe umeri are o haină veche de postav şi-n pumni un băţ lung şi lucios. Spun în pumni, fiindcă omul se opreşte la câţiva paşi, se răsteşte din nou la câine cu un „marş la locul tău, potaie", apoi se sprijină cu pumnii în băţul lung ca un toiag şi întreabă:

— Căutaţi pe careva din conducere?

Şi fixându-mă cu nişte ochi albaştri, care-mi par foarte cunoscuţi, spune repede, ca pe o lecţie bine învăţată:

— Au fost pe-aici şi tovarăşul preşedinte şi tovarăşul inginer, dar au plecat.

Ridică băţul arătând nedecis o direcţie:

— Tovarăşul preşedinte zicea că…

Îl opresc zâmbind paşnic:

— Nu te mai osteni, moşule. Nu-l caut nici pe

preşedinte, nici pe inginer. Caut şcoala.

— A, şcoala! spune omul eliberat parcă de o povară.

Şi zâmbeşte, arătând o gură ştirbă, urâtă:

— Păi, şcoala nu mai este de mult aici. De vreo zece ani. E în centru…

Se răsuceşte spre dreapta şi, ridicând băţul, spune c-un început de slugărnicie:

— Dacă sunteţi cu maşina, ajungeţi repede. Ţineţi şoseaua şi cum treceţi podul…

Nu-l las să isprăvească. Bolborosesc un „mulţumesc, moşule”, mă întorc şi încerc să ies repede din curtea – altă dată veselă gălăgioasă – acum invadată de şirele acelea lungi de fân şi de paie. Găinile mi se alătură prietenos, grijuliu, căutându-mi insistent privirea, de parcă ar vrea să se scuze pentru felul arţăgos cu care m-a întâmpinat. Nu-mi place schimbarea lui. Nu-mi place nici grija pe care mi-o arată. O’grijă aproape omenească, de medic psihiatru sau radiolog care ştie, care a văzut ce se petrece în tine şi vrea să-ţi dea curaj, să-ţi întindă o mână salvatoare. Măresc paşii, fără să-i acord cea mai mică atenţie. îi măreşte şi el. Graba mea nu pare să-l afecteze ori să-i domolească elanul grijuliu. De undeva din stânga vine spre mine o boare rece, cunoscută din verile cu arşiţă ale copilăriei. Mi se pare chiar că zăresc răsărind din ceaţă un acoperiş ţuguiat de stuf. Mă simt invadat de-o bucurie fantastică şi aproape strig:

— Gheţăria! A rămas gheţăria!

Aproape alerg prin iarba îmbibată de rouă. Alerg, alerg dar acoperişul ţuguiat de stuf dispare în ceaţă şi alergătura mea bezmetică e oprită de sârma ghimpoasă a unui gard. Mă întorc şi caut spre stânga, spre dreapta, dau ocol locului o dată, de două ori. Dar dau degeaba. Locul e gol. Încerc să-mi recapăt luciditatea, să înţeleg ce s-a întâmplat. Aici, pe locul acesta, sub acoperişul ţuguiat de stuf, era gheţăria. În fiecare iarnă, de pe la mijlocul lui februarie, de-a lungul Nerejului – râul care trece prin sat, despărţindu-l în două – se auzeau bufnituri înfundate. Cinci sau şase oameni tăiau gheaţa cu topoarele şi feristraiele. O

tăiau în bucăţi dreptunghiulare, pe care alţi oameni, care veneau cu săniile sau cu căruţele, când nu mai era zăpadă, le scoteau din apăcu ajutorul unor cârlige aidoma acelora care se folosesc pentru prinderea peştilor mari, apoi le cărau la gheţărie, unde, sub supravegherea atentă a învăţătorului Strava, umpleau groapa uriaşă care se afla sub acoperişul ţuguiat de stuf. Lucrarea cerea muncă susţinută şi migăloasă şi dura două-trei săptămâni. La sfârşit, după ce peste straturile de gheaţă erau îndesate unul lângă altul baloturi de paie, învăţătorul Strava venea cu o damigeană, urmat de câţiva elevi care aduceau o masă, scaune şi căni mari de lut.

— Acum vinul e rece! spunea tata, umplând cănile. La vară o să fie însă şi mai rece! Şi-o să ne bucurăm cu toţii!”

Venea primăvara, apoi vara cu zilele ei fierbinţi. Însă oricât de fierbinţi ar fi fost, dinspre acoperişul ţuguiat de stuf adia, până prin august sau septembrie o boare răcoroasă. Ceea ce mă frământa, ceea ce nu puteam să-mi explic şi nu înţelegeam eu atunci era miracolul care se întâmpla cu gheaţa. Iarna, când o aduceau de pe râu, în bucăţi mari, groase, dreptunghiulare, gheaţa avea culoare albă. Albă şi sticloasă ca zahărul candel, iar vara, când o scoteau din gheţărie, devefrea verde.

— Nimic mai simplu! a spus tata, aflând ce mă frământa. E vară şi culoarea verde o împrumută de la iarbă şi de la frunzişul copacilor.

Ceea ce nu înţeleg acum, e senzaţia reală sau mai mult decât reală de boare răcoroasă care a venit spre mine, care mi-a trecut pe la tâmple; pe care am simţit-o în nări. Şi n-a venit singură. Odată cu ea a apărut şi acoperişul ţuguiat de stuf. Privesc în jur, caut încă, dar caut în zadar. Locul a fost arat şi o mână grijulie a semănat trifoi. Ceaţa s-a mai subţiat, încep să se vadă dungile întunecare care trec în curmeziş sau în lungiş peste frunzele albe de rouă ale trifoiului. Realizez greu şi târziu că urmele întunecate sunt lăsate de picioarele mele. Renunţ să mai caut sau să alerg fără rost şi ies la şosea.

Îmi aud paşii, îmi simt picioarele ude şi-aproape îngheţate, prudent ar fi să-mi schimb pantofii şi ciorapii, dar o forţă irezistibilă care nu ţine de mine şi nici de voinţa mea şubredă, aproape inexistentă, mă poartă în direcţia arătată de băţul lucios al moşului din curtea vechii şcoli, invadată acum de şirele acelea lungi de fân sau de paie. Moşul a rămas îngropat până la jumătate în ceaţă, iar băţul lui lucios îmi aduce brusc în minte imaginea altui băţ. Nu chiar ca un toiag, adică nu atât de lung, ci mai scurt. Un băţ din tufan tânăr de corn, curăţat de coajă cu briceagul şi călit la flacăra unui foc de vreascuri. Cu acest băţ jucam, când eram copii, „bătutul untului”. Careva înfigea băţul în pământ, apoi număra depărtându-se douăzeci de paşi. Acolo era trasă o linie cu un briceag şi de pe acea linie cu o minge de cârpă, o. minge nu prea mare, trebuia să ochim băţul din cinci încercări. Cine nu reuşea să-l ochească niciodată, trebuia să bată untul. Era prins de ceilalţi de mâini şi de picioare şi buşit de cinci ori cu spatele de pământ, acolo în apropierea băţului care nu se lăsa ochit. Era un joc bizar şi crud, căruia îi cădeam victimă mereu. Nu ştiu ce se întâmpla, că doar acasă, în curte, mă antrenam de unul singur şi-mi reuşea fără efort fiecare încercare. Când eram, însă, lângă ceilalţi băieţi pe linia trasă cu briceagul, mâna mea părea anchilozată. Nu izbuteam niciodată să ochesc băţul. Suportam cu stoicism şi curaj atingerea, uneori destul de dureroasă, cu pământul, dar de joc tot nu mă lăsam şi seara mă întorceam acasă aproape zdrobit. Bineînţeles, din orgoliu şi încăpăţânare, a doua zi o luam de la început, eram primul care întreba:

— Nu jucăm bătutul untului?

— Jucăm! dar pe alese, spunea Mihalache al lui Ile Rotaru, un lungan rămas de două ori repetent, cel mai bun ochitor, însă ascultat orbeşte de toţi ceilalţi şi având dreptul să ia cele mai neaşteptate hotărâri.

Bineînţeles, alegerea şi hotărârile lui neaşteptate erau totdeauna în favoarea mea, mă vorotejau, amânau sau chiar îmi fereau spatele de contactul dur cu pământul.

Fiindcă moneda aruncată.cu îndemânare în sus de degetul lui cel mare nu-mi lăsa nicio şansă şi vrând-nevrând rămâneam pentru jocul următor. Dacă intram totuşi în joc, făcea în aşa fel încât eu să fiu ultimul, iar el înaintea mea. Şi, puteam să pariez, el care era cel mai bun ochitor, acum nu mai reuşea nicio lovitură. Dar nu se trăda. Cu un fel de uimire şi buimăceală, întreba:

— Cum, chiar n-am reuşit deloc?

Şi-n veselia generală, se lăsa prins de mâini şi de picioare şi spatele lui bătea de cinci ori pământul. Jocul se relua şi eu eram în felul acesta scutit de a plăti tribut stângăciei sau poate emoţiei care mă cuprindea ori de câte ori aveam mingea în mână, iar la douăzeci de paşi era înfipt băţul lucios. Când însă nici degetul cel mare şi nici iscusinţa cu care Mihalache arunca în sus moneda, nu reuşeau să înşele vigilenţa celorlalţi, ori măcar să-mi lale rând la minge printre ultimii, orgoliul meu jubila. Fiindcă numai din orgoliu mă încăpăţânam să joc, să pierd, să mă las prins de mâini şi de picioare şi buşit cu spatele de pământ. Dar chiar şi atunci când nu mai era nicio scăpare, când toţi ceilalţi se năpusteau bucuroşi să mă prindă de mâini şi de picioare, pe neaşteptate se auzea autoritar şi salvator glasul lui Mihalache:

— Staţi! Pentru Şerban bat eu untul.

— De ce? strigau aproape toţi.

— Fiindcă îi sunt dator! spunea el calm şi nepăsător. M-a ajutat să-mi rezolv problemele.

Nu-l ajutasem, dar Mihalache se răsucea spre mine şi cu ochii lui mici, albaştri mă ruga, mă implora să nu-l dau de gol ci să-i aprob minciuna. Privirea aceea curată şi rugătoare îmi topea orgoliul şi mormăiam fără chef:

— Da, l-am ajutat…

Altă dată zicea că i-am desenat harta la geografie, că i-am împrumutat cartea de istorie, că i-am dat un hulub din cei jucăuşi. Găsea motive suficiente ca să ia asupra lui pedeapsa baterii untului, să mă apere şi, evident, să mă ferească de a fi mereu buşit cu spatele de pământ. Dacă după joc îl căutam să-i dau cartea de istorie sau hulubul

jucăuş, el înălţa din umeri, spunând stânjenit:

— Nu-i nevoie dom Şerban. Că eu, şi dacă învăţ şi dacă nu învăţ, tot la coada vacii am să rămân.

Când eram singuri, devenea sfios şi mi se adresa cu „dom Şerban" de parcă aş fi fost mai mare ca el. Nu-mi primea nici hulubul jucăuş. îl lua, îl mângâia cu o bucurie lacomă, dar şi cu delicateţe, gângurind, adică imitând ieribil de bine gânguritul porumbeilor, apoi, pe neaşteptate, din neatenţie sau intenţionat, îl lăsa scăpat. Eu întrebam aproape furios:

— De ce l-ai lăsat să zboare?

— Nu l-am lăsat, dom Şerban, l-am scăpat.

— Bine, mâine îţi aduc altul.

Spunea speriat:

— Nu-i nevoie, dom Şerban. Ce să fac eu cu el? E porumbel de elită. îi trebuie boabe multe. Şi eu de unde să i le dau? Mai bine mergem la gârlă şi prindem ştiucă.

Uitam de porumbel şi încuviinţam repede, zăpăcit de perspectiva unei escapade la gârlă:

— Mergem, sigur că mergem. Dar întâi să-mi fac rost de undiţă.

Mihalache spunea stăpân pe situaţie:

— Nu-i nevoie, dom Şerban. Ştiuca e şireată şi păcătoasă, nu vine la undiţă. Încercăm cu h doroaba.

Simplă şi rudimentară, asemănându-se: u un coş rotund, fără fund, împletit din nuiele necojite de răchită, hodoroaba părea să fie pentru colegul meu cea mai iscusită unealtă de pescuit. Ne întâlneam înainte de ivirea zorilor lângă podul de lemn din mijlocul satului şi o luam pe malul Nerejului în sus, până când ajungeam la gârlă, un afluent măi mic, năpădit de trestie şi păpuriş. Mihalache scotea din coşul de nuiele fără fund pe care-l purta pe umeri, altul mai mic, mi-l dădea mie şi, privind ivirea zorilor, spunea cu satisfacţie:

— Am ajuns la timp. Ştiuca e cam leneşă, mai doarme încă. Numai să umbli atent, să n-o trezeşti. Să nu calci apa...

— Bine! spuneam eu.

Şi neînţelegând ce înseamnă să nu calci apa, îl priveam cu atenţie cum înainta fără să ridice picioarele, târându-le cu băgare de seamă, lunecând parcă. Nu se auzea nici cel mai uşor clipocit, încât aveai impresia că, nu el se mişcă, ci apa. Gârla nu era curgătoare, sau ei a, însă curgea lin, nu se vedea mişcarea apei. îl urmam tăcut şi încercam să-i imit mişcările. Lângă malul năpădit de păpuriş apa gârlei era mică. Nu ajungea nici pân', à la genunchi. Era şi limpede. Se vedeau rădăcinile roşcate ale păpurişului ca printr-un geam. Mihalache îmi făcea semn cu mâna să o iau spre stânga sau spre dreapta şi astfel începea vânătoarea. Fiindcă numai pescuit nu putea fi numit procedeul acela atât de primitiv, încheiat, însă, cu prinderea unor ştiuci mari, de câte un kilogram, ba uneori şi de câte două, adevărate trofee pe care Mihalache mi le oferea cu generozitate, dar şi cu sfială:

— Să-i spui domnului vărsător, nu reuşea niciodată să pronunţe corect „învăţător", că le-ai prins singur.

Eu dădeam din cap nemulţumit, umilit, furios:

— Nu! Gum o să mint? Mai bine învaţă-mă sau spune-mi secretul, să le prind singur.

Mihalache se încrunta gânditor, apoi înălţa din umeri, bolborosind mirat:

— Nu-i niciun secret. Trebuie să fii atent. Nimic altceva.

Eram atent, dar degeaba. Abia la sfârşitul clasei a patra am înţeles ce însemna „nimic altceva", dar era prea târziu. Într-o dimineaţă, în timp ce ridicam unealta acepa simplă şi rudimentară, ţintind, adică vrând să prind în rotundu-i ei trupul prelung şi fumuriu al unei ştiuce, am auzit glasul lui Alexandru, undeva în spate, strigându-mă. Am întors o clipă capul, fără să-i răspund. Am vrut apoi să mă arunc asupra vânatului, dar ştiuca, un exemplar de-aproape două kilograme care părea că dormitează la rădăcina roşcată, a unei tufe de papură, un exemplar rar, cum nu mai văzusem până atunci, dispăruse.

Alexandru venise să mă ia acasă. Mă înscrisese la liceu. Peste două săptămâni aveam examen.

— Vin mai târziu! am spus neatent la cuvintele fratelui meu cel mai mare, de fapt neînţelegându-le şi de aceea neacordându-le nicio importanţă.

Eram încă sub impresia puternică a eşecului, a pierderii mari pe care o suferisem. Speram să întâlnesc un exemplar asemănător şi-am repetat absent:

— Vin mai târziu!

— Nu! Acum ai să vii! a. spus Alexandru senin.

Şi a continuat calm, dar neîndurător şi rău:

— Că dacă nu vii, faci din nou cunoştinţă cu cureaua.

L-am privit lung. De când plecase tata, făcusem de multe ori cunoştinţă cu cureaua lui. Ştiam că puteam din nou să-i simt usturimea. Însă nu-mi păsa. Am scos din traista agăţată de umăr cele trei sau patru ştiuci pe cart le prinsesem şi le-am aruncat una câte una în gârlă. Nici de ele nu-mi păsa. După exemplarul care dispăruse îmi părea rău. A fost cel mai mare şi dureros eşec suferit la acea vârstă. A fost însă – atunci nu ştiam – şi ultima escapadă la gârlă cu Mihalache. L-am lăsat acolo în apa mică, până la genunchi, mică şi limpede şi nemişcată ca un, geam uriaş, sub care hălăduiau în voie crapii, roşioarele, ştiucile. Nu i-am spus niciun cuvânt. Tar el, discret şi cuviincios şi surd la tot ce se întâmpla în preajmă – părea că nu-l văzuse pe Alexandru, că nu-i auzise nici cuvintele cu care încerca să mă umilească – şi-a continuat vânătoarea fără să calce apa, mişcându-se adică fără zgomot şi privind concentrat spre rădăcinile roşietice ale tufelor de papură.

Anii de liceu ne-au îndepărtat pentru totdeauna, au aşezat între noi o distanţă apreciabilă, un hotar întărit şi de uniforma mea de elev al Liceului Dimitrie Bolintineanu din cel mai mare oraş al judeţului, de nasturii aurii ai tunicii, de vipuşca albastră a pantalonilor, de şnurul galben care-mi împodobea şapca rotundă şi înaltă ca o caschetă de husar, dar şi de pasiunea pentru lectură, de cărţile, tot mai multe cu care mă întorceam în fiecare vacanţă. În cei opt ani de liceu, drumurile noastre s-au întâlnit numai de două ori. Întâia oară Mihalache era pe cealaltă parte a uliţei. Avea pe umăr o sapă. S-a oprit, a lăsat sapa de pe

umăr şi ridicându-şi politicos pălăria veche, ponosită „şi decolorată de arşiţa verilor, a spus cu o bucurie reţinută cum nu se vedea decât în ochii lui mici şi albaştri:

— Bună ziua, dom elev!

— A! Tu erai, Mihalache?! am întrebat uşor derutat de înfăţişarea lui şi nu mândru, ci mai degrabă ruşinat de a mea.

— Eu sunt, dom elev. Ce, nu mă mai recunoaşteţi?! s-a mirat el de amnezia mea.

Şi tot el, ca să mă scoată din încurcătură, a întrebat politicos:

— Dumneavoastră ce mai faceţi?

— Bine! Cu şcoala! Dar tu?

Mihalache şi-a pus pălăria pe cap – stătuse cu ea în mână şi parcă uitase că altă dată îmi spunea dom Şerban.

Şi-a ridicat şi sapa şi a mormăit:

— Şi eu, cu munca…

N-am trecut peste drum să-i întind mâna. N-a trecut nici el. Ne-am îndepărtat, fiecare în direcţia lui.

A doua oară ne-am întâlnit tot într-o vară, luasem bacalaureatul şi mă pregăteam pentru intrarea la facultate. Ne-am întâlnit pe aceeaşi parte a drumului. În prima clipă nu l-am recunoscut. Nu mai purtă sapa pe umăr, nici pălăria aceea ponosită. Era îmbrăcat într-o salopetă decolorată şi pătată de unsori şi uleiuri, iar pe cap avea o şapcă. A dus două degete spre cozorocul şepcii, spunând:

— Bună ziua, dom elev!

Nu s-a oprit. M-am oprit numai eu şi m-am răsucit mirat şi bucuros:

— Salut, Mihalache! Ce mai faci?

Tot nu s-a oprit. A mormăit din mers:

— Bine, bine, dom elev!

Şi s-a îndepărtat grăbit. Acasă, întrebând, mama a confirmat ceea ce bănuisem:

— Da, Mihalache e tractorist. N-ai ştiut?

Altă dată am aflat, fără să întreb, că s-a însurat, că are doi copii. Şi cam atât. Veneam acasă tot mai rar şi

stăteam puţin. O zi, o jumătate de zi, un ceas, o jumătate de ceas. Apoi, după moartea neaşteptată a învăţătorului Strava, n-am mai venit deloc sau aproape deloc. Mihalache dispăruse din discuţiile alor mei, dar dispăruse şi din memoria mea. Aşa cum dispăruse satul. Singurele puncte rezistente rămânând casă, livada, bunica. Însă legătura mea cu ele era indirectă. Acasă, la bunica, veneau acum în vacanţe, numai copiii, Dimitrie şi Georgia. Uneori îi aduceam eu, alteori Ştefania. Foarte rar veneam amândoi. Şi nu rămâneam decât atât cât să se descarce bagajele, cât să bem „o cană de lapte”, cât să ni se culeagă „câteva caise” sau „câteva prune”. Gând copiii n-aveau timp să vină la bunica, trebuind să meargă într-o tabără sau într-o drumeţie, legătura devenea derizorie: un mandat de două sute de lei expediat la sfârşitul fiecărei luni…

Aud paşi. Careva se căzneşte să mă ajungă, aproape aleargă. Mă opresc. Gel care aleargă în urma mea se opreşte şi el. Aştept. Apoi mă răsucesc brusc, dar în urma mea nu-i nimeni, numai panglica cenuşie a şoselei. Pornesc. Paşii se aud iar. Însă acum; atent, realizez amuzat că în urmă, ca un căţel, aleargă ecoul propriilor mei paşi. Geaţa care-mi ajungea până la genunchi sau până la brâu, între timp se rărise ori se ridicase. Undeva, în faţă, prin frunzişul des al copacilor recunosc acoperişul de tablă al clădirii spitalului, mai la dreapta se desluşesc turlele bisericii, cele trei turle rotunde şi turtite ca nişte cepe şi foarte aproape podul de lemn de peste Nerejul. Ajung pe pod şi mă opresc. Mângâi cu palma parapetul lucios din grinzi de stejar şi caut cu aviditate salcia lângă care mă aşteptase în atâtea dimineţi Mihalache. Nu o văd şi ceva se răsuceşte în mine, mă contrariază. Malurile priporoase ale râului au fost îndreptate şi taluzate cu plăci mari de beton. În locul sălciilor bătrâne, care se aplecau gârbove altă dată peste apa limpede a Nerejului, mâini grijulii au plantat tufe de sălcioară. C’îndva, acest soi ciudat de salcie, nu prea înaltă, cu frunza albă şi floarea frumos mirositoare, era fala. doctorului Artenie. El o adusese, ca plantă ornamentală, şi o sădise în curtea din faţă a spitalului. Mă

desprind de pod aproape fără să ştiu şi înaintez prin mijlocul uliţei. Uliţa mare a satului. Aşa i se zicea altă dată. Acum i s-o fi zicând Strada mare, fiindcă edilii grijulii, poate prea grijulii, şi-au arătat cu prisosinţă spiritul gospodăresc. Aproape toate curţile, vechile curţi, au fost tăiate, înjumătăţite, aliniate iar caselor, aflate departe, protejate de acele curţi mari şi de garduri înalte – după obiceiul pământului – li s-a făcut loc mai în faţă. Strada s-a lărgit mult. Are şi trotuare, iar între trotuare şi panglica sură a şoselei se răsfaţă în soarele dimineţii straturi de flori, de roşii, de fasole şi cartofi. O clădire mare, albă, dreptunghiulară îmi atrage privirea spre dreapta. „E şcoala!” îmi spun cu o tresărire de licean. Şi nu greşesc. Grupuri de copii, fete şi băieţi, cu ghiozdane sau cu serviete se îndreaptă spre intrarea din spate. Abandonez mijlocul străzii şi mă iau după unul dintre grupurile de şcolari. În spatele şcolii, lângă uşa mare cu două canaturi, o profesoară supraveghează intrarea copiilor. E roşcată şi înaltă. Când dă cu ochii de mine, duce mâna la gură ca o ţărancă şi spune speriată: (

— Vai! Să ne iertaţi, dar tovarăşul director şi copiii vă aşteaptă la intrarea din faţă.

— Pe mine? întreb reţinut şi încurcat.

— Pe dumneavoastră, sigur. Pe cine altul? Vă rog să veniţi. Sopiii vă aşteaptă acolo…

Străbat curtea asfaltată, urmând-o pe profesoara roşcată şi înaltă, care are în mers ceva cazon. La intrarea principală a oprit maşina din care coboară un ins cam pirpiriu. Directorul şcolii şi câţiva copii, în uniforme de pionieri, îl întâmpină cu buchete mari de flori. Profesoara înaltă şi roşcată, cu pas cazon, se opreşte brusc, admonestându-mă:

— Dumneavoastră nu sunteţi tovarăşul Andrei de la judeţ!

Îngaim intimidat:

— Nu, nu sunt! Nici n-am spus că aş fi!

Dar ea nu mă mai ascultă. Aleargă spre intrarea principală, unde insul pirpiriu, cu braţul plin de flori,

probabil tovarăşul Andrei de la judeţ, intră în şcoală urmat de copii şi de director. Rămas singur, străbat curtea mare, asfaltată a şcolii şi ies în stradă. Paşii mă poartă în direcţia spitalului. Dar nu ajung până acolo. După vreo sută de metri mă opresc. Pe neaşteptate, în faţa ochilor mei uimiţi se deschide o piaţă. O. piaţă dreptunghiulară, cu un havuz în mijloc, înconjurată de clădiri înalte cu un etaj sau două. O piaţă de mic târg sau de orăşel. Clădirea din dreapta, cu două etaje, care are în plus un turn alb cu ceas, e a Consiliului comunal. La parterul celorlalte clădiri zăresc, rând pe rând „farmacia, librăria, oficiul poştal, un magazin universali, un atelier de croitorie, altul de cizmărie, un restaurant, o cofetărie, un atelier fotografic, un centru de lapte, o brutărie, telefoanele, o frizerie. Mă opresc lângă vitrina atelierului fotografic. Din pozele mici sau din tablourile mari, executate artistic, îmi zâmbesc chipuri necunoscute. Brusc, sentimentului de frustrare cu care am coborât acasă treptele verandei – şi care nu m-a părăsit nicio clipă – i se alătură acum altul, de înstrăinare. Privesc în jur, însă nimic nu-mi este cunoscut sau familiar. Nici casele, nici strada, nici oamenii, nici această piaţă cu havuz în mijloc.

Dar în mod paradoxal sentimentul de înstrăinare nu vine din afară, ci pleacă de undeva din mine ca un frison. Eu sunt străinul. Eu m-am îndepărtat de tot şi de toate, încă de mult, din clipa când într-o dimineaţă de vară am întrerupt vânătoarea de ştiuci, lăsând pe malul gârlei hodoroaba, unealta aceea pescărească, simplă şi străveche, iar în apa până la genunchi pe cel mai bun prieten.

Părăsesc piaţa. Mă îndrept spre casă. Paşii mi-s grei, parcă aş târî pietre de moară. Când intru în curte am o tresărire. O aud pe mama strigându-şi păsările, dar nu cu glasul ei melodios, aproape cântat, ci cu altul răguşit, posac, străin. Nu vreau să fiu văzut şi traversez curtea repede. Pe treptele de piatră care urcă în verandă mă opresc totuşi. Mama încearcă să prindă o găină, ar trebui să mă reped s-o ajut, cum făceam în atâtea vacanţe. Însă

elevul Strava Şerban m-a părăsit, a dispărut încă de la prima oră a dimineţii. Pe trepte stă numai proful universitar, apatic, obosit. Oboseala mi s-a lipit de chip, neplăcută, ca o pânză de păianjen. În plus distanţa care-mi separă totdeauna gândul de faptă, neputinţa de a acţiona, de a realiza cu o clipă mai repede ce simt sau ce gândesc, mă handicapează, îmi dejoacă şi de data aceasta intenţia. Fără să ştie că o privesc, mama mai aruncă un pumn de boabe şi repede, cu o agilitate pe care, la vârsta ei, n-aş fi bănuit-o, se apleacă şi prinde de picioare o găină porumbacă, mare şi dolofană. Cu ea la piept se îndreaptă apoi spre bucătăria de vară. Îmi trec mâna peste obraji, încerc aproape furios să îndepărtez pânza de păianjen, dar nu reuşesc. Urc ultimele două trepte şi mă îndrept spre odaia mea. Liniştea şi întunericul de aici – mama a trecut, se vede, a făcut patul, a aerisit, şi a lăsat storurile să nu pătrundă căldura zilei – îmi place, sunt ca o apă curată: îmi scot pantofii, îmi pun pijamaua şi mă întind pe pat aproape cu voluptate. Închid ochi, dar în aceeaşi clipă răzbat, vin nestingherite bătăile pendulului:

— Casa! Casa!

Nu deschid ochii. Zâmbesc meditativ, împăcat. Ce-i casa? Locul în care ai văzut întâi lumina zilei, curtea, şi livada, şi gârla. Casa e chiar copilăria, pe care mai târziu, prea târziu, o cauţi, încerci să o regăseşti, să ţi-o apropii! Şi…

Somnul a dispărut. Sub frunte” apare iar pata aceea albă din atâtea nopţi de nesomn, albă şi rece şi supărătoare ca o lumină de bliţ, o lumină continuă. Îmi pun pe cap perna. Dar bătăile pendulului tot se aud, clare, puternice, concrete:

— Casa! Casa! Casa!

Mă ridic. Şi calm, cât pot fi de calm în clipa aceasta, mă îndrept spre sufragerie. Pendulul se află pe peretele din stânga. Îi deschid uşa cu geam înflorat şi-l opresc, scoţând lanţul cu greutăţi la capete, care-i pune în mişcare mecanismul. Apoi, istovit, pipăind aerul cu mâinile ca un orb, mă întorc spre odaia mea, purtat de un singur gând:

să dorm…

Adorm repede, fără să fac uz de ajutorul vreunui tranchilizant. Nu am înghiţit nici măcar antinevralgicul cu care obişnuiesc să alung durerile de cap. Spre surprinderea mea, nu am dureri de cap şi nici semne oricât de mici nu mă avertizează că aş putea să am…

Mă trezesc paşi cunoscuţi. Mama caută ceva prin odaie ori pur şi simplu a venit să vadă dacă mai dorm. Nu deschid ochii, îmi place clipa aceasta din imediata apropiere a desprinderii de somn – când vrei să stai în –, tins, să mai dormi un pic ori numai să leneveşti – o cunosc de mult, din copilărie şi-acum o redescopăr cu voluptate, dar şi cu sentimentul pe care îl ai dând peste o jucărie veche, la care ai ţinut mult, a fost chiar jucăria ta preferată, iar mai târziu, când o regăseşti din întâmplare, te întrebi uluit ce te făcea să ţii atât de mult la o bucată de lemn cioplită grosolan, cu chipul vopsit ţipător şi îmbrăcată oribil într-un costum larg de clown, căruia vremea i-a şters toate culorile? Avusesem o astfel de jucărie, mi-o cumpărase mama într-o vară la bâlci. Cred că nu împlinisem încă şase ani. Ţin minte, vara aceea a fost cea mai frumoasă şi mai aventuroasă vară a copilăriei mele. Trei zile, cei mai buni elevi din clasele mari, supravegheaţi de învăţătorul Strava, au cules roadele celor cinci meri văratici: În curtea noastră apăruse şi o căruţă fără cai. Merele mari; rumene – „mere domneşti”, cum le spunea mama – erau aşezate cu grijă să nu se ciocnească unele de altele în coşuri împletite din papură care aşteptau la rând, acolo în căruţă. Seara, tata rămânea în verandă şi făcea socoteli al căror rezultat depindea de o plecare la oraş, care îl încânta, îl făcea să-şi răsucească mulţumit vârfurile mustăţii, rezultat, care însă pe mama o ţinea într-un fel de muţenie sau de îndoială şi rostea mereu aceleaşi cuvinte:

— Da, numai să prind un preţ bun!

— O să-l prinzi, o să-l prinzi! spunea cu aceeaşi încântare şi mulţumire tata.

Nu „mai ţin minte ce m-a atras spre căruţă.

Mireasma merelor care se răspândise în toată curtea? Cocoşul mândru şi pintenat desenat pe ambele părţi ale coşului căruţei? Dorinţa de aventură? Învăţătorul Strava îşi creştea copiii în spiritul riguros al respectului pentru muncă şi ordine, al cinstei şi adevărului. Când ordinea – care domnea în casa noastea – era amen înţată ori nesocotită, cel ce se făcea vinovat se prezenta singur să-şi primească pedeapsa. Mustrarea blândă era prima şi cea mai uşoară dintre pedepse. Urma – după gravitatea vinei – mustrarea severă, postul negru – pedeapsă ce se aplică şi la şcoală celor care se abăteau de la ordine şi disciplină – şederea în genunchi pe coji de nucă sau pe boabe de porumb şi, în sfârşit, biciuirea. Pedeapsă aspră, crudă chiar, care părea rezervată numai pentru Alexandru. El se făcea vinovat totdeauna de lucruri grave – „inadmisibile” cum le mai spunea învăţătorul Strava – desprinzând de pe unul din stâlpii verandei biciul. Noi nu aveam cai, nici căruţă, însă pe unul din stâlpii verandei stătea agăţat un bici asemănător întrucâtva celui folosit de inginerul silvic. Spun întrucâtva, fiindcă exista totuşi o deosebire: biciul agăţat de stâl pul verandei avea coada scurtă. Alexandru nu învăţa sau nu-i plăcea să înveţe. Dăduse examen la liceu şi căzuse. Se alesese la întoarcere cu o mustrare severă. Dar în al doilea an căzuse iar. Atunci făcuse cunoştinţă, în văzul nostru, al tuturor, cu usturimea celor zece lovituri de bici, pe care învăţătorul Strava i le aplicase fără să-i spună în prealabil niciun cuvânt. Atunci am văzut-o întâi pe mama plângând. Ea care avea „inima de cremene”, cum îi spunea uneori în glumă tata, de la primele lovituri s-a dus repede spre bucătărie, cu ochii în lacrimi. După câteva zile biciul a dispărut de pe stâlpul verandei.

Învăţătorul Strava şi-a chemat copiii la ordine. Începând cu Aurelia şi sfârşind cu Teofil, mezinul, care nu avea decât trei ani, ne-am aşezat toţi în genunchi, pe btfabe de porumb.

— Rămâneţi aici până când vă hotărâţi să spuneţi cine a luat biciul.

Glasul învăţătorului Strava părea neînduplecat, nu

lăsa să se întrevadă nicio altă ieşire, decât mărturisirea adevărului. Era ora prânzului. Dinspre bucătăria de varăt veneau miresme plăcute, îmbietoare. Dar mama nu apărea să aşeze masa în capătul celălalt al verandei. Nu se arăta nici în uşa bucătăriei, deşi locul se potolise, pe coşul de cărămidă nu se mai înălţa nici cea maijiravă dâră de fum. Am stat în genunchi pe boabele de porumb aproape două ceasuri, până când Alexandru s-a ridicat furios, spunând:

— Ce crede? Că hii-e frică de el?»

S-a năpustit spre treptele de piatră şi, ajungând în mijlocul curţii, a strigat:

— Eu am luat biciul, tată! Şi nu mi-e frică s-o spun!

— Foarte bine! s-a auzit de undeva din casă glasul învăţătorului Strava –, Dacă nu ţi-e frică, adu-l înapoi.

Tata a apărut în verandă şi ne-a făcut semn să ne ridicăm. De undeva, dinspre livadă, a apărut şi Alexandru cu biciul. S-a apropiat repede, fără nici cea mai mică şovăială sau teamă şi i-a întins tatii biciul. Tata nu l-a luat. A întrebat:

— Acum, spune tu, ce meriţi?

Aproape fără să clipească, Alexandru a spus nu cu un aer vinovat sau umil, ci cu un rânjet mândru:

— Zece lovituri de bici!

— Ai merita tu şi douăzeci! a spus tata. Dar de data asta te iert, fiindcă ai mărturisit singur. Agaţă-l la locul lui.

Cu aceeaşi hotărâre şi acelaşi curaj, Alexandru s-a dus şi a agăţat biciul în cuiul de pe stâlpul verandei. În uşa bucătăriei de vară a apărut mama şi învăţătorul Strava i-a făcut semn, spunând împăcat:

— Gata, Marie! Acum poţi să aşezi masa.

Altă dată Alexandru se căţărase în plopul bătrân de lângă poarta cea mare a şcolii. De mai mulţi ani în plop îşi aveau cuibul, două berze. Era dimineaţă, aveau ore numai clasele mici, la care era învăţătoare mama. Tata a intrat în clasă pe neaşteptate. Toţi elevii s-au ridicat în picioare şi aşteptau ca învăţătorul Strava să le spună: „Bună ziua, copii”! El însă nici nu i-a văzut. S-a dus direct la unul dintre geamuri şi, arătând cu capul spre poartă, a întrebat:

– Ai văzut ce face Alexandru?

Mama s-a apropiat de geam, dar nu vedea nimic şi nici nu înţelegea ce vrea tata să-i arate.i

— Uită-te în plop! a spus el.

S-a întors spre elevii din bănci – printre care mă aflam – şi eu, deşi încă nu eram elev – care aşteptau în picioare – clasele miei învăţau toate în aceeaşi încăpere, fiecare clasă ocupând un rând de bănci – şi i-a întrebat:

— Cine-i elevul de serviciu?

O fetiţă s-a ridicat şi a spus cu sfială:

— Eu sunt de serviciu, eleva Bunduc Ana.

— Fugi în curte şi sună clopotul cel mare! i-a spus învăţătorul Strava. Îl suni ca pentru sfârşitul orelor. Voi sunteţi liberi! s-a adresat celorlalţi elevi şi s-a apropiat iar de mama care rămăsese lângă geam, privind încremenită spre plopul bătrân de lângă poartă.

Auzind sunetul clopotului, Alexandru a coborât repede din plop şi, furişându-se pe lângă gard, s-a îndreptat spre casă. La prânz, când a vrut să se aşeze la masă, învăţătorul Strava i-a spus mamei:

— Astăzi Alexandru nu mănâncă.

— De ce? a întrebat mirat Alexandru.

— Cum, nu ştii?! Vrei să-ţi spun eu?!

Glasul învăţătorului Strava era grav şi neînduplecat. Alexandru nu şi-a plecat fruntea. L-a privit cu îndrăzneală, întrebând:

— Pentru că m-am urcat în plop şi m-am uitat la cuibul berzelor? N-am făcut nimic rău!

— Să admitem că n-ai făcut! a încuviinţat concesiv învăţătorul Strava, aproape silabisind cuvintele ca la o lecţie pe care o explica prima dată. Dar ai venit tu să-mi spui că nu trebuia să te urci în plop? N-ai venit! Aşa că nu mai discutăm…

Credeam că Alşxandru se va ridica de la masă. Dar el parcă nici nu auzise. Vrând să prevină agravarea incidentului, mama a intervenit speriată:

— ALexandre, tu nu l-ai auzit pe tata? Vrei să aduci biciul?

Alexandru tot nu s-a ridicat. A spus fără să clipească, dârz:

— Da, mai degrabă aduc biciul, decât să rabd de foame.

Învăţătorul Strava ne-a cuprins pe toţi cu privirea şi a întrebat:

— L-aţi auzit? Şi-a fixat singur pedeapsa. Foarte bine. Eu sunt de acord.

După masă, Alexandru a desprins biciul de pe stâlpul verandei şi i l-a adus tatii, spunând scurt:

— Sunt gata!

Învăţătorul Strava a luat biciul, l-a privit, apoi şi-a apăsat mustaţa supărat:

— Eu mai aveam de fumat ţigara. Dar dacă te grăbeşti, n-am ce să fac. Alege locul pedepsei. În casă sau în curte?

Alexandru s-a îndreptat spre treptele de piatră care coborau în curte. Mama a intervenit iar cu un glas rugător:

— Alexandre, în curte n-ai voie să ţipi.

El a înălţat din umeri, spunând nepăsător:

— N-am să ţip. Nu-ţi face grijă!

S-a oprit în mijlocul curţii şi a primit cele zece lovituri de bici stând drept ca un stâlp, fără să lase să-i scape un geamăt măcar. Îşi număra loviturile pe care le primea cu glas tare, având pe chip şi în ochii lui verzi un zâmbet trufaş:

— Una! Două! Trei! Patru!…

Toţi ceilalţi ai casei rămăseserăm în verandă. Ţineam capetele plecate şi nu ne uitam în curte decât pe furiş. Mama plângea încet, aproape neauzită. Plângea pentru Alexandru.

Seara, după ce s-a stins lampa, l-am auzit pe Radu – care era mai mic decât Alexandru şi mai mare decât mine – întrebând în şoaptă:

— Cum arăta cuibul de barză?

Alexandru a râs şi i-a răspuns tot în şoaptă:

— Urcă-te şi tu şi-ai să vezi!

Radu a tăcut. Dar după un timp, a întrebat iar:

— Era mare?

Alexandru nu a mai râs. A spus, căscând, somnoros 3

— Da. Cam cât roata unui car.

— Avea şi pui?

— Nu. Numai două ouă.

— Şi cum sunt ouăle de barză?

— Cum să fie? Puţin mai mari decât ouăle de gâscă…

Dacă l-aş fi întrebat eu ceva pe Alexandru, cred că nici nu mi-ar fi răspuns. Cu mine se purta crud şi tiranic. În primul rând, îmi cerea să fac pentru el unele treburi, să şterg sticlele de la cele două lămpi din verandă, să aduc apă de la fântână, să ţin viţelul seara, când mama mulgea vaca. În al doilea rând, nu mă lăsa să ies din curte, să mă ţin de el, să iau parte sau măcar să privesc joaca lui cu alţi băieţi. Între noi era o continuă Ostilitate, un război surd. Nu-l puteam suferi, îl uram. Şi cu toate astea, purtarea lui Alexandru din ziua aceea îmi plăcuse. N-aş vrea să greşesc, dar cred că înclinarea lui pentru lucruri nepermise, gustul pentru aventură erau molipsitoare, mi se transmiseseră şi mie. Altfel cum să-mi explic hotărârea de a mă urca în căruţa cu mere? Cum să motivez asumarea riscului unei confruntări cu biciul? Degeaba zâmbeşte complice şi tandru proful universitar. Acest risc a existat. Abia urcat în căruţă, l-am auzit în uliţă pe tata. Se întorcea de la şcoală. Am vrut să sar jos, dar căruţa fiind prea înaltă, n-am avut destul curaj. Singura scăpare era coşul de papură din spatele căniţei, plin nu cu mere, ci cu fân. M-am ascuns repede sub fânul uscat şi înţepător. Tata a stat mult lângă poartă. Îl ţinea careva de vorbă, iar eu am rămas pitit sub fânul din căruţă. Dar am rămas nu din laşitate sau pentru că n-aş fi găsit în mine curajul şi trufia lui Alexandru, ci mai degrabă dintr-un sentiment acut de jenă faţă de tata, din dorinţa de a nu-l supăra. După-amiaza zilei aceleia de vară mi-a rămas în amintire ca o bucată dintr-o oglindă. O oglindă veche, pătată de rugină, împâclită, tulbure în care cu greu poţi desluşi ceva. Ce s-a întâmplat stând pitit sub fânul din căruţă? Am adormit?

Altfel cum să-mi explic spaţiul întunecat, opacitatea

oglinzii care nu lasă să-i scape nici cel mai slab fir de lumină? Cine a adus caii? Şi când au fost înhămaţi? Când s-au urcat mama şi Radu şi când a pornit căruţa? Şi cât am mers până la dealul acela înalt unde am auzit glasul lui Radu strunind cu disperare caii:

— Staţi, căluţilor! încet, încet!

Aproape în aceeaşi clipă am auzit şi glasul mamei, calm şi ferm:

— Nu faci nimic aşa, Radule! Dă-mi mie hăţurile şi tu du-te repede la roţile din spate. Pune piedica.

După câteva clipe am simţit mâna lui Radu căutând pripit prin fânul sub care stăteam pitit. A scos de lângă mine o bucată de fier legată cu lanţ pe care a pus-o la roata din stânga. A căutat-o şi pe cealaltă, pentru roata din dreapta. Atunci a dat de mine, mi-a atins întâi un genunchi, apoi o mână, dar n-a zis nimic. Şi-a văzut de treabă. A pus şi celălalt papuc de fier la roată – piedica era ca un papuc – şi a strigat:

— Gata, mamă, totul e-n ordine!

A dat apoi fânul la o parte, m-a privit vesel şi, ducând degetul la gură, mi-a făcut semn. să tac, să nu spun nimic. S-a dus lângă cai şi a mers, ţinându-i de frâu până când am ajuns jos, la poalele dealului. Acolo a oprit caii» şi el a venit în spate, a scos piedicile de la roţi, le-a pus în căruţă sa, „zâmbindu-mi încurajator, a – întrebat:

— Mamă, ştii că avem cu noi un musafir?

— Ce musafir? a întrebat mama fără să se uite.

Radu a încercat să glumească:

— Îţi spun, dar ţine bine de hăţuri să n-o ia caii din loc când or auzi!

Mama a întors capul şi, deşi nu-mi zărise decât ciuful blond de pe frunte, a spus speriată:

— Şerban! De ce-ai făcut asta, dragul mamei? Ce-o să zică tata, când o să afle?

M-am ridicat din coşul cu fân şi-am început să plâng:

— Nu ştiu. Eu m-am urcat în căruţă, da’ n-am vrut să plec nicăieri. M-am urcat numai aşa, să văd căruţa…

— Şi-a adormit! a intervenit, râzând salvator, Radu.

După ce m-a privit o clipă, mama a clătinat din cap mai mult tristă decât necăjită:

— Acum, degeaba plângi, că nu se mai poate face nimic. Acasă nu te poţi întoarce singur. Adu-l aici, între noi, Radule!

Viaţa de licean, de student, iar mai apoi aceea de consilier juridic mă îndepărtase, mă făcuse să uit savoarea clipelor din imediata apropiere a desprinderii de somn. Devenisem un automat perfect: mă trezeam înaintea ceasului deşteptător, întindeam mâna, anulam sunetul strident, care ar fi însemnat să ridice în picioare toată casa, alergam pe vârfuri la baie, tot pe vârfuri la bucătărie, îmi pregăteam o cafea pe care o beam în timp ce mă îmbrăcam, altfel n-aş fi ajuns la birou înaintea sosirii lui" Boldun, „tovul nostru" cum îl sacralizase, dacă se poate spune aşa, nea Ionete, singurul care îl tutuia, adică i se adresa rostindu-i numele mic, Patru, aşa cum i l-o fi rostit şi pe vremea când lucrau amândoi în pădure cu ferăstrăul, cu securea şi ţapina.

Se păstra între ei o relaţie ciudată, care nu ţinea seama de convenienţe şi pe care, oricât aş fi vrut, n-o înţelegeam. Pentru că se întâmpla de multe ori să mă aflu în cabinetul lui Boldun şi să-l văd pe nea Ionete intrând ori numai deschizând uşa şi întrebând supărat:

— Păi, ce faci, Pătrule? Nu era vorba că la ora unsprezece…

Sau:

— Pătrule, tu ai bolânzit cu totul!

Boldun îl privea lung şi parcă nu înţelegea ce spune. Se ridica de la birou şi încet-încet ceda, arunca masca de om foarte ocupat, care te priveşte dar nu te vede, care vrea să te asculte, dar nu poate să se concentreze asupra celor ce spui, Se uita la ceasul de mână sau întreba cu – o afectare exagerată:

— Dar ce s-a întâmplat, nea Ionete? N

— S-o întâmplat, s-o întâmplat! mormăia acesta, ignorându-mi prezenţa. S-o întâmplat, Pătrule! Că tu uiţi mereu ce ai de făcut. Ai uitat că trebuie să mergi la

aeroport. Peste o jumătate de oră soseşte avionul şi domnii aceia din Federală n-or să te aştepte pe tine!

— Cum?! Dar Marta ce păzeşte? I-am spus de atâtea ori, când am vizite dintr-astea protocolare…

Apăsa lung butonul soneriei. Uşa se deschidea şi-n prag apărea Marta Greceanu, uscată, dreaptă, severă. Boldun o întreba cu vocea joasă, liniştită, plăcută chiar:

— Marta, la ce oră soseşte delegaţia din Republica Federală Germania?

Secretara răspundea sec, fără nicio moţijilaţie în glas:

— La ora unsprezece!

— Şi eu de ce nu ştiu? întreba Boldun, păstrând aceeaşi linişte în glas.

— V-am scris programul pentru azi pe agendă.

Boldun devenea brusc dur, grosolan.

— Agenda! Iar agenda! M-ai înnebunit cu agenda ta!

Se îndrepta furios înspre dulap să-şi ia haina. Vara, în unele, zile, purta haină albă din fir de in şi de mătase, pantalon albastru deschis, pantofi albi şi pălărie din pai de orez. Secretara îl fixa cu ochii ei bulbucaţi, calmă şi nepăsătoare de parcă nu l-ar fi auzit. Şi poate că nici nu-l auzea. Fiindcă în cuvintele lui Boldun nu duritatea, nu grosolănia, nu scârboşenia apăreau în prim-plan. Acestea erau doar ca un fel de ambalaj care protejau, susţineau Un alt sentiment, pe acela de stăpân. În timp ce se privea în oglinda din uşa dulapului şi aşi potrivea batista în buzunarul de sus, din stânga, întreba fără să deschidă gura, printre dinţi:

— Când o să înveţi să-mi spui, nu să-mi scrii?!

Marta nu se retrăgea, nu ceda niciun pas. Dimpotrivă, ataca:

— De câte ori v-am adus la cunoştinţă ceva verbal, aţi uitat. Şi cine a tras ponoasele? Eu. Agenda este nu numai necesară, ci şi imparţială. Pentru că se ştie: „verba volant, scripta manent”.

Intimidat de glasul bătăios şi ferm al secretarei, dar şi de expresiile ei latineşti sau franţuzeşti la care. apela

mereu pentru a-şi întări ori pentru a-şi susţine argumentele, Boldun spunea concesiv:

— Bine, Marta! Bine, admit că ai dreptate. E bună agenda, e necesară, imparţială. Admit tot ce vrei. Când sunt însă probleme importante şi urgente, nu ştiu să citesc. Sunt analfabet. Şi datoria ta e să-mi atragi atenţia- Ai înţeles? „N

Nea Ionete devenea protocolar numai când nu-i plăcea ceva în deciziile pe care le lua fostul ortac Atunci relaţiile dintre ei sufereau o schimbare bruscă. Nu-l dezaproba făţiş pe Boldun, adică nu-şi arăta nemulţumirea. Se distanţa însă, devenea tăcut, afişând o atitudine de respect exagerat, dar şi de ostilitate. Avfam biroul lângă fereastră şi-n fiecare dimineaţă aşteptam cu încordare „aproape pândeam sosirea lui Boldun. Recunoşteam apropierea mercedesului albastru – cea mai frumoasă limuzină din oraş – după fâşâitul cauciucurilor şi după virajul scurt pe care-l făcea înainte de a opri lângă treptele de la intrarea principală. Mă ridicam în vârful picioarelor sau priveam lipit de perdea. Nea Ionete sărea de la volan şi aproape alerga să-i deschidă portiera. Încremenea apoi în poziţie de drepţi, privind undeva înainte pe lângă vârful nasului, ca un soldat care aşteaptă inspecţia generalului. Boldun se prefăcea că nu observă schimbarea, dar ca să preîntâmpine reproşurile ori momentul dificil în care putea fi somat să dea explicaţii – pentru că apărcă şi un astfel de moment – se folosea de mine» mă lua ca tampon. O zi, două, trei şi uneori chiar o săptămână, cât durau ostilităţile, deveneam colaboratorul lui cel mai apropiat, persoana cea mai importantă din combinat. Trimitea secretara după mine din zece în ze, ce minute sau auzeam în receptor chiar vocea lui, întrebând aproape curtenitor:

— Ce faci, domnul meu? Sper că nu eşti foarte ocupat. Vino până la mine! Vreau să te consult în problema livrărilor contractate cu Austria. Am unele nelămuriri de ordin juridic.

Dacă nu-l găseam singur – în cabinetul lui erau de obicei strânşi aproape toţi membri consiliului de

conducere – Boldun îmi arăta scaunul rămas liber lângă el, spunând:

— Tovarăşul Strava o să ne lămurească. Pe umerii lui stau toate problemele dificile ale combinatului. El e 2 a statuile acelea pe care se sprijineau clădirile din antichitate. E cariatidi noastră!

Şi adăuga cu o convingerea pe care o transmitea şi celorlalţi:

— Sum se iveşte ocazia, îl promovăm în munca de conducere.

Când era singur, se ridică şi venea să mă întâmpine în apropierea uşii. Mă lua de braţ şi ne îndreptam nu spre biroul lui, ci spre partea opusă unde se afla o măsuţă rotundă, iar în preajma ei două berjere îmbrăcate în catifea. Aproape în aceeaşi clipă Marta se strecura pe uşă purtând o tavă pe care abureaudouăceşti de cafea. Lângă ceşti se aflau totdeauna fursecuri sau cornuleţe proaspete, cleştişoare cu care să apuci zahărul – când în zaharniţă erau bucăţi – şi linguriţe de argint. Eu încercam să desfăşor documentaţia cu care venisem, dar Boldun mă prindea de braţ cu o ciudată tandreţe ori tuşea în pumn – mai mult ca să-şi încerce glasul – şi spunea cu sfială dar şi cu stângăcia ţapinarului de altă dată:

— A! Păi, nu-i nicio grabă! Putem să mai schimbăm şi noi o vorbă. Să fumăm o ţigară. În ultimul timp ne vedem tot mai rar. Aproape că ne-am înstrăinat unul de altul.

Da, Boldun devenea tandru şi uşor sentimental. Suni se simţea părăsit de nea Ionete, dădea îndărăt ca racul, prudent, suspicios, nesigur. Distanţa pe care o aşeza între ei nea Ionete îl clătina, îl făcea să intre în panică, îl lăsa descoperit, vulnerabil. Da, da, Boldun devenea vulnerabil!

La sfârşitul orelor de serviciu, apărea Marta şi, cu glasul ei strident, de raţă sălbatică ori de claxon demodat, îmi spunea:

— Grăbiţi-vă! Tovul nostru vă duce cu maşina acasă. Sunteţi aşteptat jos…

Ehe! Erau zilele cele mai plăcute, zile de aur, dacă

pot să le spun aşa, ale colaborării mele cu Boldun. Urcase abia primele trepte ale carierei lui şi avea nevoie nu ¿atât de mine, de prezenţa mea, cât de ideile mele. Ştefania lucra încă, după zece ani, într-un spital sătesc, făcea naveta zilnic pierzând trei ore la plecare, trei ore la sosire şi învăţând noapte de noapte, istovindu-se să ocupe prin concurs postul de medic specialist în policlinica pentru copii care abia se construise în oraş. Bineînţeles, lucrurile puteau fi rezolvate mai simplu. Boldun, fiind atunci primarul oraşului, iar policlinica „opera" lui, putea să-i dea postul Ştefaniei, direct, fără concurs. Stătea în puterea lui s-o facă, aşa cum de-altfel făcuse cu aproape întreg personalul policlinicii. Era suficientă doar semnătura, nu pe formularul de cerere tip, nici măcar pe coperta dosarului care se întocmea în astfel de ocazii, ci pur şi simplu pe o foaie de hfrt le, ruptă din agenda de pe birou, pe care scria două cuvinte: *se aprobă* sau *de acord*. Aceste cuvinte şi semnătura lui perfecţionată de la o zi la alta, de la un an la altul – adică aşternută cât mai neglijent, cât mai. indescifrabil – făceau să se plece cele mai luminate frunţi, să se îndoaie cele mai rigide spinări, să îngheţe orice zâmbet sau licăr de ironie. Eu ştiam, vedeam că schema cu personalul policlinicii era aproape qompletă. Boldun mă târa după el peste tot, ca să-mi ceară părerea, să-i confirm spusele dând mereu din cap ca un cal care se apără de muşte, să-i întăresc autoritatea – eram doar consilier ui lui, o Spunea de zece, de douăzeci de ori pe zi oricui şi oriunde ne-am fi aflat, strângându-mă de braţ cu mărinimie – şi, lucrul nu cel mai puţin neglijabil, să dau gir şi acoperire juridică tuturor acţiunilor şi faptelor pe care le săvârşea cu uşurinţă, cu nepăsare, cu inconştienţă. Poziţia mea, aşadar, nu avea nimic de invidiat. Eram aidoma statuetei de bronz de pe biroul meu, adusă chiar de Boldun din India. Un gest frumos din partea lui, care conţinea, însă, un simbol şi totodată o ameninţare, statueta înfăţişând o maimuţă în trei poziţii diferite: întâi acoperindu-şi cu palmele ochii, apoi gura şi, în sfârşit urechile. Nu puteam, deci, nu aveam voie să-i spun

Ştefaniei că îşi pierdea energia şi nopţile în zadar, faimosul concurs nefiind altceva decât o amăgitoare perdea de fum pentru creduli şi naivi. Am încercat, totuşi, să-i sugerez că aş putea vorbi cu Boldun, care avea în mâna lui cheia oraşului şi putea să-i faciliteze transferul fără să mai treacă prin concurs. Dar m-am lovit de principiile, de logica şi mai ales de orgoliul ei:

— Nu! Nici să nu aud! Dacă Boldun ar fi vrut să facă ceva pentru noi, ar fi trebuit să înceapă cu tine. Îţi este dator. L-ai dus în cârcă atâţia ani. Ai scris pentru el munţi de referate, de articole, de interviuri. S-a folosit de tine şi de creierul tău să-şi netezească drumul, să urce. Şi a urcat, iar tu ai rămas mereu titularul postului insignifiant de consilier juridic. La făbricuţa de cherestea din Prundu, la Trustul judeţean pentru prelucrarea lemnului, aici, la Consiliul orăşenesc, peste tot consilier juridic. Boldun ştie că lucrez într-un sat şi că fac naveta de atâţia ani. Ori de câte ori i s-au îmbolnăvit fetiţele sau Laura, nevastă-sa, a trimis maşina după mine. O să mă prezint la concurs. Nu vreau să se spună despre mine că am un dosar bun, ci că sunt un medic bun!…

În preziua concursului n-am rezistat ispitei, am intrat la Boldun şi l-am rugat să dea un telefon pentru Ştefania. Comisia pentru examinare sosise, dar sosiseră şi cei aproape 80 de candidaţi. Şi, aflasem, toţi concurau pentru un singur loc. Boldun era privit de parcă aş fi căzut din cer. A dus mâna spre receptor, dar n-a cerut legătura cu policlinica, a întrebat dacă nea Ionete eră plecat.

— Da, e plecat! am auzit glasul Martei. Dar se întoarce în cinci minute.

— Cum se întoarce, să vină la mine!

A trântit receptorul, s-a ridicat şi a început să se plimbe nervos prin încăpere, certându-mă:

— De ce-mi vii, omule, în ceasul al doisprezecelea? De ce nu m-ai pus la curent cu problema măcar cu două, trei zile înainte? Acum situaţia e destul de delicată. Postul a fost ocupat.

— Bine, am replicat eu, dar concursul are loc abia

mâine!

Boldun s-a oprit şi m-a întrebat, aproape silabisind cuvintele, furios:

— Ce-i cu tine? O faci pe naivul cu mine sau… Te ştiam mai deştept!

În momentele de furie uita de politeţe, devenea grosolan, ajungea la invective şi înjurături. M-a scos din impas Marta, care a intrat să anunţe că s-a întors nea Ionete. Boldun s-a repezit să-şi ia paltonul şi căciula, spunând:

— Se stai? Acum, hai să dezlegăm capra de la gard.

La policlinică, a cerut dosarele celor înscrişi pentru concurs. A tăiat un „da” scris cu mâna lui pe colţul unui dosar cu coperta albastră şi, l-a scris mai mare pe colţul dosarului care purta numele Ştefaniei. Bineînţeles, nici Ştefania şi nici altul dintre candidaţi nu au aflat vreodată acest amănunt, concursul începând a doua zi la ora *9* şi desfăşurându-se după normele şi rigorile oricărui concurs.

Când s-a întors acasă, la prânz, Ştefania a găsit un buchet mare de garoafe şi pe o carte de vizită trei cuvinte cu scrisul apăsat al lui Boldun: „Felicitări pentru succes”. Ştefania, în culmea bucuriei, i-a dat telefon să-l întrebe dacă jera adevărat, adică dacă reuşise şi să-i mulţumească pentru flori. În receptor s-a auzit întâi râsul lui Boldun:

— Păi, dacă nu reuşeai, îţi mai trimiteam flori? f

Abia după aceea Ştefania m-a sunat şi pe mine, exuberantă, fericită de câştigarea concursului, încântată de florile şi felicitările lui Boldun. Spre seară, când m-am întors acasă, am trecut mai întâi pe la florăria din centru, dar n-am găsit decât flori de seră, în ghivece. Am luat o zambilă albă. Era înflorită şi avea un boboc. Ştefania m-a primit radioasă, triumfătoare, deşi palidă, încercănată şi necăjită încă de câte i se întâmplaseră la examen, lucruri mici, dar la orgoliul şi sensibilitatea ei mari, incomensurabile, mai ales că unul dintre examinatori, un ins care-şi ascundea ochii după ochelari fumurii, o sâcâise cu tot felul de întrebări, vrând s-o înfunde. Dar acest incident nu mai avea nicio importanţă, pentru că pe masă

era la vedere cartea de vizită cu chenar auriu de la Boldun, şi era zambila albă, şi Ştefania, în ciuda eforturilor din ultimele săptămâni, proaspătă şi fericită sau mai degrabă copilăroasă, dar o copilărie sau copilărire autentică, de care ea nu-şi dădea seama. mai ales că exista şi rămânea încă, din toate, un necaz. îl invitase pe Boldun la o masă în oraş, cu nevasta, de fapt ar fi vrut să sărbătorim evenimentul, să dăm o masă în oraş, a masă mare la care să avem mai mulţi invitaţi, dar Boldun i-a exclus rând pe rând. Prosan, adjunctul lui nu, că are copii mari şi nu iese. Şeful secţiei de învăţământ, profesorul Dragoş Gâlea, era cel mai ipocrit individ, nici să nu-l vadă, arhitectul Filipescu, judecătorul Savu, nu, nici ei! Despre alţii Ştefania n-a mai spus nimic, aşa că a rămas ca masa să o dăm totuşi, dar la ea nu avea să vină decât Boldun şi Laura, nevastă-sa.

Seara, Ştefania i-a dat telefon nevestei lui Boldun să-i facă invitaţia de rigoare. Laura a primit invitaţia, însă avea o mică rezervă: trebuia să vorbească întâi cu soţul ei. Deci nu s-a stabilit nici ziua, nici ora. În schimb au discutat despre fetiţe, despre trenuleţul şi umbreluţa primite de la noi de Anul nou, când a trebuit de voie de nevoie să mă deghizez în Moş Gerilă, adică să-mi pun mustăţi şi barbă şi-o mantie cu glugă. Trenuleţul electric a rămas o „jucărie de ocazie”, care le-a dat însă multă bătaie de cap până au reuşit să-l facă să circule.

A doua zi, am prânzit cu Ştefania în oraş, la restaurantul „Silva”, unde trebuia să rezervăm o masă pentru sâmbătă sau duminică seara. A fost un prânz admirabil. Ni s-a adus o friptură cu ciuperci, şi Ştefania era frumoasă, frumoasă, de parcă nu trecuseră zece ani, pentru că ciupercile mi-au amintit alt prânz, luat cu ea imediat după examenul de stat în Bucureşti, la restaurantul „Câştigiti”. Acum ambianţa era alta. Restaurantul „Silva” fusese deschis numai de vreo câteva luni într-o casă veche, la marginea oraşului, care folosise mulţi ani, întâi de sediu pentru S.M.T., apoi pentru o şcoală medie agricolă. O casă boierească, renovată, adusă de fapt

la aspectul iniţial, strălucind prin eleganţă (avea câteva saloane stil, salonul oriental, salonul românesc, salonul feudal etc), printr-un serviciu ireproşabil, prin belşug şi bineînţeles prin ştiinţa de a găti a bucătarului şef.

Seara, Ştefania a dat iar un telefon. A ridicat receptorul Boldun. Ştefania i-a spus că ar vrea să vorbească despre invitaţie cu doamna.

— Ce să mai vorbeşti cu ea? a spus Boldun. Vorbeşte cu mine!

A rămas să ne întâlnim nu sâmbătă, cum crezusem noi, ci duminică seara. Urma să trecem să-i luăm cu un taxi. Povestea cu taxiul l-a surprins pe Boldun, dar l-a şi încântat. Întâi a întrebat:

— De ce să treceţi?

Ştefania i-a spus:

— Să vă luăm cu un taxi.

— A, da! Aşa da! Bine, treceţi!

Duminică seara pe la şapte şi jumătate, Ştefania a sunat iar. A răspuns nevasta lui Boldun, care a zis că ne aşteaptă pe la ora nouă şi i-a dat adresa – deşi noi o cunoşteam – neuitând să sublinieze că stăteau sus pe dealul cetăţii, adică în cartierul cel mai frumos al oraşului, cartier cu vile vechi, construite înainte de război. La ora opt şi jumătate am coborât şi cu un minut înainte de ora nouă fără un sfert taxiul oprea la poarta vilei în care stătea Boldun. Cum am intrat în curte, lătrăturile unui câine, care se auzeau înăuntru, dădeau de ştire stăpânilor că venise cineva. Când am apăsat pe butonul soneriei, Laura Boldun era de-acum la uşă. A deschis şi spre mine s-a repezit lătrând un câine alb, cu urechi mar, clăpăuge, un cocker.

— Să nu vă fie teamă, că nu muşcă. E un căţel educat.

Am rămas neclintit în prag şi năbădăiosul cu urechi clăpăuge era într-adevăr un „căţel educat”. După ce m-a mirosit cu oarecare suspiciune, m-a lăsat în pace. Laura Boldun, albă şi rotunjoară, era într-o rochie neagră de seară, cu un decolteu mic, aproape inexistent, care încerca să-i ascundă robusteţea sânilor. După ce i-am sărutat mâna

a schiţat gestul să mă poftească, dar când a văzut taxiul la poartă, a zis că vin şi ei, să-i aşteptăm numai o clipă. Câinele sărea prietenos, lătrând vesel. În capul scărilor a apărut una din fetele lui Boldun, cea mai mare, Andreea, rotunjoară ca şi mamă-sa, dar cu tenul roşcat şi părul bogat şi blond ca al lui Boldun. A vrut să se retragă, dar marpă-sa a oprit-o.

— Andreea, stai puţin cu nenea Şerban!

Cam speriată şi timidă, fetiţa lui Boldun, într-o rochie simplă de casă, a coborât cele trei sau patru trepte de marmură albă. Încurajat.de gestul ei, câinele a început iar să latre, să alerge prin curte, să-şi arate bucuria dezlănţuit. Am întrebaf-o pe Andreea în ce clasă era, mi-a răspuns aproape în şoaptă, „a şasea”, apoi în capul scărilor au apărut soţii Boldun. Întâi într-un mantou superb de miel şi cizme cu carâmb înalt, Laura Boldun, iar la doi paşi după ea Boldun, cam morocănos ori supărat.

I-am strâns mâna şi el a mormăit ceva, a chemat câinele şi, cu un glas ferm, i-a cerut să intre în casă. Ştefania coborâse şi aştepta lângă taxi. Laura Boldun, veselă, volubilă s-a apropiat de ea şi a îmbrăţişat-o. În schimb, Boldun nici nu a văzut-o.

În câteva minute am ajuns la restaurant. După ce am lăsat paltoanele la vestiar, ne-am îndreptat spre masa reţinută în sala orientală. Pe masă era o floare roşie, care a plăcut. În prima clipă, Laura Boldun a exclamat chiar:

— Ce frumoase; 1

Dar imediat şi-a dat seama că era din material plastic. Boldun a zis să o dăm la o parte şi eu am pus-o pe o altă masă. A apărut ospătarul, un bătrânel simpatic, chel, care cum l-a văzut pe Boldun şi-a plecat capul, frângându-se de mijloc şi bolborosind tulburat:

— Bine aţi venit la noi, tovarăşe prim!

Boldun a avut un zâmbet de mulţumire, pe care şi l-a reprimat brusc, făcând un gest plictisit cu mâna.

— Lasă, lasă asta! Acum şi aici nu mai sunt prim, ai înţeles?

Şi, satisfăcut, a adăugat, de parcă ar fi fost singur la

masă:

— Să-mi aduci o bere!

Ospătarul, obişnuit cu de toate, a crezut că glumeşte şi zâmbind a pus respectuos pe masă, înaintea fiecăruia dintre noi, în coperte vişinii de scai, cu emblema restaurantului imprimată pe fiecare, liste cu bunătăţile serii. Boldun a dat lista cu dosul palmei la o parte şi a repetat:

— Nu. Eu vreau întâi o bere rece. Mai târziu o să bem şi vin. Ce? Nu aveţi în tot restaurantul o bere?!

— Avem, avem, tovarăşe prim! s-a auzit o voce veselă, baritonală şi-n apropierea mesei a apărut un ins înalt, masiv, în frac albastru. /După înfăţişare şi temenele, probabil directorul restaurantului.

— Să trăiţi, „să trăiţi şi bine aţi venit la noi! Petcule! s-a adresat el ospătarului, nu cu asprime, ci doar mirat. De ce nu m-ai anunţat de sosirea tovarăşului prim? Fugi repede şi scoate de la frigider câteva sticle de Tuborg!

Ospătarul a vrut să se îndepărteze, dar Boldim l-a oprit, ridicând un deget:

— Eu am spus că vreau să beau o bere rece, de-a noastră!

Insul în frac albastru şi-a plecat capul, bolborosind speriat:

— Am înţeles, tovarăşe prim. Am înţeles. Bere rece. Îndată!

Şi s-a retras de-a-ndărătelea urmat de bătrânul ospătar. Boldun s-a întors spre noi vesel:

— Vreau să beau o bere rece şi ei…

Nevaştă-sa l-a susţinut, bucuroasă:

— Şi eu vreau bere.

Ştefania i s-a asociat’s

— A! Dacă aduce bere, beau şi eu!

După câteva clipe, o fată s-a apropiat purtând pe o tavă de argint pahare înalte. În urma ei a sosit; i ospătarul cu cinci sticle de bere într-o frapieră.

— Le-ai pus la gheaţă! a exclamat mulţumit Boldun. Foarte bine!

Nerăbdător, a luat de pe tava de argint un pahar şi l-a întins spre ospătar. Acesta a desfăcut repede o sticlă şi i-a turnat bere. Apoi a umplut şi celelalte pahare. Ştefania s-a uitat peste lista pusă pe masă în dreptul ei şi a bătut din palme încântată:

— Văd aici icre negre şi crevete.

Nevasta lui Boldun s-a uitat şi ea pe listă şi a spus cu oarecare îngrijorare:

— Sunt, da parcă-s prea scumpe!

Boldun a râs: (

— De ce să fie scumpe? Păi, ai uitat? Ei sunt salariaţi amândoi!

Preocupată de întocmirea meniului, «Ştefania a întrebat:

— La icre ce ar merge? Votcă sau whisky?

— Votca merge la orice! a spus Boldun.

Şi Ştefania, neştiind dacă acel „orice” însemna aprobare sau dezaprobare, a hotărât

— Atunci, whisky!

Aşa că masa a început cu icre negre, crevete şi whisky. Seara a fost plăcută. Boldun şi-a lăsat ţepii ori morocăneala din primele clipe. A devenit vesel şi vorbăreţ. Dar vorbea numai despre el. Şi despre munca lui. Vorbea cu satisfacţie, ba chiar cu un fel de lăudăroşenie, lucru care o indispunea pe nevastă-sa. Ea a încercat mereu să abată discuţia, să o aducă în centrul atenţiei pe sărbătorită, adică pe Ştefania, dar a fost imposibil. Boldun era tot mai vesel, tot mai mulţumit de ce făcuse el numai în câţiva ani.

— Ei! Şi-acum? Păi, se compară ce-a fost cu ce este? Nu se compară!

Insensibil şi opac la semnele pe care i le făcea mereu nevastă-sa, a lăsat oraşul care era aşa cum era „exclusiv datorită” lui, şi a început să se scufunde tot mai mult în amintiri, cu voluptate dar şi cu o urmă de nostalgie, de regret după viaţa de ţapinar şi de plutaş. Neliniştită şi nervoasă, ca să-l oprească, nevastă-sa l-a întrebat aproape cu brutalitate:

— De ce n-ai rămas ţapinar, sau plutaş, dacă ţi-a plăcut?

Boldun a privit-o lung, nu supărat, nu mirat ci de-a dreptul uluit:

— Cum nu ştii? Chiar nu ştii?! Din cauza ta n-am rămas, proasto! Că ai plecat la Piatra fără să-mi spui…

Făcându-şi vânt cu palmele ei grăsuţe şi ţuguindu-şi buzele subţiri, Laura s-a întors spre Ştefania să explice:

— Şi el a venit repede după mine. I-a fost teamă că mă pierde!

Boldun a aprobat-o vesel:

— Mi-a fost, sigur că mi-a fost. Că nu puteam să te văd decât o dată la o lună sau două, când veneam cu plutele. Şi cum s-a ivit un prilej, am venit şi eu să fac şcoală. M-a trimis partidul.

Laura s-a întors iar spre Ştefania, vrând parcă să şi-o alieze:

— L-a trimis întâi pe nea Ionete, dar el n-a vrut să plece, s-a dat după deget, că-l durea capul dacă învăţa, în locul lui a venit Petre, să-mi strice mie viitorul. Să mă lege de casă. Să-i cresc fetele…

Şi Laura Boldun a început să vorbească despre necazurile pe care i le făceau Andreea şi Oana. Andreea la vârsta de cinci ani avusese trei accidente: îi căzuse pe cap un abajur, se lovise de tăblia patului pe care se urcase să ia ceva de pe dulap, se prăvălise peste ea unul din cele două vase chinezeşti, aşezate la intrarea în salon, dar din toate scăpase teafără sau cu mici zgârieturi. Lui Boldun – am observat – îi plăcea mai mult mezina, ţinea mai mult la ea. A încercat să-i imite stângăciile de vorbire, care s-au prelungit până târziu, după ce a mers la şcoală. Oana nu putea să pronunţe pe r şi pe z. În loc de doisprezece, spunea doi pedece. Şi Boldun repeta mereu, copilărindu-se: „doi pedece, teipedece, cincipedece” etc. etc.

Se făcuse târziu, orchestra amuţise, în celelalte saloane luminile fuseseră stinse. Laura se uita mereu la ceas, îşi deschidea sau îşi închidea cu ostentaţie poşeta, dar Boldun nu observa. Se simţea atât de bine relatând

aventurile domestice ale mezinei cu lux de amănunte încât nevastă-sa i-a pus mâna pe braţ, rugânuu-se:

— Să mergem că-i târziu şi pe mine mă doare capul.

Boldun a înălţat din umeri:

— Ei, te doare! Nu te doare. Ţi s-o fi părând. Ia un antinevralgic şi-ţi trece.

La plecare, a văzut pe podiumul orchestrei un ţambal. S-a aşezat, a luat ciocănelele şi a încercat să cânte. Era relaxat, vesel, iar când lovea cu ciocănelele coardele ţambalului, abia le atingea, cu duioşie, cu uimire, cu încântare. La vestiar era strâns aproape tot personalul restaurantului. Boldun a ridicat mâna în semn de salut, şi-a îndesat pe cap căciula şi a ieşit. În stradă aşteptau două taxiuri. Boldun şi nevastă-sa s-au urcat în primul. Noi în al doilea. I-am condus până la poarta vilei. După ces a coborât din taxi, Laura ne-a făcut semne cu mâna. Boldun, însă, a intrat în curte fără să se mai uite spre taxiul nostru…

Amintirea acelei mese, cu care a fost sărbătorit „succesul” Ştefaniei – „marele meu succes”, cum îi plăcea să spună ori de câte ori se ivea prilejul – a fost eclipsată repede, alungată chiar de paşii mamei, pe care i-am auzit iar, întâi pe veranda, apoi traversând salonul. Uitând că în pat zăcea lungit proful universitar, n-am deschis ochii. Aşteptam – ca în vacanţele de elev sau de student – să se oprească în pragul odăii şi să întrebe mirată:

— ce faci, Şerbane? Tot mai dormi? Hai, trezeşte-te, că ţi-am pregătit micul dejun! Laptele s-a şi răcit. Mă duc să-l încălzesc din nou…

Mama s-a oprit în pragul odăii, dar n-a întrebat nimic. A rămas numai o clipă, tăcută şi necăjită. Mi-am dat seama că era necăjită după oftatul abia auzit pe care l-a scăpat şi după felul cum îşi târa paşii, îndepărtându-se. Ajunsă în verandă i-am auzit glasul. Vorbea cu careva. Vorbea aproape şoptit:

— Ce-o fi cu el? Cât a fost noaptea de mare a umblat prin casă ca un huhurez şi-acum nu-l mai poate nimeni trezi! A dormit ca un butuc toată ziua!

Oare despre cine vorbea? Nu cumva despre mine? Am deschis repede ochii. Lucrurile din odaie pluteau parcă într-o lumină gălbuie. Lumina din după-amiezile copilăriei. Dimineaţa lumina era altfel, potolită, odihnitoare. Când deschideam ochii, soarele mă privea totdeauna din colţul de sus al ferestrei. Storurile dintr-o ţesătură groasă de cânepă erau ridicate, iar odaia părea inundată de o lumină albă şi strălucitoare ca argintul. Prin ferestrele deschise, pătrundea un miros puternic de lapte fiert, puţin afumat, de mămăliguţă arsă şi bineînţeles, pătrundeau ţipetele de stăpân peste curte al curcanului Ghiţălai. Era deschisă şi fereastra dinspre livadă – în toată casa numai odaia noastră, a mea şi a lui Radu, avea o fereastră spre curte şi alta spre livadă – dar, dimineaţa, livada parcă nici nu exista. Prezenţa ei începea să se facă simţită abia după prânz. Cum intram în odaie, auzeam foşnetul vântului prin frunzişul merilor şi vişinilor. Încercam să deosebesc şi zgomotele din curte, dar după prânz curtea era tăcută. Numi plăcea vâjâitul vântului şi mă apropiam să închid fereastra şi să trag storul. O închideam repede, fără să mă uit în livadă. Îmi era frică. După-amiază, peste livadă se lăsa o ceaţă subţire, un văl albăstriu, care-i schimba înfăţişarea. Tufele de zmeură şi de afine de pe lângă gardul din fund se transformau în pitici cu fesuri colorate, cu mantii verzi, ori albastre, iar merii, vişinii, prunii, în uriaşi ascunşi sub glugi înalte. Toţi aşteptau încremeniţi un semn de la Zâna pădurii. Această zână putea să apară în orice clipă şi sub înfăţişări diferite. Uneori era vulpe. O vedeam strecurându-se pe lângă gardul viu, de cătină, din fund. Avea blana roşcată, ca pălăria învăţătorului Strava, şi un mers prudent de pisică. Alteori era iepure de casă. barză sau coţofană, iar câtebdată apărea şi sub înfăţişarea lui Ghiţălai. Însă eu nu mă lăsam înşelat. Ştiam că nu putea să fie el. Închideam repede fereastra, trăgeam storul şi mă ascundeam sub pătură, în pat. Zâna pădurii arunca pielea de curcan, de vulpe sau de coţofană şi îşi lua înfăţişarea ei de zână. Nu mă uitam niciodată, n-aveam destul curaj, dar eram sigur că aşa se întâmpla. Piticii cu

fesuri colorate făceau în jurul ei o horă mare ori veneau alergând spre fereastră. Alergau veseli şi gălăgioşi. Zâna pădurii alerga laolaltă cu ei, uneori îi întrecea, însă, and ajungea în apropierea ferestrei, încep «a să păşească rar şi numai în vârful picioarelor. Şi tu ti piticii făceau la fel. Unii dintre ei râdeau sau vorbeau cu glasuri subţirele şi ascuţite ca ale rândunelelor care aveau cuiburi sub streaşina casei, spuneau ceva într-o limbă pe care n-o înţelegeam. Dacă, însă, vorbeau prea tare, Zâna ducea un deget la buze şi toţi amuţeau…

Mama avea tot dreptul să fie necăjită. Dormisem aproape toată ziua! Lumina din odaie era un reper, dar nu singurul. O foame năprasnică, pantagruelică i s-a asociat aproape instantaneu, smulgându-mă din pat. Am alergat la baie, am dat cu puţină apă rece pe ochi, m-am îmbrăcat repede şi am ieşit în verandă. Lumina după-amiezii, strălucitoare ca o mantie de brocart, o mantie voievodală, cădea doar peste o parte din curte. Cealaltă parte stătea în umbra pe care o arunca până departe acoperişul înalt al casei. Dar aceasta a fost prima impresie. În clipa următoare sau chiar în aceeaşi clipă am văzut-o pe Ştefania. Stătea pe unul dintre fotoliile de răchită. Lângă ea, pe masa dreptunghiulară aburea o ceaşcă mare de cafea. Surprins, mirat, bulversat, abia am reuşit să mgaim:

— Fani! Tu, aici?! S-a întâmplat ceva?! Ce s-a întâmplat?

S-a ridicat zâmbind:

— Asta ai putea să-mi spui tu!

Mi-am scos ochelarii şi-am început să-i şterg, încercând, de fapt, să-mi acord răgaz, să atenuez cât de cât şocul. Un sâmbure de luciditate îmi şoptea, însă, cu maliţie că gestul era inutil. Cu ochelari sau fără ochelari situaţia rămânea aceeaşi, nu mai putea fi schimbată. Ştefania era aici, la doi paşi, *iar* eu trebuia să-i răspund, să găsesc o motivare gestului meu insolit, fugii mele…

3

«>11 mă aşteptă nimeni. Nici unchiul Alexandru pe care l-aş fi recunoscut de departe după ochelari şi mustaţă

– când a fost ultima oară la noi, purta mustaţă subţire, neagră, cu vârfurile răsucite caraghi’s – nici vărul Ioniţă ori verişoara Uca, despre care ştiam tot atâtea lucruri, ci te ştiam despre pasărea Flamingo de la lecţia de zoologie, adică mai nimic ori prea puţin. În general, cunoştinţele mele despre familia unchiului Alexandru se rezumau cam la ce auzeam în casă când venea bunicul pe la noi în preajma sărbătorilor. Atunci cei doi fraţi – Octav şi unchiul Alexandru – schimbau felicitări. Octav începea să se plimbe în lungul salonului, să-şi şteargă ochelarii c-un gest aproape mecanic şi să se mire:

— Aţi văzut, Alexandru nu ne-a uitat. Trebuie să-i răspundem cât mai repede.

Mă trimitea să cumpăr felicitări de la debitul din colţ, o alegea pe cea mai frumoasă, intra în camera lui de lucru şi, după ce se mai plimba o jumătate de oră, scria fraza menită să întărească relaţiile noastre de familie, ori măcar să le menţină ta, un anume stadiu idilic, de înţelegere şi fericire perfectă. Fraza era, de fiecare dată, cam aceeaşi: „Dragi salutări şi urări de-bine – vă trimit Elena, Octav şi Ţin”. Uneori, în loc de „urări de bine”, scria „urări de fericire”, în plus trebuia să ne iscălim fiecare: întâi mama, apoi Octav, apoi eu. După acest mic ceremonial, mie îmi revenea cinstea de a pune ilustrata la cutia poştală. Era. O cinste care îmi revenea printr-un fel de tradiţie. Totuşi, Octav se simţea obligat să-mi amintească.

— Vezi, după micul dejun, ai grijă să o pui la cutie.

Intram toţi trei în salon şi în timp ce-şi sorbea cafeaua

— La micul dejun Octav bea doar o cafea neagră – spunea:

— Gum o fi arătând Ioniţă şi Uca? Trebuie să fie mari. Uca e născută în aceeaşi lună cu tine. Cred că e mai mare cu opt zile.

Se întorcea spre mama să-i confirme:

— Cu opt sau cu zece?

Mama spunea plictisită:

— Cu opt!

Când venea bunicul pe la noi, o dată sau de două ori pe an, se vorbea mai mult despre unchiul Alexandru. În primul rând unchiul Alexandru era favoritul bunicului, nu numai pentru că-i purta numele – îi chema pe amândoi Alexandru – ci mai ales pentru că îi semăna, era un om de acţiune, ştiuse să bată la uşi, să deschidă uşi, să urce trepte, să-şi facă un rost, o situaţie incomparabil mai bună decât aceea pe care şi-o făcuse Octav. Şi totdeauna când venea bunicul la noi, între el şi mama se stabilea o înţelegere perfectă, piatra de încercare fiind bineînţeles slăbiciunea bunicului, unchiul Alexandru. Şi o făcea nu din complezenţă, ci din convingere, iar bunicul simţea asta. Şi era mulţumit de noră, mai mulţumit decât de fecior. Nu ştiu a cui era vina, a lui sau a mamei, dar cele trei-patru zile, o săptămână, cât stătea bunicul la noi, atmosfera din casă devenea încărcată. Octav se întorcea târziu şi, cum se întorcea, intra în camera lui de lucru, pretextând că are de corectat teze, ori de pregătit nu ştiu ce prelegere pentru consiliul pedagogic. Mama îl admira sau îl invidia pe unchiul Alexandru pentru calităţi pe care Octav nu le avea. Chiar şi după ce pleca bunicul – o săptămână, două – atmosfera rămânea încărcată. Octav nu suferea nicio comparaţie cu unchiul Alexandru, pentru că tot ce admirau mama şi bunicul la el, lui îi repugna. Atunci când mama, fără să vrea, sau intenţionat, îl dădea de exemplu pe unchiul Alexandru – că úite, Alexandru s-a descurcat bine în cutare situaţie – Octav răspundea rece şi detaşat şi uneori cu duşmănie:

— Eu nu sunt Alexandru!

— Ştiu, dragă, dar nu de asta ţi-am spus, ca să te superi. Ţi-am spus ca să înţelegi mai bine situaţia. Vezi doar că altfel nu se poate trăi!

Vorbeau pumva cifrat, şi n-am priceput decât târziu şi greu ce voia mama şi de ce era iritat Octav. Toată povestea se poate rezuma la câteva cuvinte: unchiul Alexandru era un om practic, ştia să se descurce în viaţă, iar Octav fusese totdeauna şi rămăsese cu capul în nori. Nu voia să vadă şi nici să înţeleagă cum să se poarte. La toate aceste învinuiri

ori reproşuri care plecau din partea mamei, el avea un singur răspuns:

— N-am talent, dragă. Pentru asta îţi trebuie talent. Eu sunt profesor de fizică. Asta e talentul meu. Nu-mi cunosc altul.

Unchiul Alexandru, pe lângă că purta ochr Lari şi mustaţă, semăna teribil cu Octav, mi-ar fi fost d. ci uşor să-l recunosc. Pe Ioniţă sau pe Uca nu-i văzusem niciodată, nici măcar într-o poză. Ca să nu produc vreo încurcătură, am aşteptat la una din ferestre până s-a golit vagonul. Abia după aceea mi-am luat bagajele şi am coborât. Fuseseră călători puţini şi peronul se golise repede. M-am trezit singur lângă valiza albastră, cu cutia neagră a viorii într-o mână şi cu sacul de voiaj aruncat peste umăr. Se lumina de ziuă şi ploua. Peronul era acoperit, dar eu mi-am dat seama că plouă după apa care şiroia pe vagoanele trenului. Faptul că nu venise nimeni să mă întâmpine – mama şi domnişoara Zâne mă asiguraseră că au trimis scrisoare şi telegramă – mi-a creat o stare de incertitudine, de mirare sau de panică. A trebuit să-mi modific puţin imaginea cam idilică şi prăfuită, recunosc, pe care mi-o făcusem în atâtea zile de aşteptare, despre descălecarea mea în oraşul lui Bucur. Un domn, într-o uniformă gri, cu şapcă roşie, s-a apropiat şi m-a întrebat dacă am nevoie de hamal. M-am uitat la valiza albastră, mare cât un hipodrom şi am mormăit un „da” timid. Domnul în uniformă gri, pe care îl crezusem şeful gării, mi-a înhăţat repede vioara, rucsacul, a pus valiza pe un cărucior şi, fără să mai rostească un cuvânt, a pornit spre capătul peronului. Făcea paşi mari, în plus avea şi iniţiativă. Datorită lui m-am trezit instalat într-un taxi, cu sentimentul deplin al unui maharadjah, mai ales când omul în uniformă gri s-a frânt de mijloc, într-un salut respectuos. Abia şoferul taxiului m-a adus puţin la realitate, amintindu-mi că nu eram totuşi un maharadjah. Întâi am crezut că e mut. Şi-a deschis aparatul de taxat fără să-şi ridice ochii de pe ziarul pe care îl avea desfăcut. După ce a isprăvit de citit un articol, şi-a amintit în sfârşit că mă urcasem şi m-a întrebat:

— Unde să vă duc?

Aveam notate o mie de adrese, cele mai multe mi le strecurase domnişoara Zâne. Pe-a unchiului Alexandru nu mi-o notasem. O ştiam. Am spus:

— Doctor Pora 15.

Şoferul a lăsat ziarul şi pentru prima dată m-a privit nu prin oglinda retrovizoare, ci direct în faţă, teribil de amabil şi binevoitor. A repetat adresa, de parcă n-ar fi auzit bine, ori nu i-ar fi venit să creadă.

— Doctor Pora 15 aţi spus?

— Da!

Amabilitatea şi bunăvoinţa şoferului au căpătat repede altă formă sau altă culoare, n-aş putea spune exact, în orice caz, o transformare s-a petrecut. Omul a devenit subit slugarnic. M-a întrebat:

— Sunteţi rudă cu tovarăşul ministru?

Stupoarea mea l-a făcut să zâmbească de data asta mai reţinut.

— Staţi puţin, că am ghicit. Sunteţi fiul domnului profesor Octav Salcu. îl cunosc pe domnul profesor. Şi şi mă cunoaşte. L-am dus cu maşina de atâtea ori. Şi pe dumneavoastră vă ştiu de la domnul profesor Salcu. De câte ori îl duceam la gară, trebuia să ne întoarcem din drum. Domnul profesor îşi aducea aminte în ultima clipă că n-a luat nu ştiu ce carte sau nu ştiu ce partitură pentru Tin. Dumneavoastră sunteţi Tin, nu?

— Da! Eu sunt! Dar nu înţeleg nimic!

— Nici n-aveţi cum. Eu sunt nea Tache! Dacă o să-i scrieţi domnului profesor Salcu despre mine, o să-şi reamintească precis. Şi tovarăşului ministru să-i spuneţi că v-a adus de la gară Tache, Tache Doi.

— Nu cunosc niciun ministru. Pe tata, e adevărat, îl cheamă Octav Salcu şi e profesor. Dar, cred că la mijloc e o confuzie!

Şoferul şi-a dat capul. pe spate amuzat şi satisfăcut.

— Nu e nicio confuzie, domnule Tin. E vorba despre unchiul dumneavoastră. Vă spun eu, Tache Doi. Şi când spun eu o vorbă, e vorbă. I-am fost şofer zece ani şi, dacă

nu eram lacom, i-aş fi fost şi azi. Da lăcomia şi femeile m-au pierdut. Dintr-un şofer cu rang, am ajuns un oarecine. Tovarăşul ministru a fost prea aspru cu mine. Să i-o spuneţi…

— Unchiul meu nu-i ministru, din câte ştiu.

— Nu-i, da' e! Vă spune Tache Doi.

Maşina a stopat brusc. Tache Doi s-a răsucit vesel spre mine:

— Am ajuns.

Din cauza stropilor reci, geamurile se aburiseră şi nu se vedea nimic în jur. Abia după ce am cobo: îl, am zărit o poartă înaltă, cu grilaj din fier forjat şi, dincolo de el, o clădire îmbrăcată în viţă, cu acoperişul roşu de olane.

Tache Doi mi-a luat valiza şi rucsacul şi, împingând poarta cu umărul, s-a îndreptat spre clădirea aceea ciudată care la prima vedere mi s-a părut că nu are decât uşă şi acoperiş. Zidurile şi ferestrele erau ascunse sub o vegetaţie luxuriantă care se căţăra până la streaşină. Numai după ce m-am uitat cu mare atenţie, am descoperit uimit şi ferestrele. Tache Doi a urcat cele câteva trepte de piatră, a dus degetul spre butonul soneriei, s-a răzgândit însă şi mi-a făcut semn cu capul să-l urmez undeva în spatele clădirii. Aici erau două intrări, iar clădirea avea aspect de clădire, cu uşi, cu ferestre. Abia aici, în spate, mi-am dat seama că locuinţa unchiului Alexandru avea şi etaj şi, în mod cu totul paradoxal, două intrări. Una dintre cele două intrări ducea undeva la demisol. Tache Doi nu minţise. Era de-al caseii. Se vedea asta de la o poştă. S-a oprit cu valiza şi sacul de mână, nu la una din cele două intrări, ci în dreptul unei ferestre şi a bătut uşor cu vârful degetelor. Abia după asta, zâmbind insidios, mi-a explicat:

— Aici stă Mare, soacra tovarăşului ministru. O să vedeţi, e o femeie grozavă. Dacă n-ar fi ea…

Geamul în care bătuse Tache Doi era numai jumătate de geam. Adică era întreg, dar nu se vedea decât jumătate din el, cealaltă jumătate se continua în jos, mascată de două glastre cu flori. Mi-am dat seama de asta când s-a aprins lumina. Prin perdeaua subţire am văzut o cameră

mare, mult mai mare decât aş fi bănuit. De geam s-a apropiat legănându-se ca o raţă, o femeie scundă, grasă, cu chipul rotund şi alb. Tache Doi s-a aplecat să-i spună cu felul lui zgomotos:

— Ţi-am adus nepotul, Mare!

Afară se luminase, bine de ziuă, ploua, burlanele uruiau, iar peste acoperişurile din vecini plutea o ceaţă subţire şi albăstruie, de parcă nu era ceaţă, ci fum de ţigară. Chiar aşa, era ca şi când s-ar fi fumat mult într-o încăpere şi fumul se urcase tot spre tavan în şuviţe subţiri şi albăstrii. Mare a venit să deschidă repede. Avea un zâmbet curat şi bun de călugăriţă. Îşi pusese pe umeri un pardesiu negru ori o pelerină, cred mai degrabă că era o pelerină, pentru că numai o pelerină putea să mă facă să o compar cu o călugăriţă. Cum a trecut pragul, m-a cuprins de după gât, m-a sărutat scurt pe obraji, ori s-a făcut numai că mă sărută, apoi s-a dat doi paşi înapoi, mirată şi neîncrezătoare:

— Dumneata eşti băiatul lui Octav? Tiii! Ce mare te-ai făcut! Ţin minte când ta-au adus Octav şi Elena la doctori. Erai numai atâta! Se plângeau că nu mănânci, şi nu dormi, şi nu râzi.

Mare vorbea repede. Vorbea mai repede decât Tache Doi, dar avea un glas plăcut, iar cuvintele o rotunjime, o transparenţă ciudată, nu ştiu de ce mi-a venit în minte transparenţa pe care o au aripile de libelulă, am şi văzut zburând în jur libelule multe, atât de multe, încât aripile lor transparente formau un clopot sub care fusesem prins, aşa cum prinzi o muscă sub paharul de ceai.

— Nu mâncai decât ciocolată, dimineaţa, la prânz şi seara. Nimic altceva nu voiai să mănânci. Şi erai tăcut şi serios şi nu te jucai decât cu Bijulică, un pechinez negru, care a murit în vara următoare, călcat de o maşină. <5 âţi ani au trecut şi ce mare te-ai făcut! L-ai întrecut şi pe Ioniţă. Da ia, stai puţin! Ioniţă şi Uca n-au venit să te întâmpine la gară? Magda, de ce nu l-ai trezit pe domnul Ioniţă să meargă la tren?

— Domnul Ioniţă şi domnişoara Uca au plecat de-

aseară la o reuniune.

— Şi mie de ce nu mi-ai spus? Eu nu trebuie să ştiu ce se întâmplă în casa asta? De ce nu le-ai arătat telegrama?

— Le-am arătat-o! Domnul Ioniţă a citit-o, da s-a uitat la ceas şi-a spus: „Bine, până la tren mai sunt şase ore. Mergem întâi la reuniune. Să nu sufli nimănui o vorbă”.

Împins de Tache Doi, m-am trezit în capătul unui culoar ticsit cu tot felul de dulapuri, de lăzi ori valize puse una peste alta, n-am reuşit să-mi dau seama exact din prima clipă. Înăuntru era întuneric, adică era lumina aceea tulbure din zori, când lucrurile şi mobilele din jur nu se deosebesc decât vag, nişte mase întunecate lipsite de formă şi culoare. Magda stătea la vreo trei paşi de Mâie. Părea lipită de unul din dulapurile acelea cenuşii şi mari, care se aliniau pe lângă pereţi ca într-un internat de elevi. Liceul la care învăţasem şi la Ceire era profesor Octav avea şi internat în aripa-veche cu un singur etaj. Între dormitoare şi spălător, era o sală mai mult lungă decât lată, pe care se aliniau dulapuri grosolane de brad, fiecare cu câte trei uşi. Acolo, în sala aceea în care mirosea veşnic a pâine veche, a pipi de şoareci şi a săpun prost, eu şi Daniel şi-un alt coleg, care stătea la internat, ne întâlneam pe furiş cu fetele de la bucătărie. Pontul ni-l vânduse colegul de la ţară pentru două teze şi o cravată. Colegul în cauză stătea prost la matematică şi franceză. Daniel, care putea să imite scrisul oricui, i-a făcut tezele şi i le-a strecurat pe sub bancă. Drept recompensă, în una din recreaţiile mari a fost dus în sala cu dulapuri unde a răsărit ca din pământ o fată. Daniel mi-a povestit întâmplarea în aceeaşi după-amiază – aveam cursuri de la 2 la 7 – în drum spre casă. Totul a fost teribil de simplu. Fata a scos dintr-un dulap o pătură, a aşternut-o pe jos şi l-a întrebat:

— Ai încuiat uşa?

El a dat din cap că da, deşi nu-şi mai amintea dacă răsucise cheia sau nu. Stătea drept şi-o privea pe fată, care avea un chip alb şi frumos, luminat de razele becului din

curte. Apoi fata s-a lungit pe pătură şi l-a aşteptat să se apropie fără să mai spună un cuvânt.

— Şi vrei să te cred? am întrebat în glumă.

Daniel nu mi-a răspuns, dar a doua zi, în recreaţia mare, după ce şi-a scos cravata şi a dat-o colegului care stătea prost la matematică şi franceză, m-a prins de braţ:

— Hai!

— Unde?

— Să te convingi…

În spatele şcolii, lângă aripa veche, colegul căruia îi dăduse Daniel cravata a întrebat hlizindu-se:

— De adus l-ai adus, da' o să-şi ţină pliscul?

Daniel a dat din cap că da, să n-aibă grijă. Când am păşit în sala cu dulapuri, m-a izbit întâi mirosul acela specific de pâine veche, de pipi de şoareci şi de săpun prost. Am auzit în spatele meu răsucindu-se cheia, dar n-am întors capul. Zărisem lângă unul din dulapuri o fată. Era înaltă, subţire, cu o bluză înfloratã, iar peste fustă avea prins un şorţ albastru. Sub braţul stâng ţinea o pătură. M-a privit lung c-un fel de veselie sau de bucurie interioară, care nu răzbătea în afară decât prin ochii ei mari şi negri. Nu m-a întrebat nimic, dar când a văzut că nu mă mişc de lângă uşă, că nu mă hotărăsc sau că n-am curaj, a desfăcut „pătura, a întins-o pe duşumea în faţa dulapului şi s-a lăsat în genunchi într-un fel de aşteptare resemnată. Razele care căDeau pieziş de la becul din curte îi luminau-numai fruntea albă şi părul bălai strâns sub o basma roşie sau verde, nu-mi mai amintesc bine. M-am apropiat în cele din urmă, cu urechile vâjâind. Ştiam ce-o să se întâmple de la Daniel – deşi până în clipa când o zărisem pe fată nu-l crezusem – şi nu mai simţeam decât vâjâitul acela în urechi. Încolo, parcă nici nu existam.

Am intrat în clasă după profesor şi n-am mai avut timp să schimb cu Daniel nici un cuvânt. Abia în recreaţia următoare m-a întrebat:

— Te-ai convins?

— Da!

— Şi?

— Nimic!

Ne înstrăinaserăm brusc unul de altul, simţeam pentru el un fel de aversiune sau de duşmănie. În drum spre casă am încercat să îndepărtez acest simţământ, dar mi-a fost – imposibil. Totuşi l-am condus, ca de obicei, până acasă. În faţa porţii l-am întrebat:

— A fost aceeaşi fată?

Daniel şi-a plecat ochii, apoi a dat din cap:

— Nu! Goanţă zicea că-i alta.

Goanţă era colegul care stătea prost la matematică şi la franceză şi care-i luase cravata. Această explicaţie scurtă ne-a apropiat iar, ne-a legat parcă şi mai mult…

Mare ne-a lăsat să trecem, eu cu vioara, Tache Doi cu Valiza albastră şi cu rucsacul pe care şi-l pusese nu ştiu cum pe după umăr. Magda mergea înaintea noastră. O pornisem din loc fără niciun cuvnât. Culoarul cu dulapuri se oprea undeva în faţa unei scări. O scară cam fistichie, în formă de potcoavă. De fapt erau două scări, una în dreapta, cealaltă în stânga şi amândouă se întâlneau pe un palier. Mare venea în urma noastră cu mersul ei greoi şi legănat, sprijinindu-se în baston. Am observat că se sprijină în baston abia pe scară. Sus erau mai multe uşi înalte, albe, cu mânerele din alamă strălucitoare, fiecare închipuind un şarpe sau o pasăre, sau şi una şi alta, pentru că gâtul şi capul mic, turtit, erau de pasăre, de păun sau de lebădă, adică una din acele păsări cu gâtul lung şi arcuit frumos, dar care, din nu ştiu ce capriciu, în loc de fulgi aveau solzi de şarpe.

Scara în formă de potcoavă pe care urcasem era o biată scară de serviciu. Mi-am dat seama de asta în clipa în care Mare a deschis una din uşile acelea înalte. Dincolo de umerii ei am zărit, o încăpere vastă, cu pereţii îmbrăcaţi într-o mătase de culoarea stânjenelului sau a cicorii sălbatice, o culoare vaporoasă ce se potrivea însă teribil cu oglinzile mari veneţiene – pe care întâi le-am luat drept ferestre – cu ceramica albă a şemineului, cu husele fotoliilor, a celor două canapele. O altă scară cu treptele şi balustrada din stejar lustruit ducea undeva sus. Mare l-a

împuns pe Tache Doi cu vârful bastonului:

— Lasă bagajele, Tache! Şi să mai rămâi câteva minute, să bei o cafea sau un coniac. Ce-ţi convine?

Tache Doi a ridicat mâna, s-a uitat la ceas şi a spus vesel:

— Păi, de-acum îmi convin amândouă, că am ieşit din tură.

Peste ferestre erau trase storuri groase de tafta care nu lăsau să pătrundă lumina de afară şi nici zgomotele. De fapt, zgomotele pătrundeau, dar erau nu ştiu cum reduse, filtrate, neverosimile. Lipsa luminii, poate şi a zgomotelor, m-a făcut să simt brusc oboseala drumului. Încordarea şi emoţiile şi nerăbdarea de a ajunge mai repede, care mă ţinuseră treaz şi cabrat toată noaptea, cedaseră. Eram invadat de-un somn dulce şi inexplicabil, care pornea nu din mine, ci din lucrurile din jur, din scânteierea candelabrului, a celor două vase chinezeşti aşezate lângă scara cu trepte şi balustradă de stejar, din cerul marin al unei acuarele, din măciulia de fildeş a bastonului pe care Mare şi-l pusese alături, rezemat de fotoliu. Încercam să stau drept, să-mi ţin ochii deschişi, să fiu atent la ce spunea Tache Doi, dar îmi era imposibil. Undeva fusese lăsat un geam deschis, se auzea răpăitul picăturilor de ploaie, se simţea şi-o undă răcoroasă, care însă nu-mi alunga somnul. Dimpotrivă, îl accentua.

Magda – cu şorţ şi bonetă; amândouă de culoarea zmeurei cu frişcă – a intrat împingând o măsuţă cu rotile, precedată de un miros puternic de zahăr ars. Vreau să spun că întâi am simţit mirosul de zahăr ars şi abia după o clipă am văzut-o şi pe Magda. Mare s-a răsucit, i-a făcut semn să aducă măsuţa lângă fotoliile în care ne instalasem, apoi a început să toarne cafeaua în ceşti, tăcută şi concentrată, de parcă ar fi oficiat un ritual. A umplut numai două ceşti. La a treia s-a oprit, a căutat-o cu privirea pe Magda şi i-a spus:

— Pentru domnul Ţin să aduci ceai de plante. A călătorit toată noaptea şi ceaiul, o să-i facă bine.

Măsuţa era încărcată cu tot felul de bunătăţi, iar

Tache Doi avea o foame pantagruelică. După ce şi-a pus singur două coniacuri, a început să înfulece ouă, cornuleţe, pateuri, gem de măcieşe. Gornuleţele mi s-au părut un deliciu! Am luat şi eu două. Erau cu şuncă şi erau calde, se topeau în gură.

Magda s-a întors repede. A adus un ceainic de argint, care bâzâia şi scotea aburi ca un vaporaş. Ceaiul pe care Mare mi l-a turnat într-un pahar înalt, avea culoarea siropului de vişine. Lămâia, însă, i-a schimbat-o brusc. Mi-am pus două bucăţi de zahăr, le-am urmărit cum se topesc, dar nu mai ţin minte să fi băut ceaiul. Ţin minte altceva. Să am urcat scara cu balustradă de stejar, apoi am intrat într-o încăpere albă, albă. Oum a ieşit Magda, m-am întins pe pat, am închis ochii, dar somnul mi-a dispărut brusc, de parcă aş fi avut pe obraz o crustă de gips şi s-ar fi desprins singură. N-am stat mult întins pe pat. M-am uitat la ceas şi nu-mi venea să cred: nu trecuse niciun sfert de oră! Totuşi parcă stătusem o noapte întreagă. Mă simţeam odihnit, bine dispus, de fapt era o stare pe care acasă n-o încercan decât rar, duminicile, când ştiam că trebuie să mă întâlnesc cu Daniel să plecăm în vreo excursie sau când aveam la şcoală serbare şi eu urma să mă produc, adică urma să cânt la vioară. Nu era numai buna dispoziţie, era şi altceva, n-aş putea spune ce, o tristeţe abia sesizabilă, o emoţie ciudată şi nerăbdarea de a apropia cât mai repede clipa plecării sau a începerii serbării. Acum nu trebuia să plec nicăieri, nu aşteptam pe nimeni, nu aveam niciun plan precis. Din câte înţelesesem, unchiul Alexandru şi mătuşa Asiza îşi petreceau concediul în Bulgaria, undeva pe nisipurile de aur de la Varna, şcoala avea să înceapă abia peste şapte sau opt săptămâni, Ioniţă şi Uca habar n-aveau că venisem. Poate că starea aceea de uşoară tristeţe, de emoţie şi nerăbdare era legată de ei, de întâlnirea cu ei sau de întâlnirea cu oraşul. Da! în clipa asta mi-am dat seama că dincolo de geamul camerei, dincolo de acoperişurile roşcate care se zăreau prin perdeaua subţire, dincolo de creştetul înalt şi ascuţit ca o săgeată al unui plop, mă aştepta necunoscut şi îmbietor oraşul pe care –

gândul mi se lămurea acum pe deplin – aveam să-l cutreier singur. Mă şi vedeam, adică m-am văzut pe bicicletă pedalând vijelios ca atunci când mă luam la întrecere cu Daniel. Am sărit din pat cu gândul de a mă îmbrăca şi apoi de a mă furişa în stradă. În clipa aceea am dat însă cu ochii de valiză, de vioară, de sacul de mână – lăsate undeva lângă dulap – şi-am zâmbit, mai exact mi-am amintit că nu eram acasă, că n-aveam bicicletă şi că, dacă voiam totuşi să văd oraşul, trebuia să-l caut pe Tache Doi ori s-o pornesc pe jos.

Am deschis fereastra. Între timp, ploaia stătuse, cerul era albastru, iar pe frunzişul arborilor străluceau picături mari de apă. De jos, Se ridica un miros de pământ şi de plante, altul decât cel de-acasă, un miros ciudat şi necunoscut, care m-a muiat brusc, mi-a alungat starea aceea de tristeţe, embţia ciudată şi nerăbdarea, mi-a alungat gândul de a pleca singur să cunosc oraşul. Am rămas la fereastră. Jos se vedea o grădină cu pomi mulţi – pruni, şi meri, şi vişini – puşi nu într-o ordine, ci la întâmplare, o grădină aproape sălbatică, traversată de două cărări şi năpădită de o iarbă deasă şi înaltă, îngălbenită puţin şi dată în spic ca grâul, o iarbă coaptă, bună de cosit, dar pe care, se vedea clar, n-avea s-o mai cosească nimeni. Întâi am crezut că grădina aparţinea vilei în care locuia unchiul Alexandru. M-am aplecat pe geam şi-atunci am văzut că era despărţită de vilă. Un gard înalt din plase de sârmă, cum sunt gardurile din jurul terenurilor de tenis, despărţea grădina aceea sălbatică de vila unchiului Alexandru. Între gard şi zidul vilei era un loc numai cât să se strecoare un om, Vila vecină de care ţinea grădina era ascunsă după o perdea de plopi canadieni. De fapt, nici nu ştiu dacă grădina ţinea de vreuna din vilele care se zăreau ici-colo printre vârfurile arborilor. Gardul care o înconjura din toate părţile era înalt de aproape trei metri. Singurul indiciu că grădina nu era părăsită cu totul părea să fie o umbrelă colorată din acelea care se văd vara pe terasele cofetăriilor. Cât am stat la geam nimeni n-a intrat în grădină. Umbrela, ca o ciupercă mare, roşie cu buline

albe, părea uitată dintotdeauna acolo, printre vişinii bătrâni, noduroşi şi strâmbi.

Tocmai când voiam să plec de la geam, pe una din cărările care traversau paralel grădina am zărit un bărbat. Răsărire parcă din pământ. Se afla cam la opt-zece paşi de gard, dar în urma lui nu se vedea nicio poartă, nicio spărtură cât de mică. Am mai spus, gardul era înalt de-aproape trei metri şi închidea totul de jur-împrejur ca într-un ţarc. Bărbatul înainta pe cărarea din dreapta. Purta bluză cu mâneci scurte, avea o chelie proeminentă şi tâmplele albe. Cred că stătuse lungit în iarbă şi eu nu-l văzusem. Acum înainta pe cărare îngândurat sau preocupat de ceva, ori pur şi simplu absent. Nu se uita nici la dreapta, nici la stânga, nici în faţă. Mergea cum merg lunatecii. În vila noastră – undeva la demisol – s-a auzit un zgomot de vase sparte şi el s-a oprit. Întâi s-a oprit, apoi a întors capul şi s-a uitat atent în partea din care pornise zgomotul. Mi-a fost teamă să nu ridice ochii, aşa că am plecat de la geam.

Am intrat în baie şi după ce am făcut un duş rece, am încercat să-mi pun puţină ordine în lucruri. Am scos tot ce se putea scoate din valiză, haine, cămăşi, flanele, le-am aşezat în dulap, am îmbrăcat apoi pantalonii albi de buret, ocămaşă flanelată, albastră cu dungi albe, foarte subţiri şi discrete, pe care mi-o făcuse cadou domnişoara Zţine, anul trecut, de ziua mea şi înainte de a ieşi, m-am oprit o clipă în faţa oglinzii de la uşa „dulapului. Eram superb! Străluceam „ca în zilele mele bune. De obicei nu-mi place să mă uit în oglindă. Îmi găsesc totdeauna cusururi, pentru care – deşi încerc să le trec repede cu vederea – sufăr îngrozitor. În p unul rând sufăr pentru că am gâtul prea lung. Acum t:.im superb, nu pentru că W s-ar mai fi scurtat gâtul. Eram superb în cămaşa albastră şi în pantalonii albi de buret. Am luat de pe noptieră un pieptene, mi-am netezit puţin părul şi am ieşit.

Uşa de la camera mea dădea într-un salon asemănător cu cel de jos. În prima clipă am crezut chiar că era acelaşi. Fotoliile, cele două canapele, şemineul, erau

aidoma. Lipseau numai vasele chinezeşti şi scara cu balustradă de stejar. Lipseau şi oglinzile veneţiene pe care le luasem drept ferestre. În schimb, aici era un pian. În aceeaşi clipă am observat că şi mătasea cu care fuseseră îmbrăcaţi pereţii avea altă culoare, era de un roşu întunecat, roşul pe care îl au prunele când sunt coapte, iar şemineul era dintr-o ceramică albastră, nu albă. M-am apropiat depian, mi-am potrivit scaunul, dar n-am avut curajul să cânt, tăcerea din casă era prea adâncă. M-am învârtit de câteva ori cu scaunul, apoi m-am oprit şi-aproape fără să vreau am căscat ochii la uşi, la mulţimea de uşi pe care abia acum le descoperisem şi care se asemănau perfect una cu cealaltă în primul rând erau toate vopsite la fel – un alb spre albastru – aveau minere masive de alamă închipuind aceeaşi vieţuitoare bizară, jumătate pasăre, jumătate şarpe, dar ceea ce m-a derutat cu totul a fost un amănunt la prima vedere lipsit de importanţă. Cele opt uşi (le-am numărat repede) erau aşezate două câte două în aşa fel încât mi-a fost imposibil să ghicesc pe care din ele puteam să ies. Povestea a devenit şi mai amuzantă când am înţeles că nici în camera mea nu puteam să mă întorc. Mă apropiasem de pian fără să mă uit în jur şi-acum nu mai ştiam dacă mă apropiasem din stânga sau din dreapta. Dar chiar dacă aş fi ştiut mi-ar fi fost greu să-mi dau seama unde putea fi camera mea, pentru că în ambele părţi erau câte două uşi la distanţe egale şi asemănănându-se perfect între ele. Ce puteam să fac?

Cele opt uşi, înalte, albe, cu minere masive închipuind acea vieţuitoare bizară, jumătate pasăre, jumătate şarpe, mă ţineau deocamdată prizonier. Încercam să zâmbesc ironic, să mă amuz, însă toată povestea, trebuie să recunosc, mă cam dăduse peste cap. Întâi mi s-a făcut frică şi, primugând a fost să mă ridic din fotoliu, să încerc uşile/să strig sau să sparg ceva, orice, numai să pot atrage atenţia celor din jur. Dar senzaţia de frică m-a părăsit repede. Şi dacă mă gândesc bine, nici n-a fost frică, ci altceva, o tulburare de moment, ceva ca o ameţeală care

trece repede. În schimb, pierdusem siguranţa care mă ajuta de obicei să văd lucrurile aşa cum sunt, adică să le deosebesc unele de altele după volum, formă, culoare. Stând în fotoliu şi privind în jur, mi s-a părut că pianul nu mai avea dimensiunile lui obişnuite, devenise nu ştiu cum mic, caraghios de mic. M-am uitat şi spre celelalte lucruri şi toate păreau teribil de mici. Erau ca nişte jucării.

Am sărit în picioare şi m-am năpustit cu umăvjil înainte spre una din cele opt uşi. N-am ales. M-am în – pustit aproape fără să mă uit. Uşa nu era încuiată, aşa cum crezusem, şi în clipa următoare m-am trezit în mijlocul unei camere, întins pe jos cât eram de lung. Plonjonul a fost teribil, puteam să-mi sparg capul, însă am avut noroc, n-am întâlnit nicio mobilă de care să mă lovesc. Un covor miţos ca o cergă acoperea parchetul, iar în faţa patului se lăfăia o blană de urs. Era probabil ursul împuşcat de unchiul Alexandru când fusese în Finlanda. Ştiam câte ceva despre acest urs din discuţiile mamei cu Octav. De fapt, din reproşurile mamei. Unchiul

Alexandru stătuse în Finlanda aproape trei săptăjnâni. Dincolo de cercul polar, în Laponia, luase parte la o vânătoare şi se întorsese acasă cu cel mai frumos trofeu obţinut vreodată în incursiunile lui cinegetice: un mantou din foci aurii pentru mătuşa Asiza şi o imensă blană de urs polar, care fusese pusă în camera Ucăi. Trecuse bunicul pe la noi şi se cunoştea. Mama repovestise tot ce ştia de la el cu detaşare şi ironie, dar şi cu o umbră de invidie, iar Octav, care făcea urticarie numai când auzea numele unchiului Alexandru, se ridicase din fotoliu şi întrebase iritat:

— Şi ce vrei, dragă, de la mine? Să-ţi fabric în laborator o blană de focă?

Camera Ucăi – din clipa în care văzusem blana de urs nu mai aveam nicio îndoială că mă găsea n pe teritoriile ei – era mare, era de trei ori mai mai «j ca aceea carp mi se dăduse mie. Am, vrut să mă retrag, dar curiozitatea m-a oprit. Nu mai pusesem niciodată piciorul în camera unei fete şi tentaţia de a rămâne era mai puternică decât toate

preceptele de bună-creştere ce mi le inoculase cu tenacitate Octav. M-am apropiat încet de blana albă ca neaua, am privit ochii de sticlă cu care mă fixa ¿tăpânul gheţurilor şi am zâmbit. Ochii aceştia n-aveau nimic de fiară. Erau ochi de păpuşă, albaştri, naivi, puri. Nu prea departe am zărit un papuc de casă, un soi de opincuţă aurie, care aducea mai degrabă a bibelou. M-am uitat, să-i văd şi perechea. Am zărit-o la vreo sută de kilometri lângă unul din fotolii. În cameră erau două fotolii. Unul lângă una din ferestre, celălalt lângă dulap. Perechea opincuţei aurii fusese lăsată lângă fotoliul din apropierea –<priapului. Tot aici, pe covor şi pe braţele fotoliului, erau aruncate câteva rochii, o duzină de pălării, o carte legată în piele verde, pe care am ridicat-o, curios să aflu ce citea Uca. Pe coperta interioară am silabisit stupefiat: Immanuel Kant, *Kritik der reinen Vernunft*, carte pe care o avea şi Octav în bibliotecă, nelegată în piele şi de aceea ponosită şi amărâtă ca o rudă săracă.

Am închis ochii şi-am încercat să mi-o închipui pe Uca citindu-l pe Kant, dar mi-a fost imposibil, pentru că acest lucru contrazicea tot ce ştiam despre ea de la bunicul. Ori de câte ori venea bunicul pe la noi, trebuia mai întâi să fi trecut pe la unchiul Alexandru. Acesta era traseul lui de ani de zile şi nu l-ar fi schimbat pentru nimic în lume. Noi îi eram în drum. Oriunde ar fi vrut să se ducă, putea să treacă întâi pe la noi. Dar bunicul avea felul lui de a fi, de a-şi împărţi sau drămui dragostea pentru feciori. De-aceea şi vizitele pe care le făcea erau supuse unor reguli severe. Niciodată nu l-am auzit, atunci când îl întreba mama, să spună că vine de acasă. Răspunsul lui era mereu acelaşi: „Am fost pe la Alexandru”, sau „Vin de la Alexandru”. Iar mama sau Octav – asta când Octav nu era la şcoală – îl întrebau:

— Şi nepoţii ce fac?

Octav nu întreba ce face unchiul Alexandru sau mătuşa Asiza. Şi nici mama. Singura întrebare pe care o puneau şi unul şi celălalt, era legată de nepoţi.

— Ce fac nepoţii?

Bunicul părea să aibă răspunsul pregătit mai dinainte:

— Ce să facă? Cresc! Uca şi-a tăiat părul.

De obicei, din răspunsurile bunicului, Ioniţă lipsea. Numai când întrebarea se referea la amândoi exista şi el. În rest, nu l-am auzit niciodată pe bunicul să-i rostească numele. Totdeauna o aducea în prim plan pe Uca. Ce părere avea Uca despre căderea dinţilor, ce a făcut când a mers în prima zi la şcoală, de ce şi-a ars pe rug cea mai frumoasă păpuşă, cum a fugit într-o vară din tabără. În multe din aceste întâmplări cred că nu s-ar fi recunoscut nici ea, pentru că bunicul le privea dintr-un anumit unghi, care le schimba puţin, le înfrumuseţa. Slăbiciunea lui pentru Uca era evidentă. Tot ce făcea ea, găsea la bunicul înţelegere şi părtinire. Chiar când punea la cale sau când comitea cele mai mari boroboaţe, el îi găsea circumstanţe atenuante, o absolvea de greşeli, le trecea în seama lui Ioniţă. După el, Ioniţă era capul tuturor răutăţilor. Punea boabe de piper în prăjituri, ulei în damigenele cu vin, bicarbonat în cafelele invitaţilor… La unchiul Alexandru venea lume multă: regizori de filme, actori, scenarişti, balerine, compozitori, directori mari din ministere. Ei bine, odată Ioniţă a tăiat toţi nasturii de la paltoanele lăsate la vestiar. Uca, bineînţeles, i-a sărit în ajutor. A luat vina asupra ei. S-a sacrificat, aşa cum se mai sacrificase de atâtea ori. Octav nu era acasă şi bunicul ne povestise întâmplarea numai nouă, adică mie şi mamei. Ştiu că mama a întrebat:

— Dar eşti sigur că nu a tăiat ea nasturii?

Eu am sărit indignat:

— Cum, mamă?! Nu crezi ce spune bunicul?

Unchiul Alexandru a trebuit să ia măsuri severe. Ori de câte ori mai avea invitaţi, o ducea pe Uca în camera ei şi răsucea cheia în uşă cu mâna lui. Am vrut să întreb dacă Ioniţă n-o ajuta să evadeze, darm-am oprit la timp. N-ar fi avut niciun haz s-o ajute el. Cel care îi arunca o scară din fibre de rafie şi-i întindea mâna să iasă pe fereastră eram eu. Zile şi săptămâni m-am văzut, după aceea, salvatorul

Ucăi. Apariţiile mele erau dintre cele mai neaşteptate. Purtam mască, un sombrero uriaş, albastru sau roşu, şi încercam să fiu cât mai misterios. Nu-i spuneam decât trei cuvinte:

— Vino! Eşti liberă!

În vara aceea n-a lipsit mult s-o întâlnesc cu adevărat la bunici. Numai Octav a fost de vină că n-am întâlnit-o. De obicei, cum isprăveam şcoala, îmi făceam bagajele şi a doua sau a treia zi plecam. Plecam cu domnişoara Zâne. Bunicul ne aştepta la gară cu docarul. Octav avusese un an greu, îşi luase multe ore sau ceva în genul ăsta şi pentru că se simţea obosit, încă de pe la jumătatea ultimului trimestru ne-a anunţat că va merge şi el să petreacă vacanţa la ţară. Mama a fost teribil de bucuroasă şi s-a apucat de pregătiri. Nu se mai întâmplase de mult să plecăm toţi trei în vacanţă la bunici. Eu eram ameţit. Pur şi simplu nu-mi mai găseam locul. O vacanţă cu Octav nu se întâlnea chiar pe toate drumurile. Totdeauna în vacanţă, la ţară, Octav se schimba, devenea altul. Cum punea picioarul pe scara docarului. Îşi scotea ochelarii, cravata, haina, îşi sufleca mânecile şi, bineînţeles, îi. cerea bunicului biciul şi hăţurile. Mama spunea râzând:

— Fiţi atenţi, domnul profesor se pregăteşte pentru cea mai importantă experienţă din cariera dumisale didactică: propagarea sunetului în natură. La primul punct se înscrie rotirea biciului prin aer, la al doilea vor fi lansate în eter cuvintele „dii, căluţule”, iar la punctul al treilea se va încerca obţinerea celui mai clar ecou din câte sau Obţinut vreodată.

Dar la sfârşitul anului şcolar, tezele, reexaminările, examenele l-au prins pe Octav până peste cap. Şi cum el nu-i deloc expeditiv, a amânat plecarea la ţară. Întâi o săptămână, apoi două, apoi într-o dimineaţă, la cafea, l-am auzit întrebând-o pe mama:

— Ce faci cu Tin? De ce nu-l trimiţi la bunici?

Eu eram de faţă, dar Octav vorbise ca şi când n-aş fi fost. Mama, contrariată, i-a căutat privirea:

— Credeam că mergem împreună.

— Sunt ocupat. Să plece singur.

Ştiam ce sens dădea Octav acestor cuvinte. Din nou trebuia să suport toată vara glasul dogit şi obositor al domnişoarei Zâne. Dar n-aveam ce face. Zarurile fuseseră aruncate. Încă înainte de prânz profesoara mea de vioară a intrat în curte, pregătită de drum. Îşi pusese cunoscuta şi răscunoscuta pălărie cu voaletă neagră, pardesiul de alpaga, pantofii de lac. Bineînţeles, nu-şi uitase poşeta de voiaj – mare cât două valize – şi burduşită cu tot felul de partituri, doctorii şi ierburi culese cu mâna ei pentru ceaiuri.

Bunicul ne aştepta la gară. După ce m-am urcat în docar, m-a întrebat:

— De ce-ai întârziat atâta? Au fost pe-aici Uca şi Ioniţă. Dacă veneai alaltăieri îi mai prindeai.

Am lăsat vorbele bunicului să treacă pe lângă mine, fără măcar să clipesc.

N-am întrebat nimic, nici atunci, nici mai târziu, însă eram atent la tot ce se vorbea în casă. Uca şi Ioniţă au stat puţin la bunici, vreo cinci zile, dar s-a vorbit despre ei de parcă ar fi stat cinci veri. Ioniţă a spart un geam, a dărâmat poarta de la uliţă, a devastat livada. În livadă erau opt meri văratici şi niciunul n-a rămas întreg. Însă bunicul era incorigibil. Din nou atribuia lui Ioniţă aproape tot ce făcuse Uca. De astă dată însă nu mai era mama care să i se alieze ori să-i treacă exagerările cu vederea. În schimb exista un martor imparţial: bunica. Ea îşi vedea de treburi, nu părea atentă la ceea ce spunea el, dar, cum se ivea o neconcordanţă, întreba:

— Ce spui tu, Alexandre? Geamul de la bucătărie l-a spart Uca, nu Ioniţă.

Bunicul nu era surprins de intervenţie, dar nici nu revenea asupra celor spuse. Dădea din cap hotărât:

— Ştiu eu mai bine. Ioniţă l-a spart. N-a venit el să-ţi spună?

— A venit, pentru că n-a avut încotro. Pentru că îl mâna din urmă soră-sa, cu acul de cojocărie.

Oricât ar părea de ciudat, însă ceva din atitudinea

părtinitoare a bunicului mi se transmisese şi mie. Uca mă atrăgea prin purtarea ei băieţoasă, prin isprăvile neobişnuite, răsunătoare. Eu mă jucam puţin şi de aceea poate simţeam nevoia unei compensaţii, tânjeam după un tovarăş de năzdrăvănii. L-aş fi ales pe Ioniţă, dar prea semăna cu mine, prea ne potriveam în multe, ca să ne şi tolerăm. Da, tânjeam după un tovarăş de joacă, dar nu mă gândeam să fie neapărat băiat şi nici f; ită. Gândul mă ducea la ceva intermediar, adică şi băiat şi fată. Şi Uca părea să întruchipeze cum nu se putea mai bine acel gând…

A fost o vară dominată de gesturile ei insolite, de capriciile şi gusturile ei. Tot ce altă dată nu-mi plăcea la bunici, un anume obiect, un anume ungher din casă sau din curte, un anume drum, căpăta un interes deosebit, ori pur şi simplu îşi schimba înfăţişarea din clipa în care aflam că acel obiect, acel ungher ori acel drum îi plăcuse Ucăi. Aşa s-a întâmplat cu tacâmurile. Bunica Octavia nu punea la masă tacâmurile bune – linguri, cuţite şi furculiţe de argint – decât de două-trei ori pe an, de sărbători. Cu mine făcea însă excepţie. Îmi punea tacâmuri bune în fiecare zi. Eram singurul care se folosea la masă de lingură, cuţit şi furculiţă de argint. Aşa am fost obişnuit de când eram mic şi mi se părea cât se poate de firesc să fie aşa. Nefirescul şi nu atât nefirescul, cât ridicolul din această situaţie, mi s-a relevat abia când am aflat că Uca preferase tacâmurilor bune – cu care a vrut bunica să o răsfeţe – pe cele de fiecare zi. Poate că n-aş fi aflat acest lucru, însă într-o seară pe masă a apărut o lingură de lemn cu coada mai scurtă. Bunicul a dat-o la o parte, râzând:

— Asta-i bună de aruncat pe foc, Octavie. De ce-o mai pui pe masă?

— E lingura Ucăi! a spus bunica. Ea a rupt-o, ei o să i-o dau ori de câte ori o mai veni pe-aici. Că i-am pus l. acâmurile bune şi nici n-a vrut să se uite la ele.

— Ce ai cu fata? a întrebat bunicul. Nu-i poţi ierta că ţi-a refuzat bunătate de tacâmuri? Da poate că n-a vrut să te refuze. Poate că a vrut să nu ne jignească separându-se

de noi. La asta.de ce nu te gândeşti?

A fost cred, cel mai mare bobârnac pe care l-am primit vreodată. M-am ridicat de la masă pretextând că nu mi-e bine, iar a doua zi am cerut să mi se schimbe tacâmurile. Bunica Octavia n-a înţeles ce vreau. Mi-a adus tot tacâmuri de argint.

— Astea ce au? a întrebat mirată. Nu-s curate?

Eu nici n-am ridicat ochii, am spus repede:

— R Vreau să mănânc laptele cu lingură de lemn.

1 Voiam, de fapt, altceva. Voiam să mănânc cu lingura Ucăi, dar nu puteam s-o cer, aşa, tam-nisam. Pentru asta am recurs la altă stratagemă. Am lăsat să treacă vreo câteva zile, am luat o lingură de lemn şi, după ce i-am rupt coada, am schimbat-o cu aceea care fusese a Ucăi.

Kritik der reinen Vernunft nu era o carte care să aibă ce căuta în camera unei fete de 17 ani. Adică nu oferea o lectură comestibilă. Cred că se rătăcise aici printre pălării şi rochii mai mult dintr-un capriciu. Am lăsat-o la picioarele fotoliului – unde o găsisem – şi m-am apropiat de fereastră. Jos se vedea grădina cu pruni şi meri şi vişini, grădina aceea aproape sălbatică, împrejmuită cu gard din plase de sârmă. Unghiul din care se vedea nu era schimbat. Vreau să spun că nu se deosebea des acela de la fereastra camerei mele. Am căutat un reper care să-mi risipească această impresie – eram convins că e numai o impresie – dar cele două cărări paralele, iarba înaltă, îngălbenită puţin şi dată în spic ca grâul, bărbatul care se plimba îngândurat m-au făcut să înţeleg ceea ce nu înţelesesem din prima clipă. Că fereastra de la camera Ucăi era foarte aproape de fereastra camerei mele, că printr-o întâmplare mai mult decât norocoasă eram sau aveam să fim vecini. Descoperirea m-a dat gata şi-o clipă m-am văzut sărind, mergând în mâini, făcând tumbe de saltimbanc pe covorul miţos şi pe blana albă de urs. Bineînţeles, n-am sărit, n-am mers în mâini, n-am făcut nici tumbe, îmi pusesem cei mai eleganţi pantaloni, cea mai frumoasă cămaşă, în plus, Octav mă obişnuise, cu

severitatea lui exagerată, să-mi reprim aproape toate sentimentele. Nu trebuia să râd, nu trebuia să cânt, nu trebuia să vorbesc decât cu măsură. Uneori, chiar şi zâmbetul îmi era cenzurat.

— Zâmbeşti prea mult, îmi spunea. Dai dovadă de superficialitate. t

Alteori, eram frivol, n-aveam pudoare, imaginaţie, tact. Ca să nu mai fiu „o decepţie", am început să mă supraveghez, să vorbesc puţin, să zâmbesc şi mai puţin, să-mi măsor gesturile, să trăiesc bucuriile sau decepţiile mai mult cerebral, Puteam să fiu teribil de bucuros sau îngrozitor de trist, fără ca cei din jur să observe. Eram un orgolios şi, ca toţi orgalioşii, sensibil şi la cea mai neînsemnată laudă. O aluzie cât de vagă a. ¡nu-i coleg sau profesor despre talentul meu, sau despre calităţile mele de elev – inteligenţă, voinţă, perspicacitate – mă făceau să explodez de bucurie. Dar această bucurie exploda nu în afară, ci înăuntru. Când un coleg primea o notă bună, alerga prin clasă, sărea peste bănci, flutura carnetul să-l vadă toată lumea. Şi eu alergam, săream, fluturam carnetul, dar numai în închipuire. Din ce în ce mai des aveam senzaţia că mă aflam într-o sală de cinematograf, că priveam cele mai vesele filme, că rolul principal din aceste filme îl jucam eu şi tot eu eram, de fapt, singurul spectator.

Am plecat de lângă fereastră şi din camera Ucăi aşa cum plecam de pe scenă ori de câte ori mă produceam la vioară, cu fruntea sus, nepăsător şi neatent la ce se petrece în jur, întors mai mut în mine, bucuros, însă bucuros poate nu atât că eram sau urmaşă – fiu vecin cu Uca, ci pentru că făcusem singur această descoperire.

În salonul de jos storurile groase de tafta fuseseră ridicate. La lumina zilei mătasea care îmbrăca pereţii pierdea ceva din strălucire, era mai întunecată. Trecând pe lângă cele două canapele, pe lângă şemineul de ceramică albă, pe lângă oglinzile veneţiene, am regăsit în mine aproape intactă dorinţa de a porni să cutreier singur oraşul.

M-am strecurat afară pe uşa mare din faţă.

Am văzut oraşul, dar nu singur, mi l-au arătat Uca şi Ioniţă şi băieţii cu care s-au întors de la reuniune, adică băieţii şi fetele, pentru că erau şi vreo cinci-şase fete şi toate purtau pantaloni strâmţi, bluze largi cu croială bărbătească, părul rebel şi nicio panglică, niciun cercel, nicio podoabă, încât puteam să jur că-s băieţi.

Uşa masivă de la ieşire, cu mâner din fier forjat, fier ţigănesc bătut cu ciocanul, nu era grea aşa cum crezusem. S-a deschis uşor. Abia am atins minerul rece – i-am simţit răceala în podul palmei – şi uşa a cedat. S-a deschis singură. Mai târziu, Ioniţă mi-a explicat că se deschide subimpulsul unui arc. Mi-a spus asta cu un zâmbet ironic, ironia fiind adresată, bineînţeles, unchiului Alexandru, fricilor lui.

— Tata e obsedat de frica hoţilor. A cheltuit o groază de bani cu instalarea sistemului de alarmă care e complet inutil.

Ioniţă nu vedea şi nici nu văzuse vreodată pentru ce s-ar fi ostenit nişte hoţi să le treacă pragul. Aur n-aveau, adică nici mânerele de la uşi, nici lada de zestre pe care Mare o păstra cu sfinţenie la ea în cameră, nici biroul unchiului Alexandru, nu erau de aur, iar tablourile depozitate la demisol, erau toate mediocre. Unchiul Alexandru le primise cu dedicaţie de la fel de fel de iluştri necunoscuţi cărora de înlesnise cândva să deschidă expoziţii. Ceilalţi, care fuseseră ajutaţi să expună la Veţieţia, la Viena sau la Paris, se bucurau de un regim mai bun. La mansardă, o cameră destul de spaţioasă, nu era numai depozit, ci şi un soi de expoziţie, un salon de pictură pe care unchiul Alexandru îl, arăta tuturor invitaţilor, fără excepţie. În toată casa, Ioniţă nu-şi mai amintea prin ce miracol se rătăciseră şi câteva picturi de valoare. Un Cézanne, un Renoir şi trei pânze de Ţuculescu. Pânzele lui Ţuculescu stătuseră până în urmă cu doi-trei ani tot în camera de la demisol. Unchiul Alexandru îl cunoscuse personal pe Ţuculescu, îi făcuse şi câteva vizite în atelier. A fost târât acolo de un tip. cam trăsnit, unul Mavromati. Un rafinat în felul lui. Ioniţă spunea cu admiraţie că dacă

n-ar fi fost alcoolic în ultimul hal, i-ar fi băgat în buzunar pe toţi consilierii din minister. Aşa cap avea.

Şi gust, şi cunoştinţe. Pe unchiul Alexandru îl târâse în atelierul lui Ţuculescu, zicându-i că a descoperit cel mai mare pictor de la Grigorescu încoace. Unchiul Alexandru s-a lăsat greu convins, dar s-a lăsat şi până la urmă s-a dus. Vărul meu nu ştia dacă îl impresionase pictura lui Ţuculescu – „pentru că tata nu prea se pricepea" – însă, lucru cu totul surprinzător la el, a vrut să-l ajute. A vrut chiar să-i deschidă expoziţie.

— Să ştii că asta i se întâmplă rar. Tata e prudent, aşa-i place lui să spună... Dar de fapt, cred că numai profesorul Mavromati l-a convins să se bată pentru expoziţie. Ai să-l cunoşti pe profesor şi-ai să-mi dai dreptate. Vine pe la noi aproape în fiecare zi. Mă pregăteşte pentru examenul de admitere la arhitectură. E mentorul meu.

Unchiul Alexandru s-a bătut, mai exact a încercat să pregătească terenul, dar la ora aceea pir1 ura lui Ţuculescu era considerată o aberaţie. N-a reuşit să facă nimic. Ultima oară a fost singur la Ţuculescu şi s-a întors acasă cu trei pânze pe care Mare le-a dus în camera de la demisol. Acum pânzele erau puse în salonul cel mare, la vedere, iar unchiul Alexandru, pentru că toată lumea şi-a amintit că a vrut cândva să-i deschidă expoziţie lui Ţuculescu, trece drept un Mecena şi un subtil cunoscător de artă.

— Tata se laudă acum cu Ţuculescu. O să-l auzi, îşi face o glorie din faptul că l-a cunoscut, deşi atunci i-a adus numai necazuri. Degeaba zâmbeşti.

Ioniţă a ieşit din camera mea la fel de neaşteptat precum intrase. N-am apucat să mă explic. Zâmbisem nu pentru că i-aş fi pus la îndoială spusele, cum probabil înţelesese. Zâmbisem pentru că în felul lui maliţios şi ironic îl descoperisem pe Octav. Şi zâmbetul şi clipirea ochilor şi zvâcnirea umărului stâng erau toate ale lui Octav.

Am rămas câteva clipe pe treptele de piatră de la

intrare uimit că nu vedeam vişinii, cei trei vişini şi masa din scânduri groase de plop lucrată de Octav, că nu vedeam straturile cu garoafe japoneze, cu fucşi albi şi genţiene. Era uimirea pe care o resimţeam şi la bunici, vara, în vacanţă. În primele dimineţi nu mă puteam obişnui ori pur şi simplu uitam că nu sunt acasă şi, când ieşeam, eram surprins că nu vedeam curtea, vişinii ori măcar gladiolele înalte care mă însoţeau, în tunicile lor roşii de husari, până la poartă.

Aici, la unchiul Alexandru, curtea era la fel. În primul rând n-avea nimic din abundenţa vegetală care năpădea de obicei curtea noastră. Un pietriş mărunt, alb, de marmoră sfărâmată o acoperea în întregime. Singura vegetaţie era viţa căţărătoare – care acoperea complet faţada clădirii – şi nişte arbuşti mărunţi de un verde întunecat, lucios, aduşi probabil de pe ţărmurile Mediteranei şi plantaţi pe lângă gardurile din dreapta şi din stânga. Un soi ciudat de plantă părea şi fântâna ţâşnitoare din mijlocul curţii. Doi delfini din fontă neagră se avântau într-un salt acrobatic din mijlocul bazinului, aruncând fiecare câte un jet puternic de apă, care se răsfira şi recădea apoi cu foşnet mătăsos.

Cred că Mare văzuse ori auzise de departe – poate chiar din capătul străzii – alaiul gălăgios cu care se întorceau Uca şi Ioniţă, altfel nu-mi explic de ce a trimis-o pe Magda după mine. Magda îşi schimbase boneta şi şorţul, acum purta o rochie albastră cu guler alb de şcolăriţă.

M-a ajuns aproape de poartă şi a îngăimat repede cu un glas gros:

— Mare vă roagă să mai aşteptaţi puţin. Să vină domnişoara Uca şi domnul Ioniţă…

Nu m-a privit. În timp ce vorbea se uita spre poartă. S-a întors apoi încet, ca o păpuşă mecanică şi s-a îndreptat nu spre intrarea principală, ci spre celelalte două intrări din spatele vilei. Am ridicat ochii şi la unul din geamurile de la etaj am zărit-o pe Mare. Avea pe umeri aceeaşi pelerină neagră, iar în priviri zâmbetul ei bun de călugăriţă. Ce puteam să fac, decât să-i ascult rugămintea

transmisă prin Magda?

Am început să mă plimb nehotărât prin curte. Făceam paşi mici şi priveam din când în când spre intrarea principală. Credeam că dintr-acolo aveau să apară Uca şi Ioniţă. Soarele era sus, nu însă atât de sus încât să reteze ori să facă să dispară conul de umbră pe care acoperişul ascuţit al vilei îl arunca până în apropierea fântânii ţâşnitoare. Spun până în apropiere, fiindcă numai bazinul de marmoră roşie era în umbră. Jeturile de apă aruncate de cei doi delfini străluceau viu în soare. Îmi plăcea forma pe care o lua apa în cădere. Avea ceva din silueta unei sălcii plângătoare. O salcie mai mult sau mai puţin stilizată, bineînţeles-Atras de fâşâitul apei, de răcoarea pe care o împrăştia* în jur, n-am văzut când a plecat Mare de la geam. Nim văzut nici când s-a deschis poarta cea mare. Am simţit însă că se întâmplă ceva şi am întors capul. În curte intrau cu toată viteza „două maşini: o limuzină argintie, cu botul lung ca de ştiucă şi cu nişte aripi joase, albe, urmată la numai câţiva metri de un bondar mic, roşu, un „Volkswagen” decapotabil. De fapt amândouă maşinile erau decapotabile. Din ele, nişte lungani în costume de carnaval îmi făceau semne cu mâna. Unul din ei a sărit din mers şi s-a îndreptat vesel spre mine. Am avut un N şoc, un fel de recul cri nu ştiu cum să-l mai numesc, pentru că m-am văzut, în carne şi oase, alergând cu braţele întinse. Vreau să spun că cel ce alerga semăna atât de bine cu mine, încât am avut impresia că cineva – ca să facă o glumă – îmi pusese în faţă o oglindă. Acelaşi şoc l-a încercat probabil şi pe vărul meu, care s-a oprit la câţiva paşi şi m-a privit lung, fără să poată scoate un cuvânt. Abia când s-au apropiat şi ceilalţi a înaintat spre mine, de data asta însă fără convingere şi mai ales fără efuziunea din primele clipe. Mi-a întins mâna şi a spus sec:

— Tin, te rog să mă ierţi că n-am ajuns la timp la gară. Stau cam prost cu geografia şi-n loc să venim la acceleratul de Suceava, care soseşte la ora şase, ne-am dus la cel de Iaşi, care vine la opt şi ceva, pe deasupra a mai avut şi o jumătate de oră întârziere. *Mea culpa.*

În timp ce vorbea, simţeam că asemănarea dintre mine şi Ioniţă, asemănarea aceea teribilă care aproape mă paralizase dispărea. Ioniţă era mai scund aproape cu un cap decât mine, mai subţirel, adică mai firav, şi-un pic mai blond. Şi mai era ceva, în mişcarea buzelor, în felul cum rostea cuvintele se insinua ceva străin mie, ceva care nu-mi aparţinea, o aroganţă, o suficienţă, o mulţumire de sine, un dispreţ suveran pentru tot ce-l înconjura.

Băieţii care făcuseră cerc în jurul meu nu purtau costume de carnaval, cum crezusem în prima clipă, deşi extravaganţa din îmbrăcămintea lor, culorile bluzelor sau ale pantalonilor erau prea tari, prea violente. Un lungan care mi-a strâns mâna ca într-un cleşte şi pe care Ioniţă l-a împins spre mine, spunând: „ăsta-i Doru Lupşa, zis Corsicanul!”, purta nişte pantaloni foarte strâmţi, de un mov întunecat, şi o bluză largă de culoarea caiselor coapte. În plus avea şi o barbă, o barbă destul de mică şi de rară, încât, dacă nu-l priveai mai atent, puteai să crezi că-i nespălat. Nu înţeleg de ce impresia aceea că erau nespălaţi mi-a fost întipărită şi de ceilalţi care s-au recomandat singuri, strângându-mi mâna ori numai înclinând capul.

N-am reţinut niciun nume, pentru că mă simţeam ca în apropierea unui roi de albine. Privirile unora, zâmbetele altora erau acide şi descurajatoare. Mi-am dat seama imediat că superbul meu costum – bluza de flanel albastră, cu dungi subţiri, albe şi pantalonii de buret – îmi jucase renghiul, nu făcea nici doi bani. În ochii tuturor eram un biet provincial îmbrăcat cu grijă, cu pedanterie, dar demodat şi ridicol. Aici la mare cinste păreau să fie jegul, cuvintele tari, glumele grosolane. O astfel de glumă a fost rostită chiar de Corsican. Cum s-au terminat prezentările, m-a prins de după umeri şi a întrebat, făcându-le celor din jur cu ochiul:

— Şi cum e, amigo? Ia spune, când ai coborât din tren, ai luat ceva în gură?

Cred că temperamental îl moştenesc pe Octav şi grosolăniile mă inhibă. De data asta însă n-am simţit nicio

reţinere. Am spus destul de degajat:

— Da, am găsit la chioşcul cu răcoritoare nişte rahat cu nucă!

Nu era nimic inteligent în ce spusesem. Dimpotrivă, era tot o grosolănie ceva mai deghizată ca a Corsicanului, dar efectul produs asupra celor din jur a fost fantastic! Acţiunile Corsicanului au scăzut brusc, în schimb s-au ridicat ale mele. Într-o clipă am devenit „Cineva”. Obţinusem o victorie decisivă, totală care m-a ridicat brusc în ochii tuturor, nu însă şi în ochii mei. Nu mi-au plăcut niciodată succesele facile, nu mi-a plăcut mai ales să trişez. Ori acum aveam senzaţia ciudată că trişasem. Însă trişasem inabil, naiv, în văzul tuturor, iar cel trişat eram chiar eu. Altfel nu-mi explic de ce se prefăceau că nu văd.

În tren, scăpat de dragostea tiranică a mame-i, de dădăceala agasantă a domnişoarei Zâne, de severitatea lui Octav, aruncasem toate măştile, hotărâsem să fiu eu, cel adevărat, cel pe care nu-l cunoştea încă nimeni, nici măcar Daniel. Dar cât mă înşelasem! Intrarea în această faună bizară mă obliga să fiu circumspect, prudent, să apelez iar la vechea recuzită, să-mi confecţionez o mască, dar nu de bufon. Lunganii aceştia care miroseau îngrozitor a sudoare, care îşi peticiseră bluzele la coate, care afişau jegul şi grosolăniile ca pe nişte blazoane, dar încercau subtil să râdă de mine, trebuiau puşi la punct!

Printre cei care mă decretaseră victorios şi mă aplaudau zgomotos am observat şi două fete. Dădusem mâna cu ele, îşi rostiseră probabil numele, dar eu abia acum le descopeream, adicăle. deosebeam de băieţi. Una dintre ele, cu pantaloni verzi şi o bluză indigo, s-a repezit spre grupul celor care coborâseră din bondarul roşu, strigând încântată:

— Uca, vărul tău e teribil de drăguţ. Şi are o replică tăioasă ca un brici. L-a făcut mat pe Corsican!

Nu mi-a plăcut entuziasmul exagerat al domnişoarei cu pantaloni verzi, iar epitetele folosite mi-au trecut pe lângă ureche. Am simţit în schimb, cum tot sângele îmi năvăleşte în obraji. Uca se afla deci printre fetele din

celălalt grup. În sfârşit, aveam s-o văd!

Spre surprinderea mea însă, şi spre hazul tuturor celorlalţi, una dintre fete a dus un deget la buze, apoi a spus ca şi când s-ar fi început un joc:

— Suntem patru fete şi toate patru purtăm acelaşi nume: Uca. Tin trebuie să spună care-i verişoara lui.

Era iar o glumă, de data asta o glumă mai subtilă, care conţinea în ea multă candoare şi multă poezie. Mi se întindea un buchet de trandafiri, patru trandafiri de sorturi şi culori diferite, şi eu trebuia să-l aleg pe cel mai frumos. Uca ştia, şi ştiau şi celelalte fete că n-o văzusem niciodată. Se gândise deci la mine, aşteptase această întâlnire aşa cum o aşteptasem şi eu! Râsetele şi amuzamentul au luat sfârşit. Am înaintat spre cele patru fete încet, şi grav, şi sincer, caraghios de grav şi de sincer. Luasem în serios această glumă. Nu mi-a trecut nicio clipă prin cap să mă eschivez, să răspund tot printr-o glumă, poate mai puţin deşteaptă, dar oricum să nu fac acei paşi – zece, cincisprezece – câţi or fi fost. Am uitat să-mi pun mască şi am înaintat complet descoperit, *eu*, *cel adevărat*. Nu bănuiam că acea glumă, acel buchet de trandafiri putea să ascundă şi spini. Fata spre care m-am îndreptat şi pe care am luat-o de mână era cea mai frumoasă, dar nu era Uca!

Verişoara mea care se ascundea după nişte ochelari cu lentile groase /una de cinci dioptrii, cealaltă de şapte, după cum aveam să aflu mai târziu – a zâmbit amuzată ca şi ceilalţi, m-a sărutat pe amândoi obrajii, aşa cum mă sărutase şi Mare, dar spinul acelei glume, de care – repet – n-am ştiut să mă feresc, mi-a întunecat toată ziua.

Bondarul roşu condus de Ioniţă, urmat la mică distanţă de limuzina argintie, a străbătut în lung şi-n lat tot oraşul. Stăteam pe bancheta din spate între două fete – cea din stânga era chiar aceea pe care o luasem drept Uca – mi se arătau străzi, clădiri, dar eu nu vedeam nimic. Eram opac la tot ce mă înconjura.

În Piaţa Romană, Ioniţă a stopat şi a făcut un semn spre barul din colţ. Corsicanul, de la volanul limuzinei argintii, a făcut şi el un semn şi imediat au parcat pe o

străduţă îngustă, lăturalnică. A coborât toată lumea, veselă şi gălăgioasă. Corsicanul şi-a scos ochelarii de soare şi a spus:

— Fetelor, s-a făcut cald. E cazul să ne răcorim cu ceva. Pepsi, citro, ananas ori mazagran.

Uca a bătut din palme:

— Eu vreau ananas!

— Perfect! a spus Corsicanul. Cine are bani?

Băieţii s-au uitat unul la altul şi au înălţat din umeri.

N-aveau bani niciunul. Ca să mă reabilitez măcar cât de cât în ochii Ucăi, am dus mâna la buzunarul de la spate unde aveam portofelul şi am zis:

— Plătesc eu.

Corsicanul şi-a frecat barba şi a mârâit: 99

— Eşti foarte amabil, fratello, dar nici aşa să n-o luăm! Fii mai puţin generos cu banii babacului, că or să-ţi trebuiască!

S-a întors spre unul dintre băieţi, unul negricios şi costeliv şi l-a întrebat:

— Ce zici, Horaţiu, faci rost de nişte bani?

Cel întrebat şi-a încrucişat brusc ochii şi s-a întors spre mine, cu mâna întinsă:

— Dă-mi un leu!

M-am uitat lung la el. Nu ştiam ce să cred. Ioniţă, vărul meu, a râs:

— Dă-i dacă-ţi cere!

Am scos un leu de metal şi i l-am pus în palmă. Horaţiu Bârsan – ăsta era numele lui întreg – ne-a făcut semn cu capul să-l urmăm. Am traversat strada spre clădirea din colţ. Clădirea aceea nouă, cu nişte coloane, şi cu tot felul de magazine la parter. Horaţiu Bârsan şi-a băgat braţul drept sub bluză, s-a aşezat pe dalele de piatră de la intrarea unuia din magazine – un magazin de confecţii, mi se pare – şi-a răsucit picioarele nefiresc, de parcă ar fi vrut să execute un exerciţiu de Yoga, şi-a încrucişat iar ochii şi a rămas aşa, cu mâna întinsă la trecători. Fetele păreau obişnuite cu toată scamatoria asta, nu i-au dat nicio importanţă, au început să se uite prin

vitrinele magazinelor. Ioniţă, Corsicanul, ceilalţi trei băieţi stăteau ceva mai departe, fumau şi când vreun trecător scăpa un ban în palma întinsă a lui Horaţiu, făceau un haz teribil. Era spre prânz, era cald, trecătorii abia se mişcau şi fetele s-au plictisit.

Uca s-a întors şi a întrebat:

— Mai aşteptăm mult? Eu mor de sete!

Corsicanul a dus două degete la gură şi a fluierat.

Horaţiu Bârsan a sărit în picioare ca ars, şi-a potrivit ţinuta, apoi a început să se uite în jur uimit, teribil de uimit. S-a apropiat de noi fără chef, strâmbând din nas:

— N-a ieşit decât pentru două sticle de pepsi.

— Nu-i nimic, a decretat Corsicanul. Ia-le pentru fete, şi-n douăzeci de minute vă duc într-un loc unde o să ni se pregătească un prânz regesc. O să facem şi puţină baie, o să fie straşnic!

Fetele au băut cele două sticle de pepsi pe stradă, în faţa barului, trecându-şi-le una alteia, aşa cum şi le trec birjarii sau căruţaşii în piaţă.

Locul unde ne-a dus Corsicanul să prânzim era o fier –, mă de stat. Am ieşit din oraş pe lângă o pădure, am trecut Argeşul sau altă apă, nu mai ţin minte exact, şi am ajuns la un fel de conac destul de izolat. Aşa cred că înainte acolo fusese un conac boieresc. Am intrat întâi pe o alee de platani, platani adevăraţi, care a ţinut vreo trei kilometri. Apoi aşa, ca într-un luminiş de pădure, a apărut o vilă în stil brâncovenesc, cu peluză şi un iaz care se întindea până departe, nici nu-i vedeai capătul. Dintr-un pavilion mai mic din bârne vopsite cu smoală a apărut un ins cam rotofei, cu mustaţă şi cu o şapcă de jocheu pe cap. Corsicanul i-a strigat de departe:

— Directore, colegii mei vor să pescuiască, să facă şi puţină baie şi, ce să mai lungim vorba, dumneata ştii cum trebuie primiţi nişte oaspeţi!

Omul cu şapcă de jocheu, a clătinat din cap înţelegător:

— Ştiu tot, nicio grijă. O să vă simţiţi ca acasă. Vin, din care să vă servim? O băbească, o tămâioasă

românească?

Corsicanul a făcut plictisit un gest cu mâna.

— Ce rost au întrebările astea, care pot să încurce chiar şi pe specialişti?

Omul cu şapcă de jocheu a zâmbit măgulit şi a adăugat:

— Undiţele sunt în şopronul de lângă debarcader…

Am luat fiecare câte una şi ne-am apropiat de iaz.

Peştii din iazul acela păreau dresaţi. Se năpusteau la cârlige aşa cum se năpustesc găinile când le arunci grăunţe. În zece minute fiecare dintre noi prinsesem câte doi-trei.

A apărut o femeie mai în vârstă şi i-a strâns într-un coş de nuiele. Corsicanul a întrebat-o:

— Ştii cum să-i găteşti, mătuşă Florentine? Pe cărbuni cu puţin mujdei.

Femeia a dat din cap, fără să ne privească.

— Ştiu, vai de mine, că doar numai asta fac!

Ioniţă a mai prins doi crapi, dar i-a aruncat înapoi în iaz. Undiţele au fost strânse şi duse sub şopronul de lângă debarcader. Apoi toţi s-au dezbrăcat şi au sărit în iaz.

— Apa, striga fata pe care o luasem drept Uca, e grozavă!

Eu stăteam mai la o parte, pe mal, şi-i priveam. Horaţiu Bârsan a ieşit şi a spus că dacă vreau îmi dă slipul lui, că el poate să facă baie şi în pantaloni, că ţin la tăvăleală. N-am primit. M-am tras la umbra unui arţar şi am rămas în picioare.

Prânzul a fost într-adevăr regesc! Ciorbă pescărească, saramură, pui fripţi pe jăratec. La plecare omul rotofei, cu şapcă de jocheu pe cap, a ieşit în faţa pavilionului din bârne. Corsicanul i-a făcut semn cu mâna:

— Mulţumesc, directore!

Omul a dat din cap, dar n-a răspuns nimic.

Când am intrat în oraş se făcea seară. Ana-Maria, fata pe care o luasem drept Uca, ne-a invitat la ea. Invitaţia a fost primită cu bucurie, cu exclamaţii, cu scandal aproape.

— Dansăm? a întrebat Ioniţă.

— Altfel nici nu vă invitam! a spus Ana-Maria şi s-a uitat la mine într-un fel anume.

Era teribil de frumoasă, dar cam liberă în expresii, cam frivolă şi de aceea mi se părea puţin antipatică. Ori, cine ştie? Poate că numai mie mi se părea antipatică. Poate că dacă ghiceam şi nu făceam gafa aceea, pentru care Uca n-avea să mă ierte niciodată, acum nu mi s-ar mai fi părut antipatică.

— Eu aş vrea să mă întorc acasă! am spus. Mă simt cam obosit!

Uca m-a privit pentru prima dată – toată ziua mă ignorase cu bună ştiinţă, de parcă nici n-ar fi luat act de prezenţa mea – m-a privit, dar n-a zis nimic. Ceilalţi mi-au întâmpinat cuvintele cu proteste violente. N-am avut încotro şi-a trebuit să-i urmez. Corsicanul m-a bătut pe umăr înţelegător:

— E chestie de antrenament, fratello! Nu-i nimic, te obişnuieşti.

S-a dansat mult, s-a râs, s-au făcut glume şi grosolane şi mai subţiri. Toţi erau veseli, euforici aproape. Numai eu nu puteam să-mi descleştez fălcile, să spun un cuvânt. Nu izbuteam nici să zâmbesc, deşi făceam eforturi teribile să-mi confecţionez o mască veselă.

Într-un târziu am ieşit pe terasă, iar acolo m-am trezit lângă mine cu Horaţiu Bârsan. Nu-i auzisem paşii şi-o clipă am avut impresia că răsărise din grădina care se bănuia aproape, în întuneric. M-a întrebat:

— Te-ai plictisit?

Am vrut să-l privesc, dar mi-a fost teamă să nu înceapă iar s-o facă pe clownul. Mai exact, mi-a fost teamă să nu-i întâlnesc privirea încrucişată, ochii aceia îndreptaţi oribil unul spre altul. M-am întors cu faţa spre salonul luminat puternic şi i-am spus:

— Nu m-am plictisit, dar aş vrea să plec şi nu ştiu cum să ajung acasă.

A zâmbit:

— Dacă vrei, te conduc eu.

N-am stat să mă gândesc prea mult. Am întrebat:

— Pe unde am putea ieşi, ca să nu ne vadă ceilalţi?

Horaţiu a arătat cu mâna spre grădina întunecată.

— Pe aici!

O alee ne-a condus până la un gard de piatră. Când am ajuns lângă el, am întrebat râzând:

— Îl sărim?

— Nu-i nevoie. E pe undeva o poartă.

Horaţiu a mers mai departe pe lângă gard. După vreo zece paşi s-a oprit. Poarta era îngropată în zid şi-avea pragul înalt. Am ieşit într-o străduţă lungă şi îngustă, iar la capătul ei am recunoscut strada pe care stătea unchiul Alexandru.

4

În raporturile mele cu Boldun a existat totdeauna o înţelegere perfectă, dar şi o subordonai”, o continuă vasalitate, cel subordonat, vasalul fiind ei; De-a lungul anilor, această vasalitate s-a accentuat, fiecare avansare a lui Boldun fiind un avantaj dar şi un dezavantaj, apropiindu-ne şi, totodată distanţându-ne, înstrăinându-ne, în raport direct proporţional cu importanţa treptei sociale pe care urca. În cei aproape cincisprezece ani, cât i-am fost consilier juridic, nu a existat nici cel mai mic semn de prietenie sau de apropiere care să pornească din partea lui Boldun sau a familiei lui. Tot ce exista în afara relaţiilor de serviciu semne de preţuire, de stimă şi afecţiune concretizate în mici atenţii, cadouri sau felicitări porneau de la mine sau de la Ştefania. Noi trebuia să amintim că vin sărbătorile de iarnă sau de primăvară, că în cutare lună cădea ziua Laurei Boldun, că în aprilie era sărbătorită pentru ziua de naştere fetiţa lor cea mare Andreea, că pe lângă jucăriile ce se cuveneau din partea lui moş Crăciun – pentru care ne zbăteam mai abitir decât pentru copiii noştri – trebuia neapărat să telefoneze o dată sau de două ori pe săptămână, să se intereseze de sănătatea Laurei şi a fetiţelor – în ultima vreme a domnişoarelor – sau pentru a o pune la curent cu filmele care rulau în oraş, cu cărţile care apăreau în librărie – Laura cumpăra aproape toate cărţile

care apăreau, făcuse o bibliotecă imensă nu pentru ea, ci pentru fetiţe, „eu nu citesc, dragă, spunea cu glasul cel mai firesc, îmi pare rău, dar nu citesc, fiindcă nu pot, eu dacă citesc două pagini, începe să mă doară capul” – cu programele unor colective teatrale sau muzicale din capitală care făceau turnee şi urmau să dea spectacole pe scena casei de cultură. Bineînţeles, Ştefania trebuia să procure bilete şi apoi să le însoţească pe Laura şi pe domnişoarele Boldun la filme sau la spectacole. În schimb…

Dar nu exista niciun schimb, ci o nesfârşită indiferenţă, o răceală trufaşă, un frig mai degrabă care ne ţinea la distanţă. Pentru că în concepţia şi modul de viaţă al familiei Boldun, copiii noştri nu aveau zi de naştere, pentru ei nu existau nici sărbători de iarnă sau de primăvară. Nu exista nicio sărbătoare şi nicio jucărie. Aşa cum nu exista vreun răspuns la felicitările pe care Ştefania avea grijă să le trimită cu regularitate, folosind nu scrisul ei aproape indescifrabil de medic specialist, ci altul frumos, de nerecunoscut, pentru care îşi punea la încercare nu numai fantezia ci şi răbdarea.

O singură dată ne-a răspuns familia Boldun la felicitarea trimisă de Anul Nou, însă nu în scris, ci direct, prin telefon. Cu zece sau cincisprezece minute înainte de sfârşitul anului s-a auzit sunetul strident al telefonului. A ridicat receptorul Ştefania, care s-a înroşit toată, exclamând bucuroasă:

— Vă mulţumim, vă mulţumim, tovarăşă Laura! Da, suntem toţi acasă, în jurul bradului şi-n faţa televizorului.

Şi-n timp ce întreba mirată: „Cum, nu vorbiţi din oraş? Sunteţi la Vatra Dornei? în vila partidului. Ninge şi e frumos? Nu, la noi nu ninge”, eu mă apropiasem şi aşteptam emoţionat să vorbesc, îmi căutam cuvintele cu care să-i răspund lui Boldun, încercam chiar să formulez în minte o frază de început care să nu pară oficială, dar nici prea cordială. Boldun însă n-avea chef să vorbească. Mi-am dat seama de acest lucru după glasul Ştefaniei, golit brusc de bucurie:

— Numărul de telefon al tovarăşului Timaru? Sau dacă ştiu unde-şi petrece revelionul Marta? O clipă, aşteptaţi numai o clipă să-l întreb pe soţul meu.

N-a fost nevoie să mă mai întrebe. M-am repezit spre birou unde aveam mapa şi agenda cu numere de telefon. Ştefania a venit după mine, mi-a luat agenda, s-a întors în salon şi a dictat rar şi cu mult calm numărul de telefon al lui Timaru. Abia mai târziu, după ce copiii s-au dus să se culce şi noi am rămas singuri în faţa televizorului, Ştefania a spus:

— Felicitările Laurei nu erau sincere. Cred mai degrabă că a fost un pretext să afle unde îşi petrece revelionul Timaru. Însă nu am certitudinea, nu mai ştiu dacă acestea au fost cuvintele rostite de Ştefania ori erau doar gândurile mele…

Pentru că uşurinţa de a-şi face relaţii şi de a le întreţine era marele dar al lui Boldun, talentul cu care-l înzestrase natura. Acolo unde alţii nu reuşeau, nu stăteau nicio lună, el prindea rădăcini adânci. Şi nu era omul iniţiativelor sau ideilor mari. Dimpotrivă. Fără să-şi bată prea mult capul sau să-şi facă probleme, d.ir atent şi sensibil ca un seismograf la telefoanele primite de la mai marii zilei – mari la mărimea lui – la sugestiile sau doleanţele lor, stătea în fruntea combinatului de-aproape trei ani şi storcea cu abilitate, nu profituri – termenul e depăşit şi inadecvat – ci avantaje. Nimic nu se mişca în combinat fără să-i aducă un atât la sută, nu bani, ci relaţii, care până la urmă erau convertibile în câştiguri însemnate ce-i întăreau autoritatea şi puterea. Primăvara trecută fusese plecat aproape trei săptămâni la un curs de perfecţionare pentru cadrele de conducere. Totuşi în cele trei săptămâni a venit de la Bucureşti de două ori. Şi nu pentru că se iviseră probleme care nu puteau fi rezolvate fără el sau fără semnătura lui, ci ca să se intereseze de dosarul Ilie Hanciu, un protejat de-al lui Timaru, să-i grăbească angajarea. N-avea niciun loc în schemă, dar pentru tovarăşul Timaru ce nu se putea face? Mai întâi pentru că tovarăşul Timaru a fost o vreme instructor al

comitetului judeţean de partid şi a răspuns de combinatul nostru. L-am cunoscut. Am avut cu el şi o înfruntare. Scurtă şi, la prima vedere, inofensivă. Într-o dimineaţă, Boldun mă chemase la el cu o problemă destul de simplă. Un furnizor din Piatra ne ţinea în loc producţia de mobilă stil. Nu livra la timp comenzile şi nu respecta nici condiţiile de livrare. Marfa pe care ne-o trimitea nu corespundea nici normelor nici modelelor cerute. Combinatul nostru făcuse comandă pentru colţare, minere, balamale, şi chei din alamă, cu încrustaţii florale şi zoomorfe, dar furnizorul din Piatra le executase din fier peste care suflase un strat subţire de alamă, fără nicio încrustaţie. Boldun mi-a cerut să rezolv litigiul în instanţă judecătorească. Am făcut toate formele, le-am trimis tribunalului judeţean, dar n-au trecut nici trei zile şi mi s-a cerut să retrag acţiunea. N-am înţeles de ce mi se cerea acest lucru decât când am ajuns în cabinetul lui, unde se plimba nervos Timaru care, în prima clipă nici nu m-a văzut. Făcea paşi mari, furios. Boldun stătea la birou şi mângâia cu palmele lui mari capetele de lei de la braţele fotoliului. Mi-a făcut un semn complice cu degetul pe buze: adică să tac, să nu spun nimic. M-am oprit undeva la jumătatea distanţei dintre uşă şi biroul lui, urmărindu-l în tăcere pe Timaru. Acesta a trecut de două ori pe lângă mine, aşa cum ar fi trecut pe lângă un stâlp, fără să mă vadă. A treia oară s-a oprit, m-a privit de la picioare în sus descoperindu-mă ori identificându-mă cu un fel de mirare morocănoasă:

— Dumneata eşti consilierul juridic al combinatului, tovarăşul Strava? Păi, ce-mi faci, tovarăşe dragă? Unde crezi că te afli? Şi ce urmăreşti? în trei luni ai deschis cincisprezece acţiuni judiciare. Una, două, hai, mai înţeleg, dar cincisprezece?! Mi s-a făcut un calcul aproximativ. Pentru primele zece acţiuni care s-au desfăşurat – cu una până la trei şedinţe – cheltuielile de judecată s-au ridicat, în dauna ambelor părţi, la suma frumuşică de trei sute de mii. Spun ambele părţi, pentru că ele reprezintă deopotrivă statul. Statul nostru socialist. Aici nu suntem în

Sicilia, tovărăşele dragă, să ne batem cu mafia.

N-am ţinut seama ori am uitat semnul pe care mi-l făcuse Boldun cu degetul pe buze şi am replicat tăios:

— Aveţi dreptate, nu suntem în Sicilia să ne confruntăm cu mafia. O acţiune judecătorească însă e corectă şi echitabilă şi…

Timaru m-a privit mirat, nu de ceea ce spuneam, ci de îndrăzneala, de insolenţa, de libertatea pe care mi-o luasem să-i vorbesc. M-a oprit cu un gest pe care-l faci când te aperi de-o muscă, indispus, aproape iritat:

— Îţi cunosc ideile, tovărăşele dragă. Nu era nevoie să le etalezi iar. Ţi-am citit volumul de eseuri, chiar dacă nu mi l-ai trimis. Dar literatura e literatură. Şi munca noastră…

Dacă Boldun ar fi fost sigur că Vasile Timaru îşi încheia cariera la noi, în judeţ, n-ar fi venit tocmai de la Bucureşti să vadă dacă s-a găsit post pentru Ilie Hanciu. Însă, Boldun privea totdeauna în perspectivă, îşi calcula două-trei mutări înainte, ca la şah, ştia sau adulmecase că Vasile Timaru avea perspective de avansare. Şi ca să se asigure, să nu-l supere cumva pe tovarăşul Timaru, trebuia găsit post pentru Ilie Hanciu. Exista un post liber la serviciul administrativ, dar era prea mic şi greu de transformat. Ilie Hanciu avea studii superioare, făcuse dreptul, făcuse şi Academia de studii econ mice, trebuia să-i găsească ceva corespunzător. Şi Boldim a găsit. Nu la prima, ci la a doua venire de la Bucureşti. A convocat o şedinţă de conducere la care a fost invitat şi consilierul juridic. Boldun era în vervă. După o privire rapidă peste două modele noi de mobilă „stil” care urmau să intre urgent în producţia pentru export, a început ultimul act, de fapt actul principal, pentru că povestea cu cele două modele noi a fost doar un preambul, un fals prolog care să abată cât de cât atenţia de la actul care urma şi avea să se desfăşoare învăluit cu dibăcie în poleiala celei mai perfecte principialităţi. Consiliul de conducere a studiat, a analizat etc., etc. Şi a decis unele schimbări pentru a face să meargă mai bine munca în combinat. Aşa, de problemele

juridice şi cele de învăţământ se va ocupa tovarăşul Ilie Hanciu, care va fi încadrat pe postul de consilier juridic. Tot consiliul a hotărât ca tovarăşul Şerban Strava – cu experienţa îndelungată pe care o are şi cunoscând în profunzime problemele combinatului – să fie cooptat în conducerea operativă pe postul de director adjunct.

— Inginerul Dogaru ne-a părăsit, a fost promovat sus, la Centrală. Până la confirmarea oficială de la municipiu şi de la judeţ, şi-a încheiat cuvântul Boldun, tovarăşul Strava va fi încadrat provizoriu, cu drept de gir.

A doua zi m-am trezit în birou cu Ilie Hanciu, un ins scund, fălcos, cu ochii albaştri ca cicoarea şi cu braţele lungi ca de maimuţă. Avea, într-adevăr, pregătire bună, aspira chiar la titlul de doctor în drept, deşi nu-şi făcuse meseria niciodată. Scrisese un articol la gazeta de perete despre Ziua muncitorului forestier şi peste o săptămână era trimis instructor în cel mai dificil sector de exploatare a lemnului. Însă n-a făcut prea mulţi pureci printre ţapinari, fiind numit director la o şcoală profesională. Era nevoie de cadre tinere şi el trebuia să le scoată din pământ, din iarbă verde. La noi a venit după ce şcoala, dând prea multe cadre tinere, se desfiinţase şi cei de la Consiliul judeţean nu mai aveau nevoie de el. Fiind încadrat pe postul de director adjunct doar provizoriu, nu m-am grăbit să-mi părăsesc biroul şi am rămas în aceeaşi încăpere cu noul consilier juridic.

Ilie Hanciu m-a cucerit chiar din prima zi cu zâmbetul lui timid, reticent, cu bunăvoinţa lui inepuizabilă, cu depozitul de umor, de glume, de întâmplări vesele, iar mai apoi cu pasiunea, cu obsesia vieţii lui: fitoterapia. Aşa, numai peste trei zile aflam că sufăr de ficat, o suferinţă în fază incipientă, dar care trebuia tratată… Fiindcă secretul sănătăţii şi chiar al tinereţii stătea în găsirea şi aplicarea remediului terapeutic cel mai ieftin şi mai sigur: folosirea cu pricepere şi consecvenţă a plantelor medicinale. În cel mai scurt timp, unul dintre dulapuri s-a transformat în farmacie. Însă o farmacie neobişnuită, fără droguri, fără hapuri, fără chimicale. Mirosul care pornea din dulap şi

punea stăpânire pe biroul nostru era de câmp, de pădure, de crânguri şi dumbrăvi. Fiindcă în fiecare dimineaţă, Hanciu scotea din servietă o pungă sau două cu flori de păducel sau de albăstrele, cu rădăcină de osul-iepurelui sau de teci de fasole, cu frunză de mesteacăn sau de plop alb pe care le aşeza, cu interminabile explicaţii, lângă celelalte pungi cu rădăcină de valeriană, conuri de hamei, rizomi de pir medicinal, mătase de porumb, flori de levănţică, frunză de merişor, de mentă etc. etc. Pe raftul de jos strălucea un frumos ibric din sticlă de Jena, un fierbător electric şi o tavă cu ceşti din ceramică de Horezu. Satisfăcut, bucuros chiar – ” când era bucuros, îşi freca palmele – Ilie Hanciu începea pregătirile ceaiului care avea să-mi vindece ficatul. După ce umplea la robinetul din capătul culoarului ibricul din sticlă de Jena, lăsa apa să fiarbă, apoi cu atenţie, cu grijă, cu migală punea buruienile, lăsa apa să fiarbă iar, numărând în gând cum numeri când fierbi ouă şi numai după ce încheia numărătoarea, strecura fiertura, umplea o ceaşcă şi mi-o punea pe birou. Cu un aer suferind – schiţam totdeauna un zâmbet de suferinţă numai ca să-i fac plăcere – luam ceaşca şi înainte de a începe să înghit băutura amară ca fierea, îi aspiram îndelung mireasma aşa cum aspiri buchetul unui vin vechi şi bun. Hanciu se lăsa pe scaun şi mă urmărea mulţumit, recunoscător parcă.

Într-o dimineaţă, Boldun a dat buzna în biroul nostru. Hanciu abia isprăvise prepararea ceaiului. Boldun nu l-a văzut. M-a văzut numai pe mine. M-a întrebat dacă puteam să-i asigur o bază legală pentru stocarea câtorva mii de garnituri pe care să le dea circuitului productiv numai la nevoie. În prima clipă n-am înţeles ce urmărea şi i-am cerut lămuriri. Boldun s-a înfuriat. A spus cu brutalitate:

— Vreau să le ascund. Să le ţin sub cheie! Acum ai înţeles?

Încremenit cu ibricul din sticlă de Jena în mână, Hanciu a vrut să se apropie, dar n-a făcut decât un pas, spunând cu zâmbetul lui timid:

— Dacă nu inoportunez, tovarăşe director general, şi

dacă îmi permiteţi, aş avea o sugestie. Ascunzătoarea cea mai bună e planul de producţie…

Ager la minte dar şi receptiv, Boldun a prins ideea din zbor:

— Adică să le trecem cu acte în regulă pe o linie moartă?

Hanciu a mai făcut un pas:

— Da, prin includerea în planul de producţie a unui paragraf nou: rezerve de plan. Acesta, în caz de nevoie, ar putea să vă scutească de neplăceri şi să justifice prezenţa în magazii…

Boldun l-a întrerupt ridicând mâna, cum făcea totdeauna în şedinţele de consiliu când voia să spună ceva. Însă n-a spus nimic. Ne-a făcut semn să-l urmăm şi cum am intrat în cabinetul lui, i-a cerut Martei să-l cheme de urgenţă pe şeful serviciului financiar…

Acesta era Boldun. Avea o energie inepuizabilă, dar r, i uşurinţa de a improviza, de a schimba brusc o hotărâre, de a-ţi cere să munceşti de trei ori mai mult acolo unde cu un pic de luciditate se putea rezolva totul uşor şi repede de prima dată, fără amânări şi tergiversări. De când fusesem cooptat în conducerea operativă şi giram postul de director adjunct, nea Ionete îmi călca mereu pragul. Aveam o vorbă a noastră care ne scutea de explicaţii inutile:

— Ce-i, nea Ionete? Arde ceva prin combinat?

Nea Ionete mormăia:

— Arde!

Mă îmbrăcam repede şi-l urmam. Boldun n-avea niciodată somn. Şi, bineînţeles, când nu dormea Boldun, nu dormea nici nea Ionete. îl trimitea după mine, la cele mai neobişnuite ore. Uneori, când pendulul din sufragerie arăta ore mici din noapte, nu-l mai întrebam nimic, îi făceam semn să treacă spre bucătărie. Acolo, până mă îmbrăcam, pregătea două cafele mari. Le beam în grabă şi, strecurându-ne în vârful picioarelor să nu trezim copiii – Ştefania se trezea totuşi, chiar dacă nu se arăta – ieşeam.

Aceste zile şi nopţi, traversate cu nervii în batistă, nu

mă apropiau, însă, de Boldun. Zâmbetul lui rece şi frigul pe care-l emana, măreau şi mai mult distanţa dintre noi, ne înstrăinau. îl simţeam pornind şi din mine, mai ales când Boldun dădea totul peste cap cu uşurinţă, cu nepăsare, cu inconştienţă, când toţi cei din biroul executiv tăceau sau erau orbi, înghiţind jigniri şi umiliri. Dar acest frig îl simţea probabil şi Boldun, altfel nu pot să-mi lămuresc ce altceva l-ar fi determinat să se descotorosească de mine?

Îmi petreceam concediul pe litoral. Obţinusem un apartament în vila juriştilor de la Eforie-Nord. Un apartament superb, cu două dormitoare şi o cameră de zi, cu o terasă cât o grădină spre mare, cu şemineuri dintr-o teracotă brună ca blana de urs – vila putea fi locuită şi iarna – cu bar şi televizor, cu tot ce vrei şi ce nu vrei. Dar partea cu adevărat superbă era alta. Petreceam acest concediu cu Ştefania. După aproape cincisprezece ani reuşisem să ne sincronizăm, luasem concediul în aceeaşi perioadă de timp, începutul lui septembrie. Bineînţeles, erau cu noi şi copiii, Dimitrie şi Georgia.

Locul pe care făceam plajă se afla departe de vilă. Ştefania nu suporta urletele tranzistoarelor. Şi cum plaja era înţesată de tranzistoare de la un capăt la altul, a trebuit să ne izolăm. Lucru destul de greu, aproape imposibil. Totuşi, după multe tatonări, după lungi şi migăloase căutări, Georgia, deşi mai mică decât Dimitrie, ne-a scos din încurcătură. A găsit un loc ideal, undeva la capătul dinspre nord al plajei, în apropierea unui dig care înainta mult în mare. Şi aici era zgomot, îl făceau valurile uriaşe care se spărgeau de stâncile digului. Însă acest zgomot pe Ştefania nu o supăra. Dimpotrivă, părea să aibă asupra nervilor ei cam obosiţi o influenţă binefăcătoare, să îndeplinească un rol terapeutic. Vuietul continuu al valurilor îi producea o stare plăcută de linişte, de echilibru interior şi uneori chiar de relaxare.

Dar locul era ideal şi din alt motiv. Vecinătatea cu digul îmi trezise o veche şi aproape uitată pasiune: pescuitul. Bineînţeles, jumătate din banii rezervaţi micilor cheltuieli sau unor distracţii – popice, minigolf, jocuri

mecanice etc. etc. – au fost investiţi în ustensilele de pescuit şi în fiecare dimineaţă, împreună cu Dimitrie, care mă seconda îndeaproape, încântat şi totodată dornic să-l iniţiez în tainele pescuitului, urcam pe dig înarmaţi cu câte două undiţe şi ascunşi sub pălării uriaşe, care ne fereau de insolaţii.

Într-o dimineaţă, însă, în timp ce ne pregăteam să coborâm la micul dejun, Ştefania s-a oprit în dreptul uneia dintre ferestre şi a întrebat, întâi uimită, apoi îngrijorată, neliniştită:

— Ăsta nu-i mercedesul combinatului? Gum o fi ajuns pe-aici nea Ionete?! Şi ce-o fi vrând?! Numai să nu-l fi trimis Boldun!…

Am zâmbit nepăsător:

— Pentru ce să-l trimită? Doar ştie că sunt în concediu…

Însă, în timp ce coboram, ceva din grija, din neliniştea Ştefaniei se strecura şi-n mine…

În holul mare de la parter, instalat într-un fotoliu, aştepta, într-adevăr, nea Ionete. Lângă el, pe o măsuţă joasă, dreptunghiulară, de stejar lustruit, aburea o ceaşcă mare de cafea. M-am apropiat cu mâna întinsă, exagerând mirarea şi surpriza:

— Ce faci pe-aici, nea Ionete? Ai venit cumva să-ţi tratezi reumele ori arde ceva la combinat?

Nea Ionete s-a ridicat zâmbind:

— Reumele mele sunt prea vechi, nu mai scap de ele oricâte tratamente aş face.

Mi-a strâns mâna cu un gest reţinut, stângaci, care pornea nu atât din neîndemânare cât mai degrabă din sfiala sau bună-cuviinţa moştenite de la generaţiile de ţapi nari care-l precedaseră şi pe care le trădase învăţând meseria de şofer. Şi-a descheiat bluza – purta o bluză în carouri mari, albastre – şi, trecându-şi degetele prin părul cam rărit şi încărunţit, a încercat o scuză:

— N-aş fi vrut să vă deranjez, ştiu ce-nseamnă să fii în concediu, dar pentru că tot am făcut un drum cu familia tovului nostru, m-am gândit că nu fac niciun rău dacă…

Ştefania a intervenit mirată:

— Cum?! Tovarăşa Boldun e aici, în staţiune?! Parcă aveau alte planuri pentru vacanţă. Trebuiau să plece la Karlovyvari!

Nea Ionete s-a aplecat, a luat de pe măsuţă ceaşca, dar n-a sorbit din cafea. Aspirându-i doar aroma şi ferindu-şi ochii lui verzi, scânteietori, a spus cu glasul scăzut, îngroşat de tutun.

— Păi, ne-a venit pe cap o comisie de control şi tovul nostru a renunţat la concediu…

La invitaţia Ştefaniei, de a rămâne să ia micul dejun cu noi, nea Ionete a răspuns cu un mormăit politicos că nu putea să întârzie, fiind aşteptat la combinat. A băut cafeaua dintr-o sorbitură, a lăsat ceaşca pe măsuţa de stejar şi s-a aplecat spre mâna Ştefaniei. Nu i-a pupat-o. Şi-a apropiat doar fruntea. Fruntea lui plină de creţuri aidoma scoarţei de pe trunchiul unui pin bătrân. S-a îndepărtat apoi, oprind, printr-un gest hotărât de apărare, încercarea noastră de a-l conduce la maşină:

— A! Păi, nu-i cazul să vă deranjaţi. Sunt cal bătrân şi-mi cunosc singur drumul.

În timpul micului dejun şi chiar mai târziu pe plajă nu am schimbat niciun cuvânt cu Ştefania despre vizita lui nea Ionete. Stăteam întinşi pe covoraşele împletite din fire de secară, sub pălăria unei umbrele cu picouri mari, roşii, care ne proteja de soarele prea arzător şi ocoleam cu grijă orice discuţie care putea aminti această vizită. Copiii se jucau cu mingea undeva în apropierea digului. Dimitrie mă ajutase să înfig umbrela în nisip şi să întind covoraşele cu răbdarea şi tactul unui matur. Ghicise că nu aveam chef de pescuit şi, deşi cărase singur undiţele, ca în fiecare dimineaţă, nu-şi manifestase părerea de rău şi nici nu-mi pusese întrebări. În privinţa aceasta îmi semăna. Era timid, tăcut, reticent. Georgia se deosebea de fratele ei. îi semăna bunicului din partea Ştefaniei, pe care nu-l cunoscuse, dar cărui i îi moştenea firea şi chiar gesturile. Şi pe Ştefania o moştenea. Era voluntară, ambiţioasă, imprevizibilă. Totdeauna sărea prima, vrând ceva, o

jucărie, o prăjitură, o plimbare, punând întrebări – uneori mă ameţea cu întrebările ei – şi, bineînţeles, având iniţiative. La iniţiativa ei nu o dată, am coborât toţi pe dig, aproape de miezul nopţii să privim „cum răsare luna din mare”. Şi tot la iniţiativa ei ne plimbam aproape în fiecare zi cu trăsura.

— Trăsură adevărată, cu cai adevăraţi, nu cum sunt caii tăi de la maşină, tati. Tu ai cincizeci şi patru de cai, dar nu-i vede nimeni.

Dimineaţa era neobişnuit de caldă pentru începutul lui septembrie. Din larg venea o briză uşoară, deşi marea se păstra calmă. Valurile care se spărgeau în apropierea ţărmului erau mici şi albe. De departe, adică din locul unde făceam plajă, păreau cete de căţeluşi albi, care alergau spre ţărm, bucuroşi. Totul ar fi decurs normal, dacă aş fi fost mai puţin susceptibil ori mai nepăsător, dacă nu mi-aş fi făcut din orice fleac probleme, dacă aş mai fi avut inocenţa Georgiei. Aşa, însă…

Vizita lui nea Ionete lăsase înfipt adânc în mine ghimpele unei îngrijorări. Nu în legătură cu Boldun. Ştiam, dintr-o îndelungată experienţă, că aceste comisii făceau anual şi uneori semestrial controale de rutină. Însă nu ridicau niciodată probleme. Atâta doar că directorul trebuia să fie tot timpul prin apropiere, iar cei de la administrativ să se ocupe de cele necesare în astfel de ocazii: hotel, masă, mici cadouri. Îngrijorarea mea era provocată de sosirea nevestei lui Boldun, pe care nu o puteam ignora. Nici eu, nici Ştefania şi nici copiii. Tot restul concediului avea să fie întunecat de această sosire. Cu voia sau fără voia noastră trebuia să ne supunem unui lung, interminabil supliciu concretizat în plimbări comune înainte şi după masă, în mici servicii şi o totală despersonalizare prin renunţarea la propriul nostru program. Dar mai întâi, inevitabilă, vizita de curtoazie, cu flori, cu bomboane. Bineînţeles, partea mai dificilă îi cădea plocon Ştefaniei, care trebuia să închidă ochii şi să accepte fără condiţii capriciile Laurei Boldun şi ale odraslelor ei dolofane. Din nou pentru a evita o ruptură nedorită ori o

jignire grosolană – motivată cu stângăcie „n-aş fi vrut să vă las să aşteptaţi, dar migrena mea”, sau „criza de ficat, dragă, nu mă iartă nici aici pe malul însorit al litoralului” – Ştefania va fi nevoită să-i facă jocul, să zâmbească, să nu scoată ţepi, să fie cât mai amabilă. Altă ieşire?! Da, sigur, ar fi fost una. Totdeauna există o ieşire sau chiar mai multe. De data aceasta, nu exista decât una. Una singură! Să plecăm, să dăm bir cu fugiţii, să ne întoarcem acasă. Să renunţăm la cele aproape cinci zile, câte ne mai rămăseseră din vacanţă…

Am închis cartea pe care mă prefăceam că o citesc şi m-am răsucit spre Ştefania cu zâmbetul acela triumfător care nu-ţi apare pe buze şi în ochi, şi pe frunte, şi în bărbie, într-un cuvânt, care nu-ţi luminează scăfârlia decât o singură dată în viaţă, când câştigi lozul cel mare. Acum nu câştigasem nici cinci bani, dar a scăpa de Laura Boldun echivala cu valoarea câtorva milioane. Însă Ştefania nu mai era lângă mine. M-am ridicat în genunchi. Din prea mare grabă uitasem pe nas ochelarii pentru citit şi-n prima clipă am avut senzaţia că mă lovesc de un zid. Nu vedeam aproape nimic. Totul în jur părea înceţoşat şi confuz. Aproape bâjbâind am căutat ochelarii pentru distanţă. I-am pus şi imaginea s-a corectat brusc, a devenit clară. Ştefania alerga în direcţia digului. Alerga şi striga:

— Dimitrie! Georgia!

Privirea mea o urmărea prin mulţimea de pe plajă ca un câine credincios. Apoi a depăşit-o, s-a îndreptat spre ţărm şi ceea ce încercasem să deduc din accentele de spaimă şi disperare din glasul Ştefaniei se confirma. Copiii intraseră în mare fără să ne anunţe ori să ne ceară voie. Georgia, pe care o recunoscusem după cascheta albă, se îndepărtase destul de mult de ţărm, nepermis de mult, iar Dimitrie, care era mai mare şi ştia să înoate mai bine, nu se afla lângă sora lui. Ajunsă lângă dig, fără să ezite, Ştefania a intrat în mare, continuând să strige disperată ori să facă semne. Georgia n-o auzea ori pur şi simplu ignora disperarea din glasul mamei. Făcea şi ea semne, dar bineînţeles de bravadă. Ştefania a înaintat mult în

mare, dar când apa i-a ajuns la umeri s-a oprit, între ea şi Georgia rămânând o distanţă aprociabilă. Întâi n-am înţeles de ce s-a oprit. Abia în cu a următoare l-am zărit pe Dimitrie. S-a apropiat înotând alături de Georgia, i-a prins mâna dreaptă în care ţinea ceva, o minge sau un balon şi a obligat-o să se întoarcă la ţărm.

Am rămas în picioare privind nu în direcţia digului, din care se apropia Ştefania, urmată la câţiva paşi de Georgia şi la alţi câţiva de Dimitrie, ci undeva spre dreapta, spre plaja împestriţată de umbrele, de corturi, de lume. Ştiam că vor urma momente grele care mă vor obliga să intru într-un rol ingrat şi plictisitor şi ca să previn un impact prea dur cu nervii Ştefaniei, privind peste plajă făceam un fel de exerciţiu yoga, inhalam cantităţi mari de aer, îmi burduşeam cutia toracică, număram în gând până la zece, cincisprezece, douăzeci, apoi puţin câte puţin, le expiram. Oxigenarea forţată mă întărea, mă făcea insensibil, mă imuniza. Era o măsură de securitate folosită mai ales în şedinţele lungi şi de atâtea ori ineficiente din cabinetul lui Boldun. Acum, aveam nevoie de mult calm şi mai ales de multă siguranţă în rostirea fiecărui cuvânt spre a fi cât mai convingător şi a nu-i lăsa Georgiei nicio posibilitate de a replica.

Ştefania nu a ocolit umbrela cu picouri mari roşii, nici nu mi s-a postat în faţă furioasă, cum mă aşteptam. S-a oprit undeva în spatele meu şi a spus fără nicio urmă de reproş, cu o voce obosită, tristă, resemnată:

— Nu-i mai căuta. Ţi i-am adus eu. Poţi să-i pedepseşti, poţi să-i ierţi, poţi să faci ce vrei. Pe mine nu mă mai interesează.

În timp ce vorbea Ştefania, încercam să găsesc tonul cel mai autoritar. Dar când m-am întors şi i-am privit, cu mare, cu foarte mare greutate mi-am putut opri un zâmbet. Şi Georgia şi Dimitrie păstrau pe obraji „pe frunte, pe braţe şi chiar pe picioare urmele unei încăierări. Am întrebat cu glasul cel mai sever de care puteam fi în stare în acea clipă:

— Ce-i cu voi? Şi de ce v-aţi bătut?

Georgia, care ţinea într-o mână. O pungă cu apă de mare, a făcut un pas înainte spunând mirată:

— Nu s-a bătut nimeni, tati!

— Aşa? Dar petele roşii, zgârieturile, sunt semne de bună purtare?!

Georgia a ridicat punga cu apă de mare aproape bucuroasă:

— Meduzele-s de vină. Niciodată n-am văzut atâtea meduze, tati! Au venit până lângă ţărm. Da sunt pişcăcioase. Parcă-s urzici, nu meduze. Şi pe mama au pişcat-o. Şi ea are semne.

Dimitrie rămăsese doi paşi mai în spate şi îşi ţinea fruntea plecată. L-am întrebat:

— Tu ce ai de spus, Dimitrie? N-am stabilit noi că nu aveţi voie să intraţi în apă fără ştirea mea sau a mamei?

A înălţat din umeri încurcat:

— Da, aşa am stabilit. Dar Georgia a văzut meduzele şi mi-a cerut să-i prind câteva. Eu n-am vrut. Şi-atunci, ea a zis că sunt fricos şi laş. Că poate şi singură să le prindă…

Ca să-mi păstrez aerul de severitate, mi-am cuprins bărbia cu vârful degetelor şi am spus ferm:

— Asta înseamnă că tot singură o să suporte consecinţele… Din clipa aceasta, Georgia nu mai face plajă. Îşi strânge lucrurile, merge la vilă şi scrie în caietul ei pentru lectură de două sute de ori: „Sunt vinovată”. S-a înţeles?

Georgia a scuturat capul nervoasă: 117

— Nu înţeleg de ce trebuie să merg la vilă, tati. Pot să recunosc şi aici că sunt vinovată. Şi dacă-i nevoie pot să scriu, nu de două sute de ori, ci de cinci sute, de o mie de ori…

Fără să o las să isprăvească şi fără să o privesc, am spus cu un ton impersonal, dar categoric:

— Pentru nesupunere şi obrăznicie pedeapsa se măreşte. Timp de trei zile, la prânz, Georgia nu va mai primi prăjitura. Şi tot timp de trei zile nu va mai veni la plajă…

N-a aşteptat să isprăvesc. A aruncat punga cu apă de

mare – în care, am aflat de la Dimitrie, ţinea prizoniere două meduze – şi-a strâns lucrurile şi a părăsit plaja fără niciun cuvânt. Ştefania a lăsat-o să se îndepărteze şi-abia după aceea m-a privit lung, nu cu reproş, ci mai degrabă cu un soi de compătimire, spunârul:

— Ai fost prea aspru!

Nu eram pregătit s-o ascult, nu aveam răbdare şi nici dorinţa de a ingurgita, ca de obicei, sfaturile ei rezonabile şi înţelepte, prea rezonabile şi prea înţelepte. Totuşi, ca să n-o supăr, am încercat să par docil, s-o aprob dând mereu din cap, zâmbind vinovat, încercând să mimez cât mai convingător aerul de vinovăţie. Nu-mi era greu. Incidentul, provocat de Georgia, îndepărtase, mai mult, făcuse să-mi dispară grija legată de sosirea nevestei lui Boldun şi-acest lucru mă punea la adăpost, îmi dădea un sentiment de securitate. M-am aplecat, am scuturat nisipul de pe covoraş şi m-am întins la soare. Cred că m-a prins somnul sau era gata să mă prindă, pentru că o clipă, două, poate mai multe n-am mai auzit larma plajei, nici ţipetele răzleţe ale pescăruşilor. Apoi, ca şi când aş fi stat zăvorât într-o încăpere şi cineva ar fi deschis brusc uşa, în auz mi-a ajuns din nou larma de pe plajă, de undeva de sus ţipătul unui pescăruş şi de foarte aproape glasul lui Dimitrie:

— Georgia nu s-a dus la vilă. A găsit o minge şi se întoarce. O minge mare, albastră…

În aceeaşi clipă am auzit şi glasul Ştefaniei, aproape şoptit:

— Dacă se trezeşte tata?! Du-te repede şi spune-i să nu se prostească. Să meargă şi să ne aştepte la vilă.

Am zărit printre gene, îndepărtându-se, picioarele lungi şi subţiri ca de cocostârc ale lui Dimitrie şi am rămas nemişcat pe locul meu cu un sentiment ciudat de mulţumire, ba chiar de încântare. Mi-ar fi plăcut să păstrez acest sentiment – care îmi satisfăcea pe deplin orgoliul de părinte – să-l savurez îndelung, aşa cum îmi savuram cafeaua în după-amiezile târzii când mă întorceam tracasat şi obosit de la combinat. Dar Dimitrie nu s-a priceput s-o întoarcă din drum pe sora lui mai mică, n-a avut

argumente ori n-a ştiut să-şi impună autoritatea – cum nu ştiam nici eu – aşa că ne-am trezit cu Georgia, apropiindu-se ca un vârtej:

— Tati! Tati! Uite ce minge frumoasă am primit eu!

Nu m-am ridicat. Am rămas întins pe covoraşul din fire de secară, cu ochii închişi, prefăcându-mă că dorm. Aşteptam reacţia Ştefaniei. Voiam să ştiu cum va dezlega acest nod gordian pe care îl aşeza între noi Georgia. Ştefania avea experienţă, nu numai de mamă a doi copii, ci şi de doctor de copii. Dar nici ea n-a reuşit s-o facă pe Georgia să-i dea ascultare. N-a reuşit nici să-i tempereze impetuozitatea sau măcar să-i aţină calea. Alergând ca un mânz scăpat din ţarc, sărind peste obstacole sau evitându-le cu abilitate, Georgia se apropia de covoraşul pe care stăteam întins, spunând mereu cu ciudă şi îndârjire:

— Lăsaţi-mă, lăsaţi-mă! Trebuie să vorbesc cu tati!

Fără ochelari scena mi se părea răsfrântă de luciul unei oglinzi aburite de vechime. O urmăream amuzat, dar şi nemulţumit. Când Georgia mai avea doar câţiva paşi ca să-şi atingă ţinta, am intervenit, încercând să par cât mai autoritar:

— Ce se întâmplă? Şi cine face atâta zarvă?

Ştefania a spus înălţând din umeri, descurajată şi obosită:

— Întreab-o pe Georgia!

Mi-am pus repede ochelarii. Georgia se lăsase în genunchi, având pavăză sau privindu-mă de după o minge mare, albastră. Am întors capul spre Ştefania, mirat:

— Nu înţeleg ce caută Georgia aici. Nu i-am spus eu să meargă la vilă? Să ne aştepte acolo, drept pedeapsă. În plus…

— Ştiu, tati. N-am uitat nimic. Am fost la vilă, dar în holul mare, de jos, aştepta tanti Laura. Lângă ea avea un Donald din material plastic şi o minge, pentru mine şi pentru Dimitrie…

Ştefania s-a apropiat conciliantă:

— Georgia, te rog să nu începi iar cu invenţiile tale. Poate ai întâlnit-o pe tanti Laura când cobora la plajă…

Georgia s-a ridicat furioasă:

— Nu! Tanti Laura era la vila noastră. Aştepta în hol. Şi-acum e tot acolo. îl aşteaptă pe tati. Ea m-a trimis.

Georgia s-a întors şi, căutându-mi privirea, a întrebat:

— Cum, tati?! Nu mă crezi?!

Nu mai ştiu ce i-am răspuns sau dacă i-am răspuns. Fiindcă ştirea pe care o adusese părea de domeniul fantasticului. Nevasta lui Boldun nu telefonase, nu trimisese vorbă, venise chiar ea, mă aştepta în holul vilei iar copiii noştri se bucurau de cea mai afectuoasă atenţie, căpătaseră în mod cu totul neaşteptat dreptul la existenţă şi la jucării. Tulburat şi emoţionat, priveam atent mingea cu care venise Georgia, era, bineînţeles, de fabricaţie străină, o adusese Boldun din Franţa, din Grecia sau din Austria, iniţial o fi avut şi altă destinaţie. Ştefania a observat că nu eram în apele mele, s-a apropiat şi, prinzându-mă uşor de braţ, a spus:

— Dacă mergi la vilă, să-mi aduci o pastilă de tavegyl sau de feniramin. Trusa de medicamente e pe una din noptiere.

Am lăsat, mai exact am aruncat mingea spre Georgia, întrebând alarmat:

— Nu te simţi bine?

Ştefania a înălţat din umeri, resemnată:

— Ce pot să fac? Vechea mea alergie e mai rea decât un cerber. Nu mă lasă să ating marea nici cu vârful degetelor. N-am stat în apă nici două minute şi uite rezultatul...

Pe braţele şi picioarele Ştefaniei apăruseră blânde mari. Georgia ignorând starea de beligeranţă în care ne aflam, a sărit zeloasă să explice:

— Meduzele sunt de vină. Uitaţi-vă, şi pe mine m-au pişcat.

A întins braţele cum făcuse şi Ştefania, dar nici ea, nici Dimitrie nu mai păstrau urmele lăsate de meduze. Încercând să ne încurajeze, Ştefania a spus:

— Nu vă faceţi griji, dacă iau o pastilă de tavegyl sau

de feniramin…

Dar eu nu mai aveam urechi. M-am repezit spre umbrela care ne proteja de razele fierbinţi, unde erau hainele şi, cu mişcări febrile, am început să mă îmbrac. Mi-am pus pantalonii, bluza şi, cu sandalele în mână, am pornit-o spre faleză. Georgia şi-a luat mingea şi mi s-a alăturat voioasă, bucuroasă chiar. Glasul Ştefaniei a pus capăt, însă, unui conflict care putea să ia proporţii, să se complice:

— Georgia, tu rămâi aici!

Laura, într-o rochie de vară cu flori mari de stânjenei şi cu un superb colier din bucăţi de chihlimbar tăiate felurit, neşlefuite, stătea într-un fotoliu nu prea departe de măsuţa de stejar în faţa căreia îl găsisem dimineaţă pe nea Ionete. De undeva, din dreapta a apărut, ca o copie a Laurei, dar şi a lui Boldun, Andreea, pe care nu o mai văzusem de vreo trei ani. Andreea crescuse. Era o adevărată domnişoară. O fată frumoasă de 17 ani, purtând o fustă plisată, aibă şi bluză neagră, cu mâneci şi manşete. Părul blond, că ai lui Boldun, bogat, strălucitor îi cădea pe umeri şi pe spate. Apariţia fiicei a pus-o în umbră pe mamă, deşi Andreea nu purta nicio bijuterie. O avantaja, în schimb, tinereţea. Lângă ea, Laura nu mai păstra nimic din trufia care i se vedea în orice gest când era lângă Boldun. Mâna ridicată să i-o sărut era mare, osoasă, cu venele umflate. Am înclinat capul şi spre Andreea, care s-a înroşit, fără să poată rosti un cuvânt. Apoi, din proprie iniţiativă sau la vreun semn pe care i l-o fi făcut Laura, fără să-l observ, Andreea s-a îndepărtat tăcută spre ieşire. Laura mi-a arătat unul dintre fotolii, spunând:

— Îmi pare rău că v-am stricat orele de plajă, tovarăşu’ Şerban, dar ce pot să fac? Ştefania n-o să se supere, o să înţeleagă, noi două ne-am simpatizat şi ne-am înţeles din prima clipă. Ştiu, nu-i prea măgulitor pentru un bărbat ce-o să spun. Însă femeile simt şi înţeleg totul mai repede. Uite, eu tremur toată pentru Petre. Dacă rămâneam lângă el, era mai bine. Dar n-a vrut. A rămas singur. Şi singur, Petre e ca un copil.

Priveam mâinile mari, aproape bărbăteşti, ale Laurei, degetele lungi, osoase care-i accentuau nelinişteа din glas, pe care, oricât mă străduiam, nu o înţelegeam.

— Au tăbărât pe el şi n-or să-l ierte…

Am întrebat;

— Vă gândiţi cumva la comisia de control care a venit de la minister?

Laura a zâmbit şi ceva din felul ei arogant de a se purta – mai ales de când Boldun era director – s-a strecurat în acel zâmbet:

— Gine v-a spus că-i de la minister? Dacă era de la minister sau de la centrală, nu-mi făcean. eu nicio problemă.

S-a ridicat cu uşurinţa unei gospodine obişnuită să facă ordine prin casă, şi-a tras fotoliul lângă al meu şi, după ce s-a asigurat că eram singuri, a spus:

— Comisia care-i stă pe cap lui Petre de-aproape două săptămâni e de la judeţ. I-a trimis-o Vasiliu.

Îl cunoşteam pe Vasiliu? Un ingineraş promovat din greşeală în munca de partid. Întâi a fost instructor şi se purta ca un mieluşel.

— Toamna trecută, tovarăşul Timaru a fost chemat în altă muncă, la minister. Vasiliu s-a cocoţat în locul lui şi s-a schimbat. Astă primăvară, Vasiliu a venit în combinat. S-a interesat de plan, de reducerea preţului de cost, l-a lăudat pe Petre pentru organizarea ştiinţifică a muncii.

Credea că ştiam. Nu? Nu eram de faţă? O, nici n-avea cuvinte să-mi spună ce clopote i-a mai tras Vasiliu! Iar la plecare, când a rămas cu Petre, a scos din buzunarul de la piept un plic. Un plic mare, frumos.

— Petre mi-a zis că a deschis plicul şi a văzut că era o invitaţie: Vasiliu îşi mărita fata şi ne invita la nuntă. Dar nu aşa, ca la o nuntă oarecare. Petre trebuia să aibă grijă de casa tinerilor.

Laura vorbea, părea neobosită, vorbea numai ea de parcă eu nu existam sau existam doar s-o ascult. Nu aveau importanţă decât cuvintele ei. Şi ce i se întâmplase sau i se putea întâmpla lui Petre! Fusese un naiv, dacă îşi

închipuise că putea să-l pună la punct pe Vasiliu, trimiţându-i garnitura dorită dar şi factura. Asta a fost greşeala lui Petre: ceruse să se facă acte, când putea să treacă nenorocita aceea de garnitură la rebuturi. Avea zilnic atâtea, ce mai conta un rebut în plus?

— Când a văzut Vasiliu factura, a trimis o comisie de control. A fost descoperit stocul de rezervă. Poate ştiţi despre el. Tovarăşul Timaru ştia despre stoc. Da, ca să-l în sinceră şi nu pot să nu fiu, chiar tovarăşul Timaru i-a cerut lui Petre să-l facă.

Nu i-am spus Laurei că aveam cunoştinţă despre stocul de rezervă. Nici n-aş fi reuşit să-i spun. Nu m-ar fi auzit. Avea un debit verbal inepuizabil. Eu tăceam, o ascultam atent şi răbdător, presimţind că asediul ei verbal se apropia de sfârşit. Mai mult chiar, începeam să ghicesc, să-mi fie tot mai clară ţinta acestui asediu. Situaţia din combinat era foarte critică. Trebuia neapărat să-mi întrerup concediul, să alerg…

— Să-i fiţi lui Petre reazim şi ajutor, cum i-aţi mai fost de atâtea ori. Să găsiţi ceva care să-l scoată din încurcătură. În faţa unor acte care să justifice rostul celor trei mii de garnituri…

Aproape fără să ştiu, m-am ridicat din fotoliu, spunând:

— Aveţi dreptate. Trebuie găsită o soluţie care să ne pună la adăpost. O găsesc eu. Legile sunt maleabile sau rigide, după cum vrei să le interpretezi. O să caut un unghi de incidenţă cât mai larg, care să cuprindă şi situaţia stocului de rezervă. Nu vă mai faceţi nicio grijă. Plec chiar azi.

M-am uitat la ceas. Era aproape de prânz. Laura s-a ridicat satisfăcută, bucuroasă, mi-a întins mâna ei uscată, cu degete lungi, ciolănoase. În timp ce mă plecam să i-o sărut, spunea aproape repetând:

— Ştefania rămâne cu mine. Noi două ne simpatizăm. Şi ne înţelegem. Ne-am înţeles întotdeauna…

Am condus-o ceremonios până la uşă, unde o aştepta Andreea, apoi am urcat să iau din trusa de medicamente

feniramin sau tavegyl pentru Ştefania. Însă la plajă nu am mai coborât. Găsisem tubul cu tavegyl şi-n timp ce mă îndreptam spre uşa de la intrare, am auzit glasurile copiilor, apoi am văzut uşa deschizându-se. Georgia şi Dimitrie, încărcaţi de bagaje, au trecut pragul primii. Ştefania a apărut câteva clipe mai târziu, tristă, obosită.

— Ce-i cu voi? am întrebat. Vi s-a făcut foame aşa repede? Până la masă mai avem o jumătate de oră!

A răspuns Ştefania, c-un glas gros, aproape răguşit:

— N-am mai suportat soarele.

Totdeauna când o supăra ceva i se îngroşa glasul. Acum era supărată din cauza alergiei pe care o făcuse intrând în mare. A luat două pastile de tavegyl şi s-a întins obosită pe pat. La masă am coborât numai cu Georgia şi cu Dimitrie. Pentru Ştefania am adus friptura şi compotul sus, în apartament. Dar nici nu s-a atins de ele. Nu m-a întrebat nici de ce mă căutare Laura. Toată după-amiaza şi toată noaptea Ştefaniei i-.» fost rău. Medicamentele pe care le luase nu aveau aproape niciun efect. Pe la orele patru, înainte de a se arăta zorii, când febra şi mâncărimile se mai domoliseră, am hotărât cu un fel de satisfacţie şi bucurie să plecăm acasă. De fapt, satisfăcuţi şi bucuroşi erau numai copiii. Ştefania a încuviinţat doar cu tristeţe:

— Da, cred că în ce mă priveşte, e mai bine dacă plecăm.

Ajutat de Dimitrie şi de Georgia am făcut bagajele în grabă şi pe la nouă eram instalat la volanul maşinii. Drumul a fost plăcut, fără peripeţii. După-amiază, pe la ora trei, am oprit în faţa blocului, bucuroşi că am ajuns teferi, bucuroşi că eram iar acasă, că puteam deschide televizorul, că puteam bea o cafea sau asculta Bach.

Bucuroşi, bucuroşi de toate. Însă bucuria noastră nu era întreagă. O înjumătăţea şi ameninţa s-o alunge cu totul suferinţa Ştefaniei, alergia ei, care căpătase pe drum o formă rebelă, imprevizibilă, din pricina căreia aproape toată noaptea s-a plimbat agitată prin dormitor, cu un capod gros pe umeri. Eu picam de somn. Mă ajunsese oboseala drumului, şederea încordată la volan –

călătorisem şase ore – făcusem şi-un duş rece şi-abia îmi mai ţineam ochii deschişi. Cred că am şi aţipit de câteva ori fără să-mi dau seama, deşi aş fi vrut să rămân tot timpul treaz, să-i fiu de ajutor. Într-un târziu – nu m-am uitat la ceas, dar cred că era trecut de miezul nopţii – Ştefania s-a oprit din plimbarea aceea agitată şi, încercând să-şi stăpânească tremurul glasului, m-a rugat să-i dau termometrul şi o flanea mai groasă.

Am căutat termometrul, i l-am dat să-l ţină sub braţ şi m-am dus spre holul de la intrare, unde rămăsese, nedesfăcut, aproape tot calabalâcul cu care fuseserăm în vacanţă. Pe fundul unuia dintre geamantane am găsit o flanea, era cea mai groasă din câte avea Ştefania. Am luat-o şi m-am întors în dormitor. Am cerut termometrul, dar când l-am ridicat spre lumină, Ştefania a spus aproape furioasă:

— Lasă, nu te mai osteni degeaba. N-am temperatură. Şi-a îmbrăcat peste capod flaneaua groasă şi a început din nou să dea ocol dormitorului, cu ochii plecaţi şi buzele strânse. Eu am rămas pe marginea patului neştiind ce să mai spun. Apoi, fără să-mi dau seama ori fără să ştiu, m-am lăsat doborât de somn. Când m-am trezit, Ştefania dormea ghemuită într-un fotoliu. Avea o respiraţie uşoară de copil, nici nu se auzea. Întâi am crezut că nu doarme, că doar obosise ori că-şi întrerupsese pentru o clipă plimbarea aceea agitată. Am rămas câteva clipe cu auzul încordat şi m-am convins. Dormea. După atâtea ore de veghe, somnul părea o binecuvântare. M-am ridicat cu băgare de seamă şi, lăsând-o să doarmă, m-am dus la bucătărie. Mi-am făcut o cafea mare, fără zahăr, am băut-o şi înainte de şase, atent să nu fac zgomot, am ieşit pentru cumpărături strict necesare: lapte, pâine, carne, fructe. Când m-am întors, deşi am trecut spre bucătărie în vârful picioarelor, Ştefania s-a trezit. I-am auzit întâi paşii. S-a oprit în pragul bucătăriei tăcută, palidă, încercănată. Am spus vinovat:

— Te-am trezit. Te rog să mă ierţi.

A zâmbit sau a încercat să zâmbească:

— Nu-i nimic. Nu m-ai trezit.

Am întrebat-o cum se simte.

— Bine! a spus. Mai bine!

Dar se vedea, o spunea ca să nu-mi fac griji. Avea o voce joasă, şovăielnică, neliniştită. În timpul micului dejun a spus:

— Numai să nu am ceva grav. Marea face bine, dar face şi mult rău.

M-am ridicat de la masă şi, deşi era o oră destul de matinală, am făcut numărul de telefon al doctorului Petride. Bătrânul ne spusese că ori de câte ori avem nevoie de el să-l chemăm, să nu ne sfiim. Ieşise la pensie de mult, nu de vârstă, ci aşa „pentru că nu vreau să ocup locul unui tânăr”. Împlinise de curând şaptezeci de ani, dar îşi păstra intacte vivacitatea, tinereţea şi un filon inepuizabil de optimism. Nu mai mergea la circă – a fost toată viaţa medic de circumscripţie – dar nu a renunţat nici la pacienţii lui. Face zilnic şapte, opt şi uneori zece vizite. Fiindcă vechii pacienţi îi ignoră vârsta dar nu şi priceperea şi continuă să-l cheme la orice oră din zi sau din noapte, iar el nu refuză pe nimeni. Îşi îmbracă redingota liliachie – nu l-am văzut niciodată, iarnă sau vară, purtând altceva – îşi ia vechea lui servietă şi, după o jumătate de ceas, îţi bate la uşă. Pe cei care uită să-l cheme, îi sună sau îi caută el. În tinereţe, se spune, îşi făcea vizitele folosindu-se de o bicicletă. N-am prins epoca aceea. Şi nici nu i-am văzut bicicleta. Acum colindă întreg oraşul pe jos. E înalt, slab, dar drept şi cu o prestanţă, cu o undă de optimism, de încredere accentuate parcă de pălăria cu bor larg, de lavaliera albastră, dar mai ales de mustaţa groasă, albă ca zăpada. Nu ia nimănui un ban. Când Ştefania insistă totuşi, spunând: „Măcar pentru taxi, domnule doctor”, el întreabă mirat:

— Care taxi? M-ai văzut vreodată luând taxiul?

— Nu, dar aţi făcut atâta drum…

— Da?! Uită-te la ea! Păi, l-am făcut de plăcere! că dacă n-ar fi drumurile astea, aş mai fi tânăr?

Mi-a răspuns la telefon fiul său. Doctorul Petride era

plecat la un pacient. După o jumătate de ceas însă, ne-a sunat şi Ştefania i-a spus prin telefon ce-a păţit. Doctorul Petride a întrebat-o dacă are frisoane. Ştefania a spus că are şi doctorul a promis că trece într-o oră. Să stea liniştită, să nu-şi facă griji. Dacă n-a leşinat, înseamnă că nu-i nimic grav. Doctorului Petride îi place să glumească, să ironizeze, să tachineze. O anumită bonomie şi tonul vesel cu care îşi abordează bolnavii fac parte din tratament. Glumele lui şi chiar ironiile cele mai muşcătoare nu supără ci optimizează.

— Bine, vă aştept! a spus Ştefania încrezătoare şi brusc mai voioasă.

Pe la orele nouă sau chiar înainte de nouă, doctorul Petride şi-a lăsat geanta lui uriaşă pe masa din sufragerie şi i-a făcut semn Ştefaniei să treacă lângă fereastră. S-a uitat lung şi cu atenţie la băşicile care-i invadaseră braţele, spatele, picioarele şi a întrebat:

— Câte ore ai stat la plajă?

Ştefania a înălţat din umeri:

— Patru sau cinci.

Ca să-şi ascundă un zâmbet, doctorul Petride şi-a trecut palma peste mustaţa lui mare, albă, frumoasă şi a spus sentenţios:

— Puţin, foarte puţin. Trebuia să mai stai vreo cinci. Aşa n-ai făcut mare lucru. O insolaţie banală.

S-a întors spre mine şi a întrebat:

— Când conduci maşina, pe dumneaei unde o ţii? În faţă, lângă dumneata?

— Aţi ghicit.

— Nici nu era greu! a spus doctorul Petride, deschizându-şi servieta.

A căutat ceva, apoi a renunţat, întrebând:

— Aveţi puţin alcool prin casă?

I-am adus sticla cu spirt medicinal. Ştefania a scâncit ca un copil:

— N-o să mă usture?

— Asta ar trebui s-o ştii singură. Doar suntem colegi de breaslă.

După ce a folosit două tampoane mari de vată îmbibate cu spirt, s-a aşezat pe canapea, şi-a deschis iar servieta, a scos un carnet, a scris ceva, a semnat şi desprinzând foaia mi-a întins-o spunând cu aerul cel mai serios:

— Să cauţi la farmacie papaverină. La prânz să-i dai o pastilă, să-i faci şi-un ceai de tei şi timp de doi ani să n-o superi cu nimic.

Ştefania a bătut din palme bucuroasă:

— Ce bine!

— Nici mata nu trebuie să-l superi! a spus doctorul Petride apăsându-şi din nou mustaţa. N-ai voie să te enervezi şi nici să strigi.

Ştefania şi-a reprimat brusc exuberanţa, întrebând:

— N-am nimic grav, domnule doctor? Dimineaţă am visat că orbisem.

Doctorul Petride s-a întors spre mine:

— O auzi? Dumneaei n-are de lucru! Visează prostii. Te rog s-o închizi în casă şi să n-o laşi să iasă până când nu-i dispar gărgăunii.

La plecare, Ştefania a vrut să-i strecoare ceva bani în buzunar, însă doctorul Petride i-a pus pe masă:

— Acum de ce vrei să mă superi?

Ştefania a insistat să ia banii, dar el a întrebat-o cu tonul glumeţ, care nu-l părăsise o clipă:

— Fată hăi, vrei cumva să-ţi învineţesc o anumită parte? în servieta asta port mereu şi o curea.

Ştefania a ripostat aproape cu ciudă:

— Dar v-aţi sacrificat timpul pentru mine.

Doctorul a zâmbit:

— Mi-a făcut o mare, o sinceră plăcere să vă văd. 4 – Bine! a spus resemnată Ştefania, După ce mă pun pe picioare, vă invit într-o seară la noi, cu doamna.

— Aşa da, o să venim bucuroşi! a spus doctorul Petride şi a pornit-o pe scări, având redingota descheiată şi pălăria cu boruri largi în mână.

După plecarea doctorului Petride, s-a auzit sunetul telefonului. Ridicând receptorul, Ştefania mi-a făcut semn

să-i aduc aproape un scaun. O căuta doctoriţa Voicu, o prietenă care aflase că sosise şi voia să ştie cum era timpul pe litoral. Avea şi ea bilete şi…

Acesta era pretextul, pentru că, de fapt, doctoriţa Voicu avea nevoie de un catalizator, adică de cineva care să-i alunge neliniştea, îngrijorarea. Auzise că foarte curând aveau să se unească policlinicile din oraş şi era la pământ. Ştefania nu i-a înţeles din prima clipă îngrijorarea şi i-a spus:

— Au mai fost unite şi altă dată.

Doctoriţa Voicu nu a contrazis-o, da, au fost, însă atunci aveau o schemă mai largă. Acum, auzise că vor fi unite tocmai pentru restrângerea schemei şi reducerea personalului medical.

— Tu n-ai de ce să-ţi faci probleme! i-a spus Ştefania. Eşti un cadru medical foarte bun.

N-am reuşit să deduc ce a răspuns doctoriţa Voicu, auzeam doar cum Ştefania încerca să o încurajeze, să-i risipească îngrijorarea, cât de cât.

Au apărut copiii şi m-anii dus cu ei la bucătărie să le pregătesc micul dejun. Însă telefonul doctoriţei Voicu mă alertase, îmi amintise aproape cu brutalitate de vizita Laurei. Acum, după atâtea ore, asediul ei verbal, dar mai ales plecarea pripită a lui nea Ionete nu mi se mai păreau chiar fără niciun sens.

I-am amintit Georgiei obligaţiile pe care le avea – de a strânge şi spăla vasele – lui Dimitrie i-am lăsat reţeta de la doctorul Petride, bani să meargă la farmacie şi nerăbdător, trepidând ca o focomotivă sub presiune, m-am îndreptat spre camera mea de lucru, în care nu mai intrasem de-aproape trei săptămâni. O clipă am rămas în prag mirat şi derutat. Faimoasa mea cameră de lucru, teritoriul acela intim şi intangibil spre care năzuisem de atâtea ori în târziul după-amiezilor, ca spre un liman de linişte, era o biată chilie de 12 metri pătraţi, ocupată pe trei sferturi de bibliotecă şi birou> un birou masiv, pretenţios şi greoi în război continuu cu patul modest de lemn, cu cerga vărgată aruncată peste el sau cu tablourile

de pictori naivi atârnate peste tot. Mi-am luat servieta şi fără să mă mai uit dacă aveam tot ce-mi trebuie – ochelarii de „citit, în primul rând – am ieşit.

La combinat, nimic din fierberea pe care mi-o imaginasem în timp ce păşeam în stradă. Vreau să spun că nu se simţea nici agitaţia şi nici zarva pe care le pot isca o comisie de control de 20 de inşi. Dimpotrivă, la parter şi chiar la etajul aripii stângi din clădirea în care se lăfăia conducerea combinatului am simţit din prima clipă zelul de buni gospbdari al celor de la serviciul administrativ. Prin birouri se văruia, se raşcheta parchetul, se schimba său se recondiţiona mobilierul. Mirosul proaspăt de spirt, de vopsele, de var, de răşini şi lacuri înlocuia părea aerul. Am trecut repede spre aripa dreaptă, unde era cabinetul lui Boldun. Aici lucrările de renovare se isprăviseră. Totul mirosea a nou, a curat, a confort.

Gând m-a văzut în uşa secretariatului, Marta a întrebat aproape speriată:

— Gând aţi sosit?

Am spus surprins nu atât de întrebare, cât de ton:

— Aseară!

Dar imediat m-am corectat:

— Adică nu, ieri după-amiază. Dar ce s-a întâmplat?

Marta m-a privit câteva clipe cu ochii ei bulbucaţi

— Şeful! V-a aşteptat toată ziua. Mi-a cerut să vă caut prin telefon din zece în zece minute…

Am vrut să mă îndrept spre uşa capitonată a cabinetului, dar Marta m-a oprit cu glasul ei de claxon demodat:

— Acum e ocupat. Şi grăbit. La ora unsprezece trebuie să fie la consiliul orăşenesc, la o şedinţă.

În clipa aceea a apărut inginerul Diaconescu de la proiectare. Mi-a strâns mâna şi m-a întrebat:

— Aţi auzit? Or să fie mari reduceri de-schemă. 1

— Nu cred! am spus. Abia s-au făcut în urmă cu trei ani.

Diaconescu a râs:

— Nu-i de glumit. Vor să scape de noi. Sunt prea

mulţi funcţionari. O să fie o reducere de patruzeci la sută.

— Aproape jumătate?! am întrebat miraţ şi neîncrezător.

Nea Ionete, care intrase şi auzise ce spusese inginerul Diaconescu, zâmbea. Gând am rămas singuri şi L-am întrebat ce crede, a spus uşor încurcat:

— Părerile sunt împărţite. Unii spun că vor fi reduceri până la zece la sută, alţii până la douăzeci la sută, iar alţii cum aţi auzit. Tovul nostru a fost ieri la consiliul orăşenesc şi era optimist. Zicea că la noi n-o să fie nimic. O să fie sacrificat un post, cel mult două…

În timp ce vorbeam cu nea Ionete, a sunat Boldun, scurt, nervos. Marta a intrat la el, dar n-a stat mult. A ieşit cu nişte hârtii şi s-a aşezat la maşina de scrfs. Am întrebat-o:

— Ceva în legătură cu reducerile?

De obicei, Marta e foarte tăcută. Acum m-a privit lung, indecisă. A spus:

— Nu! Mi-a dictat ieri un cuvânt pentru şedinţa de la consiliul orăşenesc. Azi l-a schimbat şi trebuie să rebat totul…

— E singur? Pot să-l văd?

— E cu tovarăşul Hanciu. I-a pregătit un ceai. Dacă vreţi să intraţi…

N-am intrat. M-am întors în birou, crezând că Boldun o să trimită după mine sau o să mă cheme chiar el să-ţi ijut să-şi definitiveze cuvântul pentru şedinţa de la consiliul orăşenesc. Dar nu m-a chemat. Pentru prima dată în cei aproape cincisprezece ani, de când lucram împreună, nu mă chema. M-am învârtit mai mult de-o oră prin birou fără rost. Simţeam că lipseşte ceva, dar nu reuşeam să înţeleg ce anume. Am vrut să deschid geamul, dar paşii m-au dus nu spre geam, ci spre dulap. Rafturile dulapului erau, însă, goale. Farmacia, întreaga farmacie cu plante medicinale a lui Ilie Hanciu fusese mutată probabil în cabinetul lui Boldun. Zâmbind cu amărăciune, m-am gândit că Ilie Hanciu, insul acesta scund, fălcos, cu ochii albaştri ca cicoarea, cunoştea nu numai secretul sănătăţii, sau al

tinereţii, ci ştia, mai întâi de toate să facă minuni cu ceaiurile lui, să se aburce.

A sunat telefonul. Un sunet scurt, cu care eram obişnuit. L-am lăsat să mai sune o dată, de două ori, de trei. Simţeam cu o plăcere ciudată nu sunetul scurt cu care eram obişnuit, ci lama subţire a unui gater care mă despica în două. A patra oară nu l-am mai lăsat să sune. Am ridicat receptorul, fiind aproape sigur că la capătul firului era Marta sau chiar Boldun. Dar am recunoscut, nu decepţionat, ci un pic enervat, glasul îngroşat de tutun şi uşor astmatic al lui Cezar Mirean, directorul financiar al Combinatului. Mă întorsesem din concediu, el se pregătea să plece şi mă invita la o cafea. M-am uitat la ceas. lira aproape 11. Boldun plecase, probabil, cu nea Ionete, la Municipiu. Am spus scurt:

— Vin! În cinci minute sunt la tine!

Îl cunoşteam pe Mirean de mult, din prima mea studenţie, fiindcă înainte de a urma dreptul, dădusem examen de admitere la facultatea de construcţii. Nu aveam vreo înclinaţie aparte pentru matematică, nici pentru desenul tehnic. Numai întâmplarea făcuse să-mi îndrept paşii spre facultatea, de construcţii. După război, începând de pe la mijlocul lui ’45 şi până la sfârşitul lui ’47, au fost ani de secetă. Ai mei nu mai aveau nicio posibilitate să mă ţină la liceu. Cred că aş fi renunţat să-mi continui studiile, dacă nu l-aş fi întâlnit pe primul meu profesor de istorie, care ajunsese inspector şcolar, dar şi ceva mare pe la Apărarea patriotică. Auzind că vreau să mă întorc în sat, m-a luat de după umeri şi m-a împins într-un birt. A comandat o ciorbă” de burtă, un ciolan cu fasole albă şi mi-a făcut semn să mănânc. În timp ce eu înfulecam lacom, el a scris un bilet pe care trebuia să-l dau unei cucoane, o sturdzeancă bătrână şi mustăcioasă. Băbuţa, după ce a citit biletul, m-a trimis la epitropul principal al spitalului din oraş, cu alt bilet scris pe o hârtie galbenă şi parfumată care avea imprimată în ţesătura ei blaz Qnul sturdzenilor. N-aş fi ştiut nimic despre acel blazon, însă epitropul principal al spitalului după ce a citit scrisoarea, s-a întors

la fereastră şi a privit-o în lumina cam firavă a soarelui. Atunci am zărit coroana şi celelalte semne heraldice ale sturdzenilor. Convins probabil de autenticitatea scrisorii, mulţumit chiar, epitropul principal şi-a trecut plicul pe la nas, i-a aspirat parfumul şi strănutând ca un pisoi bătrân, m-a prins cu tandreţe de braţ, apoi lăsând uşa deschisă de la biroul lui, m-a târât prin tot soiul de culuare, urcând şi coborând scări, până când am ajuns într-un fel de pod sau de încăpere mansardată unde nu se afla decât un singur om. Un bătrânel cam ciudat, care, deşi era încă vară, purta pe cap o căciulă brumărie, veche şi roasă, în jurul gâtului un fular roşu, iar pe umeri un halat cărămiziu de spital. Stătea în faţa unei planşete de pe care nu şi-a desprins ochii decât după ce epitropul principal l-a bătut prietenos pe umăr, spunând:

— Dragă Unterberg, poţi să te bucuri şi dacă nu-ţi vine prea greu, să-mi mulţumeşti. De astăzi ai ce-ţi doreşti de atâta timp: un asistent.

Aşa am ajuns asistentul celui mai mare şi singurului inginer constructor din oraş, iar după trei ani, la îndemnul lui, am dat examen la facultatea de construcţii, pe care l-am luat destul de uşor. Pe Mirean îl cunoscusem în zilele premergătoare examenului, la un curs de pregătire. Eram vreo cincizeci de băieţi şi cam tot atâtea fete. Ba, dacă mă gândesc bine, fete erau mai multe. Traversam cu toţii o epocă de mari răsturnări, de avânt romantic, de mutaţii sociale şi psihice, şi fetele nu mai ţineau seama de voinţa sau de prejudecăţile părinţilor, se îndreptau bravând spre îndeletniciri accesibile altă dată doar băieţilor. Profesorul, care conducea cursul de pregătire, stătea în picioare în faţa unei table uriaşe, răsfoia un curs şapirografiat din care dicta fiecăruia dintre noi o problemă care trebuia rezolvată acolo, pe tablă. Când cel ieşit la tablă isprăvea, întreba întorcându-se spre băncile amfiteatrului:

— E bine?

Fetele şi băieţii răspundeau în cor:

— E foarte bine!

Mie „chiar în prima zi, mi-a căzut o problemă relativ

uşoară. Trebuia să aflu volumul de cărămidă necesară pentru construirea unui coş de fabrică. Cu datele pe care le aveam, am rezolvat problema în câteva minute. La sfârşit –, profesorul a privit lung rezultatul, s-a uitat peste paginile deschise ale cursului şapirografiat şi a întrebat nedecis:

— E bine?

Corul din bănci a făcut să răsune întregul amfiteatru

— E foarte bine!

În clipa de tăcere care a urmat, de undeva de sus, din ultimele rânduri de bănci s-a auzit un protest:

— Nu e bine!

Toate capetele s-au întors într-acolo. Un ins brunet, slab, cu pometii obrajilor proeminenţi, mongoloizi şi cu sprâncenele groase, aproape împreunate, stătea în picioare, cu mâna ridicată ca la şcoală. Profesorul i-a făcut semn să vină la tablă. Când s-a apropiat fără să-şi ridice ochii de pe paginile cursului, a întrebat:

— De ce crezi dumneata că nu e bine?

Insul cu sprâncenele groase s-a uitat spre mine în treacăt, apoi a spus cu un glas sigur, rece, tăios:

— Pentru că datele problemei sunt greşite. Şi colegul Strava n-a observat”.

Mi-a rostit numele fără să mă privească. În schimb eu îl priveam uluit. Nu mă gândeam la problemă sau la datele ei greşite, nici la situaţia penibilă în care mă aflam, ci la un amănunt aproape lipsit de importanţă. Insul avea părul negru, vâlvoi, dar în partea dreaptă de la frunte spre ceafă îţi atrăgea privirea ca un magnet o şuviţă albă de grosimea a două degete. Da, avea păr alb. Iar eu, în loc să verific dateleproblemei, încercam să ghicesc dacă albise ori era însemnat aşa din naştere. Profesorul i-a făcut semn să ia creta, spunând cu un zâmbet încurajator:

— Argumentează!

S-a supus, a luat creta, s-a uitat spre tablă şi a înălţat din umeri:

— N-am ce să argumentez. Pot doar să-i atrag atenţia colegului Strava că un coş de fabrică e un coş de fabrică,

nu un copac. Calculele pe care le-a făcut sunt pentru un trunchi de copac, pentru un platan să zicem sau un plop. Ca să fiu mai concret, coşul de fabrică e construit cu un scop precis: să ajute arderea şi eliminarea fumului. Or din problemă lipsesc datele legate tocmai de acest amănunt deloc neglijabil.

Profesorul a închis cursul şi a spus aproape şoptit:

— Observaţia dumitale este justă. Problema pe care v-am dat-o acum la încheiere nu are toate datele. E un test de verificare a puterii de observaţie şi de judecată, a lucidității fiecăruia şi chiar a vocaţiei.

Insul a îngăimat, înroşindu-se:

— Să ştiţi, eu n-am vrut să lezez pe nimeni.

Dar profesorul parcă nici nu l-a auzit. A spus cu acelaşi glas aproape şoptit:

— Înţeleg, înţeleg, nu-i cazul să te scuzi. De dumneata sunt sigur. O să ajungi un bun inginer constructor. Cum te numeşti?

Jenat şi nemulţumit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile, insul a răspuns tot în şoaptă:

— Cezar Mirean.

Deşi abia şoptit, numele fusese auzit, repetat, purtat de la o bancă la alta cu admiraţie. Profesorul a plecat, în urma lui am ieşit şi eu tăcut, neobservat, rănit. Două zile n-am mai fost la cursurile de pregătire. Am hoinărit mult, lingându-mi rana ca un lup singuratec, îndreptându-mă de o sută de ori spre decanat să-mi retrag actele pentru a mă înscrie la altă facultate. Nu le-am retras. Nu ştiu nici azi cui datorez acest lucru: sosirii neaşteptate a inginerului Unterberg, care mă şi vedea urmaşul lui într-ale ingineriei, Ionelei Cantili, o fată cu ochelari, slabă şi la prima vedere cam băieţoasă, dar devotată ca o soră, care ieşise imediat în urma mea şi mi se alăturase tăcută, sau lui Cezar Mirean, în speranţa unei revanşe? Poate fiecare şi-a avut partea lui în rămânerea mai departe la facultatea de construcţii. Inginerul Unterberg, prin grija ce-mi purta, aproape părintească, prin aerul optimist şi juvenil cu care alerga peste tot, interesându-se de fiecare examen, de ora

şi sala în care se va da; Ionela Cantili, prin prezenţa ei tonică şi luminoasă (întreaga fiinţă a Ionelei răspândea lumina pe care o simţi când priveşti nu buchet de liliac alb); Cezar Mirean, prin dorinţa pe care o nutream aproape cu fanatism de a-l înfrunta, de a-i arăta ce pot, de a-i simţilge de pe frunte coroana de lauri pe care mi-o furase într-o clipă de neatenţie. Însă această dorinţă nu mî s-a împlinit. La cursurile de pregătire nu s-a mai ivit nicio ocazie care să ne aducă din nou faţă în faţă. În timpul examenelor prietenii de ocazie l-au părăsit ori el s-a debarasat de ei retrăgându-se discret, pierzându-se într-un fel de anonimat care a făcut să-mi dispară dorinţa de a-l înfrunta, mai ales că pe lista admişilor eu eram al doilea, iar el abia al treizecilea-Lângă mine, ba chiar înaintea mea era slăbătura cu ochelari, Ionela Cantili, care, în ciuda mersului ei aproape băieţos – da, mersul o făcea să pară băieţoasă – ne-a întrecut pe toţi, relevând mintea cea mai lucidă şi mai frumos mobilată. Am început – cursurile şi pe Cezar Mirean, fiind repartizat în altă grupă, l-am uitat aproape cu totul. Ne-a adus din nou faţă în faţă procesul tăştilor, iscat din senin spre sfârşitul primului trimestru şi-n care eram inculpat. Aş zice chiar că de la mine a pornit totul, de la tâşca de student care nu se deosebea cu nimic de aceea pe care o purtasem, fiind şcolar, în copilărie, atât doar că era mai încăpătoare şi nu avea brezăturile aceleia. Era, de fapt, desaga cu care plecasem de acasă şi-n care mama, pe lângă cele câteva lenjuri curate, îmi pusese şi ceva de-ale gurii. Neavând bani să-mi cumpăr o servietă, am folosit desaga ţesută chiar de mama, din lină ţigaie, după ce mai întâi am transformat-o puţin, tăind-o într-o parte şi tivind-o, cealaltă parte rămânând să cadă ca un capac, pe care îl închideam cu un nasture confecţionat, cum m-am priceput, tot din lână. Vechea baieră a desagii a rămas intactă. Când ieşeam, mi-o treceam peste umărul drept. În două-trei săptămâni au mai apărut câteva tăşti asemănătoare, purtate nu de băieţi, ci de fete. Apoi moda s-a întins cu repeziciune în întreaga facultate, fapt care i-a pus pe gânduri pe cei din biroul U.T.M. şi într-o bună zi –

eram în apropierea vacanţei de iarnă – ne-am trezit convocaţi rând pe rândr la un fel de interogatoriu.

— Ce semnificaţie ascunsă aveau aceste tăşti? De ce unele erau atât de viu colorate? Şi de ce printre aceste culori se întâlneau atât de des roşul, galbenul şi albastrul? Nu cumva în ţesătura acestor tăşti, făcută cu abilitate, se ascundea altceva?

Rezultatul acelor interogatorii, discrete la prima vedere şi fără un scop precis – fetele ieşeau râzând, băieţii înălţând din umeri – a fost pe cât de neaşteptat, pe atât de uluitor. O şedinţă fulger, convocată în amfiteatrul cel mare al facultăţii avea să ne deschidă ochii, să ne facă să înţelegem că elemente, duşmănoase şi ostile poporului încercau ori chiar reuşiseră" să înjghebe o organizaţie cu caracter naţionalist, reacţionar şi subversiv. Dovezile concrete şi de netăgăduit erau şapte ori opt tăşti pe care secretarul U.T.M.-ului, oprindu-se din citirea referatului, le-a luatuna câte una şi, cu o dexteritate de iluzionist, le-a împăturit în aşa fel încât toate culorile au dispărut, rămânând la vedere numai roşul, galbenul şi albastrul. În sală s-a produs rumoare. Am auzit şoapte de uimire:

— Tricolorul!

Îmi lipisem obrazul de pupitru cu un sentiment acut de jenă. Nu-mi era clar ce se întâmplă. Încă nu ghicisem scopul adevărat şi grav spre care era dirijată acea şedinţă. Ionela, cu o intuiţie care mie îmi lipsea, văzuse totul, ştia ce avea să se întâmple. Întinzându-se spre urechea mea dreaptă – totdeauna la cursuri se aşeza lângă mine, în dreapta, nu mai sunt sigur, dar cred că şi la acea şedinţă de pomină îşi păstrase locul – mi-a suflat cu indignare:

— Ce vor ăştia să facă e ridicol şi absurd!

— Dar ce vor să facă? am vrut s-o întreb. Însă n-am avut timp din cauza felului meu greoi de a mă exprima. Totdeauna când formulez o întrebare sau când am de spus ceva, întâi formulez întrebarea sau spun ce am de spus în gând şi-abia după aceea rostesc şi cuvintele. Mă întorsesem spre Ionela s-o întreb ce vor, dar ea se ridicase şi pornise spre masa la care stătea prezidiul acelei

adunări. Am auzit alte două nume cunoscute – erau numele a doua colege de grupă şi-apoi uimit am auzit chiar numele meu. M-am ridicat, dar nu ştiam ce să fac: să cobor şi eu treptele amfiteatrului, să rămân în bancă? Glasul cam iritat al celui ce conducea şedinţa şi-mi strigase numele, m-a făcut să tresar şi să încerc să mă limpezesc, să fiu mai atent:

— Vino aici, domnule Strava.

În timp ce coboram, au mai fost strigate şi alte nume. Şi toţi cei strigaţi se ridicau şi porneau spre podiumul de lângă masa prezidiului ca spre un eşafod. Deşi fusesem strigat printre primii, am ajuns ultimul. Secretarul U.T.M.-ului, un ins din anul doi, scund şi cu umerii de halterofil – căruia toţi îi spuneau colegul Adăscăliţei – a trecut prin faţa noastră, ne-a privit pe fiecare în parte, a vrut s-o întrebe ceva pe Ionela, dar a renunţat. Şi-a plecat ochii repede pe foaia din mână şi a mai strigat opt nume. Din băncile amfiteatrului nu s-a ridicat şi nu a răspuns nimeni. Tristeţea şi grotescul situaţiei s-au amplificat, însă, în momentul când cei opt – trei băieţi şi cinci fete – au apărut totuşi. Colegul Adăscăliţei s-a repezit, a luat tăştile de pe masă, le-a atârnat fiecăruia de gât, apoi retrăgându-se câţiva paşi şi împungând aerul cu arătătorul, a strigat cu un glas piţigăiat, isteric: „Priviţi, tovarăşi! Acesta este chipul hâd al reacţiunii!

Peste băncile amfiteatrului se lăsase o tăcere grea, ca lespedea unui mormânt. Însă insul scund, cu umeri de halterofil, nu suporta tăcerea. A întrebat:

— Cine se înscrie la cuvânt?

Şi cum tăcerea se prelungea, s-a ridicat de la locul lui şi, privind spre băncile pline ale amfiteatrului, a întrebat furios, ameninţător:

— Cum, tovarăşi, nu se înscrie nimeni? Avem datoria să izolăm huliganismul, să-l condamnăm, să-l punem la stâlpul infamiei!

Cred că situaţia precară care se crease îmi dădea satisfacţie şi lucrul atesta se vedea pe chipul meu, fiindcă am auzit-o pe Ionela şoptind:

— Nu te bucura. E prea devreme şi e abia începutul. Or să se găsească destui care să dea în noi cu pietre. Cei puşi s-o facă, în primul rând. Şi să nu te mire, poate chiar prietenii.

Cunoşteam parametrii de gândire ai Ionelei, ironia ei subtilă, modul sentenţios şi aforistic de a privi totul, poate la prima vedere un pic teribilist, în l calitte totdeauna profund şi exact. Aş fi vrut să nu aibă dreptate. Am sperat chiar că măcar de data aceasta se înşela şi cred că i-am şi răspuns în gând: „N-ai dreptate, Ionela! Nu vezi că e o înscenare naivă, fără sens? Cine poate să-i dea crezare?” Însă am sperat degeaba. Fiindcă s-au ridicat mulţi să condamne, să-şi dovedească ataşamentul faţă de clasa muncitoare, de ţelurile ei scumpe. Undeva sus, în ultima bancă l-am zărit pe Cezar Mirean. Ţinea mâna ridicată şcolăreşte, însă nimeni nu-l vedea să-i dea cuvântul. Şi minţile se înfierbântau. Se aruncau asupra noastră nu numai pietre, ci şi bolovani. Şi copaci smulşi cu furie din rădăcină. În clipele cele mai confuze şi poate mai grele, Mirean s-a ridicat de pe locul lui din ultima bancă şi a strigat – aproape ca la prima noastră oră de pregătire – cu glasul sigur, rece, tăios:

— Protestez! în numele adevărului, protestez!

Şi sărind peste treptele care coborau spre masa prezidiului, s-a apropiat de cei opt care stăteau cu tăştile atârnate de gât, le-a luat pe rând de la fiecare şi calm, demonstrativ, aproape imitând gesturile colegului Adăscăliţei, din fiecare taşcă a făcut să apară nu tricolorul, ci steagul roşu. S-a întors apoi jumătate spre masa prezidiului, jumătate spre băncile amfiteatrului, spunând rar, apăsat:

— Eu nu cred că vreunul dintre colegii noştri pot fi învinuiţi de acte huliganice, duşmănoase. Colegul Adăscăliţei le-a văzut acolo unde ele nu există. Pentru că dacă tăştile acestea pot fi capete de acuzare, vă întreb: de ce nu a văzut, nu a fost în stare să-şi închipuie că ele pot simboliza steagul roşu de luptă al clasei noastre muncitoare? Oare nu crede suficient în el? Vedeţi? E

simplu şi uşor să acuzi! a mai spus Mirean şi s-a întors la locul lui.

— Diversiune, tovarăşi! a strigat cu ochii holbaţi de furie colegul Adăscăliţei. Nu vă lăsaţi înşelaţi! Acum când lupta de clasă se ascute zi de zi…

Nu mai ţin minte diatriba cu care s-a aruncat colegul Adăscăliţei asupra lui Cezar Mirean. Nu mai ţin minte nici câţi au vorbit după el şi ce au vorbit. Şedinţa a durat până în zori şi rezultatul a fost acela intuit de Ionela. Pe mine, pe Ionela şi pe alţi nouă – băieţi şi fete, printre care şi Cezar Mirean – ne-a convocat decanul a două sau a treia zi. Nu stătea la biroul lui, ci lângă una din ferestre. Privea afară. Şi când am intrat, nu s-a întors. A vorbit stând cu spatele spre noi, jenat şi confuz. Că el n-ar fi vrut să se ajungă la o soluţie atât de categorică şi dură, că a fost silit de împrejurări să aprobe exmatricularea noastră din facultate, că pentru contestaţii ne putem adresa ministerului, dar nu în grup, ci fiecare, separat. Acesta „era un sfat pe care ni-l dădea nu în mod oficia], ci aşa, din condescendenţă pentru noi şi pentru vârsta noastră…

Erau ani mulţi de-atunci, peste douăzeci. Şi unora dintre cei care au aruncat cu pietre nu le mai ţineam minte nici numele, nici chipurile. Se şterseseră toate, se aglutinaseră, se acoperiseră de praf şi uitare. Rămăsese vie ca o luminiţă aprinsă în pomul de iarnă – o singură luminiţă – numai atitudinea lui Cezar Mirean.

Masiv, greoi, cărunt – şuviţa albă îi dispăruse – Cezar Mirean nu mai păstra din tânărul de altă dată decât obrazul cu pomeţi de mongoloid şi ochii. Ochii îi rămăseseră vii, inteligenţi, sinceri. Sprâncenele, altă dată negre şi groase, îi albiseră şi ele. L-am întrebat dacă zvonurile despre reducerile de personal erau adevărate. Pentru prima dată, mi s-a părut reţinut, prudent. Întâi a spus:

— Ei, cum poţi să crezi aşa ceva? N-ai stat de vorbă cu Boldun?

— Nu!

Mi-a făcut semn să iau cafeaua. Venise cu tava o

tinăfă blondă, foarte drăguţă, cu ochelari mari, uşor jenată, intimidată chiar. Se vedea clar că nu-i plăcea rolul cu care o onorase Cezar Mirean. După ce a plecat, am întrebat:

— E secretara?

Mirean a râs:

— Cine mai are azi secretară? E o funcţionară.

— Şi ştie! Se pricepe la cafele?

Cezar Mirean, sesizând ironia, a spus:

— Ştie multe. În primul rând, e doctor în ştiinţe economice. Are şi o fetiţă de cinci ani. Dar tu ai avut vreodată ceva cu Timaru?

Întrebarea m-a găsit descoperit, aşa cum sunt găsiţi uneori boxerii care uită sau nu ştiu să se apere. Am spus uşor derutat:

— Nu. Nu cred. L-am văzut o singură dată în cabinetul lui Boldun. Era supărat că deschisesem prea multe acţiuni judiciare. De ce? Are vreo legătură supărarea lui Timaru cu zvonurile despre reducerea personalului?

După ce şi-a sorbit cu încântare prima înghiţitură de cafea, Cezar Mirean s-a lăsat mulţumit în fotoliu:

— Ei, zvonurile sunt totdeauna parşive! Fac mult rău!

— Şi totuşi fele circulă. De ce? Cine are interes?

Mirean a avut iar o uşoară reţinere:

— Poate chiar Boldun! Da, da! Ţi-a spus că postul de director-adjunct a fost desfiinţat? Şi nu de azi”, de ieri, încă din august…

Am pus ceaşca pe măsuţa dintre fotolii, să nu se observe că-mi tremură mâna, întrebând:

— Şi eu sunt pe liber?

— Nu! Ai fost numit şeful secţiei de documentare. Boldun zicea că o să ai acolo la dispoziţie biblioteca şi timp suficient să scrii şi romane, nu numai eseuri…

— Nu mi-a spus nimic! Şi nu înţeleg de ce toată tevatura asta? Întâi comisia de control de la judeţ. Acum, reducerile de personal…

Deşi astmatic şi îngroşat de tutun, glasul lui Cezar Mirean s-a limpezit brusc, amintindu-mi siguranţa şi

duritatea cu care vorbea altă dată.

— Aşa! Ca să se creeze confuzie. Şi să nu ai senzaţia că eşti nedreptăţit.

Când m-am întors, Marta s-a holbat la mine ca la un extraterestru:

— Unde aţi fost? V-am căutat peste tot. S-a întors, şeful şi a convocat şedinţa conducerii operative.

S-a uitat spre uşa capitonată de la cabinetul lui Boldun cu grijă parcă. M-am uitat şi eu. Ştiam, îmi era teribil de uşor să-mi închipui ce se întâmpla dincolo de ea. Toţi cei din conducerea operativă îşi ţineau capetele plecate. Nimeni nu sufla un cuvânt. Singurul care vorbea o oră, două, trei era Boldun. El avea întotdeauna şi primul şi ultimul cuvânt. De fapt, vorbea numai el. Şi-n tot ce spunea, avea dreptate. Mai mult, tot ce spunea el era literă de lege. De obicei, calul de bătaie era iniţiativa personală, susţinută pe de o parte de spiritul de disciplină iar pe de altă parte de spiritul de etică şi echitate. Iniţiativă! Cât mai multă iniţiativă, un câmp cât mai larg. Asia însă numai aşa, în principiu: …

Uşa de la cabinetul lui Boldun, capitonată în piele de culoarea vişinei putrede, nu mai păstra nimic din aerul somptuos şi oficial pe care-l simţeam ori de câte ori îi treceam pragul. O priveam, însă, şi lucru ciudat, aveam acut senzaţia că o descopeream sau o vedeam acum prima dată. Era o uşă obişnuită, dar tăcută, rece, îngheţată. O îngheţase, mai mult, o acoperise cu un strat gros de promoroacă frigul pe care-l răspândea în jur Boldun. Dincolo nu se auzea nicio mişcare.

— Nu intraţi? a întrebat în şoaptă Marta.

Nu mai ştiu ce i-am răspuns. M-am îAtors şi am plecat cu paşi mari, alungat sau împins de la spate nu de frigul lui Boldun, ci, paradoxal, de frigul din mine.

5

V enise august cu nopţile lui diafane. Prin fereastra deschisă vedeam cerul înstelat, umbra Ucăi lungindu-se peste grădină, vedeam în lumina lunii plopii ’nalţi şi mohorâţi ca nişte călugări. Era încă vară. Şi /. ¡lele aveau,

toate, ceva de sărbătoare. Păstrez în mine aproape nealterat acest sentiment, deşi nici azi după atâta timp nu-i pot găsi o explicaţie clară. La noi acasă sărbătorile erau marcate de permanenţa unor obiceiuri. În zilele de sărbătoare mama se deştepta cu un ceas mai devreme, aprindea cuptorul şi, când mă trezeam eu, simţeam mirosul plăcintelor cu mere, al baclavalelor, al cataifurilor, un miros dulce, cald, care pătrundea pe sub toate uşile. La baie era tăcere, nu se auzea ţiuitul robinetelor şi nici tuşea lui Octav. Pentru că în zilele – de sărbătoare Octav nu se rădea acasă. În zilele de sărbătoare avea alte tabieturi şi rar se întâmpla să renunţe la ele. Când ieşeam din camera mea, îl zăream aproape de fiecare dată. În holişorul de „la intrare. Îşi peria meticulos pălăria de fetru, o pălărie neagră cu boruri înguste şi tari. Nu mă uitam în direcţia pendulului, dar puteam să spun cât era ceasul fără să greşesc, pentru că Octav nu pleca niciodată înainte de nouă. Din trei paşi eram lângă cutia neagră a viorii, o deschideam, ciupeam uşor strunele, apoi treceam în faţa pupitrului şi-mi potriveam caietele de studiu. Vioara era ca un scut. Un scut care mă apăra de sfaturile sau de reproşurile lui Octav. Dacă n-aveam timp să iau vioara ori să ajung lângă pupitru, Octav întorcea capul, dar trecea cu privirea peste mine. Îşi punea pălăria, mănuşile – la pălăria neagră de fetru purta totdeauna mănuşi – şi-abia după aceea, căutându-mă în oglindă, întreba:

— Ce faci, domnule? Te-ai trezit? Ştii cât e ora?

Îşi scotea ceasul de buzunar, mi-l întindea să-l privesc şi silabisea nemulţumit:

— E nouă, domnule! La vârsta dumitale…

Ştiam ce făcuse Octav la vârsta mea, mi-o spusese de atâtea ori. Mi-o spunea şi acum aproape cu aceleaşi cuvinte şi aceeaşi răceală în glas, iar eu n-aveam încotro, trebuia să-l ascult cu ochii plecaţi, cu braţele atârnând pe lângă trup, vinovat şi supus. Ca să evit asemenea scene, cum simţeam în nări mirosul cald de plăcintă, săream din pat, dădeam cu puţină apă rece pe ochi, mă îmbrăcam în cea mai mare grabă, îmi luam notele, vioara şi începeam să

exersez. Alegeam bucăţile cele mai dificile, nu pentru că aş fi avut mare chef să exersez, ci pentru că asta îi făcea plăcere lui Octav.

— Arta e muncă şi transpiraţie! spunea el uneori. Munceşte, dacă vrei să ajungi un mare artist!

Ca să fiu sincer, n-aveam niciun chef să ajung artist, nici mic, nici mare. La ora aceea – eram abia printr-a treia sau a patra – nu aveam aspiraţii atât de înalte. Singurul meu gând era să-l văd pe Octav ieşind mai repede pe uşă ca s-o pot zbughi afară, la joacă. Daniel şi ceilalţi băieţi erau de mult în stradă. Îi auzeam strigând, alergând, erau obosiţi de-atâta joacă în timp ce eu mă chinuiam să execut cât mai corect exerciţiile pe care mi le dăduse domnişoara Zâne. Dar osânda nu ţinea mult, pentru că la nouă punct, după ce-mi arunca o privire încurajatoare, Octav pleca, iar eu lăsam totul baltă şi alergam în stradă. Băieţii mă înconjurau veseli şi gălăgioşi, dar răi şi cruzi. Nu-mi iertau întârzierea. Mă întrebau în derâdere:

— Ce faci, Tin, iar ai tras pisica de coadă? De ce nu ne-ai adus-o şi nouă?

Pisica era vioara. Pentru ei, exerciţiile nu însemnau mare lucru, cel mult nişte miorlăituri de pisică. Singurul care mă înţelegea, adică nici nu ştiu dacă asta era înţelegere, dar care îmi lua apărarea, era Daniel. El intervenea totdeauna repede şi autoritar:

— Lăsaţi-l în pace!

Când era Daniel în stradă, nu-mi mai păsa de nimic. Lângă el uitam cu totul de caietele de studiu, de vioară, alergam, strigam, deveneam bătăios, uitam până şi de mine. Dacă m-ar fi văzut Octav, nu m-ar fi recunoscut. Dar Octav n-avea cum să mă vadă, pentru că Daniel nu – uita niciodată că trebuie să se întoarcă. Nu uita asta nici dacă am fi fost prinşi de cel mai captivant joc. Cum îl zărea în capătul străzii, se oprea, mă căuta cu privirea şi începea să cânte:

A venit un cocostrâc sprijinindu-se-n baston, Avea ochelari de aur, Frac albastru şi melon…

Dacă vedea că nu mă opresc din joc, s „repezea, mă

prindea de braţ şi îmi şoptea:

— Tin, se întoarce domnul profesor.

Mă opream şi priveam năuc spre capătul străzii, deşi ştiam că n-avea niciun rost. Ca să nu prindă de veste şi ceilalţi băieţi, trebuia să mă furişez mai spre margine, apoi să alerg în casă. De multe ori, adică de cele mai multe ori, nici nu mai aveam timp să mă spăl pe mâini sau să dau cu puţină apă rece pe faţă. Mă repezeam direct la vioară, mi-o potriveam sub bărbie şi începeam să exersez cu caietul închis. Lăsam caietul aşa înadins, ca să fac impresie. Dacă nu-mi aminteam notele, improvizam ceva. Îmi era chiar mult mai uşor să improvizez. Octav intra în holişor, asculta atent sau se apropia pe vârfuri să nu mă întrerupă, dar, când îmi vedea obrajii roşii şi părul umed de transpiraţie, se îndrepta alarmat spre bucătărie:

— Elena! Unde eşti, dragă? Tu nu vezi ce se întâmplă în casa asta? Te-am rugat de atâtea ori să fii mai atentă, să nu-l laşi să se extenueze!

Mama apărea şi mă privea supărată:

— Tin, de ce-mi faci necazuri? Ţi-am spus să nu exagerezi.

Îmi lua vioara din mână şi spunea aproape rugătoare:

— Gata, pentru azi ajunge. Mai ieşi şi tu afară, la joacă.

Îmi străjigeam caietele de studiu dar nu mă grăbeam, afişam un zâmbet de om silit să facă ceva ce nu-i convine sau încercam să obţin, aşa doar de formă, o păsuire:

— Mai am numai două fraze, în cinci minute le isprăvesc.

Octav întreba iritat:

— Tu nu ai auzit ce a spus mama?

Închideam vioara în sicriul ei negru, fără prea mare bucurie. Nu mă bucuram pentru că eram obosit de alergătură, şi-ncepea să-mi fie foame, şi-n stradă urma să înfrunt din nou ironiile sau vorbele grosolane ale băieţilor. Dar n-aveam ce face, trebuia să ies la joacă, să urmez sfatul mamei, întărit şi de întrebarea lui Octav, grea ca o parafă voievodală. Uneori, Octav îşi amintea că mi-a adus

ceva şi mă striga înapoi:

— Caută în buzunarul drept de la haină, e ceva bun pentru tine.

Găseam o pungă cu bomboane. O pungă dintr-o hârtie subţire, lucioasă şi transparentă care mă ameţea cu parfumul ei. Bomboanele aveau un parfum care trecea prin hârtia aceea subţire. Dar nu numai parfumul trecea. Tot prin hârtia subţire vedeam şi culoarea bomboanelor. Octav îmi aducea nişte bomboane colorate într-o mie de feluri – nici nu ştiu unde se puteau găsi. atâtea culori şi erau dulci şi moi şi plăcute la gust. Ieşeam în stradă cu senzaţia că port în buzunar o comoară, peste care puneam batista, o cutie cu nasturi, briceagul şi tot ce mai aveam, o ascundeam cât mai bine de teama băieţilor. Era ora prânzului şi rând pe rând aproape toţi părăseau joaca. De multe ori plecau chiar şi mai înainte de a mă întoarce. Găseam locul de joacă liber. Numai Daniel îmi rămânea credincios. El nu pleca niciodată. Mă aştepta la umbra unui gard şi când apăream, întreba vesei:

— Ei, cum a fost? Te-ai descurcat bine?

— M-am descurcat!

Îmi făcea semn să mă aşez lângă el. Mă aşezam, dar nu uitam să scot punga cu bomboane, pe care Daniel se prefăcea întâi că nu o vede. Când i-o băgăm totuşi sub nas, spunea mirat dar şi cu dispreţ:

— A! Ţi-a adus bomboane. Ce naiba? Văd că te tratează ca pe-un copil.

Când uitam să scot punga cu bomboane – şi uneori înadins uitam – Daniel se ridica, privea printre gene la soare şi spunea:

— Am plecat. Ai mei nu prea obişnuiesc să mă aştepte cu masa. Dacă nu sunt acasă la timp, rămân flămând toată ziua.

— Mai stai. Uite ce-am adus!

Daniel îmi înhăţa punga cu bomboane, dar rămânea în picioare. Întreba:

— Le împărţim?

— Cum vrei tu.

— Pe din două?
— Pe din două.
— Dă-mi batista.

Aşternea batista jos, pe pământul bătătorit, răsturna toate bomboanele şi cu iuţeală de prestidigitator le număra – una lui, una mie – îşi oprea punga, se mai uita o dată la soare şi-mi făcea un semn vag cu mâna:

— Dacă pot, mă întorc repede.

Rămâneam singur în soarele dogoritor al amiezii. Umbra gardului se micşora ori dispărea cu totul. Nici eu nu mai aveam umbră. Bomboanele din batistă începeau' să se topească. Trebuia să le mănânc repede sau să le arunc. Dar chiar şi după ce le aruncam, făceam asta când nu mai aveam în palme decât un cocoloş colorat şi lipicios ca de plastilină, parfumul lor rămânea stăruitor. De aceea poate, toate sărbătorile din copilărie, duminicile mai ales, trăiesc în mine prin parfumul atât de deosebit al bomboanelor pe care mi le aducea Octav, prin mirosul plăcintelor cu mere, al baclavalelor sau cataifurilor, prin tăcerea din casă, lungă, nesfârşit de lungă, care se lăsa imediat după prânz, când Octav se retrăgea în biroul lui să lucreze. Eu trebuia să dorm, dar nu reuşeam să aţipesc decât cel mult o jumătate de oră, după care rămâneam cu ochii în tavan aşteptând un semn cât de mic să pot evada. Însă acest semn, de obicei scârţâitul uşii de la bucătărie sau huruitul rişniţei de cafea, venea greu. Duminicile erau zilele cele mai lungi. O duminică mi se părea de trei ori mai lungă, de patru ori, de zece ori, decât oricare altă zi din săptămână. În cameră la mine nu aveam ceas, trebuia să ascult bătăile îndepărtate ale pendulului din salon. Mă obişnuisem atât de mult cu ele, încât ştiam şi cu ochii închişi să spun când o să bată pentru ora trei pentru ora patru sau cinci. Câteodată, tăcerea din casă era atât de mare, că auzeam nu numai bătăile pendulului, îi auzeam şi tic-tacul. Un tic-tac rar, egal, obositor: ca să nu-l mai ascult îmi puneam perna pe cap şi-atunci urmăream trecerea timpului după alte semne. După umbra de pe tavan, de pildă. Când începea să se întunece tavanul, ştiam că e trecut de trei.

Mă ridicam încet şi treceam la fereastră. Curtea şi straturile cu flori ale lui Octav erau inundate de o lumină orbitoare, care scădea numai dacă voiam eu, adică dacă lăsam umbra de pe tavan să iasă afară. Atunci straturile de flori, vişinii, masa şi cele două bănci de sub vişini, toată curtea până la gardul vecinilor, se acoperea de umbră. Rămâneau în lumină numai vârfurile vişinilor. Dar odată cu umbra care acoperea curtea, începeau să se audă şi zgomotele străzii. Apăreau băieţii cu mingea, cu bicicletele, cu ţipetele şi strigătele lor. Trecea maşina vânzătorului de la magazinul de încălţăminte care îşi ducea familia la plimbare, se întorcea beat profesorul de greacă şi latină, care acum preda botar\ca şi care aproape de fiecare dată se oprea să le ţină băieţilor un discurs despre Socrate.

— Ştiţi voi cine a fost Socrate?

— Ştim, domnule profesor! spuneau ei în cor.

— Nu ştiţi, viţeilor, pentru că dacă aţi şti, v-aţi da la o parte când trec eu. Socrate a fost… Nu, nu vă spun cine a fost Socrate. Să veniţi la orele mele de greacă şi latină, şi o să vă spun.

Careva se fonf ăi a cu obrăznicie:

— Dumneavoastră predaţi botanica, domnule profesor. Nu cumva Socrate e o floare?

— Eu predau botanica?! Da, predau într-adevăr botanica. Ai dreptate, păcătosule! Totuşi, să ştiţi de la mine, Socrate a fost…

— O floare rară! strigau băieţii în cor şi se îndepărtau râzând.

— Sunteţi nişte viţei cu care nu se poate sta de vorbă. Să veniţi la orele mele de greacă şi latină.

Stăteam la fereastră prins de o tristeţe nelămurită, o tristeţe difuză care se ridica de undeva din adâncul fiinţei mele, din lucrurile care mă înconjurau, din cutia neagră a viorii, din biblioteca pe care o aveam în cameră, din tăcerea din casă, din sunetele îndepărtate şi sonore ale pendulului, din fotografiile de familie puse în câteva rame, din toată acea după-amiază lungă pe care nu puteam s-o

scurtez nici s-o întrerup. Octav ieşea, din biroul lui târziu, după cinci şi uneori chiar după şase, răstimp în care nu puteam să fac nici cea mai mică mişcare. Chiar în cameră la mine trebuia să umblu în vârful picioarelor, să fiu atent să nu lovesc sau să dărâm ceva, pentru că mi-aş fi atras imediat mânia lui Octav, întâi venea mama care păşea încet, deschidea uşa cu precauţie şi mă privea lung sau mă întreba în şoaptă:

— Ce faci, Tin? Nu ştii că Octav lucrează?

Eu îi auzeam paşii şi mă prefăceam că rlorm, iar dacă eram la masă, unde îmi pregăteam lecţiile, sau lângă fereastră, întrebam mirat:

— Dar ce-am făcut?

Mama închidea uşa încet fără să-mi precizeze ce am făcut. Octav îşi exprima nemulţumirea de a fi fost deranjat în felul lui. Dacă vina era „intolerabilă” – acasă nu rostea niciodată cuvântul acesta, ci numai la şcoală şi-l ştiam de la colegi – nu ieşea din biroul lui decât seara, târziu, după ce se aprindeau luminile, în plus îi cerea rhamei cafeaua acolo în birou, unde o bea singur. În astfel de situaţii, cea care îmi transmitea direct nemulţumirea era mama, care după ce îi ducea cafeaua, mă întreba:

— Ai văzut ce ai făcut? L-ai supărat pe Octav.

Când deranjul nu fusese prea mare, supărarea lui

Octav mă aviza numai pe mine. Ieşea din birou, îşi bea cafeaua în salon cu mama, dar păstra o răceală, o distanţă, o lipsă totală de atenţie pentru persoana mea. Mai exact această nemulţumire era exprimată printr-o tăcere ostentativă care mă privea numai şi numai pe mine. Nu mă întreba dacă am dormit bine, dacă mi-am făcut lecţiile, nu-mi acorda favoarea cea mai mare care putea să mi se acorde, ăceea de a fi lăsat să ies în stradă la joacă. Tăcerea aceasta a lui Octav mă durea, dar făcea să-mi dispară tristeţea. Erau zile cu soare, ca să le spun aşa, când reuşeam să mă stăpânesc, să nu fac niciun zgomot, să stau nemişcat în pat în faţa ferestrei sau să-mi strecor prin contrabandă o carte de aventuri. Dacă reuşeam să-mi aduc în cameră o carte de aventuri, atunci totul ieşea bine.

Octav apărea bine dispus, iar semnul cel mai elocvent al acestei „bune dispoziţii se vedea în felul cum îşi ţinea ochelarii, nu pe nas ci pe frunte şi mai ales în gestul, mai mult decât generos, de-a veni să-mi bată în uşă şi să mă întrebe:

— Ce faci, domnule? Când ai de gând să ieşi din cochilie? Te-ai închis în ea ca un melc.

Era supremul omagiu adus de Octav cuminţeniei mele. Lăsa uşa deschisă şi se întorcea spre mama:

— Elena, ce ar fi dacă am lua cafeaua în curte sub „vişini? Lui Tin să-i aduci o dulceaţă.

Era spre seară, razele asfinţitului se strecurau pieziş prin frunzişul vişinilor, iar eu cu o farfurie de dulceaţă dinainte stăteam între Octav şi mama, care îşi sorbeau cafelele, pândit cu invidie printre ostreţele gardului de Daniel şi de ceilalţi băieţi. Şi numai faptul că îl ştiam pe Daniel acolo printre băieţi, mă făcea să uit cât de lungă, cât de obositoare şi mai ales cât de tristă fusese acea după-amiază.

În casa unchiului Alexandru nu existau obiceiuri, nu exista o împărţire riguroasă a timpului cu ore de somn, ore de masă, ore de studiu, de plimbare sau de joacă. Puteam să mă scol oricât de târziu, să rămân în cameră sau să cobor, să plec în oraş fără s-o anunţ pe Mare, să hoinăresc până la prânz sau până seara şi nimeni să nu mă întrebe unde am fost sau de ce nu am venit la timp acasă. Ioniţă era un aiurit, nu ştia niciodată cât e ceasul. Pentru el timpul era un fel de tobogan pe care îi plăcea să lunece mereu, fără oprire. Mă trezea la cele mai neaşteptate ore, chiar şi la miezul nopţii:

— Tin, îmbracă-te şi vino repede jos.

Mă uitam la ceas şi îngânam nemulţumit:

— Bine, dar e abia ora unu!

Ioniţă zâmbea, nu cu zâmbetul meu, ci cu un altul, care-i strâmba gura, rece distant, dispreţuitor:

— Ce importanţă are cât e ora?

Îmi lăsa lumina aprinsă, şi ieşea. îi auzeam paşii pe scara de stejar. Sărea câte două-trei trepte. Scara era

acoperită cu o mochetă de culoarea caiselor coapte „însă toniţă nu călca îiciodată pe ea şi paşii i se auzeau cu scou prelungit în toată casa. Eu mă smulgeam greu din primul somn, era cel mai dulce şi mai plăcut, mult mai dulce şi mai plăcut decât somnul din zori. De aceea încercam să-l mai prelungesc, dar era aproape imposibil, pentru că după cinci, minute Ioniţă apărea iar şi întreba din prag:

— Păi, ce faci, Ţin? De ce nu te-ai îmbrăcat? Ne aşteaptă Corsicanul şi ceilalţi. Dacă nu vrei să vii cu noi, spune!

Şi ca un fel de ultimatum, îmi arunca peste umăr:

— Te mai aşteptăm cinci minute!

Cuvintele acestea aveau darul să-mi risipească somnul, mai exact, mă ajutau să înving lene; i Săream din pat, mă îmbrăcam şi alergam jos. Limuzina albastră cu botul lung ca de ştiucă şi bondarul roşu condus de Ioniţă aşteptau în stradă, la câţiva paşi de poartă. Corsicanul mă întâmpina vesel:

— Salut, amigo!

După ce-mi găseam un loc, ridica mâna înmănuşată şi Ioniţă pornea primul. La început aceste escapade nocturne mă iritau. În primul rând, nu-mi convenea ora la care eram trezit, nu-mi plăcea tonul indiferent şi ultimativ cu care mă amenința Ioniţă şi mai ales nu înţelegeam ţelul acestor escapade. De fapt, nici nu aveam ce să înţeleg, pentru că nu exista niciodată un ţel dinainte stabilit. Totul era improvizaţie, scamatorie şi snobism. Străbăteam 200 de kilometri ca să ajungem undeva prin inima Bărăganului să admirăm un răsărit de soare sau să mâncăm morcovi proaspeţi, după care Ana-Maria se dădea în vânt. Nu-i cumpăram. Ne opream în mijlocul câmpului şi tăbăram ca nişte vandali în tarlaua cu morcovi a vreunei gospodării. Corsicanul lăsa o carte de vizită pe care scria: „Mulţumim! Au fost delicioşi!” Alteori – ne opream la capătul unei mirişti să privim dropiile. Ana-Maria îi întrecea în snobism pe toţi. îl soma pe Corsican să le filmeze sau măcar să le imprime strigătele pe bandă magnetică. Dropiile scoteau nişte strigăte groase, ca ale curcanilor. Corsicanul lăsa

acest travaliu dificil în seama lui Horaţiu Bârsan, care făcea uz de tot felul de tertipuri ca să le poată imprima. Pentru că nu era uşor să te apropii de aceste păsări mari şi numai la prima vedere greoaie. Cum ne simţeau prezenţa – la câteva sute de metri – îşi ridicau capetele şi ne urmăreau fiecare mişcare cu ochii lor albaştri ca safirele. Dacă încercam să ne apropiem prea mult, se depărtau în fugă. Nu zburau. Îşi lăsau toate odată capetele în jos – probabil la un semnal – şi se depărtau în fugă ca nişte iepuri. Ca să le ajungem, trebuia să ne urcăm în maşini şi să fim prevăzători, adică să ne oprim la o distanţă apreciabilă. Începeau acum scamatoriile lui Horaţiu Bârsan, numerele de saltimbanc scornite nu atât să anihileze instinctul de apărare al păsărilor, ci mai degrabă să ne amuze pe noi. Mergea în genynchi cu mâinile împreunate a rugă – „le imploră să nu o pornească iar la goana!” ne traducea Corsicanul gestul lui Horaţiu – se târa pe burtă, îşi punea pe cap smocuri de paie „îşi întorcea bluza pe dos, însă fără niciun rezultat sau cu un rezultat minim. Dropiile nu se îndepărtau în goană ca iepurii, dar nici nu-l lăsau să se apropie. îl priveau curioase, cu capetele înălţate, păţeau că se amuză şi ele de spectacolul oferit, însă se distanţau prevăzătoare, pas cu pas. Numai muzica le ţinea pe loc, le hipnotiza. Horaţiu Bârsan ştia acest lucru, dar nu se folosea de muzică decât la tirmă, după ce-şi epuiza tot repertoriul. Atunci se ridica în picioare, deschidea radiocasetofonul – punea de obicei o casetă cu Mu*zica a*p*elor s*au cu Pa*storala* – şi, după primele măsuri care răsunau peste mirişte, înainta spre cârdul de dropii. Înainta cu pas egal, nepăsător, fără smocuri de paie pe cap, fără niciun artificiu, iar dropiile îl priveau neclintite. Nu arătau niciun semn de nelinişte sau suspiciune. Ascultau cu uimire ţinându-şi şi mai sus capetele, iar dacă Horaţiu oprea radiocasetofonul, nemulţumirea era generală şi se manifesta prompt prin strigăte groase ca ale curcanilor sau prin sâsâituri furioase ca ale gânsacilor. Horaţiu înregistra aceste strigăte de protest, apoi lăsa să plutească peste mirişte sunetele atât

de cunoscute mie din Pa*storala.* Ca la semnul unui dirijor, strigătele groase şi şisâiturile furioase, protesta-tare, se linişteau. Peste mirişte mai rămânea un timp numai muzica lui Beethoven. Horaţiu Bârsan se întorcea radios ca după o mare victorie şi ne întreba:

Aţi văzut? Aţi văzut? Le place Beethoven şi Haendel.

Uca se eschiva de la astfel de spectacole. Cred că o plictiseau scamatoriile lui Horaţiu Bârsan, dar ca să nu-l supere pretexta o indispoziţie, de obicei o migrenă sau o durere de dinţi.

— Nu-i nimic grav! ne asigura ea. Mă întind puţin, fac o baie de ultraviolete şi o să-mi treacă.

La întoarcere îi zăream de departe umbrela. Avea o umbrelă roşie cu picouri albe. Uca stătea la adăpostul ei" cu nasul într-o carte. Ana-Maria o întreba:

— Ai făcut ultraviolete? Ţi-a trecut durerea de dinţi?

— Am făcut! Mi-a trecut!

Avea totdeauna în geantă două-trei cărţi şi, cum se ivea cel mai mic prilej, îşi schimba ochelarii şi începea să citească. Lectura pentru Uca era ca un viciu. Citea la masă, între două feluri de mâncare sau chiar în timpul supei, citea pe drum în lungile noastre escapade, absentă de la glumele şi veselia generală, citea în camera ei până în zori. Eu îmi stingeam lumina, dar rămâneam la fereastră şi-o. urmăream, îi urmăream umbra care se lungea peste întunericul grădinii, pentru că Uca, atunci când era la ea, nu stătea o clipă jos. Citea plimbându-se prin cameră cu toate luminile aprinse şi, când ajungea în dreptul ferestrei, îi vedeam umbra eclipsând dreptunghiul acela luminos pe care îl arunca peste crestele copacilor fereastra ei. Câteodată, această umbră era atât de clară, că părea decupată cu foarfecul, se desluşeau şi cele mai mici amănunte, ochelarii, părul tuns băieţeşte, cartea pe care o ţinea deschisă, mare cât o evanghelie. Stăteam mult la geam, uneori mă fura somnul şi când mă trezeam, fereastra Ucăi era tot luminată.

Ceea ce mi se părea ciudat în toată povestea aceasta era faptul că nu citea niciodată romane. Cărţile pe care le

citea Uca m-ar fi adormit de la primele rânduri, erau cărţi de filosofie şi estetică. Lectura o schimba, îi topea asprimea trăsăturilor – accentuată cumva de ochelari – îi dădea o moliciune în mişcări, o somnolenţă, o stare de abulie. Pe lângă mine trecea aproape fără să mă vadă. Întâi am crezut că era supărată, că-mi purta pică pentru confuzia aceea penibilă din dimineaţa sosirii. ¡însă mi-am dat seama curând că mă înşelam. Uca, pur şi simplu, nu mă vedea. Pentru ea ’nici nu existam sau existam ca orice lucru sau mobilă din casă. Existam aşa cum exista şi Ioniţă, poate chiar mai puţin.

Dimineaţa, când apărea la micul dejun, Mare o privea cu severitate şi o apostrofa:

— Iar ai citit toată noaptea!

Uca nu nega chiar din prima clipă. În prima clipă întreba mirată:

— De unde ştii?

— Am văzut lumină.

— Şi ce dacă ai văzut lumină? Asta e o dovadă că am citit? Poate că am dormit cu lumina aprinsă!

— Se vede şi după ochi. Ai ochii roşii.

Uca părea şi mai mirată:

— Da?! Am ochii roşii? Cred că ochelarii sunt de vină. Iar trebuie să-i schimb.

Mare bătea cu măciulia bastonului în masă:

— Nu-sde vină ochelarii. Trebuie să dormi. Când o să înţelegi asta?

Uca nu răspundea. Urmau clipe de tăcere, clipe lungi care ne despărţeau, ne izolau şi mai mult. Eu îmi ţineam ochii plecaţi. Nu aveam curaj s-o privesc pe Mare. Nici pe Uca. La Uca mă uitam pe furiş. Dimineaţa, avea o poftă de mâncare teribilă. Devora tot ce-i aducea Mare pentru micul dejun, două ouă fierte, o cană cu lapte, gem de căpşuni sau de gutui, brânză de vaci proaspătă, jambon de casă. Mânca repede şi se ridica fără să-i „pese că noi, adică eu şi Ioniţă, nu ne băusem nici laptele. Se ducea în bibliotecă, îşi lua Un braţ de cărţi şi urca la ea în cameră. Mare o urmărea cu privirea, dar nu-i mai spunea nimic. O

urmăream şi eu şi zâmbeapi. Pasiunea Ucăi pentru filosofie mi se părea cel puţin bizară. Vreau să spun că mă „îndoiam c-ar porni dintr-o înclinaţie firească, din vocaţie. Tot ce făcea verişoara mea era cochetărie şi pozã. Suferea din cauza alcătuirii ei fizice – era lungă, mioapă, avea spatele încovoiat, mersul rigid – şi ca 6 compensaţie, încerca să strălucească prin spirit. Ro-Iul i se potrivea perfect. Uca îl alesese cu siguranţa cu care şi-ar fi ales din dulap o rochie frumoasă. Eu însă îi ghicisem secretul şi jubilam. N-aveam o dovadă, o căutam cu frenezie, o adulmecam, stăteam la pândă, nu lăsam să-mi scape nimic din ceea ce făcea Uca.

După micul dejun urcam şi eu la mine, închideam geamul – vuietul oraşului mă enerva – şi, lungit pe: pat, încercam să prind zgomotele din camera vecină, să desluşesc în cea mai neînsemnată vibraţie paşii Ucăi. Îmi trebuia o putere de concentrare maximă. Obişnuit însă cu exerciţiile pe care mi le dăduse săptămânal domnişoara Zâne, mă concentram fără efort şi fără să-mi impun voinţa. De fapt, îmi întindeam singur o cursă în care mă lăsam prins cu voluptate, pentru că la un moment dat vibraţiile abia perceptibile creşteau în intensitate, iar eu aveam impresia că aud paşii Ui ai, o şi vedeam străbătând camera de la un capăt la jitul aplecată peste una din cărţile luate mai înainte din bibliotecă. Poate că Uca citea ghemuită în pat, poate că ziua nici nu obişnuia să citească, ci se odihnea în unul din cele două fotolii. Eu însă o vedeam plimbându-se prin cameră, aşa cum se plimba în timpul nopţii – nu eram capabil să inventez sau să-mi închipui altceva – ascultam acele vibraţii abia perceptibile, eram convins că sunt paşii Ucăi, iar atunci când puterea de concentrare îmi slăbea, tresăream şi făceam totul să mi-o reîmprospătez. Însă nu reuşeam şi-n intervalele mari de tăcere care urmau, încercam să devin lucid, să scap de cursa pe care mi-o întinsesem singur.

Scăpăm destul de uşor. Era suficient să-mi aduc aminte că scopul cu care urcasem în cameră nu fusese acela de a desluşi paşii Ucăi şi a-mi dovedi astfel că se

plimba citind, ci dimpotrivă venisem sus să descopăr acea dovadă de-o incontestabilă claritate care să o acuze pe Uca şi să-mi confirme că pasiunea ei pentru filosofie era falsă. Unghiul din care priveam lucrurile se schimba brusc. Parcă Văzusem totul printr-un ochean întors, care îndepărta perspectiva, iar acum dându-mi seama de greşeală şi întorcând ocheanul apropiam totul uimitor de mult. Apăreau amănunte care în prima clipă îmi scăpaseră: o întrebare pusă lui Ioniţă despre vreme, dacă era bună de ştrand – se mai făcea încă plajă – sau de plimbare; sărutul tandru primit de Mare pentru mici servicii, cum ar fi acela de a o lăsa pe Ana-Maria să urce la ea; cărţile care-i burduşeau mereu geanta, niciodată traduceri, ci numai originalele în franceză, germană sau engleză (să vadă oricine că se informă direct de la sursă); cuvintele cu care o făcea atentă pe Magda să nu uite să-i ducă sucul de roşii la ara 11, etc. etc. Ei bine, toate acestea rememorate, căpătau dintr-odată alt sens, mă ajutau să compun din bucăţi disparate, ca într-un joc de cuburi, chipul Ucăi. Reuşeam să duc jocul până la capăt, însă de fiecare dată îmi dădeam seama că sunt subiectiv. Şi chiar eram. Eram de-un subiectivism feroce. Mi-ar fi plăcut ca verişoara mea să aibă preocupări mai domestice. Mi-ar fi plăcut, de pildă, s-o pasioneze creşterea viermilor de mătase, ca pe Ana-Maria, sau muzica pop ca pe Horaţiu Bârsan, sau orice altceva care să nu-mi umbrească faima de virtuoz al arcuşului. Laurii care îmi încununau fruntea încă.de când eram mic, aici n-aveau nicio strălucire… Nu impresionase pe nimeni faptul că venisem să studiez vioara. Uca ignora acest lucru cu desăvârşire, Ioniţă întrebase doar din politeţe dacă nu mă plictisea Beethoven, iar Horaţiu Bârsan se arătase de-a dreptul dezamăgit.

— Vioara?! Brr! Eşti cam demodat, copile! Ce te-a găsit? Viitorul e al instrumentelor de suflat şi de percuţie.

Luciditatea sau bunul simţ mă ajutau să văd că în felul cum alcătuiam imaginea Ucăi se strecura mult neadevăr. Făceam un gest cu braţul de parcă aş fi vrut să îndepărtez mulţimea de cuburi ce-mi stăteau la îndemână

şi săream din pat furios. Îmi luam vioara, treceam dincolo, în salon şi, cu ochii pe uşa de la camera Ucăi, începeam să cânt. Era tot o cursă pe care de astă dată o întindeam cu bună ştiinţă verişoarei mele. Pentru încălzire executam două-trei miniaturi care-i plăceau lui Getav, îl înduioşau până la lacrimi, apoi mă lansam cu Paganini, cu Vivaldi, cu Bach, în orice caz cu piese de virtuozitate care o făceau pe domnişoara Zâne să fumeze un trabuc în plus, să-şi sufle zgomotos nasul sau să se repeadă la Octav cu nişte cuvinte care mă aruncau în sus, aşa cum la circ plasele extensibile îi aruncă pe zburătorii la trapeze.

— Tin e fantastic!

Sau:

— Copilul ăsta e o minune. Numai un Yehudi Menuhim îl înţelege aşa pe Bach!

Îndată ce isprăveam, mă strecuram înapoi în cameră având grijă să las uşa întredeschisă. Eram aproape epuizat, dar nu-mi păsa. Aşteptam nerăbdător s-o văd în deschizătura uşii pe Uca. Aşteptam însă degeaba. Uca nu apărea. Rămânea în camera ei. În jur era o tăcere de catedrală. Era tăcerea din casa noastră, nu din zilele obişnuite, ci din zilele de sărbătoare, din după-amiezile acelea lungi şi chinuitoare, când Octav se retrăgea în biroul lui să lucreze iar eu trebuia să dorm sau să aştept, fără să fac niciun zgomot, până îşi isprăvea lucrul, până se hotăra să iasă. Aici nu mi se impunea nicio restricţie. Puteam să exersez la vioară oricât, să mă plimb prin cameră, să izbesc uşile. Orice aş fi făcut, Uca rămânea surdă. Uneori, aveam senzaţia că din camera ei, de după uşa aceea înaltă şi albă pornea tăcerea care intra şi în celelalte camere, în tablourile unchiului Alexandru, în toate lucrurile din jur, care se răspândea ca un abur, ca o vrajă în toată casa, în tot cartierul.

La noi acasă bătăile din oră în oră ale pendulului erau ca nişte oaze spre care mă îndreptam cu toată fiinţa. Aici nu existau astfel de oaze. Ţârâitul strident al telefonului nu se auzea decât seara. Dimineaţa răsunau doar paşii Magdei, care urca la ora 11 să aducă sucul de roşii. Fix la

11. Era singurul reper, singurul punct de sprijin. Şi totuşi tăcerea de-aici nu era apăsătoare, iar eu nu eram trist. Nici n-aş fi avut timp să fiu trist, pentru că toată" atenţia îmi era îndreptată spre Uca. Îi adulmecam urmele cu răbdarea unui câine care şi-a pierdut stăpânul. Când venea Ana-Maria la ea, deschideam geamul să le aud ce vorbesc sau pândeam clipa plecării. Uca îşi conducea prietena până în curte sau chiar până în stradă. Eu mă strecuram repede în camera ei şi începeam să-i cotrobăiesc prin lucruri. Avea în dulap o duzină de pălării, dovada cea mai elocventă de frivolitate, pe care însă nu o luam în consideraţie. Nu pentru că nu aş fi fost convins că frivolitatea era incompatibilă cu filosofia sau că nu ar fi fost un motiv dintre cele mai serioase care să confirme lipsa unei pasiuni autentice. Eram convins, eram chiar prea convins. Ezitarea mea avea un substrat pur subiectiv. Octav îmi spusese de-atâtea ori că sunt frivol, încât cuvântul îmi repugna, făcea să-mi transpire palmele, mi se părea odios. Lăsam dulapul şi mă repezeam la cărţi, le deschideam, citeam numele autorilor, titlurile, răsfoiam la întâmplare, sigur că aici aveam să descopăr mistificarea, dar, spre surprinderea mea, tomurile acelea legate în piele verde nu ascundeau nici romane poliţiste, nici aventuri ştiinţifico-fantastice.

Mă retrăgeam învins. Învins mai ales în convingerea mea cea mai intimă, în îndârjirea cu care încercam să obţin dovada ce avea s-o îngenuncheze pe Uca. Pentru moment însă cel îngenuncheat eram eu. Şi nu numai îngenuncheat. Eram aproape bolnav. Dar mă ridicam repede, renăşteam din propria-mi cenuşă ca pasărea Phomx şi a doua zi îi întindeam alte curse. Mă prefăceam, de pildă, că plec, izbeam uşa, coboram în fugă scara, aşa cum cobora şi Ioniţă, săream câte două trepte ca să mi se audă paşii, dar nu ajungeam niciodată jos. Mă întorceam în vârful picioarelor şi mă piteam lângă şemineu sau lângă pian. Eram sigur că, după plecarea mea, Uca o să iasă din cameră. O şi vedeam în închipuire cum se opreşte în capul scării dându-mi cu tifla ori scoţând limba şi strâmbându-se.

Se întorcea apoi sărind într-un picior şi începea să facă tot felul de năzdrăvănii. Dansa – îşi încerca pălăriile, exersa ceva la pian sau intra în camera mea, scotea vioara din cutie şi mă imita cum cânt, ironizându-mi ticurile, adică ţinând ochii închişi sau muşcându-şi mereu buza de jos.

Uca nu se lăsa prinsă în cursă. Vreau să spun că nu ieşea niciodată din cameră oricât de tare aş fi izbit uşa. Eu însă aşteptam, eram în stare să stau pitit lângă şemineu sau lângă pian şi o dimineaţă întreagă. Nu ştiu ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi ieşit cu adevărat, dacă aş fi văzut-o dansând sau ironizându-mi tic-urile, aşa cum nu ştiu ce aş fi făcut dacă aş fi găsit dovada concretă de care aveam nevoie, dacă în locul *Poeticii* lui Aristotel sau în locul *Aforismelor asupra înţelepciunii* ale lui Schopenhauef aş fi găsit un roman de Conan Doyle sau Agatha Christie.

Cred că nu m-aş fi bucurat. Spun asta, pentru că de fapt eu căutam altceva, tânjeam după fata pe care o plăsmuisem cândva lângă bunicul Alexandru, fata aceea care mă atrăgea prin purtarea ei băieţoasă, prin isprăvile răsunătoare, care mă domina cu gesturile insolite, cu capriciile şi gusturile ei. Nu înţelegeam. – şi nici nu voiam să înţeleg – că Uca nu era nici cum o imaginase părtinitor şi tandru bunicul, nici cum mi-o închipuisem eu în atâtea veri.

Mare venea prima la micul dejun, dacă eram atent o auzeam din camera mea, îi auzeam loviturile bastonului, rare şi apăsate, poate că nici nu le auzea n, mi le închipuiam numai, adică le imaginam, pentru că mă uitasem la ceas cu o clipă mai înainte şi văzusem că era ora micului dejun, la care ne strângearrl cu toţii, Male, Ioniţă, Uca şi eu, şi, prin asociaţie de idei, mi se părea că aud bastonul în care se sprijinea Mare. Mă grăbeam să cobor fără să ştiu dacă avusesem dreptate sau nu, vreau să spun că nu eram sigur că auzisem loviturile bastonului, însă pe Mare o găseam instalată la locul ei, în capul mesei. Era totdeauna singură. Ioniţă şi Uca nu coborau decât după mine. Masa – stil florentin – masivă şi grfea şi lungă, era aşezatundeva în apropierea şemineului, mai exact între

scara de stejar pe care coboram şi şemineu. Mare stătea cu spatele spre perete şi când îmi auzea paşii ridica ochii spre scară. Eu îi zâmbeam şi strigam „săru-mâna, Mare”, apoi îmi puneam capul în piept ca un berbec şi treceam fără să mă uit spre oglinzi.

Cele două oglinzi aveau în ele altă lumină decât cea din salon, mai albă şi mai strălucitoare, lucrurile din salon văzute în oglinzi căpătau un aer somptuos, care mă fascina, însă dacă mă apropiam prea mult, îmi arătau un chip străin, schimbat, în care nu mă recunoşteam decât în parte. Mă lungisem, îmi crescuse părul, slăbisem. Treceam repede şi-mi ocupam locul, nemulţumit de imaginea pe care mi-o restituiau cele două oglinzi, Mare mă întâmpina cu zâmbetul ei blând şi căuta să afle motivul nemulţumirii:

— Ţi s-a întâmplat ceva, Tin?

Spuneam aproape automat:

— Nu, Mare, nu mi s-a întâmplat nimic.

Mă aşezam cu spatele spre oglinzi şi îmi reveneam. Cum scăpăm de ochiul lor rece şi sever de care mă feream aşa cum acasă mă feream numai de privirea lui Octav, îmi recăpătăm bunja dispoziţie şi siguranţa. Cu Mare era plăcut să stai, pentru că nu te obliga să vorbeşti, nu punea niciodată întrebări sâcâitoare de genul: unde ai fost ieri, sau ce ai făcut azi-noapte, ai dormit bine? etc., etc. Nu punea nici întrebări-ghilotină, gen Octav, oare aveau darul să te decapiteze:

— Tin, ce s-o fi întâmplat cu arcuşul viorii tale? Nu l-am auzit de două zile.

Mare nu punea întrebări, dar avea alt cusur sau, ca să fiu concesiv, alt obicei. Vorbea. Vorbea mult şi n-o interesa dacă o ascultam, adică nu mi se uita în ochi să-i confirm sau să-i infirm ce spune, nu-mi cerea o participare activă, se mulţumea numai cu prezenţa mea. De fapt se mulţumea cu oricare altă prezenţă, a lui Ioniţă, a Ucăi, a Anei-Maria, a Corsicanului, a lui Horaţiu Bârsan, a Magdei. Până şi motanul Faţă era pentru Mare o prezenţă agreabilă. Fălcos, greoi, bătrân, era de fapt, cel mai plăcut confident al lui Mare. Ştiu asta de la Ioniţă. Într-o zi

căutam ceva prin încăperile de jos. Am auzit la Mare vorbă. M-am oprit şi i-am spus lui Ioniţă în şoaptă:

— Mare are musafiri.

Ioniţă a zâmbit cum numai el ştie, rece, subţire, superior:

— N-are pe nimeni. Stă de vorbă cu Faţă. îi face capul calendar bietului motan. E confidentul ei.

Şi ca să-mi dovedească cele spuse, Ioniţă a deschis uşa larg, a deschis-o fără să bată şi fără să intre. Mare stătea pe-o canapea cu ceva lucru de mână, iar jos pe o pernă rotundă şi probabil foarte moale dormita Faţă. Când ne-a văzut, Mare a lăsat lucrul şi a dat să se ridice, dar Ioniţă i-a făcut semn să nu se deranjeze. Mie nu mi-a plăcut nici semnul, nici felul lui degajat, aproape ireverenţios cu care i s-a adresat:

— Stai, Mare, că nu rămân.

Pe mine mă excludea, mă uitase, nici nu existam.

— N-aş fi vrut să-ţi întrerup conferinţa de presă pe care o ai cu Faţă, dar prin buzunarele melş suflă cel mai secetos vânt din câte s-au pomenit vreodată şi ştiu că aici la tine nu sunt impozite, nu sunt taxe ori suprataxe, iar leul îşi păstrează valoarea lui adevărată convertibilă în aur. Când spun aur, mă gândesc bineînţeles la tot ce te înconjoară, dar mai ales la bunătatea ta.

Mare l-a privit de jos în sus pe sub ochelari şi i-a arătat cu vârful bastonului o casetă mare cu încrustaţii de sidef. Din doi paşi Ioniţă a fost lângă casetă, a deschis-o, a luat o hârtie de o sută, a fluturat-o şi cu aceeaşi degajare sau obrăznicie a întrebat:

— Pot să mai iau una?

Mare nu-l mai privea. A spus cu vocea < i moale:

— Ia, dacă ai nevoie!

Ioniţă a mai luat o sută, a fluturat-o cu acelaşi gest, s-a apropiat şi i-a spus:

— Mulţumesc, Mare! Pot să-ţi sărut mânuţele astea atât de bune?

S-a aplecat, dar nu spre Mare să-i sărute mâinile, ci spre perna pe care stătea Faţă. L-a tras de-o ureche, i-a

făcut şi-un benghi în frunte, apoi l-a întrebat:

— Ce faci, mustăciosule? Cum te mai descurci cu marxismul? Dar cu lupta antifascistă? Probabil că zaci iar într-o închisoare. Te-au trădat tovarăşii de drum.

Faţă a deschis ochii – de bătrâneţe, păreau albaştri – şi-l privea somnoros. Mare n-a observat ironia care de fapt se adresa ei, n-a observat sau nu voia să observe nici zâmbetul impertinent, mulţumirea aceea de pe chipul lui Ioniţă care sfida totul. Eu stăteam în prag şi nu înţelegeam nimic. Era prea bună? Se obişnuise cu obrăzniciile lui Ioniţă? Era prea lucidă sau prea înţeleaptă ca să mai încerce să-şi pună mintea cu el? Greu de răspuns, mai ales că nici Uca nu se purta altfel cu Mare. E drept, la Uca obrăznicia nu era atât de violentă. Şi dacă mă gândesc bine, nici nu era vorba de obrăznicie. Uca avea ceva potolit, o detaşare, o absenţă, era prea fină ca să fie obraznică, dar şi la ea şi la ceilalţi, la băieţii şi fetele care veneau în vizită – Ana-Maria, Corsicanul, Horaţiu Bârsan – am observat o trăsătură comună: nepăsarea. Această nepăsare punea un ciudat semn de egalitate între lucruri, între fiinţe, anihila raporturile fireşti dintre ele. Nu sunt tare la matematică, n-am fost niciodată, dar ştiu că 1 X 2 = 2, că 5 nu este egal cu 4, că 10 este un număr mai mare decât 7. Ei bine, pentru ei aceste raporturi nu existau, masa era totuna cu scaunul, soba cu pianul, vioara mea putea să fie contrabas, becul un căţel care latră la lună, Mare o biată bătrână, o maniacă, o fosilă. Toţi, începând cu Uca, o tratau cu superioritate, o priveau cu îngăduinţă simulând, mimând doar ca într-un joc, respectul, amabilitatea, buna creştere. Era multă nepăsare în acest joc al lor, dar şi cruzime, pentru că atunci când Mare începea să vorbească, schimbau repede priviri plictisite, zâmbete maliţioase, îşi făceau semne şi unul câte unul dispăreau, dădeau bir cu fugiţii.

Eu nu fugeam. Mă regăsisem aproape fără să-mi dau seama, eram copilul cuminte, sensibil şi ascultător, eram aşa cum voiau Octav şi mama, cu singura deosebire că aici nu făceam niciun efort să fiu aşa, nu stăteam mereu la

pândă, nu-mi supravegheam gesturile, nu-mi cenzuram gândurile. Nici nu aveam de ce. Mare nu-mi cerea nimic, nu-mi impunea nicio restricţie, nu mă tiraniza cu grija pentru talentul meu, aşa cum făcea domnişoara Zâne. Mă apropiasem de ea cu un instinct sigur de conservare, cum se apropiase probabil şi Faţă, şi încercam să-i câştig bunăvoinţa, încrederea, încercam să-mi asigur protecţia ei. Mare avea o simplitate, o căldură, ceva care te cucerea din prima clipă, era bună, generoasă, înţelegătoare şi eu o respectam, o respectam cu adevărat, îi respectam chiar şi micile ciudăţenii, pentru că Mare era un mecanism complicat, avea tot felul de frici, de obsesii, nu suporta de pildă tăcerea din casă, nu suporta singurătatea, o supăra frigul, curentul – cum vedea o uşă deschisă îşi pipăia speriată obrajii sau îşi strângea şalul pe umeri – dar nu se împăca nici cu lipsa de aer. Înainte şi după micul dejun, Magda trebuia să deschidă larg toate geamurile, să le lase aşa o jumătate de oră sau chiar o oră, timp în care Mare se izola în camera ei, urmată bineînţeles de Faţă. Când apărea din nou întreba:

— S-a aerisit bine?

Magda stătea drept, o privea, dar nu spunea nimic. Răspunsul şi-l dădea tot Mare:

— S-a aerisit!

Însă nu totdeauna era mulţumită. Uneori se uita spre ferestre, ridica bastonul şi, împungând aerul cu el, spunea:

— A intrat miros de fum! mai lasă puţin deschis.

Magda, de obicei tăcută şi ascultătoare, întreba:

— Când să las deschis? Acum sau mai târziu?

— Acum! De ce mai târziu?

— Ştiam că nu vă face bine curentul.

— Zece minute n-o să mi se întâmple nimic, spunea concesivă Mare.

În cele zece minute se petrecea un miracol. Toate ferestrele erau deschise larg, curentul umfla perdelele, însă Mare nu observa, îşi vedea nepăsătoare de lucru, croşeta ceva sau ştergea praful de pe mobile cu o cârpă moale, îşi lăsa şalul, lăsa şi bastonul şi trecea peste tot cu

cârpa, nu uita niciun colţişor. La vasele chinezeşti se oprea mai mult, insista cu migală, cu pedanterie chiar.

Erau singurele clipe când, în lunga luptă cu frigul şi curentul, Mare îşi acorda un armistiţiu. Nu se mai alarma că i-a căzut vata din urechi, n-o speriau geamurile deschise, nu acuza dureri, nu se văita de junghiuri.

Însă aceste ciudăţenii treceau aproape neobservate. Mare devenea vulnerabilă numai când începea să vorbească despre trecut, despre ce a făcut ea cândva în timpul războiului sau înainte de război, în orice caz într-o epocă îndepărtată pe care eu nu reuşeam nicicum să mi-o închipui, adică să-i găsesc o imagine concretă în timp şi spaţiu. Obsesia care îl făcea pe Ioniţă să o trateze cu atâta suficienţă, iar pe ceilalţi să schimbe priviri plictisite sau să fugă, era fegată de acea epocă. În tinereţe, Mare îşi petrecuse mulţi ani în închisoare şi-aproape toate gândurile ei se întorceau la acei ani. Putea să vorbească despre orice, despre prepararea conservelor pentru iarnă, despre proasta aprovizionare cu carne sau cu ouă, despre capriciile vremii, exista un moment imprevizibil când, fără să-şi dea seama, spunea ceva şi despre închisoare. Dacă la masă erau fructe, mere, pere, struguri, asta se întâmpla de? obicei la prânz, când Magda aducea un platou cu mere mari, creţeşti sau cu struguri cu bobul uşor brumat – chiar dacă fuseseră spălaţi şi mai păstrau pe ei picături de apă – Mare privea platoul, lua un măr, îl mângâia cu podul palmei şi spunea cu încântare:

— Ce mere frumoase s-au făcut anul acesta! Am trecut ieri prin piaţă şi parcă nu-mi venea să mai plec. Ameţisem de atâta belşug. În treizeci şi patru, când eram în închisoarea de la Mislea, nu departe de fereastra celulei mele se zărea coroana unui măr. Ştiţi voi, copii, când mi-am dat seama că-i măr? Abia toamna după ce i-au căzut frunzele. Pe crengile din vârf rămăseseră două mere mari, roşii!

Altă dată spunea cu aceeaşi încântare.

— În închisoarea de la Ploieşti o aşteptam pe Asi.

Asi era tanti Asiza.

— Când m-au arestat, nu ştiam nimic de venirea ei. Abia mă măritasem. Cred că nu trecuse nicio lună. În timpul procesului am leşinat de două ori şi-atunci am înţeles că n-o să fiu singură în celulă. O să vă spun un lucru pe care nu l-aş fi spus nimănui. Îmi era frică de întuneric şi de şoareci.

Încântarea din glas îi trecea uneori şi-n privire. Ochii ei negri scânteiau de parcă ar fi întâmpinat o prietenă sau ar fi primit un cadou. Spunea:

— Nici nu-mi vine să cred că eu am fost în stare să sar din tren când mă duceau spre Caransebeş.

Sau:

— Iarna lui treizeci şi cinci a trecut fără să ştiu. Şi vara la fel. Însă când a venit toamna, am ştiut. Altă dată, toamnele aveau ceva al lor. Se schimba ceva în aer. Chiar şi-n aerul din celulă se schimba ceva. N-aş putea spune ce…

Oricât ar părea de ciudat, Mare nu devenea niciodată patetică, adică nu se plângea, nu-şi amintea bătăile, frigul, mizeria. Anii de închisoare erau pentru ea ca nişte va –, canţe frumoase, ca nişte vederi colorate pe care le-ar fi privit mereu, le nesfârşit, cu încântare. Însă obrăznicia lui Ioniţă întrecea orice închipuire. Dacă eram la masa de prânz şi Mare începea să vorbească, el făcea totul ca s-o întrerupă: îşi ridica ochii în tavan, sufla zgomotos în supă, îşi acoperea urechile cu palmele, ostentativ. Într-o zi s-a ridicat şi i-a strigat furios:

— Ajunge, Mare, nu te mai lăuda atâta! Vorbeşti de parcă ai fi stat la pension, nu la închisoare!

Noua mea profesoară se deosebea mult de Mare. Se deosebea aşa cum se deosebesc acele plante de interior care atrag primirea nu atât prin coloritul florilor, cât mai ales prin forma bizară a frunzelor. În camera lui de lucru, Octav ţinea de mulţi ani o plantă cu frunzele în formă de spini. Nişte spini lungi, albaştri îndreptaţi tot timpul spre partea din care venea lumina soarelui. Dacă intram în cameră şi coboram unul din storuri, spinii se întorceau toţi cu o mişcare violentă spre lumina care pătrundea prin

celălalt geam. Era o plantă care se distanţa nu ştiu cum de lucrurile din jur, se învăluia în mister, împrumuta obiceiuri de la animale sau de la păsări. Putea să rabde de sete cât o cămilă – Octav îi turna apă foarte rar, la două-trei săptămâni – sau putea să doarmă. Seara, când lumina soarelui începea să scadă, frunzele îşi plecau vârfurile, se strângeau unele în altele, formau nişte măciulii asemănătoare cu florile de scaieţi şi rămâneau nemişcate până în zori, aşa cum rămâneau în prunul din colţul casei găinile bunicii Octavia. Aceste obiceiuri mă fascinau, mă tulburau, mă făceau să simt o atracţie continuă spre colţul în care stătea planta, dar şi o teamă sau ceva asemănător cu teama. Când Octav nu era în cameră, n-aveam curaj să păşesc dincolo de fotoliul lui, rămâneam prevăzător la distanţă.

Însă nu toată lumea era fascinată de aspectul insolit sau de obiceiurile plantei. Mama şi domnişoara Zâne aproape că nici n-o vedeau, iar bunicul Alexandru, când venea de sărbători, întreba uimit:

— Tot mai ţineţi spinul ăsta aici?

Octav zâmbea ştergându-şi îndelung ochelarii sau răspundea aşa cum răspunzi unui copil care te sâcâie cu întrebări de prisos:

— Nu-i spin, ţi-am mai spus. E o plantă.

Doamna Maria Penescu Sarandi nu era plantă, dar sunt sigur că, dacă ar fi fost, ar fi avut şi florile în formă de spini. Locuia în celălalt capăt al oraşului, într-un cartier răsărit probabil înainte de război, un cartier liniştit şi aproape patriarhal. Când spun asta, nu mă gândesc neapărat la străzile cu felinare din fier forjat prinse la înălţimea porţilor, nici la trotuarele umflate sau sparte de vegetaţia abundentă, ci la vilele joase şi albe ca nişte case de ţară, la livezile încărcate de poame, la grădinile în care se lăfăiau lanuri de porumb, straturi cu varză brumărie de toamnă, dovleci albi, mari şi pântecoşi, uriaşe pălării de floarea-soarelui. O clădire cu mai multe etaje în acest colţ, scăpat prin nu ştiu ce miracol de febra modernizării, era ca un musafir nedorit. În tot cartierul se zăreau doar două”

clădiri mai înalte.

Doamna Maria Penescu Sarandi ocupa un apartament în prima din aceste clădiri. O scară de piatră, cenuşie şi rece, urca până la etajul al treilea. Aici, pe un palier larg mă întâmpinau doi rododendroni, prăfuiţi şi cam aplecaţi de greutatea frunzelor. Scara nu avea luminator. Trebuia să urc aproape pe întuneric. Sus era o fereastră înaltă şi îngustă însă în partea aceasta a clădirii nu ajungeau niciodată razele soarelui şi cei doi rododendroni, încremeniţi în penumbră, păreau mai degrabă doi pui de elefant, somnoroşi şi cuminţi, cu urechile pleoştite.

Veneam în fiecare după-amiază, mă pregăteam din timp, îmi îmbrăcam uniforma de elev, mă uitam peste caietele de studiu, mă uitam şi la vioară, o acordam dacă era cazul, o aşezam în sicriul ei negru, traversam oraşul cu troleibuzul şi la orele 17, nicio fracţiune de secundă mai târziu, ridicam mâna spre butonul de alamă al soneriei. Îmi deschidea Alice. Întâi crăpa uşa atât cât să poată vedea cine a sunat, îmi zâmbea, scotea lanţul care dubla încuietoarea şi mă lăsa să trec. Aproape în aceeaşi clipă, de undeva din interiorul apartamentului, auzeam un glas nerăbdător:

— Alice!

— Da, doamnă.

— Cine a sunat?

— Domnul Tin.

Urma un moment de tăcere, apoi acelaşi glas spunea obosit, ca după un mare efort:

— Pofteşte-l pe domnul Ţin în salon şi roagă-l să nu-i se supere. Eu o să întârzii puţin. Câteva minute doar.

— Da, doamnă!

Alice îmi făcea semn s-o urmez, spunând ca şi cum până atunci nu aş fi fost de faţă:

— Doamna profesoară vă roagă s-o scuzaţi, o să întârzie puţin.

Holişorul de la intrare, unde mă opream să-mi las şapca de elev, părea o prelungire a palierului, adică păstra

aceeaşi penumbră. Lambriurile din lemn întunecat de nuc, tapetul vechi şi afumat care îmbrăca pereţii, canapeaua şi cele două fotolii cu pielea roasă, covorul tocit, obosit, decolorat accentuau parcă lipsa de lumină. Doar chipul profesoarei din cele câteva zeci de caricaturi şi desene nu se lăsa devorat de penumbră. Era aici un perete întreg pe care atârnau ca la o expo. iţie desene în cărbune, acuarele, caricaturi, câteva purti. îl semnăturile unor pictori celebri: Marc Chagall, Picasso, Marcel Iancu, Brâncuşi. Desenul semnat de Brâncuşi se deosebea de celelalte printr-o linie groasă, grăbită, aproape neglijentă. Chipul profesoarei se desprindea din trunchiul unei viori, adică nu se desprindea, rămânea îngropat în acel trunchi, însă liniile desenului sugerau ideea de desprindere.

Spun asta acum, când ştiu lucruri în plus faţă de ce ştiam în prima clipă. În prima clipă nu ştiam nimic şi, ca să fiu sincer, nici desenul nu-mi spunea mare lucru. Mă uimise şi ăsta nu-i cuvântul cel mai potrivit, mă contrariase semnătura. Ştiu că am întrebat:

— Brâncuşi a fost şi pictor?

Alice se îndepărtase, dar când m-a văzut oprit în faţa peretelui cu desene şi caricaturi, s-a întors. A spus zâmbind:

— Toţi care văd prima dată acest desen întreabă dacă Brâncuşi a fost şi pictor. N-a fost, bineînţeles. Aceasta e o schiţă de lucru.

Doamna Maria Penescu Sarandi îl cunoscuse pe Brâncuşi. Ori de câte ori avea concert la Paris trecea să-l vadă, iar când rămânea mai mult, îl vizita aproape în fiecare zi. Brâncuşi sculpta de obicei fără niciun plan. Numai când nu-i ieşea ceva, scotea un creion de tâmplărie şi începea să facă schiţe. Le făcea pe ce-i cădea la îndemână, pe bucăţi de lemn, de piatră, pe pereţi, pe tăbliile patului şi mai rar pe planşele dintr-un bloc de desen şcolăresc. Încercase să-i facă profesoarei mele un portret, dar nu reuşise. Din cauza asta era foarte nervos. Când o vedea intrând în atelier, se ridică şi începea să taie lemne. Uneori, se apuca de lucruri şi mai domestice: cosea

sau împletea. Într-o zi – din vara lui ’36 sau ’37, Alice nu-şi mai amintea cu exactitate – a ieşit din muţenia lui neobişnuită. I-a spus:

— Măriuţă, ce mă fac eu cu tine? De o jumătate de an încerc să-ţi schiţez un portret şi nu reuşesc.

— Poate că trebuie să-ţi pozez, nene Constantine!

— Cum să-mi pozezi? Ce, eu sunt fotograf?

S-a scărpinat în creştetul capului şi, după o clipă de gândire, a spus cu o blândeţe pe care n-o avea decât atunci când era foarte supărat de ceva.

— Ei, da poate ai dreptate. Poate că trebuie s-o fac şi pe fotograful.

I-a dat un scăunaş cu trei picioare, şi i-a spus să stea cuminte câteva clipe. I-a pus în mână vioara – profesoara mea se ducea la el cu vioara şi uneori cânta – dar după aceea i-a luat vioara şi i-a spus;

— Nu, vioara e leagănul şi mormântul tău. E stânca de care a fost înlănţuit cel ce a luat focul de la zei şi l-a adus oamenilor pe pământ. Vioara e destinul tău. Şi eu tocmai asta nu ştiu să sugerez.

I-a schiţat profilul cu creionul lui de tâmplărie şi-aproape părăsindu-şi musafirele, mai exact uitând de ele, şi-a ales un bloc de marmură pe care a început să-l cioplească. Doamna Maria Penescu Sarandi a plecat într-un turneu. Când s-a întors, după vreo jumătate de an, Brâncuşi tot mai cioplea la portretul ei. Făcuse patru variante. La a cincea s-a oprit. I-a spus cu un zâmbet de om învins:

— Să ştii, Măriuţă, că nu mi-a ieşit nimic din ce-am vrut eu. Pentru câtăva vreme o să întrerup lucrul. Plec în ţară. Când mă întorc, poate o să-mi fie mai uşor.

În partea de sus a peretelui atârnau vreo şapte sau opt schiţe în care profesoara mea era când o jumătate de vioară, când o harpă, când pur şi simplu o notă – un fa sau un la – mărită, dilatată în aşa fel încât să-i sugereze conturul obrazului, al frunţii, să-i redea fantastic de bine expresia. Istoria acestor schiţe era destul de nostimă. Odată, la Paris, după un concert Brahms, doamna Maria

Penescu Sarandi a primit un coş cu lalele albe. Între lalele, în loc de carte de vizită, a găsit un desen, primul din cele opt prinse pe peretele din hol. S-a recunoscut greu în acel desen, dar, când s-a recunoscut, a rămas câteva clipe într-o uimire mută, într-un extaz aproape copilăresc. A început apoi să se agite, să caute un loc mai bun pentru coşul cu lalele – ea, care nu se uita niciodată la florile pe care le primea – hotărând în cele din urmă să-i fie aduse la hotel. A doua zi a cerut impresarului să-l caute pe tânărul pictor care-i trimisese într-un mod atât de original portretul şi să-l ajute neapărat cu ceva bani. Doamna Maria Penescu Sarandi a semnat pe loc un cec de câteva mii de franci. Impresarul s-a dus, s-a interesat şi s-a întors cu o \\ ste senzaţională. Juan Miro, autorul acelui portret atât de măgulitor pentru profesoara mea, nu era un tânăr sărac şi neajutorat aşa cum se crezuse, ci unul dintre cei mai strălucitţi reprezentanţi ai suprarealismului în pictură. Alice zicea că profesoara mea l-ar fi oprit pe impresar cu una din replicile ei teribile, care, dacă, ar fi fost auzită de vreun ziarist, ar fi făcut înconjurul lumii:

— Nu mă interesează dacă e strălucit sau nu. Dacă poartă barbă sau îşi vopseşte părul. E tânăr? E sărac? I-ai dat cecul?

Peste două săptămâni, la Madrid, după un concert Vivaldi, în cabină a fost adus iarăşi un coş cu lalelej De astă dată florile erau roşii, iar pe spatele desenului care fusese pus în locul cărţii de vizită erau şi câteva cuvinte. „A fost o interpretare magnifică. M-aţi făcut să văd culorile sunetelor. Vă mulţumesc”.

Doamna Maria Penescu Sarandi pornise într-unul din marile ei turnee. De la Madrid a plecat la Roma, apoi la Belgrad, la Atena, la Cairo, la Istanbul, la Tokio. În fiecare din aceste oraşe, după primul concert, în cabina de la teatru sau în apartamentul de la hotel o aştepta un alt portret. Florile erau mereu aceleaşi: lalele albe sau roşii. Profesoara mea aproape că nu mai era atentă la aplauze. Publicul îi cerea să biseze, însă ea pleca, alerga spre ea bină şi din prag căuta cu privirea coşul cu lalele.

Dacă nu-l zărea printre celelalte coşuri sau buchete de flori, cerea să vină repede o maşină. Nu-şi schimba rochia de concert, n-o interesau reporterii, ziariştii, criticii de artă, spunea că e obosită, îl lăsa pe impresar să se descurce el cum o şti, ea întorcea spatele tuturor, se urca în maşină şi spunea cu ochii închişi, ca o somnambulă:

— La hotel. Dar repede.

Tot drumul ţinea ochii închişi. Când maşina oprea, ea nu cobora, rămânea nemişcată pe bancheta din spate. Spunea în şoaptă:

— Du-te sus, Alice. Şi vezi ce se întâmplă.

Alice alerga, urca în apartament şi se întorcea ţinând în braţe coşul cu lalele. Abia atunci, abia când o vedea pe Alice cu braţele încărcate cu lalele, cobora şi profesoara mea din maşină.

— L-ai găsit? întreba ea cu un zâmbet triumfător.

Alice nu ştia niciodată dacă se gândea la coşul cu lalele sau la portret, însă dădea din cap şi îngăima fericită:

— L-am găsit!

Ultimul portret, primit la Tokio, era însoţit de-o invitaţie. Alice şi-o amintea, o spunea cuvânt cu cuvânt. În ochii ei frumoşi scânteia o lumină ciudată, iar glasul i se încărca de patetism. Distanţarea de acea epocă strălucită mărea patetismul, însă eu nu sunt sigur că invitaţia se mai păstra în versiunea originală, pentru că Alice şi-o amintea mereu, o spunea cuvânt cu cuvânt, dar de fiecare dată cuvintele se schimbau, erau altele. Odată acel pictor o invita pe profesoara mea să-şi petreacă vara în Hawaii, într-o vilă pe malul unei ape unde-şi avea atelierul. Altă dată îi cerea să rămână în Hawaii doar şapte zile şi numai după douăzeci şi patru de ore, când reveneam, aflam cu uimire că se mulţumise şi cu două zile.

Alice avea o voce groasă, puţin cam cântată şi îndulcită de cele mai autentice accente moldoveneşti. La îmbrăcăminte, se asemăna teribil cu bunica Octavia. Purta totdeauna fuste lungi şi creţe, bluze înflorate, cu mâneci şi neapărat un pieptăraş încheiat cu şnur, care o înălţa şi o subţia în acelaşi timp. Părul alb ca zăpada şi-l purta strâns

într-un coc mare. Uneori peste coc purta o broboadă cu marginile bătute în mărgele mici, de o singură culoare, albastre, roşii sau negre. Când o vedeai întâi, şi mai ales când îi auzeai glasul gros, îndulcit de acele accente moldoveneşti, erai tentat s-o crezi ţărancă de prin părţile Neamţului, adică munteancă veritabilă pe care nici drumurile, nici tumultul atâtor capitale, nici luminile celor mai mari scene ale lumii nu reuşiseră s-o clintească, pentru că îşi păstra intacte portul, limba, obiceiurile. Surpriza mea a fost cu atât mai mare, când am aflat că Alice era munteancă, dar nu de prin părţile Neamţului, aşa cum crezusem, ci de la picioarele Alpilor francezi. Intrase în serviciul doamnei Maria Penescu Sarandi în urmă cu aproape patruzeci de ani şi nu o mai părăsise niciodată…

Alice mă conducea până în salon, atentă şi excesiv de îndatoritoare. Era suficient să-mi opresc privirea mai mult pe ceva, pe un scaun, pe o consolă, pe un vas, imediat în jurul acelui scaun, acelei console, acelui vas ţesea o întreagă poveste. Orice lucru cât de neînsemnat, aici în casa profesoarei mele, avea o istorie a lui pe care Alice o ştia, o spunea, o repeta, o popula cu noi amănunte, aşa cum fac ghizii care te conduc într-un oraş, într-un muzeu, într-o biserică. Numai când ajungeam în salon se oprea, îmi făcea semn să mă opresc şi eu, asculta câteva clipe cu atenţie, apoi înainta spre celălalt capăt al încăperii unde se zărea o draperie grea de catifea. Draperia masca o uşă pe care Alice o găsea mereu deschisă. Fără să facă cel mai mic zgomot, o închidea, trăgea şi draperia şi se apropia iar de mine. Spunea cu jumătate de glas sau chiar în şoaptă:

— Pe doamna profesoară o supără zgomotul.

Scuza, aceeaşi de fiecare dată, nu mă convingea. Dincolo de cuvinte mi se părea că ghicesc adevărul pe care Alice încerca atât de inabil să-l ascundă. Profesoara mea obişnuia să asculte la uşă! Bineînţeles, nu mă exteriorizam. Îmi impuneam şi cred că reuşeam să par cât mai neutru, adică să las impresia că vedeam lucrurile aşa cum îmi fuseseră prezentate, nu cum erau în realitate.

După ce-mi lăsam vioara, Alice mă întreba în şoaptă –

aici, în salon nu vorbea niciodată tare – dacă vreau dulceaţă de gutui sau şerbet de vişine. Îmi spuneam preferinţa tot în şoaptă, şerbet de vişine şi aşteptam nerăbdător să plece. Cum pleca, mă răsuceam repede spre draperia de catifea. Uneori mi se părea că s-a mişcat sau că stă prea înfoiată. Alteori mi se părea că de sub ea ieşeau vârfurile unor pantofi. Mă apropiam cu prudenţă, mă aplecam, priveam atent, dar n-aveam niciodată timp să-mi duc investigaţia până la capăt. Se întorcea Alice cu şerbetul de vişine. Lăsa tava pe măsuţa joasă, cu trei picioare din apropierea pianului. Lângă farfurioara cu şerbet se aflau ori două mere coapte, ori câteva fursecuri de casă. În mijloc scânteia un pahar înalt cu suc de portocale, iar mai la o margine aburea o ceşcuţă cu cafea. Sucul de portocale era pentru mine. Culoarea lui aurie mă făcea „să-mi simt cerul gurii uscat, dar nu îndrăzneam să întind mâna spre pahar. Nici spre şerbetul de vişine, nici spre fursecuri. Dintr-o clipă în alta putea să apară profesoara. O anunţa ceşcuţa din cel mai fin porţelan chinezesc şi aburii de cafea. O anunţa tăcerea din salon.

Doamna Maria Penescu Sarandi apărea întotdeauna pe neaşteptate. Vreau să spun că nu-i auzeam paşii. Nu auzeam nici uşa. Vedeam doar cum se mişcă faldurii draperiei. Intra în salon repede, cu fruntea sus, dreaptă şi zâmbitoare, aşa cum probabil altă dată intra în scenă. Purta rochii lungi, cu paiete strălucitoare sau cu jabouri din dantele albe. În mână ţinea vioara. Apărea de fiecare dată cu vioara într-o mână şi cu arcuşul în cealaltă. În primul moment părea emoţionată şi aproape nesigură. Paşii o purtau nu spre mine – pe mine nu mă vedea – ci undeva spre mijlocul salonului.

Începeau clipele cele mai grele. Alice se retrăgea tăcută. Profesoara mea se uita la ferestre, nu-i plăcea lumina, i se părea prea scăzută, aşa cred, pentru că se apropia de fiecare fereastră şi dădea perdelele la o parte. Perdelele erau subţiri, diafane, cu ele sau fără ele lumina din salon rămânea aceeaşi. Totuşi, în fiecare zi, ora mea de vioară debuta în felul acesta. Abia după ce dădea la o parte

perdelele, doamna Maria Penescu Sarandi binevoia să ia act de prezenţa mea sau şi, mai exact, îşi amintea că am venit. Se întorcea spre mine veselă, exuberantă:

— Ooo! Tânărul meu coleg a venit şi eu întârzii, îl las să mă aştepte nepermis de mult!

Mă privea, dar nu sunt sigur că mă vedea. Ochii ei albaştri străluceau nefiresc, însă nu se fixau niciodată asupra obiectelor din jur. Eram acolo aproape, la un pas sau la doi paşi, dar nu mă vedea, privirea ce se fixa asupra mea era o privire de orb, care plutea sau trecea pe lângă lucruri fără să le vadă. Iar eu nu eram, adică nu mă simţeam altceva decât un lucru, un obiect neînsemnat, poate cel mai neînsemnat, eram o anexă a caietelor de studiu sau a viorii care păreau să aibă mai mult loc în ochii profesoarei mele, pentru că atât spre caietele de studiu cât şi spre vioară întindea mâna ei subţire, aproape străvezie şi întreba:

— Ce ai pregătit pentru azi?

Răsfoia caietele repede şi rostea cu aceeaşi veselie sau exuberanţă:

— Vivaldi, Paganini, Pergolesi, Boccherini, Bach. Să rămânem deocamdată la Bach…

Îşi trecea degetele peste strunele viorii şi exuberanţa care n-o părăsea nicio clipă creştea în intensitate. Întreba:

— Cine te-a învăţat pe dumneata să-ţi acordezi în felul acesta vioara?

Nu-mi dădeam seama dacă era bine ce făcusem sau era rău, totuşi spuneam repede:

— Domnişoara Zâne m-a învăţat.

— Domnişoara Zâne?!

Zâmbea, dar nu-mi zâmbea. mie, pe mine tot nu mă vedea, zâmbea viorii pe care o ţinea în mână, neştiind parcă ce să facă, să mi-o dea sau s-o mai ţină, zâmbea ceştii de cafea spre care se apleca repede, sorbea o înghiţitură, lua şi un măr copt, îmi făcea semn să iau şi eu, se ducea spre pian, alunga liniştea din salon cu o cavalcadă de sunete, se oprea la un re diez şi-mi acorda vioara îndelung, făcând apel mereu la pian, comparând

sunetele cu atenţie, cu meticulozitate, cu pedanterie. Între timp se întorcea, mai sorbea o dată sau de două ori din cafea, culegea cu o lăcomie fantastică al doilea măr sau fursecurile, după care se aşeza, cât mai comod în fotoliu şi îmi întindea vioara. O luam, mă duceam spre pian, încercam să mă concentrez, însă glasul răguşit – de tutun sau de alcool – al profesoarei mă oprea la jumătate:

— Am spus că ne oprim la Bach? Nu cred că-i prea nimerit pentru azi, m-ar indispune! Să ne întoarcem la Vivaldi…

Dădeam din cap că am înţeles, îl căutam pe Vivaldi printre caietele de studiu şi nu mă mai uitam spre fotoliu, dar ştiam ce se întâmplă sau ce avea să urmeze. Doamna Maria Penescu Sarandi îşi arunca pantofii şi, fără să-i pese prea mult de rochiile ei frumoase, se cuibărea în fotoliu cu picioarele sub ea. La sfârşit, când epuizam exerciţiile, existau două alternative. Prima: ca profesoara mea să sară din fotoliu şi, uitând că e desculţă, să vină spre mine, să-mi ia vioara, să interpreteze ea un concert – unul din cele o sută şi ceva – de Vivaldi, apoi, ca şi când s-ar fi grăbit undeva ori ar fi pierdut ceva şi nu mai ştia sau nu-şi mai amintea ce pierduse, începea să dea ocol salonului, tăcută, furioasă, ameninţătoare. Abia târziu se oprea şi mă săgeta cu ochii care nu mai erau albaştri:

— Ai înţeles? Vivaldi nu suportă acrobaţii. Dacă vrei să faci acrobaţii, mergi în altă parte, nu vii la mine. La mine trebuie să înveţi să fii simplu. Simplu şi limpede, fără farafastâcuri!

Îmi plecam capul şi murmuram că am înţeles, deşi nu înţelesesem nimic, habar nu aveam despre ce acrobaţii era vorba, nu înţelegeam nici ce sunt acelea farafastâcuri şi de ce mi le atribuia tocmai mie. Rămâneam lângă pian tăcut şi-aproape speriat, în timp ce doamna Maria Penescu Sarandi îşi relua goana prin salon. Alteori, acest carusel în jurul pianului, această goană, începea din clipa în care puneam mâna pe vioară, din clipa în care deschideam caietul de studiu şi nu era determinată de felul cum cântam, nici de poziţia corpului – câteodată îmi striga să

stau drept, să n-o fac pe cocoşatul, că n-are nevoie de cocoşaţi în casa ei – ci mai degrabă de compozitorii pe care-i interpretam. Când interpretam Paganini sau Bach, profesoara mea nu se aşeza în fotoliu. Se ducea undeva lângă fereastră. Goana în jurul salonului – hotărâtă mai dinainte de numele compozitorului pe care-l interpretam – începea în cazul lui Paganini în clipa în care îmi aşezam vioara, iar în cazul lui Bach şi mai înainte. Era suficient să-i amintesc numele, să spun că pregăteam Bach, pentru ca în clipa următoare s-o văd pe profesoara mea pornind furioasă spre fereastră, spre sobă ori în jurul pianului şi să nu se oprească tot timpul cât ţinea lecţia. Abia după ce-mi strângeam vioara şi caietele de studiu, se lăsa în fotoliu epuizată, sorbea încă o cafea – când o vedea gonind în jurul salonului, Alice avea grijă să-i mai pregătească o cafea – dar nu-mi adresa niciun cuvânt, nu făcea nicio observaţie, nicio apreciere cât de neînsemnată. Îşi sorbea cafeaua şi tăcea de parcă ar fi fost singură în salon. Eu nu o priveam, nu mă mişcam, nu vorbeam, nu îndrăzneam aproape nici să respir. Ar fi trebuit poate să fiu mai degajat, să-mi beau sucul de portocale, să mănânc şerbetul de vişine, să-mi pregătesc într-un fel sau altul plecarea. Însă nu aveam deloc intuiţie, nu ştiam când şi cum să plec. Nu ştiam mai ales cum să umplu tăcerea aceea colosa a care se lăsa după fiecare lecţie, nu mă pricepeam să încep sau să port o conversaţie. Îmi era teamă că orice aş spune ar deranja şi-atunci tăceam, aşteptam încremenit un semn, un cuvânt care să pună capăt supliciului. Acest cuvânt venea, însă venea târziu, foarte târziu când aproape nu-l mai aşteptam, când încetam de a mă mai gândi la el ca la o izbăvire.

După ce-şi sorbea cafeaua, doamna Maria Penescu Sarandi, stând de data aceasta liniştită în fotoliu, începea o divagaţie teoretică pe care o ascultam cu stoicism, eram pregătit s-o ascult, făcea parte din lecţie însă aveam şi noroc. Aceste divagaţii se sfârşeau de obicei brusc. Profesoara mea se oprea la jumătatea unei fraze, uneori a unui cuvânt, mă privea şi mă întreba aproape răstindu-se:

— Dar dumneata ce ai de gând? Vrei să mă omori? Gata, lecţia s-a terminat! Poţi să pleci! Hai, pleacă, nu vezi că m-ai obosit?

Cea de a doua alternativă era fără discuţie mai atrăgătoare. Când isprăveam exerciţiul, în salon era o tăcere adâncă, era tăcerea din casa unchiului Alexandru, când Uca se retrăgea la ea în cameră să citească sau tăcerea impusă de Octav în duminicile lungi de vară, la noi acasă. Ghemuită în fotoliu, profesoara mea dormea. Dormea cu adevărat, se vedea asta pe chipul ei prelung de pe care exuberanţa cădea ca o crustă de ghips, se auzea mai ales, pentru că atunci când dormea avea în respiraţie un sforăit uşor ca acelea pe care îl fac pisicile când torc. Alice, răsărită ca din pământ, stătea la un pas de fotoliu, înaltă, dreaptă, ţinând un deget pe buze sau cerându-mi cu privirea să nu fac zgomot.

Îmi strângeam lucrurile în cea mai mare tăcere şi ieşeam. Ieşeam în vârfurile picioarelor, urmat de Alice. Când ajungeam în holişorul de la intrare, în urma noastră se auzea – cu precizia cu care un gong bate ora exactă – glasul subţiat ele uimire al profesoarei:

— Alice!

Alice îmi făcea semn să nu mă mişc, se întorcea câţiva paşi şi răspundea cu o voce coborâtă, sigură, liniştitoare:

— Da, doamnă!

— Unde-i domnul Tin? A terminat exerciţiile?

— Da, doamnă!

— Şi a plecat? I-ai spus că îl aştept mâine la aceeaşi oră?

— Da, doamnă!

Alice asculta câteva clipe concentrată şi, dacă doamna Maria Penescu Sarandi nu mai avea nimic de adăugat, se întorcea, îmi zâmbea, îmi deschidea uşa şi spunea în şoaptă:

— Aţi auzit? Sunteţi aşteptat mâine la aceeaşi oră…

6

— Biblioteca unde fusesem mazilit de Boldun să-mi

scriu „nu numai eseurile”, ci, aşa cum îi spusese lui Cezar Mirean, „dacă doream puteam să scriu şi romane”, se afla tot în clădirea conducerii combinatului, dar undeva la subsol. În cei aproape trei ani, de când venisem aici, urmându-l pe Boldun, nu împrumutasem niciodată cărţi de la bibliotecă, nu ştiam măcar că exista în combinat o bibliotecă şi un serviciu documentar, sursa principală a materialelor, revistelor sau cărţilor de specialitate – de care aveam nevoie – fiind nea Ionete. Ieşind din combinat, Boldun îşi umplea zilnic braţele cu reviste, ziare, cărţi de specialitate care-i veneau din ţară sau de peste hotare: din Franţa, din Anglia, din Germania. Însă cum el nu avea timp, răbdare şi nici curiozitatea să le citească ori măcar să le răsfoiască, le uita sau le lăsa totdeauna pe bancheta din spate. Nea Ionete avea şi timp şi curiozitate. Fără şcoli de pregătirea cadrelor, fără liceu absolvit în şase luni, aşa cum îl absolvise Boldun, fără facultăţi sau alte forme superioare de învăţământ, stând ore întregi lângă volan în aşteptarea şefului, fumând ţigară după ţigară, nea Ionete descoperise plăcerea de a citi. La început, când Boldun era abia directorul făbricuţei de cherestea din Prundu, nea Ionete, ca să-şi omoare timpul – ştiu chiar de la el – îşi răsucea ţigările nu în foiţă, ci în bucăţi de ziar pe care le alegea pipăind porozitatea hârtiei cu degetele. îi venea mai uşor să răsucească hârtia de ziar decât foiţa pe care o găsea în pachetele de tutun şi chiar fumul din tutun răsucit în hârtie de ziar era mai plăcut, îi amintea zilele când lucra în pădure. Şi-n timp ce trăgea din ţigară, se uita peste ştirile mai importante, pe care le auzea şi la radio. Dar una era să le asculte la radio şi alta să le caute singur prin ziarele şi revistele lăsate de Boldun şi găsindu-le să se mire:

— Uite-ai naibii! Ce spun la radio, scriu şi-n ziare. Păi, nu-şi pierd vremea de pomană?!

Într-o dimineaţă, vrând să-şi răsucească o ţigară pe foiţa ruptă dintr-un ziar, a dat cu ochii de o poză care l-a făcut să se minuneze:

— Uite-l pe Văsălie al lui Ion Tripon!

Înainte de armată, cu Văsălie fusese ortac în pădure, la doborât arbori cu securea. Văsălie era mai mare cu vreo zece ani, avea şi mai multă pricepere, ştia dintr-o privire în ce parte urma să se prăvălească arborele de care se apropiau amândoi cu securile. Sub poză ori deasupra ei erau şi două sau trei rânduri peste care ar fi trecut, nu le-ar fi citit, dar din poză îl privea mohorât Văsălie. Nu-i mai văzuse niciodată privirea atât de grea, de mohorâtă, dar şi de absentă. Rămânând cu ţigara răsucită la jumătate, a căutat să afle de ce avea Văsălie privirea aceea, ce putuse să i se întâmple? Ştirea pe care o rupsese – a trebuit să caute bucăţile de ziar şi să le potrivească la loc – l-a umplut de uimire. Văsălie, ortacul lui de altă dată, om harnic şi priceput, îşi omorâse nevasta, pe Floarea, pentru că, în loc să strângă banii pe care îi luase pe brânză şi pe ouă, să-i lege cu zece noduri şi să-i pună lângă ceilalţi cu care trebuiau să-şi cumpere o pereche de boi, bolânda de nevastă-sa îi cumpărase pălărie lui Văsălie cel mic, adică feciorului care trebuia să iasă la horă. Dar feciorul era un prunc numai de 15 ani, putea să mai aştepte până să iasă la horă cu pălărie nouă. Şi Floarea trebuia să lege banii cu zece noduri, să vadă întâi boii în bătătură şi-apoi să-şi trimită feciorul la horă. Văsălie n-a ridicat securea, deşi o avea sub braţ, aşa scria în ziar, a aruncat securea, dar a uitat că pumnul lui era greu ca un mai şi Floarea nu s-a ferit, că dacă se ferea cum i-a strigat feciorul, care nici n-apucase să-şi pună pălăria pe cap – „feri din calea nebunului, mamă!” nu s-ar fi întâmplat nenorocirea. Floarea nu s-a ferit şi pumnul greu al lui Văsălie a doborât-o dintr-o singură lovitură. Muierea a căzut cum cade un arbore pe care-l retezi cu securea şi nu s-a mai ridicat. Privirea absentă şi mohorâtă a lui Văsălie a lui Ion Tripon, dar şi nenorocirea care s-a abătut peste el, l-au dezbărat pe nea Ionete de obiceiul de a-şi răsuci ţigările din hârtie de ziar, lăsându-i, în schimb, pentru totdeauna nerăbdarea şi curiozitatea de a citi toate ştirile şi articolele. De a le citi, dar şi de a le comenta, eu fiind martorul mut al ciudatelor şi lungilor lui solilocvii, încă din ziua aceea

îndepărtată şi-aproape uitată când coborâsem din tren într-o gară de munte, unde aştepta un I.M.S. vechi şi hodorogit, iar la volan un ins costeliv, care purta peste maiou un veston de pădurar, decolorat de sudoare şi care, fără să mă întrebe dacă eu eram cel aşteptat, mi-a spus simplu:

— Urcaţi-vă, tovarăşu' procuror. 1

Venisem să anchetez un caz destul de încurcat: sabotaj, susţinea fabrica de cherestea din Prundu, furt şi abuz* de putere, reieşea din plângerea unui grup de ţărani, stăpâni pe munţi şi păduri, scrisă pe trei pagini cu creion chimic, scrisă frumos, cu o caligrafie impecabilă, dar şi cu o logică a faptelor, cu un simţ al adevărului, greu, aproape imposibil de răsturnat. Insul costeliv, în veston de pădurar de la volan, a încercat să mă pună la curent cu acţiunile duşmanului de clasă, „tovarăşu' procuror", dar văzând că tac şi neştiind cum să-mi ia tăcerea, drept aprobare sau dezaprobare, nu mi-a mai dat nicio atenţie, nu a mai întors capul – stăteam în spate – şi nici nu mi s-a mai adresat cu „tovarăşu' procuror". Însă a continuat să vorbească, să-l combată pe şeful de post şi pe primar pentru o vină pe care n-o înţelegeam, dar nici nu aveam chef să-l întrerup, să-i cer lămuriri. L-am lăsat să vorbească de unul singur, să monologheze ca şi când eu nu m-aş mai fi aflat pe bancheta din spate, aruncat într-o parte şi alta de hârtoapele drumului.

A oprit I.M.S.-ul în faţa primăriei şi a sărit de la volan repede şi vesel să-mi deschidă portiera. Aproape la fel de repede din clădirea primăriei a apărut un plutonier care s-a oprit la cinci paşi, pocnindu-şi călcâiele cizmelor şi informându-mă cu mâna la chipiu că sabotorii erau arestaţi şi se aflau sub pază sigură. Raporta şeful postului de miliţie, plutonier Ochişan Dumitru. Am întrebat cine a dat ordinul de arestare. Mi-a răspuns scurt, milităreşte:

— Organul în drept, tovarăşul primar!

I-am spus:

— Tot organul în drept, procuratura, îţi cere să-i eliberezi pe cei arestaţi.

Plutonierul Ochişan şi-a bătut iar călcâiele:

— Fără ordinul tovarăşului…

Dar n-a mai continuat. Din clădirea primăriei apăruse Boldun. Era şi el înalt, dar mai puţin costeliv decât nea Ionete şi mai îngrijit, purta o scurtă subţire din piele, pantaloni bufanţi, cizme, iar pe cap o şapcă tot din piele. A spus scurt:

— Eliberează-i, Dumitre!

A venit spre mine cu mâna întinsă, spunând concesiv:

— Aţi văzut, tovarăşe procuror? Unde-i lege, nu-i tocmeală. Deşi, dacă aş vrea să…

Nu a mai spus ce ar fi vrut să… în schimb s-a prezentat:

— Petre Boldun, primarul, adică nu, iertaţi-mă, încă nu m-am obişnuit, preşedintele sfatului popular al comunei.

Din primărie au ieşit cinci inşi escortaţi de doi soldaţi cu arme şi, la câţiva paşi mai încolo, plutonierul Ochişan. Boldun a zâmbit acru:

— Ţi-am spus să-i eliberezi, nu să-i duci sub escortă, Ochişane!

Şi fără să mai aştepte reacţia plutonierului Ochişan, care încremenise în poziţie de drepţi, s-a adresat unuia dintre cei aflaţi încă sub escortă, încântat şi mulţumit de gestul generos pe care-l făcea:

— Gata, bade Lisandre, sunteţi liberi! Eu şi cu tovarăşul procuror venit special aici, la faţa locului, am hotărât că nu-i bine şi nici frumos să ducem mai departe procesul…

Cel vizat, un ins cărunt, cu cămaşa ruptă la umăr şi cu o vânătaie la ochiul drept, a spus reţinut, cu demnitate:

— Ba o să-l ducem, Petre. Că-i dreptul nostru şi pentru el mergem până la Dumnezeu.

— N-o să fie nevoie să mergeţi nicăieri, bade Lisandre! am spus eu preluând apelativul de la Boldun. Doar acasă. Însă cu o condiţie: ca tot ce a fost scris în plângerea dumneavoastră să fie adeverit de martori.

— Martori sunt destui. Toţi oamenii de pe Vale pot fi

martori.

— Ochişane! a strigat Boldun spre plutonier. Ai auzit? într-o jumătate de oră să fii cu martorii aici.

— Înţeles, să trăiţi!

Plutonierul Ochişan a făcut un semn celor doi soldaţi, care au pornit-o în pas alergător, fiecare în altă direcţie.

Nemulţumit, Lisandru Ţugui, aşa semna pe plângere, a făcut câţiva paşi, adresându-mi-se direct:

— Nu-i drept, domnule procuror. Că nu de martorii domnului plutonier şi-ai domnului primar avem nevoie. Dacă e să se facă dreptate, atunci să fie chemaţi martorii noştri.

— Or să fie chemaţi, bade Lisandre. Să n-ai nicio grijă. Mai întâi, însă, aş vrea să stau de vorbă cu directorul fabricii de cherestea…

— Păi, nu-i aşa greu! a spus cu ironie reţinută careva dintre cei cinci. Că directorul fabricii e tot domnul primar…

M-am întors spre Boldun, care a confirmat sec:

— Da! Tot eu sunt şi directorul fabricii de cherestea.

Apoi, după o clipă de ezitare, mi-a făcut semn să-l urmez în primărie. Am urcat o scară de lemn şi la etaj, într-un birou destul de mare şi auster, nu exista decât un dulap, o masă de lemn şi trei scaune, Boldun s-a oprit, m-a privit câteva clipe în tăcere, dar împotriva aşteptării, în loc să se repeadă asupra mea ca un rinocer furios, a început să râdă:

— Ce mi-ai făcut, tovarăşe procuror? Abia reuşisem să-i potolesc. Să ajung cu ei la o înţelegere şi vii dumneata să-mi strici totul cu litera legii şi dreptatea. Care dreptate? Nu există decât o dreptate, a statului. Şi noi, eu, dumneata, suntem datori să-l slujim cu credinţă şi să-i apărăm interesele.

— Asta şi vreau să fac! am spus calm, cât puteam fi de calm în acele clipe. Statul, însă, nu e o abstracţiune. Şi nici numai fabrica dumitale de cherestea. Iar eu nu plec de-aici până nu fac dreptate. Dacă se va dovedi că fabrica a comis abuzuri şi furturi, cu părere de rău o voi chema în

faţa instanţelor judecătoreşti să plătească daune civile şi morale celor arestaţi şi molestaţi de plutonierul Ochişan.

Boldun nu mi-a răspuns. S-a dus spre una dintre ferestre – erau două – şi a rămas în faţa ei aproape cinci minute. Când s-a întors spre mine, nu mai era insul vesel şi sigur pe el. Frecându-şi barba aspră, roşcată, a spus sincer necăjit:

— Cred că am greşit undeva. Nu ştiu unde, dar am greşit. Nu trebuia să-mi iau pe cap fabrica. Şi-aşa am destule necazuri aici, la primărie.

S-a apropiat de dulap, l-a deschis, a scos o sticlă cu ceva de culoare verde, a scos şi două pahare mari de apă şi înainte de a turna, m-a întrebat:

— Beţi un rachiu?

Am dat din cap că nu. El şi-a turnat, spunând:

— Când sunt prea supărat am crampe la stomac. Şi nu-mi trec decât cu rachiu din mentă şi muguri de pin…

S-a aplecat spre fereastră şi l-a chemat pe nea Ionete. I-a spus să mă ducă la camera de oaspeţi şi, totodată, să se îngrijească să vină martorii de care aveam nevoie.

— La camera de oaspeţi a fabricii? a întrebat nea Ionete.

— Da, acolo, că e mai curat. Şi e şi cantina aproape.

Nea Ionete m-a dus la camera de oaspeţi, la cantină, şi-n cele trei zile cât am audiat martorii a stat în preajma mea atent şi îndatoritor, gata să sară, să alerge, să rezolve problemele care s-ar fi ivit, oricât de mari sau dificile.

Boldun a apărut abia la sfârşitul audierilor. I-am spus direct, fără să-l menajez, că fabrica se făcuse vinovată de abuzuri:

— Conform articolului numărul… coroborat cu legea pentru…

Boldun m-a întrerupt:

— La? aţi, eu nu mă pricep la articole şi legi. Cât trebuie să plătim?

I-am spus că dacă înaintam dosarul instanţei judecătoreşti, situaţia se putea complica. Fiindcă ar fi fost

vorba nu numai de bani, ci şi de privarea de libertate a celor care se făcuseră vinovaţi.

— Privarea de libertate?! Adică închisoare?! a spus el cu o voce nesigură.

— Da. Cu termene între trei şi şapte ani.

Boldun s-a dus la dulap şi-a scos sticla cu rachiu din mentă şi muguri de pin, şi-a turnat un pahar, dar nu l-a băut. A întrebat:

— Ar mai fi şi altă soluţie?

— Una mai dificilă, dar nu imposibilă. Lemnul sustras abuziv de fabrică să fie. trecut în locul cotelor pe care cei frustraţi au obligaţia să-l predea statului în următorii trei-patru ani. Pentru asta ar trebui…

— Am înţeles! a spus Boldun, dând pe gât paharul cu rachiu. E o soluţie care-mi convine. O să-l rog pe primar să le treacă predarea cotelor în avans…

Râzând satisfăcut, Boldun s-a dus cu paşi mari spre dulap. A mai adus două pahare – pentru mine şi pentru nea Ionete – şi, aproape silindu-mă să beau, a spus:

— Ei, dacă aş avea eu un consilier juridic de felul dumitale, fabrica n-ar mai avea încurcături! Oricum, îţi mulţumesc. Îţi mulţumesc aşa cum aş mulţumi unui prieten bun sau unui frate…

Peste o lună numai, nea Ionete, la fel de costeliv, dar în haine de sărbătoare, îl aştepta în aceeaşi gară, cu acelaşi I.M.S. vechi şi hodorogit, pe consilierul juridic al fabricii de cherestea din Prundu. Şi consilierul juridic eram eu. Ce a făcut Boldun, cum a obţinut aprobarea procurorului-şef al raionului să fiu transferat la fabrica de cherestea din Prundu, n-o să ştiu niciodată.

Acum, tot nea Ionete m-a condus spre noul loc de muncă. Nu a venit singur. Eu l-am chemat. Îmi strânsesem calabalâcul din sertarele biroului, dar habar nu aveam unde se află biblioteca şi serviciul de documentare. Întâi am sunat-o pe Marta. Ea cunoştea bine nu numai clădirea în care se lăfăia conducerea combinatului, ci întreg combinatul care-şi mărise, îşi dublase, îşi înzecise capacitatea de producţie, cu noi secţii, subsecţii şi ateliere,

cu magazii, cu rampe de descărcare, de încărcare şi expediere, cu o gară condusă de un şef şi trei sau patru impiegaţi. Marta – ştiam de la nea Ionete – lucrase mulţi ani la arhivă, era absolventă a trei facultăţi, urmaşe dreptul, literele şi filosofia, pentru ultimele două obţinând diplome nu în ţară, ci în Apus, la Paris, fapt pentru care, începând de prin anii 49 – 50, deveniseră nu dovada unei pregătiri superioare, ci două ghiulele, două pietre de moară care-i atârnau de mâini şi care o rostogoliseră în subsolurile combinatului, la arhivă. Ca ultim vlăstar al unei familii boiereşti – familia Greceanu – şi având adunată cultura *putredă* şi *decadentă* a unui Paris de la sfârşitul războiului, nu putuse ocupa decât în urma unor numeroase şi insistente intervenţii ale unui fost coleg de la drept – acum ceva mare la partid – un post insignifiant la arhivă, după ce absolvise, bineînţeles, o şcoală d „e stenodactilografe de şase luni. În perioada aceea, şcolile oricât de mari şi însemnate sau oricât de mici nu durau mai mult de şase luni. Venirea lui Boldun la conducerea combinatului a fost de bun augur pentru Marta. Mai exact spus, venirea nevestei lui Boldun, care ajunsese în combinat cam la zece minute după ce nea Ionete îi lăsase soţul pe treptele largi din dale cenuşii de marmoră de la intrarea în clădirea conducerii. În timp ce Boldun participa în sala mare de consiliu la şedinţa de instalare în postul de director general, Laura Boldun a făcut o inspecţie amănunţită şi meticuloasă prin clădirea conducerii, însufleţită de ideea îndrăzneaţă şi generoasă de a-i găsi lui Boldun o secretară la înălţimea postului pe care urma să-l ocupe. Fiindcă Neli, secretara de până atunci a lui Boldun, era prea tânără, prea zvăpăiată, prea zăpăcită – îi încurca mereu lucrările lui Petre – ori lipsită de talentul de a fi secretară. Nu-şi terminase nici liceul, biata fată, deşi ea încerca de vreo cinci ani să ajungă la bacalaureat, dar nu reuşea, n-avea timp, Boldun ţinând-o lângă el 12 şi uneori 15 ore din 24. Cât fusese la fabrica din Prundu, n-avusese ce să-i reproşeze. Era abia un copil, chiar ea, Laura, o descoperise printre muncitoarele necalificate, căra

rumeguş cu targa. La un capăt de targă era un moşneag chel şi pirpiriu, iar la celălalt capăt o fată necăjită, un copil aproape. Seara îl întrebase pe Boldun cum putea el să permită în fabrică exploatarea copiilor? Şi ca argument decisiv, a doua zi a luat-o pe Neli de mână şi i-a dus-o plocon. Boldun ce putea să facă? A întrebat-o dacă ştia carte. Da, Neli avea şapte clase! A fost marele ei noroc. Terminase şapte clase, avea scris frumos, Laura i-a cerut pe loc o probă şi, când a văzut ce scris are, a bătut bucuroasă din palme şi i-a spus lui Petre s-o ia secretară. După aceea, Neli a învăţat să bată şi la maşină, singură a învăţat, dar la bacalaureat nu putea să mai ajungă. Se căznea biata fată, însă serviciul de secretară lângă Boldun, 15 ore din 24, nu-i permitea. Ca s-o lase să-şi ia bacalaureatul şi să poată da şi la facultate, Laura urcase cu liftul la ultimul etaj, apoi coborâse pe scară, intrând în fiecare birou, intimidată puţin de liniştea de pe paliere şi din birouri şi mai ales de indiferenţa zecilor de funcţionali, care nu numai că n-o întrebau ce caută, dar nici n-o vedeau. Descurajată în ideea ei îndrăzneaţă şi generoasă, Laura ajunsese şi la subsol. Acolo, într-un fel de magazie cu prea multe rafturi şi prea multe hârtii, la o măsuţă cu maşină de scris pe ea, şedea o femeie uscată ca o scândură care a rămas mult în arşiţă şi ploi şi vânt, cu nişte ochi mari şi bulbucaţi, pe care ochelarii îi făceau şi mai bulbucaţi. A fost însă singura persoană din toată puzderia aceea de funcţionari care a ridicat privirea spre ea, chiar dacă avea ochii bulbucaţi, şi a întrebat-o cu bunăvoinţă ce caută. Luată pe nepregătite, dar bucuroasă de întrebare, Laura Boldun şi-a spus intenţia direct:

— Caut o secretară!

Marta s-a ridicat şi i-a spus politicoasă că a greşit. Acolo era arhiva. Secretarele puteau fi găsite sus. Dar pe care din secretare o căuta? Ca să nu mai urce, putea s-o găsească cu ajutorul telefonului. I-a arătat aparatul ghemuit pe o altă măsuţă, dar Laura, spunea Marta, nu s-a dus spre el. A rămas în acelaşi loc, întrebând-o:

— Dumneavoastră nu sunteţi secretară?

— Nu! i-a spus cu răbdare Marta. Sunt stenodactilografă aici, la arhivă.

— Dar cu studiile cum staţi?

Marta nu pricepea ce vrea şi a răspuns, cum se obişnuise să răspundă la astfel de întrebări:

— Stau destul de prost.

— N-aţi reuşit să terminaţi liceul?

Marta a spus cu o voce joasă, autoironizându-se:

— Liceul l-am terminat. Am terminat şi trei facultăţi, dar din păcate le-am terminat prea devreme.

Laura a privit-o lung, neînţelegând:

— Cum, prea devreme?

— Adică, la sfârşitul războiului. Dar nu aici, în ţară, ci la Paris.

Laura a privit-o lung, cu un început de sfială, pe care şi l-a reprimat repede, întrebând:

— V-ar interesa postul de secretară de la cabinetul directorului general?

Marta a înălţat din umeri:

— Asta nu ţine de mine!

Laura a devenit brusc voioasă:

— Ba de dumneata ţine. Trebuie să-ţi dai sau nu consimţământul.

Strângându-se ca un arici, obligat să se apere, Marta a replicat:

— Dumneavoastră sunteţi nouă la cadre şi nu mă cunoaşteţi, nu mi-aţi citit autobiografia.

— Nici nu-i nevoie s-o citesc! a spus cu un început de trufie Laura. Ce interior e aici?

Marta a căutat un pix vrând să-l scrie, dar Laura n-a mai avut răbdare. I-a spus cu o siguranţă care nu lăsa nici cel mai mic dubiu:

— Strânge-ţi lucrurile. Şi peste zece minute să urci sus, la directorul general. O să-i fii şefa de cabinet…

Marta nu se afla în birou, a ridicat receptorul nea Ionete, spunând cu o voce guturală pe care, în prima clipă, nu i-am recunoscut-o:

— Combinatul de mobilă.

— Cu tovarăşa Marta Greceanu! am cerut uşor derutat.

— E la tovul nostru! a spus aceeaşi voce şi, recunoscându-l pe nea Ionete, l-am rugat să vină până la mine.

— Arde? a întrebat nea Ionete, neplăcându-i probabil enervarea care vibra în glasul meu şi vrând să îndulcească lucrurile.

Struna de enervare din glasul meu s-a întins şi mai mult, gata să plesnească. Am spus:

— Dacă n-ai timp sau nu poţi, o să încerc să mă descurc singur.

Nea Ionete aproape a strigat în receptor:

— Vin! Vin numaidecât!

N-au trecut nici două minute şi l-am văzut Oprit în prag. Deschisese fără să bată la uşă. I-am arătat cele câteva pachete de pe birou – cu cărţi, hârtii şi reviste – şi, neizbutind să-i înfrunt sau măcar să-i ocolesc privirea dezaprobatoare, am spus văicărindu-mă:

— Sunt ca un naufragiat, nea Ionete. Plutesc în voia vântului şi-a valurilor. Te-am chemat să mă ajuţi să ajung la ţărm, adică la serviciul de documentare unde, închipuie-ţi, am fost uns şef.

Nea Ionete s-a apropiat şi m-a prins de braţ, întrebându-mă aproape supărat:

— De ce te grăbeşti? Eu aş zice să mai aştepţi! Să faci o contestaţie, să te baţi…

L-am privit mirat, derutat, dar şi furios:

— Ce să aştept? Şi cu cine să mă bat? Cu Boldun? F Hai, nea Ionete, să nu fim copii! Dumneata îl cunoşti bine. Şi, crede-mă, îl cunosc şi eu aproape tot atât de bine. Nu mai e de mult directorul fabricii de cherestea din Prundu. S-a schimbat, e altul, cu totul altul. Dacă voia într-adevăr să ocup postul de director adjunct, de astă-primăvară şi până acum – fii drept şi recunoaşte – aş fi fost titularizat de zece ori, nu o dată. Şi cu asta, am spus totul…

Smulgând de pe birou două pachete cu hârtii şi reviste, m-am îndreptat spre uşă. Nea Ionete a luat şi el

două, ultimele, şi m-a urmat, dar, ca şi în relaţiile cu Boldun, fără să-şi arate nemulţumirea, a devenit brusc protocolar, afişând un respect exagerat, un plus de bunăvoinţă, o falsă modestie. La capătul culoarului mi-aluat-o înainte, cu graba dar şi politeţea unui hamal care cunoaşte drumul, coborând câte două trepte. În holul mare de la parter, cu aceeaşi grabă şi politeţe a deschis uşa din dreapta, spre care când intram în clădirea conducerii nu mă uitam niciodată, portarul fiind în partea opusă şi eu trebuind ori să-i zâmbesc ori să-i strâng mâna. Uşa era largă, se deschidea în două părţi şi-avea geamuri şi grile din fier forjat, păstrând sau imitând modelul uşii de la intrarea principală. Nea Ionete, ţinând uşa deschisă cu spatele, m-a aşteptat să trec şi-abia după ce am coborât câteva trepte, a luat-o iar înainte. Treptele nu mai erau din marmoră, ci din betorl acoperit c-un strat subţire şi cenuşiu de mozaic. În prima clipă însă n-am observat deosebirea. N-am observat nici diferenţa de temperatură şi nici lipsa ferestrelor. Subsolul era luminat, lumina părea albă ca lumina zilei dar nu pătrundea prin ferestre ci cădea de sus, împrăştiată de tuburile fluorescente prinse pe tavan. Mi-a atras atenţia, şi chiar m-a oprit pentru o clipă, un afiş tipărit cu litere mari roşii şi albastre care anunţa spectacolul brigăzii artistice „Săgeata”. Alt afiş sau altele – holul de-aici, de la subsol, era aproape identic holului unui cinematograf – anunţau spectacolul echipei de dansuri „Ciobănaşul”, de trei ori laureată la Avignon, al echipei de teatru, al tarafului de muzică populară „Doina”, deţinător al discului de argint, de aur şi de platină obţinute la Salonic, Sorrento şi Havana. Nea Ionete care se oprise doi paşi mai încolo, a explicat sec, dar politicos, îndatorat chiar:

— Aici e şi clubul Combinatului, dar n-o să te stingherească. Repetiţiile au loc de obicei după program ori seara, până târziu.

A pornit-o în lungul unui culoar cu pereţii din cărămidă roşie. Aşa mi s-a părut în prima clipă şi-am păstrat această impresie până când am ajuns în pragul

unei uşi care ne aştepta deschisă. Nea Ionete a intrat fără să bată. Eu m-am oprit să privesc plăcuţa de pe uşă pe care o mână scrisese, dichisind şi înflorind fiecare literă, „Biblioteca”, iar mai jos, altă mână, nerăbdătoare, scrisese prescurtat: „Serv. Doc”. Aproape în aceeaşi clipă am observat şi subţirimea peretelui, care nu era mai gros decât uşa, nu era nici de cărămidă, aşa cum mi” se păruse, ci din plăci de rumeguş presat pe care fusese lipit un tapet ce imita perfect cărămida la roşu. Am pătruns într-un salonaş cu mese dreptunghiulare, nu prea înalte, albastre şi albe şi vişinii, iar în jurul lor erau aşezate fotolii largi şi confortabile în care însă nu stătea nimeni. Dar se vedea clar, salonaşul era destinat lecturii. Am vrut să înaintez, adică să trec pragul unei alte uşi, dar m-a oprit glasul subţire şi melodios al unei fete care întreba:

— Mi-ai adus cărţile, nea Ionete? Ce bine! Că azi trebuie să predau. Ştii, eu am fost transferată la aprovizionare. Vine altcineva în locul meu.

Nu mai ţin minte cuvintele spuse de nea Ionete, ci numai felul protocolar şi îngrozitor de stângaci, aproape caraghios, în care mi-a prezentat-o pe bibliotecară, chinuind într-o pendulare periculoasă cele două pachete cu care venise şi pe care uitase ori nu se îndura să le lase pe unul dintre fotolii – erau şi aici câteva fotolii îmbrăcate într-un scai maroniu care imita cum nu se putea mai bine pielea – sau pe biroul mare şi încăpător, la care stătea o fată brunetă, un copil aproape, cu părul despărţit în mijloc de o cărare şi împletit într-o coadă, o singură coadă care-i cădea pe umărul drept. Fata nu era atentă la ce spunea nea Ionete. Se uita însă îngrijorată, aproape speriată spre pachetele pe care le agita când spre ea când spre mine. Pe birou ardea o lampă cu abajurul în formă de floare, o floare deschisă doar pe jumătate sau cel mult pe trei sferturi şi care putea fi lalea dar şi trandafir. Ameninţată de pachetele lui nea Ionete, fata s-a retras spre peretele din spate şi întinzând mâna a răsucit butonul alb al unui comutator. În tavanul încăperii s-au aprins, nu brusc ci încet şi cu timiditate parcă, mai multe tuburi fluorescente.

Lumina lor albă l-au făcut pe nea Ionete să se precipite, să lase pachetele pe un fotoliu şi să rostească aproape aceleaşi cuvinte:

— Isabela, tovarăşul Strava, a venit aici să preia…

Fata l-a întrerupt cu glasul ei subţire, dar melodios, aproape cântat.

— Ştiu, nea Ionete. M-au anunţat cei de la muncă şi salarii. Încă de ieri. Eu am pregătit registrele, fişierul. Pot să predau. În cinci minute…

Nea Ionete nu m-a privit. A spus destul de evaziv:

— Păi, atunci eu… E clar! O să vă las.

S-a retras aproape de-a-ndărătelea. Din pragul încăperii, vrând dar nereuşind să pară vesel, a spus:

— Mai trec eu pe-aici, nicio grijă!

S-a răsucit apoi şi s-a îndepărtat cu paşi mari, grăbit. Fata a spus chicotind:

— Se întoarce. Vă spun eu că se întoarce. Fiindcă nea Ionete…

A tăcut, m-a privit lung, indecisă, apoi a continuat cu o voce schimbată, joasă, gravă:

— Am să vă spun adevărul. N-are rost să vă mint. Nea Ionete e singurul meu cititor.

— Cum singurul?

— Aşa cum aţi auzit…

— Şi ceilalţi? Vrei să spui că registrele şi fişele sunt goale?

Fata a zâmbit ca de o enormitate:

— Nu! Nu asta am vrut să spun. Am cititori destui, dar toţi sunt foarte comozi. Nu vin niciodată la bibliotecă. Trebuie să merg eu la ei. Şi în clădirea conducerii şi în combinat, peste tot. Singurul care vine până aici e nea Ionete. Şi uneori, foarte rar, când am noutăţi în franceză sau în engleză, vine şi tovarăşa Marta. O ştiţi, lucrează la…

— Da, o ştiu.

Fata a mai răsucit un buton şi-n tavan s-au aprins două rânduri de tuburi fluorescente, luminând încăperea vastă a bibliotecii, mult mai vastă decât se putea bănui la prima vedere, cu trei rânduri de rafturi aşezate paralel pe

mijloc, pereţii fiind şi ei căptuşiţi pe toate cele patru laturi cu dulapuri înalte până în tavan.

— Cărţile sunt puse toate în ordine alfabetică, după autori şi genuri! a spus fata. E foarte simplu să „le găsiţi. Dulapurile de pe peretele din stânga şi de pe cel din fund sunt cu documentaţie tehnică.

S-a oprit lângă unul din rafturile de la mijloc şi, privind mirată spre mine, a întrebat:

— Nu veniţi să-ncepem recepţia? După aceea semnez de predare, dumneavoastră semnaţi de primire şi gata, pot pleca!

Glasul ei subţire şi melodios, dar mai ales felul direct, sincer de a privi lucrurile risipiseră ceva din răceala cu care plecasem de lângă uşa lui Boldun, dar mai ales din.

frigul pe care-l simţeam în mine ca pe-un frison. Am spus abia descleştându-mi fălcile:

— Nu-i nevoie de nicio recepţie. Dă-mi să semnez procesul-verbal de primire.

Fata m-a privit lung, apoi, nehotărâtă, s-a apropiat de birou:

— Eu am pus totul în ordine. Încă de ieri, de când am primit telefon, m-am pus pe lucru. Şi-am lucrat până noaptea târziu. Nici nu m-am dus acasă. Dacă nu-l vedeam pe nea Ionete, n-aş fi ştiut că s-a făcut ziuă…

Am întins mâna după procesul-verbal de predareprimire şi, fără să mă uit peste coloanele de cifre scrise cu grija şi pedanteria unui şcolar silitor, am semnat, spunând:

— Gata, Isabela, poţi să nu mai ai nicio grijă.

M-a privit mirată, contrariată chiar:

— Să ştiţi că numele meu adevărat e IVhhaela. Numai nea Ionete, nu ştiu de ce, îmi spune K.ibela. I-am zis şi îi zic mereu: „nea Ionete, pe mine mă cheamă Mihaela”. Dar el tot Isabela îmi spune.

— Aşa i-o fi plăcând lui. E un nume frumos. Şi eu tot aşa o să-ţi spun.

I-am întins hârtiile să le semneze. A luat pixul cu un fel de bucurie sau de exaltare, frântă însă aproape în

aceeaşi clipă. A pus pixul pe masă spunând hotărâtă, impenetrabilă:

— Nu! Eu încă nu semnez. Vin peste două-trei zile, când o să vă convingeţi că totul e în ordine.

Am zâmbit cu înţelegere ironică:

— Dacă nu eram convins de acest lucru, nu semnam. Bine, procesul-verbal rămâne aici pe colţul mesei. îl semnezi când vrei. Peste trei zile, peste zece, nu mai are nicio importanţă.

Fata şi-a muşcat buzele şi, tăcută, resemnată, a luat pixul. Abia după ce a semnat, a spus aproape în şoaptă:

— Eu n-am vrut să vă jignesc. Nici să…

Şi-a luat poşeta şi o plasă din material plastic şi-aproape pe vârfuri s-a îndreptat spre uşă. În prag s-a oprit, spunând cu o voce schimbată, pusă parcă pe ghiduşii.

— Să ştiţi că de venit tot o să vin. Nu peste trei zile, poate chiar mai repede. Vreau să fiu primul cititor care vă bate la uşă…

— Bine, Isabela, îţi mulţumesc! Şi te aştept…

I-am ascultat paşii îndepărtându-se răsunători pe culoarul cu pereţi din rumeguş presat. Biblioteca a rămas apoi tăcută, inundată de lumina tuburilor fluorescente din tavan. Am vrut să le sting, dar înainte de a răsuci butoanele ceva m-a atras spre rafturile din mijloc. M-am apropiat, privind cărţile aşezate într-o ordine desăvârşită, fiecare carte pusă la locul ei, după indicele alfabetic. M-am apropiat de litera S., care ca şi celelalte litere avea trei sau patru compartimente: literatură clasică, literatură contemporană, literatură tehnică, diverse. Intuiţia m-a oprit în faţa ultimului compartiment care ocupa aproape două rafturi. Aici, la „diverse” erau trecute cărţile de critică, de artă, eseurile şi reportajele. Numele meu nu mi-a sărit în faţă, gudurându-se bucuros ca un căţelandru care mă cunoştea. A trebuit să trec de trei ori cu privirea peste cele două rafturi, şi-abia a patra oară să înţeleg ce caut, să-mi opresc privirea pe culoarea cotorului, în degradeuri de verde, albastru şi galben şi pe titlul volumului meu de eseuri scris – de-un grafician şugubăţ ori

nonconformist – fără majuscule: *aspecte ale esteticii în critica literară*. Am vrut să-l iau din raft, dar am renunţat, amintindu-mi multele mizerii şi necazuri pe care mi le adusese această odraslă pentru că îndrăznisem să afirm şi să susţin cu argumente adevăruri supărătoare despre diletantism, spirit de clan, prejudecăţi, bun plac etc. M-am îndepărtat de acel raft, m-am oprit o clipă lângă dulapurile cu documentaţie tehnică şi la întoarcere am stins luminile din tavan. A rămas aprinsă numai lampa cu abajur în formă de floare, de lalea sau de trandafir. Lângă ea strălucea carcasa telefonului. Am ridicat receptorul, am făcut numărul centralei de la policlinica de copii şi am cerut interiorul Ştefaniei. Era timpul să o pun la curent cu noua şi strălucita mea funcţie, îmi pregătisem în pripă câteva cuvinte sonore despre mărinimia lui Boldun, despre surpriza pe care mi-o rezervase, voiam să bravez, să-mi ascund cât de cât amărăciunea şi, dacă ar fi fost posibil, să îndepărtez din mine frigul care făcea parcă să-mi tremure, câte o fracţiune de secundă, buza de jos. Am auzit sunetul cunoscut şi răscunoscut al interiorului, însă aproape în aceeaşi clipă mi-am adus aminte că Ştefania rămăsese acasă, iar starea sănătăţii ei era destul de precară. Am lăsat receptorul în furcă aproape bucuros. Fiindcă abia acum realizam greşeala de a o fi alertat, de a-i fi adus la cunoştinţă o situaţie încă neclară. Orgoliul meu fusese rănit – niciodată nu mai primisem o lovitură atât de nedreaptă – ar fi trebuit, aşa cum aproape mă rugase nea Ionete, să nu mă grăbesc, să mai aştept sau să mă bat. Eu am trecut însă peste orgoliul rănit, nu din laşitate ci din naivitate, din convingerea aproape fermă că Boldun avea să revină asupra deciziei pe care o luase, că gestul meu de înţelegere şi supunere – venirea aici, 1 i bibliotecă, ce altceva putea să însemne? – îl va determina nu numai să schimbe decizia, ci să vină chiar el să mă anunţe că a schimbat-o. Cinci zile m-am hrănit cu această iluzie naivă, atent la sunetul telefonului – eram sigur că Marta o să mă prevină de venirea şefului – sau la cel al paşilor care s-ar fi auzit în lungul culoarului. Chiar din prima zi, ca să-mi pot

concentra atenţia la sunete, am stins lampa de birou. Însă aproape simultan, în partea dreaptă din fundul sălii, a apărut altă lumină. „O fi vreun bec! mi-am spus mirat. Un bec pe care Isabela, în graba ei de a pleca, îl uitase aprins”. M-am dus într-acolo cu intenţia de a-l stinge. Dar mă înşelasem. Sus, între două dulapuri, era o ferestruică pătrată. Prin ea pătrundea lumina albă a zilei, cădea pieziş într-un fascicol ca de reflector. Fereastra era închisă, dar o scară din cinci trepte, aşezată între cele două dulapuri sugera clar că fusese pusă acolo ca să poată fi deschisă fereastra. M-am urcat, am vrut s-o deschid, dar m-am oprit la timp. Din clădire ieşise aproape alergând nea Ionete. S-a oprit lângă mercedesul albastru, a deschis portieră din faţă şi a rămas în poziţie de drepţi, privind undeva în lungul nasului, ca un ostaş care aşteaptă sosirea generalului. Imediat, a apărut şi Boldun, iar la doi sau trei paşi în urma lui, legănându-se ca o raţă, Ilie Hanciu, noul consilier juridic. După ce s-a urcat Boldun, nea Ionete i-a închis portiera, a aşteptat să urce şi Ilie Hanciu şi tot alergând s-a dus la portiera din partea volanului. Maşina a pornit uşor, aproape fără zgomot. Eu am rămas la fereastră, privind curtea tăcută, care la nici două minute s-a umplut de larmă. După Boldun, plecau imediat şi funcţionarii combinatului. Nu m-am uitat la ceas, dar după larma care umpluse curtea din faţă şi după graba grupurilor de funcţionari puteam fi sigur că era ora patru şi două minute. M-am întors la birou aproape pe bâjbâite, am aprins lampa, dar nu simţeam nicio grabă să plec. Am încercat să-mi fac de lucru, uitându-mă prin fişe, prin registrele în care era trecută intrarea cărţilor şi-abia într-un târziu, când am simţit că tăcerea din bibliotecă avea ceva din tăcerea sinistră a unui cavou, mi-am pus ochelarii în servietă, m-am ridicat, am stins lumina şi am ieşit.

Acasă, Ştefania mi-a pus o singură întrebare:

— Ai avut mult de lucru?

N-am răspuns. Am dat doar din cap în semn de încuviinţare.

A doua zi nu m-am oprit la birou, am lăsat doar

servieta, n-am aprins nici lampa cu abajur în formă de floare, n-am aprins nicio lumină. M-am dus direct spre ferestruica dintre dulapuri. Dimineaţa lumina soarelui bătea din plin în faţada clădirii şi fascicolul de lumină care se strecura prin ferestruică părea de aur. Am urcat cele cinci trepte ale scăriţei de lemn exact în clipa când printr-un viraj de înaltă clasă, nea Ionete oprea în faţa treptelor de la intrarea principală. Boldun n-a mai aşteptat să i se deschidă portiera. A sărit aproape în clipa opririi şi fără să se uite spre nea Ionete ori fără să-i adreseze vreun cuvânt s-a grăbit spre intrare. Nea Ionete s-a dat jos, s-a uitat la roţile din spate, a luat ceva din portbagaj şi a intrat şi el, însă fără graba lui Boldun. În schimb eu, ca un elev conştiincios care aşteaptă sosirea profesorului dintr-o clipă în alta, am părăsit ferestruica dintre dulapuri şi-aproape alergând am aprins luminile, cât mai multe, răsucind toate comutatoarele. Unul după altul, în tavan s-au aprins patru rânduri de tuburi fluorescente. Tot în grabă am făcut ordine pe birou, am aprins un rând de tuburi fluorescente şi-n sala de lectură, mi-am potrivit scaunul, cât mai departe de birou – să pot să mă ridic repede – şi iji-am aşezat cu o ureche spre telefon, cu alta spre capătul culoarului. Dar nici în ziua aceea, nici în următoarele, nu s-a auzit sunetul telefonului sau paşi pe culpar. Mă uitaseră toţi. Chiar şi nea Ionete. Abia în ziua a patra sau a cincea am auzit paşi pe culoar. Inima mi-a zvâcnit puternic, înteţindu-şi ritmul de parcă aş fi fost un adolescent care aştepta pentru întâia oară întâlnirea cu o fată. Mi-am scos ochelarii, i-am şters repede, am deschis un dosar cu chitanţe şi bonuri de primire – cărţile nu erau procurate de bibliotecă sau de vreo persoană avizată, ci de magazia de materiale şi de magazioner, aşa cum erau procurate şi celelalte materiale: hârtie de împachetat, săpun, mături sau ceară pentru lustruit parchetul – şi-am încercat să-mi potrivesc un aer cât mai preocupat. Dar pe măsură ce paşii se înropiau, începusem să mă liniştesc, inima nu mai bătea să-mi spargă pieptul, iar pulsul, se pare, intrase în ritm normal. În uşa bibliotecii nu s-a oprit nici Boldun şi nici

nea Ionete, ci fata cu părul împletit într-o singură coadă, Isabela. Bătuse în uşă, deşi era deschisă, cu sfială, dar şi cu un zâmbet ghiduş în ochii ei mari, albaştri, întrebând aproape în şoaptă:

— E voie?

Am privit-o pe deasupra ochelarilor lung şi încercând să-mi ascund dezamăgirea şi amărăciunea că nu venise Boldun, am spus tot în şoaptă:

— Intră, Isabela!

Ea a rămas în prag, s-a uitat la luminile din tavan, la rafturile de cărţi din mijloc, la dulapurile de pe lângă pereţi şi a întrebat:

— Am avut dreptate?

N-am înţeles la ce se referea, dar am încuviinţat:

— Da, ai avut!

Părăsind sfiala, a spus voioasă, aproape bucuroasă:

— În cinci zile n-a venit niciun cititor!

A trebuit să recunosc:

— Da. N-a venit niciunul. Dar tu cum ai aflat? Dacă n-aş şti că porţi o coadă atât de frumoasă şi că te cheamă Isabela, aş zice că eşti vrăjitoare.

— V-am mai spus, eu sunt Mihaela. Numai nea Ionete îmi zice, nu ştiu de cer Isabela.

— Nea Ionete are dreptate, ţi se potriveşte mai bine Isabela.

Şi, deşi numai eu ştiam cât de lungi şi chinuitoare fuseseră nu zilele, ci orele, clipele petrecute aici, am continuat să-i fac jocul, prefăcându-mă uluit, zăpăcit chiar:

— A! Dar ia stai! Ai spus cinci zile? Au trecut cinci zile?! Cum? Când? Că eu n-am observat!

Încântată de zăpăceala mea, dar şi de justeţea pronosticului ei, Isabela a spus cu sinceritate şi candoare:

— Aveţi dreptate. Cinci zile trec repede, nici nu ştii când. Eu am aşteptat douăzeci şi cinci de zile şi n-a venit nimeni. Îmi era teamă că, dacă o să vină un control, o să mi se reţină din salar sau o să fiu dată afară. Nu ştiam că bibliotecile au un statut aparte, o independenţă, că nu sunt controlate niciodată şi m-am apucat de lucru. Am zis: dacă

nu vin ei la mine, o să merg eu la ei. Şi-n luna următoare aveam peste două sute de cititori…

— Da, ai dreptate, Isabela. O să trebuiască să fac şi eu ceva. Să scriu nişte afişe ori să programez filme. Măcar la două săptămâni un film.

— Cu afişele n-o să iasă nimic. Eu am împânzit în tot combinatul afişe, dar degeaba. Şi nici povestea cu filmele nu dă rezultate. Oamenii vin la film, îl văd şi la sfârşit nu ştiu cum să plece mai repede.

Am privit-o uşor contrariat:

— Atunci, nu-mi rămâne…

A izbucnit bucuroasă:

— Decât să vă ajut eu!

— Tu, Isabela? Cum poţi tu să mă ajuţi?

— Uşor. Şi simplu! Primul cititor o să fiu chiar eu. Apoi, colegii din echipa de teatru. Sunt aproape optzeci. Cu ei am şi vorbit. Dar mai sunt cei de la brigadă, de la echipa de dansuri…

Mi-am scos ochelarii, m-am frecat la ochi, încercând să mimez cât mai bine surpriza, buimăceala, bucuria:

— Isabela, tu eşti un înger. Am greşit când am pronunţat cuvântul vrăjitoare. Te rog să mă ierţi.

A râs amuzată;

— Nu vă iert, decât dacă îmi treceţi pe fişa de împrumut *Psihanaliza* lui Freud.

— Da, bineînţeles. Să văd. Să caut…

Am vrut să mă ridic, dar ea m-a oprit, hotărâtă:

— Nu-i nevoie să vă deranjaţi. O caut eu…

S-a dus spre rafturile din mijloc şi, numai după câteva clipe, s-a întors cu un tom gros, între coperţi cartonate. Şi-a căutat fişa singură şi tot singură şi-a trecut cartea. Am privit-o stând în picioare tăcut, resemnat. Când a isprăvit, am întrebat-o maliţios:

— Asta a fost aşa, ca o lecţie?!

M-a privit speriată:

— Nu. Nici măcar nu m-am gândit. A fost un gest de rutină. Am uitat pur şi simplu că nu mai sunt bibliotecară.

Privindu-i fişa, am ricanat:

— Da, observ că eşti cam uitucă. Ai uitat cumva că şi cartea pe care o împrumuţi acum…!

M-a întrerupt zâmbitoare:

— Nu, n-am uitat. A mai fost trecută pe şa mea de două ori. Acum o iau a treia oară, fiindcă orice carte trebuie înapoiată după cel mult o lună. Şi pentru Freud nu-ţi ajung nici zece luni. Ce pot să fac? îmi place mult biologia şi psihologia. Vreau să devin medic psihiatru. Dar până acum sunt doar o recidivistă. Am dat examen la medicină de două ori şi am căzut. Anul trecut am obţinut media 8, 56 şi ultimul admis avea 8, 58. Vara asta a fost şi mai grea. Am obţinut 8, 67, dar ultimul admis a avut 8, 69. O să dau şi la anul şi sunt sigură că o să reuşesc. O să mă ajute Freud…

Şi-a luat tomul masiv sub braţ, s-a îndreptat spre uşă, dar în prag s-a oprit, spunând cu un început de alintare:

— Aveţi un zâmbet imposibil. Arii trebuit să mă supăr şi nici să nu mai trec pe-aici, dar n-o să vă fac această plăcere. Nu mă lasă prietenul meu Freud…

Şi fără să mai aştepte replică s-a îndepărtat grăbită. I-am ascultat paşii până când au ajuns la capătul culoarului, jenat şi un pic umilit. Un copil aproape, un pui de vrabie cu caş la gură îşi permitea cu nonşalanţă să-mi d ea lecţii, să mă înveţe cum să mă port! Am stins luminile din tavan şi m-am dus la ferestruica dintre dulapuri. M-am urcat pe scăriţa cu trepte de lemn, însă n-am deschis ferestruica. Pentru că stând acolo şi privind curtea aveam senzaţia stranie că nu priveam, ci îmi pusesem pe faţă o mască de oxigen. L-am văzut apărând brusc pe nea Ionete şi alergând spre mercedesul albastru. A deschis portiera din faţă şi a rămas lângă ea în poziţie de drepţi. Boldun a apărut urmat la doi paşi de Ilie Hanciu, legănându-se ca o raţă şi având sub braţ o mapă din material plastic, mapa lui Boldun am constatat surprins, cu care tovul nostru pleca totdeauna la şedinţele de la municipiu sau de la judeţ. Boldun s-a urcat grăbit în faţă, Ilie Hanciu i-a întins mapa, dar a rămas pe loc, nu s-a urcat în spate cum credeam. A rămas lângă portiera din faţă pe care nea

Ionete a izbit-o cu putere, alergând apoi să urce la volan. Maşina a demarat, ca de obicei, fără zgomot. Ilie Hanciu a rămas în acelaşi loc, fără să se clintească şi fără să urmărească ieşirea în stradă a mercedesului. De la ferestruica pe care priveam părea un trunchi de răchită, căruia un trăsnet sau o mână dibace îi retezase coroana. Însă, stând acolo, pe scăriţa de lemn, mi s-a părut că aud paşi pe culoar. „Se întoarce Isabela! m-am gândit. Ce-o fi uitat să-mi spună sau ce-o fi vrând?!” Dar mă înşelam. În uşa bibliotecii a apărut inginerul Cristescu, şeful Serviciului producţie, cu care ar fi trebuit să lucrez ca director adjunct. Însă n-am lucrat.

— Până îţi vine decizia de numire, mi-a spus Boldun cu felul lui dur de a se adresa, de producţie răspund eu.

Pe inginerul Cristescu îl cunoşteam însă de mult, din şedinţele de consiliu unde eram „chemat” sau „invitat”. Atunci, pentru Boldun eram „cariatida noastră”, pe umerii mei sprijinindu-se „toate problemele dificile ale combinatului”. Înalt, slab, cu şira spinării dreaptă, „anchilozată”, se şoptea cu admiraţie, şi, pe cât de tăcut pe atât de încăpăţânat – când era vorba de problemele producţiei – inginerul Cristescu ducea o continuă luptă cu Boldun. Era o luptă surdă, ascunsă, dar inegală, fiindcă Boldun nu ataca niciodată direct şi decisiv, ci pe ocolite, prin hărţuieli mărunte, aproape zilnice, prin aluzii care micşorau, prin ironii grosolane de genul:

— Ei şi acum să vedem ce facem cu călcâiul vulnerabil?!

Bineînţeles, săgeata era îndreptată asupra inginerului Cristescu, vulnerabil fiind Serviciul producţie. Inginerul Cristescu tăcea şi zâmbea cu blândeţe, de parcă nici nu auzea. Multă vreme m-am întrebat dacă în blândeţea aceea nu se ascundea şi puţină ironie. Dar nu. Nu era decât blândeţe, înţelepciune şi o mare, o incomensurabilă răbdare. Nu cred că în cei trei ani am schimbat cu el zece cuvinte, dar ne zâmbeam de departe şi ne salutam. Acum, inginerul Cristescu se oprise în pragul uşii tăcut şi parcă jenat. Venise să aducă o carte

împrumutată mai de mult. Şi nu se aştepta. Nu ştia ce să creadă. Nu se aştepta să mă vadă aici. O timiditate excesivă îl făcea aproape să-şi repete unele cuvinte. Rostea un cuvânt dar parcă nu era sigur de el şi repeta cuvântul sau fraza întreagă. Discuţia s-a legat greu. Totuşi s-a legat şi-am aflat că Mirean, directorul financiar, plecase din combinat, ne părăsise.

— Când? am întrebat eu uluit. În urmă cu câteva zile am fost la el, am băut şi-o cafea.

— Şi nu ţi-a spus că pleacă?

— Nu. Nicio vorbă!

Inginerul Cristescu a luat loc în fotoliul pe care i-l arătasem şi, copleşit de blândeţea aceea a lui sau de timiditate, a repetat:

— Nu ţi-a spus că pleacă?

L-am privit şi am dat din cap în semn că Cezar Mirean numispusese nimic despre plecarea lui: Cu multe cuvinte şi uneori cu fraze întregi repetate de inginerul Cristescu, am aflat că povestea plecării lui Mirean era veche, încă de pe la începutul lui august. Atunci, într-o şedinţă de consiliu, la care eu nu fusesem chemat, nici „invitat”, între Cezar Mirean şi Boldun avuseseră loc două ciocniri, una mai uşoară, a doua violentă. Boldun vorbea ca de obicei şi Mirean l-a întrerupt, adică i-a pus o întrebare. Tovul nostru s-a prefăcut că nu aude şi a continuat să vorbească. Mirean a pus din nou aceeaşi întrebare, la care Boldun, furios, a ripostat J

— Dumneata ai o plăcere teribilă să mă întrerupi!

Cezar Mirean a ripostat prompt:

— Şi dumneata ai o plăcere, ba nu, o voluptate de a vorbi ca şi când ai fi singur. Pe noi de ce ne mai chemi, dacă n-ai nevoie de părerile noastre? Ce fel de conducere colectivă suntem?

Boldun l-a ascultat şi, cu o putere fantastică de a-şi struni nervii, l-a întrebat calm, aproape în glumă:

— Ai isprăvit? Foarte bine! O să-ţi dau răspunsul la sfârşitul şedinţei.

Dar spre sfârşitul şedinţei, între Boldun şi Cezar

Mirean s-a iscat altă ciocnire, de data aceasta violentă, dură. Din motive de economie, Boldun a cerut desfiinţarea postului de director adjunct. Mirean a întrebat ironic:

— Şi cine o să-i preia atribuţiile?

— Eu o să le preiau! a râs satisfăcut Boldim, de parcă ar fi făcut cea mai grozavă glumă. Îmi asum şi această răspundere.

Mirean a tăcut, părea resemnat, timp în care Boldun a spus:

— Cine e de acord, să ridice mina.

Mirean a ridicat mina şi Boldun, mulţumit, l-a întrebat:

— Deci eşti de acord.

— Nu. Vreau să mai pun o întrebare.

Boldun, aproape enervat, a încuviinţat:

— Bine, tovarăşe Mirean, întreabă ce ai de întrebat şi să isprăvim, să mergem la treburi, că fiecare secundă pe care o pierdem e aur.

Cu o ironie ascuţită ca tăişul unui brici, recunoscând capacitatea mare de muncă, spiritul organizatoric, ataşamentul şi dăruirea revoluţionară a directorului general, Mirean a întrebat ce se va întâmpla când acesta va pleca din combinat, ştiindu-se că nimeni nu era bătut cu ţinte în acelaşi loc. Boldun şi-a strâns tâmplele în palme, a vrut să se ridice – cum făcea în şedinţele cu muncitorii din combinat – dar s-a răzgândit, şi-a stăoanit nervii şi a încercat iar să glumească:

— A! Asta-i altă poveste! îl asigur pe financiarul nostru, îi dau chiar în scris că în următorii zece – cincisprezece ani, chiar până la pensie nu plec nicăieri.

— Şi dacă directorul nostru general se îmbolnăveşte? a întrebat cu aceeaşi ironie Mirean. Eu n-aş vrea asta, să fiu bine înţeles, ridic însă o problemă de principiu. Postul directorului adjunct este tot atât de necesar ca şi postul directorului general.

Boldun s-a ridicat şi, fără să se mai uite spre cei strânşi la masa lungă a consiliului, a spus scurt, furios:

— Şedinţa s-a terminat. Am directive de sus să

desfiinţez postul de adjunct şi-o să-l desfiinţez, cu voia sau fără voia ta, Mircane.

Mirean s-a ridicat şi el:

— Dacă-mi arătaţi directivele de sus, nu ştiu ce înţelegeţi prin acest cuvânt, semnez, altfel…

— Cum nu înţelegi? a strigat spumegând, Boldun. Directivele de la judeţ, de la partid, tovarăşe Mirean! Şi când e vorba de directivele partidului, nici n-am nevoie de semnătura ta.

— Foarte bine, a replicat Cezar Mirean, dacă nu mai aveţi nevoie de semnătură, o să vă las demisia mea.

Inginerul Cristescu spunea că a fost de faţă, că a văzut şi a auzit totul. Cum a ieşit din cabinetul lui Boldun, Mirean i-a cerut Martei o coală de hârtie şi acolo, pe colţul biroului ei şi-a scris demisia. Sub ochii lui Mirean şi ai celorlalţi, fără măcar să citească, Boldun a scris mare şi apăsat: „De acord” şi a semnat. Dar a doua zi s-a dus chiar el la Mirean să-l roage să-şi retragă der. isia sau să o. formuleze în alţi termeni, adică să nu pomenească, nimic despre desfiinţarea postului de director adjunct. Cezar Mirean nu a fost de acord. A doua zi însă l-au chemat la municipiu, apoi la judeţ, la tovarăşul Vasiliu. Acolo, zicea inginerul Cristescu, s-a ajuns la o rezolvare de compromis. Fiindcă Vasiliu nu era ca Boldun. Adică n-avea nimic din trufia acestuia. Era amabil, zâmbitor, prietenos şi nu înţelegea nimic din ce încerca Mirean să-i explice în legătură cu demisia. Nu ştia de nicio demisie. El avea nevoie de un bun director financiar acolo, la o mare întreprindere din capitala judeţului. De asta îl şi chemase.

— Manevră destul de abilă, spunea inginerul Cristescu, deoarece Mirean, neavând motive să refuze, dar nici dorinţa de a mai rămâne să lucreze cu Boldun, a acceptat oferta care i se făcea.

Bineînţeles, povestea cu demisia a căzut de la sine. Cezar Mirean plecând prin transfer.

— Un transfer de care s-a ocupat personal tovarăşul Vasiliu, zicea cu o abia sesizabilă nuanţă de ironie inginerul Cristescu.

Am scos dintr-un sertar al biroului, ibricul, fierbătorul electric şi două ceşti. L-am întrebat pe inginerul Cristescu ce prefera: O cafea turcească sau un nes? M-a privit lung, indecis, spunând:

— Un pensionar ca mine nu mai poate să aibă nicio preferinţă…

— Dumneata pensionar?! Cum, de când?

— De azi. Dar povestea-i lungă. Cred că mă gândesc la pensionare de când tot mă hărţuieşte Boldun.

— Deci tot Boldun e autorul moral?

Inginerul Cristescu a negat:

— Nu! Autorul moral e Cezar Mirean. El mi-a insuflat mult curaj. Nu numai prin felul cum s-a comportat atunci, în şedinţă, ci şi după aceea. Urmărind confruntarea dintre el şi Boldun, mi-am zis: „Uite că se poate vorbi şi altfel. Se poate spune lucrurilor pe nume. Se poate spune adevărul”. Şi când Boldun m-a chemat să-mi ceară să-i raportez intrarea în fluxul productiv a unei secţii care abia se construise, care n-o să producă marfă pentru export, nu până într-o lună, cum pretindea el, dar nici până într-un an, i-am spus cu respectul cuvenit, dar clar, că nu puteam să raportez aşa ceva. Că decât să intru la închisoare preferam să ies la pensie.

— Şi te-a scos la pensie?

— Fără să clipească. A sunat-o pe Marta şi i-a cerut să se intereseze cât mai aveam până la pensie. După două minute Marta i-a adus un bileţel. Boldun s-a uitat peste el şi, privindu-mă, aşa cum priveşti o mobilă, a spus:

— Tovarăşe Cristescu, lucrurile sunt clare. Până la vârsta de pensionare mai ai trei săptămâni. Aş putea să te destitui, dar mă opreşte părul dumitale alb. Predă serviciul inginerului Bălan şi ia-ţi un concediu. Până te întorci, or să fie gata şi actele de pensionare…

Inginerul Cristescu a desfăcut braţele, spunând:

— Şi uite că m-am întors. Azi m-am întors şi Marta mi-a şi înmânat decizia. Dar e bine, e foarte bine! Am scăpat de Boldun!

Sorbind aproape cu voluptate din cafeaua pregătită

cu fierbătorul electric, a întrebat:

— Dumneata ce faci?

— După cum vezi! De-aproape o săptămână sunt bibliotecar. Adică şeful Serviciului Documentare: Dar cred că e o situaţie tranzitorie.

Inginerul Cristescu a zâmbit:

— Ţi-a spus Boldun?

— Nu. Cu el încă nici n-am discutat. Aştept să mă cheme, să se explice. Aştept chiar să vină el aici…

Cristescu a mai sorbit o înghiţitură de cafea şi, fără să mă privească, a spus:

— Nu-ţi face iluzii. Boldun n-o să te cheme, nici n-o să vină. Şi n-are rost să te frământi, să-ţi distrugi nervii şi sănătatea. Mai târziu toate astea or să ţi se pară ridicole şi-ai să râzi. Încearcă să râzi de pe-acum.

A lăsat ceaşca pe colţul biroului şi s-a ridicat să plece, repetând şi întărindu-şi ideea:

— Încearcă să râzi. Râsul uneori te face să uiţi…

Râdeam. În sinea mea râdeam zece ore cât stăteam în combinat – nu plecam mai repede să nu-i trezesc bănuieli Ştefaniei, încă nu-i spusesem nimic şi nici n-aş fi vrut să se afle ce mi se întâmplase – râdeam şi acasă după ce mă retrăgeam în camera mea. Dar, or icât aş fi vrut, râsul nu mă ajuta, nu-mi diminua furiile, insomniile, orele de veghe, de imaginare şi interminabile dialoguri pe care le purtam cu Boldun şi cu toţi cei din conducerea operativă a combitatului, cu cei de la municipiu, şi tot aşa din treaptă în treaptă până sus la trust sau la centrală unde mă vedeam mergând să vorbesc, să explic, să argumentez, să aduc dovezi etc., etc. Adică să susţin un război pierdut. Fiindcă, de fiecare dată, după acele lungi, interminabile, obsedante discuţii care îmi întreţineau starea de tensiune, ajungeam la hotărârea înţeleaptă, dar laşă, că era mai bine să stau cuminte în banca mea, să nu încerc imposibilul. Fiindcă despre măgăria pe care o făcuse Boldun aveau ştire toţi cei la care voiam să ajung. Şi-atunci ce foloase mi-ar fi adus această confruntare? în afară de orele de anticameră, de amânări şi tergiversări, m-aş fi ales cu un

apel ferm şi categoric la autocritică şi poate cu câteva promisiuni mai puţin ferme: „Răbdare, măi tovarăşe, că noi cunoaştem situaţia şi o să se îndrepte”, sau: „Eu aş zice să nu te pripeşti, tovarăşe!”

Dar dacă râsul nu mă ajuta, nu era, cum sperasem, un antidot, găsisem un alibi: cafeaua. Două-trei cafele mă ajutau, după ce mă întorceam de la combinat, să mă izolez, să salvez aparenţele, să dau celor din jur – Ştefaniei, în primul rând – impresia că „tata lucrează” şi că nu trebuia „să fie deranjat”. Un alibi aproape perfect.

Îmi ziceam bucuros, fiindcă ordinea în casă părea neschimbată. Copiii Dimitrie şi Georgia îşi vedeau conştiincioşi de şcoală şi lecţii, Ştefania îşi reluase lucrul la policlinică, era în schimbul de dimineaţă, eu mergeam ca de obicei la combinat, plecam înainte de şapte şi mă întorceam târziu, după cinci. Nu mai eram legat cu nimic de Boldun şi de programul lui prelungit – el nu pleca acasă decât după ce plecau cei de la oraş sau de la judeţ – însă la orele trei şi jumătate, când ar fi trebuit să plec, stingeam luminile în bibliotecă şi mă furişam spre ferestruica dintre dulapuri. Soarele nu mai bătea direct, totuşi luminja era albă, leneşă, plăcută. Stăteam cocoţat pe scara cu trepte de lemn şi răsfoiam reviste sau citeam cărţi care îmi scăpaseră, pentru care nu aveam niciodată timp. Acum aveam timp berechet. Nu mă gândesc la orele de program, la cele opt ore – dintre şapte jumătate şi trei şi jumătate –, ci la celelalte două şi uneori trei sau patru ce se scurgeau până la plecarea lui Boldun, pe care o aşteptam, o pândeam, o urmăream de-acolo de pe scara de lemn şi de la ferestruica dintre dulapuri. După vizita inginerului Cristescu, nu mai speram să port cu Boldun o discuţie sau să am satisfacţia unei explicaţii oricât de neînsemnate, nu-mi mai făceam în legătură cu el nici cea mai vagă iluzie, dar mă încăpăţânam să-i aştept plecarea, de care depindea şi plecarea mea. Nu înţeleg nici azi rostul acestei aşteptări. Era ca un obicei intrat în sânge, ca un automatism de care nu-mi dădeam seama, aşa cum nu mri-am dat seama sau n-am observat unele schimbări în atitudinea copiilor şi a

Ştefaniei. Georgia nu mă mai aştepta ca altă dată în faţa blocului său, dacă mă aştepta, când mă zărea nu alerga să mă întâmpine sărind bucuroasă în jurul meu şi întrebând nerăbdătoare ce i-am adus. Privea cum mă apropii, din mers mi se alătura şi prinzându-mă de braţ cu o tandreţe matură, prea matură pentru vârsta ei, spunea:

— Uf, toţi, iar ai întârziat! De ce tot întârzii atâta?

Dimitrie, care nu s-ar fi lăsat smuls nici cu tractorul de la problemele lui – rezolva zilnic 15 – 20 de probleme dificile – cum mă vedea intrând pe uşă, sărea şi alergând spre bucătărie spunea cu o stângăcie aproape caraghioasă:

— Astăzi eu încălzesc mâncarea!

— Bine, spunea concesivă Georgia, tu eşti bucătar, iar eu am grijă de toate celelalte.

Ştefania îşi schimbase tura – o săptămână lucra dimineaţa, alta după-amiaza – şi Georgia, mândră de rolul ce-i revenea, mă conducea spre sufragerie. Aici, îşi lega repede un şorţ, pe cap îşi punea o broboadă şi imitând parcă gesturile Ştefaniei, arunca repede şi cu pricepere pe unul din capetele mesei o pânză albită de in Apoi, tăcută şi grăbită, aducea farfurii, tacâmuri, pahare, şerveţele. Acest zel, acest plus de afecţiune şi de atenţii, dar mai ales şoaptele pe care le auzeam când sosea Ştefania: „Tati iar a băut trei cafele!” ar fi trebuit să mă alerteze. Ştefania nu auzea însă, ori lăsa impresia că nu aude semnalul de alarmă din şoapta Georgiei şi întreba:

— Ţi-ai făcut lecţiile? Nu?! Atunci ce m. u aştepţi?

Abia când Georgia a spus, nu în şoaptă, ci tare şi cu ciudă, aproape plângând: „Tati a băut cinci cafele!” am simţit sau am ştiut că alibiul meu, pe care-l consideram aproape perfect, se surpase ori căzuse aşa cum se surpă şi cade un zid. Seara, târziu, după ce copiii au plecat la culcare, fără să încerc să-mi scot ochelarii – gest reflex care mă apăra, mă ajuta să câştig timp – dar şi fără să am curajul s-o privesc pe Ştefania în ochi, am spus:

— Cred că de mâine va trebui să-mi caut altă slujbă, în ultima vreme colaborarea mea cu Boldun s-a complicat, s-a alterat…

— Ştiu! a spus în şoaptă Ştefania. Nu-i nevoie să te justifici. De mult trebuia să tai acest nod. Era bine ca Boldun să-ţi simtă lipsa, să te regrete, să-şi dea seama că l-ai dus în cârcă atâţia ani. Dar nu-i târziu nici acum.

S-a îndepărtat spre bucătărie şi a revenit aducând un pahar cu lapte. Aproape m-a rugat:

— Bea laptele şi ia o pastilă de vallium. Trebuie să dormi, altfel îţi distrugi sănătatea. Dacă te trezeşti, totuşi, lasă-l pe Boldun. Decât să începi iar cearta cu el, să continui un război pierdut, mai bine faci o plimbare.

M-am supus, fără nicio vorbă, am băut laptele, am luat şi o pastilă de vallium, dar somnul a venit greu, abia după ce m-am plimbat o oră pe străzile din vecinătatea blocului.

7

Închid ochii şi încerc să-mi amintesc tot ce s-a întâmplat în acele după-amiezi de muzică, în toate acele zile fantastice care au urmat până la întoarcerea unchiului Alexandru, încerc să descopăr clipa când am văzut-o întâi pe Gât, clipa primordială cum ar spune preţios şi pedant Octav, dar în vălmăşagul de întâmplări şi impresii, în lungile escapade puse la cale de Ioniţă, în îmbulzeala de pe străzi, n-o găsesc. E prea devreme. Deocamdată, Cât se află numai în mine, deghizată. Poartă cu împrumut chipul şi numele Ucăi, altfel nu-mi explic voluptatea cu care o urmăream peste tot pe verişoara mea, nu-mi explic ceasurile de pândă – atâtea ceasuri de pândă! – aşteptările, nu-mi explic sila ce mă cuprindea când trebuia să plec la lecţiile de vioară, nerăbdarea cu care aşteptam sfârşitul acestor lecţii. Pentru că ori de câte ori doamna Maria Penescu Sarandi mă întreba: „dar dumneata ce ai de gând, vrei să mă omori?”, eu nu mai aşteptam să spună restul, adică nu mai aşteptam să-mi spună că lecţia s-a terminat. Îmi strângeam calabalâcul şi, înclinându-mă tăcut sau dând mereu din cap, traversam în grabă salonul şi celelalte încăperi. Ajungeam în stradă cu senzaţia pe care o încerci când ai stat mult sub apă – mai mult decât ţi-ai propus sau decât poţi suporta – şi-aproape ameţit te întorci să-ţi

încarci plămânii cu aer.

Pe terasa de la etajul trei apărea profesoara mea. Cunoşteam terasa. De câteva ori făcusem lecţiile acolo! Era mare cât o curte. O curte năpădită de flori. În ghivece sau în lădiţe lungi de lemn creşteau zorele albe şi portocalii, se căţărau pe corzi de sârmă, formau o boltă înaltă, răcoroasă. Micuţă şi firavă, doamna Maria Penescu Sarandi îmi făcea semne cu mâna. Eu îmi scoteam şapca şi salutam corect, şcolăreşte, fără să mă opresc. De multe ori nici nu întorceam capul. Ştiam sau bănuiam că pe terasă se afla profesoara şi poate şi Alice, dar nu întorceam capul, înadins nu întorceam capul, mă răzbunam pentru, clipele lungi de tăcere care se lăsau după fiecare lecţie „pentru faptul că nu-mi spunea niciodată cum cânt, că nu făcea nicio apreciere, adică nu mă elogia aşa cum obişnuia domnişoara Zâne. Era puţină răutate în ceea ce făceam, dar era şi pozã, era chiar multă pozã, voiam să par cât mai interiorizat, cât mai distras de la tot ce se întâmpla în jur. Însă lucru curios, această distragere’s produceacu adevărat. Din clipa în care păşeam în stra. i şi uneori chiar din timpul lecţiei, gândurile mele o luau razna, zburau toate în aceeaşi direcţie, aşa cum zboară cocorii sau graurii. În vacanţele petrecute la bunici am văzut stoluri; de grauri, spre sfârşitul verii mai ales, când grâul era secerat şi pământul rămânea câteva zile acoperit doar de miriştea aurie. Graurii apăreau din marginea albastră a cerului şi treceau într-un zbor întins pe deasupra miriştei. Auzeam de departe un fâlfâit care creştea în intensitate ca un piţicato. Priveam în direcţia aceea şi vedeam un ghem negru care trecea pe deasupra miriştei ca o ghiulea. Uneori aveam senzaţia că vine drept spre mine, că o să mă: doboare. Şi venea chiar, dar când ajungea doar la câţiva metri, făcea un salt, acel piţicato superb creştea în intensitate, atingea punctul maxim, apoi descreştea şi eu vedeam uriaşa ghiulea rostogolindu-se mai departe pestemiriştea aurie în imensitatea câmpului şi a cerului. Priveam încremenit cum ghemul format din zeci, din sute de grauri se pierdea în pulberea de aur şi purpură pe care

o împrăştia amurgul. Pentru că aceste stoluri aveau totdeauna aceeaşi direcţie, se rostogoleau numai spre acel punct cardinal unde apunea solitar şi solemn soarele.

Gândurile, mele aveau o traiectorie a lor, nu zburau nici spre apus, nici spre răsărit, nici spre miazăzi, nici spre miazănoapte. Punctul cardinal, fascinant şi misterios, spre care se îndreptau toate, fără nicio excepţie, se numea Uca. Nu-mi plăcea verişoara mea, era prea lungă, prea blondă, adică prea albă – albul acela spre roz pe care-l au purceii de lapte – era şi cam sofisticată, îmi ziceam de un milion de ori pe zi că nu-mi place şi totuşi cum isprăveam lecţia de vioară sau şi mai exact, cum mă vedeam în stradă, aproape că nu mai ştiam ce se întâmplă în jur. Singurul meu ţel era să ajung mai repede acasă, să mă schimb, să cobor în salon sau s-o caut pe Mare care deţinea buletinul de stare a vremii în casa unchiului Alexandru, şi, pe ocolite, cu întrebări care n-aveau nicio legătură cu ceea ce urmăream eu, să aflu dacă Uca era în camera ei, dacă nu întrebase de mine, dacă nu dăduse telefon Ana-Maria, dacă, dacă, dacă, un catralion de dacă la care Mare, ghicindu-mi intenţiile, răspundea scurt, cu o precizie care mă făcea să roşesc:

— Uca e în camera ei! N-a întrebat, ştia probabil că eşti la lecţia de vioară! Ana-Maria a venit fără să telefoneze, e sus la Uca!

Îmi simţeam obrajii fierbinţi, cred că dogoreau, însă nu cedam, continuam jocul cu încăpăţânare. Dacă Mare spunea că Ana-Maria e sus, întrebam mirat:

— Şi n-a lăsat nimic pentru mine?

— Ce să lase?

— A promis că-mi aduce un disc. Un Vivaldi interpretat de Enescu.

Mă năpusteam pe scara de stejar, dar când ajungeam sus, exuberanţa care-mi punea aripi, mă părăsea. În faţa uşii de la camera Ucăi ezitam, n-aveam curaj să intru. Ioniţă sau Horaţiu Bârsan sau chiar Corsicanul intrau aproape fără să bată. Ioniţă se oprea totdeauna în prag cu picioarele desfăcute ca un cavalerist – îi mai lipsea doar cravaşa – şi aştepta. Nu spunea nimic. Uca trebuia să

înţeleagă de ce a deschis el uşa. Şi cred că înţelegea, pentru că îi auzeam imediat glasul.

— Gata, venim. În cinci minute suntem jos.

— În două! spunea ultimativ Ioniţă.

Sau nu spunea nimic. Se întorcea victorios şi mândru ca un împărat roman, iar Uca şi Ana-Maria îl urmau vesele şi gălăgioase. Eu n-aveam curaj nici să bat în uşă. De obicei, mă piteam în colţul cel mai îndepărtat, lângă pian sau lângă sobă şi aşteptam. Totdeauna, la plecare.

Ana-Maria mă căuta cu privirile sau venea spre mine cu mâna întinsă:

— Vai, Tin! Sunt incorigibilă. Am uitat să-ţi aduc discul.

Se întorcea apoi spre Uca şi-i explica:

— Am promis verişorului tău un Brahms şi am uitat să i-l aduc. N

— Un Vivaldi, mormăiam eu.

— A, da, un Vivaldi în interpretarea… Dar stai puţin că mă reabilitez. Ştiu că sunt o uitucă, însă. de data aceasta te asigur că n-o să se mai repete. Am dat în discotecă peste câteva din interpretările profesoarei tale. Ţi le aduc mâine.

A doua zi povestea se repeta aproape identic, aşa că nu-mi făceam nicio iluzie. Şi nici nu mă supăram. Aş putea spune chiar că aceste amnezii, aceste imânări repetate, îmi conveneau. Fiecare amânare era ca un paşaport care îmi dădea dreptul să urc în goană scara de stejar, să aştept în ungherul cel mai întunecos, iar când apăreau cele două fete, să cobor cu ele, adică să le însoţesc până în curte sau până în stradă. Uneori, Uca mă prindea de braţ. Când ajungeam în capul scării se oprea, se uita în jos şi spunea:

— Scara asta nu-mi prea place. Mi-e frică să nu cad.

— Cum să cazi?! se mira Ana-Maria.

Şi ca să-i demonstreze că n-avea cum să cadă, făcea o piruetă, apoi o pornea ca un vârtej sărind câte două trepte, aşa cum sărea şi Ioniţă. Uca zâmbeja, mă prindea de braţ şi coboram împreună. Însă eu nu coboram, eu parcă nici nu atingeam treptele, parcă pluteam. Şi treceam aşa prin

salon şi prin toată curtea, până în stradă. Acolo, Ana-Maria mai făcea o piruetă:

— Gata, am plecat! An vă sărută.

Când spunea „An vă sărută”, se uita la mine zâmbind. Nu se uita la Uca, nici la Ioniţă – câteodată era şi Ioniţă cu noi – ochii ei mari îi căutau pe ai met; însă pe mine mă irita toată povestea. Nu-mi plăcea zâmbetul Anei-Maria, avea ceva insinuant, ceva frivol. De fapt nu zâmbetul era frivol ci limbajul. Ana-Maria folosea totdeauna cuvinte tari. De multe ori în loc de „gata, am plecat”, spunea; „gata, m-am cărat”. Nu zicea niciodată „bine”, ci „mişto”.

Iar când nu credea ceva, când era sceptică, zicea „sanchi”. Dar avea şi o ironie fină, atât de fină că n-o sesizai decât rareori din prima clipă. Eram odată la Horezu, într-o escapadă pusă la cale de Ioniţă. Vărul meu se pregătea să-şi încarce aparatul de fotografiat. Undeva în spatele mănăstirii văzuse o curte cu păsări şi capre. Ar fi vrut să prindă câteva portrete, dar nu mai avea film. A scos dintr-o sacoşă o casetă pe care a dat-o Anei-Maria.

— Ţine-mi, te rog, povestea asta până descarc aparatul.

Ana-Maria a luat caseta şi, văzând un capăt de film, a început să tragă de el şi să-l privească la soare. Într-o clipă filmul s-a făcut alb. Ana-Maria părea teribil de amuzată. A strigat s-o audă toţi:

— Se-i cu filmul ăsta? De ce se albeşte?

Ioniţă o privea aproape paralizat. Întâi a vrut să se repeadă, să-i smulgă filmul din mână, dar era prea târziu ca să mai salveze ceva. Şi-a strâns aparatul şi s-a apropiat de ea zâmbind:

— Ce-ai făcut, toanto? Mi-ai stricat filmul!

Credeam că Ana-Maria o să se supere. Eu eram la doi paşi de ei şi reproşul lui Ioniţă, chiar dacă era întemeiat, mi s-a părut oribil. Cum putea să spună unei fete că-i toantă? Însă Ana-Maria nu s-a supărat. Ori s-o fi supărat, cum se supărase şi Ioniţă, dar n-a arătat. A făcut o mină de copil oropsit:

— N-am ştiut!

Şi după o clipă a repetat:

— Zău, n-am ştiut! Dar o să învăţ.

Bineînţeles, Ioniţă n-a sesizat ironia şi nici ceilalţi.

Gând mă întorceam de la lecţia de vioară, cea mai mare suferinţă pe care putea Mare să mi-o rezerve, ţinea de un gest. Dacă îndrepta spre uşa de la intrare vârful bastonului şi împungea aerul de două ori, nici nu mai era nevoie de cuvinte. Ştiam că Uca era plecată, iar explicaţia care urma gestului mi se părea de prisos. Dar aproape acelaşi gest mă putea face fericit. Când vârful bastonului se îndrepta spre scara de stejar, inima îşi rărea bătăile, obrajii mi se răceau, îngheţau parcă. Bucuria ce mă cuprindea era atât de mare că numai prudenţa o mai putea stăpâni. Şi eu eram destul de prudent. Ca să risipesc orice bănuială, întrebam:

— Cum, Uca n-a plecat?

— Unde să plece?

— La o expoziţie! improvizam cu îndrăzneala cu care uneori improvizam la vioară. Zicea Corsicanul că trece să ne ia la vernisajul unei expoziţii de măşti. Mă duc să-l aştept în curte.

Ieşeam, dar nu să-l aştept pe Corsican. Mă îndreptam spre acel colţ care era în raza ferestrei de la camera Ucăi – fereastra dinspre curte – şi începeam să mă plimb. În apropiere era o bancă dintr-un trunchi de ulm lăsat în coaja lui groasă ca o piele de crocodil, însă nu mă aşezam niciodată. Ştiam că Uca o să apară, o să-şi lase cartea pe pervazul ferestrei, o să-şi schimbe ochelarii şi aplecată uşor în afară, o să întrebe cu mirare şi bucurie:

— Ce faci, Tin? Te-ai întors de la lecţia de vioară? Cum a fost azi?

Oricât de mult aş fi aşteptat această clipă, oricâte răspunsuri aş fi pregătit, alegând cuvintele sau ascultându-mi glasul care nu trebuia să fie reţinut, dar nici înecat de bucurie ci detaşat, ba chiar puţin ironic, atunci când apărea Uca la geam, uitam totul. Mă opream, priveam în sus şi murmuram cu un glas răguşit, în care nu mă recunoşteam: – Bine!

Şi nu mai găseam alte cuvinte. Uca trecea cu privirea peste mine, peste fântâna ţâşnitoare, din curte, peste acoperişul roşcat de la vila vecinilor, urmărea cu o concentrare gravă zborul porumbeilor ce se zbenguiau deasupra cartierului şi abia târziu întreba:

— Mâine te duci iar?

— Mă duc!

Aşteptam să mă întrebe şi altceva sau să-şi coboare privirea. Dar ea nu mă mai întreba nimic… Privea mai departe cerul înalt şi diafan şi zbenguiala stolurilor de porumbei, apoi aproape uitând că sunt acolo, în curte, îşi schimba ochelarii – şi-i punea din nou pe cei de citit – îşi lua cartea şi pleca de la geam.

Eu însă nu mă mişcam, rămâneam pe loc, mă simţeam ea după un exerciţiu dificil de vioară. La şcoală, totdeauna după concertele cu public, deveneam aproape imaterial. Eram ca un abur care se putea risipi în orice clipă.

Mă ţineau pe loc numai degetele. După ce interpretam Lalo sau Paganini, degetele mi se răceau, deveneau grele şi mari, mai mari decât mine. Acum mi se răceau obrajii. Se răceau şi deveneau grei, mă ţineau ancorat parcă în acel loc, dar nu-mi păsa. Eram fericit. De când mă duceam la lecţia de vioară, Uca începuse să mă vadă. Adică nu. În restul zilei, în tot restul zilei, continua să treacă pe lângă mine aşa cum ar fi trecut pe lângă şemineul din salon, şemineul acela frumos din ceramică albă, învrâstat cu albastru dar pe care acum când era încă vară nu-l observa nimeni.

După ce mă întorceam de la lecţia de vioară, se producea însă o metamorfoză. Uca mă vedea! Pentru o clipă, pentru zece, pentru douăzeci îi părăsea pe bătrânii înţelepţi din tagma ilustră a lui Pitagora sau a lui Kant şi lentilele groase ale ochelarilor ei se îndreptau spre mine. Era cel mai plăcut moment al zilei spre care mă îndreptam cu toată fiinţa. Atenţia afectuoasă ce mi-o acordă Alice – mă conducea totdeauna până la uşă – sau neaşteptata, surprinzătoarea vivacitate de care dădea dovadă doamna

Maria Penescu Sarandi când apărea pe terasă, erau ultimele obstacole, poate cele mai grele. Trebuia să ştiu să-mi ascund nerăbdarea, să ascult docil cuvintele profesoarei, să zâmbesc aprobator, să-mi ridic ceremonios şapca, să mă îndepărtez fără grabă. Însă cum scăpăm, cum mă vedeam în stradă nimic nu mă mai putea opri. O porneam spre staţia troleibuzului ca împins de o vijelie. Păstrez clară în minte imaginea unui gard verde ce mă însoţea până aproape de staţie. Vilele de pe strada pe care stătea profesoara mea aveau garduri de lemn vopsite în culori diferite, în verde, în alb, în galbeh, în albastru. Gând alergam spre staţia troleibuzului, ochiul reţinea numai culoarea verde. Celelalte culori dispăreau, aşa cum dispăreau şi gardurile. Rămânea un singur gard, mai exact un brâu verde care se derula cu o viteză fantastică. Cred că dacă m-aş fi oprit, brâul acela verde ar fi căzut şi gardurile ar fi apărut iar în culorile lor adevărate.

Staţia troleibuzului se afla chiar la ieşirea în bulevard. Un chioşc de dulciuri şi răcoritoare încerca de fiecare dată să-mi aţină calea, mă ispitea cu pungile de ţiplă în care se afla alviţă cu alune sau turtă dulce, cu sticlele de pepsi sau de cico, dar mai ales cu paharele înalte ce se umpleau într-o clipă cu sirop de vişine sau de caise. Auzeam sfârâitul sifonului, vedeam cum creştea în pahar conţinutul auriu şi spumos, îi simţeam răcoarea în cerul gurii, dar nu mă opream. Nici când ajungeam în staţie nu mă opream. Aruncam o privire în lungul bulevardului şi dacă nu zăream troleibuzul, îmi continuam cursa, alergam până la staţia următoare sau opream un taxi.

Într-una din aceste după-amiezi, lecţia de vioară a durat mai mult ca de obicei, s-a dublat, s-a triplat, şi, numai din vina Anei-Maria şi a faimoaselor ei discuri. Când am plecat de acasă, Ana-Maria tocmai venea la Uca. Ne-am întâlnit în curte. Nu mă mai văzuse în uniforma de elev şi dacă n-aş fi salutat-o ridicând ceremonios şapca, cred că ar fi trecut pe lângă mine fără să mă recunoască. Spun asta, pentru că în prima clipă nu mrecunoscut. S-a oprit

abia după câţiva paşi şi m-a strigat:

— Tin, stai puţini Ce-i cu travestiul ăsta? Şi unde pleci?

I-am arătat vioara:

— Am lecţie…

Ana-Maria s-a apropiat şi mi-a întins două plicuri mari, unul galben, celălalt alb:

— Ţi-am adus discurile promise. Un Brahms şi un Vivaldi la două viori. Credeam că o să le ascultăm împreună.

M-am uitat la ceas şi-aproape am repetat:

— Am lecţie. La cinci trebuie să fiu…

Ana-Maria a râs:

— Ştiu, te «-aşteaptă băbuţa şi nu vrei s-o superi. O să le ascultăm altă dată. Poate chiar când te întorci.

Veselă, nepăsătoare, Ana-Maria mi-a întors spatele, a intrat în casă, iar eu am rămas cu cele două discuri. Însă mi-am dat seama că am rămas cu ele abia după ce am ieşit în stradă, când nu se mai putea face nimic, când nu mai puteam adică să mă întorc din drum.

Începutul lecţiei a fost cel obişnuit. Doamna Maria Penescu Sarandi a cules cam tot ce adusese Alice pe tava de argint, şi-a aruncat pantofii, s-a cuibărit în fotoliu şi se pregătea cu o satisfacţie vizibilă de somn. Eu încercam să par cât mai neutru, nu vedeam nimic, îmi făceam de lucru cu vioara, încercam să par gânditor şi absent, dar în sinea mea fremătam de bucurie, pentru că atunci când profesoara adormea în fotoliu, puteam să sar peste unele pasaje, să scurtez lecţia şi bineînţeles să plec mai repede. Cred că aş fi plecat şi acum, dar din grabă sau din neatenţie am scăpat jos cutia viorii. Zgomotul a fost atenuat mult de covor, nici nu s-a auzit. Totuşi, aproape în aceeaşi clipă, profesoara şi-a înălţat capul şi ochii ei albaştri m-au căutat prin salon, s-au rotit întâi fără să vadă nimic, au trecut pe lângă pian, pe lângă televizor, pe lângă scrin, apoi s-au îndreptat spre locul accidentului. Eu nu mă găseam în acel loc, ridicasem cutia viorii şi trecusem lângă geam unde era un suport din lemn de trandafir pe care îmi

puneam caietele de studiu. Profesoara a rămas cu ochii fixaţi în direcţia în care auzise zgomotul şi a întrebat cu glas nedecis:

— Ai răsturnat ceva? Sau ce s-a întâmplat acolo?

Am spus repede:

— Nu s-a întâmplat nimic.

— Dar pe covor ce se vede?

M-am dus spre locul unde scăpasem cutia viorii. Eram sigur că mă duc degeaba, dar numai după câţiva paşi, am zărit pe covor unul din plicurile pe care mi le dăduse Ana-Maria. L-am ridicat repede şi am spus:

— E un disc.

— Un disc?! a întrebat amuzată profesoara. Ce fel de disc?

Am înălţat din umeri:

— Un Brahms. *Concertul pentru vioară şi orchestră*.

— Vrei să mi-l dai o clipă?

Mâna profesoarei, subţire şi veche ca un pergament, s-a întins după disc. Aproape că mi l-a smuls. Şi cu grabă, cu nerăbdare, cu febrilitate s-a uitat peste el – s-a uitat nu apropiindu-l de ochi, ci îndepărtându-l – a sărit din fotoliu, s-a dus spre colţul cel mai întunecat „a căutat ceva, s-a întors, a pornit-o spre partea opusă dar numai după câţiva paşi s-a oprit. M-a căutat cu un /. îmbet maliţios:

— Ştii, dumneata, ce-mi aminteşte discul acesta? Gel mai scump moment din toată cariera mea: debutul! Am debutat pe scena Operei mari din Paris.

Se uita la mine, dar nu sunt sigur că mă vedea. Ochii îi erau aburiţi ca de un îngheţ. A zâmbit – de data aceasta fără maliţie – şi a continuat desfăcându-şi braţele într-un gest teatral:

— Brahms sub bagheta lui Leopold Stokowski! Nu ştiu dacă înţelegi ce înseamnă asta. A fost un succes ameţitor. În iarna aceea, întreaga iarnă, am fost răsfăţata publicului parizian. Şi la Paris e greu să rămâi în atenţie şi două zile. Toate ziarele scriau despre romînca de şaisprezece ani, ca despre un miracol. Aveam şaisprezece ani! Doamne şi parcă nu s-a schimbat nimic! Parcă am şi-

acum aceeaşi vârstă. Văd totul cu aceiaşi ochi, simt totul la fel. Numai degetele îmi amorţesc puţin.

S-a dus spre fotoliu, dar nu s-a aşezat. A început să agite un clopoţel şi să strige cu glas ascuţit:

— Alice! Alice!

Cum a intrat Alice, i-a arătat discul:

— Vreau să-l ascult!

Şi-a pus palmele pe ochi şi a încremenit într-o aşteptare gravă, meditativă. Alice a scos picupul de undeva, l-a aşezat în spatele pianului, a adus şi două sfeşnice din argint masiv, cu luminări adevărate – nu cu becuri care imitau luminările cum erau sfeşnicele în casa unchiului Alexandru – le-a pus pe nişte console, înalte, a aprins luminările, apoi a trecut pe la fiecare fereastră să coboare storurile. Eu m-am uitat la ceas nervos şi îngrijorat. Întâlnirea cu Uca era ameninţată. Ca să ajung la timp, să n-o pierd, trebuia să inventez ceva care să-mi permită să mă retrag fără să se simtă, adică fără să produc mari seisme. Dar asta nu era uşor, era chiar mai greu decât ar fi trebuit să îndrept turnul din Pisa sau să escaladez Evqrestul. Pentru că la timiditatea congenitală care-mi anihila orice iniţiativă, se adăugau fascinaţia, şi ineditul spectacolului pe care îl pregătea meticuloasă, Alice.

Luminările, ca nişte conuri de brad, răspândeau o mireasmă de cetină. Întâi aşa mi s-a părut. Însă mi-am dat seama că mireasma de cetină era sugerată numai în prima clipă de forma lumânărilor. Altul era, de fapt, mirosul ce s-a răspândit în jur, un miros de crini sau de tuberoze.

După ce a coborât toate storurile, Alice s-a oprit în mijlocul salonului şi a întrebat:

— Pot să pun discul?

Profesoara şi-a luat palmele de pe ochi, s-a întors spre mine, mi-a arătat o berjeră în colţul cel mai îndepărtat al salonului şi cu aceeaşi mişcare bruscă a braţului a făcut semn spre Alice că poate să pună discul. Ea a început să se plimbe tăcută, furioasă, a început acea goană în jurul salonului pe care o declanşau de obicei

partiturile de Bach sau de Paganini. Acum nu era vorba de Bach, nici de Paganini, totuşi ea gonea în jurul salonului furioasă, din ce în ce mai furioasă. Abia finalul, adică ultimele sunete ale orchestrei au făcut-o să se oprească, să-şi înalţe capul, să asculte neîncrezătoare, mirată, uluită. A căutat-o pe Alice cu privirea şi a întrebat:

— Ce-i asta? De ce s-a oprit?

Alice a spus încet:

— S-a terminat!

Profesoara s-a lăsat aproape să cadă între pernele moi ale fotoliului ei:

— Nu se poate, Alice! S-a terminat prea repede. Vreau să-l mai ascult. Dacă ai puţină milă de mine mai pune-l o dată.

Când am ieşit de la lecţie, era târziu. Nu se întunecase, însă era târziu pentru întâlnirea cu Uca. Ora la care aş fi putut s-o văd trecuse. În rest, parcă nu se schimbase nimic.

M-am îndreptat spre staţia troleibuzului fără să alerg. Nu mai speram s-o văd pe Uca la geam şi-acest lucru schimbase parcă centrul de gravitate al pământului. Simţeam în mine o duioşie, un regret care n-aveau însă o adresă precisă, adică n-aveau nicio legătură cu Uca. Erau aşa, în general. *Concertul pentru vioară şi orchestră* de Brahms, pe care îl ascultasem de trei ori, îmi vuia încă în urechi, mă urmărea aproape frază cu frază, era ca şi când l-aş fi ascultat a patra oară, îl ascultam chiar şi zâmbeam, pentru că atunci când intervenea vioara, cel care cânta nu mai era Isaac Stern – deşi interpretarea lui smulsese profesoarei exclamaţii de uimire – ci eram eu, vreau să spun că auzeam sunetul viorii mele, acel sunet unic, despre care domnişoara Zâne zicea că îl mai avusese numai una dintre viorile lui Enescu, a doua sau a treia din epoca marilor lui succese interpretative.

În troleibuz era lume puţină. Mi-am găsit un loc, mi-am acoperit urechea stângă cu palma – gestul, devenit aproape reflex, mă apăra adesea de zgomotele străzii, urechea stângă fiind mai sensibilă decât dreapta – şi-am

continuat aproape nestingherit să mă ascult interpretând Brahms. Nu-l mai întâlnisem pe acest compozitor şi, dacă profesoara n-ar fi fost atât de încântată de el, cred că nici nu l-aş fi întâlnit, chiar dacă Ana-Maria îmi adusese discul. Pentru că Octav avea dreptate: eram uneori frivol, şi uşuratic, şi nu sunt sigur că aş fi găsit destulă răbdare să ascult un Brahms până la capăt. Iar pentru a face singur descoperiri încă nu eram pregătit. Marele meu atu şi singurul era memoria. Aveam o memorie cu care săvârşeam minuni, ca un iluzionist. Primăvara, în oraşul nostru, poposea circul din Bucureşti, cu dresură de pantere, de cai şi păsări exotice, cu fraţii Popescu trapezişti de talie mondială, cu surorile Botiş care dansau pe sârmă şi bineînţeles, aşa cum îl prezentau toate afişele cu marele, cu neîntrecutul iluzionist Iozeffini, care apărea în faţa publicului într-un frac alb şi strălucitor ca argintul, cu joben şi-n mână doar cu un beţişor. Dar (beţişorul acela era miraculos. Cu ajutorul lui şi al jobenului, maestrul Iozeffini transforma totul sub ochii noştri vrăjiţi. Într-o clipă buchetul de flori pe care îl scotea din joben se transforma într-un ou de găină, oul se metamorfoza la simpla atingere cu beţişorul într-un iepure alb, iar iepurele alb lua rând pe rând alte înfăţişări. Apărea, astfel, un fluier de jad, un şarpe cu clopoţei, un superb pahar de cristal, o sticlă de şampanie. Însă mereu şampania spumoasă se aprindea, făcea o flacără uriaşă din care apărea iar iepurele alb. Acesta lua calea întoarsă, se transforma adică în ou de găină, oul în buchetul de flori pe care maestrul Iozeffini ni-l arunca nouă în bănci şi plecă. Dar buchetul de flori nu ajungea niciodată la noi, se transforma repede într-o ploaie de confetti.

Eu nu aveam nici joben, nici beţişorul cu puteri miraculoase. În schimb, aveam vioara, arcuşul şi acea necunoscută care se chema memorie şi care urma nişte căi ciudate ce mă făceau să zâmbesc. De pildă, nu ştiam niciodată ce se întâmpla în orele de matematică, de fizică sau de geografie, pentru că nu reuşeam să urmăresc explicaţiile profesorilor. Tot ce se spunea răspicat, rar,

apăsat, depăşea puterea mea de percepţie. Nu reţineam nimic oricât de atent aş fi fost. Cu franceza Jam stat prost în primii doi ani pentru că profesoara vorbea tare, silabisind fiecare cuvânt. Cred că explicaţiile ei se auzeau şi din cancelaria profesorilor sau din stradă. Singura notă bună pe care am luat-o la franceză a fost un opt. Şi l-am luat la o lecţie la care am lipsit. Ajunsesem la şcoală târziu, după ce sunase şi n-am avut curaj să mai intru în clasă. M-am dus undeva, lângă magazia de lemne, şi am aşteptat acolo să treacă ora. Cred că era un geam deschis şi glasul profesoarei de franceză se auzea până în capătul curţii unde stăteam eu. E adevărat, se auzea estompat de depărtare, înjumătăţit. Dar faptul că nu era în prim-plan, că nu-mi spărgea timpanele ca în celelalte ore, m-a făcut aproape fără voia mea să-l urmăresc. Lecţia aceea mi-a rămas în minte şi-n ora următoare m-am trezit că ştiu, fără să fi învăţat ceva în plus. Am ridicat de câteva ori mâna, am răspuns corect, fapt care a făcut-o pe profesoară să se mire:

— Salcule, ce s-a întâmplat cu dumneata?!

Şi, bineînţeles, să-mi pună nota opt. În anul următor, la franceză ne-a venit profesor un bătrânel cu tâmple albe, uscat şi fonfăit ca un ţârcovnic. Nu ridica glasul decât când se mira:

— De ce n-ai învăţat, băiete?

În rest, cuvintele abia i se auzeau. Dar eu reţineam totul şi-n câteva luni am ajuns la franceză cel mai bun elev din clasă. În orele de geografie nu auzeam glasul gros şi mereu morocănos al profesorului Jurcăneanu, în schimb auzeam ce se întâmplă în cancelaria profesorilor. Auzeam certurile lui Octav cu directorul şcolii, care îi reproşa că era prea sever, că lăsa prea mulţi corigenţi, că nu ţinea la prestigiul şcolii. Octav replica scurt şi tăios:

— Eu nu ţin decât la un lucru, esenţial pentru şcoală r elevul să ştie carte! Atât! Restul nu mă interesează.

— Când o să-mi iei locul, o să te intereseze.

— Fiţi fără grijă, n-o să vă iau locul niciodată.

— Ba o să mi-l iei! spunea cu glas obosit directorul.

Şi-ncă foarte repede. Pentru că vrei să te remarci, surpându-mi mie prestigiul şi autoritatea.

— Eu îmi fac datoria de profesor. Atât! spunea Octav cu înverşunare.

Seara, la masă, îl întrebam:

— Te-ai certat azi cu Tapirul?

— M-am certat. Dar tu de unde ştii?

— Am auzit.

Octav pădea:

— Ai ascultat iar la uşă, Tin!

— N-am ascultat la uşă. Eram la ora d. geografie. Am auzit totul din clasă.

— Din care clasă? Vrei să-mi spui la ce etaj se află clasa voastră?

Octav se ridica de la masă şi începea să-şi şteargă repede ochelarii sau să se plimbe nervos. Nu credea că auzisem totul din clasă.

La spectacolele de teatru sau la concerte era un chin să stau în primele rânduri. Octav se abona de ani de zile la concertele Filarmonicii. El nu prea se pricepea la muzică, n-avea nici timp, dar lua abonamentul de hatârul mamei. Pentru mama concertele de joi seara erau ca o licoare miraculoasă, ca o croazieră pe mări necunoscute, o înviorau, o dispuneau, o schimbau cu totul. I se schimba, mai ales, culoarea obrajilor şi a ochilor. Când era veselă sau bine dispusă ochii mamei aveau altă culoare. Locurile preferate de Octav erau în fiecare an aceleaşi – în rândul trei, la mijloc – însă pentru mine această poziţie era incomodă, stăteam prea aproape de scenă, de orchestră, sunetele mă făceau nervos, mă iritau chiar, eram cuprins de-un neastâmpăr care îl făcea pe Octav să mă privească sever, iar în pauză să mă întrebe:

— Tu de ce mai vii la concerte, dacă nu eşti atent?

Alteori, nu-mi spunea nimic, tăcea, însă în tăcerea aceasta era o ameninţare, care ţinea toată seara şi mă privea numai pe mine. Pentru că în rest, Octav se purta normal, era atent cu mama, se ducea la bufet să-i aducă alune sau vişine în ciocolată – bomboanele ei preferate –

zâmbea cunoscuţilor, întreţinea discuţii pe marginea programului cu administratorul spitalului, un domn burtos şi chel, care avea locuri pentru toată familia – compusă din cinci fete, mama şi o bunică – imediat în vecinătatea noastră. Însă după ce ne întorceam acasă, după ce-mi beam laptele, după ce făceam alte un milion de lucruri legate de programul de seară, un program riguros, aproape cazon – trebuia să-mi curăţ pantofii, să-mi pun în servietă cărţile pentru a doua zi, să mă plimb zece minute prin curte, să fac un duş rece – după ce intram în sfârşit în camera mea şi mă lungeam frânt de oboseală pe pat în celălalt capăt al casei se auzeau paşii lui Octav. Dialogul acela mut, început la concert, continua. Octav nu-mi mai spunea nimic toată seara, mă ignora cu desăvârşire, dar eu vedeam, mai exact, ştiam că purta cu mine cele mai severe discuţii, admonestându-mă cu vehemenţă, avertizându-mă, deschizându-mi ochii cât nu era prea târziu. Mă vedeam stând nu în pat, sub cearşaful răcoros, ci acolo în biroul lui Octav, în camera de tortură, cum îmi plăcea uneori să-i spun. Octav nu mă privea nici acum. Îmi spunea cele mai mare adevăruri, esenţiale pentru dezvoltarea talentului meu, fără să mă privească o singură dată în ochi. Pentru că domnul profesor Salcu îşi urmărea în primul rând ideile. Cred că pentru el ideile aveau formă, culoare, miros, densitate, rezistenţă la frig sau la căldură ca oricare dintre elementele chimice din cunoscutul tablou al lui Mendeleev. Nici nu îndrăzneam să-l privesc. Ascultam totul tăcut, resemnat, obişnuit cu gândul că orice început are şi un sfârşit. îi vedeam numai picioarele de la genunchi în jos, trecând dintr-un capăt în celălalt al biroului, pe aceeaşi linie, mereu pe aceeaşi până când mă obosea. Mă obosea, de fapt, nu această pendulare monotonă, ci scârţâitul parchetului. În biroul lui Octav era cel mai frumos covor din toată casa şi cel rulai nou – Octav îşi schimba des covoarele, găsea totdeauna covoare cu desene frumoase, de obicei cu flori, cred că ăsta era şi motivul pentru care le schimba, iubea mult florile, îi plăcea să le vadă şi pe covoare, dar nu mărturisea niciodată, spunea că nu

suportă la el în birou vechituri, un covor vechi, îmbâcsit de praf era boală curată, aşa că după o jumătate de an sau chiar mai puţin, după două-trei luni, în biroul lui apărea alt covor, cel vechi trecea în salon, în camera mea sau pur şi simplu era trimis la consignaţia pentru a fi vândut – parchetul era însă vechi, se uscase şi scârţâia la cea mai neînsemnată mişcare, iar scârţâitul lui mă supăra, mă supăra chiar mai tare decât învăţăturile lui Octav, îmi producea mâncărimi şi, când nu mai puteam, începeam să mă scarpin sau ridicam ochii. Dar a ridica ochii atunci când domnul profesor îşi dezvolta meticulos şi pedant o idee era cel mai grav act de impoliteţe. Se oprea, îşi ridica ochelarii pe frunte şi aţintindu-mă cu o privire obosită de miop, spunea:

— Văd că nu mă asculţi. Ce-am vrut să-ţi spun era spre binele dumitale. Eşti liber…

Stând în pat, senzaţia pe care mi-o producea scârţâitul parchetului se atenua întrucâtva, însă efectul era acelaşi. Încercam să-mi schimb poziţia, să-mi acopăr urechea stângă spre a o proteja, dar totul era zadarnic. Începeau imediat mâncărimile. Şi eu trebuia să le ignorez, să le suport şi mai ales să-mi stăpânesc dorinţa de a mă scărpina. Dacă mă scărpinam rămâneau urme şi consecinţele puteau fi dezastruoase. A doua zi mama ar fi chemat repede un taxi, m-ar fi dus la doctor, ar fi trebuit să încep iar o doză de injecţii cu calciu sau, şi mai îngrozitor, ar fi trebuit să înghit timp de câteva săptămâni, dimineaţa câte o lingură de untură de peşte, o lingură mare, de supă, iar la prânz aceeaşi cantitate de clorocalcin, o invenţie odioasă a doctorului de copii la care mă ducea mama. Preferam să rămân nemişcat sub cearşaf, să mă imaginez ascultându-l pe Octav, recitându-i adică în gând discursul care era mereu acelaşi. Dacă mâncărimile deveneau insuportabile aruncam cearşaful, din doi paşi eram la fereastră, o deschideam şi respiram aerul rece care era un antidot sigur şi cu efecte imediate. În câteva clipe mâncărimile se atenuau sau dispăreau cu totul. Când mă întorceam sub cearşaf auzeam iar scârţâitul parchetului,

dar acum îl suportam mai uşor. Aerul rece mă făcea imun. Zâmbeam, închideam ochii şi încercam să adorm.

Norocul meu, marele meu noroc era că Octav nu mergea la concerte decât la începutul şi la sfârşitul stagiunii, în rest, adică în cele opt luni câte rămâneau din stagiunea muzicală, pe locul lui stătea domnişoara Zâne. Eu aşteptam prima bătaie de gong şi fără să-i mai cer voie mamei – mama ştia că nu pot sta atât de aproape – mă strecuram spre ultimul rând de scaune. Găseam totdeauna un strapontin, era singurul strapontin de la parter, urcasem de câteva ori şi la balcon sau la galerie, acolo era câte un strapontin la fiecare rând de bănci, însă. jos, la parter era unicul, proiectat probabil special pentru mine, arhitectul care făcuse proiectul sălii avusese o intuiţie fantastică, se gândise că peste o sută de ani va apărea în oraşul nostru cel mai mare violonist şi-i rezervase un loc special, de unde să poată asculta concertele, mai mult chiar, de unde să le poată imprima, pentru că atunci când stăteam acolo în ultimul rând de scaune, pe strapontin, eram ca o bandă de magnetofon, pe retina memoriei se imprimau toate concertele, toate bucăţile, în afară de bisuri care îmi repugnau. Concetăţenii mei aplaudau însă minute în şir, aplaudau frenetic, încât uneori aveam senzaţia că toată protipendada care reţinea locuri din timp, care se abona lunar, trimestrial sau anual cum făcea şi domnul profesor Salcu, toată lumea aceea atât de diversă venea aici nu pentru ce era în program, adică nu pentru cutare compozitor, pentru cutare dirijor sau interpret, ci pentru cele cinci minute de muzică din afara programului, pentru miniatura sau bucata pe care o aşteptau toţi cu nerăbdare. Un solist putea să fie magnific, putea în cele 30 – 40 de minute să reînsufleţească vrăjitele grădini ale Babilonului, să te facă să vezi capela Sixtină, piaţa San-Marco, monştrii din pânzele lui Goya, îngerii lui Rafael. Ei, bine, nimeni nu-l asculta, nimeni nu-l urmărea cu atenţie, toţi moţăiau, îşi priveau ceasurile, aşteptau clipa dezlănţuirii, când puteau să se ridice în picioare, să urle, să aplaude, nu pentru ce ascultaseră, nu pentru ce li

se dăduse, ci pentru ce avea să urmeze, pentru miniatura sau bucata pe care orice solist era dator să o prezinte în afara programului. De obicei, aqeste bucăţi erau cunoscute şi răscunoscute, dar nimeni nu observa şi succesul întregii seri se baza tocmai pe acest fapt. Cu cât o bucată prezentată în afara programului era mai cunoscută, cu atât succesul era mai mare. Un bis recunoscut de la primele note punea pe buzele tuturor un zâmbet de satisfacţie, declanşa o bucurie colectivă, o frenezie greu de stăpânit. Lornioanele, ocheanele, privirile îşi schimbau direcţia, nu se mai îndreptau spre scenă, ci spre vecinul din dreapta sau din stânga. Un cuvânt, de obicei un nume de compozitor, făcea ocolul sălii, trecea ca o adiere peste fiecare rând de scaune, pecetluia soarta întregului spectacol. Succesul sau insuccesul ţineau nu de solist, nu de talentul sau de virtuozitatea cu care îşi interpretase programul, ci de facilitatea în ghicirea compozitorului şi de multe ori a bucăţii care se prezenta în afara programului.

Numele invocat cel mai des era al lui Bach. Toţi soliştii aveau pregătite fragmente din *Partita a 3-a în sol major*. Bach era compozitorul care fascina, ce ridica sala în picioare, care o ameţea chiar şi pe domnişoara Zâne. Pentru că atunci când ne întreba Octav cum a fost concertul – Octav nu venea cu noi, dar ne aştepta totdeauna la ieşire – ea îşi făcea vânt cu evantaiul încântată:

— Admirabil, admirabil!

Şi uitând sau ignorând programul din acea seară „spunea:

— S-a cântat Bach. A fost o seară magnifică!

Eu încercam să stabilesc adevărul, indignat:

— Din Bach nu s-a cântat aproape nimic.

— Dar bisul? întreba triumfătoare domnişoara Zâne. De ce n-ai fost atent şi la bis?

— Bisul a durat doar cinci minute! spuneam eu şi mai indignat.

— Tin, de ce te încăpăţânezi? Ţi-am mai spus de-atâtea ori că în materie de muzică pe mine nu mă

interesează cât s-a cântat, ci cum s-a cântat. Şi din cine s-a cântat. Cele cinci minute din Bach, pun în umbră toţi Paganinii şi Beethovenii la care ţii atât de mult.

— Nu-i mare Beethoven?! Asta vreţi să spuneţi?

— E mare, dar nu se compară cu Bach.

Ricanam furios:

— Nu eu îl compar!

Octav intervenea cu autoritatea lui de *pater familias*:

— Tin, te rog să fii cuviincios!-i.

Îmi plecam fruntea şi tăceam, dar eram şi mai furios, juram în gând să nu mă las niciodată înduplecat de aplauze, adică să nu acord bisuri, iar când eram în sală şi auzeam aplauzele prelungite, urletele ce precedau totdeauna un bis, mă ridicam de pe strapontin şi ieşeam în hol.

Cred că doamna Maria Penescu Sarandi sesizase dificultăţile pe care le aveam cu auzul, deşi gestul hotărât cu care îmi arătase berjera din celălalt capăt al salonului pornea mai degrabă dintr-o necesitate regizorală, din dorinţa de a-şi organiza cât mai bine spectacolul zilnic, pentru că viaţa profesoarei mele se compunea din mici spectacole, pe care le regiza cu detaşare, cu maliţie, dar şi cu o exuberanţă aproape juvenilă. Aceste spectacole îi erau necesare ca apa, ca aerul, ca sunetul clopoţelului cu care o suna pe Alice să-i spună mereu acelaşi lucru:

— Eu te-am chemat, Alice. Te-am chemat, dar nu-mi mai aduc aminte de ce. Poate ştii dumneata.

Uneori, aveam senzaţia că şi prezenţa mea îi era necesară nu atât pentru lecţii, nu pentru ce-i scrisese cândva domnişoarei Zâne, adică nu pentru sprijinul promis „eminentului elev”, ci pentru a fi părtaş la spectacolele ei zilnice, pentru a-i fi publicul. Însă eu nu eram un public bun. Nu ştiam să aplaud şi nici nu-mi plăceau aplauzele. Eu ştiam doar să ascult. Dacă aveam un loc bun eram un ascultător desăvârşit.

Berjera – pe care profesoara mi-o arătase cu gestul ei hotărât – fusese un loc ideal. Memorasem aproape în întregime *Concertul pentru vioară* de Brahms, însă nu mi-

am dat seama de acest lucru decât în troleibuz. Stăteam cu palma peste urechea, stingă şi urmăream atent părţile orchestrale, care erau acelea de pe discul adus de Ana-Maria. Când venea rândul viorii ridicam arcuşul şi atacam cu brio.

Locul care în prima clipă mi se păruse incomod – stăteam cu spatele spre şofer – acum mă avantaja. Priveam spre interiorul troleibuzului aşa cum aş fi privit spre o sală de spectacole. De obicei când urc pe scenă nu-mi văd auditoriul. Privesc pe deasupra băncilor, îmi aleg un punct neutru, ceva care să-mi risipească emoţia şi mai ales frica. Pentru că în astfel de clipe, adică exact când mă îndrept spre scenă, mă năpădesc tot felul de frici. Mi-e frică, de pildă, să nu-mi amorţească degetele, să nu mă prindă greaţa, să nu fi uitlat să-mi acordez vioara sau să nu fi rămas cu şapca de elev pe cap. Frica aceasta e cea mai violentă. Mi s-a întâmplat odată să păşesc pe scenă cu şapca pe cap. Eu nu ştiam şi, înainte de a începe, am vrut să-mi trec degetele prin păr. Şapca a zburat ca o ghiulea drept spre ochelarii domnişoarei Zâne care mă acompania la pian şi sala a izbucnit în hohote de râs.

Ei bine, de atunci, de la întâmplarea aceea nenorocită, nu mai intru pe scenă decât după ce-mi controlez minuţios inuta. Mă întorc de câte douăzeci de ori de la jumătatea drumului, pretextând orice, numai ca să mă mai uit o dată în oglindă sau să sorb o înghiţitură de apă îndulcită. Apa rece îndulcită cu puţin zahăr – un vârf de linguriţă la un pahar – mă linişteşte, îmi dă siguranţă, dar mai ales îmi taie greaţa. Pentru că fricii de a nu apărea iar în postură de clown i se adaugă totdeauna o greaţă acută, ceva ca un gol sau ca o fierbinţeală ce se urcă brusc din piept spre tâmple. Dacă nu-i domnişoara Zâne să-mi prepare apa cu zahăr, scap de greaţă cu o monedă de douăzeci şi cinci de bani pe care o ţin strâns în podul palmei, sau, şi mai simplu, privesc pe deasupra băncilor, caut acel punct neutru care să-mi reţină atenţia, să mă amuze chiar, cum ar fi ghirlandele de flori sau scenele alegorice cu amoraşi, nimfe şi fauni de pe balconul ce

înaintează până spre mijlocul sălii ca prora unei corăbii. Când sala nu are balcon îmi fixez privirea pe coiful strălucitor al pompierului de serviciu care stă lângă uşa din fund.

În troleibuz nu exista un balcon cu structura din ghirlande, nimfe sau fauni şi nici pompier de serviciu cu coif strălucitor. Singurul lucru amuzant era o minge de plajă. O minge roşie cu picouri albe care atârna într-o plasă deasupra băncilor şi care se legăna într-o parte şi alta ca un pendul. Îmi agăţasem privirea de acea minge mai mult din obişnuinţă, însă dacă m-aş fi uitat măcar o clipă spre cei din bănci, aş fi văzut-o pe Cât. Pentru că mingea de plajă era a ei. Aşa cred acum. Aşa îmi place să cred, deşi s-ar putea ca în troleibuz să nu fi fost Gât, iar asemănarea dintre mingea care atârna deasupra băncilor şi aceea pe care am văzut-o la ea, după câteva zile să fi fost întâmplătoare. Un lucru e sigur. Atunci, în troleibuz, eu n-am văzut decât mirrgea, mai exact, picourile albe pe fond – roşu, apoi m-am lăsat furat de concert. Îmi plăcea în mod deosebit partea a doua, acel adagio în timpul căruia profesoara şoptea aproape în extaz:

— Aici Brahms e superb, e superb!

Şi nu mai alerga furioasă în jurul salonului, luneca doar, plutea zâmbitoare, cu ochii închişi, cu braţele desfăcute ca într-un balet.

Gând am coborât din troleibuz, am simţit în nări un aer plăcut şi răcoros de câmp. Nu mai venisem niciodată atât de târziu şi strada îmi era aproape necunoscută. Pe partea opusă strălucea într-o lumină albă de neon chioşcul de ziare dar am trecut cu privirea peste el de parcă nu-l mai văzusem până atunci. Am recunoscut numai gardul de la vila în care locuia unchiul Alexandru şi poarta înaltă pe care Ioniţă o uitase deschisă ca de obicei. Păşind în curte, mi-am amintit iar prima frază din *Concertul pentru vioară* de Brahms. Şi nu numai prima frază. Mi-am amintit tot concertul, aşa cum mi se întâmplă, când mă îndrept spre scenă, cu orice bucată pe care trebuie s-o interpretez. Am impresia că memoria muzicală e altfel decât memoria

obişnuită, pentru că într-o clipă eu văd sau aud tot ce mai târziu reproduc într-un interval mult mai mare, în 30 sau 40 de minute. E poate numai o impresie, dar aşa mi se întâmplă ori de câte ori păşesc pe scenă. Şi aşa mi se întâmplă şi cu *Concertul pentru vioară* de Brahms. Mi-am amintit fraza de început, dar aveam în minte desfăşurarea întregului concert, căci, dacă ar fi trebuit să intru în acea clipă pe scenă, l-aş fi cântat de la un capăt la altul fără nicio greşeală.

Faţada vilei era luminată de două felinare mari din fier forjat prinse în tije ce se arcuiau ca nişte braţe. Însă eu mi-am îndreptat paşii nu spre intrarea principală, ci spre partea din dreapta a clădirii unde era fereastra Ucăi. Voiam să cânt acolo sub fereastră *Concertul pentru vioară* de Brahms. M-am oprit lângă banca pe care mă aşezam de obicei şi am vrut să deschid cutia viorii. Am şi deschis-o cred, dar n-am apucat să scot vioara. Foarte aproape am auzit glasul Ucăi:

— Tin, ce-i cil tine? De unde vii la ora asta

Am ridicat ochii. La etaj nu se vedea nicio lumină, dar acolo sus, în chenarul negru al uneia din ferestre, stătea Uca. I-am văzut întâi sclipirea ochelarilor, apoi conturul umerilor, al gâtului ei cam lung, al capului cu' părul tuns băieţeşte. Arh spus fără măcar să clipesc:

— Vin de la lecţie.

— De la care lecţie?

— De la lecţia de vioară.

— Aşa de târziu?! Mare a obosit de când te aşteaptă cu masa. Vezi ce-i spui! Inventează ceva mai plauzibil.

Glasul Ucăi căpătase brusc o răceală, devenise neutru, indiferent, arunca din nou între mine şi ea acel halo care o izola, o făcea inaccesibilă. Am zâmbit. um zâmbesc numai când mă ceartă Octav, cu un zâmbet interior care nu ajunge niciodată să se vadă. E un zâmbet ironic, de împotrivire dar ineficace. Uca îşi închipuia că o mint şi eu o lăsam să-şi închipuie, nu încercam s-o fac să vadă că spusesem adevărul. N-aveam suficientă energie, şi nici violenţa lui Ioniţă. Dacă ar fi fost în locul meu, Ioniţă

ar fi sărit în sus, s-ar fi înfuriat, ar fi întors casa pe dos.

Deasupra capului meu s-a auzit un zgomot. Am înţeles că Uca închisese geamul. Mi-am luat vioara şi m-am îndepărtat spre. uşa din faţă cu un sentiment de jenă, de părere de rău chiar. Acest sentiment" se manifesta aproape fizic ori de câte ori mi se punea la îndoială buna-credinţă. Sângele arni fugea din obraji, iar privirea mi se tulbura. Îmi apăreau în faţa ochilor pete colorate în galben, în roşu sau în mov. Însă nu erau culorile ştiute, aveau o stridenţă, galbenul era mai intens, mai pur şi roşul şi movul la fel.

Nu eram un mitoman. Octav ştia acest lucru şi se mândrea cu „mine. Şi eu mă mândream. Îmi făcusem din adevăr un drapel pe care îl fluturam adesea cu emfază, cu ostentaţie. Totuşi, aveam şi eu micile şi nevinovatele mele minciuni. Nu-mi plăcea în niciun chip şi recunosc o înfrângere, un insucces. Când luam o notă proastă şi era trecută în carnet, uitam carnetul la şcoală, îl ascundeam câteva săptămâni sau pur şi simplu rupeam pagina pe care îmi fusese trecută nota infamă. Dacă mă încăieram cu cineva şi mă alegeam cu urme care nu puteau fi şterse, un cucui, o zgârietură, o vânătaie, nu apăream la masă, inventam tot felul de motive, cel mai frecvent fiind: „vin mai târziu, acum am de scris", sau „acum repet la vioară". Şi, deşi îmi era o foame de lup, răbdam cu stoicism, rămâneam în faţa caietelor de studiu până când eram sigur că Octav s-a retras în biroul lui, iar mama mi-a lăsat mâncarea să se păstreze caldă pe plită. Dar acestea erau minciuni accidentale. Minţeam numai dacă eram obligat, dacă nu aveam altă scăpare. Erau mai degrabă împotriviri la minciună. Nu mă prezentam la masă tocmai ca să nu mint, ca să diminuez minciuna. Pentru că atunci când spuneam că am de scris sau de repetat la vioară era tot o minciună, dar o minciună mai mică decât dacă m-aş fi prezentat cu ochiul, vânăt şi ar fi trebuit să mint direct, adică să inventez ceva* care să mă pună într-o lumină favorabilă, aşa cum mi se întâmpla când mă întorceam acasă târziu. Bine, încercam şi atunci amânările de

rigoare: Nu intram niciodată direct în casă. Şi mai ales, nu intram niciodată pe uşa din faţă. Întâi mă apropiam de ferestre şi încercam să văd ce face mama, să ghicesc dacă eram aşteptat, dacă s-a pus cina, dacă Octav avea de ¡lucru. Însă niciodată nu eram destul de atent şi mama îmi simţea prezenţa de cum intram pe poartă. Uneori, ca să nu se audă scârţâitul porţii, săream gardul. Dar şi atunci ea auzea şi mă aştepta la uşa de la bucătărie, iar dacă întârziam prea mult pe la ferestre, îşi pierdea răbdarea şi ieşea în curte:

— Ce faci, Tin? De ce nu intri în casă? Şi de unde vii în halul ăst4?

Era punctul cel mai critic. Puteam să înalţ drapelul adevărului, să-l flutur cu îndrăzneală, dar în spatele mamei apărea totdeauna Octav, sau chiar dacă nu apărea, chiar dacă nu-l vedeam, uşa era deschisă şi dincolo, în hol ori în salon, era el, atent, foarte atent la cele ce spuneam eu, probabil tot atât de atent ca la orele lui de clasă, pentru că dacă spuneam adevărul, niciodată acest adevăr nu-i convefnea şi cum păşeam pragul începea să-mi ţină o prelegere despre bine şi rău, prelegere pe care eu o ştiam pe de rost. Octav o repeta însă cu plăcere, cu satisfacţie şi decât să rămân în picioare o jumătate de oră nemişcat şi smerit, trăgându-mi din când în când nasul în semn de pocăinţă, pentru câteva clipe preferam să las drapelul adevărului în bernă şi să inventez tot felul de întâmplări, adică să mint cu seninătate şi candoare.

Mama mă privea lung şi nu spunea decât atât:

— Bine, treci şi te spală pe mâini!

Ştia că mint, iar eu vedeam bine că ştie. Acest lucru mă Intrista de parcă aş fi spus cel mai mare adevăr şi nu eram crezut.

Uca exagerase. Mare nu era supărată, mi-am dat seama că nu era supărată cum am intrat în sufragerie şi m-am uitat peste masa masivă şi grea de a + ejar la care ar fi putut să stea vreo 18 sau 20 de persoane, în jurul căreia deocamdată nu ne strângeam decât noi patru, adică Mare, Uca, Ioniţă şi eu… Pe suprafaţa mesei nu se zăreau cele

două vase de argint; rotunde, înalte şi strălucitoare ca turnurile unor minarete, sub care se păstra cald micul dejun, prânzul sau cina – după împrejurări – pentru cei ce întârziau. Mare nu stătea dreaptă şi rigidă în capul mesei şi nici în picioare lângă una din ferestre, privind cu ostentaţie în curte. Pentru că în războiul mut pe care îl ducea cu Ioniţă – vărul meu nu respecta niciodată orele de masă, cum nu avea respect pentru nimic – existau două faze. Prima, când Mare îi cerea Magdei să lase tacâmurile lui Ioniţă, iar mâncarea să fie păstrată caldă sub cele două vase de argint. Uca-se ridica grăbită. La câteva minute mă ridicam şi eu. Când nu aveam curaj să mă ridic, Mare îmi spunea cu o voce neutră:

— Dacă ai terminat şi vrei să te plimbi, poţi să pleci, Tin. Eu mai rămân.

Rămânea în capul mesei, dreaptă şi rigidă până când apărea Ioniţă. Însă Ioniţă aproape că nu o vedea. Se năpustea spre cele două vase, le ridica, îşi plimba nările cu lăcomie de la un fel de mâncare la altul şi spunea bucuros:

— A, ciulama de ciuperci! Buuun! Varză à la Cluj! Şi mai bun!

Se aşeza şi începea să înfulece din amândouă felurile odată. Mare stătea în capul mesei, mai dreaptă şi mai rigidă ca până atunci şi îl privea fără să clipească şi fără să rostească un cuvânt. Ioniţă o observa târziu, când farfuriile din faţa lui erau aproape goale. Spunea cu un fel de ciioseală sau cu lene:

— Săru-mâna, Mare! Când ai intrat?

Nu era mirare în glasul lui, nici surpriză, întrebarea era pur constatativă, de-parcă Mare ar fi fost un scaun, un tablou, o scrumieră sau oricare alt obiect din încăpere.

În cea de a doua fază a războiului, Mare plictisită să tot stea singură în capul mesei – Ioniţă întârzia uneori şi câte două ore – îi cerea Magdei să strângă de pe masă. Cele două minarete înalte şi strălucitoare, care păstrau caldă mâncarea lui Ioniţă, dispăreau. Dispăreau şi tacâmurile. În mijlocul mesei era pus un vas din ceramică de Corund cu smalţul albastru, plin de margarete. Mare îşi

lua bastonul, dar nu pleca. Se ducea să-l aştepte pe Ioniţă lângă una din ferestrele ce dădeau spre curtea din faţă. Ioniţă apărea izbind uşile sau lăsându-le deschise, se oprea în mijlocul sufrageriei şi privind masa goală, întreba uluit:

— Mare, lămureşte-mă, am venit prea devreme sau ce se întâmială? Dacă nu-mi dai ceva de mâncare, cad jos.

Mare stătea lipită de fereastră. Nu se întorcea. Spunea încet şi rar de parcă atunci ar fi isprăvit de urcat un munte:

— Du-te la bucătărie. Aici masa s-a strâns de mult.

Era cea mai aspră pedeapsă pe care putea Mare s-o dea. Însă tâlcul şi intenţiile educative, oricât de generoase, nu erau înţelese. Aproape fără să clipească, Ioniţă se întorcea şi o pornea glonţ spre bucătărie, iar în urma lui toate uşile bufneau şi răbufneau cu ecouri prelungi.

Când am intrat eu, Mare stătea lângă şemineu cu picioarele sub un pled. Era acolo un fotoliu mic şi rotund preferat de Mare dar în egală măsură şi de motanul Faţă. Ioniţă care ironizează tot ce-i cade sub privire, zice că Mare şi-ar îndrepta preferinţele mai degrabă spre şemineu decât spre fotoliu. Că dacă n-ar fi acest fotoliu ea şi-ar aduce un taburet şi tot lângă şemineu ar sta. Ioniţă mai pretinde că în toiul verii, când nu se face focul, Mare întinde palmele spre şemineu de parcă ar vrea să se încălzească. Eu n-am văzut-o niciodată făcând acest lucru, aşa că nu preş îmi vine să-i dau crezare lui Ioniţă.

Fotoliul, un Louis XV, care îşi cam pierduse atributele nobiliare trebuind să treacă prin revoluţie, fusese salvat numai de snobismul unchiului Alexandru. Trimis tapiţerului şi supus unor tratamente destul de complicate, îşi recăpătase aproape în totul fala şi măreţia vestimentară. Informaţia, provenind din aceeaşi sursă – Ioniţă – ar putea fi tendenţioasă dar în aceeaşi măsură ar putea fi obiectivă, pentru că vărul meu îşi însoţeşte tot ce spune de zâmbetul lui maliţios şi nu ştii niciodată unde începe sau unde sfârşeşte adevărul.

Acum, fotoliul era cedat cu un nobil şi superb gest cavaleresc, motanul Faţă mulţumindu-se cu un loc modest

pe covor…

— Cum m-a văzut, Mare a ridicat pledul şi părăsind fotoliul a început să se agite de parcă în casă ar fi intrat prinţul Sturdza. Cuvintele îi aparţin bunicii Octavia. Cu ele bunica Octavia îşi manifestă cea mai largă şi mai diversă gamă de sentimente. Când e supărată, când e îngrijorată de ceva, când e grăbită, obosită, bucuroasă, când nu se împacă cu o anumită ordine din casă, din curte, din livadă, când bunicul Alexandru întârzie prin diferite locuri, ea face uz de aceleaşi şi mereu aceleaşi cuvinte: prinţul Sturdza.

s – Unde ai stat atâta, Alexandre? L-ai primit pe prinţul Sturdza?

Sau:

— Mai încet, proastelor – e vorba de păsări, când iese dimineaţa să le dea grăunţe – nu vă grăbiţi aşa, că nu vine prinţul Sturdza!

Dacă se întoarce de la biserică, spune cu un fel de mirare:

— Astăzi a fost atâta lume, de parcă trebuia să vină prinţul Sturdza!

Seara, înainte de a merge la culcare, iar:

— Gata, pentru azi îmi ajunge, că doar nu vine prinţul Sturdza!

Cine o fi fost acest prinţ, habar n-am. Destul că Mare, uitându-şi bastonul, ceea ce nu prea i se întâmplă, a deschis toate uşile strigând-o pe Magda, i-a cerut să-mi aducă cina, nu numai prin gesturi cum proceda în mod curent, adică şi prin gesturi, pe care însă cum pleca Magda le traducea în vorbe numai pentru mine. Aşa am aflat că Ioniţă îi ceruse de mâncare mult mai devreme decât se cădea, că nici nu stătuse la masă aşa cum stau oamenii, înfulecase ceva fără să se mai aşeze pe scaun, îşi umpluse buzunarele cu tot ce era în fructiere, mere, fursecuri, pateuri şi alergase la ăia – „ăia” fiind singurul cuvin! pe care îl foloseşte Mare când e vorba de prietenii lui Ioniţă – care îl aşteptau în curte. Mare era supărată pe Ioniţă, care nu respecta niciodată orele de masă, dar părea la fel de supărată şi pe Uca, pentru că nici ea nu se

atinsese de nimic din ce se adusese la cină. Pretextase că o supăra o migrenă sau că era indispusă de ceva şi se grăbise să plece să.se închidă în cameră cu cărţile ei, care îi slăbeau ochii şi sănătatea şi făcuseră din ea o umbră.

O ascultam pe Mare, dar supărarea ei rămânea departe de mine, nu mă atingea câtuşi de puţin. Altceva mă făcuse întâi să îngheţ, apoi treptat să mă încălzesc, să mă aprind, să ard în vâlvătăi ca pe rug. Uca spusese că ei nu-i era foame, că mai aşteaptă. Că mă aşteaptă pe mine.

— Eu îl aştept pe Tin, nu mi-e foame.

Nu ştiu dacă chiar acestea au fost cuvintele spuse de Uca. Mare nu-i în stare să reproducă sau să redea cu exactitate vorbele altora. Vreau să spun că nu-i ca bunicul Alexandru, care are un dar extraordinar de a pune totul în scenă, de a reda cu gesturi, cu ticuri, cu mimică tot ce spune o persoană ori după caz tot „ce spun două, trei, zece persoane. Dacă iese la poartă şi stă de vorbă cu vecinii şi dacă se întâmplă să mai treacă pe uliţă directorul şcolii, factorul poştal, inginerul cel tânăr de la peolul silvic, preotul pensionar Bădârcel sau profesoara de franceză, la întoarcere bunicul, cu o vervă nemaipomenită, ne face să-i vedem pe fiecare în parte, să auzim ce/a spus fiecare, din ei cuvânt cu cuvânt. Dar bunicul Alexandru exagerează totdeauna, îşi subţiază vocea sau şi-o îngroaşă întocmai ca acei păpuşari care mânuiesc mai multe păpuşi deodată, făcându-le să se mişte dar şi să vorbească. Şi, deşi cuvintele rostite de bunicul sunt acelea auzite, ceva, nu ştiu ce, poate gesturile prea largi, poate râsul nesfârşit din ochii lui albaştri, poate rolul de bufon care nu i se potriveşte, ori poate toate la un loc, ma fac să zâmbesc amuzat, dar să nu cred în adevărul acelor cuvinte, să mă îndoiesc de tot ce spune.

Mare vorbeşte mult numai când se referă la trecutul ei. Despre prezent sau despre viitor vorbeşte puţin, aproape cu zgârcenie – mai ales când e supărată – dar spune totdeauna esenţialul. Şi nimic din ce spune nu poate fi pus la îndoială. De aceea, cele câteva cuvinte care îmi dezvăluiseră motivul ce o făcuse pe Uca să renunţe la cină,

chiar dacă nu erau cuvintele rostite de verişoara mea, aveau în ele-ceva neaşteptat tulburător, atât de tulburător încât două-trei minute n-am mai auzit nimic. Era ca şi când mi s-ar fi blocat auzul. Mi se întâmplă acest lucru, însă foarte rar, numai vara la mare, când sunt lovit de valuri. Poţi să vezi valul de departe, poţi să-l aştepţi, să te pregăteşti să-l întâmpini, dacă nu eşti foarte atent ori nu reuşeşti să-i apreciezi distanţa, înălţimea sau măcar să prinzi clipa când ar trebui, să salţi să-i despici creasta, valul te loveşte cu violenţă, te răstoarnă, iar când te ridici şi priveşti în jur, nu mai auzi vuietul mării, nici ţipetele pescăruşilor, nu mai auzi

Ceea ce aflasem despre Uca îmi produsese aproape aceeaşi senzaţie. Încremenisem şi nu mai auzeam nimic. Mare vorbea încă, o vedeam cum îşi mişca buzele, dai atât. A intrat Magda, a pus tacâmurile pe masă şi n-am auzit nici sunetul tacâmurilor. Simţeam doar cum mi se aprind obrajii, ochii, părul din creştet. Apoi, cu un fel de pocnitură – ca atunci când desfunzi o sticlă de vin – aşa dintr-odată, mi-am recăpătat auzul. Magda ieşise. I se auzeau paşii depărtându-se spre bucătărie iar foarte aproape şi clar se auzea susurul de la fântâna din curte, care în alte ore ale zilei nu răzbate prin storurile groase şi prin cele două rânduri de geamuri. Mare se aşezase pe locul din capul mesei, deşi seara nu mânca niciodată şi nici nu-şi părăsea fotoliul. Magda a intrat, a lăsat ceva pe masă şi oprindu-se lângă Mare, a întrebat:

— Să vă aduc un ceai sau fructe?

Mare a făcut semn cu măciulia de argint a bastonului. Nu voia ceai. Nici fructe. Nu voia nimic. Se aşezase la masă numai aşa să nu mă simt eu singur. N-a spus că de asta se aşezase, dar aşa am înţeles şi-acest lucru a făcut să-mi sporească emoţia. Şi când sunt prea emoţionat mă cuprinde totdeauna un fel de încetineală. Acum îmi tremurau şi mâinile şi, ca să mă stăpânesc ori să ascund acel tremur, am mâncat încet fără să ridic o clipă ochii spre Mare. Nu-mi era foame dar nici nu puteam să plec aşa cum făcea de atâtea ori Ioniţă, însemna să fiu

nepoliticos, să o jignesc pe Mare. Am mâncat tot, aproape în neştire, am luat şi un măr – Magda adusese totuşi un platou cu ionathane – şi m-am ridicat. Am spus uluit de firescul gestului, dar mai ales al glasului:

— Săru-mâna pentru masă!

M-am îndreptat spre scara de stejar prudent, poate prea prudent, cum era numai Octav în noaptea de revelion ori la cele două-trei sărbători mari ale anului când se ameţea puţin dar ca să arate că nu s-a ameţit, se ridica de la masă şi o pornea spre dormitor drept, însă prudent şi temător de parcă s-ar fi aflat pe o sârmă suspendată între turnul primăriei şi terasa de la ultimul etaj al noului hotel înălţat în celălalt capăt al pieţii. Am mers aşa până sus în capul scării (ba chiar până în cameră, dar după ce am închis uşa picioarele mi s-au făcut de plumb. N-am mai aprins lumina. Am mers spre pat pe bâjbâite şi m-am lăsat să cad cât eram de lung, aşa cum te laşi să cazi într-o apă. Mi-am acoperit ochii cu palmele şi-am încercat să regăsesc emoţia care făcuse să-mi pierd auzul. Eram, în sfârşit, singur şi aş fi vrut să mă bucur. Însă eu nu ştiu să mă bucur aşa cum se bucură Ioniţă sau Ana-Maria sau toţi ceilalţi. Nu sunt spontan ca ei… Din pudoare ori din luciditate îmi reprim totdeauna sentimentele de bucurie şi chiar pe cele de tristeţe, le amân, încerc să le păstrez pentru mai târziu. Dar acest lucru înjumătăţeşte, sărăceşte, micşorează totul, aşa cum mi se întâmplă şi acum. Stăteam lungit pe pat ameţit nu de bucurie (pentru că oricât aş fi vrut) nu regăseam niciodată bucuria din prima clipă) cât mai ales de orgoliu. Uca mă aşteptase! Uca nu mâncase nimic! Ea, care e o gurmandă, care nu lasă nimic din ce aduce Magda la masă, care îşi aşteaptă cu frenezie sucul de roşii, care ar fi în stare să-i scoată ochii lui Ioniţă dacă ar atenta la papanaşii din farfuria ei, care se dă în vânt după cataifurile pregătite de Mare, după munţii aceia de frişcă în care poţi găsi tot atâtea surprize câte poame sunt în pădure şi toate dulci, pentru că Mare ştie atât de bine să prepare fructele de pădure, încât atunci când apar pe masă cataifurile poţi să fii sigur că

ascund sub zaua lor albă aromele cele mai plăcute de fragi, de coacăze, de zmeură, de afine. Şi nu numai aromele. Poţi să fii sigur că ascund intact chiar şi gustul acestor fructe.

La desert fusese cataif, dar Uca nu se atinsese de el. Nici nu-l văzuse. Pretextase o indispoziţie şi urcase la ea. Însă niciun semn cât de mic nu anunţ. i această indispoziţie. Numai aşteptarea, numai faptul că întârziasem mai mult decât era sau admitea ea că ar fi normal, o făcuse să-şi piardă calmul, să se ridice de la masă, să plece învinsă. Uca învinsă! Această descoperire mă făcea să „freamăt, să-mi simt pieptul cât un munte. Orgoliul din mine părea să nu aibă limite, era asemănător acelui vrej uriaş care răsărise dintr-un bob neînsemnat de fasole, care crescuse vertiginos şi nu se oprea, continua să crească. Însă odată cu el creşteam şi eu. Şi nu sunt sigur că nu-şi schimba dimensiunile şi camera, că odată „cu mine nu creştea şi patul. Stând cu mâinile pe ochi nu vedeam ce se întâmplă în jur, aveam însă senzaţia că dacă m-aş uita aş avea surpriza unei ciudate metamorfoze, că m-aş trezi, aşa cum se trezise Gulliver, pe un ţărm necunoscut. Am zâmbit şi zâmbetul a schimbat ceva, a făcut să dispară unele asperităţi. Eu eram un Gulliver liber sau aproape liber, prins numai de degetul mic de la mâna stângă cu un fir din borangic sau din aur, ori din alt material mai preţios decât borangicul şi aurul, împletit de însăşi stăpâna acelui ţinut, care trebuia să vină, o aşteptam să vină, ea întârzia însă şi eu începeam să-mi pierd răbdarea, totuşi mă stăpâneam, nu voiam să abuzez de forţă, habar n-aveam că acel fir ce mă ţinea legat de deget îmi luase toată puterea, că eram cel mai neputincios prizonier. Am mişcat degetul – îmi amorţise puţin – şi în clipa aceea s-a produs ceva cu totul neaşteptat. La

clălalt capăt al firului a apărut stăpâna acelui ţinut. A apărut singură, fără suită, fără paznici, anunţată doar de in sunet de clopoţel. Firul care mă ţinea legat de deget în era chiar atât de subţire, pentru că stăpâna acelui ţinut a înaintat pe el ca pe o potecă argintată de razele unei luni

nevăzute. Când a ajuns cam la jumătatea acelei poteci s-a oprit şi m-a întrebat cu glasul te-ai:

— Ce faci, Tin? Unde ai întârziat atât de mult?

— La lecţia de vioară! am răspuns eu.

Şi vrând parcă să mă conving că glasul era al Ucăi, mi-am luat mâinile de pe ochi. Gest cu totul neinspirat, pentru că poteca a dispărut brusc şi odată cu ea şi stăpâna acelui ţinut necunoscut şi bineînţeles cel ce fusese ori se crezuse o clipă Gulliver. Camera mi se arăta în lumina obişnuită, mai bine zis, cu care eram eu obişnuit, deoarece seara nu prea aprindeam lumina, mă mulţumeam cu cele câteva raze ce veneau de la fereastra Ucăi. De fapt, lumina de la fereastra ei venea indirect, prin reflecţie. Reflecţia e un fenomen pe care l-am studiat la fizică, dar despre că nu-mi mai amintesc aproape nimic. Ştiu atât, că lu' ina din camera Ucăi ajungea până departe, cădea întâi pe coroanele celor câţiva plopi care ascundeau vila vecinilor şi care căpătau strălucire, erau albi şi înalţi iar lumina lor albă ajungea şi în camera mea. Sau chiar dacă nu ajungea, era suficient să văd dincolo de fereastră plopii albi şi drepţi ca să mi se pară că e lumină şi la mine. Acum, ori mă obişnuisem eu cu întunericul, ori era o noapte cu lună, ori nu mai ştiu ce se întâmplă pentru că în cameră se ghicea conturul sobei, al dulapului, al micului birou aşezat între noptieră şi uşa care dădea spre baie, deşi plopii nu trimiteau lumina lor albă. Siluetele lor înalte abia se zăreau dincolo de fereastră.

Am sărit din pat şi m-am apropiat repede de geam. La Uca era întuneric. Dreptunghiul de lumină al ferestrei nu-i arunca umbra, ca în celelalte seri, peste frunzişul copacilor, nu iradia nici acel flux care mă atrăgea, îmi răvăşea gândurile, mă ţinea lângă – geam până după miezul nopţii. Uca nu citea. Era prima dată când se întâmplă acest lucru şi de aceea poate, tot pentru prima dată mă simţeam! casa unchiului Alexandru, singur şi trist. Ca să-mi fac simţită prezenţa, m-am întors şi am aprins lumina. Eram aproape sigur că Uca va face acelaşilucru, dar fereastra ei a rămas întunecată. Cred că nici nu

observase că aprinsesem lumina. M-am uitat peste grădină şi am avut o tresărire. Jos, pe una din cele două cărări ce tăiau paralel grădina se plimba procurorul Strava. L-am recunoscut după tâmplele albe şi după cheliaproeminentă. Era, de fapt, bărbatul pe care îl văzusem şi în dimineaţa sosirii. Dreptunghiul de lumină de la fereastra mea nu ajungea până la perdeaua de plopi, cădea numai peste crestele pomilor – ale prunilor, ale merilor, ale vişinilor aproape sălbăticiţi – dar şi peste una din cele două cărări. Procurorul Strava înainta pe cărarea din dreapta. În prima săptămână nu ştiusem că făcea parte din clanul nostru. îl vedeam numai în grădina de sub fereastră, seara târziu. Dacă uitam să aprind lumina şi mă apropiam de pervaz, îi zăream cămaşa albă, un abur care luneca pe una din cele două cărări.

Într-o după-amiază l-am văzut jos, pe culoarul din faţa bucătăriei. Eram cu Ioniţă. Am spus în şoaptă:

— Vecinul a fost în vizită la IV le.

Vărul meu a râs:

— Care vecin? E unchiul Şerban. Şerban Strava, consilier juridic, profesor universitar, procuror sau ceva de genul ăsta, undeva într-un judeţ. Tanti Ştefania, sora mamei, e măritată cu el. Date amănunţite îţi poate furniza Mare, e ginerele ei. Pe mine nu m-au atras niciodată biografiile romanţate.

Nu ştiu dacă Ioniţă a fost vreodată la un cerc de pirogravură. Spun asta, pentru că atuftei când vorbeşte, cuvântul lui arde, lasă urme, aşa cum arde acul cu care imprimi pe suprafaţa albă şi moale a lemnului abia ieşit de sub rindea, portrete, case, peisaje. Portretul procurorului Strava, schiţat de Ioniţă – altă dată, nu în acea după-amiază – avea ceva bizar, părea alcătuit numai din linii drepte, din cercuri, din spaţii albe. Cu zâmbetul lui zeflemitor, Ioniţă pretindea că Mare a fost pentru tanti Ştefania, fata ei cea mică, nu mamă, ci o Pithie care i-a prezis ori pur şi simplu a împins-o, pe căi nenorocoase. Putea să fie sau chiar fusese repartizată, încă de la absolvire, la un spital din

Bucureşti, dar pentru că Mare i-a băgat în cap ideile ei despre libertate şi dreptate socială, nu a primit repartizarea. A cerut să plece în cel mai îndepărtat sat. Şi unchiul Şerban, bineînţeles, a urmat-o.

Ioniţă mi-a lăsat braţul şi s-a îndepărtat ricanând:

— De fapt, cred că tot căpşorul isteţ al lui Mare a împins-o pe tanti Ştefania în provincie, unde nu le-a mers prea grozav. Fiindcă de câţiva ani unchiul Şerban e terminat. Nu-i nebun, dar o duzină de păsărele şi-au făcut precis cuiburi sub fruntea lui înaltă şi frumoasă.

Acum, procurorul Strava îşi făcea obişnuita plimbare nocturnă. Umbra mea cădea chiar pe cărare, dar el nu a văzut-o. A trecut peste ea. A venit până aproape de gard. Aşa cred, pentru că nu m-am aplecat să-l urmăresc. Surpriza de a-l revedea, dar mai ales de a-l vedea înălţând aproape în neştire, ca un somnambul, mă încremenise. Peste câteva clipe l-am zărit pe cealaltă cărare, i-am ghicit mai degrabă silueta după cămaşa albă. Cărarea din stânga era în întuneric şi el se îndepărta. I-am urmărit umbra albă crezând că o să se întoarcă. Dar nu s-a mai întors. La capătul cărării, în gardul” înalt din plase de sârmă, era probabil o poartă-şi el a dispărut pe poatra aceea.

Am închis geamul, am stins lumina şi m-am lungit pe pat aşa îmbrăcat cum eram. Voiam nu să dorm, ci să ascult, să prind măcar un zgomot cât de mic din camera Ucăi. Nu era prima dată când ascultam ce se petrece dincolo şi-aproape mi-a părut rău că mă gândisem la acest lucru atât de târziu, deoarece nici n-a fost nevoie să mă concentrez. Am desluşit imediat, printre celelalte zgomote şi vibraţii din casă, paşii Ucăi. Întâi am auzit-o pe Mare, cobora probabil cu motanul Faţă. îl plimbase prin curte – aşa obişnuia în fiecare seară – apoi, după ce închidea uşa – arcul inventat de unchiul Alexandru atenua mult izbitura – cobora spre camera ei de la demisol. Magda mai avea de lucru la bucătărie, spăla vase sau îşi făcea un ceai. Se auzea vag bâzâitul ceainicului, iar foarte aproape şi foarte clar se auzeau paşii Ucăi. Străbătea camera de la un capăt la altul exact ca atunci când citea. M-am uitat repede pe

geam, crezând că între timp îşi aprinsese lumina, dar plopii nu erau albi ci întunecaţi şi gravi. Uea se plimba pe întuneric. Am zâmbit cu o satisfacţie aproape răutăcioasă şi, ca să-mi dau seama cât era de furioasă, am început să-i număr paşii. Lucru dificil, pentru că Uca nu se plimba tot timpul. Uneori se oprea sau se aşeza în fotoliu, apoi se ridica, începea să se plimbe iar şi eu trebuia să iau numărătoarea de la capăt. Însă acest travaliu – pentru că era un adevărat travaliu-s-o urmăresc – ori ziua prea grea şi încărcată m-au obosit şi-am adormit fără să ştiu.

Când am deschis ochii şi am ridicat braţul să mă uit la ceas, am avut un recul care m-a făcut să sar drept în mijlocul camerei. Era târziu! Dacă nu mă grăbeam – mi-au trecut prin gând aproape în acelaşi timp două alternative – pierdeam micul dejun dar şi prilejul de a o vedea pe Uca după înfrângere. Foarte ci dat, încă nu mă părăsise ideea şi nu atât ideea, cât senzaţia, că Uca urcase la ea în cameră învinsă. Nici gustul victoriei, care mă făcuse să uit aproape cu totul de mine, să adorm şi să dorm îmbrăcat toată noaptea, nu mă părăsise. Dar acum acest gust era altfel. Orgoliul, nervozitatea, bucuria care aproape mă ameţeau se diminuaseră, se scurseseră din mine, aşa cum probabil se scurg în pământ fulgerele când ating vergeaua subţire a paratrăsnetului. Păstram intacte nu bucuria, nu nervozitatea, nu orgoliul ci numai amintirea lor. Era la fel ca în dimineţile ce urmau victoriilor răsunătoare pe care le repurtam ori de câte ori dădeam concerte acompaniat de orchestra liceului. Cum mă trezeam, simţeam că se insinua – aşa cum se insinuează uneori adierile răcoroase de vânt – o uşoară blazare, o undă vagă de scepticism. Poate era numai oboseala. Însă această oboseală – sunt sigur – mă făcea să-mi revin, să fiu iar lucid, să constat că victoria nu fusese deplină şi nici atât de formidabilă pe cât lăsaseră aplauzele să se creadă. Ca un şcolar care mănâncă literele, mâncasem şi eu, adică sărisem peste câteva note, pe altele nu le accentuasem suficient, iar în două-trei locuri îmi scârţâise vioara ca unui biet începător.

Uca se ridicase de la masă aşa cum se aşezase, fără

să se fi atins de ceva, renunţase la cataif, renunţase chiar şi la lecturile ei, se plimbase pe întuneric până târziu. Toate astea erau adevărate, numai că eu făcusem şi aseară câteva greşeli. În primul rând n-o ascultasem atent pe Mare, sau dacă o ascultasem, nu reţinusem decât ce-mi convenea. Mare spusese că Uca nu se simţise bine. Eu zâmbisem ironic – aşa cum zâmbeam numai când eram nevoit să ascult prelegerile lui Octav – şi dădusem cuvintelor alt înţeles nu cel pe care l-ar fi vrut Mare. Motivul de care se folosise Uca să plece de la masă nu mă convinsese, mi se păruse un pretext naiv şi inabil. Aici era greşeala. Prima şi cea mai mare greşeală pe care o făcusem. Celelalte i se subordonau şi nu mai aveau nicio importanţă. Pentru că dacă Uca fusese într-adevăr bolnavă, din nou cel învins eram eu.

M-am oprit în faţa oglinzii de la uşa dulapului şi m-am privit lung. Uniforma mi se boţise îngrozitor, eram nebărbierit, aveam cearcăne, iar în ochi un zâmbet care m-a speriat. Era zâmbetul cu care întâmpinam totdeauna observaţiile lui Octav şi despre care credeam, mai mult, eram sigur că nu se vedea. Ei bine, zâmbetul acesta nu numai că se vedea, dar se asemăna teribil cu zâmbetul maliţios, rece, coroziv al lui Ioniţă. Era chiar mai coroziv.

Am intrat în baie şi, înainte de a începe să mă rad, m-am uitat iar în oglindă. „Zâmbetul – de care în viitor va trebui să ţin seama, să mă feresc – trecuse din ochi în colţul gurii, dar acum nu mai era coroziv. Se ghicea în el puţină ironie, puţină amărăciune, puţină blazare, însă era un zâmbet frumos.

M-am ras fără să mă tai, adică am fost atent, n-am mai lăsat gândurile să zboare spre acel punct cardinal unic în univers, care se numea Uca, şi pentru prima dată după atâtea zile am încercat să le imprim altă direcţie. Am încercat şi am reuşit, pentru că în tot ce făceam era întipărită adânc voinţa lui Octav, încăpăţânarea lui, educaţia severă; aproape spartană pe care mi-o dăduse. Mi-am călcat uniforma, am dus la reparat o pereche de pantofi, am scris şi retranscris cu o caligrafie impecabilă

răspunsul la trei din scrisorile mamei, pe o vedere cu clădirea Ateneului am aşternut câteva cuvinte măgulitoare şi pentru domnişoara Zâne, apoi cu răbdare, cu migală, dar şi cu o frenezie pe care am regăsit-o în mine neschimbată, am încercat să-mi văd de exerciţii.

Aproape tot restul zilei mi l-am ocupat cu vioara, însă după lecţie, după ce Alice m-a condus atentă şi afectuoasă până la uşă, după ce am ieşit în stradă şi am salutat-o ceremonios pe doamna Maria Penescu Sarandi – care apăruse sus, pe terasă – după ce am mai mers liniştit zece – douăzeci de paşi, voinţa mea a cedat. Gândul că aş putea să întârzii la întâlnirea cu Uca s-a năpustit cu violenţa unui vârtej, a produs în mine o rătăcire bruscă, un îngheţ, o spaimă devastatoare.

M-am uitat la ceas, am strâns la piept cutia neagră a viorii şi-am început să alerg spre staţia troleibuzului, săltând caraghios ca un cangur. Comparaţia cu cangurul îmi vine în minte acum, când privesc înapoi, când încerc să mă detaşez, să judec totul cu răceală, să fiu cât de cât obiectiv. Atunci nu mă vedeam şi nici nu-mi dădeam seama cât sunt de caraghios. Alergam cu paşi ’nari, săream peste obstacole – trotuarul era spart pe alocuri de vegetaţia abundentă – săream fără efort, aveam senzaţia că zbor. Din cauza vitezei, în apropierea mea imaginile îşi pierdeau relieful, deveneau neclare, erau ca nişte fotografii tremurate. Rămâneau clare numai planurile îndepărtate, punctele fixe, reperele după care mă ghidam şi în celelalte după namiezi, de pildă şirul de plopi canadieni ce împungeau cerul undeva, în direcţia bulevardului, cele câteva acoperişuri vinete de ardezie care se zăreau printre arbori ca nişte insule plutitoare ori turnul alb al unei biserici ce se înălţa solitar în pulberea de aur vechi sau, de ivoriu pe care o împrăştia apusul soarelui.

La ieşirea în bulevard mi-a aţinut calea chioşcul cu dulciuri şi răcoritoare. Ca de obicei, am vrut să-l evit, să mă strecor pe lângă el, dar după trei sau patru paşi l-am zărit în staţie pe Ioniţă şi m-am oprit. Vărul meu nu era singur. îl secondau Corsicanul şi Horaţiu Bârsan. N-aveam

niciun chef să dau ochii cu ei. Asta ar fi complicat totul. După urletele care ieşeau din casetofonul pe care Horaţiu Bârsan îl ţinea la spate ca pe un ghiozdan de şcoală – din comoditate dar şi dintr-o dorinţă nemărturisită de a şoca, de a obliga trecătorii să-i privească – era limpede că mergeau undeva „să omoare timpul” – astea-s cuvintele lui Ioniţă – cu muzică, dans şi whisky. Am făcut o întoarcere de 180 de grade şi din două 1 salturi m-am pus la adăpost în partea cealaltă a chioşcului, acolo unde erau câteva mese rotunde şi înalte, împletite din fire groase de material plastic. Am cerut un sirop de caise, două pricomigdalle, o alviţă colorată, pe care intenţionam să i-o dau Ucăi şi m-am aşezat la una din mesele acelea. Bineînţeles nu-mi ardea nici de sirop, nici de pricomigdale, întârzierea începea să-mi facă urticarie ca atunci când eram nevoit să ascult discursurile lui Octav, învăţăturile lui totdeauna pilduitoare, însă n-aveam altă ieşire. Trebuia să-i aştept să plece. Mi-ar fi acoperit cu palmă urechea stângă s-o protejez de strigătele disperate ale lui Horaţiu Bârsan – e glasul lui, am... realizat eu stupefiat – care ne chema să petrecem încă o zi frumoasă şi pură, încă o seară cu stele şi cerul înalt, încă o oră din dragostea care a trecut prea repede, aşa cum trec vacanţele frumoase.

— Deschide poarta, deschide poarta! striga cu un glas trist, cutremurat de plâns, Horaţiu. Şi lasă dorinţele să zburde, aşa cum sunt lăsaţi mieii pe câmpie în zori! Deschideţi poarta! Vom zburda, vom alerga liberi prin lanurile aurii! Vom înnopta şi ne vom acoperi cu cerul înstelat! Noi suntem mieii şi tot noi suntem ţarcul! Dar de azi ţarcul va rămâne părăsit. Nu ne vom mai întoarce niciodată în ţarc! Pentru că noi suntem ţarcul şi tot noi suntem dorinţele noastre! Deschide, deschide poarta şi lasă dorinţele să zburde aşa cum sunt, lăsaţi mieii pe câmpie în zori! Dragostea e ca o apă vrăjită! Noi ne vom apleca şi o vom sorbi din căuşul palmelor şi alungind frigul din noi vom uita să mai fim egoişti, vom uita să ne prefacem, să fim răi, vom uita să ne întoarcem în ţarc! Noi suntem mieii, noi suntem mieii!

Îl mai ascultasem pe Hollyday sau pe Eivis Priesley, însă niciodată cântecele lor zgomotoase şi cam isterice nu-mi reţinuseră prea mult atenţia, nu mă făcuseră să uit să-mi protejez urechea – fapt care se întâmpla doar atunci când ascultam o muzică bună – să uit aproape unde mă aflu. Acum, în mod cu totul neaşteptat, strigătele lui Horaţiu Bârsan, tot mai răvăşite, tot mai disperate aşezau între mine şi lumea din jur un abur, o ceaţă vineţie din care a apărut curtea bunicilor şi locul din capătul grajdului împrejmuit cu un gard de nuiele groase de răchită-Locului acesta toţi ai casei îi spuneau ţarcul mieilor. Bunicul Alexandru nu mai avea de mult oi, nici miei, însă ţarcul din capătul grajdului se păstrase. Când eram mic, îmi plăcea să mă joc aici. Adunjam beţişoare, coceni, bucăţi de sticlă, pietricele, nisip şi înălţăm gospodărie cu curte mare, cu livadă» cu fântână în colţul gardului spre uliţă şi tot felul de acareturi, aşa cum era şi gospodăria bunicului. De multe ori îmi închipuiam că aş fi chiar bunicul şi făceam treburile gospodăriei pe care le face & şi el. Măturam curtea, reparam poarta dinspre livadă, oblojeam crengile pomilor pe care le rupeau copiii când eram plecat la câmp, pentru că aidoma bunicii lui, cea mai mare parte a zilei o petreceam departe de casă, pe câmp. Nu ştiam cum arată câmpul, bunicul nu mă luase niciodată cu el, dar mă pregăteam să plec la câmp aşa cum se pregătea şi bunicul, beam întâi o cană de lapte, îmi luam şi ceva merinde pentru prânz, pâine, brânză, câteva cepe, un ulcior cu apă rece pe care aveam grijă să-l umplu la fântână cândieşeam în uliţă. Mă întorceam abia seara la asfinţitul soarelui, mă aşezam pe o bancă lângă bucătăria de vară şi aşteptam cina. Bineînţeles, zilele mele de lucru nu erau niciodată lungi cât ale bunicului. Într-o zi de-a” bunicului Alexandru începeau multe zile de-ale mele; pentru că o zi de-a mea era atât cât voiam eu. Plecam totdeauna cu mersul bunicului, nu cu mersul lui drept şi falnic din zilele de sărbătoare când îşi punea costumul cu nasturi strălucitori şi cu vipuşcă albastră la pantaloni păstrat de pe vremea când era brigadier silvic, plecam „cu celălalt mers al

bunicului din zilele de lucru când străbătea curtea aplecat de greutatea sapei pe coada căreia îşi duceacoşul cu merinde şi ulciorul cu apă rece. Eu nu aveam sapă, ci un băţ, însă îmi plăcea să cred că era sapă şi mergeam aplecat de spate, aşa cum mergea şi bunicul, mă uitam de două ori în urmă sau mă opream lângă poartă şi strigam:

— Octavie, dacă treci pelia magazin să nu uiţi de nişte ţigări, eu când mă întorc nu mai găsesc deschis.

Uneori, mă opream numai şi aşteptam. În prag apărea sau trebuia să apară bunica Octavia. Mă întreba:

— Ai uitat ceva, Alexandre?

— Da, mi-am uitat chibriturile.

— Stai, că ţi le aduc eu.

Cât o aşteptam pe bunica Octavia să vină cu chibriturile, îmi pr. egăteam o ţigară, pe care o aprindeam apoi şi plecam. Ieşeam din ţarcul mieilor dar nu mă îndepărtam. Acolo, lângă gardul de nuiele era câmpul şi toate holdele: porumbul, floarea soarelui, grâul, sfecla, cartofii. Dădeam cu sapa de câteva ori, apoi mă uitam la soare şi deşi nu-l văzusem niciodată pe bunifcul prânzind pe câmp – nu-l vedeam decât întorcându-se seara – ziceam:

— Gata, s-a făcut seară!

Îmi puneam sapa pe umăr şi mă întorceam acasă…

„Într-o zi de lucru de-a bunicului puteau să intre toate zilele mele dintr-o vară, pentru că nu-mi plăceau zilele lungi şi, cum ajungeam acasă, făceam să înceapă altă zi în care mă duceam la moară sau la pădure să aduc lemne. Dacă mă duceam la moară, pregăteam întâi sacii cu grăunţe, pregăteam căruţa, îi ungeam roţile, îi schimbam coşul, adică puneam coşul cel nou vopsit în verde, cu chenar alb şi cu flori multe”, puneam şi scaunul înalt cu arcuri, aşterneam un strat de fân, dar aduceam din fundul grădinii şi un braţ, două de iarbă proaspătă.

Bunica Octavia nu pleca niciodată de acasă, iar treburile pe care le făcea ea se deosebeau prea puţin de la o zi la alta; erau aproape aceleaşi. În fiecare dimineaţă făcea curat în casă, dădea de mâncare la păsări, apoi spăla yase, se ducea la râu să limpezească rufele sau să albească

pânza de-an, strângea zarzavat pentru masa de prânz sau pentru cină. Înainte de cină ieşeam totdeauna în uliţă să aştept cireada. Vacile se întorceau de la câmp leneşe, aducând cu ele un miros ciudat de iarbă şi de lapte. Vaca bunicilor, având viţel mic, era mai grăbită decât celelalte. Venea aproape alergând. N-o mâna nimeni din urmă, singură alerga. Eu intram în curte şi strigam:

— Bunică, a venit vaca!

Bunica Octavia apărea în uşa bucătăriei cu găleata albastră în mână. Spunea:

— Deschide poarta şi las-o să intre.

Cum deschideam poarta, Vaca mugea, şi se năpustea spre uşa grajdului. Bunica Octavia o aştepta, îi spăla ugerul, scotea viţelul din grajd, îl lăsa puţin să sugă, apoi mi-l dădea în grijă, avertizându-mă:

— Ţine-l bine, să nu-l mai scapi!

Eu îl prindeam de funie, îl ţineam strâns, dar viţeluil era nerăbdător, se smucea şi-atunci, ca să nu-l scap, îl închideam în ţarcul mieilor, iar eu mă căţăram pe gard şi aşteptam ca bunica Octavia să isprăvească mulsul.

Ascultându-l pe Horaţiu, m-am văzut căţărat pe acel gard, dar, în ţarcul de obicei gol, se învârteau neliniştiţi şi nerăbdători Ioniţă, Ana-Maria, Corsicanul, Horaţiu Bârsan şi toţi ceilalţi, toţi lunganii care mă întâmpinaseră în dimineaţa sosirii îmbrăcaţi ca pentru carnaval. Purtau şi acum costumele acelea fistichii, însă partea caraghioasă pornea nu de la costume ci de la măşti. Fiecare dintre ei avea atârnat de gât, drept mască, un cap de miel. Biete bucăţi de carton desenate” ca în abecedare, prea simplu, prea naiv şi care nu se potriva au nici cu mirosul de iarbă ce umplea uliţa în fiecare „ară, nici cu soarele rostogolit ca o roată de foc printre copaci. Nici măcar cu strigătele disperate ale lui Horaţiu nu se potriveau. Aceste strigăte creşteau în intensitate, începeau să mă enerveze. Mi-am acoperit iar urechea stângă, dar ele au continuat să crească în intensitate şi-atunci am înţeles că se petrecea iar acel fenomen neobişnuit pe care mi-l explicase de atâtea ori Octav, cu autoritatea lui de profesor de fizică.

Era ceva legat de forma specială a urechii interne, care reţinea sunetele, le conserva, aşa cum două dealuri aşezate la o anumită distanţă unul de altul reţin sau prelungesc sunetele din natură. Comparaţia dintre urechea mea şi cele două dealuri mi se părea cam forţată, deşi de fiecare dată a trebuit, cum trebuia şi acum, să-i dau dreptate lui Octav. Pentru că în clipa în care mi-am scuturat capul, strigătele disperate ale lui Horaţiu au dispărut. Dar odată cu ele a dispărut şi gardul de nuiele pe care mă cocoţasem, şi ţarcul, şi soarele căzut în capătul uliţei, şi mirosul de iarbă şi lapte, şi lumina aceea unică pe care o răspândeau copacii incendiaţi. Stăteam în faţa paharului cu sirop de caise, lângă pahar erau cele două pricomigdale, alviţa colorată, iar jos rezemată de piciorul înalt al mesei cutia neagră a viorii. Ioniţă, Corsicanul şi Horaţiu Bârsan nu se mai zăreau în staţie. Se urcaseră precis în primul troleibuz şi plecaseră. Ar fi trebuit să părăsesc ascunzătoarea, să merg şi eu în staţie, însă nu mai simţeam nicio grabă. Stătusem prea mult în curtea bunicilor şi-acum încercam o senzaţie ciudată de acomodare cu zgomotele din jur. Şi nu atât cu zgomotele – fâşâitul cauciucurilor pe banda de asfalt a bulevardului era continuu, nu mă supăra – cât mai ales cu lumina. Soarele abia asfinţea. O lumină aurie plutea peste cartierul acela de vile, o lumină blândă, curată, dar care avea şi ceva mimetic, în sensul că împrumuta repede culoarea de la arbori, de la garduri, de la clădiri. Dacă priveam un plop înalt şi tremurător cu frunzişul verde lumina era verde, dacă priveam un gard albastru lumina era albastră, dacă priveam o clădire albă lumina era albă, albă, un alb strălucitor, reconfortant.

Din lungul bulevardului se apropie un troleibuz. Mi-am luat vioara şi m-am dus în staţie, dar nu cu elanul din celelalte după-amiezi, vreau să spun că nu am alergat şi nici nu m-am năpustit să urc printre primii, ceva sau cineva din mine se opunea, încerca să mă împiedice să alerg sau să folosesc forţa. M-am oprit lângă scară şi am aşteptat, mai exact am făcut loc unui bătrân cu barbişon şi

ochelari, l-am ajutat chiar să urce, devenisem politicos, excesiv de politicos şi de săritor, pentru că după ce a urcat bătrânul cu barbişon şi ochelari am aşteptat să urce două doamne cam lungi şi cam uscate – din regnul domnişoarei Zâne – un băieţel în mână cu un Pinocchio obosit şi trist, mama acelui băieţel, doi soldaţi, un ins în uniformă de ceferist sau de pădurar. Acesta din urmă avea multe bagaje şi bineînţeles eu n-am stat cu mâinile în sân, am sunt să-l ajut, m-am trezit implicat într-o poveste care nu mă privea, ómul venise în staţie cu tot felul de sacoşe, de boccele şi bocceluţe, dar nu ştiuse sau nu fusese destul de prevăzător, le lăsase undeva mult prea departe de locul unde oprise troleibuzul şi eu alergam să le iau, să le car, să i le aduc la picioare pe scară sau chiar pe platformă. Îmi lăsasem vioara şi caietele de studiu pe trotuar şi mă năpusteam spre grămada de bagaje cu îndărătnicie, cu ardoare, cu voluptate dacă se poate spune astfel acelui sentiment ciudat şi necunoscut care îmi cuprinsese fiinţa, îmi dirija mişcările, care mă făcea să acţionez fără nicio logică.

Troleibuzul a pornit încet şi greoi ca un pachiderm, eu am smuls ultimele bagaje – o damigeană. şi o sacoşă burduşită cu pâine – am alergat să-l prind, l-am prins, am sărit pe scară, am lăsat damigeana şi sacoşa de pâine, apoi, am coborât din mers şi am rămas în marginea trotuarului. Priveam cum se îndepărta troleibuzul şi zâmbeam –, dar nu ca atunci când întâmpinam discursurile lui Octav, adică nu cu acel zâmbet ironic, de împotrivire – zâmbeam satisfăcut, mulţumit, încântat de parcă aş fi coborât de pe scenă şi sala mă aplauda cu frenezie. Mi-am ridicat caietele de studiu şi vioara şi m-am dus să mă aşez pe o bancă. În staţie erau două bănci, eu veneam să iau troleibuzul de atâtea zile, dar nu le văzusem, le descopeream abia acum, aşa cum descopeream şi castanii din marginea trotuarului, cei trei castani înalţi şi tineri şi atât de ciudaţi la această oră din ouza luminii, încă nu era noapte, dar nici ziuă, era acel interval neutru care urmează după ce apune soarele când lumina are ceva

bizar, se micşorează, se îndepărtează, se ascunde pe după clădiri, intră în arbori.

Cei trei castani aveau coroanele rotunde ca nişte globuri şi lumina asfinţitului fusese absorbită de ele, rămăsese toată în sferele mari, în acele recipiente ciudate pe care le descoperiseţii abia acum, în această clipă, aşa cum descoperisem că eram obosit sau că nu mai aveam niciun chef să alerg. În staţie s-a oprit alt troleibuz şi lumina din cele trei recipiente, după legi străine mie a trecut în ferestrele lui. Întâi aşa am crezut, însă siluetele celor din troleibuz m-au făcut să înţeleg că lumina nu venea din afară, nQ fusese smulsă nici celor trei sfere, era o lumină proprie, izbucnea din interiorul troleibuzului. Eu stăteam pe una din cele două bănci, îmi spuneam că ar trebui să mă ridic, însă nu mă ridicam, nu făceam nimic să mă ridic, priveam spre ferestrele troleibuzului aşa cum aş fi privit spre ferestrele unui acvariu şi mă gândeam cu detaşare, cu indiferenţă chiar, că dacă Uca mă aşteptase înainte cu o seară, o să mă aştepte şi în seara asta. Dacă mă aşteptase! Dar cum puteam fi sigur că mă aşteptase? Cum puteam fi sigur că nu apăruse din întâmplare la geam?

Stăteam pe bancă, dar nu-mi mai simţeam corpul, nu mai simţeam atingerea cu lemnul, nici cu aerul, pluteam parcă, eram uşor ca un fulg sau ca un balon din care s-a aruncat lestul, însă nu mă înălţăm, rămâneam în apropierea băncii sau deasupra ei, mă ţinea ancorat în acel loc gândul că trebuie să ajung acasă cât mai târziu. Dacă voiam să mă conving că Uca nu apăruse la geam din întâmplare trebuia să amân clipa întoarcerii, să las să treacă cinci-şase troleibuze ori pur şi simplu să mă întorc pe jos… Acest. gând se preciza acum când mă holbam spre ferestrele mari ca de acvariu, dar, sunt sigur, el exista în mine de mult, încă de când îl zărisem în staţie pe Ioniţă sau şi mai de mult, poate chiar de când eram la lecţie şi profesoara mă fixa cu ochii ei reci, întrebând uimită:

— Ce-i cu dumneata, Tin? De ce nu eşti atent?!

Troleibuzul s-a îndepărtat şi eu am rămas pe bancă,

îmi plăcea senzaţia de plutire, starea aceea confuză, de contopire cu aerul, cu lumina, cu zgomotele, aş fi rămas acolo până târziu, mă pregăteam să ţin un răboj, pentru fiecare troleibuz care trecea, voiam să pun de-o parte o pietricică – în preajma băncii era împrăştiat pietriş mărunt de râu şi eu culesesem doi pumni – dar. primul trpleibuz care a intrat în staţie m-a făcut să sar de pe bancă. Întâi am sărit şi-abia după o clipă mi s-a lămurit şi motivul care mă făcuse să sar. Troleibuzul nu avea nicio lumină, toate ferestrele îi erau întunecate, m-am uitat spre cei trei castani dar şi ei acum aveau globurile negre. Acest lucru m-a făcut nu să înţeleg, ci mai degrabă să simt – aşa cum simţi când abia ai adormit după o noapte de nesomn şi dintr-un motiv oarecare deschizi ochii – că era târziu. Eu nu adormisem, dar sentimentul părea asemănător. Era un sentiment ciudat, un fel de cifru, care la o anumită lumină declanşează sisteme intime de alarmă, te pune în alertă, te face să crezi că în loc de inimă ai o pompă hidraulică sau un motor în doi timpi care începe să duduie, să-ţi arunce tot sângele în urechi…

Mi-am luat vioara, caietele de studiu şi m-am năpustit spre scara troleibuzului. Locul de pe banca din faţă – unde puteam să stau cu spatele spre şofer – nu era ocupat. M-am aşezat şi-am încercat să respir rar şi adânc, să reglez, dacă se poate spune aşa, motorul în doi timpi care continua să duduie şi să-mi arunce sângele în urechi. Bineînţeles, după câteva clipe duduitul acela supărător a slăbit, s-a îndepărtat. A rămas teama că întârziasem iar. Însă nu era numai teamă. Era şi bucurie. Gândul că Uca stătea la fereastră, că mă aştepta, că înadins o lăsam să aştepte, mă bucura, mă ameţea, schimba înfăţişarea lucrurilor din preajmă. Stăteam pe bancă în troleibuz, dar aveam senzaţia că erarul, a şcoală pe banca rezervată premianţilor sau acasă de ziua mea, când în jur erau lumini şi panglici multicolore, şi zâmbete, şi emoţie, iar eu stăteam pe scaunul din capul mesei – scaunul lui Octav – cu dorinţa nemărturisită, orgolioasă de a stinge toate luminările de la prima suflare.

8

Stăteam într-un fotoliu. Nu ştiam ori nu-mi mai aminteam nici când mă ridicasem din pat, nici când îmi pusesem halatul. Era încă întuneric şi seara, înainte de a merge la culcare îmi luasem toate măsurile pentru un somn bun. Intrasem în baie unde am stat aproape o jumătate de ceas sub duşul fierbinte, am înghiţit tranchilizantele, somniferele şi o aspirină pentru junghiul ascuţit şi persistent cu care mă chivernisisem după ultima plimbare, mi-am pus pijamaua, apoi m-am întins aproape cu voluptate în pat. Şi totuşi am avut o noapte proastă, cu somnul traversat mereu de vise. Întâi iji-am visat într-un oraş necunoscut. Rătăceam prin zăpadă. O zăpadă înaltă, până la genunchi, pufoasă şi rece. Îi simţeam răceala şi umezeala, mi se udaseră pantofii, pentru că umblam în pantofi şi-ntr-un costum de vară, îmi era şi frig şi-am intrat cu Ştefania într-o sală, nu de restaurant ci mai degrabă de cantină. Nu era nimeni în acea sală. Pe o masă se lăfăia un tort, un coşcogea tortul rotund şi înalt. Am luat un cuţit, şi-am tăiat două porţii uriaşe, una pentru Ştefania, cealaltă pentru înine. Era un tort cu cremă de vanilie, cu frişcă şi fruc. te, vişine şi căpşuni care se păstrau aproape întregi. Dar fructele îşi păstrau nu numai forma ci şi aroma. Era un tort formidabil şi Fani spunea încântată:

— L-am făcut după o reţetă pe care mi-a dat-o nevasta lui Boldun.

O aprobam dând din cap şi înfulecam din uriaşa por – ţie de tort, nu savurând-o, nu luând din ea cu linguriţa ci tăind bucăţi mari pe care le apucam apoi cu mina. Dar în timp ce înfulecam din acel tort, aşa fără niciun motiv m-am trezit speriat. N-aveam nimic, nu mă durea capul iar junghiul mă lăsase. Eram însă lac de sudoare. Cred că aş fi trecut peste acest inconvenient, fiindcă mi-am schimbat repede pijamaua. Ceea ce mă agasa însă, era faptul că mai păstram în cerul gurii aroma tortului din vis, gustul cremei de vanilie şi al fructelor din frişcă, un gust aproape real, de parcă mâncasem cu adevărat din acel tort. Am căutat, fără să aprind lumina fierbătorul electric, ibricul şi mi-am făcut

o cafea. Am băut-o fierbinte, sub asediul sforăitor al avocatului Griveanu, noul tovarăş de cameră, care respira anevoios, cu mari pauze şi cu pocnituri ce făceau să zăngăne geamurile. Ascultându-l, aveam senzaţia că se scufund i ca o balenă, apărând la suprafaţă după aproape un minut şi respingând aerul cu un bubuit puternic, urmat de bolboroseli în legătură cu procesele lui.

Lăsând ceaşca de cafea pe noptieră, m-am întins în pat să-mi reiau somnul. Am adormit, relativ repede: Dar am avut iar un vis lung, un coşmar mai degrabă. Eram tot într-un oraş. Apăruseră curtea şi casa bunicilor Ştefaniei, dar altffl aşezate. Şi curtea şi casa. Odaia în care stăteam era mare, era uriaşă şi poate de aceea patul părea mic. În el dormea Ştefania. Eu mă ridicasem din pat, îmi era sete şi m-am dus spre bucătărie să beau apă. Dar bâjbâind prin întuneric, am găsit uşa de la intrare deschisă. În preajma casei se auzeau paşi, dădeau târcoale răufăcători, unii se strecuraseră şi-n casă şi mă pândeau din întuneric. M-am retras în – cameră, am aprins lumina, Ştefania s-a trezit şi somnoroasă a întrebat ce se întâmplă. Eu-i-am spus că ne dau târcoale hoţii, că uşa mare de la intrare a rămas deschisă, dar ea m-a liniştit ori a încercat să mă liniştească, s-a dus la uşă cu un curaj teribil, a încercat zăvorul şi sâa întors mirată:

— E închis! Eu cu mâna mea ara închis. Unde vezi hoţi?! Ţi s-ro fi părut.

Însă cuvintele ei nu m-au convins. M-am apropiat de una dintre ferestre şi am chemat-o:

— Vino să vezi! Zici că nu sunt hoţi. Dar prin curte cine umblă?

Ştefania se urcase în pat. Mi-a spus uşor iritată:

— Hai, culcă-te, că nu-i nimeni. Ţi se pare.

Eu am ieşit repede în curte – nu ştiu de unde am găsit atâta curaj – şi-acolo am dat peste nea Ionete ori peste Gheorghian, un coleg de liceu şi de clasă. Mi-a spus că mă căuta de mult, că nu ştia ce-i cu mine. Era îmbrăcat în haine militare, cu grad mare, de maior ori de colonel şi voia să afle de la mine veşti despre ceilalţi colegi. I-am

spus că nu ştiam mare lucru, că pe unii nu-i văzusem de mult, de la absolvire, dar auzisem că toţi se realizaseră. că Andreescu ajunsese chiar general. Am pornit cu Gheorghian pe o stradă care cobora, sau eu nea Ionete am pornit. Erau, de fapt, când unul, când celălalt sau amândoi deodată, e foarte greu de explicat senzaţia pe care o încercam dar în vis totul mi se părea firesc. Mergeam pe stradă şi deodată Gheorghian – sau nea Ionete – a pornit-o întâi printr-o curte, apoi printr-o livadă părăsită. Nu mai aveam niciun dubiu. Cel ce se îndepărta, după mers şi după haine, era nea Ionete. Alerga printre pomi şi după câteva clipe nu l-am mai văzut. Am mai făcut vreo câţiva paşi şi mi-am simţit cotul prins ca într-o menghină. Am întors capul. Era Marta, secretara lui Boldun, cu chipul ei smead şi pergamentos, aproape mumificat şi cu ochii bulbucaţi, bazedovieni. O întreb:

Ce-i, Marta? Ce vrei?

— Nimic, zice ea. Te-am văzut şi voiam să mergem x împreună.

— De ce împreună? Eu anx chef să merg singur. Şi de ce mă strângi aşa de braţ?

Marta zâmbea. M-am uitat mai atent la ea. În cealaltă mână ţinea un cuţit cu mâner de os. Nu era mare, dar îl ţinea într-un fel ciudat, voia să mi-l înfigă între umeri. Eu i-am ghicit intenţia, mai mult, am simţit parcă durere în locul unde urma să înfigă cuţitul şi cu o smucitură mi-am eliberat cotul din strânsoarea ei. Am întrebat-o: – Ce vrei să faci cu cuţitul?

— A, nimic! L-am găsit pe stradă.

Şi ca să mă convingă, l-a aruncat. A mai zis ceva încercând să se disculpe, dar din urmă ne-a ajuns Ştefania şi Marta s-a retras în grabă cu un aer buimac de vinovăţie, a dispărut aşa cum dispare un câine pe care-l loveşti cu piciorul.

Am pornit-o cu Ştefania spre casă. Când am ajuns „casa nu mai era aceea a bunicilor Ştefaniei, nici a părinţilor mei, deşi prin curte i-am zărit pe tata şi pe

mama. Era o casă cu trei acoperişuri, unul peste altul, se asemăna cu o pagodă. Totuşi nu era pagodă, nu avea acea etajare specifică stilului chinezesc în construirea pagodelor. Doar acoperişul amintea silueta unei pagode. Era din stuf ori din paie, trei acoperişuri unul peste altul r având vârful pătrat sau dreptunghiular, iar sus unduia în vânt o iarbă înaltă şi frumoasă.

Acum stăteam în fotoliu, iritat, bulversat că nu-mi aminteam când părăsisem patul. Între ultima imagine din vis, aceea cu iarba de pe acoperişul de stuf, iarba înşită plecată într-o parte şi în alta de vânt şi între clipa când mă trezisem în fotoliu, exista un spaţiu alb care ridica întrebări grave: sărisem din pat speriat, aşa cum mi se întâmpla şi acasă? Coborâsem şi mă aşezasem în fotoliu, dar uitasem? Şi într-un caz şi în celălalt ameliorarea sănătăţii mele, care-l bucura atât pe doctorul Cardaş, era doar o iluzie. Că, uitând lanterna cu care avocatul Criveanu se uita la ceas în fiecare dimineaţă, aproape i-am imitat gestul. Până la şase, când avea să vină sora de serviciu să aprindă lumina şi să ne anunţe ora deşteptării, mai erau patruzeci de minute. Şi somnul îmi dispăruse cu totul. Ca să rămân în fotoliu sau chiar lungit pe pat ar fi trebuit să ascult sforăiturile îngrozitoare ale celor doi colegi de cameră: monotone ca nişte foale ale inginerului Negoescu, sacadate, neliniştite, bubuitoare ale avocatului Criveanu. Dar puteam? Ajutat de lanternă, m-am îmbrăcat, am încălţat bocancii cu talpă groasă, şi cu căciula în mână, cu paltonul pe bnaţ, am ieşit pe culuarul lung şi tăcut, luminat însă din loc în loc de becuri cu abajururi din ţurţuri de cristal. Nu eram sigur că se putea ieşi din sanatoriu la o oră atât de matinală, dar altă soluţie nu aveam. Scăra din lemn, bătrână şi solemnă, m-a întâmpinat cu un scârţâit prelung. Uşa mare de la ieşire era încuiată, dar cheia se afla în broască. Am răsucit-o şi-n clipa următoare eram martorul unei privelişti unice. În jurul felinarelor care vegheau neclintite treptele de piatră se roteau, în hore line, tăcute, aidoma unor fluturi, fulgi mari, albi. Ningea din abundenţă şi cred că ninsese aşa toată

noaptea. Zăpada acoperise cu un strat gros treptele şi aleea din faţa pavilionului. Mi-am strâns fularul în jurul gâtului, mi-am îndesat căciula peste urechi şi cu băgare de seamă, căutând fiecare treaptă mi-am început plimbarea insolită. Încă nu venise nimeni la Sanatoriu şi nici nu plecase, aşa că trebuia să-mi tai singur pârtie prin zăpada înaltă de jumătate de metru – am zâmbit – ca în visul din prima parte a nopţii. Numai că atunci zăpada era rece, iar eu purtam pantofi şi un costum subţire de vară. Dar amintirea visului m-a făcut să intru iar în alertă. Ceea. ce nu înţelegeam şi probabil nu înţelegea nici doctorul Cardaş, dar se prefăcea că înţelege, aprobându-mă mereu cu un zâmbet calin, era acest paradox: lipsa totală a memoriei când era vorba de lucruri şi întâmplări petrecute în prezent şi în realitatea cea mai apropiată – nu-mi aminte (am, de pildă, ce am mâncat la prânz, sau dacă am mâncat – şi o revenire spectaculoasă, o reînvigorare, aş zice, a memoriei când era vorba de întâmplări petrecute în vis, oricât de apropiat ar fi fost acel vis, sau în întâmplări petrecute cândva de mult, în trecut. De câte ori încercam să-i explic doctorului Cardaş apariţia acelor plimbări paralele pe care le făceam zilnic, el zâmbea dând din cap aprobator şi rostea mereu:

— E firesc!

Sau:

— E bine, e bine, dragul meu prieten!

Dar nu-mi explica nici de ce era firesc, nici de ce era bine. Acum abia ajuns pe aleea cu zăpadă până la genunchi, la un ptas, ca în visul de astă noapte, a apărut şi mi s-a alăturat tăcută, Marta. Am vrut s-o întreb:

— Ce-i, Marta? Vrei să-mi spui ceva?

Dar la trei paşi mai încolo, după trunchiul unui brad l-am zărit pe nea Ionete. N-am mai întrebat nimic şi mi-a părut rău. Fiindcă numai după câteva clipe au dispărut şi Marta şi nea Ionete. M-am oprit, m-am uitat cu atenţie în jur, însă m-am uitat degeaba. Marta şi nea Ionete dispăruseră, în zăpadă nu se vedea nicio urmă, deşi Marta păşise lângă mine la o distanţă de un pas. Amândoi

lăsaseră parcă un gol. Însă nu era o senzaţie obişnuită de gol. Nu era senzaţia de gol pe care o lasă plecarea unei fiinţe oricât de apropiată. Era mai degrabă senzaţia care rămâne în urrria tăierii unui arbore. Locul se luminează parcă dintr-odată, dar fără arborele doborât e trist şi senzaţia de gol e şi mai acută. Însă nu în afară, nu pe locul lăsat de arborele doborât, ci înăuntru, în tine. După: alţi zece paşi înţelegi. Arborele doborât erai chiar tu. Boldun se pricepea să doboare arbori. Nu-şi uitase nicioriipă meseria şi nici semnele heraldice ale stirpei lui de oameni ai muntelui şi pădurii: pălăria cu pană de cocoş sălbatic, ţapina, securea şi ferăstrăul. Se pricepuse să lovească, şi în tine. Şi lovise când te aşteptai mai puţin. Golul din acele zile, din toate zilele care în urmat până la întâlnirea cu profesorul Paraschiv, îl simţeai după atâţia ani, cu aceeaşi intensitate. Fiindcă în toate încercările de a-l părăsi pe Boldun dăduseşi greş, eşuaseşi. Întâi te-a lăsat cu mâna întinsă inginerul Bratosin. George Radu Bratosin, directorul întreprinderii care se ocupa cu buna gospodărire a oraşului. Ştiai că nu aveau consilier juridic şi ai alergat la el ca la un prieten. Cândva, când lucra în combinat ca simplu inginer, aproape te agasa cu prietenia lui. Dar de fapt nu prietenia lui te agasa. Te agasau lăudăroşenia şi destăinuirile lubrice pe care ţi le făcea cum punea ochii pe tine. Da, da, destăinuirile lui lubrice te agasau. Fiindcă, se ştia, pe George Radu Bratosin, toate femeile îl asaltau pentru ce avea el mai bărbătesc şi viril. Chiar şi celé care îl părăseau.

— Nu suportau povestea asta, domnule, cu care m-a înzestrat natura şi care măsoară peste treizeci şi… Nu când trebuie să… Nu! Atunci e altceva. Atunci, oho!

Te-ai dus în dimineaţa aceea la el, la întreprindere. George Radu Bratosin abia coborâse din maşină şi, deşi erai numai la trei paşi, nu te-a văzut. Asculta ce-i spunea un funcţionar mai tânăr. Dar chiar ascurtându-l pe acel tânăr putea să se uite şi spre tine şi să întrebe cum avea obiceiul:

— Ce faci, dragă Şerbane? Ştii, am pentru tine una

bună!

Dar n-a întrebat nimic. N-a scos un cuvânt de parcă nu te mai văzuse vreodată până atunci. L-ai salutat tu, ridicând o xmână, degajat, aşa ca între prieteni vechi. A dat şi el din mână cam rece şi nedecis. Oricum, degajarea ta nu i-a plăcut, pentru că, deşi rămăsese singur – funcţionarul îl părăsise – n-a venit spre tine. S-a îndreptat sprinten spre treptele largi de marmură. L-ai strigat:

— Dragă Bratosine!

S-a oprit, dar fără entuziasm, chiar un pic alarmat.

Nu ştia ce vrei să-i ceri. În clipa aceea ţi-ai dat seama că nici n-ai putea să-i ceri ceva. Te-ai apropiat totuşi de el, spunând:

— Am auzit că eşti stăpânul acestor meleaguri.

George Radu Bratosin s-a cabrat şi a spus nu cu plăcere, ci cu o rigiditate aproape agresivă.

— Sunt dire. ctorul întreprinderii.

Cred că ai zâmbit:

— Păi, e cam acelaşi lucru. Te felicit!

— Mulţumesc!

Nu v-aţi strâns mâinile, cum ar fi fost firesc. O clipă a zâmbit şi el cu satisfacţie. Aproape aceeaşi satisfacţie cu care altă dată spunea tare să-l audă cât mai mulţi: „povestea asta, domnule, cu care m-„a înzestrat natura, ha-ha!” N-a văzut că i-ai întins mâna. A vrut să repete cuvântul mulţumesc, dar-o grabă năprasnică l-a împins pe scară în sus şi. n-ai mai auzit decât ultima silabă strivită parcă între măsele. Ajuns pe a doua sau a treia treaptă a scării, proaspătul şi grăbitul director al întreprinderii pentru buna gospodărire a oraşului, atât de schimbat; de ocupat, având probabil de rezolvat probleme complicate, oho, n-a mai întors capul, uitase de tine cu desăvârşire.

Ai rămas lângă treptele scării largi de marmură cu senzaţia pe care o încerci când te trezeşti după o anestezie. Începi să percepi lumea din jur, să-ţi simţi corpul, locul dureros, dar nu cu toate simţurile, ci numai cu o parte din ele, o parte infimă, elementară dar necesară, legată de văz, de auz, de miros. Mirosul o ia

înaintea auzului şi chiar a văzului. Mirosul pe care îl lăsase George Radu Bratosin nu era de spital, ci de colonie, de cea mai fină colonie franţuzească, dar şi de sudoare. Însă sudoarea lui era îmbibată cu vapori de amoniac. Povestea cu care-l înzestrase natura, domnule, şi care măsura peste treizeci şi… era, din păcate, în legătură cu rinichii. Şi cu ei, natura nu-l înzestrase tot atât de bine, nu funcţionau normal şi de-aceea sudoarea îi mirosea a urină, oricâtă colonie franţuzească ar fi întrebuinţat.

Mirosul neplăcut şi dulceag de colonie franţuzească şi de urină strâns ca un pumn şi apăsându-mă undeva în coşul pieptului m-a ajutat să mă ţin drept şi chiar să îndepărtez senzaţia de ameţeală care venise, nu brusc, ci încet, uşoară, diafană ca o mângâiere. M-am dus spre maşină, m-am urcat la volan şi după ce am respirat de câteva ori adânc, am pornit motorul. Nu am luat-o spre combinat, ci în sens opus, spre oraş. Dar m-am întors acasă sau m-am oprit la procuratură? Uite, de astă dată memoria îmi joacă festa! Deşi e vorba de o întâmplare din trecut, nu-mi mai amintesc dacă m-am dus la procuratură atunci, după discuţia cu inginerul Bratosin sau într-una din zilele următoare. La procuratură aveam doi prieteni, amândoi foşti colegi de facultate. Dorcescu, adjunctul procurorului-şef, era mai mic decât mine cu un an, iar Horga”, procurorul-şef, cu doi ani. Dar mă ştiau, fusesem lider nu numai pe an, ci şi pe facultate, în plus cu Horga, procurorul-şef, mă întâlnisem şi la examenele de la facultatea de filosofie, pe care o făcuserăm amândoi, la fără frecvenţă. Secretara mi-a spus:

— Tovarăşul procuror-şef Horga abia s-a întors de pe teren. E în biroul tovarăşului Dorcescu. Dar vă rog să aşteptaţi, sunt foarte ocupaţi.

Eu am intrat totuşi. Cei doi nu mi-au simţit prezenţa. Mi s-a părut că stăteau la o şuetă şi că mai aveau nevoie de un partener. Am întrebat:

— Deranjez cumva?

Ochii albaştri, metalici, ai lui Dorcescu s-au mişcat întrebători spre Horga. Acesta era scund, firav, cu o

căpăţână în formă de ceapă şi cu o chelie imensă pe care încerca să şi-o acopere cu părul încărunţit, pieptănat cu dichis, tapat parcă. S-a uitat la mine ca la o jucărie, zâmbitor, mirat:

— De ce să ne deranjezi? Intră!

Dorcescu a sărit să-mi dea un scaun, deşi el stătea în picioare. Am observat şi altă dată, nu stătea jos în prezenţa lui Horga. Acesta continua să mă privească şi să zâmbească. Avea un zâmbet al lui, un rictus mai degrabă, după care ascundea totul: furia, antipatiile, duşmăniile, supărările. Nu l-am văzut niciodată supărat. Nici acum nu era. Zâmbea mereu şi vorbea de nişte treburi pe care le făcuse pe teren. Am vrut să mă ridic, dar Dorcescu m-a prins de umăr şi m-a împins înapoi în scaun, un scaun acoperit cu o piele groasă, veche.

— Stai, că-mi termin raportul imediat şi putem să vorbim! a spus vesel, afabil chiar.

Şi a încercat să-mi atingă ceafa cu mâna.

— De ce să vă deranjez? Nu ştiam că e vorba de un raport.

— Hai, stai, că terminăm repede! a spus aproape poruncitor Horga şi totuşi cu aerul că-mi făcea un hatâr.

Am rămas pe scaun. Horga stătea la biroul lui Dorcescu, iar acesta pendula tăcut, gânditor între uşă şi geam. Credeam că raportul o să dureze nu ştiu cât dar Dorcescuâl şi terminase, pentru că în prezenţa mea nu a mai spus nimic. A întrebat doar:

— E bine aşa? Să-i dau un telefon?

— Da, e bine! a spus Horga, care mi s-a părut obosit, plictisit, descurajat şi un pic mai slab sau mai firav.

Dorcescu a ieşit să-i spună ceva secretarei, dar s-a întors repede şi foarte prietenos m-a prins de ceafă, întrebând:

— Ce faci? Cu ce te mai lauzi?

Am spus evaziv:

— Cu ce ştii.

Horga a zâmbit iar, privindu-mă ca pe o jucărie. Era mulţumit de el şi totuşi nemulţumit de ceva. Ceva ce nu

voia să aflu eu, ceva ce-l preocupase poate până la venirea mea.

Dorcescu m-a prins iar de ceafă şi a spus:

— Ce-i cu şeful vostru cel mare?

— Dar ce s-a întâmplat?

— Cum, chiar nu ştii? a întrebat Horga. Boldun vrea să vă părăsească. Gata, vă lasă! Merge directorul general la trust.

Dorcescu a râs gros, cu satisfacţie:

— Ei, ar fi vrut el să meargă, dar nu i-au ieşit pasienţele. Se mai întâmplă şi aşa…

S-a apropiat şi vrând să mă prindă de ceafă, a întrebat iar:

— Ce mai faci?

Am înţeles că aici drumul îmi era barat, că n-o să rezolv niciodată ce aveam eu de rezolvat. M-am uitat la ceas, am văzut că era timpul să plec şi m-am ridicat…

Ajunsesem aproape de căsuţa portarului. De obicei aici mă întâmpina bucuros un căţelandru. I-am văzut şi-acum umbra cam la o azvârlitură de băţ şi l-am strigat, dar animalul m-a privit lung, încremenit într-un fel de muţenie, de parcă nu mi-ar fi recunoscut glasul. Am vrut să mă duc spre el, dar uşa de la căsuţa portarului s-a deschis şi o voce aproape speriată, m-a oprit:

— Şezi blând, dragă domnule, că dihania nu-i câine, e lup!

Am privit spre omul abia ghicit sub o şi >bă cu guler înalt de blană şi am întrebat mirat şi neîncrezător:

— Chiar crezi că-i lup?!

— Cum vă văd şi mă vedeţi. Despre asta să n-aveţi nici cea mai mică îndoială. Vine încoace aproape noapte de noapte. Dă târcoale pe la lăzile cu gunoaie. Femeile de la bucătărie îl ştiu şi-i lasă o parte din resturile care rămân de la cină. E un lup într-un fel domesticit, dar parcă tot nu-i bine să vă apropiaţi *de* el. Că lupul, tot lup rămâne.

Am privit în partea în care zărisem dihania, dar pe întinderea albă a zăpezii nu se mai vedea nicio umbră. Numai fulgii cădeau mai mari şi parcă mai deşi. Nu mai

ştiu ce i-am răspuns omului care abia se ghicea sub şuba lui cu guler înalt. Ştiu altceva. Că am avut iarăşi unul dintre acele momente care mă distanţau de realitate, puneau între mine şi lumea înconjurătoare o perdea neagră. Poate că senzaţia de-acum era legată şi de ninsoarea abundentă. La întoarcere, pe zăpada dintre cele două felinare care vegheau intrarea în clădirea Sanatoriului, nu se vedea nicio urmă. M-am oprit săgetat de-o întrebare: „Când ieşisem din clădire?” Nu-mi aminteam nici când ieşisem, nici ce căutam prin zăpada până la genunchi.

— O sudoare rece îmi cuprinsese întregul corp ca într-un giulgiu sau ca într-o armură din zale. Speriat, m-am întors pe urmele care se vedeau în zăpadă ca spre o punte salvatoare. După câţiva paşi, am auzit parcă glasul mulţumit, încântat de el, al doctorului Cardaş: „Când ai un moment de decompensare, nu te lăsa copleşit de panică. Încearcă să-ţi păstrezi firea sau agaţă-te de ceva, orice, care te poate pune în contact cu realitatea”.

Acum acel ceva erau urmele firave pe care căderea fulgilor putea dintr-o clipă în alta să le facă să dispară. Am pornit ţinându-mă de ele, ca de un fir al Ariadnei şi, după douăzeci sau treizeci de paşi, am simţit cum armura de zale care îmi cuprinsese corpul cu răceala ei începea să slăbească iar eu aveam în faţa ochilor ziua aceea norocoasă care m-a pus din nou în legătură cu profesorul Paraschiv. Nu direct. Ci printr-un ocol destul de mare. Într-o dimineaţă, urcând la bufet – care se afla la capătul culuarului de la etajul trei – în lift am întâlnit-o pe inginera Darvari de la producţie. Ştiam că soţul ei era în relaţii bune cu fostul prim-secretar al judeţului, acum ceva mare, director general sau secretar de stat în Ministerul învăţământului. Ca un naiv incurabil, am întrebat-o pe inginera Darvari în ce relaţii se mai afla soţul ei cu tovarăşul Mărăscu.

— I-a fost şef şi probabil bune.

Inginera Darvari n-a fost mirată de întrebare, nici surprinsă, nici nepregătită. A spus cu cel mai firesc glas:

— Nu mai păstrăm niciun fel de legătură. Tovarăşul Mărăscu i-a fost şef soţului meu câţiva ani. Dar relaţiile au fost de la şef la subaltern.

— Voiam să merg la el să-i cer un post în învăţământ. Aici, se pare, nu mai am ce să fac…

Uitând ce-mi spusese, că nu mai păstrau relaţii cu Mărăscu, inginera Darvari a zâmbit sceptică:

— Ştiţi, tovarăşul Mărăscu s-a schimbat…

— Deci, e mai bine să nu încerc să-l abordez?

Inginera Darvari nu mi-a răspuns direct. Adică nu mi-a spus să nu încerc. S-a căutat în poşetă, a scos un carneţel din care a scris numărul de telefon al tovarăşului Mărăscu şi mi l-a dat, spunând:

— Vreau să nu faceţi un drum la Bucureşti degeaba.

I-am mulţumit, am spus că o să ţin seama de sugestia pe care mi-o făcuse, dar în sinea mea eram foarte necăjit. Pentru că dacă ea şi soţul ei mi-ar fi fost prieteni cu adevărat, atunci ar fi dat ei telefon lui Mărăscu. Aşa, însă, prietenia lor, în care crezusem atâţia ani, era piară convenţie.

Bineînţeles, nu am folosit numărul de telefon, ci m-am urcat în tren şi am plecat la Bucureşti. Speram ca Mărăscu să-şi aducă aminte de mine, să mă recunoască. Aşa, aveam senzaţia că şansele de reuşită erau mai mari şi mai sigure. Dar se pare că tot inginera Darvari avusese dreptate. La Ministerul Educaţiei şi învăţământului am întâmpinat greutăţi încă de la intrare. Portarul trebuia să ştie, înainte de a-mi face bon, la cine venisem, cu ce scop, dacă am fost chemat sau nu. Inspirat, am spus:

— Am fost chemat!

Şi am scos repede legitimaţia de consilier juridic. A luat-o, a răsucit-o lung pe-o parte şi pe alta şi nu ştiu ce l-o fi impresionat, poate cartonul albastru, care imită pielea, poate funcţia neobişnuită, pe aici, de consilier juridic, poate poza mea din tinereţe, ceva l-a impresionat, fiindcă în timp ce începuse să-mi scrie bonul de intrare a mormăit:

— Ar fi trebuit să aveţi chemare de sus, dar pentru că…

Mi-a întins bonul fără să pot şti ce l-a determinat să-mi dea voie să intru. La etajul întâi, uşa înaltă, capitonată în piele de la cabinetul tovarăşului ministru Mărăscu – aşa cum am înţeles că i se zicea aici – era păzită de două secretare. Amândouă m-au privit de parcă eram extraterestru. Nu înţelegeau cum ajunsesem până la ele, fără chemare de la tovarăşul ministru. Când le-am spus că doream o audienţă şi-au revenit, şi cea mai tânără dintre ele mi-a spus că o telefonistă grăbită nazalizând îngrozitor:

— Pentru audienţe nu aici, tovarăşe.

— Dar unde?

M-a informat distantă, glacială, evazivă:

— În clădirea cealaltă! Vă înscrieţi şi reveniţi după o lună.

— După o lună?! aproape am repetat buimac şi am luat bonul pe care mi l-a fluturat prin faţa ochilor o mână albă cu degete lungi, cu unghii parcă şi mai lungi, de culoarea murelor coapte.

Am vrut să mă întorc să plec, dar uşa capitonată în piele s-a deschis şi în cadrul ei l-am văzut nu pe ministrul adjunct Mărăscu, ci înalt, păstrând aproape aceleaşi proporţii, dar sprijinindu-se într-un baston pe profesorul Paraschiv. O clipă mai târziu, în spatele lui a apărut şi Mărăscu. Am murmurat încet, plecând capul:

— Vă salut, domnule profesor!

Profesorul Paraschiv a schiţat un salut, aproape profesional, dar după doi paşi s-a oprit şi încercând să alunge o stare de incertitudine, a exclamat bucuros, întinzându-mi nu mâna, ci braţele:

— Bane! Tu eşti, măi, copile? Ce faci pe-aici?

M-a îmbrăţişat cu o efuziune care conţinea în ea un fel de disperare, m-a privit câteva clipe lung, apoi s-a întors spre Mărăscu.

— Radule, te rog să-mi îngădui să mai rămân câteva clipe la tine. Vreau să stau puţin de vorbă cu acest tânăr ingrat. A fost cel mai bun student al meu din toate promoţiile pe care le-am avut în cei peste treizeci de ani din cariera mea de profesor. Dar a fugit, m-a lăsat. Din

frondă, din pasiune revoluţionară? N-am înţeles niciodată. De aceea nici n-am fost supărat pe el.

S-a întors spre mine şi împingându-mă spre uşa larg deschisă chiar de ministru, a repetat aproape aceleaşi buvinte pe care mi le spusese şi cu vreo zece ani în urmă, la o altă întâlnire:

— Să ştii, Bane, că n-am fost supărat pe tine.

Nu mai intrasem niciodată într-un cabinet de ministru, dar ciudat, senzaţia pe care o încercam era de uşoară dezamăgire. Cabinetul de lucru al ministrului-adjunct Mărăscu nu'era nici cât jumătate din cabinetul lui Boldun.

Mărăscu mi-a oferit un scaun, apoi m-a întrebat cu o uşoară maliţie:

— Ce mai face prietenul meu, Petre Boldun?

Ştiam că Boldun nu se prea împăcase cu Mărăscu şi numai datorită dibăciei mele de a-l tempera pe Boldun, de a-i sugera soluţii salvatoare, nu se produsese, cât stătuse Mărăscu la cârma judeţului, niciun seism de proporţii.

— Nu prea ştiu! am spus, înroşindu-mă şi-aproape bâlbâindu-mă. Nu mai sunt consilierul juridic al combinatului.

— Şi ce faci? a întrebat repede profesorul Paraschiv.

— Sunt şeful serviciului documentare şi al bibliotecii.

Mărăscu şi-a netezit mustaţa şi a spus ricanând:

— Boldun al dumitale e un naiv, dacă a putut să facă aşa ceva.

— Naiv? s-a mirat profesorul Paraschiv.

— Da! a râs Mărăscu. Bietul de el se crede mai deştept decât este sau decât ar putea să-l creadă cei din jur.

Lăsându-se în unul dintre fotolii, profesorul Paraschiv a devenit brusc cel ştiut, cunoscut, neschimbat. Şi, parcă ghicindu-mi gândurile, a întrebat:

— Şi vrei să intri în învăţământ?

Am fost sincer şi am mărturisit fără nicio sfială:

— Da. Însă toate posturile de la liceele din oraş sunt blocate.

— De la licee ai spus? Dar ce vrei tu să cauţi la un liceu, Bane? Tot nu te-ai lecuit…

Dar nu şi-a mai continuat gândul. S-a ridicat, a făcut câţiva paşi prin cabinetul lui Mărăscu, spunând aproape cu necaz:

— Liceu! De ce nu la catedra mea? Radule, am vreun post liber la catedră? Dacă n-am, te rog să-mi faci rost de-un post şi-n dsuă-trei săptămâni să mi-l aduci pe Şerban Strava.

Mărăscu şi-a mângâiat iar mustaţa, zâmbind încurcat.

— Dragă prietene, tu îmi ceri imposibilul. Omul acesta nu a venit aici să-l amăgim cu himere. Iar eu nu sunt omul amânărilor sau tergiversărilor. Ce pot să-i ofer concret e un post de conferenţiar chiar acolo la el, în capitala judeţului. Dar nu la Facultatea de Drept, ci la Filosofie. Şi mai târziu, când o să se iveaască ocazia, o să-l aduci la catedra ta…

Profesorul Paraschiv s-a oprit şi, lovind cu bastonul în podea, de parcă ar fi vrut să sublinieze în felul acesta importanţa momentului sau să pecetluiască un act, a spus:

— E bine şi aşa. Banu după ei te ştiu a terminat şi Filosofia. În plus, a scris o carte de eseuri.

Şi, ridicând bastonul, a început parcă să scrie cu vârful lui, silabisind: *Aspecte ale esteticii în critica literară*, de Şerban Strava.

— Gata, m-ai convins! a spus Mărăscu. Mâine sau poimâine să se prezinte acolo, la el, în capitala judeţului, la Facultatea de Filosofie. Cu decanul o să vorbesc eu chiar azi…

Peste cinci minute ieşeam în stradă lângă profesorul Paraschiv, care se sprijinea nu în baston, ci în braţul meu drept. Când am ajuns lângă o limuzină neagră care-l aştepta, s-a uitat la ceas şi a spus:

— Aş fi vrut să fac o plimbare prin Cişmigiu. Îţi mai aduci aminte de plimbările noastre? Păcat! Timpul nu-mi îngăduie. Sunt consilierul ministrului Justiţiei şi la ora unsprezece am cu el o discuţie. Mai rămâi în Bucureşti?

— Nu cred. Am tren după-amiază…

A scos o carte de vizită şi mi-a întins-o cu aceleaşi cuvinte pe care mi le spusese şi în urmă cu zece ani:

— Ai aici numărul telefonului meu. Mai daţi şi voi câte un telefon, măi, copii! a spus profesorul Paraschiv cu nostalgie, dar şi cu un fel de disperare. Nu mă uitaţi…

M-a îmbrăţişat repede şi s-a lăsat apoi respirând greu pe bancheta din spate a limuzinei.

Gând am ajuns acasă, Ştefania mi-a întins o telegramă. Eram anunţat că fusesem numit procuror la judecătoria din municipiul I. Semna profesorul Paraschiv. Spre începutul anului universitar am primit numirea şi la catedra de estetică de la Facultatea de filosofie. Tot atunci, toamna, ne-am mutat din R.

9

Ţ

— N fiecare miercuri, Mare cobora la micul dejun în haine de oraş. De fapt, o găseam pe locul ei, lângă baston avea poşeta şi mănuşile, ne aştepta răbdătoare, tăcută, calmă. Ochii ei înregistrau din obişnuinţă şi cele mai neînsemnate schimbări, ne cercetau cu severitate pe fiecare, dar atât. Era dimineaţa când Mare se abţinea de la orice fel de comentariu, nu făcea nicio observaţie, n-o mai întreba pe Uca de ce n-a dormit ori de ce nu renunţa la lecturi măcar noaptea. Cu un surâs de mulţumire, un surâs sărbătoresc aş putea spune, îi făcea semn Magdei să servească micul dejun, îşi turna singură ceaiul, în care punea o pastilă de zaharină, mesteca îndelung cu linguriţa, dar ceaiul se răcea în ceaşcă fără ca Mare să se atingă de el. Ne privea, adică îşi plimba privirea de la unul la altul cu un plus de mărinimie sau de generozitate – pe care îl observam manifestându-se identic şi la Octav, dar numai când avea invitaţi – ne ajuta să ne servim, apropiindu-ne untiera, coşul cu cornuleţe, farfurioarele cu gem sau cu miere. Nici Faţă nu era uitat, am chiar senzaţia că i se acorda regim preferenţial. Mare îl ţinea pe genunchi şi dacă vorbea, vorbea numai cu el scărpinându-l pe creştet sau asumându-şi greaua sarcină de a-i pregăti micul dejun,

pentru că Faţă nu mânca decât lapte cu miez de pâine. Însă laptele nu trebuia să fie prea cald şi nici prea rece. Abia după ce Faţă se umfla ca un viţel scăpat în trifoi – văzusem scena de nenumărate ori la bunici – şi închizând ochii începea să toarcă sau chiar să sforăie, Mare intra în alertă. Uitându-se mereu la acele pendulului, când apărea din nou Magda, o întreba scurt, aproape bruscând-o:

— Magda, ce e azi?

— Azi?!

Magda se oprea, surprinsă nu atât de întrebare, cât de tonul neobişnuit, ameninţător. Spunea nesigură:

— Azi e miercuri!

Ioniţă o seconda în surdină, acoperindu-şi gura cu palmele făcute căuş:

— Ba, azi e joi de mai apoi!

Dar Mare nu-l auzea. îl lăsa pe Faţă jos, pe covor şi întreba mirată:

— Miercuri?! Şi de ce taci?

Se întorcea spre noi cu reproş, cu cel mai sincer reproş:

— Copii, de ce nu-mi spuneţi că e miercuri? Doar ştiţi că miercurea am oră de consultaţie la policlinică. Trebuie să-mi iau tensiunea şi să văd, să-l rog pe doctorul Gafé să-mi prescrie altceva pentru somn.

Se ridică, îşi lua poşeta, bastonul şi traversa sufrageria fără grabă. Foarte ciudat mi se părea un lucru: când stătea la masă, Mare părea tânără. Ochii ei negri şi foarte luminoşi, fruntea înaltă, fără nicio cută, obrajii rumeni – rumeni de la natură – nu trădau nici cel mai mic semn de bătrâneţe. Însă dacă se ridica, mersul legănat ca de raţă sau bastonul în care se sprijinea cu nădejde o îmbătrâneau cu o sută de ani. O urmăream cu un simţământ de îngrijorare şi mă gândeam că ar trebui să sar să-i duc poşeta sau măcar să-i ofer braţul să se sprijine. Cred că un simţământ asemănător o încerca şi pe Uca, dar ea, cu tot aerul de absenţă şi abulie, era mai spontană şi mai decisă decât mine. Aproape de fiecare dată sărea de la masă şi alergând spre colţul în care se afla telefonul,

întreba:

— Mare, n-ar fi mai bine să-ţi chem maşina?

Mare se oprea – întâi se oprea, avea o clipă de ezitare – apoi se întorcea cu tot corpul:

— De ce să-mi chemi maşina?

Uca o privea prin lentilele groase ale ochelarilor cu un aer protector, de parcă Mare ar fi fost un copil. Spunea:

— Aşa, pentru că până la policlinică e mult de mers.

— Şi ce dacă e mult?! Mersul pe jos face bine. Lasă» o plimbare n-o să-mi strice. Nu chema nicio maşină.

Mare pleca dreaptă şi impunătoare, dar, când ajungea în curte, începea iar să se legene sau să se sprijine în baston. Uca se uita după ea prin marginea perdelei, ridica receptorul, făcea un număr şi spunea sec:

— Panait, peste o jumătate de ceas să mergi la policlinică şi s-o aştepţi pe Mare. A plecat, da! Ştiu eu, dar la întoarcere o să fie bucuroasă să te vadă. Sigur. Însă te rog, ai grijă, să nu-i spui că te-am trimis eu.

Uca lăsa receptorul, se întorcea, îşi lua cartea şi fără să ne vadă – pe mine şi pe Ioniţă – adică fără să ne adreseze un cuvânt, urca în camera ei. Nici Ioniţă n-o vedea. Culegea ultima pereche de crenvurşti. pe care o devora cu lăcomie, îşi turna şi un ceai, dar i.ita să pună zahăr ori pur şi simplu nu mai avea răbdare să pună, pentru că împingea ceaşca la o parte şi întorcându-se spre scara de stejar, spunea cu zâmbetul lui coroziv:

— Ai văzut? Delicata noastră soră şi verişoară vrea să ne înveţe cum să fim samariteni milostivi. Habar n-are sărăcuţa că mila e un sentiment demodat şi incomod. Mare n-are nevoie de mila ei.

Ioniţă se ridică şi începea să se plimbe cu mâinile la spate, indignat. Eu ronţăiam un măr şi oricât îmi băteam capul nu reuşeam să-mi dau seama dacă acea indignare era provocată de naivitatea Ucăi, care încerca să aibă grijă de Mare, sau de abilitatea, de trucurile formidabile pe care le folosea Mare ca să scape de această grijă.

Ioniţă făcea o pauză lungă, stătea cu spatele spre mine şi aştepta să-i răspund. Însă eu tăceam, pentru că

orice aş fi răspuns, el şi-ar fi urmărit, cu o tenacitate care mă speria, propriile gânduri. Şi aceste gânduri erau totdeauna răutăcioase. Erau atât de răutăcioase şi dure, încât, ascultându-l, aveam senzaţia că are în faţă o tablă, dar nu o tablă obişnuită, adică nu o tablă neagră, ci dimpotrivă, o tablă albă pe care scria sau făcea caricaturi cu o cretă neagră. Iar aceste caricaturi o înfăţişau toate pe Mare, care nu mai era, aşa cum o ştiam eu, bună, generoasă, înţelegătoare. Parcă priveam stupefiat un film de desene animate – nu unul din filmele seducătoare din şcoala lui Walt Disney, ci din altă şcoală, opusă cu totul acesteia – în care Mare nu mai păstra nimic din ea. Era un fel de gânganie neagră, care se deplasa pe un drum ferit sau ascuns cât mai bine de ochii vigilenţi ai celor din familie. Gum ieşea din curte, se îndrepta spre debitul din colţ, intra dar nu cumpăra nimic. Traversa debitul, îngust ca un tunel, ieşea într-o grădină de zarzavat, ocolea straturile de varză roşie şi conopidă, ajungea la o poartă şi ieşea în altă stradă, paralelă cu aceea pe care stătea unchiul Alexandru. Însă din clipa în care Mare ajungea pe strada aceasta, umbrită de castani înalţi şi bătrâni, oricât de ironic, de răutăcios sau de sarcastic ar fi fost Ioniţă, cuvintele lui nu mai aveau nicio influenţă asupra mea. Filmul de desene animate, cu imagini groteşti se întrerupea. O urmăream pe Mare, însă de data aceasta o vedeam aşa cum era în realitate sau cum îmi plăcea mie s-o văd. Coroanele înalte ale castanilor erau aurii, aurii erau şi razele soarelui. Mare îşi descheia pardesiul şi înainta prin potopul acela de aur. Frunze mari se desprindeau în răstimpuri fără să fi fost smulse de vânt. Nu se simţea nici cea mai vagă adiere, frunzele se desprindeau singure şi Mare întindea mâna doar să le culeagă. Strada nu dădea în altă stradă, se oprea la poarta înaltă a unui parc. Cu braţele încărcate de frunze mari şi aurii, Mare intra în Acel parc. Eu o urmăream şi, ca să scap de glasul agasant al lui Ioniţă, îmi astupam urechea stângă cu palma şi încercam să cânt la vioară un rondo de Boccherini. O însoţeam pe Mare cu melodia acelui rondo, ea trecea pe aleile cam

întortocheate, parcul era mic, dar avea alei multe şi numai câteva bănci, însă Mare aproape nu le vedea. Trecea pe fiecare din aleile parcului şi se oprea să respire puţin, sprijinindu-se cu-spatele de trunchiul neted al unui platan. La doi paşi de platan era şi o bancă, dar ea nu se aşeza niciodată pe bancă. Ieşea din parc pe o altă poartă. Lăsa frunzele să-i alunece din braţe, îşi oprea numai una sau două şi intra în vacarmul unei străzi cu magazine multe, cu tramvaie, cu autobuze, cu valuri compacte de pietoni. Se lăsa prinsă şi purtată de acele valuri cu încântare, iar eu ca să pot să-l urmăresc pe Ioniţă, trebuia să renunţ la vioară. Însă acum oricât de pornit ar fi fost vărul meu, oricât de tare ar fi strigat – cu indignare sau cu furie – glasul lui, cu care probabil mă obişnuiam, nu mă mai supăra, cum nu mă supărau nici zgomotele de pe acea stradă, lucru care nu se întâmpla niciodată când îl ascultam pe Octav. Glasul lui Octav mă făcea să aud sau să-mi imaginez şi cele mai neînsemnate zgomote. Dacă Octav intra într-un anticariat, eu auzeam clinchetul clopoţelului fixat deasupra uşii, auzeam rumoarea din anticariat, vuietul străzii care se micşora după ce Octav închidea uşa. Şi glasul bunicului Alexandru mă făcea să aud toate zgomotele din curte sau de pe câmp, pentru că ori de câte ori venea de la treburi, bunicul se oprea în prag, îşi scotea căciula sau pălăria şi dădea un fel de raport:

— Azi m-a cam necăjit coasa. A trebuit s-o bat de trei ori.

Sau:

— Să ştii, Octavie, că ni s-au terminat lemnele. A trebuit să sparg nişte cioate.

Şi zgomotul fierului bătut cu ciocanul şi loviturile înfundate ale toporului îmi ajungeau în auz, de parcă bunicul atunci, în clipa aceea ar fi bătut coasa sau ar fi spart lemne.

Când o urmăream pe Mare, condus de glasul lui Ioniţă, ca într-un vis, toate zgomotele dispăreau. Dispărea chiar şi glasul lui Ioniţă. Cu pardifciul descheiat şi uitând

să mai folosească bastonul, adică uitând să se mai sprijine în el – îl purta aşa cum şi-ar fi purtat umbrela – Mare traversa strada de câte două şi trei ori, se oprea în faţa vitrinelor mari în care se răsfăţau mătăsuri, stofe, bijuterii, obiecte de uz casnic, nu lăsa să-i scape nicio vitrină, intra şi în magazine, se lăsa purtată de valurile de cumpărători, trecea de la un raion la altul, curioasă să vadă totul, să întrebe de mărfuri care nu erau expuse în vitrine sau în rafturi, să se lase ispitită de o pereche de pantofi, de o pălărie frumoasă, de o vază din ceramică, de un serviciu de cafea, spre care îndrepta vârful bastonului cerând să le vadă, să le încerce, să le pipăie şi să le lase apoi fără cea mai vagă umbră de regret, dimpotrivă îndepărtându-se mulţumită de parcă le-ar fi cumpărat sau ar fi dat dispoziţie să i le împacheteze, ea trebuind doar să treacă pe la casă cu bonul de plată. Gaţii la jumătatea acelei străzi îi aţinea calea o cofetărie cu grilaj alb şi cu mese elegante puse până spre mijlocul trotuarului. Mare se oprea şi se uita cu atenţie de parcă ar fi vrut să descopere pe cineva cunoscut. Dacă zărea o masă liberă, se grăbea s-o ocupe, să se instaleze cât mai comod şi apoi să privească trecătorii. Nu consuma nimic. Spunea fetei care venea să ia comanda că aşteaptă o cunoştinţă, că numai după aceea o să ceară două cafele turceşti.

— Nu servim decât filtru, spunea fata.

Mare zâmbea:

— Da, da, am uitat că nu serviţi cafele turceşti. O să iau altceva, dar nu acum. Când vine persoana pe care o aştept.

Aştepta fără să dea semne de nerăbdare, privind strada, calmă, relaxată, mulţumită, iar după o jumătate de ceas se ridica. Fata care-i luase comanda se apropia repede:

— Plecaţi?!

Mare spunea cu regret:

— Da, persoana pe care o aştept întârzie. Şi eu nu mai pot să rămân.

Strecura în buzunarul fetei o hârtie de zece lei şi

spunea ca o scuză:

— O să ne întâlnim miercurea viitoare. Atunci n-o să mai întârzie.

Co fetăria era ca o staţie de adaptare, cum sunt staţiile de adaptare pentru scafandri sau pentru cosmonauţi. De la cofetărie, Mare se îndrepta, pe străzi tot mai liniştite, spre policlinică.

— Urmăreşte-o într-o zi şi-ai să vezi că nu inventez nimic! striga Ioniţă. Doctorul Café îi prescrie mereu alte somnifere şi tonifiante, fără să ştie că Mare nici nu se atinge de ele. Dacă-i deschizi scrinul, găseşti sertarele pline cu medicamente. Are acolo o farmacie întreagă, un depozit! Singura doctorie pe care Mare o recunoaşte şi o acceptă e aspirina. Dacă are ameţeli sau o doare capul ia o aspirină. Atât!

Ioniţă perora tot mai indignat, tot mai furios, uitându-se mereu la ceasul de mână... Uneori, îşi întrerupea peroraţia şi alerga spre ferestrele mari, mai mult late decât înalte. Se uita în curte prin marginea uneia dintre perdele, apoi, întorcând spre mine un chip radios, mă anunţa:

— A venit haita!

Trecerea de la indignare şi furie, la bucurie şi exaltare se producea brusc. De fapt nici nu era o trecere. Era altceva. Era ca şi când peste chipul strâmbat de răutate şi-ar fi pus o mască veselă. Se apropia de masă şi începea să-şi umple buzunarele cu cornuleţe, cu pateuri, cu fructe şi tot ce mai rămânea de la micul dejun. În curte, cineva fluiera clar şi destul de corect primele note din concertul pentru pian şi orchestră de Ceaikovski. Era un semnal care punea cărbuni aprinşi sub tălpile lui Ioniţă. Spunea, năpustindu-se spre uşă:

— Am plecat, altfel mă trezesc în casă” cu t >aţă haita. Şi Mare nu suportă mirosul de sălbăticiune. IXică se întoarce şi ne găseşte aici, intru iar în conflict cu ea.

Când nu se grăbea, în curte izbucnea o larmă nemaipomenită. Toţi odată începeau să imite fiarele pădurii: se auzea grohăitul mistreţului, mormăitul ursului,

lătrăturile subţire ale vulpii, urletul prelung al lupului. Ioniţă dădea perdeaua la o parte şi le făcea semn că într-un minut avea să fie în curte. Însă gestul lui era de prisos. Aceleaşi glasuri începeau să urle în cor cuvintele unui cântec idiot:

— *A venit un popă de la ţară, N-avea barbă, nici mustăţi şi nici sutană, Numai o superbă coadă împletită-n trei. Popa era tânăr şi frumos ca o codând, Dar avea păcate multe şi nasul de beţiv, roşu ca un ardei…*

În prag, Ioniţă avea o clipă de ezitare. Mă întreba:

— Nu vii cu noi?

Eu spuneam repede:

— Trebuie să-mi fac exerciţiile, nu pot. Am de transcris şi nişte note…

— Şi ce o să se întâmple, dacă nu le transcrii? Tu nu ai vacanţă?

Îl priveam tăcut şi Ioniţă nu mai insista. Spunea compătimitor:

— Păcat! Nu ştii, habar n-ai ce-i frumos în lumina albă a zilelor. Vioara asta a ta mă înfurie. Vino la ştrand măcar în timpul prânzului. N-o să-ţi pară rău. În haită a apărut o lupoaică destul de haioasă.

Ioniţă pleca. Eu rămâneam pe locul meu. Asemenea lui Ulise, care se lega de catarg, îmi treceam peste mijloc zece otgoane şi rămâneam să înfrunt cântecul sirenelor. Pentru că cei de jos nu plecau imediat. O aşteptau şi pe Uca. Şi ca să o facă să se grăbească, începeau iar larma aceea îngrozitoare, începeau să urle, să latre, să grohăie, să mormăie. Însă auzul meu refuza această larmă. Zgomotele care veneau din curte nu mă interesau şi tot ce nu mă interesa ieşea din sfera mea de percepţie. În mod paradoxal mă atrăgeau zgomotele din casă. Atenţia mi se îndrepta spre camera Ucăi, alerga pe scară în sus iar auzul o urma docil, aşa cum motanul Faţă o urma de obicei pe Mare. Bineînţeles, auzul meu n-avea nimic din somnolenţa şi nici din mersul greoi al lui Faţă. Era, dacă se poate spune, un Faţă tânăr şi ager care prindea orice sunet, care înregistra şi cele mai neînsemnate vibraţii. Camera Ucăi se

afla sus, nu deasupra scaunului în care stăteam eu, ci mai spre dreapta, mult mai spre dreapta, iar plafonul susţinut de grinzi groase de stejar – stejar nefasonat, adică nevopsit ci doar cioplit cu barda – nu permitea trecerea zgomotelor. Totuşi, înaintea lui Ioniţă, a Anei-Maria şi a tuturor celorlalţi care făceau scandal în curte, eu ştiam dacă Uca o să coboare. O auzeam alergând prin cameră, izbind uşa de la baie, izbind uşile dulapurilor, aruncând în *tokte* direcţiile sandalele care nu-i conveneau ori nu se potriveau la rochiile, la pantalonii, la bluzele pe care le alegea după momente lungi de nehotărâre. Urmăream aceste pregătiri crispat şi nedecis şi din prudenţă îmi treceam peste mijloc alte otgoane. Măsură tardivă, pentru că ispita de a coborî odată cu Uca, creştea, mă invada, devenea tiranică, mă obliga să apelez la voinţă – după domnişoara Zâne, aveam „un fond volitiv fenomenal” – şi în ultima clipă să renunţ la escapadă. Mă întorceam în cameră, luam vioara, partiturile şi îmi începeam exerciţiile.

Cei din curte plecau. Eu repetam în salonul de sus. Înainte de a începe, ajutându-mă de pian, aveam grijă să-mi acordez vioara. Dacă uitam s-o acordez, apărea domnişoara Zâne. Apărea în pardesiul de alpaca şi pe braţ cu una dintre uriaşele ei poşete de voiaj. Dar domnişoara Zâne aducea cu ea şi o parte din salonul nostru, de-acasă. În primul rând aducea canapeaua îmbrăcată în catifea mov, un scaun, bufetul înalt şi greoi, cu vitrină de cristal, aducea, beneînţeles, pianina, bătrâna noastră pianină cu furnirul din mahon coşcovit ori chiar jupuit pe alocuri, cu pedalele slăbite din şuruburi, căreia însă Octav şi mama şi subsemnatul ne obişnuisem să-i spunem *pian*.

Domnişoara Zâne se oprea la câţiva paşi, dreaptă şi neclintită ca o luminare. Nu-şi dezbrăca pardesiul, nu lăsa nici poşeta dar nici nu mă întrerupea. Urmărea bucata pe care o repetam cu o atenţie deosebită, cu o concentrare gravă, cu un zâmbet de mulţumire şi” i de satisfacţie care, însă, nu trecea, nu izbutea să treacă peste gheaţa din ochii ei verzi decât la sfârşit, când se repezea să mă felicite, să mă copleşească cu laude:

— Tin, ai fost minunat! Din nou sunt silită să recunosc…

Sau:

— Tin, ai o energie inepuizabilă, o trăire autentică „un mod atât de personal în a gândi partitura încât cele mai dificile pasaje…

Nu-mi spunea din prima clipă că uitasem să-mi acordez vioara. Acest lucru îmi era adus la cunoştinţă pe căi ocolite şi în cuvinte puţine care să nu mă facă să roşesc… De obicei, vina nu era a mea, ci a compozitorului, a partiturii care ridica dificultăţi de interpretare, şi eu eram nevoit să întrebuinţez energic arcuşul, să estompez ori să opresc prin apăsare vibraţia coardelor. Şi, sigur, o parte din vină era a viorii, obosită după atâtea exerciţii, după atâta efort la care o supuneam zilnic.

— Ţi-ar trebui o vioară numai pentru exerciţii, Tin!

Era o veche dorinţă a domnişoarei Zâne, dar era şi.

un truc. Şi eu nu-l suportam. Cu un gest hotărât al braţului, pe care îl împrumutasem fără să ştiu de la Ioniţă – numai Ioniţă, când, era furios, ridica braţul şi spunea: „Ajunge, Tin!” sau: „Ajunge, Mare!” – o concediam pe domnişoara Zâne. Bineînţeles, canapeaua îmbrăcată în catifea mov, scaunul, bufetul cu vitrină de cristal, pianina dispăreau odată cu ea. Dar ca pe o scenă de teatru.

— O scenă rulantă – aproape în aceeaşi clipă şi în acelaşi loc apărea doamna Maria Penescu Sarandi. Ghemuită în fotoliul ei, mare cât o corabie, sorbindu-şi cafeaua sau devorând cu lăcomie mere coapte, profesoara mea aproape că nici nu mă vedea. Însă apariţia ei, simpla apariţie mă făcea să tresar. Îmi îndreptam repede spatele – nu-i plăcea să stau gheboşat – îmi verificam ţinuta, în pauzele dintre părţi îmi acordam vioara şi încercam apoi să mă concentrez, să-mi dozez energia, să-mi stăpânesc sau chiar să-mi filtrez emoţia, să caut acel sunet firesc, acea expresie unică la care ajung numai marii interpreţi. Când isprăveam eram epuizat. Îmi ştergeam pe furiş palmele

— Încordarea făcea să-mi transpire podul palmelor –

şi aşteptam cu inima la gură un cuvânt, un semn cât de mic de aprobare. Însă doamna Maria Penescu Sarandi era ciudată şi paradoxală. Aprobarea ei nu putea fi obţinută cu sudoare – cum pretindea fără drept de apel Octav: „Să ştii de la mine, în viaţă totul se obţine cu sudoare, numai cu sudoare" – şi nici cu acrobaţii spectaculoase pentru care domnişoara Zâne aprindea totdeauna focuri bengale, ba uneori era în stare să aprindă şi oraşul. Acrobaţiile oricât de reuşite, o făceau să-şi acopere ochii cu palma de parcă în locul unde stăteam eu ar fi fost o sursă puternică de lumină care o supăra. Când isprăveam, fără să-şi ia palma de pe ochi întreba:

— Ăştia ce compozitor a fost?

— Bach! spuneam eu cu un zâmbet timid.

— Bach?! Ce fel de Bach? Din ce caiete l-ai luat?

Doamna Maria Penescu Sarandi nu aştepta răspuns.

Sărea din fotoliu şi venea repede spre pupitru, se uita peste partitură, întorcea pagina şi murmura uluită:

— Da, e Bach! E un Bach cunoscut. Vrei să-mi dai puţin vioara?

Îmi smulgea vioara din mână, îmi smulgea şi arcuşul şi începea ea să cânte. N-avea nevoie de note. Cânta înclinată mult spre stânga, urmărind o melodie pe care n-o auzea decât ea şi pe care o reda cu un sunet simplu şi auster. Cu ştire sau fără ştire se deplasa mereu spre stânga, urmărind acea melodie, făcând-o să se audă pe coardele viorii mele care se schimba, pe care aproape n-o mai recunoşteam. Fiindcă de câte ori cânta doamna Maria Penescu Sarandi, vioara mea suferea o metamorfoză, îşi schimba sunetul, era altă vioară. Priveam înmărmurit, fascinat nu atât de spectacol, cât mai ales de acel sunet nou cu care nu eram obişnuit.

Doamna Maria Penescu Sarandi nu ducea melodia până la capăt. Se oprea brusc, îmi întindea vioara şi arcuşul spunând cu o voce pe care emoţia sau efortul o făcea să tremure:

— Ai înţeles? Bach nu suportă imixtiuni. Bach e Bach!

După ce se întorcea în fotoliu, ochii ei albaştri mă

căutau, dar nu mă găseau, treceau pe lângă mine, neclintiţi şi strălucitori ca ochii de sticlă de la al. ina ursului polar din camera Ucăi. Spunea cu glasul mereu obosit:

— Reluăm!

Nu rostea niciodată cuvinte de laudă, nu dădea note, nu se extazia. Era nervoasă, capricioasă, cerea de la degetele mele eforturi mari, cerea imposibilul.

Şi totuşi nu o repudiam. Pentru că doamna Maria Penescu Sarandi apărea, în fotoliul miare cât o corabie, din nevoia de adevăr. Intuiam în atitudinea ei severă, în tăcerile ei, în lăcomia cu care devora merele coapte sau sorbea cafelele o împotrivire la conformismul domnişoarei Zâne, care făcuse din mine o glorie a oraşului, nu pentru că eram – aşa cum spunea de o mie de ori pe zi – un talent excepţional, un elev eminent, ci pentru a-şi spori propria glorie. Din cei cinci-şase elevi ai domnişoarei Zâne, pe care îi ştiam eu şi din cei douăzecidouăzeci şi cinci din promoţiile anterioare, pe care nu-i ştiam ori îi ştiam din auzite, nu ajunsese niciunul mare violonist, dar faima domnişoarei Zâne rămăsese neştirbită. Aproape toate mamele din oraşul nostru o asaltau cu odraslele lor. La începutul lui septembrie, în curtea ei năpădită de crizanteme – nu iubea decât crizantemele albe – dădeau năvală talentele oraşului. Nici în curtea liceului nu apăreau atâtea mame, atâţia taţi, atâtea mătuşi, unchi, veri, verişoare, rubedenii de toate gradele şi vârstele. Erau cele mai importante zile ale anului. Examenul se desfăşura în văzul tuturor. Cinci sau şase profesori o ajutau pe domnişoara Zâne să facă teste, să întocmească fişe, să-i supună pe concurenţi la cele mai insolite probe. Un profesor de psihologie testa intuiţia, inteligenţa, memoria, receptivitatea la culori, sensibilitatea la diferite zgomote. O profesoară de educaţie fizică verifica reflexele, rezistenţa braţelor, a degetelor. Un neurolog îşi spunea cuvântul asupra puterii de muncă. Erau şi alte probe, şi alte teste, unele fără nicio legătură cu examenul, cel puţin la prima vedere. De pildă, toată lumea era mirată când

apărea un clown care ducea de funie un măgăruş alb. Se oprea în faţa celui examinat şi îl întreba:

— Ce culoare are căţelul meu?

În jur se producea rumoare, izbucneau hohote de râs. Cel întrebat trebuia să se stăpânească, să răspundă repede, concis, fără nicio ezitare:

— Nu-i căţel, e măgar şi e alb.

Dacă râdea sau dacă uita să identifice patrupedul – greşeală pe care o făceau aproape toţi – rezultatul examenului era clar: candidatul pripit trebuia să-şi ia rămas bun de la vioară. Pentru că nimic şi nimeni nu putea clinti hotărârea comisiei de examinare. Numai domnişoara Zâne, cu autoritatea ei, avea dreptul să intervină, să ceară o altă probă, iar atunci când candidatul vădea un talent ieşit din comun, avea dreptul să decidă fără să ţină seama de comisie. Însă, domnişoara Zâne nu intervenea. În zilele examenului poarta din spatele casei care ducea la bucătărie era închisă. Toată lumea avea acces numai în curtea din faţă, unde lucra comisia şi unde domnişoara Zâne era văzută din zori şi până seara târziu când se aprindeau lampioanele. Purta pe umeri o pelerină albă de mătase, iar pe cap un turban cu pene de struţ, prinse cu un rubin mare cât o prună. Stătea în picioare tot timpul, atentă, concentrată, răsplătind răspunsurile bune cu aplauze, cu bomboane sau cu prăjituri de casă, cu felicitări adresate părinţilor, dar rămânând surdă şi inabordabilă ca un sfinx la intervenţiile de orice fel.

Poarta din spatele casei era deschisă tuturor după examen, după ce asistenţa se retrăgea, după ce talentele erau împărţite, sortate, selectate pe baza celor mai riguroase, mai ştiinţifice criterii. Pentru că, de fapt, până la urmă nimeni nu cădea la examen. Existau în oraş un milion de cercuri: de violoncel, de pian, de harpă, de oboi, de ceramică, de pictură, de balet, de tapiserie, de desen tehnic şi toate cereau, toate căutau copii talentaţi. Şcoala de vioară a domnişoarei Zâne reţinea din puzderia de candidaţi doar cinci-şase elevi. Ceilalţi erau îndrumaţi spre aceste cercuri. Copilul pleca din faţa comisiei cu o

diplomă, o frumoasă diplomă tipărită pe hârtie satinată, pe care profesorul Turturică, decanul de vârstă al profesorilor de desen şi caligrafie din oraş, un unchiaş trecut de 80 de ani, cu plete lungi, albe şi cu un papillon uriaş, scria cu cele mai frumoase litere: sensibilitate accentuată sau înclinaţie certă pentru… Urma cuvântul miraculos propus de comisie în urma testărilor: balet, pian, violoncel, oboi, harpă, pictură, tapiserie etc… etc Acest cuvânt scris cu majuscule îi făcea pe părinţi să respire uşuraţi, să zâmbească, să se uite cu mândrie la odrasla lor, care nu ştia, nu înţelegea de ce trebuia să schimbe vioara cu oboiul, cu violoncelul, cu rigla de calcul, cu paleta de culori. Nici ei, părinţii, nu prea înţelegeau, dar erau bucuroşi şi mândri că odrasla J.or avea totuşi un talent şi nu găseau pentru domnişoara Zâne decât cuvinte de laudă:

— E o mare doamnă, o profesoară extraordinară, o inimă de aur, o somitate a vieţii noastre artistice, un mare pedagog!

Dar cuvintele, oricât de frumoase şi de măgulitoaie, o făceau pe domnişoara Zâne să se simtă prost. Când cineva încerca să-i mulţumească folosind cuvinte măgulitoare, domnişoara Zâne îşi scotea repede evantaiul şi începea să-l agite de parcă ar fi vrut să se apere. Nu suporta mulţumirile directe. Era o stângăcie, o lipsă de tact, o mare ofensă dacă un părinte încerca să-i mulţumească folosindu-se de cuvinte frumoase. Nu-l bruscia. N-avea putere, ÎI ţinea însă la distanţă:

— Bine, bine, să aveţi grijă de el, e un copil sensibil. Daaa, e foarte delicat! Are nevoie de multă înţelegere. O, dar nu-mi datoraţi nimic! Eu vă sunt îndatorată. Sigur, mi-ar fi plăcut să înveţe vioara, să-i fiu profesoară. Dar copilul este dotat pentru altceva…

Cu mama era prietenă şi când venea la noi spunea făcând ochii mari şi scuturându-se de parcă ar fi văzut un film de groază:

— Auzi, Elena, de cită îndrăzneală sunt capabili aceşti părinţi, de câtă necioplire! A venit unul la mine să-mi mulţumească de parcă aş fi fost zarzavagioaică. I-am

vândut roşii şi castraveţi şi a vrut să mă plătească. Auzi, câtă neruşinare!

Cuvintele frumoase, laudele o încântau numai dacă îi erau transmise de o a doua, a treia, a cincea, a zecea persoană, dacă circulau întâi, dacă treceau prin sălile de repetiţii de la Filarmonică, prin cancelaria liceului, pe la cofetăria din centru. Numai atunci îi făcea plăcere să le asculte. La fel se întâmpla cu banii sau cu cadourile. Însă de astă dată părinţii erau mai rezonabili, dovedeau mai multă intuiţie, mai multă experienţă, pentru că niciunul nu făcea imprudenţa să meargă cu cadouri sau cu bani la domnişoara Zâne. Pentru cadouri şi bani exista Gheorghiţoaie, cândva maestru de balet, vreo zece ani logodnicul domnişoarei Zâne, alţi douăzeci de ani prieten, iar acum numai intendent. Locuia în camerele de lângă bucătărie. Acolo primea toate cadourile şi micile atenţii concretizate în găini, curcani, peşti mari de câte trei-patru kilograme, damigene cu vin, sticle cu whisky, cutii cu bomboane, tablouri, icoane pe sticlă, flacoane cu parfumuri franţuzeşti, cutii cu trabucuri pentru domnişoara Zâne. Banii erau aduşi în plicuri de către părinţi – care mai aveau sfieli şi reţineri – sau număraţi până la o centimă direct, pe masă de către conducătorii cercurilor. Fiindcă în legătură cu aceste cercuri circulau destule aluzii răutăcioase, bârfe sau chiar calomnii. Se spunea, de pildă, că fiecare conducător de cerc ar depune lunar pe masa lui Gheorghiţoaie un procent de zece sau douăzeci la sută din taxele elevilor, că toate cercurile ar fi conduse şi controlate de domnişoara Zâne, că în spatele lor s-ar ascunde o afacere murdară de sute de mii. Octav suferea cumplit când se vorbea astfel despre domnişoara Zâne. Venea de la liceu supărat, aproape furios, se aşeza la masă, dar nu se atingea de mâncare. Mama întreba: – S-a întâmplat ceva?

— Da. Iar s-au legat de ea. Imbecilii! Toţi, în frunte cu Herăscu, sunt nişte imbecili. Iar el e un măgar, un beţivan, un cartofor înrăit, un ratat. Terfeleşte tot ce-i curat şi frumos în oraşul ăsta.

Îmi aplecam ochii în farfurie de teamă să nu torn *gaz* peste foc, să nu-l înfurii şi mai rău pe Octav. Nu ştiu de ce, în astfel de clipe, nu-i plăcea să-l privesc. Dacă îl priveam se năpustea la mine:

— Marş în camera ta!

Mama nu spunea nimic, nu intervenea pentru mine. Intra puţin mai târziu în cameră. Încerca să mă împace:

— Nu trebuie să fii supărat, Tin. Tata e obosit.

Replicam scurt:

— Şi ce dacă-i obosit, trebuie să-şi descarce nervii pe mine?

Mama se retrăgea. Eu rămâneam întins pe pat. Stăteam cu ochii. În tavan şi mă gândeam la Octav. Cât de ciudat mi se părea în acele clipe, Octav! Ciudat şi de neînţeles. Şi nu numai el. Toţi cei din jur, toţi prietenii lui Octav, profesorul Ursescu, arhitectul Todosia, doctorul Istrate, toţi aveau păreri şi cred că şi convingeri care le contraziceau totdeauna pe ale mele. Herăscu nu era beţivan, nici cartofor şi, puteam să pun mâna în foc, nici imbecil. Era profesor de muzică, dar n-avea post. Preda ore de franceză. Venise în oraşul nostru de vreo trei ani şi încă nu reuşise să-şi capete postul ocupat de un profesor de biologie. Nu era un caz singular. Aproape toţi profesorii tineri îşi găsefau posturile ocupate. Le recuperau greu, după un an, după doi. Herăscu nu reuşise nici după trei. Daniel râdea. Zicea că nu învăţase încă să ţină seama de tradiţii. Şi cred că avea dreptate. În primul rând, Herăscu nu-i recunoştea domnişoarei Zâne dreptul unic şi suveran de a patrona manifestaţiile artistice ale elevilor. Din cei trei profesori de muzică ai liceului şi din cei cincisprezece câţi erau la celelalte şcoli din oraş, singur el nu se supunea, nu accepta tutela domnişoarei Zâne. Nu-i făcuse nicio vizită, nu-i cerea părerea, nu mergea la spectacolele ei. Mai mult decât atât, avusese „neobrăzarea” – era cuvântul folosit chiar de domnişoara Zâne – să organizeze o orchestră de muzică pop şi un grup vocal. Însă şi orchestra şi grupul vocal „Miraj” au avut o existenţă efemeră. După numai trei spectacole „o adresă a

Inspectoratului şcolar îi cerea profesorului Herăscu să dizolve cele două formaţii „care aveau asupra tineretului o influenţă dăunătoare”. Nesupunerea, lipsa de conformism, curajul de a spune adevărul, de a fi tu însuţi aveau în limbajul lui Octav echivalenţe ciudate, ca: măgar, beţivan, cartofor înrăit, ratat. Spun asta pentru că niciodată; Octav nu acorda cuvintelor sensul pe care îl acordam eu. În această privinţă, Octav se asemăna teribil cu domnişoara Zâne. Ea spunea totdeauna:

— Ce om drăguţ e directorul liceului!

Sau:

— Ce fetiţă talentată e Georgescu Luminiţa!

Eu îmi feream repede ochii. Pentru că oricât aş fi vrut, nu puteam să fiu de1 acord cu ea. Directorul liceului nu era un om drăguţ. Dimpotrivă, era rău, bănuitor, ranchinos. La orele lui, dacă te prindea odată cu lecţia neînvăţată, îţi punea trei, şi tot anul, chiar dacă învăţai şi ştiai dumnezeieşte, din trei nu te mai scotea. Despre Georgescu Luminiţa orice se putea spune: că era frumoasă – avea ochi mari, negri – elegantă, deşteaptă „harnică, încăpăţânată. Orice. Numai că era talentată nu se putea spune. Or domnişoara Zâne susţinea cu cea mai mare convingere tocmai acest lucru. La sfârşitul fiecărui examen anunţa cu aceeaşi convingere că acorda bursă primilor doi clasaţi. Profesorul Turturică se ridica, îşi trecea palma peste coama albă, îşi pipăia papillonul şi citea numele celor doi bursieri, explicând cu glasul sâsâit de gânsac bătrân că domnişoara Zâne le acorda lecţii „complet gratuite”. A doua sau a treia zi, pe toate străzile apăreau afişe care anunţau cu litere de-o şchioapă concertul bursierilor. Cei mai buni elevi ai domnişoarei Zâne, din anii precedenţi, figurau cu numele pe aceste afişe.

Bineînţeles, mă aflam totdeauna printre bursieri. Eram cap de afiş. Numele meu se vedea de la douăzeci de paşi. Dar care era adevărul? De ce se făcea atâta scandal? Că doar nu exista niciun bursier. În fiecare lună puneam pe clapele pianului un plic. Eu, cu mâinile mele îl puneam. Şi în plic erau bani pentru lecţii. Iar-Octav, când nu era

mulţumit, îmi făcea reproşuri:

— Vezi, că un sfert din salariul meu se duce pentru lecţiile tale. Ar trebui să te gândeşti mai mult la asta.

Îmi plecam fruntea, dar, ca să fiu sincer, nu prea mă gândeam. Dincolo de gard aştepta Daniel şi eu mă frământam cum să scap de acasă, făceam mereu planuri de evadare…

Acum, mă claustram de bunăvoie. Repetam toată dimineaţa cu înverşunare. Doamna Maria Penescu Sarandi mă urmărea din fotoliu. În faţa ei mă simţeam ca un şcolar care intră în clasă cu lecţiile nepregătite sau ca un băiat de la ţară, stângaci şi timid până la exasperare, care nu ştie unde să stea, cum să-şi ţină mâinile. Eu încă nu ştiam să folosesc arcuşul, nu ştiam ce să-i cer şi cât să-i cer. Domnişoara Zâne mi-l pusese în mână şi mă lăsase apoi să mă descurc singur, să alerg l. i întâmplare ca într-o pădure, mă lăsase să cred că fiecai; – sunet e un copac în care puteam să mă caţăr oricât de sus, să fac acrobaţii ca o maimuţă sărind de pe o ramură pe alta, dintr-un copac în altul.

Doamna Maria Penescu Sarandi mă obliga să descopăr pădurea, adică să privesc în jur, să ascult vuietul vântului, să urmăresc încremenit cârdul de căprioare care se strecura spre luciul vânăt al iazului, să caut tufişurile cu afine şi mure, să-mi ascult numele purtat de ecou peste vârfurile plopilor înalţi, să mă afund tot mai mult pe poteci neumblate. Textul muzical avea un milioan de nuanţe, avea şi mistere şi ea mă obliga să le cunosc, să le pătrund, mă obliga să văd ce nu se lăsa văzut la prima lectură şi uneori nici la a zecea. Avea o răbdare fantastică. Putea să nu-mi vorbească o săptămână. Numai dacă o luam razna, dacă începeam iar să mă caţăr prin copaci, mă oprea. Îmi arăta paharul cu suc de portocale şi spunea cu grijă:

— Odihneşte-te puţin. Şi concentrează-te. Nu-ţi cer nimic decât să te concentrezi. Şi să urmăreşti notele, să pătrunzi nuanţele. Nu te lăsa condus de ureche. Te rog, Tin! Dumneata nu eşti lăutar să te laşi condus de ureche.

Închideam furios partitura, lăsam vioara şi mă

întorceam spre fotoliu. Dar doamna Maria Penescu Sarandi nu mai era în fotoliu. Şi nici fotoliul nu mai era acolo unde îl ştiam. În faţa ochilor îmi apărea aproape cu violenţă şemineul din ceramică albastră, uşa de la camera Ucăi, înaltă, tăcută, îmi apăreau cele două canapele şi fotolii mici din salonul de sus. Pe una din canapele stătea procurorul Strava. Nu-l vedeam niciodată intrând, nu auzeam uşa, nu-i auzeam nici paşii pe scara de stejar. Însă, cum terminam exerciţiile, dădeam totdeauna cu ochii de el. Stătea pe canapeaua din apropierea şemineului, îmbrăcat impecabil, aşa cum se îmbrăca numai Octav în dimineţile de la începutul sau de la sfârşitul stagiunilor muzicale, când ne conducea – pe mine şi pe mama – la concert. Începând cu pantofii de lac, negri şi strălucitori, cu tăietura fără cusur a costumului de culoarea stânjenelului sălbatic şi sfârşind cu pălăria de fetru imperial, toate păreau copiate după jurnalul de modă al lui Octav. Dar s-ar putea să n-am dreptate. Am observat de atâtea ori la mama şi la domnişoara Zâne şi la Doamna Maria Penescu Sarandi şi la Alice şi la Mare că ţinuta vestimentară nu ţinea niciodată seama de modă, ci de altceva, de gust, de rarfinament, de modul de comportare sau şi mai exact, de climatul spiritual sau moral al unei întregi generaţii. Procurorul Strava, Octav şi chiar unchiul Alexandru erau din aceeaşi generaţie. Ioniţă o numea cu dispreţ: „generaţia conformiştilor”. Mare cu obsesiile şi amintirile ei – ca să-l citez tot pe vărul meu – „des (jindea din generaţia naivilor”. Uca, Ana-Maria, Corsicanul, Horaţiu Bârsan, Ioniţă, eu şi toţi ceilalţi făceam parte din „generaţia de aur”. Însă Ioniţă exagera. Era prea sentenţios, prea subiectiv în judecăţi, prea sever cu păcatele părinţilor noştri, prea sigur de el şi de generaţia lui de aur. Eu nu înţelegeam de ce această generaţie era de aur, oricât de concesiv aş fi fost. Şi făceam destule concesii. În primul rând, mă lăsam târât în acele escapade lungi şi lipsite de sens, uitam sfaturile lui Octav, îi ignoram preceptele despre disciplină, despre muncă, despre austeritate. Îmi făcusem rost de o bluză fistichie, pe care

erau imprimate imagini din toate capitalele – turnul Eiffel, statuia Libertăţii, fântâna Trevi, piaţa Trafalgar – de nişte pantaloni cu multe buzunare şi buzunăraşe, învăţam să dansez, să râd zgomotos, să beau whisky, să aprob glumele grosolane pe care le făcea Corsicanul, să aplaud scamatoriile lui Horaţiu Bârsan. Însă niciodată nu-mi pierdeam capul. Permanent rămânea în mine un simţ al proporţiilor, al adevărului care mă obliga să fiu circumspect, să resping falsul, minciuna, să-i văd pe toţi lunganii aceştia aşa cum erau: gălăgioşi, superficiali, agresivi, megalomani. Oricâte concesii aş fi făcut distanţa dintre mine şi ei nu se micşora, rămânea aceeaşi ca în dimineaţa sosirii. Mă simţeam mai aproape de Brahms. de Paganini, de Bach, de Vivaldi. Chiar de procurorul Strava mă simţeam mai aproape, deşi nu făceam nimic pentru aceasta, vreau să spun că nu schiţam niciun gest de apropiere, nu încercam să-mi potrivesc zâmbetul care îl dădea gata pe Octav, care făcea victime sigure din mama şi din domnişoara Zâne, care îl transforma pe bunicul Alexandru, îl obliga să-mi fie părtaş la joacă. Nu-i pândeam uşa şi nici nu-l aşteptam înfrigur.it la micul dejun, cum o aşteptam pe Uca. De fapt, procurorul Strava nici nu cobora la micul dejun. Nu cobora nici la masa de prânz, nici la cină. Ducea o viaţă retrasă, ciudată, străină de a noastră. În odăile lui de la mansardăavea acolo două odăi cu ferestrele în acoperiş, rotunde şi mici – nu urca decât Mare, la sfârşitul fiecărei săptămâni să-i schimbe aşternutul, să-i ducă lenjuri curate, să-i deschidă geamurile. Mare pregătea această ascensiune cu minuţie şi cu o detaşare pe care o mai observasem doar la bunica Octavia când trebuia să meargă la cimitir să îngrijeaseji mormintele sau să dea de pomană. Tot timpul anului bunica Octavia purta pe cap o broboadă neagră cu franjuri de mărgele. Când mergea la cimitir îşi punea de fiecare dată ghetele cu carâmbi înalţi, salba cu bănuţi de aur şi o broboadă albă. Era singura zi din an când purta broboadă albă iar eu asistam, mai mult chiar, luam parte la cel mai fascinant spectacol din vacanţă.

În dimineaţa aceea mă trezeam mai devreme şi alergam la bucătărie, unde, oricât, de devreme m-aş fi trezit, o găseam pe bunica Octavia turnând vin în nişte căni de lut, împodobite cu şiraguri de fructe – smochine, cireşe, coarne – şi de covrigei coloraţi din zahăr. După ce turna vin, lua dintr-un coş o luminare subţire şi firavă, îi rupea vârful dar n-o aprindea, o punea în cana pe care o umpluse. Cum isprăvea de pus vinul şi luminările în toate cănile, plecam la cimitir. Spun plecam, pentru că la cimitir mergeam totdeauna şi eu. Acolo se strângea lume multă. Când dădea prima cană, împodobită cu un şirag sau două de fructe şi covrigei coloraţi din zahăr, bunica Octavia aprindea luminarea.

— De sufletul străbunicii Agatia! spunea ea rar şi îşi făcea cruce.

Cel ce lua cana rostea abia auzit:

— Să-i fie ţărâna uşoară!

După străbunici veneau la rând bunicii, apoi părinţii, fraţii, copiii. Bunica Octavia avusese opt. copii dar nu trăiseră toţi. Trei au murit când erau mici. Pe doi din ei i-a chemat Alexandru, şi au murit când aveau, unul o lună, iar celălalt zece luni. Ca să nu-i încurce, bunica Octavia spunea 3

— De sufletul lui Alexandru cel de o lună! Sau:

— Pentru Alexandru cel de zece luni!

Unchiul Alexandru s-a născut după ce au murit cei doi. A urmat Octav, apoi alt băiat pe care îl chema Lică. A murit şi el când avea 10 ani. Bunica Octavia nu-l uita dar îl lăsa mai la urmă.

Cum isprăveam cu împărţitul la cimitir, ne întorceam acasă. Pe masa din bucătărie mai erau numai trei căni cu vin. Bunica Octavia lua două, lua şi pâine, o pâine mare, albă, pe care o scotea fierbinte din cuptor. Tot din cuptor scotea şi doi pui fripţi sau o oală de tuci cu pilaf de pasăre. Ieşea în prag, se uita peste gard la vecini şi întreba:

— Sunteţi acasă, Pavele?

Se auzeau mai multe glasuri:

— Suntem, mătuşă Octavie.

Vecinul bunicilor era un om tânăr. Avea cinci copii, îi găseam pe toţi cinci aşezaţi în jurul unei mese rotunde. Bunica Octavia lăsa coşul jos, scotea un ştergar mare, îl aşternea pe masă, scotea cinci străchini de lut cu smalţ verde, cinci linguri de lemn noi-nouţe, rupea plinea în bucăţi egale, aprindea luminările din cele două căni şi întorcându-se spre vecinul Pavel şi spre nevastă-sa, care stăteau în picioare, spunea cu glas cântat:

— Păi, să fie de sufletul lui Alexandru şi al Octaviei!

Alexandru era bunicul Alexandru. Şi Octavia era ea, bunica. Nu erau morţi, dar bunica Octavia cânta amândouă numele de parcă n-ar fi fost vorba de ea şi nici de bunicul. Vecinul Pavel şi nevastă-sa murmurau:

— Să le fie ţărâna uşoară!

Copiii din jurul mesei repetau şi ei, toţi odată, cu glasuri vesele:

— Să le fie ţărâna uşoară!

Cum ieşeam în uliţă întrebam:

— Bunică Octavie, mata n-ai murit şi nici bunicul, atunci de ce-ţi dai de pomană?

Nu-mi răspundea decât după ce intram în curte:

— Pentru că voi n-aveţi nicio credinţă! Şi-i bine. să mă îngrijesc eu de toate!

Pe masa din bucătărie mai era o cană. Bunica Octavia aprindea luminarea şi făcându-mi semn să mă apropii, spunea:

— Asta-i pentru Lică.

Luam cana şi mă întorceam repede spre uşă, alergam chiar. Cana avea în jurul gâtului cel mai frumos şirag de fructe. Cum treceam pragul, începeam să număr:

— Trei covrigei de zahăr, patru cireşe, trei coarne, cinci smochine, un măr…

Mare punea tot ce-i trebuia pentru odăile de sus într-un coş aproape identic, un coş mare din nuiele, după ce în prealabil îi cerea Magdei să deschidă scrinul.

— Vreţi să urcaţi? întreba Magda speriată.

— Da, vreau!

— O să vă fie greu!

— N-o să-mi fie!

Şi Mare arăta cu bastonul în direcţia scrinului:

— Hai, grăbeşte-te!

Magda deschidea rând pe rând sertarele scrinului, scotea cearşafuri, feţe de pernă, milieuri, prosoape de toate mărimile şi culorile, pe care Mare le lua, le întorcea pe o parte şi pe alta, le privea cu atenţie, se apleca să le miroasă şi numai după acest examen minuţios le aşeza cu grijă în coşul de nuiele. Dacă un cearşaf mirosea a fum, Mare – având oroare de mirosul de fum – îi cerea

Magdei altul, apoi altul. Şi dacă nu găsea niciun cearşaf care să treacă examenul, îşi amâna vizita. Îi spunea Magdei:

— Să le dai din nou prin câteva ape, fără săpun, dar să nu le mai pui la uscat ziua.

Era convinsă „că numai noaptea se mai puteau usca rufele cum trebuie”. Când un cearşaf nu mirosea a fum, întreba mirată dar şi bucuroasă:

— Pe ăsta când l-ai pus la uscat? Noaptea, nu?

— Da, noaptea! şoptea Mag-da

După ce totul era gata, Mare o pornea pe scară, în sus. Magda o urma ducând coşul cu lenjuri curate. Scara care urca la mansardă era îngustă şi destul de abruptă. Până sus, Mare se oprea de câteva ori. Ajunsă pe ultima treaptă, lua coşul şi spunea cu o sclipire triumfătoare:

— Gata, de-acum mă descurc singură.

— Vă aştept? întreba Magda.

— Nu! Nu-i nevoie!

Ioniţă urmărea aceste ascensiuni cu zâmbetul lui maliţios. Zâmbea mai ales când o vedea pe Mare coborând singură. Spunea:

— Mare e ca o cloşcă fără pui. Cloşca chiar şi după ce îşi pierde puii rămâne tot cloşcă. Dacă i se dau alţii de gâscă, de raţă, de curcă nu-ialungă, îi ia sub aripa ei ocrotitoare, îi creşte. Şi-un pui de erete dacă-i dai să crească, ea nu vede că-i pui de erete.

Însă Ioniţă bătea câmpii. Procurorul Strava nu avea nicio tangenţă cu familia păsărilor de curte. Nici cu creţii.

Tăcut, pleşuv, singuratic, ori de câte ori apărea pe scara de stejar, în salon se făcea linişte. Prietenii lui Ioniţă întrerupeau dansul, opreau muzica, puneau paharele jos. Uca îi ieşea înainte. Întreba:

— Ce mai faci, unchiule Şerban? Nu rămâi cu noi?

Vocea procurorului Strava avea ceva din foşnetul uscat al hârtiei. Spunea invariabil:

— Nu pot, Uca. Trebuie să merg la gară.

Uca îl prindea de braţ cu tandreţe, cu graţie, cu dezinvoltură. Întreba iar:

— Vine tanti Ştefania?

— Da, aşa cred.

Lângă procurorul Strava, Uca se schimba în mod aproape miraculos. Îşi schimba zâmbetul, glasul, îşi schimba mersul care nu mai era stângaci şi abulic. Ceilalţi încremeneau ca într-o scenă cu păpuşi mecanice. De pe chipuri le dispărea aroganţa. Zâmbeau toţi cu acelaşi zâmbet respectuos, umil, slugarnic. Eu mă uitam la Horaţiu Bârsan. Nu sărea să deschidă uşa, nu se târa în genunchi după Uca, nu recurgea la niciuna din faimoasele lui clownerii.

Uca îl conducea pe procurorul Strava până în curte şi uneori până în stradă. Cum ieşeau din salon, Ioniţă se uita la ceas. De fapt, nu se uita el. Horaţiu Bârsan se uita. Vărul meu ridica doar braţul. Horaţiu Bârsan sărea de la locul lui, privea ceasul cu brăţara de aur de la încheietura mâinii lui Ioniţă şi spunea:

— E zece şi zece!

Ioniţă lăsa braţul să-i cadă şi răsucindu-be spre Corsican sau spre oricare altul dintre cei aflaţi în salon, întreba:

— Şi la ce oră vine acceleratul?

Răspundea tot Horaţiu Bârsan:

— La zece şi treizeci şi patru!

Ioniţă zâmbea de parcă ar fi prins un loc bun în tramvai sau la un concert şi se uita în jur cu trufia pe care ţi-o dă într-o astfel de împrejurare dreptul primului ocupant. Procurorul Strava se ducea la gară în „fiecare

dimineaţă şi vărul meu a fost primul care a ştiut unde se duce, care îl văzuse făcându-şi loc prin îmbulzeala de pe peroanele gării, în mână cu un buchet mare de liliac înflorit.

— Era în plină vară şi vremea liliacului trecuse. Totuşi unchiul Şerban a găsit o florărie care, zilnic, îi făcea rost de liliac alb! spunea Ioniţă încercând să-şi cenzureze impulsurile persiflatoare, căsnindu-se să-şi ascundă ţepii.

Însă el nu era obişnuit să se cenzureze şi de aceea, când încerca să o facă, tot ce spunea părea prolix, contorsionat, fără sens. Ca să înţeleg ceva trebuia să-i evit privirea, să-mi acopăr urechea stângă cu palma, să-l urmăresc numai cu auzul.

Procurorul Strava venise în casa unchiului Alexandru pe la începutul verii. Nu intenţiona să rămână decât cinci-şase zile până când fiul său Dimitrie avea să-şi susţină examenul de treaptă. A doua zi după examen, Dimitrie trebuia să plece într-o excursie cu colegii. Georgia şi tanti Ştefania – cum îi spunea Uca – urma să vină la Bucureşti şi împreună cu procurorul Strava să plece undeva la munte. Mare pregătise camera mare de lângă biroul unchiului Alexandru. Procurorul Strava a intrat, şi-a lăsat într-un colţ geamantanul, a aşteptat să iasă Mare, a răsucit cheia şi-n toate cele cinci zile care au urmat nu a mai fost văzut o singură dată. A stat închis în camera lui, fără să doarmă, fără să mănânce, fără să-l intereseze ziarele, telefonul, radioul. Patul pregătit de Mare cu mâna ei, pe care pusese cearşafuri dintre cele mai fine, rămânea neatins. Magda se întorcea cu micul dejun. În restul zilei nu se atingea de mâncare. Trăia numai cu cafele. Ioniţă spunea că şi le făcea singur. Avea toate ustensilele trebuitoare, fierbător electric, ibric, ceaşcă, linguriţă. Îşi făcea până la 10 – 12 cafele mari. La orice oră din zi sau din noapte dacă treceai pe lângă camera în care stătea el, te oprea în loc un miros puternic de cafea. Câteodată mirosul acesta se răspândea în toată casa. Nici nu se mai ştia de unde a pornit.

Cafeaua îl ajuta pe procurorul Strava să rămână treaz, îi era frică de somn. Avea un somn greu, cu vise care

îi făceau să sară din pat şi să alerge prin casă. Dacă nu era trezit ieşea în stradă. Şi nu putea fi trezit decât cu jeturi de apă sau de sifon rece de la gheaţă. Acasă avea frigiderul plin de sifoane şi ori de câte ori sărea din pat şi se îndrepta strigând spre uşă, Dimitrie alerga la frigider, lua un sifon şi îi tăia calea împroşcându-l între ochi cu jetul rece. Procurorul Strava se trezea, îl vedea pe Dimitrie cu sifonul în mână, o vedea şi pe nevastă-sa în cămaşă de noapte, îi privea mirat şi întreba:

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic! spunea Dimitrie. Ai sărit din pat şi ai început să strigi.

— Iar?

Procurorul Strava se îmbrăca, cerea o cafea şi până la ziuă rămânea în fotoliu. După o cafea mare, chiar dacă adormea nu avea vise şi nici nu mai sărea din somn.

Aici, în casa unchiului Alexandru, primele cinci nopţi şi le petrecuse tot în fotoliu. De fapt, stătea în fotoliu şi ziua. La geamuri storurile erau mereu lăsate. Nu-l vedea nimeni, dar prezenţa lui se simţea totuşi. I se auzeau adesea paşii. Îşi făcea toată ziua cafele, se plimba de la un capăt la altul al camerei sau moţăia în fotoliu. Abia în dimineaţa zilei a şasea a fost văzut iar. Se bărbierise. Îşi schimbase hainele. Îşi pusese o cămaşă albă din mătase chinezească, papillonul şi costumul de culoarea stânjenelului sălbatic. Ioniţă era în salonul de jos. Procurorul Strava a coborât şi pentru prima dată a făcut uz de telefon. A chemat un taxi să-l ducă la gară.

Dar s-a dus degeaba, spunea Ioniţă. Tanti Ştefania nu a coborât din tren.

Procurorul Strava s-a întors acasă pe jos. În mână cu un buchet mare de liliac, iar în dimineaţa următoare şi în alte zece dimineţi, neobosit, stăruitor a mers la gară. Se oprea la capătul peronului şi aştepta până când se golea tot trenul, până când valurile compacte de călători se risipeau spre ieşire.

În cea de-a unsprezecea zi, spre prânz, poştaşul a lăsat o scrisoare. Ioniţă spunea, fără pic de jenă, că şi

văzuse pe măsuţa din hol şi „din pură curiozitate” o deschisese. Era o scrisoare scurtă cu veşti nu prea bune. Dimitrie se îmbolnăvise şi nu mai plecase în excursie, rămăsese acasă. În ultima parte a scrisorii, procurorul Strava primea dezlegare să plece singur la munte. Dar nu a plecat. În aceeaşi zi s-a mutat la mansardă. Şi tot în aceeaşi zi s-a întors din oraş cu un pachet care a lăsat pe scară un miros ciudat de încălţăminte nouă. Parcă sub hârtia grosolană de ambalaj ar fi adus o pereche de cizme sau u «geamantan nou. Însă nu era vorba nici de cizme, nici de vreun geamantan. Procurorul Strava trecuse pe la un magazin de pielărie şi cumpărase ceva asemănător cu harnaşamentul unui cal sau cu un corset din multe curele. A fixat acest corset de pat şi în fiecare seară, ca să fie sigur că nu o să se trezească în curte sau în stradă, îşi lega mâinile, picioarele, pieptul.

— Aşa şi-a început unchiul Şerbăn lunga lui aşteptare, spune Ioniţă, care, în ciuda cenzurii ce-şi impunea, nu izbutea să fie calm decât în parte. Cred că până la urmă şi-a făcut un obicei din a merge la gară. Un obicei plăcut, bineînţeles. Un viciu! adăuga cu maliţie vărul meu. Pentru că unchiul Şerban a aşteptat toată vara în corsetul lui din curele, nu să se însănătoşească Dimitrie. A aşteptat, sunt sigur „aceste dimineţi frumoase când poate să meargă iar la gară…

N-aş fi vrut să cred un cuvânt din tot ce spunea Ioniţă. Aş fi preferat să-l văd pe vărul meu furios. Dacă se înfuria sau dacă glumea, lucrurile din jur se schimbau, căpătau alte dimensiuni. Chiar şi cuvintele se schimbau, se dilatau, nu mai aveau nicio acoperire. Şi când un cuvânt nu are acoperire poţi să treci peste el mai uşor, poţi să nu-l iei în seamă. Însă, Ioniţă nu se înfuria şi nici nu glumea. Toate cuvintele lui aveau acoperire, în plus, Ioniţă avea şi girul Ucăi. Când procurorul Strava apărea pe scara de stejar şi Uca îl întreba dacă nu rămâne cu noi, răspunsul era cât se poate de clar, îl auzeam cu urechile mele:

— Nu pot, Uca. Trebuie să merg la gară.

Dar însprijinul lui Ioniţă veneau şi ascensiunile pe

care le făcea săptămânal, Mare, şi mirosul de cafea răspândit în toată casa, şi strigătele care se auzeau noaptea în camerele de la mansardă, şi florile. Buchetele mari de flori cu care se întorcea de la gară procurorul Strava.

Vara era pe sfârşite. Locul liliacului alb fusese luat de trandafiri. Iar locul trandafirilor, rând pe rând, îl luaseră chiparoasele, garoafele, margaretele. Eu repetam în salonul de sus şi, când isprăveam exerciţiile, dădeam cu ochii de procurorul Strava. Stătea pe una din cele două canapele. Lângă el strălucea un buchet de margarete. Fiecare margaretă era ca un ochi rotund şi galben de pisică sau de veveriţă. Nu îndrăzneam să-l privesc în faţă pe procurorul Strava. Nici să mă mişc nu îndrăzneam. Picioarele mi se făceau grele de parcă în loc de sandale aş fi purtat saboţi. Priveam ochii rotunzi şi galbeni ai margaretelor şi întrebam:

— Eraţi aici?

Procurorul Strava se ridica:

— Da. Sper că nu te-am deranjat.

— Nu, nu m-aţi deranjat, spuneam aproape strigând.

Începeam să mă învârt fără rost, să-mi strâng caietele de studiu, să şterg cu o bucată dintr-o piele de căprioară praful alb cu care se acoperea vioara. Când isprăveam, procurorul Strava nu mai era în salon. Uneori, în timp ce aşezam vioara în culcuşul ei de catifea, procurorul Strava mă întreba:

— Ai cântat Bach?

Întrebarea era ca o punte suspendată. Văzusem punţi din acestea la munte. Erau suspendate pe cabluri de oţel sau chiar pe funii groase şi aruncate peste şuvoaiele repezi. Nu aveam curajul să trec peste ele. Nu aveam nici acum. Spuneam destul de târziu ca să mai fiu auzit de procurorul Strava:

— Da, *Partita pentru vioară*.

10

Într-o dimineaţă, minat de curiozitate am urcat la mansardă. Voiam să ştiu, să mă conving cu ochii mei dacă

istoria cu corsetul din curele era adevărată. Am pândit plecarea procurorului Strava, pitit în colţul cel mai întunecos al salonului de sus. Cum am auzit zgomotul uşii mari de la ieşire, m-am năpustit spre scara îngustă şi cam abruptă cu trepte din lemn de brad, care sunau a gol. Cele două odăi spre care Mare făcea ascensiuni la sfârşitul fiecărei săptămâni nu erau, cum crezusem, două chilii de mănăstire, iar procurorul Strava nu se sufoca din lipsa de aer sau de spaţiu. Tocmai senzaţia de spaţiu, de lumină şi de aer m-a năpădit cum am trecut pragul. Cele două odăi erau, de fapt, una singură. Un salon – cât camera Ucăi, a lui Ioniţă şi a mea la un loc – despărţit la mijloc printr-o arcadă. Dincolo de arcadă, ascuns sub un baldachin, am zărit patul. M-am apropiat repede de el şi-am dat cuvertura la o parte. Am dat şi perna, cuprins de o neaşteptată emoţie. Sub pernă am văzut, ori întâi l-am simţit, un caiet gros, cu scoarţe roşii din material plastic. L-am luat şi l-am privit întorcându-l pe-o parte şi pe alta. Obrajii îmi ardeau. Dar nu numai obrajii. Şi palmele îmi ardeau. L-am deschis la întâmplare. Întâi, adică în prima clipă, în prima fracţiune dintr-o clipă, n-am vrut să-l deschid. Regăsind însă sentimentul de vinovăţie dar şi de nepăsare cu care altă dată îmi băgăm nasul prin fişele ţinute de Octav în sertarele biroului său, l-am deschis şi am început să citesc. Era un jurnal.

1 martie

O dimineaţă ursuză. Un cer fără orizont care nu sugera nimic din zâmbetul unui mărţişor tradiţional. Ştefania m-a găsit la masa de lucru şi s-a mirat:

— Lucrai!?

Era aproape şapte şi încă nu se luminase bine. Mi-a adus zeamă de grape-fruit şi, după ce am băut-o, am pus punct referatului la care lucrasem toată noaptea. M-am întins pe canapea şi cred că am aţipit, dar numai câteva clipe. La opt trebuia să am o şedinţă la Consiliu. Neagu a venit cu maşina pe la opt fără zece, dar eu am întârziat din cauza lui Dimitrie care a lipsit iar de la şcoală şi tocmai când voiam să ies m-a oprit să-i semnez motivarea. Am

încercat să-l fac să înţeleagă că era ultima oară când îi acopeream matrapazlâcurile. În loc să-mi mulţumească, mi-a spus cu candoare că avea nevoie numai de semnătură, nu şi de sfaturi. Când am ajuns, şedinţa începuse. Vorbea unul dintre vicepreşedinţi. Sala era plină. Locuri se mai zăreau numai undeva în faţă. Am luat un scaun de la garderobă şi m-am aşezat lângă peretele din fundul sălii. Era una dintre acele şedinţe la care toată lumea cască sau îşi face de lucru cu orice numai să nu-l asculte pe vorbitor. Am încercat să înţeleg despre ce era vorba, însă n-am reuşit să mă concentrez din cauza judecătorului Cerna. M-a văzut şi a venit lângă mine, bucuros. Abia se întorsese din Belgia. L-am întrebat cum a fost în călătoria lui.

— Bine! mi-a răspuns. A fost foarte bine. Am umblat peste tot.

Cerna mi s-a părut slăbit, încercănat, palid şi mult încărunţit. Ochii lui verzi mă fixau cu atenţie şi cu o veselie triumfătoare. Dar veselia aceasta a dispărut dintr-odată şi el n-a mai scos un cuvânt, pentru că Cerna e prudent ca un uliu, se roteşte mult, aşteaptă şi nu atacă decât când nu mai există nicio posibilitate de apărare, când e sigur de victimă. Cine nu-l cunoaşte – şi pe el e greu să-l cunoşti – poate să creadă că e un tovarăş bun, corect, principial. Cerna nu vorbeşte de rău pe nimeni, abordează numai discuţii pur teoretice, divagaţii care nu supără. În urmă cu doi ani a făcut tot ce i-a stat în putinţă să ajungă consilier în locul lui Sterian. S-a purtat tot timpul cu atenţie, cu amabilitate, cu supunere. De fapt, mima perfect supunerea, lucru care a făcut să existe între noi două-trei momente de apropiere, cel de pe litoral, din vara lui ’69, când am făcut împreună o excursie la capul Midia. El era cu soţia, eu cu Fani. A insistat să mergem cu maşina lui. Apoi, după tatonări, ezitări şi câteva amânări formale, au fost o dată la noi acasă. În cei trei ani cât am lucrat cu el nu l-am auzit o singură dată să-l înfrunte pe D., să spună că nu era de acord cu el. Totdeauna, chiar când nu-i convenea ceva, tăcea sau dădea din cap aprobativ. Nu ne-a invitat la ei decât târziu, după aproape un an, când

aflaseră că voi fi adjunctul procurorului şef., îl auzise pe D. spunându-mi că îmi aşteaptă numirea, şi-aproape în aceeaşi zi am fost invitaţi la ei. Erau amândoi, şi el şi nevastă-sa, teribil de încântaţi şi prietenoşi. Dcă n-aş fi fost cât de cât lucid, i-aş fi luat în serios ori i-aş fi crezut. Bineînţeles, au făcut risipă de mâncare, de vorbe, de muzică, pentru că a existat şi un adevărat recital de muzică. Fiecare disc – avea câteva sute de discuri – era ascultat la lumina mică a unui bec, unul singur, o lampă de birou în realitate, cu abajur lucrat de elevii doamnei profesoare Cerna şi care îl lumina doar pe el. Cu ochii închişi, repezind braţele înainte sau strângând pumnii, fredonând unele pasaje, a ascultat vreo zece discuri şi ne-şi obligat şi pe noi să le ascultăm. La urmă a pus şi puţină muzică din Enescu. Târziu, spre miezul nopţii, am plecat şi ei ne-au condus până în stradă, până la maşină. În faţa casei lor era o pajişte. Doamna Cerna şi-a scos pantofii şi-a început să alerge desculţă prin iarba înaltă. Credea că şi Fani o să facă la fel. Când a văzut că Fani rămâne pe loc, a cules câteva margarete şi i le-a adus spunând:

— Îmi place nespus de mult să umblu cu picioarele goale, ca în copilărie. Am rămas cu nostalgie pentru tot ce-i rustic.

Cerna o asculta zâmbind cu înţelegere. Când ne-am apropiat de maşină, m-a întrebat dacă ştiam cine urma să vină în locul meu. I-am spus că nu ştiu. Şi ăsta era adevărul. Peste două săptămâni, Cu ajutorul lui D şi alte câteva relaţii a fost înscăunat la tribunalul orăşenesc şi „nu brusc, dar încetul cu încetul s-a schimbat domnul Cerna.

Câteva luni, Cerna a încercat să-şi joace rolul de mai înainte, de băiat atent, supus, amabil cu toată lumea, nenorocit că i s-a dat pe cap o răspundere atât de importantă, pe care nu şi-a dorit-o, dar nici n-a putut s-o refuze. Şi totuşi şi-a intrat repede, parcă prea repede în pielea de conducător al unei instituţii. Într-o dimineaţă, secretara mi-a pus pe birou o hârtie prin care Judecătoria orăşenească, pe care o condusesem doi ani, îmi imputa 70

670 de lei, sumă care fusese cheltuită pentru instalarea unui calorifer cu aer încălzit, la care s-a renunţat, deoarece noul stăpân îi găsise tot felul de cusururi. Hârtia nu era semnată de Cerna, ci de adjunctul său şi de unul dintre consilieri, dar eu am înţeles că Cerna nu era străin de toată povestea, pentru că în judec a. oria lui nu se mai mişca o hârtie fără ca el să ştie. Ştia şi când mergeau oamenii undeva pentru nevoi personale. Peste o jumătate de ceas a venit la mine în birou alarmat, stânjenit, furios pe nişte funcţionari care-i răstălmăceau indicaţiile. El ceruse ca suma chel. tuită să fie trecută la pierderi planificate, cum era normal şi cum se obişnuia în asemenea cazuri. Vorbise şi de recuperarea unor sume, dar numai ca o chestiune de perspectivă. A luat adresa şi cu zâmbetul lui de altă dată, supus şi îndatoritor, mi-a cerut îngăduinţa s-o rupă. A rupt-o şi, după ce a aruncat-o la coş, m-a întrebat vesel şi pentru prima dată cu o familiaritate care nu mi-a plăput:

— Sper că n-o să ne porţi pică. A fost o greşeală stupidă şi obtuză a unor funcţionari pe care îi voi sancţiona aspru.

Cerna juca tare. În clipele acelea aproape l-am admirat. Ştia, aşa cum ştiam şi eu, că suma ce se cheltuise inutil putea fi trecută la pierderi planificate, dar tot atât de simplu putea să-mi fie imputată. Cerna nu mi-o imputase. Voia să arate astfel că-mi era prieten. Însă, dacă mi-ar fi fost prieten cu adevărat, hârtia aceea n-ar fi trebuit să ajungă niciodată pe biroul meu. Cerna nu voia să-mi arate prietenia, voia să mă oblige la această prietenie, să aibă ascendenţă asupila mea. Am cerut secretarei două cafele şi i-am făcut semn să stea. Nu s-a aşezat, dar nici n-a plecat până când nu şi-a băut cafeaua.

În sala de şedinţe a intrat după vreo jumătate de oră şi Vlahu. S-a oprit câteva clipe lângă noi. Îşi păstra optimismul, volubilitatea şi superficialitatea pe care i le ştiam dintotdeauna. Era vesel, mulţumit de el, de cei din jur, de toţi şi de toate. Nepoţica lui, de trei ani, trimisese mărţişor băiatului de doi ani şi două luni al lui Cerna şi

băiatului de 6 sau 7 ani al lui D. S-a dus chiar el la masa prezidiului şi i l-a dat şi D. s-a înroşit de plăcere.

Şedinţa s-a terminat spre ora 11, după multă vorbă şi multă plictiseală. Cel mai frumos moment din această dimineaţă a fost atunci când o fetiţă de trei ani ne amintea că a venit primăvara sau că vine, chiar dacă nu o făcea din proprie iniţiativă, chiar dacă bunicul o obişnuia încă de pe acum să se conformeze unor reguli de conduită, chiar dacă gestul acestei fetiţe mângâia vanitatea şi orgoliul unor părinţi cu funcţii mai înalte decât aceea a bunicului ei.

Când am plecat spre casă, afară ploua. Şoferul mi-a spus că ploua aşa de pe la ora 9.

2 martie ora 2 fără un sfert M-a trezit un vis îngrozitor. Când spun asta nu exagerez. De fapt nu atât visul era îngrozitor, cât sentimentul de teamă, de groază cu care m-am trezit. Am intrat la baie şi când m-am întors am auzit-o pe Fani tuşind. Probabil era trează sau tuşea prin somn, nu ştiu, n-am intrat la ea. Am intrat la bucătărie, mi-am făcut o citronadă, dar sentimentul lăsat în mine de acel vis tot n-a dispărut. Am vrut să adorm, să uit visul dar cum m-am întins în pat au început să-mi apară imagini din el. Nu-l revisam ci mi-l reaminteam doar, însă erau imagini disparate şi oricât încercam să-mi reamintesc începutul, nu reuşeam. Nu reuşeam nici să ordonez imaginile, să le găsesc şirul aşa cum mi-au apărut şi au făcut să crească acel sentiment atât de apăsător, de terifiant. M-am dus la masa de lucru, am pus mâna pe stilou, dar tot nu reuşesc să-mi amintesc începutul. Ştiu atât că mă aflam într-un oraş necunoscut, că eram tânăr, mult mai tânăr decât sunt şi mă plimbam cu două fete. Una dintre ele a plecat, ne-a lăsat fără nicio explicaţie, nu ştiu unde a plecat şi de ce, eu am rămas cu cealaltă şi eram mulţumit, eram chiar foarte mulţumit, mai ales că ne îndreptam spre casa ei. Locuia undeva într-un cartier mărginaş, eram într-un oraş străin, îmi era cu totul necunoscut, dar mă lăsam dus de fata aceea, o blondă înaltă şi subţire, o ţărancă de prin părţile Sucevei după toate aparenţele sau ceva în genul acesta, dar nu era

ţărancă, era doar îmbrăcată foarte simplu, aşa cum sunt îmbrăcate fetele de la ţară. Era studentă sau soră la un spital, nu-mi amintesc exact, cred că soră, pentru că nu am mai continuat drumul, ajunsesem undeva într-o fundătură, nu era casa ei acolo, mi-a spus aproape plângând că nu era casa ei, că trebuia să meargă la spital, primise prin cineva vestea că era aşteptată acolo, o fetiţă i-o adusese şi ea nu voia să se despartă de mine. Am pornit spre altă stradă, mai degrabă o uliţă de ţară, cu o grădină în dreapta şi cu ceva tufărişuri. În faţă se vedea clădirea spitalului şi fata nu voia să înaintăm, voia să intrăm în grădina umbrită de sălcii, în care se vedeau şi câteva pălării de floarea soarelui, voia să intrăm acolo, mă trăgea de mână după ea şi îmi spunea că era mai bine acum şi nu mai târziu să intrăm în grădină şi ascunşi de tufişuri să facem dragoste. Eram gata s-o urmez, mă hotărâsem chiar, mă gândeam bucuros la ce avea să urmeze, trecusem printr-un gard de sârmă, dar fata s-a oprit. În poarta spitalului a apărut un ins în halat alb, un doctor probabil, şi ea s-a oprit şi mi-a spus că trebuie să plece, dar că ne vom întâlni mai târziu la ea acasă. I-am spus că nu ştiam unde stă, ea s-a oprit şi mi-a explicat ce tramvai să iau şi cum să ajung la ea. A dispărut pe poarta unde o aştepta omul în halat alb, spre clădirile care se zăreau dincolo de un gard înalt de scândură, iar eu m-am dus să iau tramvaiul, pe care nu mai ştiu dacă l-am luat, nu, nu l-am luat, m-am pomenit aşa dintr-odată într-un cartier complet necunoscut, pe o stradă unde mă aştepta o fetiţă, care a vrut să-mi spună ceva, n-am înţeles ce voia să-mi spună, a început să-mi facă semne să nu mai înaintez, dar eu am înţeles târziu, pentru că atunci când am înţeles că nu trebuia să înaintez, în spatele meu apăruseră nişte vlăjgani, care m-au obligat să merg cu ei să cânt într-o orchestră. Eu le-am explicat că nu ştiam să cânt, dar ei nici n-au vrut să audă. M-au luat cu ei îmbrâncindu-mă, împingându-mă cu umerii. Am ajuns astfel într-o clădire pustie, o clădire veche, fără uşi, fără ferestre, cu camere multe şi toate goale. Mi-am dat seama că-s multe pentru că scăpând o clipă din strânsoarea lor

am vrut să fug. Intuisem pericolul şi-am vrut să fug în clipa în care am văzut-o printre ruinele acelea pe prima fată, care m-a întâmpinat veselă, bucuroasă chiar, se bucura că am venit, se lăuda cu faptul că ea prevăzuse asta, ştia că o să vin. Am întrebat-o de fata blondă care mă trimisese şi ea a început să râdă. Doi sau trei vlăjgani s-au apropiat cu nişte unelte ciudate, nişte cleşti sau fiare înroşite în foc, eu am simţit pericolul, am înţeles că fusesem atras într-o cursă, am prins un moment de neatenţie şi am fugit în camera alăturată, apoi în alta, dar vlăjganii s-au luat după mine cu acele unelte de tortură. Am alergat aşa prin multe camere, unele întunecoase, cu pereţii căzuţi, fără geamuri şi uşi, cu strigătele celor care mă urmăreau risipite în ecouri prelungi. Nu-mi auzeam paşii, nu-i auzeam nici pe urmăritori decât după strigăte. Am reuşit să ies din acea clădire, fetiţa care mă avertizase de pericol mi-a ieşit iar înainte şi mi-a arătat pe unde s-o apuc să pot scăpa. N-am vrut s-o ascult, nu mai aveam încredere, m-am aplecat, am luat de jos ceva strălucitor, întâi am crezut că era o bijuterie, dar apoi am văzut că era un lanţ gros, nu prea lung cu care puteam să mă apăr. Am trecut printr-o viroagă, unde am dat peste nişte ţărani foarte ciudaţi, o familie în care trăia străbunicul, bunicul, tatăl, feciorul, şi feciorul feciorului. Cel bătrân mi-a spus că înainte de masă să merg să strâng fânul, mi-a arătat un ţăpoi, o unealtă foarte veche şi rudimentară, toată din lemn, un lemn lucios, dar eu nu m-am dus, mi-am continuat drumul printre tufele de bostani în floare spre o căsuţă scundă cu pereţii albi sau albaştri. Străbunicului nu i-a plăcut că nu l-am ascultat, s-a întors din drum şi s-a dus el să ia ţăpoiul, iar ceilalţi, bunicul, tatăl, feciorul şi feciorul feciorului râdeau de străbunic pentru că se dusese să facă treabă în locul lor. Bunicul a spus: „Haideţi să mâncăm, avem lapte cu mămăliguţă”. Îmi era foame dar nu m-am dus cu ei să mănânc, m-am strecurat printre tufele de bostani şi am ieşit pe o stradă dosnică, unde mă aştepta fata care îmi dăduse întâlnire. Mi-a spus că abia a terminat lucrul, m-a luat de mână şi am pornit spre casa ei, dar pe drum am

fost prinşi de vlăjganii care mă urmăreau şi care ne-au dus lângă un trunchi de copac, un trunchi prăvălit de care voiau să ne lege. Întâi am crezut că pe amândoi, dar mai pe urmă am înţeles că numai pe mine. Când am înţeles asta, am zărit o scoabă sau un cui mare pe care l-am ascuns repede gândindu-mă să mă apăr cu el mai târziu, să-l folosesc în loc de cuţit. Trunchiul de care voiau să mă lege era un trunchi de sacrificiu, ţi se tăia câte o bucată din pulpa piciorului pe care o aruncau unui câine alb. Vedeam că se face acest lucru cu alţi prinşi şi n-am mai aşi ptat să-mi vină rândul. Am smuls lanţul ajutându-mă de cui şi am început să alerg spre clădirea care se vedea nu prea departe. Am trecut prin primele trei sau patru camere, am ieşit într-o curte unde nişte inşi mergeau doi câte doi în pas mare de defilare. Alţii alergau ridicând mult genunchii. Am început să fac şi eu acelaşi lucru şi când eram să scap – am trecut alergând sau săltând paşâi ca pentru defilare, de la un grup la altul de mai multe ori – undeva am zărit-o pe Fani. I-am făcut semn să nu mai înainteze, dar ea tot n-a înţeles şi-atunci ca s-o scap de pericol am alergat spre ea, am prins-o de mână şi a început o goană teribilă. Peste tot, oriunde voiam să ieşim, ne aţineau calea doi vlăjgani. Lângă un zid vechi, unul dintre vlăjganii care ne urmăriseră stătea lungit pe burtă. Mi-a cerut nu ştiu ce sumă ca să ne scape. I-am dat banii, vlăjganul ne-a arătat o ieşire, am pornit spre ea, dar n-am făcut nici douăzeci de paşi. Ne-am oprit în faţa unui zid. Dincolo de zid era un şanţ adânc. Vlăjganul venise după noi şi râdea. Râdea dar era şi furios, mai mult rânjea. Mi-a zis că scap dacă îl las să-mi taie o mână. S-a apropiat sigur că nu aveam nicio şansă de scăpare. Fani era îngrozită. Când vlăjganul a ajuns la un pas, am scos repede cuiul şi l-am înţepat în braţ. Am smuls-o pe Fani din loc şi am început să alergăm. Eram din nou urmăriţi, dar acum urmăritorii erau departe, ne pierduseră urma.

Noi scăpaserăm dintre zidurile acelui oraş vechi, eram departe de urmăritori, dar tot alergam. Am ajuns la ţărmul unui râu, al unui fluviu ori chiar la ţărmul mării.

Abia pe cheiul de piatră mi-am dat seama că era marea, când am văzut crestele valurilor şi câteva bărci pescăreşti priponite lângă ţărm. Am coborât pe un brâu de piatră, am ajutat-o şi pe Fani să coboare şi ne-am pitulat acolo lângă valurile înalte care se spărgeau fără vuiet şi ne împroşcau cu stropi mari ca de ploaie. Urmăritorii rămăseseră departe, nu mai aveau cum să ne găsească. Stăteam unul lângă celălalt, pitulaţi pe acel cordon de piatră, nu ne vorbeam, dar eu simţeam cu o mare uşurare că scăpaserăm.

M-am trezit apoi, dar nu cu acel sentiment de uşurare din ultima clipă a visului, ci cu celălalt de apăsare şi groază din timpul când eram urmăriţi.

3 martie

O zi grea. Am fost asaltaţi de tot felul de dosare – în faza de început, bineînţeles – şi mi-am pierdut dimineaţa cu studierea lor. Pe la ora 11 m-am dus la bufet să beau o cafea. Puteam să sun să mi-o aducă în birou, însă drumul până la bufet mă mai scoate din priză, acolo e o atmosferă plăcută şi vrând-nevrând ieşi din monotonia şi praful atâtor hârtii care cer rezolvări grabnice. Când m-am întors l-am întâlnit pe sală pe D. Ca de obicei şi-a trimis înainte zâmbetul care nu spune nimic sau spune totul. Mi-a întins mâna şi m-a întrebat:

— Ce faci, profesore? Cum te simţi?

— Nu prea bine.

Nu i-a plăcut că i-am spus că nu fac bine. Ar fi fost poate mai plăcut, mai convenabil pentru amândoi dacă îi făceam jocul, dacă zâmbeam ca el, dacă mă prefăceam şi eu vesel şi-i răspundeam că fac bine sau foarte bine. Mi-a întors spatele şi, fără niciun cuvânt, a intrat într-un birou. M-am dus la mine. Peste câteva clipe a venit şi D. Aşa face mereu, îţi intră în birou când nu te aştepţi. S-a uitat peste hârtiile de pe masa de lucru, a deschis unul din dosare şi m-a fixat cu ochii lui mici:

— Tot am vrut să te întreb, ce-ai făcut cu cazul Mărdărescu?

Am răspuns fără să-l privesc:

— Deocamdată nimic, strâng probe.

— Probe?! s-a mirat D. Dar pentru ce ai nevoie de probe?

Mărdărescu era un bătrânel de vreo 70 de ani, pensionar, care s-a trezit peste noapte scos din casă. Fusese omul la băi şi când s-a întors şi-a găsit toate lucrurile în stradă. În apartamentul lui se mutase o actriţă tânără. Omul mi-a pus pe masă carnetul de sindicat, cartea de maistru – fusesee maistru cazangiu – talonul de pensii, un memoriu şi declaraţiile a trei martori care confirmau că locuise mai bine de 20 de ani în acel apartament. Bătrânelul era uluit de ce i se întâmplase. De trei / le stătea cu lucrurile împărţite pe la vecini. S-a dus la! oştii lui tovarăşi de muncă şi i-a rugat să-l ajute să-şi recapete casa din care fusese scos în mod samavolnic, dar ei l-au sfătuit să vină la procuratură să ceară protecţia legilor. L-am asigurat că o să facem cercetări, o să strângem probe şi-n două zile, cel mult trei, o să fie repus în drepturi.

Dosarul era aproape încheiat. Cei de la Spaţiu dăduseră ordin de repartiţie pe baze oarecum legale. Ei susţineau că numitul Vasile Mărdărescu, vechiul locatar, nu avea repartiţie şi că ocupase apartamentul abuziv. Probele de care aveam nevoie trebuiau să-mi lămurească dacă existase sau nu ordin de repartiţie pe numele bătrânului. Am scos dintr-un sertar dosarul şi-am vrut să-l deschid, dar D. s-a înfuriat brusc:

— Ştii că moşulică ăsta al dumitale a început să mă enerveze. Mai înainte am primit un telefon, n-are rost să-ţi mai spun de la cine, ai făcut cercetări şi probabil ai aflat că fata nu e singură pe lumea asta. Atunci de ce vrei să-mi faci mie zile negre? Eu zic să fim prudenţi, să nu ne punem rău cu cine nu trebuie. Lasă probele, or să le caute alţii. Trimite-i dosarul lui Cerna, la tribunal. Bătrânul, dacă are dreptate o să-şi recapete apartamentul…

Am spus:

— Bine, o să trimit dosarul la tribunal.

Ce puteam să spun altceva? Pe actriţă o susţinea şeful Inspectoratului şcolar şi D. nu voia să intre în conflict

cu cei de la învăţământ. Trimiterea dosarului Mărdărescu la tribunal îl punea la adăpost, chiar dacă bătrânul avea să mai stea cu lucrurile pe la vecini luni de zile sau ani. Pentru că nu eram naiv să cred că Cerna avea să pună în mişcare aparatul judecătoresc numai din dragostea lui mare pentru adevăr.

D. mi-a strâns braţul afabil şi a plecat săltând mulţumit. Eu am rămas lângă birou, ameninţat mai devreme cu câteva ceasuri de migrena cu care plec zilnic spre casă.

10 martie

A trecut o săptămână fără să ştiu când. Parcă nu s-a întâmplat nimic. O zi seamănă cu alta, o seară petrecută în faţa televizorului nu se deosebeşte cu nimic de cealaltă, orele petrecute la Consiliu sau la facultate la fel. Şi totuşi fiecare zi are ceva al ei, fiecare oră, fiecare clipă, aş zice, se deosebeşte prin structură de celelalte. Iată, am avut senzaţia că astăzi îmi voi scrie demisia şi-o voi pune-o pe biroul lui D. Şi totuşi nu s-a întâmplat nimic. Dimineaţă, am ajuns la Consiliu şi, la câteva minute după ce am ajuns, a venit şi cel mare, D. A intrat nu cum avea obiceiul zâmbitor şi încântat de tot ce-l înconjoară, ci întunecat şi grav. Eu spuneam ceva, erau la mine toţi consilierii. D. a intrat şi a spus fără să ne vadă:

— Continuaţi!

Dar nimeni n-a mai suflat o vorbă, toţi au rămas încremeniţi în poziţiile în care se aflau. Eu am încercat să lămuresc situaţia:

— Nu era nimic important.

Dar D. nu m-a auzit, a aşteptat să iasă consilierii – după ce le-a făcut un semn de concediere – a mers până în capătul biroului şi de acolo, fără să se întoarcă, a spus:

— M-am uitat peste dosarul cu delapidările de la Combinatul de prelucrare a mobilei din R. Mi. l-a adus procurorul Ştefănescu. E ca un labirint. Mi-a luat trei dimineţi nu să-l studiez, ci doar să-l parcurg, să mă informez. Povestea de la Combinatul de mobilă e simplă, dar dacă ar fi să-l cred pe Ştefănescu ne-ar implica pe toţi.

Pe mine, pe dumneata, pe primar, pe şeful miliţiei, pe şeful învăţământului. Pentru că procurorul Ştefănescu se bazează pe informaţii tendenţioase, pe probe neconcludente, audiază fără discernământ tot felul de martori, încearcă să implice într-o poveste murdară oameni cu munci de răspundere. Ştefănescu ăsta mi se păruse totdeauna un tânăr de viitor, dar e un prostănac. Am greşi dacă i-am lăsa în continuare dosarul. Ne-am trezi toţi în boxă. Degeaba zâmbeşti, nu exagerez. Băiatul visează din câte mi-am dat seama la un proces răsunător. Vrea să se afirme. Iar eu vreau linişte. Sunt sătul până peste cap de telefoane şi de tot felul de presiuni. De o săptămână aceste telefoane au început să mă piseze la fiecare jumătate de ceas. Iată de ce am hotărât să vadă dosarul un juriu format din cadre cu experienţă. Bineînţeles din acest juriu vei face parte şi dumneata. Trebui să intervenim până nu e prea târziu, să încercăm să reparăm ce a stricat procurorul Ştefănescu.

D mi-a făcut semn să-l urmez. Am mers lângă el până în sala mică de şedinţe. Tăceam. D. era încântat de ideea acelui juriu care avea să tempereze zelul de anchetator al procurorului Ştefănescu şi orice aş fi spus ar fi fost de prisos;

În sala de şedinţe fusese organizată o adevărată expoziţie. Dosarul alcătuit de Ştefănescu avea aproape două mii de pagini şi fusese înşirat pe vreo zece mese. D. s-a oprit şi a arătat cu mâna:

— Asta-i opera colegului nostru mai tânăr. Prea tânăr şi prea dornic să se afirme. Dar nicio grijă, n-o să-l lăsăm pe acest domn să meargă prea departe. La prânz, juriul care va avea sarcina să-l tempereze se va strânge aici într-o primă consfătuire de lucru. Te las să studiezi dosarul şi, dacă vei găsi necesar, să faci propuneri.

D. a ieşit şi eu am rămas să mă uit peste cele aproape două mii de pagini ale dosarului. Gazul cu delapidările de la Combinatul de mobilă condus de Boldun îmi era cunoscut numai din auzite. Suma sustrasă se ridica la vreo cinci milioane. Iată, procurorul Ştefănescu o indica în

termeni procedurali cu cea mai mare exactitate: patru milioane nouă sute nouăzeci şi şase de mii. Vinovat principal se făcea un oarecare Afecuţu Ghelan, şef de depozit.

D. avusese o idee bună când se gândise să expună dosarul aici. Probabil că nici nu era ideea lui, i-o fi sugerat-o Hera, secretarul, consilierul principal, sfătuitorul intim, tovarăşul de vânătoare şi de pescuit, omul care ştia te-l ce se întâmpla sau se spunea nu numai în birourile noastre ci şi în multe alte birouri sau cabinete ale celor mai diverse instituţii din oraş, din judeţ ba chiar şi „din judeţele învecinate. Rezultatul era cu totul neaşteptat. În zece minute puteai să te edifici, să-ţi faci o primă impresie despre delapidarea de la Combinatul de mobilă care, după opinia procurorului Ştefănescu, era de proporţii şi mai mari, „încă nedovedite, dar foarte probabile”. La acest paragraf, D. scrisese cu roşu, i-am recunoscut nu numai stiloul, avea un stilou de aur masiv cu cerneală roşie, dar şi stilul: „dovedeşte-o întâi, dobitocule!” Cred că am stat în sala mică de şedinţe şi am răsfoit paginile dosarului vreo două ore, poate mai mult. La început am fost încântat de acurateţea, luciditatea şi siguranţa cu care lucrase procurorul Ştefănescu. Dar încet, aproape fără să observ, această încântare s-a transformat în nemulţumire. Ba chiar în furie. Eram furios pe D. Începeam să văd ceea ce în prima clipă nu văzusem. Să înţeleg – din sublinierile, din adnotările de multe ori jignitoare, din semnele de întrebare – direcţia spre care se îndrepta gândul lui D. Începeam să-i ghicesc intenţiile, să desluşesc sforile pe care va încerca să le tragă cu ajutorul unora dintre membrii juriului din care voi avea onoarea să fac parte, fără să-şi asume oficial vreo răspundere, fără să-şi angajeze cu ceva prestigiul, autoritatea, postul, dar făcând uz de ele. O mâTTie cumplită m-a cuprins când am înţeles, când înţelegeam – pentru a cita oară? – acest lucru. Primul impuls, primul gând a fost să mă duc să-mi scriu demisia. Dar acestui gând i s-a opus aproape în aceeaşi clipă altul. Nu mai eram tânăr, nu mai aveam încrederea şi naivitatea

care m-au adus până aici şi nici puterea s-o iau de la capăt, să încerc altceva. D. ar fi fost satisfăcut, ar fi jubilat dacă i-aş fi pus pe birou demisia. Sigur ar fi încercat să mă oprească, dar ar fi făcut-o cu zâmbetul lui nesuferit, cu mărinimia lui care umileşte. De ce să-i dau acest prilej? M-am întors în birou, dar abia ajuns, secretara mi-a întins receptorul. Am recunoscut glasul lui D.:

— Vino să facem tradiţionala poză cu membrii juriului.

M-am dus. Acum sala mică de şedinţe era populată. Era acolo o parte din elita juriştilor din I.: profesorul Teofil Gănescu, şeful catedrei de Drept civil de la Facultatea de ştiinţe juridice, consilier la Banca de investiţii. Trăgând mereu din luleaua lui puturoasă, procurorul Paul Brătoiu, scund şi puhav, cu coama argintată şi tot mai rară, de leu căzut în dizgraţie – puţini mai ştiau că în urmă cu zece ani a fost ce este D. acum, cu putere mai mare chiar – procurorul Vlahu, judecătorul Bălăceanu şi tandemul Hazan – Guţă Mihăescu. De fapt pe procurorul Hazan nu-l văzusem, dar ştiam că dacă era icolo avocatul Mihăescu, undeva prin apropiere se afla şi Hazan. Toţi domnii aceştia erau foarte singuri, nimic nu-i apropia, deşi toţi se căzneau să pară preocupaţi de conţinutul dosarului. Aproape nici nu m-au văzut când am intrat. Procurorul Titus Vlahu, cu ochelarii pe vârful nasului, se uita peste una din filele dosarului la o masă lângă uşă. Nu m-a văzut. N-a schiţat nici cel mai mic semn că m-ar fi văzut. L-am lăsat şi m-am îndepărtat. Paui Brătoiu, puţin mai încolo, într-un fotoliu, a trecut cu privirea pe lângă mine. Am trecut şi eu pe lângă el fără să-i spun nimic. La trei sau patru paşi – distanţele se păstrau ca între planete ori între stele de mărimi diferite – Bălăceanu, şi el singur, în picioare lângă o masă, m-a văzut şi m-a salutat. Faptul că m-a salutat judecătorul Bălăceanu l-a făcut în mod aproape miraculos pe Brătoiu să mă observe şi să-mi întindă mâna. În clipa aceea s-a întors, cu ochii tulburi de miop, Vlahu. Era încântat şi surprins totodată că mă vede:

— O! Şerbane, ce faci, mă băiatule?! Nu te-am văzut

de un car de ani! Ce zici de povestea asta?

Vlahu avea ochelarii în mână. îi ştergea cu o batistă, dar în timp ce-i ştergea, arăta spre mesele pe care se afla împărţit dosarul.

A apărut – aşa cum bănuisem că era pe undeva pe aproape – procurorul Hazan, gras, slinos, transpirat, vulgar şi violent. Nu ştiu dacă Hazan e violent prin structură. Cred mai degrabă că violenţa la el e o mască. îl cunosc de când era student. I-am fost profesor. În urmă cu numai câţiva ani era un tânăr înalt, subţirel, aproape costeliv. Mi-au atras atenţia întâi ochii lui albaştri, curaţi şi frumoşi, de flăcău de la munte. Mă urmărea neclintit toată ora, încât de multe ori eram pus în dificultate, trebuia să-l evit să nu mă uit spre banca în care stătea el. Mai târziu am aflat că dormea în ore Dormea cu ochii deschişi, ca iepurii. Venea de undeva din Bărăgan – nu de la munte, cum crezusem – în copilărie îşi petrecuse toate verile păzind bostănăria lui taică-su şi se obişnuise să doarmă cu ochii deschişi. Ajunsese un anchetator temut, dar şi un bun pictor. Peisajele lui din Bărăgan şi în mod deosebit cele câteva amurguri prinse într-o pastă groasă erau ciudate şi de neînţeles aproape. Soarele apunea totdeauna învăluit în fâşii de nori, lungi ca nişte brazde, şi n-avea strălucire. Lumina se ridica din ierburi, din copaci, de pe boturile cailor aplecaţi să se adape, de pe aripile berzelor ce se roteau prin apropiere. Caii, iarba înaltă şi berzele apăreau în toate pânzele lui de început. Până în urmă cu un an, când a deschis prima expoziţie, nu s-a ştiut nimic despre activitatea lui din magistratură. Hazan era tăcut, însingurat, îşi evita confraţii. Atunci, la vernisaj sau după vernisaj, s-a petrecut un incident care l-a făcut cunoscut, mai cunoscut decât îl putuseră face anchetele lui de tânăr procuror. Se zice că în expoziţie ar fi intrat cu întârziere de câteva minute unul din criticii de artă la modă. Hazan l-a văzut şi s-a repezit la el ca la un hoţ care intrase în bostănăria lui taică-su să fure pepeni. L-a prins de cravată şi, în văzul tuturor, l-a întrebat ce caută acolo. Criticul s-a zbătut să scape, dar când a văzut că Hazan nu-l slăbeşte,

cu ochii cât cepele – măriţi de spaimă, dar şi de strânsoarea lui Hazan – a spus că a venit să scrie despre expoziţie.

— A! să scrii? s-a mirat Haşan. Dar mie mi-ai cerut voie? Cere-mi voie întâi şi-apoi scrie.

— N-am ştiut că trebuie să cer voie! ar fi spus înspăimântat intrusul.

— De-acum să ştii. Şi dacă o să scrii, să nu scrii de rău, că îţi mut ochelarii la spate!

Acum, Hazan mi-a întins o mină asudată, grasă, lipsită de voinţă, şi a mârâit cu un zâmbet conciliant:

— Salut, profesore! Ce-i nou la împărăţie? S-a produs iar vreun atentat la pudoare? E ameninţată ordinea publică sau păşunea întinsă a bunului plac? Nu prea îmi put frumos hârtiile astea.

Am zâmbit ca de o glumă şi, ca să evit un răspuns, am întins mâna spre Guţă Mihăescu:

— Ce faci, Guţă?

În clipa aceea, în sală a intrat D, urmat la doi paşi de Dudu Ioachim, la alţi doi paşi de Hera, de procurorul Ştefănescu şi de un fotograf. Pe procurorul Ioachim îl întâlnisem în urmă cu două zile pe scara largă de marmură de la consiliu. Urca. Nu l-am recunoscut din prima clipă, îşi lăsase o mustaţă enormă, roşie, care-i dădea altă înfăţişare. M-a salutat puţin contrariat că nu-l observ:

— Salut, domnule! Ce faci? Eşti frumuşel cu aia la gât.

Eram îmbrăcat cu o cămaşă de lână, cumpărată de Ştefania, care avea un guler înalt, pe gât, cu trei dungi. Nu era un guler răsfrânt, ci simplu, dar cele trei dungi aveau ceva frapant, ceva tineresc, aş zice prea tineresc pentru vârsta mea. Am schiţat un zâmbet:

— Să ştii că te-ai schimbat. Cu mustaţa asta de Taras-Bulba aproape să nu te mai recunosc.

Dudu Ioachim a zâmbit şi el, cu un zâmbet arţăgos îndreptat asupră-şi

— Ce să fac? Mi-am lăsat mustaţă, dacă ăsta nu mai poate da altceva.

A dus mâna spre cap şi a continuat să urce. Nu era prima dată când se arăta nemulţumit, când se ironiza în glumă, el care a avut dintotdeauna posturile cele mai mari: conferenţiar la 26 de ani, decanul Facultăţii de ştiinţe juridice la 30, preşedintele Tribunalului judeţean etc. S-a plimbat în toată lumea, dar încă n-a dat opera la care visează de douăzeci de ani. A rămas la cele câteva declaraţii făcute în presă, la promisiunile pe care le reînnoieşte cu prilejul fiecărui început de an, la cele două eseuri şi asta îl roade. Toate onorurile şi posturile mari nu fac doi bani pe lângă satisfacţia de a fi ouat, cum spune judecătorul Bălăceanu, opera visată. Dar el nu are această satisfacţie. Şi n-o ascunde, o arată ori de câte ori are ocazia. Acum cred că e şi mai înveninat. De la tribunal a plecat undeva în diplomaţie, unde n-a stat decât un an. S-a întors de vreo câteva luni şi e în aşteptare. Aşteaptă alt post important. Dar o să-i mai vină? Dudu Ioachim a fost totdeauna omul surprizelor. Şi s-ar putea să mai fie. Dovadă e apariţia lui în această sală.

S-au făcut câteva poze, apoi D. s-a îndreptat spre celălalt capăt al sălii, arătând cu mâna spre mesele din stânga lui: „Procedura folosită în anchetarea acestui caz este greoaie, prolixă, inutilă. Au fost puşi sub urmărire oameni nevinovaţi. Procurorul Ştefănescu a exercitat în mod abuziv şi eronat puterea sacră a legilor. Din exces de zel s-a ajuns la o situaţie intolerabilă”.

D. s-a oprit şi, luând de pe o masă câteva pagini, le-a fluturat nemulţumit:

— Iată, a fost lovit în demnitatea lui tovarăşul Vasiliu. Cum ţi-ai permis, Ştefănescule, să anchetezi oameni nevinovaţi?

D. a întors capul. îl căuta pe procurorul Ştefănescu. Acesta rămăsese undeva lângă uşă. A făcut doi paşi, dar pentru că distanţia care îl separa de D. era prea mare, s-a oprit şi a încercat să se apere:

— Nu sunt de acord. Nu am anchetat oameni nevinovaţi.

Dar D. nu l-a auzit. I-a întors spatele şi, urmat de

Hera şi de câţiva membri ai juriului, a început un fel de defilare prin faţa meselor, cu opriri scurte şi cu indicaţii pe care Hera le nota conştiincios în carnetul lui. Întâi s-a hotărât oprirea anchetei. D. singur a hotărât. Membrii juriului tăceau, îl priveau, şi dacă-i întreba – „sunteţi de acord?" – unii dădeau din cap în semn de aprobare. Tot D. a sugerat scoaterea de sub acuzare a tovarăşului Vasiliu, a contabilului şef de la Combinatul de mobilă din R. şi a unui funcţionar de ia bancă. A venit secretara să mă roage să-i semnez nişte hârtii urgente şi am ieşit. M-am întors peste vreo jumătate de oră. D., asistat în tăcere de juriu, delibera încă. Tot ce hotărâse cu o jumătate de oră înainte nu mai era valabil.

— Se impune, spunea el, o nouă reanchetare, dar nu cu metodele folosite de procurorul Ştefănescu.

Am rămas în sală, dar când am văzut că se revine la prima variantă, am ieşit.

M-am dus la bufet, am cerut o cafea şi am rămas acolo aproape o oră. Când am revenit, situaţia părea să fie aceeaşi. D. era inepuizabil. Se plimba prin faţa meselor cu o bună dispoziţie aproape juvenilă, urmat la un pas de Hera şi de alţi trei sau patru membri ai juriului. N-am avut răbdare să rămân până la sfârşit. Am plecat furios...

Acum e 8 fără zece. Georgia e în camera ei, învaţă. Fani şi-a anunţat sosirea, trebuie să apară dintr-o clipă în alta. Dimitrie hoinăreşte iar pe undeva. De el ar trebui să mă ocup mai mult. Dar ne întâlnim atât de> rar! Şi când ne întâlnim vorbim fiecare altă limbă.

În casă e linişte şi bine. Eu mă gândesc la zilele şi orele care trec şi oare aparent seamănă unele cu altele. Numai aparent, fiindcă în realitate ele se deosebesc prin ce le dau bun sau rău cei ce ne înconjoară.

14 martie

M-am trezit devreme, pe la 4, am încercat să lucrez la noul volum de eseuri, dar n-am reuşit să aştern nici două fraze. Am coborât, am luat ziarele şi, când m-am întors, Fani mă aştepta cu o cafea mare. Am stat vreo oră întins pe canapea, cred că am şi aţipit puţin – în primele

ceasuri ale dimineţii cafeaua mă adoarme totdeauna – apoi pe la 9 şi jumătate am plecat la consiliu, unde urma să aibă loc o ultimă întâlnire a juriului. Prima şedinţă n-a dus la niciun rezultat. Paul Brătoiu, care era de fapt preşedintele juriului, a cerut ca votul să fie secret. D. nu a fost de acord şi lucrările juriului s-au amânat. A doua zi D. m-a chemat la el şi teribil de satisfăcut mi-a dat o scrisoare. Era de la procurorul Ştefănescu. Acesta scria că-i bolnav, că o acută criză de rinichi şi internarea în spital îl opreau să se ocupe în continuare de dosar.

Bineînţeles, nimeni nu se gândea să-i facă greutăţi noului procuror anchetator. Toţi ştiau că în realitate fusese propus de D. (care n-a mai venit la şedinţă, a avut atâta pudoare). Şi, totuşi, până la hotărârea finală a juriului au existat câteva trepte, a existat un întreg ceremonial, o mică şi nevinovată comedie, bine jucată de unii, cu gravitate, cu importanţă, cu seninătate, cu candoare. Punctul culminant a fost atunci când judecătorul Bălăceanu a propus ca procurorul Puiu Hurjui să preia cazul, iar procurorul Dodu Ioachim, spre mirarea tuturor, nu l-a combătut, l-a aprobat cu înţelegere, cu blândeţe.

— Da, Puiu Hurjui e bun, dar ce te faci sau ce ne facem dacă este cineva tot atât de bun, ba după părerea mea chiar mai bun?

Şi a pronunţat numele procurorului Vlahu.

Vlahu, când l-a auzit pe Ioachim că-i pronunţă numele, s-a ridicat în picioare ca un şcolar grăbit de nevoi imperioase şi s-a îndreptat spre uşă spunând că, dacă el a fost propus, nu mai poate sta în juriu. După ce a închis uşa, Paul Brătoiu a spus:

— Acum, gata, dacă nu vrem să-l jignim, trebuie să-i dăm lui cazul de la Combinatul de mobilă din R. Procurorul Hurjui iese din discuţie.

Vlahu s-a întors după cinci minute cu o hârtie prin care cerea să nu mai facă parte din juriu.

În urmă cu două zile discutasem cu el la telefon. Îmi cerea fără nicio jenă să-i sugerez lui D. să-i încredinţeze lui conducerea mai departe a anchetei. Că el n-a mai avut

demult un caz atât de interesant, că un proces că acesta ar fi o încununare a activităţii lui. Nu i-am promis nimic. I-am spus să vorbească cu Paul Brătoiu şi el ce zice? Că să vorbesc eu! L-am întâlnit pe Brătoiu în aceeaşi zi, îl chemase D. să-i arate scrisoarea procurorului Ştefănescu. I-am zis despre Vlahu. S-a uitat peste lista cu care plecase de la D. şi a spus:

— Bine, cred că nu putem trece peste procurorul Vlahu.

Aşa a preluat Vlahu cazul de la Combinatul de mobilă condus de Boldun.

În dimineaţa aceasta la consiliu personajele erau cam aceleaşi, plus Hera, trimis probabil de D. Paul Brătoiu a spus câteva cuvinte de laudă la adresa juriului care a ştiut să se orienteze, să aleagă griul de neghină etc. etc.

S-a adus câte o cafea, câte un pahar cu apă minerală, şi totul a luat sfârşit. Un sfârşit vesel, de vodevil. La plecare, procurorul Hazan şi-a amintit că nu ne putem despărţi chiar aşa. Că după atâta osteneală şi grijă pentru onoarea judeţului, merită să mergem la o bere.

— Ce bere? a întrebat aproape jignit Brătoiu. E încă dimineaţă şi-i duminică! Cum ţi-ar sta să te umfli cu bere?

— Atunci să luăm ceva tare! a spus Guţă Mihăescu. Să mergem sus la „Puiul de Cerb”.

— Ce să facem la „Puiul de Cerb” la ora asta?! s-a strâmbat Brătoiu de parcă ar fi avut crampe. În altă parte, dar unde? Dacă aş avea băutură, v-aş invita la mine. Însă barul meu e gol.

— Să căutăm undeva băutură! a spus Ha/an.

— Bine! a hotărât scurt Brătoiu. Să căută n!

Ne-am urcat în două maşini, una condusă de Brătoiu, alta de Hera, şi ne-am oprit undeva în spatele Tribunalului judeţean. Acolo era un magazin alimentar deschis. Au coborât Brătoiu, Guţă Mihăescu, Hazan şi s-au îndreptat spre magazin. Vlahu s-a dat jos din ultima maşină şi a strigat:

— Staţi să vă dau ceva bani!

S-a căutat chiar la buzunar sau a făcut numai gestul

că se caută, dar nimeni nu l-a auzit, iar el s-a resemnat.

Cei trei s-au întors cu un braţ de sticle: vreo cinci de votcă şi alte cinci de vin. Ne-am urcat în maşini, şi Brătoiu i-a făcut semn lui Hera să o ia înainte, dar acesta a spus că nu cunoaşte drumul. Atunci a pornit Brătoiu întâi şi Hera l-a urmat la mică distanţă. Locuinţa lui Brătoiu era într-un cartier de vile. Nu mai fusesem niciodată la Brătoiu, aşa că pentru mine tot ce vedeam era inedit. De fapt, Brătoiu ne-a invitat la el dintr-un acces de grandomanie. Voia să-i vedem casă, colecţia de icoane, tablourile, grădina, sculpturile din grădină. Am intrat într-un salon mare, un living-room cu pereţii încărcaţi de sus până jos de icoane pe sticlă. Pe lemn avea doar câteva. Toţi am început să ne uităm la icoane, încântaţi, uluiţi, să le privim de aproape, de departe, să încercăm să le ghicim vechimea, stilul. Hazan era bucuros că şi el avea o icoană asemănătoare cu una pe care şi-a pus ochii de cum a intrat, atârnată undeva pe peretele din stânga.

— Nu-i aşa că icoana asta e de Hagigogu?

— Da! a spus gazda.

— Şi eu am una la fel. Tot de la el. O fi o variantă.

Profesorul Gănescu încerca să ne atragă spre peretele opus. Aici văzuse o madonă care, spunea el, putea s-o picteze şi Rafael. Chipul madonei era de o frumuseţe rară, dar n-avea nimic din madonele lui Rafael, ci împrumuta mai degrabă câte ceva de la chipurile de ţărănci pictate de Grigorescu.

Brătoiu s-a apropiat transpirat şi roşu de plăcere şi l-a aprobat:

— Da, asta-i cea mai valoroasă icoană.

În felul acesta am aflat că icoanele procurorului Brătoiu, colecţia lui de câteva sute de icoane, nu era strânsă la întâmplare, de la diferiţi ţărani, aşa cum crezusem, şi nici autorii acelor picturi pe sticlă nu erau anonimi. Icoanele lui Brătoiu erau valoroase şi ca vechime, dar mai ales aveau valoare prin autorii care le pictaseră, destul de celebri din câte am înţeles. Culoarea predominantă în acele icoane era roşul, pe care l-am mai

văzut doar la icoanele din mănăstirile olteneşti, la Cozia sau la Horezu. Numai icoana remarcată de profesorul Gănescu avea şi tonuri de albastru, ba chiar şi de galben.

Abia după ce ne-am uitat la pereţii încărcaţi de icoane, am început să văd, să am ochi mai degrabă şi pentru mobilă, pentru covoare, pentru şemineu. Dintr-o ceramică albă cu tonuri sau cu sclipiri de galben şi linii subţiri, albastre, şemineul era tot opera unui artist, a unui sculptor care îi făcuse şi sculpturile din grădină. Nişte trunchiuri ciudate cu braţe şi picioare, care puteau fi cruci sau oameni, dar puteau fi şi orice altceva. La prima vedere trezeau un sentiment neplăcut, o tulburare efemeră, dar o tulburare, un început de frică, o nelinişte, în orice caz.

Doamna Brătoiu a ăpărut mai târziu, întunecată şi cam furioasă, probabil din cauza acestei vizite neprevăzute sau pentru că fusese deranjată de la treburi foarte domestice. Venea din grădină. Nu ne-a spus ce lucrase, însă avea mâinile pline de pământ. Când m-a văzut, peste chipul ei furios şi morocănos a venit brusc un zâmbet, întâi chinuit, dar imediat uitând de furie a zâmbit cu un zâmbet pe care i-l ştiam, i-l cunoşteam bine din timpul studenţiei. Am vrut să-i sărut mâna, dar nu m-a lăsat:

— Sunt plină de pământ! a spus. Eram în grădină.

Ceilalţi s-au repezit şi ei să-i sărute mâna, dar ea arăta palmele negre de pământ şi spunea:

— Nu pot să vă dau mâna, vin din grădină!

Brătoiu, bucuros că norii au trecut, a început să ne poftească să stăm, să ne caute chiar el scaune. Amândoi s-au dus apoi într-o cameră alăturată, unde era biblioteca şi un bar, au început să caute pahare, dar ori nu prea aveau, ori Brătoiu le voia pe toate la fel, pentru că am auzit-o pe ea spunând cu o voce surdă, răstindu-se aproape:

— Astea-s! Ce să-ţi fac?

Brătoiu a venit cu trei pahare de ţuică, înalte, colorate, cu picior dar eu n-am mai stat să le văd şi pe celelalte. M-am dus cu profesorul Gănescu în grădină. Întâi am ieşit pe o verandă, unde era o masă. Doamna Brătoiu punea pe masă o faţă de lină, galbenă, frumoasă. A venit

puţin în grădină cu noi şi la exclamaţiile profesorului Gănescu:

— Uite ce cireş frumos \ a spus ea. E altoit de Brătoiu!

Grădina era mică. Pe lângă cireşul altoit de Brătoiu, mai erau trei vişini, un piersic şi doi brăduţi cu cetina nu verde, ci albă, ninsă parcă, aşa cum sunt ninşi brăduţii care se vând în florării de Crăciun. Erau şi câteva straturi cu pământul răscolit, straturile la care lucrase probabil doamna Brătoiu. Pe lângă gard erau puse vreo şase sau şapte statui din ceramică neagră sau albastră. Pe verandă au apărut şi ceilalţi cu sticlele de votcă şi vin. Ne-am întors şi ne-am aşezat la masa pe care gazda aşternuse faţa galbenă de lână. Brătoiu a început să ne întrebe dacă vrem votcă sau rom. Vlahu avea în mină nişte bani pe care a vrut să-i întindă (a schiţat chiar gestul) lui Hazan, cu explicaţia de rigoare:

— Contribuţia mea!

Hazan s-a ferit spunând:

— A! Colega, vrei să ne superi?

— Păi eu cu ce contribui aici?! a spus Vlahu, dar a băgat banii în buzunar.

Brătoiu a aşteptat să se aşeze şi nevastă-sa şi i-a întins un pahar cu rom, el şi-a turnat vin, a ridicat paharul bucuros, fericit că ne aflăm în casa lui, că ne minunăm de icoane, de tablouri, de bibliotecă, de grădină, de sculpturi, de viţa căţărătoare care acoperea veranda – încă nu-i plesnise mugurii, dar Brătoiu ne-a atras atenţia: „Aţi văzut ce viţă am?” – de toate câte realizase. Era mulţumit, radios, golea pahar după pahar, ne îndemna şi pe noi, pe nevastă-sa, care nu mai era nici furioasă, nici întunecată, se aşezase lângă el şi încerca să se aclimatizeze, să ia parte la discuţii, la bârfă, pentru că, odată cu primele pahare, a început şi bârfa, însă o bârfă blajină, generoasă, de beţivani care iau lucrurile aşa cum sunt, care uită şi iartă totul repede. Se minunau toţi de ascensiunea vertiginoasă a lui Gregorian, de căderea tot atât de vertiginoasă a lui Buduleci.

— Eu l-am prevenit, zicea Brătoiu, i-am spus că n-o să stea mai mult de un an. Buduleci a spus că rezistă trei ani. Şi uite că n-a rezistat.

Brătoiu era bucuros că pronosticul lui se adeverise. (Şeilalţi erau bucuroşi de căderea lui Buduleci, dar şi de bucuria lui Brătoiu, cu care se solidarizau. Despre Gregorian, noul inspector şef de la învăţământ, nu se spunea nimic, nimic de rău, decât că e băiat bun, deştept, dar că n-o să facă nimic.

Toţi erau de acord că schimbarea lui Buduleci era o cădere, dar nimeni nu ştia şi nici nu putea să-şi închipuie cât de mare era.

— Or să mai cadă şi alţii! a spus în treacăt Brătoiu. După conferinţa judeţeană, or să mai cadă şi alţii. Chiar şi despre D. se zice că o să plece.

— Şi cine o să vină în locul lui? a întrebat Vlahu.

— Unii spun că eu aş veni, a râs iar Brătoiu. Dar eu la aşa ceva nu mă bag. Eu am mâncat o dată pâinea asta, îmi ajunge…

După ce au golit cele cinci sticle de vin – nimeni nu se ameţise – ne-am ridicat şi, cu îmbrăţişări euforice, ba chiar şi cu pupături, ne-am retras. Doamna

Brătoiu ne lăsase singuri de mult. N-a apărut să-şi ia rămas bun. Ne-a condus până pe treptele de piatră de la ieşire, ba chiar până în stradă, Brătoiu.

14 martie

O zi proastă. S-a răcit brusc. Şi cred că am răcit şi eu. Ori mă încearcă o gripă. Am venit de la consiliu cu dureri în tot corpul de parcă aş fi făcut un vaccin. Seara am luat o aspirină, un ceai de tei şi m-am dus la culcare foarte devreme.

J1 martie

După-amiază, am ieşit cu Fani în oraş. N-am mai mers de mult pe jos. Am traversat parcul din centrul oraşului ţinându-ne de mână. Era o zi superbă, cu soare mult, cu străzi invadate de oameni, cu copacii din marginea trotuarelor abia înmuguriţi. Dar totul era lumina, nu rece, nici caldă, ci mai degrabă curată şi proaspătă şi

noi mergeam prin acest miracol de lumină care-mi aducea în minte scene din copilărie. Fani a văzut ceva într-o vitrină şi ne-am oprit. Mâine e ziua ei. Ieşiserăm împreună, voiam să-i cumpăr ceva frumos, dar pe drum aproape uitasem intenţia cu care plecasem de-acasă. Am intrat în câteva magazine şi cu toate că Fani avea cunoştinţe printre vânzătoare – le strecura totdeauna bacşişuri consistente – n-am găsit nimic. Obiectele de lux (din Franţa, din Austria, din Italia) lipseau. În parfumerii mai ales se găseau numai produse poloneze, ungureşti sau bulgăreşti. La magazinul „Lotus" am văzut o poşetă destul de drăguţă din Cehoslovacia. De fapt, Fani a văzut-o. În timp ce o privea, i-am cerut vânzătoarei să-mi facă bon. Am plătit-o şi ne-am întors tot pe jos. Am vrut să cumpăr flori şi-un disc – lui Fani îi place Bach – dar şi la magazinul din colţ de la noi şi la florărie se închisese. Acasă ne aştepta totuşi o surpriză. Dimitrie şi Georgia umpluseră salonul cu flori.

30 martie, ora 4 dimineaţa A fost o noapte îngrozitoare. Dureri – parte reale, parte imaginate – insomnie, frică. Această boală absurdă şi ridicolă pe care puteam s-o fac la 10 ani mă ţine într-o încordare cumplită de 8 zile. Iată, se face ziuă. E a opta zi, deci, de când a apărut. Lumina indecisă a zorilor, albăstrie şi rece, m-a mai înviorat totuşi. Am avut o mulţime de vise, însă cel mai ciudat a fost primul sau al doilea – în orice caz mai la începutul nopţii, după o oră două de insomnie, poate chiar trei ore. Eram acasă, aici, dar camera avea sobă şi eu m-am apropiat să pun lemne pe foc. Ajuns lângă uşă am văzut pe sală lumină, am auzit şi şoapte, erau dincolo de uşă oameni care aşteptau ceva, vorbeau în tăcere şi eu am vrut să mă asigur că uşa e închisă. Era, dar numai pe jumătate, era o uşă foarte slabă, cu crăpături mari în ea. Dincolo se făcuse tăcere, dar se vedea lumina de pe sală prin acele crăpături din uşă. Am vrut să pun lemne pe foc, dar am văzut că şi soba era defectă, nu la portiţă, ci într-o parte. Era ticsită cu jar şi stătea să cadă, ameninţa cu un incendiu. Eu nu mai ştiam ce să fac, mai ales că cei de pe sală au început să vorbească, au pătruns şi în cameră, nu

pe uşă, ci printr-o fereastră, care se afla după sobă. Pe sală erau nişte femei de la ţară, stăteau pe jos, ziceau că nu au unde să doarmă, dar câteva intraseră şi-n cameră şi îşi căutau loc, se mişcau tăcute, fără să întrebe nimic şi erau şi bărbaţi dar mai puţini. Am încercat să le stăvilesc intrarea, însă femeile nu ţineau seama de ce spuneam, intrau şi se aşezau pe jos ori pe unde apucau. Uitasem de sobă, n-aveam în minte decât cum să scap de acea mulţime de femei înalte, tăcute, cernite parcă sau chiar dacă nu erau cernite, purtau haine cenuşii, ca la ţară şi-aveau părul strâns în broboade negre. Le-am oprit la uşă, dar camera mai avea o uşă şi ele îşi făcuseră loc pe acolo. Am alergat să le opresc, dar am văzut uluit că dincolo de uşă era o sală mare şi alte săli, ca într-o gară sau ca într-o primărie comunală şi femeile îşi vedeau de-ale lor, aşezate în tăcere peste tot. M-am întors la uşă, dar acum era prea târziu. Uşa fusese deschisă, intrau şi alte persoane – bărbaţi şi femei – şi eu degeaba încercam să le ţin piept. Chiar lângă prag am zărit un cunoscut, un student la medicină, de pe vremea când eram şi eu student la drept. Acum zicea că-i doctor. Mi-a întins mâna bucuros că mă vede. Era cam neglijent îmbrăcat, era şi nebărbierit, avea o barbă mare, neagră iar sub braţ o servietă ponosită. A trecut pragul şi s-a aşezat la masă. Cu el sau independent de el era şi unul Dron, pe care îl ştiam din armată, un tip înalt şi ţigănos. El nu m-a recunoscut. L-am recunoscut numai eu şi i-am spus şi el a exclamat bucuros:

— O, ce bine! Şi să mă mai plâng de noroc! sau ceva în genul ăsta. 7

I-am lăsat pe el şi pe doctor şi pe alţii la acea masă rotundă. Eu am alergat să opresc avalanşa de oameni care intrau, intrau mereu. Se instalaseră peste tot, acum era un fel de masă lungă şi urma să aibă loc o petrecere» o nuntă mi se pare. Am zărit şi o mireasă în alb, dar n-am stat, m-am dus mai departe să găsesc la cineva un sprijin. Am dat peste nişte funcţionare tinere care mi-au râs în nas, când au auzit că vreau să-l caut pe primar. Clădirea avea şi alte camere, mari, goale, fără niciun mobilier, invadate doar de

acea mulţime, când cenuşiecând pregătită de petrecere, iar eu îl căutam de zor pe primar să mă plâng că fusesem frustrat în propria-mi locuinţă. După un ocol mare prin tot felul de săli, invadate de mulţime, m-am întors să-l găsesc pe doctor, dar nu mai era acolo unde îl lăsasem. Începuse o petrecere cu lume îmbrăcată de sărbătoare şi m-am trezit. Mi-am dat seama că dormisem foarte puţin. După cele câteva ore de insomnie abia aţipisem. M-am uitat disperat la ceas. Era numai 1 şi jumătate. M-am culcat, am adormit, au urmat şi alte vise dar nu ţin minte niciunul. Lumina zorilor mi-a dat puţin curaj. Am luat. un caşet, am băut compotul şi acum voi încerca să dorm! Afară e o lumină somnoroasă. Florile de la fereastră şi viţa se clatină de vânt…

31 martie

E linişte mare, totală, ca în copilărie. Nimic nu se mişcă, nici florile de la fereastră, nici vifa, de obicei răscolită de vânt, numai lumina dimineţii, dar nici ea nu se mişcă, îşi schimbă doar culoarea, se face tot mai albăstrie. Asta dacă mă uit mai mult, altfel şi ea rămâne neschimbată. A mai trecut o zi şi o noapte, o zi lungă de veghe, de frică, pe care am încercat s-o ascund şi în parte cred că am reuşit, deşi nu reuşesc să mă sustrag cu totul bolii. Mereu îmi ascult organismul, îmi urmăresc aproape clipă de clipă un tumult interior, greu de numit, greu de concretizat. Cuvintele acelui doctor cu mutră de măcelar, plin de importanţă, satisfăcut de precizia cu care mi-a pus diagnosticul, care voia totuşi să-mi ciupească două-trei sute de lei, m-au turtit pentru tot restul bolii. Ideea că s-ar putea să mă îmbolnăvesc de meningită, pe care am respins-o cu un zâmbet, prefăcându-mă că nu-i observ gravitatea, că nu-mi pasă de urmări, a săpat în mine culoare adânci, a lăsat să pătrundă o frică tiranică. Dovadă e faptul că l-am invitat pe acel medic acasă, deşi îmi era complet antipatic. Acum, îmi dau seama că din prudenţă l-am invitat. Din prudenţă şi dintr-o măsură de securitate care se instituia în mine aproape independent de tot ce făceam, independent de faptul că acel doctor, mic de

statură şi gras, îmi era antipatic. L-am invitat acasă să mă vadă, iar el a primit invitaţia repede, ca pe ceva care i se cuvenea, ca pe un drept al lui, i-a făcut chiar plăcere ăă fie invitat, iar acest lucru în loc să mă irite, m-a liniştit, mi-a transmis o ciudată încredere. Am urcat în maşină voios şi dacă Fani n-ar fi încercat să mă încurajeze, strângându-mă uşor de braţ, aş fi uitat că eram bolnav.

Cred că boala a atins punctul maxim ieri, după o noapte de insomnie, când începusem să mă resemnez, deşi în om nu există niciodată resemnare. Poate să fie altceva, orice, dar resemnare nu. În cazul meu putea fi obişnuinţă cu frica, o diminuare a fricii sau chiar o recrudescenţă, pentru că aproape în acelaşi timp cu frica, nu-mi mai era frică. Şi totuşi frica era mare, era atât de mare încât se rupea în două, cum se rup probabil amoebele ca să se înmulţească, iar eu mă ascultam, aşteptam, urmăream pas cu pas evoluţia bolii, aşteptam o ameliorare pe care am simţit-o nu cum m-am trezit, ci mai târzdu, după ora zece. Dimineaţă am deschis ochii pe la 7. A venit Fani şi m-a întrebat cum îmi merge. I-am spus că nu bine, deşi n-aş fi vrut s-o mai necăjesc. Puteam să mă prefac – ar fi trebuit să mă prefac spre a o cruţa – dar n-am reuşit. M-am plâns de noaptea lungă, de lipsa de somn, de visul îngrozitor pe care l-am avut. Fani m-a privit, a încercat să mă încurajeze, mi-a aerisit camera, apoi a ieşit.

1 aprilie, seara

A fost o zi bună, fără văicăreli, (fără nelinişti, fără gânduri parşive. M-am simţit într-adevăr bine. Acea înseninare, acea revenire la normal din timpul dimineţii n-a fost numai o părere. Dar această revenire a fost ajutată mult şi de felul foarte delicat, de atenţiile multe, mari şi mici, de răbdarea cu care m-a înconjurat Fani. În cele nouă zile de boală a fost admirabilă, iar azi a fost colosală. Mi-a citit cu glas tare din Camus, s'era din *Străinul*, ea care nu trebuie să facă efort – din cauza unui suflu sistolic şi în general din cauza inimii, despre care doctorul i-a spus că e cam obosită. Cât a fost la policlinică, eu am privit la televizor ultimele imagini din şederea echipajului Apollo 15

pe lună. M-a impresionat la cei doi oameni în alb, cu căştile şi costumele lor destul de grele, m-a impresionat pasiunea cu care munceau, aproape până la uitarea de sine, să aducă probe multe, pietre cât mai interesante. De la centrul spaţial, mereu li se comanda să isprăvească, dar ei parcă nu auzeau, continuau să sară, să foreze solul lunar, care se vedea alb, de parcă era înzăpezit. Se aflau pe fundul unui crater, destul de plat şi întins, cu multe stânci şi mulţi bolovani, cu coline domoale în planul doi, tot albe, ca de zăpadă sau de zahăr, strălucind puternic. Orizontul era foarte aproape şi negru ca păcura sau ca nopţile noastre pământene, încât la un moment dat se crea impresia că, de fapt, cei doi se aflau pe un platou de filmare, luminat de reflectoare puternice iar în jur era noapte. Am văzut şi cum au plecat de pe lună. Capsula albă şi conică – semăna cu o geamandură – a sărit brusc de pe trepiedul care o susţinea. S-a ridicat drept în sus, apoi într-o parte, ca un balon scăpat de un copil şi purtat la întâmplare de vânt. A rămas, dar numai câteva clipe, acel peisaj bizar de platou de filmare părăsit.

Am închis televizorul puţin cam neliniştit. Începea să mă doară capul. Mai exact, începeam să mă întorc în mine, să devin propriul meu prizonier, să mă ascult, să mă privesc în oglindă şi iar să mă ascult şi să aştept. Ce? Acea mişcare inefabilă care se petrece în noi, acea prefacere în bine sau în rău, dar pentru că nu-i cunoaştem, nu suntem în stare să-i sesizăm direcţia, devenim susceptibili, bănuitori, neliniştiţi. Norocul meu a fost că s-a întors Fani şi a pus capăt acestui început de introspecţie. M-a invitat la o mică plimbare, şi iată că miracolul s-a înfăptuit când mă aşteptam mai puţin. Am ieşit din casă şi din mine şi după nouă zile respiram iar aerul străzii, mă umpleam de zgomotul maşinilor, priveam fascinat forfota oamenilor. Am fost până la Alimentara, de unde am luat câteva sticle de Cico, două cutii cu suc de portocale, care-i place Georgiei, şi ne-am întors după zece minute ca după o excursie de jumătate de zi.

3 aprilie

Ieri a fost o zi îngrozitoare. Boala a revenit cu aceleaşi simptome ca în prima zi. Şi cu aceeaşi violenţă. Parcă nici nu au trecut zece zile de aşteptare, de nelinişti, de speranţă. Această recidivă o datorez se pare doctorului Botez, care i-a spus lui Fani că pot să ies din casă, să mă plimb, să mănânc orice, să beau dacă vreau şi un pahar de vin. Vin n-am băut, în schimb m-am plimbat, am vrut să merg iar la agenţia de voiaj să iau bilete pentru Sinaia, dar nu mă simţeam prea bine şi m-am întors din drum. Am venit acasă şi numai după o oră au apărut semnele ştiute din prima, zi, a început să mi se umfle falca stingă şi totul se repetă identic.

Georgia e plecată la şcoală – are două ore – Ştefania e în tura de dimineaţă, Dimitrie e la el, a pus o bandă de magnetofon şi de o jumătate de ceas ascult strigătul disperat al unui băiat sau al unei fete – pe cântăreţii de azi îi deosebeşti greu după voce – şi deşi mă enervează, îl ascult totuşi. Îmi impun să-l ascult, numai să nu mă întorc iar în mine, să-mi ascult boala…

4 aprilie

A fost o duminică lungă, cu stări depresive, cu spaime, cu o disperare care punea tot mai mult stăpânire pe mine. Am stat toată ziua întins în pat, aproape nemişcat. Pe la ora patru a început să plouă. O ploaie violentă» precedată de o furtună cu praf. A plouat mult cu cantităţi mari de apă. Fani spunea că s-au rupt norii. M-a chemat la fereastră să privesc spectacolul. M-am dus, dar imediat mi-a părut rău. Durerile s-au accentuat, în casă se făcuse aproape întuneric şi pe mine m-a prins iar disperarea! „O să mă mai fac oare bine?” întrebarea asta m-a obsedat toată seara. Ne-am culcat devreme şi în ciuda durerilor am dormit bine.

5 aprilie

M-am trezit după ora şapte. Aş fi vrut să lucrez la volumul de eseuri, dar din cauza înţepăturilor am renunţat. Toată dimineaţa am stat întins în pat. După ce au plecat copiii şi Fani, tensiunea nervoasă a ajuns, cred, limita maximă. Frica e atât de mare uneori, încât te face să

inventezi senzaţii. Toată după-amiaza am suferit de frig, deşi când mi-am pus termometrul temperatura era normală. Mi-era frig, începuse să mă doară capul, urechile, tremuram de parcă aş fi avut frisoane. Mi-am pus ceva pe mine şi ascultam un vâjâit al urechilor, simţeam o plutire, o vagă ameţeală. Îmi pipăiam mereu fruntea, tâmplele, ceafa şi mă gândeam cu un fel de veselie că începea şi complicaţia cu meningea de care mă temusem atât în prima parte a bolii.

Când a venit Fani am întrebat-o dacă afară se răcorise, acuzând faptul că în casă era rece, că sufeream de frig. Ea m-a privit uimită şi mi-a spus că era îngrozitor de cald. Mi-a adus o cană de compot şi o pastilă de vallium. Am băut compotul, am înghiţit pastila, însă faptul că venise Ştefania sau că luasem acea pastilă, m-a făcut să simt pe loc o ameliorare. Nu mi-a mai fost frig şi nici frică.

După cină am simţit că îmi dă târcoale somnul.

6 aprilie

Aşteptare, aşteptare, nimic altceva! O vagă ameliorare a durerilor dimineaţa, care revin după-amiaza. Am rămas iar singur, însă nu pot să citesc. Ascult doar muzică.

12 aprilie

Sunt în a 19-a zi de boală. Şi deşi perioada ei e de 21 de zile, nu se văd semne de ameliorare. Eu credeam că măcar înainte cu două-trei zile voi fi lăsat în pace. Dar iată că nu-i aşa. Se pare că va trebui să stau în casă până în ultima clipă. Toată dimineaţa am stat întins pe canapea, dopat cu vallium. Spre prânz mi-am amintit un vis de astă-noapte, cu o tentă fantastică. Eram undeva într-o casă sau într-o curte – n-am nici acum, după ce au trecut atâtea ceasuri, imaginea clară a acelui loc – şi undeva într-un colţ, lângă un zid, a apărut o plantă care avea crengi lungi sau nişte lujeri albaştri, căţărători. De unul dintre aceşti lujeri s-a apropiat o şopârlă obişnuită. A stat în loc nedecisă, privea lujerul care s-a rupt brusc (i s-a rupt vârful) şi s-a transformat aproape în aceeaşi clipă într-o şopârlă albastră. Cele două şopârle au început imediat să se bată.

Cea albastră voia s-o înghită pe cea cenuşie.

Mi-am dat seama imediatcă acea plantă era de pe altă planetă, nu ştiu cum am ajuns la această idee, dar mă cuprinsese frica şi ca să scap, am încercat s-o acopăr cu pământ. Aruncam pământul de la distanţă, mă feream s-o ating, orice atingere cu lujerii acelei plante dădea naştere la ceva, dovadă că nu a fost nevoie de mult pământ ca s-o acopăr. Lujerii care au atins ţărâna aruncată de mine s-au transformat pe loc în ţărână, în grămezi de pământ ca nişte muşuroaie făcute de cârtiţe.

Dacă aş fi atins un lujer, ar fi luat înfăţişarea mea. Mă temeam de acest lucru şi m-am ţinut cât mai departe de acea plantă până când s-a acoperit singură de pământ. M-am întors, vrând să plec dar în jurul meu era lume multă, mai exact, apăruseră mulţi indivizi şi semănau perfect unii cu alţii. Erau, deci, produşi de acea plantă ciudată. M-am gândit chiar că or mai fi fost şi alte asemenea plante, venite sau aduse de pe cine ştie ce planetă străină şi îndepărtată. Am vrut să fug, dar era prea târziu. Oriunde mă îndreptam, de mine se ţinea ca o umbră un individ. Nu ştiam şi nici acum nu pot să-mi dau seama dacă semăna cu mine, dar orice mişcare aş fi făcut, el mă imita şi oriunde aş fi vrut să plec, îmi răsărea înainte tăcut şi ameninţător. Am observat că astfel de indivizi mişunau peste tot, mereu doi câte doi, de parcă în jur era un tărâm al gemenilor.

Am luat-o la goană pe nişte coridoare lungi şi întortocheate, am trecut prin nişte încăperi, dar oricât de repede aş fi alergat, individul mă urmărea sau îmi răsărea peste tot înainte, tăcut.

Apoi, cei ce mă urmăreau s-au înmulţit. Am fost prins şi dus la şeful acelor indivizi, un bărbat uscăţiv, cărunt şi totuşi tânăr. Acesta m-a privit lung şi spre surprinderea mea, a cerut să-i spun unde ascunsesem planta cu lujeri albaştri.

N-am avut încotro, a trebuit să le arăt locul unde planta aceea ciudată se acoperise cu ţărână. Indivizii, care erau cu bărbatul cărunt, au făcut cerc în jurul muşuroaielor de pământ şi au început să sape cu nişte

cazmale. Asistam neputincios, cu sentimentul că asupra oamenilor se abătuse o mare nenorocire. că lujerii lungi să albaştri ai acelei plante vor continua să se transforme în indivizi ce vor pune stăpânire pe întreg pământul.

Gând am văzut din nou lujerii albaştri m-are trezit.

13 aprilie

Zile de aşteptare, de neputinţă, de şedere nemişcată, cu ochii în tavan şi cu imaginea atâtor şi atâtor nereuşite, adversităţi, invidii, piedici. Şi de ce? De ce mi-am făcut atât de mulţi duşmani şi-aproape niciun prieten? Zic aproape, dar de fapt niciunul. N-am ştiut să fiu la timp mai înţelept, mai înţelegător cu oamenii, cu viciile lor, cu micile cususuri ale fiecăruia. N-am ştiut să fiu niciodată concesiv. Iată, îmi vine în minte o întâmplare, petrecută în urmă cu mulţi ani. Eram la începutul carierei mele de procuror, abia isprăvisem stagiatura. D. lucra sus, la Regiune. Într-o zi m-a chemat la el. Am fost primit repede, D. mi-a făcut semn cu mâna să iau loc într-un fotoliu, iar el, concentrat şi grav, a dictat mai departe o circulară.

Abia după ce a isprăvit circulara a venit spre mine încântat, bucuros, fericit chiar şi, fără nicio introducere, m-a informat că eram propus pentru postul de procuror-şef la oraş.

— Cine m-a propus? am întrebat eu.

D., a zâmbit amuzat, dar şi nemulţumit. Pleoapele i-au acoperit albastrul ochilor şi vocea i-a devenit gravă:

— Partidul te-a propus, tovarăşe Strava.

— Şi nu mi se dă şi mie timp de gândire?

— La ce să te gândeşti?

— Dacă pot să primesc…

— O să poţi, tovarăşe Strava. Numirea dumitale e o sarcină de partid. D. a râs încurajator:

— Lasă, nu trebuie să te gândeşti dumneata dacă poţi sau nu să primeşti. Ne-am gândit noi. Şi ne-am gândit bine. Dumneata spune-mi ce se întâmplă la întreprinderea regională forestieră. Am auzit că ai făcut cercetări. E adevărat că directorul de acolo a cam băgat mâna în buzunarul poporului? Că face afaceri? Noi am primit aici,

la regiune, mai multe sesizări, dar nu sunt semnate. Par mai degrabă un complot al duşmanului de clasă, care încearcă pe toate căile să ne discrediteze oamenii. Dumneata la ce concluzie ai ajuns? Uite, pentru asta îţi dau timp să te gândeşti şi, dacă vrei, să-ţi intensifici cercetările.

I-am căutat privirea, dar nu i-am găsit-o. Era acoperită de pleoape. Am spus că nu aveam nevoie să mă gândesc şi nici să-mi intensific cercetările. Concluzia mea era clară şi fermă. Directorul în cauză era vinovat.

D. a spus încet fără să-şi ridice pleoapele:

— Nu te pripi, Strava. Vino peste trei zile să mai discutăm.

Am revenit peste trei zile, dar nu l-am găsit. La birou mă aştepta numirea în postul de consilier juridic în cel mai îndepărtat raion din regiune, la făbricuţa de cherestea condusă de Boldun.

14 aprilie

Azi am fost la policlinică la un consult. Ştefania a mers cu mine. A trebuit să îndure orele de aşteptare şi mai ales curentul, oare se face în toate aceste instituţii de sănătate, unde bolnavul ar trebui să fie cruţat în primul rând de curent. Doctorul Petrescu plecase în concediu. La O.R.L. nu era nimeni. Am făcut apel la serviciile unei secretare, pe care o cunoştea Fani şi cu bunăvoinţa acelei doamne am fost programat la doctorul Segărcean, un medic în vârstă, foarte serios, care dă încredere, care mi s-a părut reconfortant. M-a ascultat atent, apoi mi-a făcut un consult amănunţit, migălos chiar, mi-a prelungit concediul cu 4 zile şi mi-a dat să fac nişte analize.

20 aprilie

Un sentiment îngrozitor de izolare, de gol imens în jurul meu, de singurătate. Am senzaţia că nu mă mai leagă nimic de semeni din jur. N-am fost rău cu nimeni, n-am pus la cale porcării, n-am cunoscut, nu m-a devorat niciodată sentimentul răzbunării. Acum simt cum creşte în mine o mânie, o furie ce scapă controlului. Când îmi privesc obrazul care s-ar putea să fie tăiat şi desfigurat, piedicile

cu care suntem înzestraţi şi care funcţionează automat rămân nemişcate. Mă gândesc că mâine s-ar putea să ajung un om rău, deşi la vârsta mea e prea târziu ca să mă mai schimb.

3 mai

O zi frumoasă, cu norişori albi ca nişte mioare şi un soare blând. Aşteptam autobuzul să merg la clinica dentară a Facultăţii de stomatologie şi n-am avut timp prea mult să urmăresc norii sau să mă încălzesc la soare. Am luat primul autobuz şi am ajuns repede. Am urcat undeva, la etajul doi, unde se făceau nişte reparaţii. Era mult praf, pereţi scorojiţi sau sparţi pentru schimbarea unor fire electrice. Dar erau şi bolnavi care aşteptau la uşa cabinetului de chirurgie. Erau mulţi, vreo douăzeci, toţi bandajaţi, cu fălcile umflate, cu ochii încercănaţi, nedormiţi, speriaţi, unii resemnaţi ori drogaţi. Am vrut să înaintez, să-mi fac loc spre uşă, dar privirile lor întrebătoare, pline de reproşuri, m-au oprit. Nu mi-a zis nimeni nimic. Eu m-am oprit, m-am întors, am coborât la parter şi am pornit s-o caut pe doctoriţa Ciobanu, o cunoştinţă mai veche, profesoară la Facultatea de stomatologie. Nu mă huitase şi nici nu era uimită că o caut:

— Aveţi nevoie de o relaţie, de un stomatolog bun?

A încercat să dea un telefon, a făcut un număr, dar pe la jumătate s-a oprit, a pus receptorul în furcă şi mi-a spus că azi n-o să fac nimic. Doctorii buni, cărora putea să mă recomande, abia se întorceau din cele trei zile de vacanţă. Să mai am răbdare o zi. I-am mulţumit şi am plecat.

4 mai

Vid! Vid! Vid!…

Am alergat mult, dar n-am făcut niciun pas în rezolvarea problemei care mă preocupă. Sunt exact în acelaşi punct unde eram în urmă cu o săptămână sau cu două. Doctoriţa Ciobanu s-a interesat, aşa cum a promis, dar la acea. clinică oribilă nu a găsit niciun doctor mai de doamne-ajută. Până la urmă a apelat la un prieten, doctorul Radu, care însă nu avea în profil şi boala mea.

Specialist în virusologia maxilarelor era un alt doctor. În bilet îl ruga să mă vadă şi în caz de nevoie să facă apel şi la doctorul Zemmler. L-am căutat pe acel doctor Radu – cu biletul de la doctoriţa Ciobanu – dar nu l-am găsit. Am întrebat de doctorul Zemmler. Mi s-a spus să-l caut la etajul III, în sala de operaţii. Numele acestui doctor m-a făcut s-o întreb pe soră dacă nu cumva soţia lui era judecător la tribunalul orăşenesc.

Răspunsul m-a hotărât să urc şi să-l caut pe doctorul Zemmler.

Doctorul Zemmler nu venise. A apărut după vreo cinci minute, mi-a zâmbit şi mi-a făcut semn să-l urmez.

Ne-am oprit într-un colţ pe holul imens, cu mobilierul strâns din toate încăperile undeva la mijloc şi acoperit cu ziare. I-am povestit toată istoria bolii. La sfârşit, doctorul Zemmler s-a mirat:

— Cum? A fost o parotidă epidemică?? Şi nu cedează?

Mi-a pipăit uşor obrajii, şi-a stins ţigara şi a conchis:

— Nu pot să fac nimic. N-am voie să intervin. Trebuie lăsată în pace. Aş putea să vă ajut…

Dar n-a mai isprăvit. S-a dus într-o încăpere, a făcut un număr de telefon, nu i-a răspuns nimeni, a mai făcut numărul o dată, tot nu i-a răspuns, a venit la el un doctor cărunt, chel, l-a întrebat ceva, i-a răspuns, a făcut un desen pe un petec de hârtie, s-a întors spre mine şi a spus:

— Voiam să prind catedra de inframicrobiologie. Este acolo o doctoriţă care experimentează un ser, care ar putea grăbi resorbţia. Altfel, nu se poate. Lăsaţi organismul să lucreze, să se resoarbă de la sine. Numai dacă peste trei-patru luni recidivează, atunci pot să intervin cu bisturiul.

Mi-a dat numărul de telefon de la policlinică şi de acasă şi m-a rugat să-l sun mai târziu, după ce o să vorbească la inframicrobiologie cu doctoriţa care pregătea acel ser. Am notat în agendă amândouă numerele, dar ştiam, eram sigur că n-o să-l caut; Nu voiam să fac acel ser, să devin cobai. Din prima clipa n-am vrut, dar lui nu i-am

spus nimic.

N-am mai trecut pe acasă. Am plecat direct la Consiliu.

6, 7, 8 mai

Zile cuminţi şi de aşteptare.

9 mai

Azi a plecat mama. Dimitrie a avut o comportare oribilă. Fani i-a spus să se îmbrace.

— De ce să mă îmbrac? a întrebat Dimitrie, care privea la televizor un meci de fotbal.

— S-o ajuţi pe bunica. Să-i duci bagajul!

Dimitrie n-a zis nimic, s-a îmbrăcat. Dar când să plecăm la gară, ia-l de unde nu-i! A dispărut fără niciun cuvânt.

Eu nu ştiam ce s-a întâmplat. Mă dusesem să cumpăr bilet. Nu venise diagrama şi a trebuit să aştept vreo trei sferturi de oră. Stând în dreptul unui geam deschis, am simţit dureri în partea dreaptă. Dureri care s-au accentuat în aşa măsură, încât îmi venea să plec, să renunţ la bilet. Disperat, mi-am ridicat gulerul hainei, apoi am întins mâna spre geam să-l închid, dar am constatat surprins că nu era curent. Senzaţia de curent şi de durere venise numai la gândul că stăteam lângă un geam deschis.

Bagajul mamei – pe care Dimitrie a refuzat să-l ducă – era greu. Când am ajuns la tren, am simţit că din cauza efortului mi s-a umflat falca dreaptă. Povestea m-a înfuriat. Am vrut să repar greşeala lui fecioru-meu şi iată ce ieşise. Fani s-a uitat la mine şi-aproape s-a speriat:

— Ce ai?

N-am spus decât atât:

— Iar s-a umflat!

Mama şi-a scos batista, mi-a şters sudoarea de pe frunte apoi şi-a trecut degetele peste obrajii mei. A spus, privindu-mă în ochi:

— N-ai nimic, Şerbane!

Cred că a plecat necăjită. Şi Fani a fost necăjită, ba chiar supărată că n-am izbutit să mă stăpânesc şi în general de toată această poveste care nu se mai sfârşeşte.

10 mai

Hera a vorbit cu profesorul Domiţian Telescu, decanul Facultăţii de stomatologie. Credeam că n-o să vorbească. În clipa în care mi-a spus că a vorbit, că acel profesor s-a arătat interesat să mă consulte, am simţit că boala mea nu mai e atât de gravă, că ceva s-a schimbat, că umflătura a mai cedat şi că aş fi fost un caraghios dacă m-aş fi dus să mă consulte.

13 mai

O duminică întreagă de ploaie. Am ieşit dimineaţă să iau laptele şi pâinea şi ziarele. Nu ploua! Când eram la brutărie a început să plouă cu picături mici şi dese şi a plouat aşa toată ziua. Dar în ciuda ploii, a fost o duminică frumoasă. Am lenevit, am ascultat muzică de pe discuri, şi bineînţeles mi-am pipăit mereu obrazul cu speranţa că se va întâmpla o minune, că mă voi face bine şi nu va mai trebui să-i dau telefon profesorului Domiţian Telescu.

14 mai

Minunea nu s-a întâmplat. Dar nici profesorului Domiţian Telescu nu i-am dat telefon. Am plecat la policlinică să fac raze şi injecţii. Am ales această alternativă spunându-mi că n-are niciun rost să consult un mare savant, pentru un fleac. După o duminică de odihnă mă simţeam mai bine. Dar gândul pe care nu-l exprimam era altul. Să nu-mi găsească ceva grav.

De la policlinică m-am dus direct la Cons Jiu.

Seara, după baie, am avut senzaţia ciudată că tot ce era în jurul meu îşi pierduse realitatea; eram treaz, dar senzaţia era aceea de vis, de irealitate. Singura realitate era cea din mine.

15 mai

Urmez tratamentul prescris de doctorul Petrescu. Nu cu convingere, ci mai degrabă cu teamă. Nu am certitudinea că e cel mai bun. Totuşi îl urmez. Merg în fiecare dimineaţă la policlinică, fac. ultrascurte, injecţii, apoi merg la Consiliu. Dar la profesorul Domiţian Telescu tot nu mă duc.

La prânz, când m-am întors acasă, am căutat flori

pentru Fani, dar n-am găsit. Şi doar e primăvară. Suntem în plină primăvară şi florăriile ar trebui să abunde de flori!

16 mai

O dimineaţă posomorâtă. Fani era la bucătărie. I-am spus că am avut o noapte rea. A zâmbit:

— Îţi pare rău că nu te-ai dus la profesorul Domiţian Telescu. Am încercat să mint:

— Nu cred.

— Lasă că te cunosc eu. Mi-a adus un carnet CEG:

— Scoate ceva bani şi du-te măcar azi, până nu te uită.

Am pus carnetul în dulap:

— Nu mă duc. Mai aştept.

A venit femeia la spălat. Am plecat la Consiliu.

17 mai

La şapte şi jumătate iau brusc hotărârea de ai telefona profesorului Domiţian Telescu. Întâi am vrut să merg fără să telefonez, dar Fani mi-a spus că risc să bat drumul degeaba. Profesorul era la facultate. A venit repede la telefon. Am încercat să îngaim o scuză. Amânasem această convorbire câteva zile. Domiţian Telescu a ignorat faptul că mă eschivasem sau îl ocolisem şi nu a aşteptat să-mi formulez scuza. M-a întrebat simplu, direct:

— Când pot să vă văd. Aveţi timp azi?

— Da, tocmai voiam să…

— Bine, vă aştept la ora zece.

Fani s-a bucurat că urma să mă vadă profesorul Domiţian Telescu. La ora zece am fost la Facultatea de stomatologie. Atmosfera era cumva alta, decât cea din urmă cu o lună. Se mai lucra încă la renovarea clădirii, dar numai la parter. Sus, ordinea fusese restabilită. Studente şi studenţi în halate albe, profesori, infirmiere şi-aproape niciun bolnav. Am zărit un singur ins. cu capul bandajat.

Secretara profesorului Domiţian Telescu m-a întrebat ce doresc, dar uşa s-a deschis şi din cabinetul lui a apărut profesorul, un om trecut de 50 de ani, uşor adus de spate, cu un obraz de ţăran ardelean. Mira întins mâna şi mi-a

făcut semn să intru la el. Credeam că o să stăm de vorbă întâi. M-a poftit într-un cabinet dentar – aflat în spatele celui în care intrasem – şi-n clipa următoare m-am trezit pe un scaun rotund, alb, cu multe manete, care îţi dă impresia că eşti într-o rachetă. Întâi, profesorul s-a uitat să vadă ce am şi numai după aceea mi-a pus câteva întrebări. Dar n-a stăruit. M-a palpat, m-a sucit, m-a răsucit, a întrebat dacă mă doare, nu o dată, de două, de trei ori m-a întrebat. În cele din urmă i-a spus asistentei să cheme un doctor, care lipsea – şi-atunci a venit altul: doctorul Dinuţ. I-a spus despre ce-i vorba şi mi-a tradus şi mie în termeni cât de cât accesibili:

— E o sechelă. Aşa se întâmplă la o anumită vârstă. Rămân urme. Doctorul Dinuţ o să vă aplice un tratament local. Să nu vă fie teamă.

S-a întors spre doctorul Dinuţ:

— Să-i faci nişte instilaţii.

— Cu hidrocortizon şi penicilină?

— Da, aşa cred.

M-am ridicat. Profesorul Domiţian Telescu mi-a întins nu mâna, ci braţul şi mi-a zâmbit. Am ieşit bolborosind un „mulţumesc” şi m-am întors vesel acasă. Şi fericit. Nu era nimic grav.

18 mai

La ora 7 am plecat să fac prima şedinţă de instilaţie. Afară era soare. Fani mă petrecea cu privirea de la geam. După zece minute urcam scările cunoscute şi răscunoscute acum. Doctorul Dinuţ era în clinică, îşi consulta bolnavii. Am rămas pe sală să-l aştept.

Tratamentul a durat doar câteva minute. Şi n-a fost cu dureri, cum mă aşteptam. Între timp intraseră şi câţiva studenţi. Au privit mirându-se de uşurinţa cu care lucra doctorul Dinuţ.

— După trei-patru mii de încercări din astea, e simplu! a spus doctorul Dinuţ, cu o falsă modestie.

M-a întrebat dacă pot să vin a doua zi la aceeaşi oră. Am dat din cap şi am plecat cu un gust dulce în gură. Trebuia să scuip, dar peste tot întâlneam studenţi,

studente, doctori, pacienţi. N-am izbutit să scuip decât când am ajuns jos, în stradă.

19 mai

Doctorul n-a mai fost tot atât de amabil ca în prima zi. M-a văzut, mi-a întins mâna, a spus să-l iert două minute.

În timp ce prepara soluţia de hidrocortizon şi penicilină, i-am văzut mâinile. Erau mari, roşii şi cândva acoperite de o invazie de negi. Urmele lăsate de aceştia se mai vedeau. Dar odată cu acest amănunt, observam şi altceva. O neglijenţă fantastică. A cerut unei asistente o seringă, aceasta a zis că nu are ac, totuşi i-a adus de undeva un ac. Nu învelit în pansament şi nici în cutia în care fusese sterilizat. I l-a întins aşa cum i-ar fi întins orice altceva, un măr, un pantof, orice. Pe uşă, mereu intrau şi ieşeau studente şi studenţi, priveau, comentau, făceau glume. Cineva a venit să-l anunţe pe doctorul Dinuţ că era căutat la telefon. Şi bineînţeles, doctorul Dinuţ s-a grăbit să scape. Mi-a pus repede un pansament şi a spus:

— Dacă vreţi, poftiţi şi mâine.

M-am ridicat de pe scaun cu un sentiment de uimire. Dacă voiam? Nu era necesar? Veneam la acest tratament numai aşa, că aveam eu chef? Mi-am amintit în clipa aceea că doctorul Dinuţ nici nu se spălase pe mâini. Cutia cu seringi rămăsese pe masă, în salon era o bolnavă cu o rană deschisă, iar în jur, bărbaţi cu fălcile umflate, tumefiate. Unora nu li se zăreau din pansament decât ochii.

Am plecat îngrozit. O seringă, un ac, un pansament sau numai faptul că doctorul Dinuţ nu se spălase pe mâini, putea să mă nenorocească, să-mi complice sau să-mi agraveze boala. L-am zărit lângă scară. Vorbea la telefon cu cineva. Convorbirea a durat. Totuşi l-am aşteptat. A văzut că-l aştept şi când a isprăvit a venit spre mine. L-am întrebat dacă infirmarea diagnosticului pus de doctorul Florescu, schimba cu ceva datele bolii. Era mai grav, mai puţin grav? Doctorul Dinuţ a dat din cap:

— Nu era mai grav.

Dar se putea înţelege şi invers, că nu era nici mai

puţin grav.

— Şi voi scăpa de povestea asta?

— Da, de asta facem tratamentul. Veniţi mâine.

Mi-a întins mâna zâmbind încurajator.

Am plecat frământat de cele mai negre gânduri. Cine avea dreptate? Doctorul Florescu? Doctorul Dinuţ? Doctorul Petrescu? Profesorul Domiţian Telescu? Acest? din urmă nu infirmase diagnosticul doctorului Florescu. Spusese că au rămas sechele, pe care le lasă la o anumită vârstă această boală. Doctorul Dinuţ pretindea însă că era vorba de altceva. Oine avea dreptate? Poate că niciunul. După două zile de tratament nu se simţea nicio ameliorare.

Fani m-a încurajat. M-a rugat să am răbdare. Şi eu am zâmbit:

— Câtă? Şi de unde s-o iau? Au trecut trei luni.

— Două! a spus şi m-a prins tandră de braţ.

Mi-a căutat ochii, dar eu i-am ferit. Iar începusem să-mi pierd capul, să mă văicăresc, să fiu furios.

21 mai

Doctorul Dinuţ m-a întâmpinat zâmbitor. A rugat o soră să-i pregătească instilaţia şi el s-a ocupat de un tânăr căruia i-a pansat o, rană. Am urmărit toată povestea uluit. Intrase cu mine în cabinetul dentar, totuşi m-a lăsat şi s-a ocupat de acel tânăr care avea o rană deschisă. După ce i-a pus pansamentul nu s-a dus la chiuvetă să se spele. A dat pe mâini cu o soluţie dintr-o cutie, şi-a muiat degetele, s-a frecat de două ori şi a venit spre scaunul meu. Toată povestea asta m-a alertat, m-a înfuriat. Totuşi, nu m-am ridicat. După ce a isprăvit, m-a privit şi a spus:

— Profesorul zice să consultaţi un endocrinolog, la spitalul orăşenesc.

L-am privit stupefiat:

— De ce?

— Nu ştiu, era grăbit şi nu mi-a explicat. Pot să vi-l recomand pe doctorul Dumitru. E cel mai bun endocrinolog de acolo. Mergeţi la el fără niciun bilet. Spuneţi că T-nam trimis eu. Veniţi luni la tratament.

Am răspuns:

— Bine!

Dar eram hotărât să nu mai pun piciorul în această policlinică. Nici la endocrinolog nu voi merge. Cu prea mulţi doctori n-o să ajung nicăieri. Am plecat acasă furios.

20 iunie

Ieri, la prânz, am sosit în Bucureşti. Am călătorit bine, deşi nu speram să mai fac această călătorie. De fapt, nu mai speram nimic. Se închisese în faţa mea totul, odată cu hotărârea de a nu mai consulta niciun doctor. Era o sentinţă pe care mi-o semnasem singur cu indiferenţă şi fără părere de rău. Întâi n-am mai scris niciun rând în jurnal. Mi se părea de prisos să-mi mângâi vanitatea în fiecare zi cu ce am făcut, cu ce am spus, cu ce au spus alţii despre mine, să consemnez micile şi efemerele conflicte zilnice în care aveam totdeauna dreptate, să încerc astfel a scrijela trunchiul timpului, făcând să curgă măcar o picătură din miraculoasa licoare care îţi întreţine setea de putere, aşa cum în copilărie scrijelam trunchiurile vişinilor şi prunilor şi aşteptam bobiţa chihlimbarie de clei ca pe un miracol.

Începusem să raportez totul nu la mine cel din prezent, nu la cel ce eram, ci la mine cel ce nu mai era sau avea să dispară după două-trei luni. Ultima dată când am trecut pe la doctorul Petrescu, pentru că am trecut totuşi, m-a privit, mi-a spus că îmi merge bine, să fiu răbdător că numai timpul rezolvă povestea asta, în trei luni, în patru, cum voi avea noroc. Doctorul Petrescu a spus:

— Se va rezolva între trei şi şase luni.

Dar n-a mai precizat ce se va rezolva. Şi atunci m-am gândit că în trei până la şase luni se va sfârşi totul De aceea începusem să privesc lumea cu ochiul aceluia ce avea să dispară.

Eram liniştit, resemnat, nu simţeam nicio izbucnire de revoltă – spre cine puteam să-mi îndrept revolta? – ci numai o înduioşare, o vagă părere de rău, vagă, nu acută, că nu isprăvisem unele lucruri, că nu aveam să le mai isprăvesc vreodată. O înduioşare şi o compătimire pentru zbaterea din jur, pentru tot ce se întâmplă bine sau rău,

frumos sau urât. Apoi într-o dimineaţă a venit scrisoarea de la Alexandru. îi povestisem simptomele bolii şi îl rugasem să consulte nişte specialişti din Bucureşti. Alexandru i-a consultat şi a transmis părerile acelor specialişti. Era o poveste pe care nu doctorii o vor rezolva, ci vara, soarele, odihna. Fani s-a bucurat. Eu am încercat să mă bucur, dar nu ştiu dacă am reuşit. N-am vrut s-o supăr, şi a doua zi am intrat la D. să-i cer un concediu, pe care l-am obţinut mai repede decât îmi închipuiam. Plecarea coincidea cu Conferinţa judeţeană unde prezenţa mea sau o eventuală luare la cuvânt, criticarea unor lipsuri nu ar fi convenit lui D. Aşa că un concediu pica bine, cum nu se putea mai bine. Peste trei zile, când s-a făcut lista celor ce urmau să participe la conferinţă, nu m-am văzut trecut şi mi-a părut rău, deşi ştiam că nu fusesem trecut pentru că plecam. Totuşi, mi-a părut rău. Pe listă nu erau numai cei buni, cum era firesc să fie. Erau şi dintre cei cuminţi, adică dintre cei de felul procurorului Vlahu sau a judecătorului Cerna.

La şedinţa festivă de deschidere mi s-a dat o invitaţie, dar fără loc, şi nu m-am dus. Şi am făcut bine, pentru că a doua zi mulţi dintre cei care au fost erau furioşi. Nu avuseseră locuri şi au trebuit să se ridice d’pe locurile care nu erau ale lor, să stea în picioare.

Dar de data aceasta nu mă mai interesa. Toate erau departe de mine şi eu de ele. Chiar faptul că isprăvisem volumul de eseuri nu mă mai bucura, nu-mi spunea nimic. Ba, într-o anumită măsură mă nemulţumea. Dar această nemulţumire era pozitivă. Eram nemulţumit de mine. Însemna că undeva rămăsese, că exista o speranţă de îndreptare, o încredere, o dorinţă de a depăşi acest moment critic.

În ultimele două zile, chiar plecarea începuse să mă intereseze. Cu aceste sentimente şi cu Fani – cam bolnavă – era după o gripă, în plus trebuia să se îngrijească de copii, Georgia pleca în tabără, Dimitrie avea examen de treaptă – m-am urcat în tren.

Îmi schimbasem ora de întoarcere, o deplasasem cu aproape 40 de minute, deşi lecţia de vioară rămăsese în intervalul pe care mi-l fixase încă din prima zi doamna Maria Penescu Sarandi. De fapt, deplasarea orei de întoarcere era doar o consecinţă, adevărata schimbare se produsese şi continua să se producă în mine. O schimbare pe care nu puteam s-o opresc şi nici s-o influenţez. Eram un simplu spectator, cum se întâmpla de atâtea ori la concertele pe care le dădeam în sala de serbări a liceului. Stăteam pe scenă, şi interpretam o bucată de Albinoni, dar în acelaşi timp mă vedeam şi spectator în primul rând de bănci, de unde urmăream cu atenţie fiecare pasaj pe care îl interpretam.

Acum, urmăream cu detaşare, cu indiferenţă dar şi cu o mulţumire orgolioasă înfrângerea Ucăi. Pentru că nu mai există niciun dubiu. Uca ridicase steag alb. Steagul învinşilor! În fiecare seară, după o anumită oră – când trebuia să mă întorc de la lecţia de vioară – apărea neliniştită la geam. Se uita spre banca din curte – banca din trunchiul de ulm lăsat în scoarţa lui groasă ca o piele de crocodil – în preajma căreia până nu de mult mă plimbam eu, aşteptând-o. Se uita şi la ceas, nu o dată, nu de două ori. Se uita la ceas mereu, parcă fără să ştie că se uită. Se uita din obişnuinţă, aşa cum un fumător aprinde ţigară după ţigară fără să-şi dea seama. Apoi neliniştea şi nervozitatea din primele clipe lăsau locul unei resemnări, unei împăcări înţelepte pe care o vedeam uneori doar pe chipul bunicăi Octavia.

Eu aveam punctul meu de observaţie, destul de înaintat ca să nu-mi scape nimic din ce făcea Uca. După ce coboram din troleibuz treceam pe celălalt trotuar, dar nu urmam drumul obişnuit, nu mă apropiam de poartă ci mă îndepărtam pe lângă gardul de la vila vecinilor. Această vilă avea un gard înalt de zid care ţinea câteva sute de metri. Însă imediat după colţ, în zidul înalt era o uşă veche de lemn, cu vopseaua scorojită şi căzută, cu broasca ruginită, care, împotriva aşteptărilor se deschidea. Intram într-o grădină, cândva superbă, acum căzută în dizgraţie,

uitată, invadată de bălării. În vilă stăteau mai multe familii, dar cum se întâmplă de obicei în astfel de situaţii, nu se înţelegeau asupra grădinii – cum s-o împartă sau cine s-o îngrijească – şi eu străbăteam un teritoriu al nimănui, treceam printr-o împărăţi" a socului, a zmeurei sălbăticite, a cucutei, mă îndreptam spre treptele unui chioşc de vară. Din umbra chioşcului, care nu se afla prea departe de gardul ce despărţea grădina de curtea noastră şi nici prea aproape, priveam, înregistram totul cu lăcomie.

Uca nu-şi ţinea în mână ochelarii pentru lectură şi nici vreuna din cărţile care-i burduşeau mereu plasa. Nu avea nici privirea aceea absentă, rece, sofisticată cu care cobora la micul dejun sau la masa de prânz. Nu avea nimic trucat sau artificial. Când soarele ajungea la o palmă de acoperişurile vilelor sau cădea după acoperişuri şi după arbori, pleca de la fereastră dar revenea după un minut cu o pernă albă. O aşeza pe pervaz şi resemnată – o resemnare senină – îşi rezema în ea coatele. Rămânea cu obrazul în palme şi cu coatele rezemate în pernă până când seara lăsa peste vilă un văl subţire ca de beteală, întâi alb şi strălucitor ca argintul, apoi schimbându-şi culoarea, întunecându-se câte puţin, înnegrindu-se aşa cum se înnegreşte argintuladevărat.

Era bun chioşcul de vară ca punct de observaţie, era chiar minunat, păcat numai că avea şi inconveniente. În primul rând eram obligat să am mereu atenţia trează, să nu uit unde mă aflu, să nu mişc, să nu strănut etc., etc. în al doilea rând, trebuia să suport cu stoicism invazia liliecilor. Pentru că din clipa în care vălul ca de beteală se lăsa şi peste grădină, apăreau liliecii, începeau să-mi dea târcoale cu zborul lor dezordonat, să-mi atingă cu fâlfâitul aripilor fruntea, obrajii, ceafa. Auzul mă avertiza, îmi semnala fiecare incursiune de la distanţă, dar nu puteam să întreprind nimic. Nu exista nicio posibilitate de retragere. Nici măcar dacă m-aş fi târât pe burtă. Grădina se scufunda greu în întuneric şi de la fereastra Ucăi se vedea ca în palmă. Tot ce puteam să fac era să aştept răbdător până când umbrele de pe lângă gard sau din

preajma tufelor înalte de soc aveau să se întindă peste întreaga grădină. Însă la aceste inconveniente se mai adăuga unul, cel mai mare. Stând în umbra chioşcului şi privind-o pe Uca direct – între noi nemaiexistând depărtarea, nici bunicul cu acel dar extraordinar de a inventa sau cu felul lui atât de părtinitor, neexistând peretele ce ne despărţea camerele, nici haloul după care verişoara mea ştia atât de bine să se izoleze, să devină inaccesibilă – aveam de fiecare dată senzaţia că sub ochii mei se produce o defoliere. Învinsă, Uca nu mai era Uca, iar eu parcă mă simţeam frustrat, parcă pierdeam dreptul de a mă bucura.

Uneori, sentimentul de frustrare era atât de puternic, încât uitam unde mă aflu. Mă ridicam şi părăseam în grabă locul de pândă, dar dacă n-ar fi fost socul bătrân de lângă poartă, cu trunchiul gros cât al unui nuc ori zgomotul oraşului uniform şi îndepărtat ca o cădere de apă, cred că nu aş fi găsit cărarea, nici poarta, pentru că în acele clipe aproape nu mai vedeam.

Înserarea ridica însă de pe lângă gard şi împrăştia peste grădină nu numai umbrele ci şi răcoarea, şi mirosul de soc sau de cucută. Iar eu ca să ajung în stradă mă lăsam condus de auz – auzul îmi rămânea în toate împrejurările fidel – sau de mirosul amar şi aspru pe care îl risipeau fără nicio măsură frunzele de soc.

Mă îndreptam spre casă cu senzaţia că trag după mine toată strada. Vioara era grea, dar nu numai vioara, şi braţele îmi erau grele şi aerul, şi cuvintele. Dacă mi-ar fi apărut înainte Ioniţă, Ana-Maria sau Uca şi aş fi fost nevoit să spun ceva, cuvintele aidoma unor bile rotunde şi grele ar fi căzut şi s-ar fi spart sau s-ar fi rostogolit în lungul trotuarului.

Când ajungeam în faţa porţii mă opream, dar nu intram. Mă opream numai cât să arunc o privire spre fântâna ţâşnitoare sau spre felinarele din fier forjat care luminau treptele de piatră de la uşa principală. Dacă era careva pe trepte sau în curte – Mare, Ioniţă, procurorul Strava sau Magda – mă îndepărtam repede pe lângă gard,

apoi pe lângă alte garduri şi chiar pe alte străzi, însă aveam grijă să nu merg prea departe.

Mă uitam să descopăr fereastra de la camera Ucăi, dar niciodată nu izbuteam. Erau multe ferestre, de la alte vile, unele semănau perfect cu fereastra Ucăi, eu ştiam însă că nu era fereastra ei, prea ar fi fost frumos să umblu pe străzi cu cutia neagră a viorii într-o mână, cu şapca de elev în cealaltă mână şi să am mereu înaintea ochilor fereastra la care mă aştepta Uca. Străzii «; pe care mergeam erau dispuse în formă de cerc, nu un cerc perfect ci destul de turtit, totuşi până la urmă ajungeam în locul de unde plecasem. Adică în faţa porţii de la vila noastră. Intram numai dacă nu era careva prin curte. Mă îndreptam spre uşa din spate şi urcam în camera mea pe scara de serviciu. Prin salonul de sus treceam în vârful picioarelor. Mă furişam în cameră cu o mare, cu o deosebită precauţie. Îndrăzneam să respir numai după ce treceam pragul. Mă rezemam cu spatele de dulap şi închideam ochii. Eram, în sfârşit, în cameră! Cunoşteam camera după miros. Geamul stătea toată ziua deschis şi aerul nu răcoros ci îmbibat de mireasma ierburilor coapte se unea cu acel parfum greu de definit pe care îl aveau în ele schimburile de pat trimise de Mare, la fiecare trei zile, pe care îl aveau faţa de masă, perdeaua, prosoapele, pe care începeau să-l aibă lenjurile mele.

Tot fără să deschid ochii ştiam cum era dispus mobilierul: masa, patul, scaunele, dulapul. Nici nu mai era nevoie să aprind lumina. Şi nici n-o aprindeam. Lăsam vioara la picioarele mesei şi mă repezeam să închid geamul. Zgomotul îndepărtat al oraşului dispărea. Din toate ungherele se ridica tăcerea camerei. Tăcerea aceasta era ca un spaţiu geografic în care mă regăseam, în care o regăseam pe Uca şi nu atât pe ea, regăseam acel fior necunoscut, acea voluptate cu care încercam cândva să prind zgomotele din camera vecină, să desluşesc în cele mai neînsemnate vibraţii paşii verişoarei mele. Memoria se ridica din mine ca un monstru cu douăzeci de urechi şi tot atâţia ochi. Scene pe care altă dată le evitasem din

pudoare sau din laşitate îmi apăreau acum într-o succesiune aproape obsesivă. Dacă eram în curte, Uca trecea pe lângă mine fără să mă vadă. Trecea repede. Scena se consuma într-o clipă. Dar aceeaşi scenă adusă în faţa ochilor de memorie era mai lungă, mai pregnantă. Memoria dilata, accentua, punea totul în lumină. Monstrul cu douăzeci de ochi mă obliga s-o văd pe Uca din momentul în care apărea pe treptele de piatră. Lumina din curte, aerul care încă nu se încălzise – mai păstra ceva din răcoarea de peste noapte – sau strigătele cu care o întâmpinau băieţii – Horaţiu Bârsan ducea două degete la gură şi fluiera – o făceau să se oprească, să încerce să-şi potrivească ochelarii, să zâmbească şi abia apoi să se îndrepte cu paşi şovăielnici spre limuzina albastră. Eu o aşteptam lângă havuzul fântânii ţâşnitoare, stăteam de vorbă cu Corsicanul, anume îmi căutam vorbă cu el, Corsicanul era lipsit de inhibiţii, era şi spiritual, o întâmpina totdeauna cu o glumă, cu o întrebare îndrăzneaţă, chiar foarte îndrăzneaţă care pe Uca o amuza, pentru că-i răspundea cu cel mai graţios zâmbet. Eu îmi simţeam obrajii tari ca de ghips dar râdeam cu gura până la urechi şi aşteptam ca măcar o parte din acel zâmbet să se îndrepte spre mine. Însă oricât de aproape aş fi stat de Corsican, oricât aş fi făcut-o pe clownul exagerând efectul glumei şi râzând zgomotos, zâmbetul atât de graţios „de neobişnuit al Ucăi nu ajungea niciodată până la mine. Grosicanul îşi trecea degetele prin bărbuţa blondă şi rară şi uita că sunt cu el. Zâmbetul Ucăi îi dădea drepturi pentru care în acele clipe îl invidiam. Putea să spună şi alte glume, să i se alăture, să-i ofere braţul, să o conducă până la limuzină. Sărindu-le înainte, Horaţiu Bârsan se producea cu unul din faimoasele lui numere de circ. Scotea repede radiocasetofonul – de care era nedespărţit – punea o muzică solemnă, de-obicei marşul nupţial din opera Ai*da,* în ritm de jaz şi cu un glas schimbat, un glas baritonal, anunţa:

— Sosesc alteţele imperiale. Aduceţi blana de tigru.

Printr-un plonjon spectaculos se lungea lângă seara

maşinii cu braţele desfăcute. Corsicanul şi Uca păşeau peste el fără nicio ezitare, aşa cum ar fi păşit peste o blană adevărată de tigru. Cei din limuzină începeau să strige, să bată din palme, să urle cântecul lor idiot cu popa:

A venit un popă de la ţară.

N-avea barbă, nici mustăţi şi nici sutană.

Numai o superbă coadă împletită-n trei…

Îmi acopeream urechea stângă cu palma şi ignorând veselia aceea de bâlci, încercam să mă strecor în limuzină, să-mi găsesc un loc undeva mai în spate. Însă Uca nu-mi suporta prezenţa, nu admitea să urc în maşina în care urca ea. Oricât de mare ar fi fost larma, oricât de atrăgător spectacolul oferit de Horaţiu Bârsan – blana de tigru era numai unul din numerele lui senzaţionale – verişoara mea rămânea lucidă. Abia dacă apucam să întind mâna spre portieră şi glasul ei mă făcea să tresar:

— Tin, ce faci? Aici nu mai sunt locuri. Mergi în cealaltă maşină.

Ana-Maria îmi sărea aproape de fiecare dată în ajutor:

— De ce să meargă în cealaltă maşină? Are lde lângă mine.

Se ridica repede şi-mi întindea mâna. Uca spunea cu o uimire exagerată:

— A! N-am ştiut că tu l-ai invitat. Te rog să mă ierţi. Uite, îi cedez locul meu.

Îşi lua plasa cu cărţi, umbrela, geanta şi alerga spre bondarul roşu parcat undeva lângă poartă. Ana-Maria o privea rotindu-se după ea uluită:

— Uca, nu fi absurdă! De ce pleci? Doar nu-ţi ia nimeni locul!

Dar Uca n-o auzea. Urca în cealaltă maşină. Incidentul se consuma repede, nu-l observa nimeni. Resemnată, Ana-Maria îmi arăta locul de lângă ea:

— Stai aici, Tin!

Şi mă strângea de mână. Avea degete lungi, subţiri şi fierbinţi. Însă fierbinţeala lor nu mi se transmitea. Mina mea părea alcătuită dintr-un material ciudat, care nu lăsa

căldura să treacă mai departe. Octav ar fi caracterizat fenomenul fără nicio ezitare, cu pedanteria lui cunoscută:

— E vorba de un corp cu proprietăţi fizice deosebite, în primul rânţi, nu e bun conducător de căldură. În al doilea rând…

Şi tocmai în acele clipe o fierbinţeală cumplită îmi cuprindea fiinţa. „Dar sursa nu era mâna Anei-Maria ci refuzul Ucăi de a mă accepta în preajmă. Refuzul acesta făcea să-i apară pe chip un zâmbet trufaş. Era epoca Ucăi, de supremă dominare. Ba, chiar de tiranie! Şi deşi, faţă de Ana-Maria, de Corsican sau de Ioniţă nu aş fi acceptat aioioaată această tiranie, înăuntrul meu o acceptam, îmi plecam supus fruntea, eram în stare să suport cele mai grele umiliri, să zbier laolaltă cu ceilalţi, să fac scamatoriile lui Horaţiu Bârsan, adică să devin cât ai bate din palme blană de tigru, de leopard, de urs polar.

Dar epoca aceea nu mai exista. Dispăruse. Acum, Uca stătea la pândă. Cum închideam geamul, îi auzeam paşii. Traversa camera, traversa salonul să aprindă lumina, apoi se apropia de uşa mea. Bătea de trei ori şi întreba în şoaptă:

— Tin, te-ai întors?

Uşa nu era încuiată. Însă, Uca nu încerca mânerul, eu ştiam că n-o să-l încerce şi tăceam.

A doua oară nu mai bătea în uşă, zgâria lemnul cu unghiile – aşa cum făcea de atâtea ori motanul Faţă – şi-aproape mă implora:

— Tin, dacă te-ai întors, răspunde-mi!

Eu stăteam încremenit în mijlocul camerei. Uca era învinsă! Ar fi trebuit să mă bucur, să mă las ameţit de victorie., 1

Însă nu simţeam nicio ameţeală, iar sentimentul care mă încerca nu era de bucurie, ci de jenă. Nu puteam s-o văd pe Uca umilindu-se. În mod cu totul paradoxal, senzaţia de umilire trecea asupra mea, mă afecta mai mult decât aş fi fost eu cercare se umilea. Când eram eu în cauză, oricât de mare ar fi fost această umilire, în sinea mea niciodată nu aveam sentimentul că mă umilesc.

Uca zgâria uşa iar, însă fără convingere. Unghiile ei abia atingeau lemnul. După o clipă, îi auzeam paşii. Se îndepărtau. Verâşoara mea se întorcea în camera ei, furioasă. Ştiam că era furioasă după paşi şi după felul cum închidea uşa. Izbea uşa cu zgomot. Parcă ar fi izbit-o Ioniţă.

Ca să evit asemenea scene, după ce ieşeam de la lecţia de vioară, o porneam spre staţia troleibuzului fără grabă. Nici după ce ajungeam în staţie nu mă grăbeam. Nu aveam niciun motiv să mă grăbesc. Punctul cardinal fascinant şi misterios care se numea Uca, nu mai, exista. Acest lucru făcuse să apară un fenomen ciudat de respingere. Şi poate nu atât de respingere – cuvântul nu e potrivit – cât de schimbare. Acum, totul se petrecea invers decât înainte. Dorinţa de a ajunge cât mai repede acasă se transformase – nici eu nu mai ştiu de ce şi când – în dorinţa de a ajunge cât mai târziu. Tot ce mă făcea să sufăr în urmă cu o săptămână, cu donă zile, cu un ceas, acum mă bucura. O lecţie lungită doar cu trei minute, paharele înalte care se umpleau într-o clipă cu sirop de vişine sau de caise – dar pe lângă care treceam în goană, întârzierea troleibuzului – fiecare în parte sau toate la un loc mă făceau să sufăr. Acum, sufeream dacă lecţia era prea scurtă, dacă doamna Maria Penescu Sarandi îmi făcea semn să mă opresc – spunând cu o voce iritată:

— Gata, m-am lămurit! Pentru astăzi, ajunge.

Sau:

— Mulţumesc, Tin. Sunt foarte obosită.

Şi mă bucuram enorm dacă nu ţinea seama de oboseală, nici de timp – dacă întindea mâna după clopoţel şi o suna pe Alice să-i mai aducă o cafea – dacă îmi cerea să-i repet un anumit pasaj, dacă se apropia să mă corecteze sau chiar să mă certe:

— Nu! Nu! Nu! Ce-i cu dumneata?! Ţi-am spus şi-ţi repet. Nu uita măsura! Dacă nu ţii seama de măsură pierzi ritmul. Şi fără ritm pierzi totul…

Când ajungeam în dreptul chioşcului cu dulciuri şi răcoritoare şi zăream troleibuzul apropiindu-se cu viteză,

nu alergam să-l prind. Găseam pe loc un milion de scuze: îmi era sete, îmi era foame, în staţie era lume multă şi eu nu aveam niciun chef să mă înghesui la urcare. Ceream un pahar de sirop de caise, o pricomigdală sau două napolitane şi mă opream la una din mesele acelea rotunde şi înalte, care de departe păreau împletite din nuiele albe de răchită. Mă aşezam cu spatele spre staţie, nu voiam să văd sau să aud apropierea troleibuzului. Şi până la un punct, cred că nici n-o auzeam, fiindcă toate simţurile, auzul, gustul, mirosul, pipăitul, văzul se supuneau acelei schimbări. Chiar timpul se supunea, îşi comprima dimensiunile. Altă dată, când trebuia să ajung la întâlnirea cu Uca, lecţia de vioară mi se părea lungă, obositoare, agasantă. Acum, sfârşitul lecţiei venea repede, parcă prea repede. Mă uitam pe furiş la ceas şi constatam uluit că acele lui. O luaseră razna. În staţie se petrecea cam acelaşi lucru. Oricât de repede aş fi alergat, momentul în care ajungeam nu coincidea niciodată cu oprirea unui troleibuz. Totdeauna când ajungeam eu, troleibuzul plecase doar de câteva clipe, iar intervalul de timp până la troleibuzul următor era îngrozitor de lung.

Acum, nu alergam, mergeam la pas, uneori răream paşii, îi micşoram şi totuşi de fiecare dată în staţie se afla un troleibuz. Timpul se micşora, se strângea în aşa fel încât aveam mereu senzaţia că între troleibuze nu se păstra distanţă, că treceau unul după altul.

Gât apărea după ce ajungeam eu în staţie, o zăream dincolo de chioşcul cu dulciuri şi răcoritoare, se apropia fără grabă, îşi ţinea capul uşor aplecat peste umărul drept şi-avea în mers o ezitare, o prudenţă sau altceva, n-aş putea spune ce, în orice caz ceva care o deosebea de Uca sau de Ana-Maria. Poate era numai lipsa snobismului ce se făcea simţit în artificiile vestimentare, pentru că şi Uca şi Ana-Maria nu ieşeau nici măcar cu un milimetru din şablonul impus de modă în acea vară. Amândouă purtau bluze largi cu croială bărbătească, pantaloni strâmţi pescăreşti, sandale cu talpă groasă din lemn sau dintr-un material care imita lemnul, se tundeau scurt, băieţeşte şi

bineînţeles îşi făceau unghiile cu o ojă aiurită de culoarea cireşelor amare.

Gât apărea în sarafanul de şcolăriţă sau în rochii scurte, fără mâneci. Era subţirică, înaltă – înălţimea i-o dădeau picioarele lungi – avea o faţă de copil, ochi verzi, o duzină de pistrui la rădăcina nasului şi un bronz întunecat, un bronz pe care nu-l capeţi la mare, nici la munte ci mai degrabă undeva la câmpie. Din cauza pistruilor şi a bronzului aceluia neobişnuit, îi spuneam în gând „Fata brună din sonete”. Era o parafrază după porecla dată de careva profesoarei noastre de engleză, care, fără să poarte doliu avea o preferinţă morbidă pentru negru. La profesoara de engleză totul, pălăriile, rochiile, ciorapii, mănuşile – de la începutul anului şi până la sfârşit – erau de culoare neagră. Când o vedeam intrând în clasă ne ridicam din bănci, stăteam drepţi şi chiar dacă nu spuneam nimic, în ochii fiecăruia se puteau ghici aceleaşi cuvinte: „Doamna-n negru din sonete”. Ştiam vag că porecla era dată după un sonet de Shakespeare, dar nu mă obosisem niciodată să caut acel sonet.

Cât nu avea nicio asemănare cu profesoara de engleză de la liceul din oraşul meu, nu purta nici doliu, însă eu mă gândeam la profesoara de engleză, la pălăriile ei cu voaletă neagră, mă gândeam la acel sonet pe care nu-l citisem niciodată, îmi spuneam că va trebui să-l caut neapărat dar când zăream sarafanul de şcolăriţă pe care îl purta Cât, aveam senzaţia că îl citisem, mai mult, că îl ştiam pe de rost şi la nevoie puteam chiar să-l recit.

Într-o dimineaţă am văzut în biblioteca unchiului Alexandru mai multe tomuri de Shakespeare, am căutat acel sonet, nu era numai unul, erau mai multe, am încercat să le citesc dar m-am trezit în faţa unor uşi zăvorâte. Fiecare sonet era ca o uşă cu multe zăvoare. Ca să deschid acele uşi trebuia să am răbdare, să fiu atent, să trag fiecare zăvor. Dincolo de prag, încăperile erau mici şi întunecoase ca nişte chilii de mănăstire. Prin colţuri ardeau uitate luminări albe de ceară. Dar aveam şi surprize. Adeseori, uşile se deschideau spre încăperi mari

de han, spre străzi cu case de lemn ori, pur şi simplu, mă trezeam de-a dreptul într-o piaţă cu negustori gălăgioşi, cu calfe, cu saltimbanci, cu o lume pestriţă, zgomotoasă, străină.

Pe Cât nu o găseam după niciuna din acele uşi. Însă am continuat să-i spun „Fata brună din sonete” şi totdeauna când mă gândeam la ea, în minte îmi apărea, nu lumea sugerată de Shakespeare, ci alta. Îmi apărea lumea în care copilărisem. Apărea curtea bunicilor cu agudul înalt de lângă bucătăria de vară, cu cerdacul de lemn din care priveam livada şi merii devastaţi de Ioniţă într-o vacanţă. Apărea cărarea pe care alergam spre gârlă unde bunicul Alexandru îşi adăpa caii iar după ce-i adăpa, îi împiedica, adică le lega picioarele din faţă şi-i lăsa să pască; în sfârşit, apărea Uca. Însă nu era chiar Uca. Vreau să spun că nu era aşa cum o ştiam – de când venisem la unchiul Alexandru – lungă, mioapă, cu spatele încovoiat, cu mersul rigid. Acolo, printre plopii de pe malul gârlei, alerga cealaltă Ucă. Alerga fata pe care o plăsmuisem lângă bunicul în atâtea vacanţe. Purta o rochie galbenă, fără mâneci, avea chipul înnegrit de soare, dar dacă mă uitam atent descopeream că fata care alerga printre plopii de pe malul gârlei era Cât.

Nu-mi dau seama unde se producea confuzia. Şi mai ales nu-mi dau seama dacă era confuzie, pentru că nu sunt sigur că rochia, pe care o purta fata plăsmuită cândva lângă bunicul Alexandru, era galbenă. Aşa, cum nu mai sunt sigur că fata aceea era Uca, decât în măsura în care voiam eu să-i atribui acest nume. Fiindcă egoismul meu nu avea nicio limită. În Uca mă căutasem pe mine. Îmi căutasem ideile, preferinţele. Căutasem laudele de care mă lipsea Octav, adnţiiraţia ce mi-o datorau cei din jur pentru talentul meu excepţional. Dar eşuasem. Acum, rolul dificil şi-atât de ingrat al Ucăi, îl luase Cât. Când ajungeam la câţiva paşi, Cât îşi schimba plasa de pe umărul drept pe cel stâng (ca şi Uca purta mereu o plasă burduşită cu cărţi) şi zâmbind numai cu ochii, întreba:

— Sper că nu te-am lăsat să aştepţi prea mult!

— Nu, n-am aşteptat! spuneam eu repede, şi-i sărutam ceremonios mâna.

Cât îşi ţuguia buzele şi dădea din cap neîncrezătoare:

— Lasă că ştiu, am întârziat.

Urcam în primul troleibuz, dar nu ne aşezam, chiar dacă erau locuri. După cinci sau şase staţii, întrebam:

— Coborâm?

Nu răspundea, adică nu spunea da sau nu, nici nu întorcea capul să aprobe cu privirea. O pornea spre uşă cu un fel de supunere de parcă nu o întrebam, ci îi porunceam să coboare. Aştepta să se deschidă uşa şi sărea aproape din mers.

Înserarea venea greu. Lumina zilei – difuză şi nefirească la această oră – întârzia, se stingea încet ca o bucată de fier înroşită la foaie, iar noi nu mergeam ci lunecam într-o tăcere solemnă. Traversam bulevardul şi intram într-un parc foarte tânăr, cu poteci înguste care îl străbăteau în diferite direcţii, cu un râu căruia nu i se vedea sclipirea de argint a apei, nu i se auzea nici şopotul valurilor, era un râu îngust care se târa printre ierburi şi pe sub sălcii bătrâne. Dincolo de râu se zăreau şi câteva case, nişte gospodării miniaturale, cu vite, cu câini, cu grădini de zarzavat. Nu ajungeam niciodată pl lă la râu. Ne opream pe un dâmb şi priveam sălciile şi grădinile de zarzavat şi cele câteva vaci şi cârdul de capre de care avea grijă un dulău. Sălciile de pe malul râului erau bătrâne şi gârbove ca nişte babe. În restul parcului, copacii erau subţiri şi tineri, atât de subţiri şi de tineri că nici nu-i vedeam. Şi nu i-am văzut decât când mi-a atras atenţia Cât:

— Copacii din parc sunt toţi tineri, a spus ea într-o seară.

M-am uitat în jur şi-abia atunci i-am văzut. Erau într-adevăr subţiri, şi înalţi, şi frumoşi.

— Sunt cam de vârsta noastră, a spus Cât. Şi a adăugat cu exuberanţă:

— Vrei să fim şi noi copaci?

Am privit-o şi am înălţat din umeri:

— Cum să fim copaci?!

— Aşa, simplu! Spunem că suntem copaci şi gata.

— Copacii nu pot să meargă! am zis eu şi mi-am lipit obrazul de al ei!

Până în clipa aceea nu îndrăznisem nici să o prind de mână. Cât a rămas nemişcată. Avea obrazul rece. Mic şi rece ca o bucată de lemn. Ca lemnul viorii! Aşa simt lemnul viorii când urc pe scenă sau când încep repetiţiile. Cu braţul liber i-am cuprins şi umărul. Cât m-a lăsat să i-l cuprind, dar în clipa următoare s-a răsucit, s-a aplecat, a scăpat din strânsoarea braţului meu. A spus cu aceeaşi exuberanţă:

— Noi o să fim primii copaci care or să poată să meargă.

— Şi să vorbească?

M-a aprobat.

— Da! Să vorbească, să cânte, să alerge…

Şi-a apropiat fruntea de fruntea mea. Ochii i s-au transformat brusc într-un singur ochi. Un ochi mare, verde. Un ochi de plantă.

— Ai un singur ochi! i-am spus.

Cât a râs:

— Şi tu ai un singur ochi! Vezi? Am devenit copaci! Suntem copaci!

Şi-a pus plasa cu cărţi pe cap şi a început să alerge. A alergat mult, crezând că o urmez, că alerg şi eu. Nu se uita înapoi, alerga trecând de pe o potecă pe alta, atingând cu vârful degetelor trunchiurile copacilor care-i ieşeau în cale. S-a oprit departe, la capătul unei poteci, pe un pod. S-a uitat înapoi, mi-a făcut semn cu mâna şi a rămas sprijinindu-şi coatele de parapetul podului. Era un pod de lemn, mic şi îngust, un podeţ ca acela din poarta bunicului Alexandru, de balustrada căruia mă agăţam cu picioarele şi stăteam cu capul în jos când eram supărat. Nu trecea nicio apă pe acolo. Nici cel mai subţire firicel de apă. Podul era ca o poartă, dincolo de el începea un orăşel al copiilor cu case ciudate în formă de ciuperci, de căpşuni sau de flori de romaniţă. Orăşelul era străbătut de o singură

stradă, cum sunt orăşelele din filmele cu cow-boy. Chiar la intrare, aşteptau o lebădă albă cu moţ în creştet ca o coroană, un cal pe rotile şi un vagon de tramvai. M-am oprit, m-am uitat în lungul străzii şi înainte de a porni mai departe, am întrebat:

— Copacii au voie să se plimbe într-un orăşel al copiilor?

Cât m-a privit miratã:

— Nu văd nicio piedică.

Ne-am urcat în spatele lebedei, însă nu ştiam cum s-o pornim şi-atunci a trebuit să cobor, să mă duc după paznicul orăşelului. Am pornit-o pe lângă căsuţele în formă de ciuperci, dar toate aveau obloanele trase. În orăşel nu se mai zărea niciun vizitator şi nici paznicul nu era de găsit. Căsuţele în formă de căpşuni aveau şi ele obloanele trase. Strada se continua cu căsuţele care aveau forma florilor de romaniţă. Erau cele mai elegante căsuţe. Petalele albe de romaniţă erau ca nişte guleraşe frumos apretate. Paznicul orăşelului stătea în faţa uneia dintre căsuţele acestea. Avea în mână un pahar cu sirop de vişine. Când am ajuns aproape, mi-a zâmbit prietenos şi a întrebat:

— Vi s-a făcut sete?

— Nu. Vă căutam pentru lebăda albă. Nu ştim cum s-o pornim.

Paznicul a râs:

— Păi, e foarte simplu. Cu o monedă de un leu. Aveţi o monedă? Dacă nu aveţi, puteţi schimba aici

A arătat cu capul spre căsuţa ca o floare de romaniţă, care era, de fapt, un chioşc cu dulciuri şi răcoritoare. Am cerut două pungi cu alune, un baton de ciocolată şi tot ce se mai găsea: alviţă colorată, pricomigdale, covrigei săraţi.

Cât mă aştepta pe spatele lebedei. Mi-a făcut loc lângă ea:

— O! Dar de unde ai ştiut că-mi plac pricomigdalele?!

Şi-a pus şiragul de covrigei săraţi la încheietura mâinii ca pe o brăţară şi a continuat încântată:

— Şi covrigeii săraţi îmi plac! Şi arahidele! Şi alviţa!

Locul pentru introducerea monedei era în moţul ca o coroană. Cum am introdus o monedă de un leu, lebăda şi-a plecat capul, şi-a lungit gâtul şi aripile şi s-a mişcat din loc. A înaintat lin vreo zece – cincisprezece metri, apoi a părăsit strada principală, a luat-o pe după căsuţele în formă de ciuperci. Întâi am crezut că zboară. Însă nu zbura. Îşi ţinea aripile întinse şi luneca lin pe o şină. Dacă nu m-aş fi uitat în urmă să descopăr şina, aş fi rămas încredinţat că zboară.

Cât a observat că plecasem abia după ce am trecut de căsuţele în formă de ciuperci. A întrebat miratã:

— Zburăm?!

— Nu! Lunecăm pe o şină.

A întors capul, s-a uitat în urmă, dar nu a văzut şina. A spus:

— Parcă am zbura! Uite, dacă închid ochii am senzaţia că zbor.

A rămas câteva clipe cu ochii închişi, zâmbind:

— Încearcă şi tu!

Eram gata să mă supun, dar lebăda albă cu moţul ca o coroană s-a oprit în faţa unei scări. Strada cu căsuţele ei în formă de ciuperci, în formă de căpşune sau de flori de romaniţă rămăsese undeva în stânga. Scara era îngustă şi-avea vreo douăzeci de trepte din piatră. Cât a deschis ochii surprinsă:

— Ce-i? De ce ne-am oprit? Şi unde duce această scară?

Am înălţat din umeri.:

— Nu ştiu! S-ar putea să fie scara unui palat…

A coborât de pe spatele lebedei şi a început să urce treptele de piatră. Am coborât şi eu, dar în clipa în care am pus piciorul pe prima treaptă, lebăda s-a răsucit pe loc şi a pornit-o singură înapoi. Am strigat alarmat:

— Ce facem? Lebăda a plecat singură. Cu ce o să ne întoarcem?

Cât s-a oprit, s-a uitat după lebădă şi a spus nepăsătoare:

— Poate că nu trebuie să ne întoarcem.

Am urcat cele douăzeci de trepte, dar sus nu era niciun palat. Ne-am trezit amândoi pe o platformă, de pe care cobora albia unui tobogan.

— Un tobogan! a exclamat cu frenezie Cât.

— Da, un tobogan! am admis eu, fără entuziasm. Un tobogan pe care va trebui să-l evit.

— De ce să-l eviţi?

— Aşa, pentru că nu vreau să-mi zdrobesc vioara…

Mi-am strâns cutia neagră a viorii la piept şi am început să cobor treptele de piatră. Gât m-a urmat tăcută. Eu n-am văzut că mă urmează decât când am ajuns jos, pe ultima treaptă. Am întrebat-o mirat:

— De ce n-ai coborât pe tobogan?

Cât a zâmbit. În verdele de plantă al ochilor avea o urmă de reproş:

— N-am spus noi că suntem copaci?

— Da, am spus.

— Atunci e simplu! Nu puteam să cobor pe tobogan singură. Copacii nu prea ştiu ce-i egoismul.

Am întrebat amuzat, dar şi ironic:

— Da?! Şi ce calităţi mai au copacii tăi?

Cât nu a luat în seamă ironia. A spus cu o voce joasă, gravă, străină mie:

— Au multe calităţi. Sunt generoşi, sunt loiali, sunt demni, sunt statornici în prietenie…

Ne îndepărtasem de tobogan. Dar apăruse altul. Era mai înalt. Era şi mai atrăgător. Dacă îl priveai din profil, semăna cu o cămilă. O cămilă cu două cocoaşe care întindea botul să se adape sau să rupă câteva smocuri de iarbă. Albia toboganului – lucioasă ca pârtia unui derdeluş – pornea din vârful primei cocoaşe. M-am întors bucuros spre Cât:

— Urcăm?

Dar Cât nu se oprise. Se îndepărta prin lumina roşie a asfinţitului. Am privit cu regret scara care urca spre cocoaşele cămilei. Nu puteam să rămân, trebuia s-o ajung pe Cât. Am pornit după ea aproape alergând. Însă în partea aceea orăşelul era foarte populat. O mulţime de

copii, de bunici şi bunici, de mame şi taţi se plimbau, priveau, se strigau, aruncau pocnitori, se înghesuiau să tragă la ţintă cu arcurile sau cu nişte mingi din păr de capră, îşi încercau puterea plămânilor la un aparat cu un tub pe care circula un lichid roşu, sau aşteptau cuminţi să le vină rândul la roata cu lanţuri, la căluşei, la automobilele de cursă.

Principalul punct de atracţie părea să fie, însă, o roată uriaşă, cu bănci. Sus, pe una din acele bănci am zărit-o pe Cât. I-am făcut semn cu mâna, am strigat-o, dar ea nu mi-a răspuns. Se uita la mine să la un străin. Uriaşa roată se învârtea încet şi continuu, iar locul de coborâre era de fapt şi locul de urcare. Ca să mă apropii de acel loc, ar fi trebuit să mă las purtat de valul de copii şi bunici, însă nu eram sigur că puteam să ajung chiar în clipa în care avea să coboare Cât. Se cerea puţină răbdare şi chibzuinţă pentru că dacă ajungeam mai repede aş fi fost silit ori să urc pe una din băncile uriaşei roţi ori să mă întorc purtat de avalanşa celor ce coborau. Am măsurat cu ochii distanţa care mă separa de locul de coborâre, dar tocmai când voiam să mă alătur valului de copii şi bunici, am simţit că mă prinde cineva de braţ:

— Tin, unde ai rămas? Şi ce s-a întâmplat?

Lângă mine stătea Cât. Zâmbea ca de obicei numai cu ochii.

— N-am rămas nicăieri. Te căutam. Credeam că eşti acolo.

Am arătat cu capul spre roata uriaşă. M-am întors chiar şi am căutat cu privirea banca pe care o zărisem doar cu câteva clipe mai înainte şi am simţit că mă cuprinde ameţeala. Cât era lângă mine, dar era şi acolo sus, pe una din băncile uriaşei roţi.

— Fata aceea seamănă cu tine! i-am spus.

Cât s-a uitat în direcţia roţii. A întrebat:

— Care fată? Aceea cu sarafan?

— Da. Am crezut că eşti tu. Voiam să te aştept la coborâre.

A râs:

— Vai, Ţin! Mă jigneşti! Ce am eu comun cu fata aceea? Sarafanul de şcolăriţă? Sau cozile? Sau fundele astea caraghioase?

Şi-a smuls fundele, şi-a despletit şi cozile şi cu o mişcare a capului – o mişcare mândră şi orgolioasă – a lăsat părul să-i cadă pe umeri şi pe spate. M-a prins apoi de mână şi furioasă m-a tras spre ieşirea din orăşel. Nu m-am opus. Am urmat-o tăcut, aproape docil dar când am ajuns pe una din aleile parcului, fără să vreau şi mai ales fără să bănui că aş putea face o gafă, am întors capul spre roata uriaşă care rămăsese undeva în dreapta. Cât s-a oprit, mi-a lăsat mâna şi a spus cu o veselie rece:

— Dacă îţi place atât de mult orăşelul, poţi să rămâi. Eu plec, am promis să fiu acasă mai devreme.

Mi-a întors spatele şi a pornit-o alergând nu pe alee ci de-a dreptul peste peluză în direcţia unui pâlc de copaci. Era o reacţie ciudată, capricioasă căreia nu i-am înţeles mecanismul din prima clipă. În prima clipă, văzând-o alergând peste iarba tăiată scurt, m-am gândit că toată povestea făcea parte din jocul atât de neobişnuit de-a copacii, pe care mi-l propusese înainte de a intra în orăşelul copiilor. De aceea nici nu m-am grăbit s-o ajung. Am lăsat-o să dispară după copacii cu trunchiuri groase. Parcul în colţul acesta era altfel. Era un parc bătrân, cu câteva statui de bronz, bicisnice şi demodate, cu o fântână ţâşnitoare păzită de doi lei tot din bronz, cu bănci pentru pensionarii ce veneau să-şi citească ziarele sau numai să dormiteze, cu arbori seculari. Era probabil vechiul parc extins doar în ultimii ani în valea acelui râu cu maluri joase năpădite de ierburi.

M-am părăsit aleea decât după ce am ajuns acolo unde dispăruse Cât. Am început s-o caut pe după trunchiurile groase ale ulmilor. Cândva, înainte de a se fi bătut ţăruşii cu care să se însemne limitele vechiului parc, aici fusese precis o pădure de ulmi. Un colţ din acea pădure rămăsese intact. Bătrânii ulmi formau acum o castă aparte, erau tăcuţi şi gravi ca nişte bunici. Jocul „de i copacii” propus de Cât mă prinsese. De câteva ori m-am

oprit cu senzaţia ciudată că din trunchiul unuia sau altuia dintre ulmi se va desprinde bunicul Alexandru, având pe cap căciula lui veche şi ponosită pe care o purta uneori până spre mijlocul verii şi fără să rostească un cuvânt, numai cu un gest sau numai zâmbetul lui atât de expresiv îmi va arăta ulmul după care se ascunsese Cât. Însă bunicul nu s-a desprins din niciunul dintre ulmii înalţi şi maiestuoşi, m-a lăsat s-o caut singur, să alerg peste tot, să mă opresc la fiecare ulm şi să întreb încet, să mă rog:

— Cât, unde eşti?

Obosisem de atâta alergătură, ajunsesem la capătul puterilor, dar nu mă lăsam, eram convins că bunicul Alexandru, părtinitor şi tandru cum îl ştiam, o proteja pe Cât, îi înlesnea să se ascundă cât mai bine pe după ulmi sau chiar în trunchiul unuia dintre ei. M-am oprit lângă ultimul ulm şi ca să respir puţin, să-mi potolesc bătăile năprasnice ale inimii, mi-am rezemat umărul de scoarţa zgrunţuroasă. Mi-am rezemat şi obrazul, dar în clipa aceea am simţit ceva rece şi moale care m-a cutremurat. Am sărit un pas înapoi, însă mă speriasem degeaba. În partea aceea scoarţa ulmului era acoperită de mai multe bucăţi de muşchi. Două dintre ele, rotunde şi verzi şi fosforescente mă fixau ca nişte ochi. Erau ochii bunicului Alexandru sau ochii lui Cât? M-am tras câţiva paşi înapoi să am perspectivă, dar tot n-am putut să ghicesc. M-am uitat şi spre ceilalţi ulmi şi am descoperit uimit că toţi aveau ochi. Şi toţi mă priveau. Jocul începea să se complice. Eram gata să mă întorc, să reiau căutarea, dar nu prea departe am văzut un gard, jumătate din piatră, jumătate din fier, puţin mai spre dreapta o poartă, iar dincolo de poartă, în mijlocul bulevardului am zărit-o pe Cât. Parcul avea mai multe porţi şi una dintre ele se afla aici, lângă colţul acesta cu ulmi. Am renunţat la căutare, am renunţat şi la gândul de a încerca mai întâi să-l înduplec pe bunicul Alexandru să treacă de partea mea, îmi venea să râd de acest gând, în sinea mea râdeam chiar şi mă miram că-putusem să mă las prins cu atâta ardoare de jocul, acela naiv şi-atât de pueril. M-am uitat înapoi spre colţul cu ulmi, de fapt, nu

sunt sigur „că m-am uitat, cred că am vrut să mă uit, dar am renunţat şi m-am năpustit în direcţia porţii s-o ajung pe Cât. Pe partea cealaltă a bulevardului era o staţie de troleibuze şi sarafanul ei de şcolăriţă se oprise acolo, în staţie. Nu am putut să traversez bulevardul, pe cele patru benzi treceau maşini într-un sens şi-n altul, a trebuit să aştept în marginea trotuarului, să privesc neputincios troleibuzul care se apropia. Am făcut semne disperate cu braţul, am strigat, dar Cât nu m-a văzut, nu se uita spre locul în care fusesem nevoit să mă opresc, şi probabil din cauza zgomotului nu mi-a auzit glasul.

La vreo două sute de metri, în josul bulevardului, era un loc de trecere pentru pietoni, dar dacă mă duceam până acolo pierdeam şansa de a o mai prinde pe Cât. Am ridicat cutia viorii la înălţimea capului şi cu o nepăsare, cu un curaj de care nu mă ştiam în stare, m-am năpustit printre maşini în direcţia staţiei. Şocul a fost năprasnic. Parcă m-aş fi aruncat de pe o stâncă în viitoarea furioasă şi rece a unei ape de munte. Am auzit scrâşnind un milion de frâne, mi-au spart urechile zeci de claxoane, de glasuri furioase, şi eu ameţit, buimac, speriat, n-am mai ştiut ce fac, am pierdut direcţia, m-am trezit alergând în lungul bulevardului. M-a trezit de fapt fluierul scurt şi repetat cu insistenţă al unui miliţian. M-am oprit şi m-am uitat spre staţie, dar în direcţia în care alergasem eu nu se vedea ghereta cu pereţii din sticlă mată, nici sarafanul de şcolăriţă pe care-l purta Cât. Staţia rămăsese undeva spre dreapta. Am Vrut să mă năpustesc într-acolo, dar troleibuzul pe care speram să-l prind pleca din staţie. Am înţeles că nu mai avea ni – i un rost să alerg şi am rămas în mijlocul bulevardului până când s-a apropiat miliţianul care fluierase. M-a salutat politicos, mi-a cerut buletinul, a scos un carnet, a întrebat dacă aveam 15 lei, eu am scos repede banii, dar omul ordinii mi-a făcut semn să nu mă grăbesc. A scris întâi o chitanţă, mi-a ţinut şi un discurs, în genul lui Octav, despre felul cum se traversează o stradă pe care trec maşini, m-a condus în locul de unde plecasem, mi-a dat chitanţa, a luat banii şi salutând cu aceeaşi

politeţe, s-a îndepărtat

Am alergat spre locul însemnat cu linii albe şi negre, m-am aruncat iar în viitoarea bulevardului, da. de data aceasta maşinile opreau toate, şoferii mă lăsau să trec, aveau în gesturi ceva din politeţea miliţianului care mă amendase. Aiiâajuns în staţie exact în clipa în care oprea un troleibuz. Am sărit pe scara joasă înaintea celorlalţi pasageri, am perforat abonamentul şi jn-am grăbit, spre băncile din faţă. Troleibuzul nu părea aglomerat, însă locurile erau toate ocupate. Numai banca mea preferată – banca pe care puteam să stau cu spatele spre şofer – era liberă. M-am aşezat cu un sentiment de mulţumire, acoperindu-mi urechea stângă cu palma. Ciudat. Sentimentul acesta îmi era până la un punct sau chiar în întregime cunoscut. Era sentimentul cu care alergam orbeşte să prind întâlnirea pu Uca. Acum obiectul alergării se schimbase, era altul. Alergam s-o prind pe Cât, dar sentimentul de mulţumire cu care mă aşezam pe bancă rămăsese neschimbat. Şi nu numai sentimentul acesta era neschimbat. Şi senzaţia de oboseală, şi ritmul grăbit cu care îmi bătea inima, şi atmosfera din troleibuz şi nerăbdarea de a ajunge mai repede – toate erau aidoma. Am închis ochii şi sub pleoape, în mod cu totul neaşteptat mi-a apărut una din acele dimineţi, când mergeam cu Ioniţă, cu Horaţiu Bârsan, cu Ana-Maria, cu Corsicanul şi bineînţeles cu Uca să privim dropiile. Uca rămăsese ca de obicei pe bancheta din spate a limuzinii albastre. Pretextase o indispoziţie, zicea că soarele e prea puterfiic şi, ca să dovedească acest lucru, şi-a deschis umbrela. Eu am întors capul să-i spun ceva, dar sub umbrela roşi e cu picouri albe stătea Cât. În ochii ei verzi îşi făcea loc un zâmbet cunoscut. Cunoscut? De când? Şi de unde? Şi cine era această fată care apărea în intervalul dintre troleibuze, interval pe care eu îl dilatam enorm din dorinţa ascunsă, şi cam laşă, de a o lăsa pe Uca să mă aştepte? De ce îşi smulsese fundele? Şi de ce plecase atât de furioasă? I-am dat umbrela la o parte şi am întrebat-o:

— Cât, te-am supărat cu ceva? De ce ai plecat?

Ea şi-a apropiat fruntea de a mea, dar a evitat răspunsul. A spus zâmbind:

— Ai un singur ochi!

— Şi tu ai un singur ochi. Un ochi mare, verde. Un ochi de plantă.

Cât a bătut bucuroasă din palme:

— Asta înseamnă că am devenit copaci. Suntem copaci!

A sărit de pe banchetă şi a început să alerge pe mirişte, strigând:

— Suntem copaci! Suntem copaci!

Am vrut s-o pornesc după ea, dar troleibuzul s-a oprit. Eu nu mi-am dat seama, adică nu ştiu când s-a oprit. Am simţit pe umăr o mână grea, şi foarte aproape am auzit un glas care întreabă:

— Vă este rău? Vi s-a făcut rău?

În faţa mea stătea un ins mustăcios, într-o bluză decolorată cu mâneci scurte. M-am uitat buimac în jur. Troleibuzul era gol. Insul cu mustăţi era şoferul. M-am ridicat şi strângând sub braţ cutia neagră a viorii, am bâiguit:

— Nu mi-e rău. Mă simt bine…

Şi m-am îndreptat spre uşă. Când am pus piciorul pe trotuar, fata de la bilete spunea:

— Eu am văzut că nu-i în apele lui, de cum s-a urcat. Tot timpul a ţinut mâna la ureche. Nu trebuia să-l laşi să coboare.

Insul cu mustaţă se instalase la volan. A spus râzând i

— E un căcăcios îndrăgostit! N-are nimic!

Trotuarul pe care coborâsem era din bolovani mari de râu. În faţă nu se vedea nicio clădire. Doar departe, în câmp, se desluşea o îngrămădire de copaci, un gard de scândură, iar dincolo de gard acoperişul de tablă al unei case. Spre dreapta, ca într-un decor de teatru, se profilau mai multe blocuri noi. În troleibuz s-a aprins lumina. O lumină aurie şi strălucitoare, ca de sărbătoare. Fata de la bilete se uita după mine. Mi-a făcut semn să mă întorc la troleibuz. Dacă n-aş fi auzit cuvintele jignitoare ale

şoferului m-aş fi întors, dar aşa, mi-am continuat drumul ca şi când aş fi fost din partea locului.

Îmi înţepa nările un aer plăcut şi răcoros de câmp. Nu mă simţeam derutat şi nici nu-mi părea rău că n-o m; ai ajunsesem pe Cât. Ea locuia în blocurile noi din dreapta. O condusesem până aici de trei sau patru ori, dar nu coborâsem niciodată din troleibuz. Nu mă lăsase Cât să cobor.

Seara era caldă. De fapt, încă nu era seară, ci acel ceas al zilei când nu puteai şti dacă va coborî întunericul sau se va urca de pe undeva lumina albăstrie a zorilor. Troleibuzul a trecut la câţiva paşi de mine, apoi s-a întors într-un fel de cerc şi s-a îndreptat spre oraş. M-am oprit şi l-am privit cum se îndepărta cu luminile aprinse, ca o corabie ciudată.

Dinspre oraş a apărut alt troleibuz. S-a întâlnit cu cel care pleca şi fără zgomot – dacă nu l-aş fi văzut, nici nu aş fi ştiut că vine – s-a apropiat şi s-a oprit exact pe locul unde se oprise şi celălalt.

La volanul troleibuzului se afla o fată. Tot o fată era şi la bilete. Nu a coborât nimeni. Nu s-a urcat nimeni. M-am urcat numai eu, cu vioara sub braţ.

Când am ajuns acasă, Uca nu era în curte. Nici la geam. La masa lungă din salonul de jos stătea Mare. Pe masă tronau cele două vase de argint sub care se păstra caldă cina. Mare stătea în capul mesei, dreaptă şi rigidă de parcă l-ar fi aşteptat pe Ioniţă. Am spus intimidat i

— Săru-mâna, Mare!

Mare a dat din cap fără să spună un cuvânt. În felul acesta numai lui Ioniţă îi răspundea, când nu venea la timp. Simţind chiar din prima clipă atmosfera încărcată, şi intuind primejdia unor represalii de care până acum scăpasem, am început să mă plâng de programul tot mai încărcat, de lecţiile tot mai lungi, de travaliul îngrozitor pe care mi-l impunea nouă mea profesoară.

Mare m-a ascultat aţintindu-mă cu ochii ei mici şi când mă aşteptam mai puţin, când credeam că am convins-o de dificultăţile pe care le presupuneau lecţiile mele, m-a

admonestat cu asprime:

— Isprăveşte odată, Tin! mai bine vezi să nu ţi se răcească de tot mâncarea. Doar ştii, şi ştiu şi eu, că pe tine nu te prinde minciuna.

S-a ridicat şi, sprijinindu-se în baston, s-a îndreptat spre uşa mare să-i facă plimbarea de seară lui Faţă. În prag s-a oprit şi fără să se întoarcă, a spus:

— Te-a căutat la telefon o fată. A sunat de două ori. Zicea că o să mai revinău

Am întârziat mult la cină, deşi nu-mi era foame. Abia m-am atins de chifteluţele în sos marinat care-mi plăceau şi acasă când le pregătea mama. Lui Octav nu-i făceau bine condimentele, însă sosul pregătit era un sos dulce de roşii. Mama fierbea roşiile şi-atât. Poate mai fierbea ceva, eu n-am de unde să ştiu, că nu prea stăteam pe la bucătărie. Rezultatul era fantastic. Ieşea un sos delicios, care-l făcea pe Octav să mai ceară o porţie. Sosul pregătit de Mare era de zece, de douăzeci de ori mai delicios. Mare avea reţeta ei specială, sosului dulce de roşii i se adăugau frunze de dafin, boabe de piper şi nu mai ştiu ce alte chestii dintr-asta. Cred că dacă n-aş fi avut educaţia severă a lui Octav care îmi cerea mereu să pun pedală „instinctelor primare”, aş fi cerut zece porţii şi tot nu m-aş fi săturat.

Ei, bine, în seara aceea aproape nici n-am văzut ce-mi păstrase Mare! Am băut doar laptele, care se răcise şi avea un miros strident de lapte praf, dar am rămas la masa lungă de douăsprezece persoane atât de mult, încât Magda, obişnuită probabil să ne vadă pe mine, pe Ioniţă şi mai ales pe Uca devorând totul cu o repeziciune care o punea de atâtea ori în alertă – abia pridideа să ne servească – a întrebat cu un început de îngrijorare:

— Domnul Tin nu se simte bine?

Eu aveam nu numai auzul, ci toate simţurile, toată fiinţa lângă telefonul aşezat în apropierea scării de stejar, pe o consolă cu tot felul de figuri şi arabescuri din porţelan milanez şi n-am înţeles ce a spus decât a doua oară când, de fapt, nu a repetat întrebarea ci a completat-o:

— Să vă aduc un ceai de tei?

Am tresărit şi am spus:

— Nu, Magda. Nu-i nevoie. Mă simt bine. N-am nimic…

Însă după ce s-a întors Mare de la plimbare – cu Faţă – a trebuit să fiu circumspect, să încerc pe cât îmi stătea în putere să mă sustrag acelei obsesii. M-am îndreptat, cu intenţia cea mai lăudabilă, spre scara de stejar – voiam să urc în cameră la mine – dar după trei paşi, mi-a răsărit în faţă biblioteca unchiului Alexandru pe care de obicei o evitam sau o ignoram, cum făcea de altfel şi Ioniţă. Cred că unchiul Alexandru îl întrecea în pedanterie şi mai. ales în snobism pe Octav. Înenu stătusem de vorbă cu el, ar fi trebuit să se întoarcă de două săptămâni, dar îşi prelungise weekend-ul, făcând o călătorie de documentare în Grecia şi Italia. La Salonic, la Atena şi apoi la Roma, trebuia chiar să ţină o conferinţă despre arta pictorilor naivi de la noi. Deci, nu-l cunoşteam pe unchiul Alexandru decât din auzite sau, cum spunea Grosicanul, „de la rubrica faptelor diverse”. Gând voia să afle ceva despre o persoană, Corsicanul întreba:

— Ce se mai spune la rubrica faptelor diverse despre I.D?

Nu folosea niciodată numele întreg al cuiva, ci doar iniţialele, aşa că pentru neavizaţi întrebările lui puteau să pară adevărate şarade. Depozitarul tuturor informaţiilor sau şeful rubricii cu fapte diverse – cu faptele cele mai diverse, mai paradoxale şi mai trăsnite – era, bineînţeles, Ioniţă. Însă ironia şi sarcasmul cu care îşi însoţea cuvintele diminuau, micşorau sau dimpotrivă amplificau totul până la deformare. O imagine fidelă şi cât de cât obiectivă a unchiului Alexandru era greu de obţinut chiar şi de la Mare. Pentru că şi Mare deforma totul în felul ei. Oroarea pe care o avea faţă de minciună, o făcea să cadă în cealaltă extremă, să exagereze printr-o tendinţă continuă de înfrumuseţare.

Lucrurile din casă erau singurele care puteau da o imagine adevărată despre unchiul Alexandru. Şi în primul\

rând, biblioteca. Frumoasă, superba bibliotecă pe care b comandase unui meşter popular şi care ocupa peretele din fund şi o parte din pereţii laterali ai marelui salon de jos, unde îşi avea şi biroul – Pentru că, spre deosebire de Octav căruia îi plăcea liniştea şi izolarea, camera lui de lucru fiind retrasă şi păzită cu străşnicie – unchiul Alexandru se afla la celălalt pol. Viaţa lui, chiar aici acasă, era publică. Draperia grea prinsă cu inele pe o tijă de alamă nu era lăsată niciodată şi de aceea biroul, biblioteca şi toate celelalte – sfeşnicele de argint, perna uriaşă din catifea albastră pe care erau prinse decoraţiile, cele două tablouri de valoare – un Cézanne şi un Renoir, colecţia de pipe – avea 83 de pipe, unele aduse de el din cele mai diferite ţări şi oraşe, alte zeci de nimicuri, statuete de jad, de mărgean, un *coupepcipier* de fildeş etc. etc., plantate peste tot cu o neglijenţă bine studiată, formau cadrul preferat al unchiului Alexandru. Elnd am păşit întâi aici – condus de Ioniţă – am crezut că mă aflu într-un muzeu sau într-o casă memorială. Timpul nu a diminuat această senzaţie, dimpotrivă, a fixat-o, i-a dat contur, relief. E o senzaţie pe care o încerc ori de câte ori mă întorc din oraş. Cum păşesc în salon, dincolo de faldurile draperiei de catifea, văd biroul şi biblioteca şi zecilé” de statuete, şi colecţia de pipe, şi perna cu multele şi valoroasele decoraţii şi nu ştiu de ce, mă aştept să-l văd şi pe unchiul Alexandru, venind spre mine, primindu-mă la jumătatea salonului şi conducându-mă aşa cum îşi conduce toţi musafirii spre acel colţ de muzeu. Pentru că de ani de zile unchiul Alexandru nu face altceva, decât să-şi prezinte, ca un adevărat custode – biblioteca, statuetele de jad, colecţia de pipe, colecţia de creioane, sfeşnicele. În biblioteca sunt aproape zece mii de volume, toate legate în piele. Există şi un catalog. Fiecare carte are un număr şi este aşezată în locul indicat în catalog. Însă nimeni nu se foloseşte de acest ghid comod, îmbrăcat ca şi cărţile într-o piele fină, verde. Nici măcar Uca, singura care foloseşte din plin avantajul de a avea la picioare aproape toate izvoarele filosofiei, literaturii, artelor. Unchiul Alexandru n-a fost

văzut niciodată cu o carte în mână. Nu mai citeşte nimic, de mult. El este numai custode.

Mare se aşezase în fotoliul Louis XV, iar Faşă, mulţumit probabil de plimbare, se lungise la picioarele ei. M-am îndreptat spre biroul unchiului Alexandru eu speranţa vagă că Mare o să mă observe şi o să mă întrebe ca în primele zile:

— Tin, nu rămâi cu noi?

O eventuală „seară în trei”, cum o numea Ioiaiţă, cu zâmbetul lui rău, acele lungi monologuri pe care Mare le debita cu persuasiune în prezenţa mea şi a lui Faţă, ar fi rezolvat totul. M-ar fi ţinut în apropierea telefonului. Şi eu’în acele clipe, nu-mi doream nimic altceva. Ca să rămân cât mai aproape de telefon, l-aş fi ascultat şi pe Faţă, dacă ar fi avut chef să-mi ţină un discurs. Însă speranţa mea atât de frumoasă s-a risipit repede, s-a năruit ca un castel clădit pe nisip. Mare nu a vă? ut că mă îndrept spre bibliotecă. Abia după o jumătate de ceas, după ce am răsfoit fără rost catalogul – nu aveam chef de lectură, cum nu avea chef Faţă să meargă la vânăfoare de vrăbii – după ce m-am uitat aproape la fiecare din încrustaţiile pe care meşterul de la Arbore, un sat de pe lângă Suceviţa, le făcuse cu migală în lemnul de cireş al bibliotecii, uscat pe încetul la umbră, după ce am privit îndelung colecţiile de pipe şi creioane, după ce explorasem totul şi nu mai aveam niciun motiv să-mi prelungesc şederea, Mare m-a văzut. Nu s-a mişcat din fotoliu. A ridicat doar bastonul şi, împungând cu vârful lui aerul în direcţia telefonului, a spus iritată:

— Tin, nu te mai învârti fără rost pe acolo. Dacă ai nevoie de telefon, ia-l şi pune-l în priza din salonul de sus.
1

Am privit-o uluit, nu de faptul că-mi ghicise starea de spirit, că ştia de ce nu urcasem încă în camera mea, provincialul din mine era uluit în faţa unei situaţii pe care o crezusem complicată, de nerezolvat şi care era atât de simplă, mai ales că Mare, văzând-o pe Magda prin apropiere, i-a spus:

— Magda, ajută-l pe Tin. Du-i telefonul sus.

Magda s-a apropiat de telefon, l-a scos din priză şi, cu felul ei cam încet, cam apatic, s-a îndreptat spre scara de stejar. Dacă nu m-ar fi ţinut în loc ochii de sfinx ai lui Mare – ori de câte ori stătea în fotoliul Louis XV.

Mare avea în fixitatea privirii, în încremenirea umerilor sau a obrajilor ceva de sfinx – m-aş fi repezit după Magda, aş fi ajuns-o şi i-aş fi spus să se grăbească, să nu lase un spaţiu atât de mare. Dacă între timp suna Gât?

Am murmurat un „mulţumesc, Mare”, dar nu sunt sigur că am fost auzit. Cuvintele mi-au rămas undeva în cerul gurii şi nu mi-am recunoscut nici glasul. Aveam un glas schimbat, un glas gros cum numai după somn sau numai când sunt foarte emoţionat se îngroaşă astfel. În salonul de sus, după ce Magda a pus telefonul în priză am spus iar:

— Mulţumesc, Magda!

Însă de data aceasta mi-am auzit glasul în afară. Era glasul meu obişnuit, nici gros, nici subţire. Magda nu m-a privit, a răspuns cu o înclinare a capului şi fără niciun cuvânt, a coborât. Eu am rămas la doi paşi de telefon ca hipnotizat. Mi se făcuse cald, vestonul de la uniforma de elev era încheiat până sus, mă strângea, ar fi trebuit să intru în cameră,» să mă schimb, ar fi trebuit să fac un duş, alergasem mult, se uscaseră pe mine câteva rânduri de sudoare şi dacă mă gândesc puţin încep să ghicesc de ce Mare îi ceruse Magdei să mute telefonul. Dar Mare e o doamnă, n-ar fi spus niciodată: „Tin, miroşi a sudoare ca un cal de poştă”!

Stăteam în mijlocul salonului şi mă uitam spre telefon. Eram sigur că dintr-o clipă în alta aveam să-i aud ţârâitul prelung, aşa cum îl auzeam şi în celelalte seri din camera mea. Era un ţârâit îndepărtat şi cumva plăcut, un ţârâit vesel şi familiar, nu-mi dau seama în ce-i stătea veselia, poate că numai mi se părea vesel prin contrast cu tăcerea adâncă şi posomorâtă din casă. Auzeam paşi. Magda alerga să răspundă. Ţârâitul se întrerupea. Imediat îi auzeam puternic şi clar glasul. Magda avea mereu

acelaşi răspuns, de parcă ar fi fost imprimat pe bandă de magnetofon:

— Nu. Nu s-a întors. Nu ştim când se întoarce.

Chiar când eram strânşi toţi la cină – fenomen destul de rar – tot Magda se ducea să răspundă. Ioniţă stătea cu urechile ciulite şi cum lăsa Magda receptorul în furcă, ¡mârâia:

— Bunii şi dezinteresaţii prieteni ai tovarăşului director-general sunt nerăbdători să-l vadă.

Într-o seară, Ioniţă zâmbise insidios:

— Magda, de ce n-ai întrebat cine l-a căutat pe tata?

Magda nu era atentă la nuanţe şi nu a sesizat ironia din glasul lui Ioniţă. A spus cu o convingere pe care ni – meni n-ar fi reuşit să i-o clatine:

— N-a fost nevoie să întreb. Am recunoscut glasul domnului Grin Olteanu.

Ioniţă a insistat:

— Eşti sigură că era glasul lui?

Magda şi-a ascuns mâinile mari şi roşii sub şorţ şi s-a uitat pe rând spre Mare, spre Uca, spre mine, mirată că i se puneau astfel de întrebări. A ripostat jignită:

— Eu când spun ceva, ştiu ce spun. Domnul arhitect Grin Olteanu a sunat până acum de şaptespre: – ce ori.

Şi Magda a continuat fără să clipească şi fără să aibă cea mai mică şovăială, de parcă ar fi spus o poezie pe care o învăţase pe de rost:

— Domnul-profesor Albu a sunat de treisprezece ori, doctorul Istrate de opt ori, pictorul Caramihai de trei ori, directorul Filarmonicii…

Ioniţă a ridicat mâinile în sus, mimând cum nu se putea mai bine spaima:

— Gata, Magda! Mă predau. Îţi cer iertare. Ai o memorie pentru care te invidiez. Tata” ar trebui să te ia şefă de cabinet.

Telefonul a ¿unat, dar nu cu ţârâitul acela îndepărtat şi vesel pe care îl auzeam din camera mea. La doi paşi de mine a izb: cnit un sunet strident, de parcă în salon ar fi intrat maşina pompierilor. Am vrut să ridic receptorul, dar

gestul mi s-a frânt la jumătate. La cinci paşi în spate era uşa de la camera Ucăi. Uitasem de Uca. O uitasem cu desăvârşire, dispăruse toată seara din gândurile mele. O adusese brusc sunetul telefonului, care nu se oprea, care suna insistent, mă făcea să simt uşa de la camera verişoarei mele, nu ca pe o uşă, ci ca pe o gură fierbinte de cuptor. Mi-am scos şapca şi-am pus-o peste telefon, dar sunetul lui a continuat cu aceeaşi stridenţă. Mi-am scos repede şi haina. Însă larma aceea îngrozitoare nu s-a diminuat decât în parte. Şi dintr-o clipă în alta, Uca putea să deschidă uşa. Gând am înţeles că nu există altă ieşire, am ridicat receptorul şi cu o voce stinsă am îngăimat fraza pe care Magda o rostea totdeauna rar şi apăsat şi cu mândrie:

— Aici casa arhitect Alexandru Salcur!

— Tin! În sfârşit, te găsesc. Unde ai fost toată seara?

— La lecţia de vioară!

M-am întors apoi speriat spre uşa de la camera Ucăi. Uca nu ieşise în prag. Glasul ei se auzea în receptor:

— Sare lecţie? Am dat telefon la profesoara ta. Mi-a spus că ai plecat de-acolo pe la ora şapte. Şi acum e zece şi jumătate. Ai citit biletul pe care ţi l-am lăsat?

Uca era furioasă. Am spus, înălţând iar din umeri:

— Nu! Ce bilet?

— Ţi-am lăsat în cameră un bilet. Giteşte-l!

La celălalt capăt al firului, receptorul a fost izbit cu putere în furcă. M-am întors iar spre uşa de la camera Ucăi şi m-am liniştit. Ba, chiar m-am bucurat. Uca nu era acasă! Puteam să aştept fără nicio grijă să mă sune Cât. Am pus receptorul în furcă şi cu ultimele puteri m-am lăsat pe una din cele două canapele. Nu pe aceea pe care se instala procurorul Strava, dimineaţa, când făceam repetiţii, ci pe cealaltă. Am rămas întins pe canapea vreo zece – cincisprezece minute. Nu aveam niciun gând, decât senzaţia aceea ciudată de bucurie pe care o provocase descoperirea că Uca nu era acasă. Însă şi mai ciudafera faptul, că savuram această bucurie, aşa cum savuram altă dată uriaşele cataifuri pe care ni le pregătea Mare şi care

răspândeau cele mai plăcute arome de fragi, de zmeură sau de coacăze. Numai întârzierea telefonului pe care îl aşteptam de la Gât, umbrea această bucurie. Şi biletul lăsaţ de Uca. Nu prea îmi venea să mă ridic de pe canapea, însă până la urmă curiozitatea a învins lenea. M-am ridicat, mi-am luat şapca, haina şi am intrat în cameră. Am lăsat uşa deschisă larg să aud telefonul de la primul ţârâit. Am zărit biletul Ucăi pe masă, lângă o carte cu coperţile lăcuite. L-am desfăcut. Era lapidar şi ultimativ:

„*Tin*.

Te-am aşteptat până la ora opt şi jumătate! *Puteai să fii bine crescut* şi să te *întorci mai devreme*. *Astăzi e ziua Anei-Maria*! *Ai uitat*? *Ca să salvăm cât de cât aparenţele*, *îţi las această carte pe care să i-o aduci Anei-Maria*. *N-o să afle niciodată că nu i-ai cumpărat-o tu*. *Acum plec*. *Nu mai pot să întârzii nici măcar un minut*.

Uca”.

Mi-am aruncat ochii peste titlul cărţii. Era un roman de Dumas-tatăl: *După douăzeci de ani*. Nici n-am pus mâna pe el. L-am lăsat pe masă, lângă biletul Ucăi. N-aveam niciun chef să merg la sărbătorirea Anei-Maria unde era adunată probabil toată haita. Am stins lumina în cameră şi am ieşit. M-am ghemuit în colţul cel mai îndepărtat al salonului”, cu ochii nu spre uşa Ucăi – cum făceam în urmă cu o lună – ci spre măsuţa pe care se afla telefonul.

Am rămas cu ochii pe telefon aproape un ceas, dar Cât nu a mai sunat. Şi nici Uca! Mare se retrăsese de mult în camera ei, i-am auzit loviturile de baston şi glasul pe scara ce ducea la demisol. Vorbea cu Faţă. Prietenia dintre Mare şi Faţă era admirabilă, însă eu, ca să fiu sincer, n-aş fi vrut să mă aflu nici cinci minute în pielea bietului motan. Ori de câte ori îl vedeam pe Faţă, fălcos şi taciturn, ţinându-se după Mare, mă simţeam obligat să-i dau dreptate lui Ioniţă. Vărul meu avea un milion de păcate, era ironic, era subiectiv, era pătimaş, era rău» fiecare cuvânt de-al lui picura venin ca un colţ de viperă, însă când spunea că „Mare a reuşit să-i schimbe lui Faţă psihologia., că a făcut din el un căţel cumsecade”, nu

aveam încotro, eram silit să-mi plec fruntea şi să-l aprob. Faţă avea o poziţie destul de ingrată. Zilnic trebuia să asculte lungile monologuri cu care îl firitisea Mare. Însă am impresia că nu prea îşi făcea probleme. Niciodată nu am văzut să arate semne de nerăbdare sau de nervozitate. O asculta tăcut, plictisit, somnoros. Somnolenţa părea să fie singurul lui mod de a se apăra. Oricâte nemulţumiri ar fi avut Mare în legătură cu arşiţa de afară, neobişnuită pentru începutul lui septembrie, oricât de întortocheate i-ar fi fost amintirile despre anii de închisoare, despre greva de la Regie, care a început numai după ce ea a transmis instrucţiunile de la Centru, „eu, o fată de optsprezece ani”, oricât de greu ar fi suportat Mare mirosul de fum sau de ciorbă cu leuştean care venea aproape la fiecare oră din zi şi din noapte dinspre vila vecinilor, oricât de inadmisibilă ar fi fost purtarea lui Ioniţă care pierduse examenul de admitere la Arhitectură, prin neprezentare, Faţă tot nu deschidea ochii. Neîntrecutului chef de vorbă pe care îl avea Mare, el îi opunea totdeauna cunoscutul, sincerul, marele lui apetit de somn.

Sunetele din toată casa urcau până la mine ca pe o pâlnie dilatate cumva, amplificate. Dacă aş fi stat în salonul de jos, cred, nu aş fi auzit cuvintele pe care Mare le adresa lui Faţă. Ori le-aş fi auzit, ar nu atât de clare.

— E cald, e prea cald! spunea Mare. Parcă am fi în mijlocul lui Iulie. Ar trebui să-i cer Magdei să deschidă geamul. Dar Magda are treabă la bucătărie. Şi nici nu-i bine să deschid geamul. S-ar face curent. Poate uşa din spate. Ei, dar asta ce mai este? Uşa din spate e deschisă. Vine miros de câmp. Nu miros de iarbă, ci de grâu copt. În douăzeci şi nouă mergeam cu trenul să-mi văd bărbatul la închisoare. M-am urcat în tren la Chitila. Am vrut să merg în Gara de Nord, dar în ultima clipă am fost oprită. La intrarea în gară era un băiat de-al nostru cu acordeonul. Gând a văzut că mă apropii şi-a desfăcut acordeonul şi-a început să cânte. Era un semn pe care îl ştiam numai eu. Nu puteam să intru în gară. Ar fi ieşit cu muzică. Bărbatul meu stătea de doi ani la Doftana. Eu mergeam să-l văd, dar

să-i duc şi nişte instrucţiuni pentru cei care pregăteau greva petroliştilor. La Ploieşti nu putea să ajungă nimeni. Toţi cei care încercaseră fuseseră prinşi. Eu primisem sarcină să stabilesc legătura cu petroliştii prin tovarăşii de la Doftana. Băiatul cu acordeonul mă prevenise că în Gara de Nord erau agenţi. Lângă Podul Basarab mă aştepta cu taxiul nea Tatu, un garagist, om de-al nostru. M-a dus până la Chitila. Acolo a coborât el întâi să vadă cum stăm. Eu am rămas în taxi, pe o stradă mai lăturalnică. Când s-a întors, mi-a dat biletul de tren şi n-a zis decât atât: «E bine»! Era un om foarte tăcut. M-am dus şi eu în gară şi când a venit trenul, m-am urcat. Vagoanele aveau platformele din faţă şi din spate deschise. N-am intrat în vagon. Ana rămas pe platformă îmi plăcea aerul curat. Era vară, şi soare, şi cald. Şi griul era copt. Din câmp venea un miros plăcut de spice şi boabe încălzite la soare… Magda, tu ai deschis uşa din spate?

— Nu, doamnă. N-am deschis nicio uşă. Toate uşile şi ferestrele sunt închise.

— Gum asta? Şi mirosul de grâu copt de unde vine? că doar nu visez. Simt în nări miros de spice şi de boabe încălzite la soare, ca în vara aceea. Parcă e chiar mirosul de-atunci…

Nu prea cunosc legile acusticii şi nici modul de propagare a sunetelor într-o casă, Octav a încercat de câteva ori să-mi explice dar nu am reţinut nimic, nu prea eram atent la ce-mi spunea el, mă prefăceam doar că-l ascult, zâmbeam, dădeam din cap înţelegător, însă cum prindeam un moment favorabil, mă retrăgeam de a-ndărătelea spre colţul meu, îmi luam vioara, arcuşul şi începeam să repet. Numai o sonatină de Diabeli sau un rondo de Boccherini puteau să-i oprească lui Octav avântul oratoric, obligându-l să-şi scoată ochelarii, să-i şteargă îndelung cu batista şi să zâmbească conciliator. Altfel, nimeni şi nimic nu-l putea opri să-şi ţină prelegerile, pentru că una din marile naivităţi ale lui Octav consta în a crede că mai devreme sau mai târziu cercetările lui îi vor aduce lauri. Credea aproape cu fanatism că într-o zi aceste

cercetări îl vor purta cu triumf spre Universitate, că îl vor repune în drepturile uzurpate „de nişte indivizi incapabili”, că va putea preda, că în doi-trei ani va ajunge titularul catedrei de fizică. Îşi întocmise un curs în două volume şi ca să-şi păstreze forma, ca să fie cât mai degajat, să nu pară stângaci şi ridicol în ochii studenţilor, făcea din când în când repetiţii. Deocamdată, studenţii eram numai eu şi mama. Dar cum mama avea mereu de făcut câte ceva în bucătărie, se retrăgea în vârful picioarelor, îmi făcea semn să nu mă mişc, să rămân că ea o să se întoarcă. Bineînţeles, până la urmă student – cu cea mai bună frecvenţă eram eu.

O dată sau de două ori pe an, Octav îşi experimenta cursul şi cu elevii din clasele mari. Apărea la catedră în cel mai bun costum al său, îşi punea ochelarii cu ramă de aur, se uita la ceas şi timp de 45 de minute îşi copleşea asistenţa cu date, cu principii, cu formule, făcând paranteze şi divagaţii interminabile. Elevii îi cunoşteau slăbiciunea şi i-o tolerau prefăcându-se interesaţi, luând notiţe cu sârguinţă iar la sfârşit, la un semn – careva ieşea din bancă şi ridica braţele, ca un dirijor – izbucneau în aplauze. Octav se înroşea de plăcere, îşi consulta ceasul şi grăbindu-se spre uşă, mormăia confuz:

— Pentru lecţia viitoare reţineţi doar esenţialul. Formulele şi principiile mai complicate nu sunt pentru voi. Vă veţi întâlni cu ele la universitate. Fără să vreau mi-am amintit de vremea când eram student şi v-am irosit ora cu explicaţii inutile! Vă rog să mă iertaţi.

Elevii izbucneau iar în aplauze. Octav pleca mulţumit şi încântat şi rămânea cu acea stare de mulţumire şi încântare o zi, două, trei şi uneori chiar o săptămână. Era acea epocă fericită când profesorul Salcu acorda cu generozitate notele cele mai mari.

După ce Mare a intrat la ea în cameră s-a făcut tăcere deplină. Pâlnia pe care urcau sunetele spre mine a fost întoarsă cu gura în jos, ori poate că exista o a doua pâlnie aşezată altfel decât prima şi care aduna sunetele de la mansardă. Spun asta, pentru că imediat am auzit glasul

procurorului Strava, neobişnuit, speriat. O clipă am avut senzaţia că procurorul Strava se afla pe puntea unui vas în primejdie şi striga în portavoce:

— Nuuu! Opriţi, opriţi, altfel unde ajungem?

Prin spate mi-a trecut un fior rece. Credeam că strigătul o să se repete. Nu s-a repetat. Pâlnia aşezată cu gura în jos a lăsat să ajungă până la mine zgomotul unor paşi. Mi-am acoperit urechea stângă cu palma, aşa cum făceam când eram în cameră şi ascultam paşii Ucăi. Însă imediat mi-am dat seama că n-a era nevoie să-mi acopăr urechea. Sus, paşii se auzeau clar. Procurorul Strava nu citea, adică nu străbătea camera de la un capăt la altul în linie dreaptă cum o străbătea Uca Mersul lui era foarte încurcat, parcă ar fi căutat ceva, un lucru pierdut, o carte sau poate cutia cu somnifere căzută după noptieră, după unul din fotolii ori sub masă. Nu – cunoşteam bine camerele de la mansardă şi-mi era greu să ghicesc, după paşi, locurile în care procurorul Strava se oprea să privească, să caute. În cele din urmă, am auzit deschizându-se o uşă. Paşii procurorului au răsunat pe scara îngustă, scara pe care Mare făcea ascensiuni la sfârşitul fiecărei săptămâni să-i ducă lenjuri curate. Am sărit din fotoliu şi fără să mă gândesc ce fac, m-am pitit după pian. Salonul nu era luminat decât în parte. Puteam să rămân pe locul meu fără să-mi fie teamă că voi fi văzut. Eu am sărit însă şi m-am pitit după pian. Paşii se auzeau tot mai aproape. S-a deschis o uşă şi procurorul Strava a trecut prin partea luminată a salonului spre scara de stejar. Se ducea probabil să se plimbe în grădina din spatele vilei.

M-am ridicat de după pian şi mi-am reluat locul de veghe. Însă trecerea procurorului Strava mă tulburase, risipise brusc obsesia care mă ţinuse toată seara în preajma telefonului, mă adusese cu picioarele pe pământ. M-am surprins zâmbind. Nu mi-am văzut ochii, nici hipul – în salonul de aici, de la etaj, lipseau oglinzile – dar ştiam, simţeam, nu era zâmbetul de împotrivire, adică nu era zâmbetul cu care întâmpinam observaţiile lui Octav. Era

celălalt zâmbet, de acceptare. Acceptam o situaţie de-a dreptul ilariantă. Mare nu rostise niciun nume. Spusese că m-a căutat o fată. Atât. Şi eu mă bătusem toată seara cu morile de vânt. Crezusem că mă căutase Cât. Dar eram un caraghios. Cât nu ştia unde stau. Nu mă întrebase niciodată şi eu nu-i spusesem. Nu-i dădusem nici numărul de telefon. Poate că mă căutase Ana-Maria. Era mai firesc să mă caute ea, îşi aniversa ziua de naştere şi probabil sunase să mă invite la aniversare. M-am smuls inerţiei şi am intrat în cameră. Cartea, pe care Uca o lăsase pentru Ana-Maria, era pe masă. Şi biletul Ucăi era acolo. L-am luat în mână, dar nu l-am citit. Îmi era somn. Abia m-am târât spre baie. Duşul, rece ca gheaţa (acasă puteam să las apa să curgă o noapte întreagă şi tot caldă rămânea) mi-a alungat din oase oboseala şi somnul. Adică, nu. Senzaţia de somn s-a accentuat. Ieşisem din baie adormit pe jumătate, voiam să-mi iau pijamaua, dar cum am deschis uşa dulapului, privirea mi s-a oprit pe costumul cel bun. Somnul m-a părăsit brusc, s-a desprins şi a căzut de pe mine ca o crustă de ghips. De când venisem la unchiul Alexandru nu pusesem costumul acesta niciodată. Prilejuri se iviseră, însă nu-l pusesem din teama de a nu părea ridicol şi demodat în ochii celorlalţi. Ioniţă, Grosicanul sau Horaţiu Bârsan veneau la petreceri îmbrăcaţi ca nişte salahori.

— În seara asta, la aniversarea Anei-Maria, nu vreau să mai plătesc tribut snobismului! am mormăit eu şi-aproape simultan roţile, rotiţele şi pârghiile secrete care îmi dirijau voinţa s-au pus în mişcare.

Am scos din dulap costumul, pantofii negri de antilopă, cămaşa albă cu jabou de dantelă, papionul. În cinci minuţe eram îmbrăcat. Am deschis valiza, am luat unul din cele două discuri aduse de acasă – un Paganini interpretat de Menuhin – şi peste alte cinci minute trăgeam hotărât de mânerul soneriei, la uşa vilei în care locuia Ana-Maria. Undeva în interiorul casei, s-a auzit clinchetul subţire al unor clopoţei. Clinchetul acesta îmi era cunoscut, aproape familiar. Şi povestea clopoţeilor

prinşi pe culoarul care ducea spre bucătărie îmi era cunoscută. Fusesem la vreo trei din petrecerile Anei-Maria şi de fiecare dată auzisem altă poveste.

Cea mai nostimă, dar şi mai greu de crezut o auzisem de la profesorul Mavromati. Mentorul lui Ioniţă era. aproape obez, făcuse un infarct, fusese ameninţat de al doilea, dar nu se cruţa, nu-şi impunea nicio restricţie, alerga toată ziua, mânca mult, fuma, bea, se irosea cu nepăsare şi inconştienţă. În casa unchiului Alexandru venea cam de trei ori pe săptămână, de obicei spre ora prânzului. În ciuda multelor sale kilograme, păstra în mişcări o anume vivacitate, un avânt tineresc, ochii lui albaştri iradiau o neaşteptată vigoare şi uneori o prospeţime care o făcea pe Mare să întrebe:

— Eugen, ce ţi s-a întâmplat?

Mare îi spunea totdeauna pe numele mic.

— Arăţi altfel azi, parcă ai mai întinerit.

Mavromati se apleca, îi săruta mâna şi spunea ironizându-se:

— Nici nu mă mir. Vara asta am stat în spital doar de patru ori.

Dacă sosea înainte ca Magda să fi început să pună tacâmurile pentru masa de prânz, rămânea lângă Mare. Lua o pernă de pe canapeaua cea mai apropiată, o arunca pe covor şi imitându-l pe Faţă, se tolănea pe ea la picioarele fotoliului Louis XV. Faţă deschidea ochii, îl privea şi înţelegând că prezenţa goliatului îi punea în pericol somnul, se ducea să-l continue în altă încăpere sau în curte. Urma o scenă ca întrerude care nu se văzuseră ¿e mult şi aveau atâtea să-şi spună. Mare era încântată, bucuroasă, fericită şi se făcea roşie, roşie. Însă lucrul cel mai greu de priceput, aproape incredibil, era altul. Mare nu vorbea. Ea, care avea cel mai bogat debit verbal, trebuia să tacă. Şi tăcea. Mare, da! Mare ştia să tacă! mai mult, ştia să asculte. Mavromati n-o întrecea ca debit verbal, dar avea aplomb. Era ca un dirijor de înaltă clasă, îţi cerea să-l urmăreşti, să-l asculţi cu atenţie. Te obliga!

— Pe cine crezi că am întâlnit dimineaţă? întreba

Mavromati şi o fixa pe Mare cu privirea lui albastră, strălucitoare de o infinită ingenuitate:

— Pe cine? tresărea Mare şi ochii ei se contaminau brusc de aceeaşi strălucire.

— Pe nevasta arhitectului Grin Olteanu. Ieşisem de la minister. Jos, în stradă, m-am lovit de Anda. Ştii ce femeie frumoasă era!

— Ştiu! spunea Mare. N-am mai văzut-o de mult. Crin îl vizitează destul de des pe Alexandru, dar vine singur.

— Eu îi văd uneori la familia Ulea. Dar una e s-o vezi pe Anda în interior şi alta-i s-o vezi întâmplător pe stradă.

Mavromati se ridica în genunchi şi întorcea capul spre mine sau spre Uca. Privirea lui ne cerea, ne soma să-i dăm ascultare. Gontinua:

— Dimineaţă, Anda avea ceva de cămilă sau de cangur care a alergat mult. Era obosită, avea părul lăsat, murdar, încărunţit. Şi mai purta şi-un basc demodat Totul mi s-a părut la ea demodat, şi îmbătrânit. Chiar şi zâmbetul care de obicei rămâne tânăr. Venea la minister să rezolve nişte treburi pentru Crin. Mi-a spus că s-au mutat, că au avut necazuri, fiind nevoiţi să cheltuiască mult cu reparaţiile.

Mavromati se întorcea din nou spre Mare:

— Zicea că s-au mutat într-o casă bătrânească. Ceva modest dar comod. Au acum şi puţină curte, şi grădină, şi linişte.

Cuvintele acestea, rostite rar şi cu o doză de nepăsare» încercau să diminueze uimirea. Însă zâmbetul spunea altceva. Zâmbetul şi privirea lui Mavromati trădau o curiozitate aproape bolnăvicioasă.

Mare confirma:

— Da, s-au mutat încă din primăvară. Mă mir că n-ai ştiut.

La masă, Mavromati nu se aşeza lângă Mare. Nici lângă Ioniţă. Săuta cu privirea scaunul rămas liber între mine şi Uca. După ce se aşeza, îşi plimba privirea peste tacâmuri, îşi freca nerăbdător palmele – obicei pe care îl avea uneori şi Octav – şi întreba:

Ce surpriză ne-ai pregătit, Mare?

— Nicio surpriză! spunea cu exces de modestie Mare. Aprovizionarea e tot mai proastă. Cu ce să faci surprize?

bum apărea Magda, Mavromati îşi trăgea scaunul aproape, apuca tacâmurile şi, ca un ogar care ridică botul şi adulmecă urmele vânatului, îşi ridica nasul şi aspira cu lăcomie aburii ce se înălţau de pe platoul pe care îl purta Magda. Gând platoul ajungea lângă el, îl privea lung şi murmura prins de o ciudată emoţie:

— Oho! Tarte cu măruntaie de pasăre! N-o să te superi, Mare, dacă o să iau două?

cerea totdeauna două tartecu măruntaie de pasăre sau cu ciuperci – două farfurii cu supă, două porţii de dovlecei sau de ardei umpluţi, două prăjituri. Mânca repede, cu lăcomie, icnind, hlepăind, transpirând, nemaiscoţând un cuvânt. Pentru că în faţa mâncării, lui Mavromati i se blocau centrii vorbirii, ai auzului, ai văzului. Abia când ajungea la a doua prăjitură începea iar să vadă, să audă, să vorbească.

— Ieri sau alaltăieri mă, prinde de braţ Remus Albu! spunea Mavromati, şi ochii lui albaştri se îngustau, lăsau să apară un zâmbet indulgent, care-i contrazicea spusele. Zâmbetul acesta, mereu indulgent, înţelegător, mărinimos, diminua valoarea fiecărui cuvânt, o schimba, îi dădea alt sens. Mare, dumneata îl ştii pe Remusică. Prin patruzeci şi şapte când lucrai la Capitală şi îţi trebuiau oameni cu origine sănătoasă, l-ai scos de la strung. Mi l-ai dat să-l instruiesc, să-l scap de negreala lăsată de uleiuri sub unghii şi de expresiile carri tari. Ţin minte că după vreo două luni mă prinde de braţ şi începe să înjure: „Ce vreţi, bă, să faceţi cu mine? De ce vă bateţi joc? Trimiteţi-mă înapoi în fabrică!” Mă uitam la el, uluit. O jumătate de an m-a tot bătut la cap să-ţi spun să-l trimiţi înapoi la strung.

— Nu mi-a spus nimic!

— Nu că tot nu l-ai fi trimis.

— Acuma e la învăţământ. – Da! Răspunde de relaţiile externe. Mi-a întins o mână albă, grăsulie, moale ca o franzelă: „Ce faci, domnule? m-a întrebat. Nu ne-am văzut

demult!” Îl priveam şi-mi venea greu să recunosc în el pe băiatul înalt şi costeliv de altă dată. S-a făcut masiv şi are o burtă! Cred că o întrece pe a mea. Mi-a lăsat mâna şi a oftat mulţumit: „Ce bine-i să mai mergi puţin pe j< >s! Asta-i ora cu aer curat”. L-am întrebat cine se ocupă la ei cu trimiterea bursierilor peste hotare. M-a privit cu nişte ochi adormiţi: „Eu îi trimit. De ce?” „Aşa! N-ai nevoie, am zis, de un băiat foarte talentat, protejat de-un vechi prieten al tău?” A râs: „Cam prea vechi!” M-a prins repede de umeri şi a încercat nu să se eschiveze, dar nici să-şi ia vreo obligaţie: „Nu, dragă Eugen. Aici e ca la bătaia de peşte. Sunt alţii care îşi spun ultimul cuvânt”. Mă gândeam la dumneata, Tin, şi am-insistat: „Protejatul meu e un violonist excepţional. I-ar trebui o bursă la Paris să se perfecţioneze”. A râs nepăsător: „Te cred, dragă. Dar ce pot să fac?” Cuvintele acestea mi-au şters cu totul din memorie imaginea băiatului lung şi ciolănos care cerea să se întoarcă în fabrică. Mergeam pe una din aleile Cişmigiului şi nu mai aveam ce să ne spunem. La despărţire, m-a prins iar de umeri: „Dacă vrei, totuşi, să-l trimiţi, vino să discutăm”. „Ce să discutăm? Doar mi-ai spus clar că nu se poate! Am să vin, dar nu să discutăm despre burse. Am să vin să mai stăm de vorbă. Am să vin pentru tine”. „Vino şi vedem noi! La Paris n-o să se poată. E bătaia peştelui prea mare. Dar găsim altceva. Sunt şi alte locuri. Poate la Viena sau la Roma”. Părea sincer Remusică. Ce zici, Mare? Să-l vizitez?

Vizitele erau un *hobby* pentru Mavromati, înaintea paharului de vin roşu – băutura lui preferată – şi chiar a celor două mari teme: Leonardo da Vinci şi Arta egipteană veche, pe care le aborda aproape în orice discuţie. Avea prin apropierea Cişmigiului o garsonieră dublă dar nu puteai să-l prinzi pe-acasă. Corsicanul zicea, mângâindu-şi bărbuţa rară, că din 24 de ore, 25 sau chiar 30 de ore, Mavromati le folosea pentru vizite. Corsicanul glumea, desigur, dar se afla şi foarte aproape de adevăr. Pentru că erau zile în şir când Mavromati uita să-şi mai treacă pragul casei. O vizită o continua pe cealaltă. De la unchiul

Alexandru, unde lua prânzul, alerga să-şi bea cafeaua la doctorul Scarlat, iar două ore mai târziu, când ieşeam de la lecţia de vioară, aproape mă izbeam de el în faţa uşii de la apartamentul doamnei Maria Penescu Sarandi. Seara se duce să ia cina la „Casa Universităţii”, unde întâlnea „mereu aceleaşi mutre”. Însă „o friptură excelentă şi o salată de ardei fripţi” îl răsplăteau, îi alungau alergia pe care i-o provoca totdeauna contactul cu mediul universitarilor. După cină, fără să se resimtă se îndrepta spre atelierul pictorului Garamihai unde găsea

O canapea comodă – fotoliile erau prea mici pentru el – un vin roşu de Nicoreşti şi câţiva elevi – Mavromati nu spunea niciodată studenţi, cuvântul elev având pentru el un înţeles mai larg – în faţa cărora îşi etala, cu priceperea unui neguţător de mătăsuri şi podoabe scumpe, marea, uriaşa lui erudiţie. Dar itinerarul unei zile era mai complicat, mai sinuos, asemeni unui labirint cu multe culuare şi ascunzişuri secrete. De pildă, Mavromati nu lipsea de la niciuna din petrecerile noşstre. Ba, de multe ori bondarul roşu îl căra şi în obositoarele escapade puse la cale de Ioniţă. Însă Mav – aşa-i spuneau Uca şi Ana-Maria – nu arăta niciodată semne de oboseală. Venea totdeauna primul şi nu ţinea la etichetă, nu păstra distanţa pe care o cerea vârsta, experienţa şi aura lui de profesor. Sărea, striga, alerga laolaltă cu Horaţiu Bârsan, cu Ioniţă, cu toţi ceilalţi, primea pedepsele care

I se dădeau când se juca mima, aştepta aceste pedepse, le executa fără să clipească, stătea în genunchi pe sâmburi de piersică, striga „cucurigu” de douăzeci de ori, lătra, suna la uşile vecinilor şi întreba dacă n-aveau nevoie de coşar ori, amuzându-se şi amuzându-ne şi pe noi, cânta cu uşurinţă şi naturaleţe, ca o veritabilă soprană de coloratură, aria Clopoţeilor din opera *Lăkme*. După ce culegea aplauzele, făcând reverenţe exagerate în dreapta şi-n stânga, se lăsa pe o canapea epuizat. Spunea cu mulţumire şi încântare:

— Lângă voi uit mereu ce vârstă am!

Numai când i se cerea s-o sărute pe Uca sau pe Ana-

Maria, avea o ezitare, o sfială care nu-l prindea, nu era în felul lui de a fi. Spunea, ridicând braţele:

— Gata, mă predau! Am întârziat atât de mult pe acest tărâm miraculos care se numeşte adolescenţă, încât aproape nu mai ştiu cine sunt.

Ne privea şi cu un gest teatral cădea în genunchi împreunând palmele a rugă:

— „Sunt un om bătrân. Dacă vreţi să nu mă prefac în pulbere, daţi-mi altă pedeapsă.

Uca se apropia până la doi-trei paşi, dar ap: rămânea dreaptă şi neclintită ca o icoană. Mav aştepta îndurare şi cum îndurarea nu venea, se târa în genunchi până lângă Uca şi-i săruta poala rochiei, iar dacă Uca era în pantaloni se ridică şi o săruta pe frunte. Ana-Maria nu-l lăsa să aştepte, nici să cadă în genunchi. Gum auzea pronui Tţându-se pedeapsa alerga spre Mavromati, strigând:

— Sunt aici, Mav!

Se oprea la un pas şi-i întindea obrazul. Gestul Anei-Maria făcea să-i dispară sfiala. O privea cu un zâmbet bonom şi spunea: J

— A! Păi, nu aşa!

Scotea batista din buzunarul de sus al hainei, o aşternea pe jos, îngenunchea şi-i făcea semn Anei-Maria să îngenuncheze şi ea.

Toţi erau încântaţi, fascinaţi de farmecul lui Mavromati. Începând cu Mare şi sfârşind cu Magda – pe Faţă nu-l mai număr – toţi erau cuceriţi de sinceritatea lui. Eu stăteam totdeauna departe de epicentru, adică stăteam mai retras, priveam spectacolul de pe strapontinul meu din ultimul rând de bănci, aveam altă perspectivă şi de-aceea şi impresia sau părerea mea despre Mavromati se deosebea de a celorlalţi. Se deosebea chiar şi de părerea lui Ioniţă, cu care măcar aici, în acest punct, puteam sau ar fi trebuit să ne întâlnim. Însă Mavromati îl cucerise şi pe vărul meu. Şi nu era ceva trecător. Îl cucerise definitiv, îl ameţise, îl orbise pur şi simplu, pentru că atunci când apărea el, acasă la unchiul Alexandru ori în altă parte, Ioniţă se schimba brusc. I se schimba în primul rând,

glasul – începea să cânte cuvintele, să le lungească nu ştiu cum – i se schimba culoarea ochilor, lungimea obrazului, i se schimba zâmbetul. Când Mavromati era printre noi, vărul meu zâmbea cu timiditate, cu supunere, cu slugărnicie chiar. Şi fără zâmbetul lui ironic, insinuant, coroziv, Ioniţă arăta ca un biet *cowboy* pe care l-a dezarmat – luându-i pistoalele – şeriful.

Eu nu-l suspectam pe mentorul lui Ioniţă de nesinceritate. Să fiu bine înţeles. Mavromati nu era un mitoman. Cuvântul lui putea fi pus pe cel mai fin cântar farmaceutic, putea fi măsurat cu micronul. Da, Mavromati era prea deştept ca să fie nesincer. Ceea ce mă făcea pe mine să am rezerve, să mă îndoiesc de tot ce spunea el, nu era lipsa de sinceritate, ci scrupulozitatea, pedanteria» graba de a aduce dovezi şi martori care să-i confirme, să-i autorizeze, să-i întărească spusele. Fiecare întâmplare povestită de Mavromati avea cel puţin doi-trei martori, oameni de vază, persoane cunoscute, notorietăţi ale vieţii universitare, artistice, „* politice. Ascultându-l aveam senzaţia că era aidoma domnişoarelor de altă dată – ştiu asta de la mama – care mergeau la bal cu un carnet unde treceau numele celor ce urmau să le invite la dans. Mavromati nu avea un asemenea carnet, nu-şi nota niciun nume. Avea în schimb o memorie fantastică. Ţinea minte numele tuturor studeţilor pe care îi avusese în cele peste 25 de promoţii. Aproape toate oraşele ţării fuseseră redimensionate pe planşetele foştilor săi elevi.

— De asta şi seamănă unele cu altele! adăuga repede Mavromati şi închidea ochii să nu i se vadă zâmbetul ironic.

În fiecare promoţie avusese trei-patru elevi la care ţinuse foarte mult, pe care îi pregătise, îi protejase, pentru care făcuse uz de numele lui ca să-i poată plasa cât mai bine ori să-i oprească în Bucureşti.

— Mulţi dintre elevii mei sunt azi domni mari! spunea Mavromati şi din guşa lui enormă porneau, nişte sunete ciudate, nişte chiţcăituri ascuţite care păreau a fi râs.

Şi erau râs! Mavromati râdea mult. Chiţcăiturile i se

auzeau în tot salonul, formau un fond sonor cu care însă te obişnuiai, care nu supăra pe nimeni. Numai dacă stăteai mai retras, aşa cum stăteam eu pe strapontinul din fundul sălii, numai atunci râsul lui Mavromati devenea supărător. De pe strapontinul meu observam ceea ce alţii, fiind mai aproape, nu puteau să observe. Râsul îl trăda pe Mavromati, lăsa să se vadă marea lui dramă: singurătatea. Pentru că în ciuda inteligenţei, a toleranţei pe care le arăta continuu, toţi elevii lui, mai devreme sau mai târziu îl părăseau, îi întorceau spatele, îl trădau.

— Un singur elev de-al meu a trecut prin şcoala iezuiţilor de la Blaj! spunea Mavromati în orice împrejurare. Unul singur! repeta cu o voce înaltă de tenor. Dar a fost suficient, pentru că de la el s-au molipsit toţi ceilalţi din promoţia lui şi din promoţiile care uj urmat.

Guşa-i se umfla ca un cimpoi, tremura, se zbătea, şi peste ultimele cuvinte pornea totdeauna râsul lui dezagreabil, chiţcăiturile acelea ascuţite. Însă am observat, râsul acesta, oricât de dezagreabil, nu era periculos. Periculoasă îi era ironia. Fjindea pentru Mavromati ironia era un *modus vivendi*. Se folosea de ironie ca de o spadă cu două tăişuri. Un tăiş îl îndrepta asupră-şi mereu, cu o indicibilă plăcere. Îşi ironiza prea marea sinceritate, neputinţa de a fi ştiut vreodată să-şi cunoască interesele, îşi ironiza naivitatea, lipsa de apetit pentru chiverniseală, pentru trepte şi posturi ministeriale.

Celălalt tăiş al spadei era rezervat cunoscuţilor, colegilor, prietenilor. Mavromati le privea „micile păcate şi slăbiciuni” – sunt cuvintele lui: – cu o mare indulgenţă. Ori de câte ori aducea vorba despre colegisau despre prieteni, în ochii lui albaştri apărea un zâmbet conciliant. Ironia abia se ghicea în cuvinte şi era blândă, înţelegătoare, mărinimoasă. Însă-efectul era neaşteptat, paradoxal. Plusul de mărinimie devenea acid, excesul de blândeţe persiflator, prea marea înţelegere demascatoare.

Asemeni lui Faţă, care rostogolea ghemul căzut din coşul în care Mare îşi ţinea lucrul de mână, stând. tolănit pe perna de la picioarele fotoliului Louis XV, Mavromati

rostogolea aproape cu obstinaţie ghemul numeroaselor conflicte şi adversităţi ce existau în minister sau la institut. Firele acestui ghem, deşi îngrozitor de încâlcite, duceau toáte spre un singur nume: Flavius Racolţea.

— Flavius? întreba uimită Mare.

Uimită, şi derutată, şi sâcâită ca de o viespe, neînţelegând sau nevrând să înţeleagă, rămânând fermă la o părere a ei mai veche, la o imagine de care nu voia să se despartă, pe care se înverşuna să o păstreze:

— Flavius a lucrat cu mine! spunea rar şi apăsat Mare. Şi cuvintele ei sunau ca un privilegiu domnesc ce îl punea pe profesorul Racolţea la adăpost, îl ocrotea, îi garanta drepturi de care nimeni nu se putea atinge.

Mavromati o aproba cu largheţe ¡

— Ştiu, Mare! N-am uitat că a lucrat cu dumneata-ştiu!

— Flavius era conştiincios, modest, sincer, devotat cauzei! spunea Mare la fel de rar şi de apăsat.

Şi adăuga cu duritate:

— A lucrat cu miñe cinci ani!

Mavromati se cabra, glasul lui cobora mult, căpăta ceva din gravitatea ce se desprinde de pe strunele unui violoncel sau ale unei viori cu surdină. Spunea:

— Mare, să nu-ţi închipui că sunt un spoliator. N-am ce să împart cu Flavius. El îşi urmează drumul lui, eu îl, urmez pe al meu. Ştiu că a lucrat cu dumneata. Şi arhitectul Crin. Olteanu a lucrat. Când am venit eu, Grin Olteanu se pregătea să plece în minister. După câteva săptămâni a şi plecat. Cu ajutorul lui Flavius a făcut carieră.

— Cu ajutorul lui Flavius?! se mira Mare.

— Da! spunea Mavromati, întorcându-şi perna. Cu ajutorul profesorului Flavius Racolţea.

Mare bătea cu bastonul în parchet:

— Eugen, te rog să fii rezonabil. Nu-mi plac glumele de felul acesteia!

— Dar nu glumesc, Mare!

Mâncarea şi cele trei sau patru pahare cu vin roşu îl

moleşeau pe Mavromati şi nu-i venea să se mai ridice de pe pernă decât târziu, după ce-şi făcea siesta. Atunci, în ziua aceea l-am văzut aprinzându-se, sărind ca o minge, începând să se plimbe prin salon, să alerge, să strige:

— Plecarea în minister a lui Crin Olteanu a fost prima mişcare dintr-un şir care nu s-a isprăvit nici azi. Însă pe mine abia mişcările următoare m-au făcut să-i văd rostul. Fiavius l-a ajutat pe Crin să ajungă în minister „iar Crin Olteanu, de-acolo de unde era, l-a ajutat pe Fiavius să intre în munca de cercetare, să devină arheolog. Fiavius arheolog! Un moft, bineînţeles. Dumnealui voia un titlu universitar. Şi l-a obţinut. Pentru că marea descoperire pe care a făcut-o Fiavius nu avea nicio tangenţă cu arheologia. Nu pe vreun şantier de săpături a făcut el această descoperire, ci acolo, în umbra dumitale" Mare. Cu instinctul lui sănătos, de ţăran de la munte, a înţeles că dumneata nu te vei lipsi uşor de el. a după ce vei pleca, va veni cineva care să aibă aceeaşi mare nevoie de serviciile lui, că ar putea să rămână toată viaţa pe loc, în timp ce alţii îşi făceau un rost, urcau. O simplă propunere venită de la o voce într-o şedinţă îi susţinută de alte două voci, îl făceau pe cel propus să se vadă a doua zi într-un post nevisat. Vechii egipteni, striga Mavromati, au construit faimoasele lor piramide pe baza unor calcule complicate, rămase până azi o enigmă, exploatând munca unor generaţii întregi de sclavi. Fiavius a evitat calculele prea complicate. El a înălţat o piramidă uriaşă pornind pur şi simplu de la răbojul lui taică-su ori socotind pe degete ca un şcolar care abia a primit abecedarul, care nu ştie să numere decât până la trei.

Stând pe strapontinul meu auzeam aproape fiecare cuvânt rostit de mentorul lui Ioniţă, dar niciodată nu reuşeam să realizez cum ar putea să arate acea piramidă uriaşă în vârful căreia, se cocoţaseră toţi prietenii profesorului Racolţea. Gândul nu mă ducea niciodată spre ţara Sfinxului, nici spre triunghiul vestitei piramide a lui Tutancamon, ci în mod aproape obsesiv spre sala de festivităţi a liceului, spre scena luminată feeric unde la

serbările de sfârşit de an fetele prezentau numere de gimnastică artistică, dansând cu cercuri, cu mingi şi eşarfe, iar băieţii, de la clasa întâi şi până la a douăsprezecea, înălţau în câteva clipe o piramidă al cărei vârf nici nu se mai vedea din sală. Piramida pe care mi-o sugerau cuvintele lui Mavromati era aidoma, numai că în locul elevilor din liceul nostru, pe scena luminată de cele cinci proiectoare apăreau în chiloţi şi maiouri prietenii profesorului Racolţea: doctorul Scarlat., pictorul Caramihai, arhitectul Crin Olteanu. Eu însă nu-i văzusem încă niciodată şi de aceea toţi purtau ochelari şi mustaţă şi semănau cu unchiul Alexandru, aşa cum îl ştiam de când fusese ultima dată la noi. La fluierul profesorului de gimnastică, în locul căruia îl vedeam, bineînţeles, pe Mavromati, toţi prietenii profesorului Racolţea se năpusteau spre mijlocul scenei, se îmbrânceau, ce cocoţau unul în spatele celuilalt, încercând fiecare să ajungă cât mai sus.

Imaginea acestei piramide se estompa, dispărea sau se împrăştia ca un abur ori de câte ori intervenea Mare.

— Flavius?! murmura ea, încremenită în fotoliu, încremenită de uimire.

— Flavius, da! Flavius Racolţea, profesorul; doctorul docent, ţipa congestionat Mavromati.

Într-o zi, l-am văzut căzând în genunchi. împreunase palmele şi se ruga umil:

— Mare, te rog să mă crezi, pe Flavius îl cunosc bine. Trei ani am respirat aerul aceluiaşi birou. Flavius nu avea vila pe care o are azi, dar o visa. Cred că de când era copil o visa. Dovadă sunt clopoţeii, cei şase clopoţei pe care i-a smuls de la gâtul caprelor şi i-a ascuns în desagă în ziua când a plecat la oraş să devină licean. Douăzeci de ani i-a purtat peste tot cu el. A făcut liceul, facultatea, a fost pe front, dar de clopoţei nu s-a despărţit. Am stat în aceeaşi cameră la un cămin de nefamilişti şi i-am văzut. îi ţinea într-un cufăr de lemn, sub pat. Aproape în fiecare dimineaţă îi scotea din cufăr şi-i suna. Eu întrebam: „Ce faci? De ce nu dormi? Şi de ce tot îi suni? Te-a prins dorul

de ai tăi?” Flavius mă privea cu ochi de lup flămând: „De-o casă m-a prins dorul, că de la zece ani tot prin cămine stau”. Se repezea şi începea iar să-i sune: „Auzi? Fiecare clopoţel are alt sunet”.

Oricât de incredibilă ar fi fost şi această poveste, un lucru era cert. Cei şase clopoţei existau. Clinchetul lor vesel mi-au anunţat sosirea. Undeva, în interior am auzit paşi. Uşa masivă şi grea de stejar s-a-deschis şi Ana-Maria aproape m-a înhăţat de braţ:

— Tin! De ce-mi dai emoţii? Te-am sunat de trei ori. Uca mi-a zis că ţi-a lăsat bilet. L-am trimis şi pe Horaţiu Bârsan după tine! El unde a rămas? Şi de ce n-ar kdus vioara?

Oglinzile din vestibul – toţi pereţii erau îmbrăcaţi aici în oglinzi – îmi arătau o Ana-Maria multiplicată în zeci de exemplare. Oriunde m-aş fi întors, îmi aţineau calea, mă luau la rost, îmi cereau explicaţii şiruri de Ana-Maria. Însă o Ana-Maria schimbată uluitor. O Ana-Maria nouă sau, în orice caz, alta decât aceea pe care o ştiam. Purta o rochie albă, simplă, ca un sarafan de şcolăriţă, renunţase la rimelul albastru cu care îşi făcea cearcăne, la oja de culoarea cireşelor amare şi orice alt artificiu. Nu mai ştiu ce i-am răspuns Anei-Maria, nu eram atent la mine, la ce spuneam eu, ci la ce se petrecea în jur. Salonul mare de jos era gol – cei din haită se ascunseseră probabil – însă dintr-o clipă în alta aveau să se năpustească de prin toate ungherele, urlând, manifestându-şi bucuria de a mă vedea printre «şi cu pumni» ghionturi şi înjurături. Astfel de primiri erau rezervate de obicei celor ce întârziau. Şi cum eu mă simţeam cu musca pe căciulă – întârziasem peste aşteptări – trebuia să fiu prudent. De aceea păşeam încordat, gata să mă apăr, să evit dacă ar fi cazul o ciocnire prea violentă. Bănuindu-mi starea de spirit, Ana-Maria m-a prins iar de braţ:

— A, Tin! Să nu-ţi faci griji. Băieţii sunt sus. S-a întors tata şi au. devenit toţi mieluşei.

Ana-Maria s-a îndreptat spre scara largă de marmură roşie care urca la etaj şi eu, ca un căţel dus de lesă, am

urmat-o supus. Sus, în capul scării, aştepta Corsicanul, pe care însă nu l-am recunoscut decât abia când mi-a întins mâna. Şi el, ca şi Ana-Maria, trecuse printr-o metamorfoză bizară. Se spălase, se ţesălaşe, adică îşi scurtase pletele – barba mai păstra doar un ciuf mic şi ascuţit ca de muşchetar – şi, bineînţeles, renunţase la faimoasa lui bluză de culoarea caiselor coapte. Purta un costum negru de seară, cămaşă albă şi un papillon cu coadă lungă, în genul aceluia purtat de Dan Balomir la Festivalul şi Goncursul de muzică George Enescu, de anul trecut. Gând era elev în ultimele clase de liceu, Dan Balomir luase lecţii de la o soră a domnişoarei Zâne, profesoară de muzică la Iaşi. Anul trecut, în timpul Festivalului

Enescu, domnişoara Zâne a venit seară de seară la noi şi-aproape ne-a obligat să stăm în faţa televizorului. Dan Balomif a obţinut unul din marile premii şi când s-a transmis gala laureaţilor, a apărut cu acel papillon pe care domnişoara Zâne l-a văzut din prima clipă:

— Vai, Dan poartă – papillonul pe care i l-a dat sora mea!

Fosta profesoară a sărit de pe scaun şi s-a dus repede să-şi ia batista din poşetă. După ce a udat-o bine cu lacrimi, a spus:

— Papillonul acesta era suvenir de la tata. Dan e un băiat delicat. L-a pus special pentru sora mea.

— E un semn de recunoştinţă şi un omagiu, a observat mama.

— E un papillon original care-i dă distincţie şi prestanţă! a spus şi Octav, iar domnişoara Zâne a sărit din nou de pe scaun să-şi caute batista.

Cred că Octav pusese punctul pe i. Papillonul cu coadă, pe care îl purta Corsicanul, îi dădea într-adevăr distincţie. Dar şi eleganţă. Nu-l văzusem niciodată atât de elegant. Însă lucru ciudat, această eleganţă nu-l stingherea. Eu, de pildă, mă simţeam în costumul meu de zile mari, ca într-o armură medievală. Mivse părea greu şi incomod, îmi împiedica mişcările, mă făcea să am ezitări în mers. Grosicanul, dimpotrivă, era la el acasă. Dar

surprizele abia începuseră. Dintr-o încăpere, unde se auzeau acorduri din *Sonata lunii*, a ieşit Ioniţă. Şi el purta costum de seară, însă nu negru. Purta un costum argintiu, strălucitor, cu vestă de altă culoare. M-a întrebat fără nicio „introducere şi mai ales fără să-şi fi trimis înainte, ca pe un zăvod rău, zâmbetul

— N-ai adus vioara?

Auzeam întrebarea a doua oară – întâi mi-o pusese Ana-Maria – şi mă simţeam la strâmtoare, nu ştiam ce să răspund. Am îngăimat totuşi:

— N-am ştiut că trebuie s-o aduc.

Undeva, în spate, a explodat ca un eşapament de motocicletă, un glas cunoscut:

— Am adus-o eu!

Pe scară urca în fugă Horaţiu Bârsan, ţinând la înălţimea capului, ca pe un trofeu, cutia neagră atât de cunoscută a viorii mele. Când a ajuns sus, a spus iar:

— Am adus-o!

Ana-Maria a bătut din palme, bucuroasă:

— Mulţumesc, flori! Ai de la mine un pup!

Promisiunea l-a făcut pe Horaţiu Bârsan să-şi între»

dacă mai era cazul, în pielea de saltimbanc. A căzut repede în genunchi şi smulgându-şi cu un gest exagerat inima i-a întins-o Anei-Maria, odată cu cutia neagră a viorii. Corsicanul a încercat să-l bruieze:

— Scenă din *Romeo şi Julieta*, actul doi, tabloul cinci!

Eu m-am întors spre Ioniţă şi l-am întrebat:

— Ce caută vioara mea aici?

Ioniţă a înălţat din umeri:

— Întreab-o pe deşteapta de soru-mea. Ea a vorbit cu rectorul conservatorului. Ţi-a aranjat o a diţie.

— Uca?

Ana-Maria, care îmi auzise exclamaţia, s-a lipit de mine ca o pisică:

— Da, Uca! De trei săptămâni mă întreabă în fiecare zi dacă i-am telefonat rectorului, dacă i-am trimis invitaţie, dacă am primit sau nu răspuns. Acum rectorul e aici!

Eu am privit-o cuprins brusc de panică. Nu de trac.

Tracul se instalează totdeauna pe încetul. Cu o zi, două înainte de spectacol am fără voia mea o tresărire, un spasm, apoi o teamă, o neliniște care ține până în clipa când urc pe scenă sau duc arcușul spre coarde. Panica e altceva. E ca o ameteală. Te face să-ți pierzi controlul: „Și eu mi l-am pierdut, pentru că m-am auzit strigând:

— Bine, dar de ce nu am fost întrebat?

Am vrut să mă întorc, să mă năpustesc pe scară în jos, dar Corsicanul m-a prins de braț și m-a strâns ca într-o menghină:

— Ce-i cu tine, ești copil?

M-a împins nu în camera din care ieșise Ioniță, unde se mai auzeau încă acorduri din *Sonata lunii*, ci în alta de alături. Eu nu voiam să mă supun, mă zbăteam, încercam să scap.

— Aduceți careva un pahar de coniac! a strigat Corsicanul.

Ana-Maria, și Ioniță, și Horațiu Bârsan nu intraseră în cameră. Stăteau în ușă. Horațiu Bârsan a spus:

— Îndată!

A dispărut, dar aproape în aceeași clipă a intrat pe altă ușă. Avea în mână un pahar mare de coniac. I l-a luat Grosicanul, care tot nu-mi slăbea brațul* din strânsoare. Arătându-mi cu capul un fotoliu, a spus:

— Stai aici și bea puțin coniac.

Eu m-am oprit lângă fotoliu, dar am rămas în picioare. Am spus hotărât:

— Nu stau și nu beau nimic. Lăsați-mă să plec.

Corsicanul a râs:

— Încă nu mă cunoști. Ține paharul și bea!

Ana-Maria a intervenit speriată:

— Dorule, ce faci? Lasă-l în pace. Și vă rog pe toți să ieșiți.

Grosicanul a privit-o întâi peste umăr, a slăbit strânsoarea, a pus paharul cu coniac pe o măsuță și s-a îndepărtat. A ieșit din cameră și odată cu el sau chiar înaintea lui a ieșit și Ioniță. Horațiu Bârsan ar fi vrut să rămână, dar Ana-Maria l-a întrebat cu asprime:

— flori, tu n-ai auzit ce v-am rugat?

— Bine, bine!

A făcut o plecăciune exagerată şi a ieşit închizând uşa cu grijă. Ana-Maria mi-a căutat ochii şi când i-a găsit, a zâmbit:

— Tin, ce-i cu tine? Dacă nu vrei, nu cânţi. Nu te obligă nimeni. Însă gândeşte-te la Uca. Ea se zbate de vreo trei săptămâni pentru această audiţie.

— Nu mi-a spus nimic. Şi nu sunt pregătit.

Ana-Maria a râs:

— Te rog să laşi modestia la o parte. Doar repeţi în fiecare dimineaţă câteva ore. Degeaba, nu poţi să negi. Te-am ascultat. M-a chemat Uca. Ea te ascultă zilnic.

— Uca?!

Ceea ce-mi spusese Ana-Maria ar fi trebuit să mă facă să sar până în tavan de bucurie. În urmă cu o lună cred că aş fi sărit. Acum nu simţeam nimic. Bucuria care ar fi trebuit să măcuprindă, să mă ameţească, să-mi ia minţile venea dinafară şi căldura ei înjumătăţită, micşorată se lovea de mine ca de un zid rece. Cândva, Ana-Maria încerca să-mi transmită fierbinţeala degetelor ei subţiri, dar nu izbutea, pentru că mâna mea era alcătuită dintr-un material ciudat, care nu lăsa căldura să treacă mai departe. Acum, întreaga mea fiinţă părea alcătuită din acel material… Urechea stângă începuse să-mi ţiuie, de parcă în cameră ar fi fost un aparat de radio deschis prea tare. Din obişnuinţă, am dus palma la ureche să îndepărtez acel ţiuit sau măcar să-i diminuez intensitatea. Ana-Maria a luat gestul meu ca pe un semn de acceptare, de capitulare fără condiţii. S-a repezit spre uşa pe care apăruse Horaţiu Bârsan cu paharul de coniac, dar nu a deschis-o. S-a întors pornită parcă pe joacă:

— Nu! Pe aici o să intri tu, Tin. Aşa cum intră marii violonişti. Cum a intrat Ion Voicu, astă iarnă, când a împlinit tata cincizeci de ani. Mă duc să-ţi pregătesc intrarea”.

Am vrut s-o opresc, dar Ana-Maria s-a ferit, mi-a trimis bezele şi a ieşit pe cealaltă uşă, lăsându-mă singur.

Eram convins că la uşă stătea de pază Horaţiu Bârsan sau Corsicanul. M-am repezit furios – procedeul mi se părea umilitor – am deschis uşa, dar dincolo de prag nu era nimeni. Nici mai departe pe scara largă care cobora la parter nu se zărea nimeni. Eram liber. Puteam să plec. Totuşi nu am plecat. M-am întors să-mi iau vioara, nemulţumit, necăjit chiar că Horaţiu Bârsan nu rămăsese lângă uşă sau pe scară să-mi aţină calea, să încerce să mă oprească. Pentru că acum aş fi vrut să rămân. Însă nu oricum. Aş fi vrut să am un motiv. Aş fi vrut să se întâmple exact ce nu-mi plăcuse mai înainte. Adică să mă oprească ei, să mă roage, să mă forţeze, să o cheme în ajutor pe Uca. Da, asta aş fi vrut. Să mă roage Uca.

Mi-am luat vioara, dar am rămas pe loc, nehotărât. Camera în care mă lăsase Ana-Maria era luminată slab. Pe peretele din dreapta străluceau braţele de cristal ale unei aplice. Fiecare din cele trei braţe avea câte o tijă albă în formă de luminare. Becurile mici şi ovale închipuiau flăcările acelor luminări, dar nu izbuteau să lumineze decât jumătate din cameră. Cealaltă jumătate era scufundată în întuneric.

M-am apropiat de uşa pe care venise Horaţiu Bârsan cu paharul de coniac. M-au atras, de fapt, ultimele acorduri din *Sonata lunii*. Am apăsat minerul şi uşa s-a deschis mai uşor decât mă aşteptam. A trebuit chiar s-o opresc, să nu se deschidăprea tare. Dincolo era un salon care mi-a amintit dintr-odată salonul nostru de-acasă. Nu prin mărime, nici prin vreo mobilă oarecare, ci prin atmosferă. Prin tăcerea solemnă care se făcea când interpretam câte ceva la vioară în faţa invitaţilor lui Octav. Toţi ascultau îngânduraţi şi gravi şi numai din când în când se priveau şi dădeau din cap în semn de aprobare. Nu-l văzusem niciodată pe profesorul Racolţea, dar aş fi pariat că era domnul acela cu părul cărunt, aproape coliliu, care stătea într-un fotoliu cu spătar înalt. În alte fotolii, mai mici şi pe canapeaua îmbrăcată în catifea aurie stăteau invitaţii. Dar şi Corsicanul era acolo, şi Ana-Maria, şi Ioniţă, şi Horaţiu Bârsan, şi Uca. Toţi erau cuminţi, şi

atenţi, şi buni. Erau aşa cum mă visa Octav, şi mama, şi domnişoara Zâne. Însă asemănarea aceasta izbitoare dintre părinţii mei şi părinţii Anei-Maria, dintre prietenii lui Octav şi cei ai profesorului Racolţea, m-a speriat. Aveam senzaţia că mi se întinsese o capcană. Am închis uşa încet şi m-am retras spre cealaltă uşă de-a-ndărătelea. Picioarele aproape mă sileau să alerg. Dar nu am alergat. Am mers liniştit până în stradă. Ba, chiar până acasă. Când am ajuns, toate ferestrele, de le parter şi de la etaj, care dădeau spre curte erau luminate. La intrarea în salon, aproape m-am lovit de Mare, care mi-a arătat un morman de valize lângă scară, spunând bucuroasă:

— S-a întors Asiza.

Iar după o clipă, a adăugat:

— Şi Alexandru.

Unchiul Alexandru a apărut din partea stângă a scării, dar nu m-a văzut. A trecut prin biroul lui. Nici pe Mare nu a văzut-o, dar pe ea o ştia acolo, pentru că fără să se oprească a întrebat-o:

— Ioniţă cum s-a descurcat la examen? A făcut ce i-am spus? A fost să vorbească întâi cu arhitectul Crin Olteanu?

Mare nu i-a răspuns, s-a dus după el. Când l-a ajuns, a încercat să-i explice:

— Cu Ioniţă e o poveste…

Mă oprisem la jumătatea scării. Biroul era în partea opusă şi nu-l vedeam pe unchiul Alexandru. îl auzeam însă. A întrebat, uimit că i se puteau nesocoti indicaţiile:

— O poveste?! Ce poveste? Că doar totul era clar…

12

D octorul Cardaş a avut dreptate. Iată, după 45 de zile, astăzi am fost singur în Măgura, un orăşel din apropierea Sanatoriului. Trebuia să caut o cameră pentru Ştefania. Am încercat la două hoteluri – „Carpen” şi „Bulevard” – dar nimic. Cei de la recepţie nici nu te iau în seamă. Spun că programările şi repartizările de camere se fac prin dispeceratul general. Însă la dispecerat vin cei cu

locuri cumpărate în Bucureşti sau în alte oraşe. Lângă farmacie am găsit o băbuţă cu mere. Mi-am cumpărat 2 kg de mere frumoase, galbene, cu o denumire care-mi scapă. Ştefania o ştie. Dar ea nu-i aici să-mi spună cum se numesc sau din ce sort fac parte. Când ajung la Sanatoriu, în cameră, mare deranj. Vreo doi-trei muncitori lucrează de zor. cuiva i-a venit ideea să pună faianţă în jurul chiuvetei şi vrei, nu vrei, acum trebuie să aştepţi pe hol să se isprăvească lucrarea. A venit însă ora prânzului şi, până la întoarcerea de la masă, punerea faianţei s-a terminat. Nu şi curăţenia pe care femeile o isprăvesc abia după trei şi jumătate. Seara, privesc la televizor filmul la *răscruce de vânturi*.

În prima parte a dimineţii, întoarcerea unchiului Alexandru a rămas aproape neobservată. Cearta cu Ioniţă a izbucnit după micul dejun. Eu am fost fără să vreau martor. Eram în salonul de sus, îmi începusem exerciţiile, mai exact, încercam să descifrez partitura pe care mi-o strecurase sub braţ în ultima clipă, Alice. După fiecare lecţie, Alice mă conducea atentă şi afectuoasă până la uşă, dar cum treceam pragul sau chiar înainte de a-l trece avea grijă să-mi pună sub braţ tainul pentru a doua zi. De fapt, Alice nu făcea altceva decât să traducă semnele cabalistice ale profesoarei mele, pe care nimeni în afară de ea nu le-ar fi înţeles.

De data aceasta plec la Măgura cu inginerul Negoescu, coleg de cameră, directorul unei ferme de stat din Bărăgan. O pornim pe jos. În dreptul Pavilionului Central, unde sunt cazate femeile, întâlnim un ins de la 1 noi, din pavilionul bărbaţilor. În urmă cu două-trei seri, insul m-a întrebat îngrijorat dacă după medicamente se poate bea ceva.

— Apă! i-am răspuns.

— Nu, zice el, că am fost la prânz în Măgura cu o doamnă de pe-aici de la Sanatoriu şi-am luat câte-o friptură şi două sticle de vin. Şi-acum mă cârn doare capul. Oare din cauza medicamentelor?

— Nu, zic eu, din cauza vinului. Dacă iei

medicamente, nu mai bei vin şi nici ţuică.

— Păi, uite că n-am ştiut! zice el. Şi nici doamna cu care am fost. Că a înghiţit un pumn de pastile şi-apoi o sticlă de vin. Eu am băut mai puţin, am vrut să mă păstrez.

— Faci cum crezi, îi spun, dar nu faci bine! N-ai voie să încurci alcoolul cu medicamentele.

Nu i-a plăcut tonul meu prea categoric şi s-a îndepărtat nemulţumit. Acum insul, numai într-o geacă, sare ca un cintezoi în jurul pavilionului Central. Ne continuăm drumul şi după zece minute ne depăşeşte cintezoiul. Om la aproape 60 de ani, cărunt, ridat, dar îmbrăcat ca un adolescent, cu o geacă subţire şi fără nimic pe cap. Femeia care-l însoţeşte – trecută şi ea – poartă o haină de blană artificială. Saltă amândoi pe şosea, de parcă fiecare ar avea 16 ani şi ar fi la prima iubire. Inginerul Negoescu îi priveşte şi spune:

— Ăştia nici nu mai văd pe unde merg. Şi ce caraghioşi par, cu mersul acesta săltat. Insul are probabil acasă copii sau greutăţi, dar aici o face pe fantele. Nu pot să suport indivizi din ăştia!

Ajungem în Măgura pe la orele 10. Ne oprim întâi la hotel „Carpen”, aflat chiar lângă gară. Pe inginerul Negoescu îl cunoaşte recepţionera, dar nu-i dă nicio speranţă. Nu e şeful în hotel. Să-l căutăm la dispecerat sau să revenim cu un telefon, mâine seară. Ieşim şi trecem pe la dispecerat, dar directorul de la „Carpen” nu-i de găsit.

— Mergem la hotelul „Rozmarin”! zice inginerul Negoescu. Aia îmi sunt obligaţi, le livrez produse cu prioritate.

Hotelul „Rozmarin” se află la capătul oraşului. Ne întâmpină o clădire frumoasă, modernă, păstrând ceva din arhitectura locală. Recepţionera, o femeie grasă, trecută, repetă papagaliceşte aceleaşi cuvinte:

— Nu sunt locuri! Mergeţi la dispecerat!

Inginerul Negoescu înjură ardeleneşte – e de prin părţile Turdei – şi zice să-l căutăm pe director.

— Vine îndată. E prin curte! spune un ins.

Cum îl vede pe inginerul Negoescu, devine subit

slugarnic. Deschide repede uşa spre o încăpere mai retrasă, întrebând:

— Ce serviţi? Un coniac, o cafea?

— Nimic! spune inginerul Negoescu. îl aştept pe director.

După câteva minute apare un ins brunet, grăsuţ. E încântat că ne vede şi încântat să ne servească şi el:

— Cu o cafea? Cu ceva tare?

— Nu! zice inginerul Negoescu. Vreau o cameră sau un apartament pentru tovarăşul procuror Strava. îi vine soţia sâmbătă!

— Da, se face! spune fără să clipească directorul de la „Rozmarin”.

Şi înclinându-se ceremonios spre mine, adaugă:

— Începând de sâmbătă dimineaţă sunteţi oaspetele nostru…

Plecăm repede, să prindem cursa de 11 şi 30. O ajungem şi peste zece minute coborâm la Sanatoriu. Negoescu rămâne la pavilionul Central, unde se fac proceduri terapeutice. Eu mă îndrept spre pavilionul bărbaţilor. Peste o jumătate de oră, Negoescu apare însoţit de avocatul Ion Criveanu, celălalt coleg, de cameră, din Turda. Avocatul e un ins vesel, guraliv, insensibil la tot ce se întâmplă în jur, preocupat numai de el, de persoana lui, de familia lui, de nepoţel, băiatul uneia dintre fiice. Are două, cea mare „e injiner constructor, şefă de şantier, bărbatul ei la fel, dar ce folos, că nu le ajung banii”, îi ţine tot el. Pentru nepoţel merge patru kilometri în fiecare zi după lapte, au alimentara aproape, lângă casă, dar laptele de la alimentară „mânce-l diavolu, nu-i bun nici de dat la pisici”. Nici căţelul lui nu-l mănâncă. Pentru căţel cumpără parizer, că numai parizer mănâncă.

— Altceva feri, Domnul! Da’ nu-i bai, că e un câine grozav. E soneria casei.

Casa e mare ca o cetate – cu poarta ferecată în fier şi curtea pietruită – dar nu poate nimeni să se apropie, cum pune careva mâna pe minerul porţii, căţelul dă de veste, latră că şi din mormânt te scoală.

— La recensământ a fost înregistrat câine de pază şi nu plătesc impozit, deşi el e un pechinez de şapte ani, cu care mai am probleme, că pe lângă parizer trebuie să-i fac rost şi de căţele, da' nu-i bai, că e câine bun şi nu intră în călduri decât de două ori pe an.

După-amiaza trece cu somn, cu plimbări, cu vorbăria fără sfârşit a avocatului Criveanu, care a găsit undeva o seră şi s-a întors cu 15 frezii, pe care se căzneşte să le împartă la cinci. Vrea să le dea surorilor de serviciu. Dar când le numără, îşi dă seama că are numai 14 frezii. Ar vrea să se întoarcă la seră, dar e târziu. Ar vrea de asemeni să amâie pentru a doua zi împărţirea buchetelor de flori, să poată completa, să mai facă rost de un fir. îi spun să împartă florile în patru buchete şi-n felul acesta nu mai are nicio bătaie de cap. Nu trebuie să mai meargă nici la seră.

— Cum? întreabă intrigat avocatul Criveanu.

— Simplu! îi spun. Faceţi un buchet din cinci frezii şi trei din câte trei.

Avocatul e de-a dreptul stupefiat. Nu înţelege cum de nu s-a gândit şi el la o socoteală atât de simplă. Şi tot el conchide:

— Păi de unde să ştiu eu, drajilor, că eu cu flori n-am mai umblat. La nevastă-mea n-am fost, în treizeci şi cinci de ani niciodată cu flori, că doar n-am bolânzit.

— Nici de ziua ei? întreabă inginerul Negoescu.

— Nici, răspunde avocatul, că eu dacă a fost s-o atenţionez, apăi am atenţionat-o cu bani! Chiar de ziua ei îi pun în mână cinci sute de lei şi să se descurce.

— Şi amantelor tot bani le dai? întreabă Negoescu.

Avocatul Criveanu pare opac:

— Păi, lor de ce să le dau bani? Lor le dau altceva şi-i de-ajuns.

— Dar n-ai şi dumneata o prietenă mai intimă? întreabă Negoescu.

— Prietenă? mimează mirar ea avocatul. La ce bun, dragilor? Că de la brâu în jos sunt reformat şi numai de la brâu în sus ortodox:

În prag s-a oprit sora de serviciu. Spune zâmbind:

— Gata, domnule avocat, stingerea!

D oamna Maria Penescu Sarandi nu-şi schimbase metoda de predare, însă devenise egoistă, acaparatoare, tiranică. Începuse să mă aştepte cu ceasul în mână, să-mi pândească de pe terasă sosirea sau, nerăbdătoare, să o trimită pe Alice să mă întâmpine jos, în stradă. Cea mai mică întârziere o făcea nervoasă, irascibilă, temătoare. Se temea că s-ar putea să mi se întâmple un accident, că aş putea să răcesc, dar cel mai mult se temea că aş putea să mă stric la burtă cu vreo mâncare nepotrivită. Ignorându-mi vârsta sau pur şi simplu trecând peste ea, uitând câţi ani aveam, îmi recomanda – cerând să repet şi uneori să scriu pe o foaie de caiet – regimul alimentar care îi făcea ei bine şi care o scutea „de atâtea neplăceri”. Seara, mai ales, trebuia să evit carnea, sosurile şi grăsimile, să beau doar un pahar cu lapte sau un ceai de tei cu zahăr puţin.

Teama aceasta, care pe mine mă făcea să zâmbesc, o scotea nu o dată din casă. Îşi punea peste umeri un şal şi mă aştepta pe palierul întunecos, în apropierea celor doi rododendroni, cu uşa apartamentului deschisă larg. Răspundea la salut cu o înclinare abia perceptibilă a capului, mă lăsa să trec pragul, dar în clipa următoare mă ajungea, o lua înainte, se oprea în mijlocul salonului, arunca şalul şi fără să-mi dea voie să respir, întreba:

— Ai repetat suficient? Putem începe?

Eu răspundeam repede:

— Am repetat!

Doamna Maria Penescu Sarandi înhăţa un măr copt şi devorându-l cu lăcomie, făcea tot felul de semne, pe care Alice le traducea prompt. Lăsa storurile, aprindea luminările, pregătea magnetofonul, adică punea o bandă cu părţile orchestrale din concertul pe care trebuia să-l interpretez. Abia când în salon începea să se simtă parfumul de crini sau de tuberoze de la flăcările lumânărilor, doamna Maria Penescu Sarandi se liniştea, îşi căuta fotoliul şi cuibărindu-se în el, mai făcea un semn, ultimul, că puteam să încep. Era singurul semn pe care îl

înţelegeam şi eu şi mă grăbeam să-mi potrivesc vioara. Însă Alice era la datorie, spunea:

— Gata! începem!

Profesoara îşi pleca fruntea sau îşi punea palma peste ochi şi asculta neclintită minute în şir, ore, cu o răbdare fantastică. Nu intervenea decât la sfârşit, dar tot cu un semn, pe care Alice îl traducea repede, dădea banda înapoi, spunând:

— Doamna vrea să mai asculte o dată…

Uneori cea mai mică ezitare a arcuşului sau a degetelor o făcea pe profesoara mea să sară în sus şi din mijlocul fotoliului să mă apostrofeze:

— Tin, ce faci? De ce nu eşti atent?

Pocnea din degete şi Alice îi dădea repede vioara. Şi-o potrivea cu mişcări line de o rară, de o stranie graţie şi frumuseţe. Aştepta să se pună banda de magnetofon la pasajul unde greşisem, spunând:

— Trebuie să ne grăbim, Tin! Nu avem nicio clipă de pierdut. Curând vom ieşi în lume. Vom da un concert la două viori pe scena Ateneului! Vom merge apoi la Viena, la Roma, la Paris!

Rămânea cu ochii pierduţi într-un punct care se afla undeva în spatele meu, uitând să-mi arate cum trebuia să cânt. Alice se apropia şi-i lua vioara, aşa cum ar fi luat jucăria din mâna unui copil adormit. Doamna Maria Penescu Sarandi nu schiţa niciun gest de împotrivire, cred că nici nu observa că i se lua vioara. Întindea mâna spre mine şi eu trebuia să înaintez câţiva paşi, să mă apropii, s-o las să-mi mângâie obrajii:

— Vai, Tin! Ce tânăr eşti! Ce tânăr eşti! repeta în şoaptă.

Dar pe mine nimic nu mă enerva mai mult, decât să-i simt degetele uscate şi reci umblându-mi pe obraji, aşa cum ar fi umblat degetele unui orb. De-ac cea făceam totul să mă concentrez, să fiu atent, să nu am nici cea mai mică ezitare. Când nu aveam ezitări, profesoara mea era obligată, constrânsă chiar să se mulţumească cu o singură

audiţie. Şi cum ea nu-şi manifesta niciodată mulţumirea prin vorbe, ci doar prin semne, pe care Alice le traducea conştiincioasă, mă trezeam aproape după fiecare lecţie cu altă partitură.

Ieri, după prânz, inginerul Negoescu îmi spune că duminică sau chiar sâmbătă o să vină nevastă-sa cu maşina să-l ia acasă şi s-ar putea să rămână o noapte sau două la hotelul „Rozmarin”. Mă roagă să dau telefon şi să întreb la hotelul „Carpen” dacă au liberă camera promisă. Înţeleg din vorbele lui că nu mai pot fi sigur pe camera de la hotelul „Rozmarin”. Alerg la automat şi dau telefon acasă, îi spun Ştefaniei să nu se grăbească să-şi ia bilet până când nu aflu ce-i cu şederea la „Rozmarin” sau la „Carpen”. Ştefania mă roagă să fiu calm, să nu forţez. Seara – în timp ce avocatul Criveanu îşi depăna amintirile despre procese, femei, cliente, iubite – cobor la automat şi sun la „Carpen”. Mi se răspunde sec:

— Pentru sâmbătă şi duminică nu avem niciun loc. Dacă inginerul Negoescu doreşte, avem o cameră pentru joi şi vineri seara.

Urc şi, când îi spun, inginerul Negoescu se înfurie:

— Uite ce înseamnă un negustor prost! Păi, directorul de la „Carpen” trebuia să-mi pună la dispoziţie zece camere, nu una. Aşa… mai vede el produsele fermei noastre? îl rad! Două, trei luni, un an face post negru!

Dimineaţă – în timp ce ne îndreptam spre sala de mese pentru micul dejun – scot o fisă de un leu, o introduc în automat, fac numărul de telefon al hotelului „Rozmarin” şi-l rog pe inginerul Negoescu să vorbească pentru camere, adică să-i amintească directorului despre camera promisă pentru sâmbătă şi duminică şi să ceară şi pentru el cameră. Negoescu îmi ia receptorul din mână şi vorbeşte. Directorul de la „Rozmarin” îi rezervă şi lui cameră. Mulţumit, îmi spune:

— Asta îşi cunoaşte interesele. El ştie acum că o să-i acord oricând prioritate. Pot să rămână fără legume şi zarzavaturi toate restaurantele hotelurilor din Bucureşti, cel de la Măgura – restaurantul hotelului „Rozmarin” – nu

o să rămână niciodată. Şi ce l-a costat? Să fie amabil şi să spună da!

Aştept ora trei să o sun pe Ştefania. O găsesc numai pe Georgia. Ştefania e la o şedinţă de partid. Pe la patru mă sună ea. E obosită, răcită, indispusă. Îmi spune că vremea pe la ei e mizerabilă. Plouă, e vânt, e lapoviţă şi ea a făcut iar guturai. N-ar mai venisâmbătă. Şi pe aici, vremea nu-i prea grozavă, aşa că amânăm venirea la Măgura.

Insul care m-a chemat la telefon, jos, e profesorul de filosofie, muzicologul, scriitorul Mihai Dinu Iacomi. Aşteaptă să termin convorbirea cu Ştefania şi mă întreabă dacă nu vreau să ascult puţină muzică la el în cameră. E singur şi are casete foarte bune. Invitaţia nu mă incintă, dar nu pot nici să-l refuz. Îi spun că vin cu plăcere după ce-mi fac plimbarea. Iacomi nu se supără, convine cu un zâmbet uşor ironic, uşor trist, uşor resemnat să aştepte. Urc, îmi iau paltonul, căciula şi cobor. Iacomi e tot în hol, într-un fotoliu. Când mă vede, se ridică. Mă întreabă dacă am cumva ultimul număr al *Gazetei literare* sau veşti mai deosebite din lumea scriitorilor. Şi cu acelaşi zâmbet uşor ironic, dar şi conciliant, adaugă:

— Eu vă cuno Sc, v-a apărut în urmă cu doi sau trei ani un volum de eseuri. Cred că l-am şi citit. Nu mai ştiu exact, sunt foarte ocupat, sunt şi bolnav. Dacă nu mă înşel, volumul a făcut vâlvă.

— Da, spun eu. A făcut vâlvă. Dar apoi s-a aşternut o tăcere suspectă sau cel puţin suspectă…

— Poate că sunteţi prea singur ori prea izolat. Ar trebui să vă faceţi prieteni, să aderaţi la un grup. Altfel, la noi…

Ştiu ce vrea să spună muzicologul, dar nu-l mai ascult. Urc să-i duc *Gazeta literară*. Mihai Dinu Iacomi a ieşit, mă aşteaptă în faţa pavilionului. E numai într-o bluză, cu capul descoperit. Nu-i grăbit să deschidă revista. Zice că ar vrea să se plimbe şi el puţin. N-am încotro, îl accept, După ce ieşim din curtea Sanatoriului o luăm în sus, spre Izvoarele. Mergem cam un kilometru şi ne întoarcem.

Vorbeşte tot timpul numai lacomi. Sare de la o idee la alta ca un clovn, care are un repertoriu de glume, învăţat bine, repetat, ştiut şi cu ochii închişi. Din literatura noastră nu prea a citit, n-a avut timp, a terminat de scris o carte care pur şi simplu l-a epuizat.

Ajungem din nou în dreptul Sanatoriului. Mă uit la ceas. E cinci fără câteva minute. Ca să scap de muzicolog, îi spun că mă duc la film. Vrea să meargă şi el dar când aude că rulează un film despre Vestul sălbatic, renunţă. Se duce să citească *Gazeta literară*.

Filmul e amuzant şi deconectant. Pe lângă multe împuşcături şi scene „tari” de urmăriri pe cai, e şi o poveste simplă de dragoste, dar, ca în orice film de genul acesta, cam siropoasă.

La întoarcere, în hol. Mihai Dinu lacomi mă aşteaptă. L-a nemulţumit articolul despre romanul lui Tulius Iliescu, prietenul lui. Cronicarul n-a înţeles nimic din roman. Se vede de la distanţă că-i diletant şi citeşte pe deasupra. Nu-l contrazic dar nici nu-l aprob. Zâmbesc şi urc să-mi las paltonul. Se apropie ora cinci. Muzicologul se ţine după mine. Coborâm la cină. Abia în sufragerie scap de el, fiindcă masa mea e în alt colţ al sălii.

Mănânc repede şi ies fără să mă uit spre masa la care stă şi perorează lacomi. Îmi iau medicamentele de la Sala de tratamente şi urc grabnic în cameră. Aici mă simt la adăpost, ba chiar apărat de avalanşa de vorbe a lui Mihai Dinu lacomi.

Unchiul Alexandru a trimis-o pe Magda să-l cheme pe Ioniţă. Magda a traversat salonul, s-a oprit la uşa camerei vărului meu şi a bătut încet de două ori. A aşteptat cu urechea îndreptată spre uşă şi după un interval nu prea lung, a bătut iar. Abia când se pregătea să bată a treia oară, uşa s-a deschis şi Ioniţă a scos capul nemulţumit.

— Tovarăşul arhitect m-a trimis după dumneavoastră, a spus Magda repede.

— Fac un duş. Şi vin…

Magda a dat să plece, dar după doi paşi s-a oprit şovăielnică:

* – Tovarăşul arhitect mi-a zis să veniţi acum

Ioniţă şi-a trecut mâna prin păr furios. Dând cu ochii de mine, s-a calmat. A spus concesiv:

— Bine, vin acum.

Magda s-a întors încet, parcă neconvinsă şi Ioniţă a urmat-o împrumutând ceva din rigiditatea mişcărilor ei. În mers Magda avea o încordare vizibilă, o nesiguranţă şi Ioniţă în dimineaţa aceea aproape îi calchia mersul. Când a ajuns în mijlocul salonului, s-a oprit şi a spus vesel, bravând:

— Ai văzut? A trimis inchiziţia după mine!

Magda nu s-a oprit, şi-a continuat drumul şi vărul meu a trebuit să mărească paşii, să alerge chiar. Însă lângă scară, Ioniţă s-a oprit din nou, mi-a căutat privirea şi ducând palma la gură cu un gest prin care mă obliga la complicitate, a spus în şoaptă:

— Tin, te rog ceva. Scapă-mă din mâinile marelui inchizitor.

— Cum să te scap? am întrebat în şoaptă.

Ioniţă a râs:

— Ei, îţi faci drum la bibliotecă. Pretextezi că ai nevoie de o carte…

A încălecat balustrada şi şi-a dat drumul ca pe un tobogan. Eu am rămas cu vioara în mână. Încă nu ştiam ce o să fac. Povestea nu era deloc simplă. Octav, când o trimitea pe mama să mă cheme la camera de tortură, nu admitea nicio intervenţie din afară. Mama venea cu mine până lângă uşa de la biroul lui şi mă” ruga:

— Tin, tata e nervos. Să nu-i răspunzi decât dacă e nevoie. Ştii doar că el nu admite să-l contrazici.

Acum calea mi-e barată. Proful, muzicologul şi scriitorul, care în urmă cu două-trei zile nu’ mă vedea, se află în hol, mă aşteaptă, îmi zâmbeşte. Vrea neapărat să-i ascult casetele.

— Am muzică bună, vă asigur!

Casetele sunt ale fratelui său, cineva i-a împrumutat însă radiocasetofonul şi vrea să profite. îi spun că ascult după ce mă plimb puţin. Se resemnează. Ies şi o pornesc în

susul şoselei cu teama că dacă mă întorc îl văd în spate pe lacomi. Şi-această teamă nu e lipsită cu totul de un motiv real – fiindcă la întoarcere, după două ore, poate mai puţin – Mihai Dinu lacomi mă aşteaptă în hol. Camera lui e chiar pe holul de la intrare, vizavi de telefon. Cum mă vede, se ridică. Urc totuşi să-mi las paltonul, căciula şi cobor. Camera în care stă lacomi e de două paturi. Mă întreabă ce vreau să ascult: Wagner, Bach? Vivaldi? Şi tot el hotărăşte: un Vivaldi la flaut cu un mare interpret căruia însă nu-i reţin numele, fiindcă muzicologul are o voce groasă, hârâită de fumător şi beţivan. îi spun că Vivaldi la flaut îmi este cunoscut. L-am auzit în interpretarea inegalabilă a lui Vasile Jianu. E de acord cu mine. Şi discutând despre Vasile Jianu, pe care l-a ascultat şi l-a văzut cândva la Ateneu, uită să mai pună caseta. lacomi are gesturi bruşte, nesigure. Vrea să spună ceva, dar nu isprăveşte niciodată şi începe altceva. Aşa vine ora mesei şi n-am ascultat nimic din muzica promisă. Muzicologului îi place să se asculte, deşi spune numai lucruri comune, ştiute, pe care el, însă, încearcă să le dea drept inedite. Femeia de serviciu intră cu un ins şi spune:

— Acesta-i patul!

Apoi îl întreabă pe lacomi:

— Plecaţi, nu?

— Da! zice muzicologul. îl aştept pe fratele meu. Vine să mă ia cu maşina.

Masa e ca un hotar, ne desparte. După masă urc în cameră şi încerc să mă odihnesc. Avocatul Criveanu şi inginerul Negoescu se pregătesc pentru plimbarea de după-amiază. O pornesc spre Izvoarele. Sunt bucuros că rămân singur, că pot citi. Dar nu trec nici zece minute şi aud bătăi în uşă. E muzicologul. Are un aer umil, e încurcat, descurajat. Mă vede întins pe pat şi-i pare rău că m-a deranjat, totuşi intră şi începe iar sarabanda de vorbe. Din când în când mă simt obligat să întreb câte ceva, dar lacomi pare în transă, nu aude. Are teoriile lui despre muzică, despre filosofie, despre originalitate în literatură, unde „nu contează scriitura – poţi s-o iei de oriunde – ci

ideea, ideile, fiindcă un scriitor trebuie să aibă idei noi, idei novatoare”. Mă întreabă cât e ceasul şi, când află că e trecut de cinci, pleacă îngrijorat să nu-i fi venit fratele. Cum iese mă îmbrac şi mă strecor afară. Dar el tot în bluză, tot fără nimic pe cap, e în curte. Merg la plimbare, merge şi el. Fratele lui nu mâi apare şi e îngrijorat. A rămas fără niciun ban. Nu ştie ce-o să facă dacă nu-i vine fratele cu maşina, cum a promis. Din sfera ideilor înalte, unice, lacomi a trecut brusc la neplăceri diurne.

— Ăştia m-au şi scos din cameră, deşi ziua e plătită. Şi noaptea. Dacă nu vine fratele meu o să fiu nevoit să „iau trenul.

Merge cu mine până la poartă şi chiar pe şosea. Se întunecă. La poartă s-a oprit o maşină. Muzicologul mă părăseşte şi aleargă să vadă dacă n-a sosit cumva fratele său. Dinspre Izvoarele, se întorc avocatul Cnveanu şi inginerul Negoescu. Le pare rău că n-am mers cu ei. Au făcut o plimbare minunată. Intrăm toţi în curtea sanatoriului, în cameră, ne spălăm pe mâini şi coborâm la cină. Dar nici nu apuc să iau loc la masă că-l văd pe muzicolog venind spre mine. E târziu şi fratele lui tot n-a sosit. S-a hotărât să plece cu trenul, dar i-ar trebui ceva bani. Nu mulţi, o sută de lei. Cum ajunge în Bucureşti, îmi expediază banii prin poştă. Ezit. Să-i dau, să nu-i dau?

— N-o să mă lăsaţi aşa, în drum! aproape îmi reproşează Mihai Dinu lacomi.

Are dreptate. Nu pot să-l las. N-ar fi colegial. Şi-i dau suta. Pleacă, asigurându-mă de stima şi de sentimentele lui cele mai frumoase. Cum ajunge în Bucureşti o să caute cartea mea şi o să mă recitească, deoarece i-am produs realmente…

Nu mai înţeleg ce i-am produs, fiindcă se îndepărtează grăbit. Avocatul Criveanu, care stă cu mine la masă, îmi spune:

— Eu am un principiu: să nu împrumut bani nimănui. Mai ales prietenilor. Fiindcă, dragul meu, să mă ierţi de ceea ce-ţi spun, da pierzi şi prietenii, şi banii.

Mă ridic de la masă, încredinţat că am făcut un gest

firesc, normal. Îmi iau medicamentele de la sala de tratamente şi când ies îl zăresc pe muzicolog ducându-şi bagajele. Mă apropii de uşa mare de la ieşire şi pe peronul din faţa pavilionului văd o maşină gri. lacomi şi-a pus bagajele la spate în portbagaj şi urcă dezinvolt lângă şofer. Mă zăreşte în ultima clipă şi deschide portiera. Spune, bucuros:

— A venit totuşi fratele meu!

Dar nu face şi gestul de a-mi înapoia banii.

B ineînţeles, nici unchiul Alexandru nu admitea să fie contrazis. Dar nu se încurca nici în subtilităţi ca Octav, adică nu făcea uz de precepte pedagogice, nu se ghida după principii moderne de educare. Era coleric, impulsiv, brutal şi metodele lui de educare ţineau mai degrabă de tradiţie. Judecarea lui Ioniţă a fost scurtă. Unchiul Alexandru îl aştepta jos, lângă scară, în mână cu o curea. Când1 vărul meu a sărit de pe balustradă, unchiul Alexandru, s-a năpustit peste el cu cureaua şi a început să-l lo – vească.

Scena a fost văzută de Magda şi de Mare, care au. povestit totul mai târziu.

Eu am auzit un strigăt. Nu de durere, ci de furie. Unchiul Alexandru striga, aşa cum nu l-am auzit niciodată pe Octav, şi îl lovea cu cureaua pe Ioniţă. Magda spunea că Ioniţă nu s-a apărat. L-a lăsat să dea. Stătea drept şi primea loviturile zâmbind sfidător. Unchiul Alexandru a obosit şi aruncând cureaua s-a lăsat epuizat pe o canapea. Ioniţă nu a plecat, a rămas în acelaşi loc privindu-l tăcut.

— De ce nu ai fost la examen? a întrebat destul de încet unchiul Alexandru.

Eu auzeam fiecare cuvânt, ca atunci când eram în clasă şi urmăream cum se certa Octav cu directorul liceului. Dacă unchiul Alexandru ar fi strigat iar, n-aş. fi înţeles nimic, salonul de jos fiind prea aproape. Ioniţă şi-a căutat mult cuvintele.

— Cine te-a informat atât de bine? Am fost la examen şi l-am luat cu nouă şaptezeci. Am reuşit al doilea.

— Al doilea?! Unde ai reuşit tu al doilea? Acum zece

minute am vorbit cu rectorul Institutului de arhU tectură şi mi-a spus că nici nu te-ai prezentat.

— Da, nu m-am prezentat la arhitectură. Am dat la Institutul miner.

— Institutul miner?! a întrebat uluit unchiul Alexandru. Dar ce legătură ai tu cu minerii? Ce, taică-tu a fost vreodată miner?

— Nu, n-a fost! Dar nici bunicul Alexandru n-a fost arhitect. Tu însă…

— Ce-am făcut eu nu te priveşte pe tine.

— De acord. Dar şi ceea ce fac eu, nu văd de ce ar interesa pe alţii.

— Ioniiiţă! a strigat unchiul Alexandru atât de tare, încât am auzit lângă mine vibrând corzile viorii, vibrau de parcă le-aş fi lovit cu ceva. Ioniiiţă! a strigat încă o dată unchiul Alexandru.

Dar a continuat pe alt ton, sau cu alt glas, rur; induse:

— De ce nu eşti tu cuminte şi rezonabil? Mâine dimineaţă te aşteaptă la rectorat arhitectul Crin Olteanu. Să mergi să-ţi fixeze o zi pentru examen.

— N-o să merg! a ţipat Toniţă.

În clipa următoare i-am auzit paşii pe scara de stejar. A urcat-o în fugă. Prin salon a trecut fără să mă vadă, furios, bolborosind:

— Cm de paie, ipocrit, mincinos, mincinos! Lasă, că vezi tu…

Roza, cum spune avocatul Criveanu, adică scleroza, îl face să debiteze aceleaşi lucruri, mereu aceleaşi, despre fetele lui, care, una a învăţat, e inginer constructor, cealaltă n-a învăţat, e secretară la el la biroul avocaţilor, dar pe amândouă trebuie să le ajute:

— Nevastă-mea, zice avocatul Criveanu, trebuie să gătească zilnic pentru nouă persoane. Nu-i lucru uşor, vă daţi seama? Dacă eu n-aş-avea slujba pe care o am, nu ştiu ce s-ar întâmpla. Să dea Domnul să mă fac sănătos şi să pot practica avocatura până la şaptezeci-optzeci de ani, că la noi nu se pun condiţii de vârstă, numai sănătos să fii. Da

Roza, uite, nu mă lasă. Că mi s-a întâmplat în timpul unei pledoarii – mie, care nu tac o clipă, îmi place să vorbesc, că de asta sunt avocat – să nu mai pot vorbi. În mijlocul unei fraze, am simţit că mi se înţepenesc fălcile, că nu mai pot scoate o vorbă. Judecătorul, care mi-e prieten, a observat şi a intervenit la timp, a rostit el o frază în locul meu, apoi a suspendat şedinţa, în pauză m-a întrebat: «ei cu tine, Ioane? Ce s-a întâmplat?» Eram tot transpirat, mă trecuseră zece sudori, încă nu-mi revenisem şi-a trebuit să spun adevărul, că mi se blocase centrul vorbirii. Mi-am scris repede ce aveam de spus şi, pentru prima dată în viaţă, eu, care nu-mi făceam nici note, am fost nevoit să-mi citesc pledoaria. Era un proces greu, trebuia să fac gesturi mari cu oraşele, să mă apropii de banca acuzatului, de pupitrul judecătorului, adică să încerc să impresionez şi chiar să influenţez mersul procesului. L-am câştigat, cu zece rânduri de sudori, citindu-mi textul ca un şcolar. A doua zi m-am internat la Cluj, la nevroze, am stat trei săptămâni şi-acum sunt aici. Nevastă-mea mă întreabă mereu, de câte ori îi dau telefon, dacă mai transpir? Acasă îmi schimba pijamaua de trei ori într-o noapte. Eu îi răspund că n-am nimic, nu mai am nimic, feri sfântul!

Avocatul Criveanu se culcă ultimul, după ora 11, deşi stingerea e la 9 – şi se scoală primul, uneori înainte de 6. Are o lanternă, se uită la ceas şi, dacă e şase, aprinde lumina, răsuceşte butonul aparatului radio – are un aparat portabil, cu tranzistori – şi se grăbeşte spre chiuvetă. Se rade în fiecare dimineaţă, îndelung, cu dichis, lăudându-se cu prietenii şi mai ales cu relaţiile lui, care totdeauna sunt deosebite şi, bineînţeles, practice. Orice legătură el o subordonează unui interes practic, imediat, concret. Dar aceste relaţii sau, mai bine spus, aceşti prieteni ai lui sunt totdeauna persoane cu funcţii mari, ca procurorul şef al judeţului sau adjunctul ministrului justiţiei, care i-a fost coleg de an.

În dimineaţa aceasta, avocatul Criveanu ne spune că vrea să meargă la Văleni, unde are o soră. După micul dejun, scoate dintr-un rucsac două sticle cu palincă, le

priveşte în zare şi spune cu încântare:

— Fainã doctorie, păcat că mie nu-mi face bine! S-au dus frumoasele zile!

A descoperit prin apropiere o păstrăvărie şi vrea întâi să treacă pe acolo. A vorbit cu paznicul. În schimbul celor două sticle cu palincă speră să capete 10 – 15 păstrăvi.

— Nu pot să-i trec pragul soră-mii chiar cu mina goală! spune cu aceeaşi încântare avocatul Criveanu.

Şi pleacă. Iau un faringosept – iar mă supără gâtul – şi o pornesc şi eu spre Măgura. Trebuie să fac rost de fise de un leu şi de trei, altfel nu pot da telefon acasă. Afară e soare, e alb, e frumos, dar gerul mă face să lăcrimez. După ce ies din curtea sanatoriului, merg două „trei sute de metri şi sunt gata să mă întorc. E prea frig. Dar gândul că n-o să am iar. fise, să pot vorbi cu Ştefania, mă îndeamnă să-mi contiiiui drumul. După un ceas şi jumătate ajung în Măgura.

Ioniţă a intrat la el izbind uşa. După câteva clipe a ieşit în mână cu un geamantan. S-a îndreptat spre scara de serviciu, dar lângă uşă s-a oprit. S-a întors şi a coborât pe scara mare de stejar. După câteva clipe l-am auzit, pe unchiul Alexandru strigând:

— Ioniiiţă! Să nu-mi faci mie asta!… În loc de răspuns s-a auzit bufnind uşa mare de la ieşire, apoi motorul Volkswagenului în curte. Peste o clipă Ioniţă demara vertiginos.

Pe la ora 11 am vorbit la telefon cu Ştefania. Mai am câteva zile şi şederea mea aici va lua sfârşit. Îi spun şi Fani se bucură. Când mă întorc în cameră, îl găsesc pe inginerul Negoescu făcându-şi bagajele. Se pregăteşte de plecare. Pleacă chiar azi. Avocatul Criveanu intră cu un ins, „o cunoştinţă” care va prelua patul în care a stat Negoescu. Mergem la masă, apoi, după ce schimbăm în grabă adrese şi telefoane, îl conducem pe inginerul Negoescu la o maşină, staţionată în poarta sanatoriului.

Spre seară, avocatul* Criveanu şi nea Vasile Dobre noul coleg de cameră, pornesc în plimbarea zilnică, spre Izvoarele.

Îmi petrec restul zilei singur, citind.

M-am apropiat în vârful picioarelor de scară. Am coborât câteva trepte. Unchiul Alexandru se plimba furios prin salon. Mare stătea în fotoliul ei, neclintită, ca o stană de piatră. A spus:

— Nu-i bine ce faci, Alexandre!

Unchiul Alexandru n-a auzit ce i-a spus Mare. Abia mai târziu s-a întors spre ea şi a dat din cap:

— Ştiu eu ce-i bine şi ce-i rău…

De teamă să nu fiu văzut, m-am retras de pe scară…

Azi e din nou frig. Nu am ieşit la plimbare decât o oră, pe aici, pe aproape. Cum m-am întors, am şi înghiţit un faringosept, adică nu, l-am supt. Vine avocatul Criveanu din plimbarea lui „lungă. E îngheţat bocnă, dar vesel şi pus pe glume. Îi spun că vor să ne zugrăvească odaia – de două zile pe aici a început zugrăvitul, întâi etajul – şi că o să fim mutaţi în Club.

Avocatul spune vesel:

— Nu-i bai, dormim şi noi două nopţi la Club.

Îi zic:

— Eu am mai dormit acolo-şi nu-i prea grozav.

El spune:

— Apăi, atunci eu plec la soră-mea la Văleni.

Zâmbesc:

— Eu aş pleca acasă cu totul. Mai am de stat doar trei zile.

— Apăi, bine faceţi!

Cobor, îl caut pe doctorul Cardaş şi-i spun ce intenţionez. E dezacord să-mi fac ieşirea din sanatoriu mai devreme. Mă întorc victorios şi-i sugerez avocatului Criveanu să meargă şi el la doctorul Cardaş să ceară învoire pentru Văleni.

— Nu-i bai, doctorul ştie că eu când plec, când vin, s-a obişnuit. Am buletinul la mine, că i-am dat fătucăi de la internări o sticlă cu palincă şi mi l-a lăsat. Şi-apăi, dacă am buletinul la mine, n-am treabă cu nimeni. Nici nu-i nevoie să-i mai spun doctorului.

E ora trei şi jumătate. Cobor să dau telefon, să-i spun

bucuria şi Ştefaniei. Sper să funcţioneze automatul.

Încerc să uit ce s-a întâmplat în dimineaţa aceea. Închid ochii şi încerc să regăsesc dimineţile lungi de aşteptare, după-amiezile de muzică. O caut pe Uca, mă ascund în umbra chioşcului de vară şi o aştept să apară la geam. Alerg în parc pe după trunchiurile bătrânilor ulmi, îl iau părtaş pe bunicul Alexandru, cu căciula lui veche şi po nositâ, nu-i cer să rostească niciun cuvânt, aştept să-mi arate numai cu un gest sau numai cu zâmbetul lui atât de expresiv, ulmul după care s-a ascuns Cât. Asemenea lui Ulise, îmi leg peste mijloc, zece otgoane şi rămân în salonul de sus, cu vioara şi partitura pe care mi-a strecurat-o Alice, alerg să o găsesc la micul dejun pe Mare, deschid uşă de la camera lui Ioniţă şi privesc încremenit din prag. Camera e goală. În auz îmi vin cuvintele sZou) – ului pe care îl cânta Horaţiu Bârsan astă-vară, cu glasul cutremurat de plâns:

„Deschide poarta, deschide poarta şi lasă dorinţele să zburde, aşa cum sunt lăsaţi mieii pe câmpie, în zori! Dragostea e ca o apă vrăjită. Noi ne vom apleca, o vom sorbi din căuşul palmelor şi vom uita să fim egoişti, vom uita să ne prefacem, să fim răi! Noi suntem – mieii, noi suntem mieii!…”

Lector: CORNEL POPESCU Tehnoredactor: CONSTANŢA VULCĂNESCU *Apărut*: *1986*. *Bun de tipar*: *30.0S.1986*. *Format*: *16154X84*. *Coli tipo*: *25, 25*.

Tiparul executat sub comanda

„13 Decembrie 1918”. str. Grigore Alexandrescu nr. 89 – 97

Republica Socialistă România.

Costache Alton

Întâlniri paralele

— ROMAN